

HORIA LOVINESCU

Teatru

1963

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

L. 4825/1963

II 447597.

Coperta de *Gabudighian Maruch*

CITADELA SFĂRÎMATĂ

Dramă în 3 acte

II 447597

PERSONAJELE

GRIGORE DRAGOMIRESCU, avocat pensionar
EMILIA, soția lui
MATEI, fiul lor
PETRU, fiul lor
IRINA, o rudă mai îndepărtată a familiei
BUNICA, mama Emiliei, om de știință
ADELA, sora lui Grigore, bogătașă
COSTICĂ, fiul Adelei, om de afaceri
MARIE-JEANNE, soția lui
GEORGES GĂTESCU, diplomat
DAN PLEȘA, aviator
CATERINA, învățătoare

*Acțiunea primului act se petrece în anul
1943, cea a actelor următoare, în 1948.*

Se va juca fără șarjă.

ACTUL I

Vara 1943.

Interior de casă burgheză, în care nimic nu indică bogăția, ci numai bunăstarea. Holul are un pian, fotolii bătrânești, acoperite cu scoarțe, un divan, covoare românești pe jos, tablouri cu care cu boi, castele, felii de pepene verde, făcute de vreo mătușă în tinerețe. În fund, despărțită cu geamuri mate, sufrageria. O scară, care duce spre încăperile de sus. Fereastră, ușă de intrare în casă și uși spre interior.

Irina, singură, în picioare lângă pian, fredonează o melodie, apoi încearcă, fără să izbutescă, să o cînte la pian. E veselă, dar din cînd în cînd ridică o privire gînditoare în sus, spre scară.

De sus, de pe palierul scării, se aude o ușă trîntită, risete și glasul lui Petru.

PETRU : Da, da, nu-ți permit, ce te umflă risul? Începînd de ieri nu mai sînt Kuki, ci domnul Petru Dragomirescu. Înțelegi? Dom-nul! Cu cravată, guler tare și, dacă vreau, cu barbete și baston.
(Risete.)

IRINA (care a ascultat amuzată, strigîndu-l cu glas îngroșat, profesoral) : Kuki!

PETRU : Present. (Coboară scara în fugă, aproape de-a berbeleacul.)

IRINA : Kuki, cum e tema din *Aufschwung*? (Fredonează.)

PETRU : Aș! (O cîntă la pian.) Asta e, domnișoară. Dar cu urechea ta muzicală...

IRINA : Nu fi răutăcios. Ia uite cîte flori am pus în vase în cîntea ta.

PETRU (*bufon*) : Știu, toate gîndurile tale sînt pentru mine. O să-i scriu lui Dan că are o logodnică necredincioasă.

IRINA (*lovită*) : Ce vrei să spui? (*Stăpînindu-se, cu un rîs silit.*) Ești un caraghios!

PETRU (*dezolat, naiv*) : Te-am supărat! Dar ce am zis?

IRINA (*grăbită*) : Nimic, nu m-ai supărat. Ți s-a năzărit.

PETRU : Cu atît mai bine. (*Expansiv.*) Irina, sînt fericit azi, îmi vine să rid de orice, să chiui, să fac tumble, să spun toate tîmpeniile din lume. Iuhu! (*Se repede la Irina, o ia în brațe și se învîrte cu ea prin odaie, strigînd ca un sălbatic, pînă cînd se împiedică și cad amîndoi jos, rîzînd.*) Asta a fost dansul de bucurie al Vulturului Argintiu, cînd a regăsit-o pe Raza de Soare, pe care o furaseră Fetele Palide.

IRINA (*continuînd un joc, care le este pesemne familiar*) : Preeriile foșneau în jurul lor...

PETRU : În depărtare se auzi ca un tunet galopul unei turme de bizoni...

IRINA : Apoi, liniștea se întinse netulburată. Erau singuri, departe de urîșenia lumii, de frămîntările oamenilor, numai ei doi. Fericiți și puternici.

PETRU : Stop! Nu mă joc așa. Nu poți să-ți dai seama dacă ești puternic decît în mijlocul oamenilor. Aici trebuia să se audă un nechezat de cal, urmat de o împușcătură. Pana din părul Vulturului Argintiu căzu, retezată de un glonț...

IRINA : Nu-mi plac romanele de aventuri.

PETRU : Și mie, cele sentimentale. Auzi, fericire! (*Parodiînd.*) Singuri, departe de lume, iubit, iubitule, numai noi doi, nimic nu mai există în jur. Sîntem buricul pămîntului. (*Cu haz.*) Două burice, pămîntul tău are două burice.

IRINA : Ești un prost.

PETRU : Pentru mine, astăzi începe viața, auzi, Irina, viața!

IRINA : Nu mai spune, domnule bacalaureat! Și ce-i viața?

PETRU : Nu știu. Dar o simt. Ea e acolo (*arată cu degetul afară*), și eu aici, după niște ziduri. Casa asta e ca o cușcă. Am văzut un tablou de Grigorescu. O bătrînă care coase într-o încăpere întunecată și mohorîtă, în vreme ce dincolo de pragul ușii deschise e o explozie de lumină, de verdeață, de aur. Eu nu vreau să rămîn pe prag. De azi înainte sînt liber.

IRINA (*arătînd în jur*) : Și zidurile?

PETRU (*cu un gest exploziv*) : Pfff! (*Cîntîndu-și cuvintele.*) O să evadez, o să evadez! (*Comic.*) Adio, papa, adio, maman, adio, iubită tante Adèle, băiețașul dumneavoastră e grăbit. E așteptat. (*Arată cu degetul afară.*)

IRINA (*cu un jînd teribil*) : Să evadezi!

PETRU (*mirat*) : Și tu?

IRINA : Îți închipui că, dacă ai scăpat de cataloage și de numărul de pe mîneacă, totuși s-a schimbat? Că ai descoperit viața, cum spui tu? Tot în închisoare rămîi. Chiar dacă nu i se văd zidurile. Și te sufoci!

PETRU (*cu superioritate adolescentă*) : E drept că între noi este o diferență, tu ești femeie. Și, de fapt, ce dorești?

IRINA (*cu ironie*) : O nimica toată. Să fiu fericită.

PETRU : Irinucă, ce e cu tine, nu ești fericită?

IRINA : Și am în mine atîta putere și atîta sete de fericire! Matei îmi spune uneori : Ira, tu...

PETRU : De ce ți-a născocit Matei numele de Ira, cînd toți îți spunem Irina?

IRINA : Așa-i place lui.

PETRU : E, nu știu cum să-ți spun, ciudat. Pentru că numai el îți spune așa... E ca o dezmierdare.

IRINA (*cu plăcere*) : Crezi? (*Oprîndu-se, enervată.*) Hai, șterge-o! M-ai plictisit cu filozofiile tale de adolescent.

PETRU : Filozofie faci tu. Eu fac fapte.

IRINA : Zău, ce anume? Te pomenești că ai să începi să fumezi față de unchiul Grigore?! Pentru un început (*parodiînd*) de „viață adevărată“, nu e rău!

PETRU (*superior și tainic*): Ai să vezi! O să săriți cu toții în sus. Și tu ești o gîscă.

EMILIA (*care, intrînd, a auzit ultima replică, cu reproș*): Kuki!

IRINA: Lasă-l, mătușă Emilia. Își închipuie că obrăznicia e semn de bărbăție.

EMILIA: Dar de la ce v-ați certat?

IRINA: De la... de la nimic.

PETRU: Domnișoara e capricioasă. Are nervi, *ma chère*.

IRINA: Kuki, nu-i frumos!

PETRU: Kuki, nu-i frumos, Kuki, fă așa, Kuki, du-te colo! Of! și numele ăsta timpit de Kuki, cît timp aveți de gînd să mi-l mai agățați de gît ca o zgardă?

EMILIA: Ba e foarte drăguț. Cînd erai mic, tu singur ai început să-ți spui așa. Mi-aduc aminte, într-o zi...

PETRU: Da, știu. Am fost un copil fenomenal, genial. Nici la scîncet nu semănam cu alți copii. Ūrlam muzical.

EMILIA: Kuki! (*Irina rîde.*)

PETRU (*către Irina*): Și ție îți cer iertare dacă te-am supărat. Ne împăcăm?

IRINA (*îl sărută*): Fumăm pipa păcii? (*Îi întinde o țigară.*)

EMILIA (*scandalizată*): Kuki, nu se cuvine, copiii nu fumează. (*Către Irina, supărată.*) Și tu de ce îl înveți obiceiuri urite?

PETRU: Nu te mai încrunta așa, mamă; sînt bărbat, ce Dumnezeu! Fumez de un an!

EMILIA: Tu? De aceea ești atît de slab, de aceea tușești. Și ce-o să zică Grigore? Să nu cumva să fumezi față de tata.

PETRU: Mai bine spune-mi: ce prăjitură mi-ai pregătit?

EMILIA: Țasta e secretul meu. (*Speriată.*) Să nu se ardă! (*Dă să iasă.*) Și, Kuki, în nici un caz mai mult de două țigări pe zi! (*Iese.*)

IRINA: Ia spune, ce surpriză pregătești, de o să sărim cu toții în sus?

PETRU: Nu e o glumă. E ceva foarte serios, Irina.

IRINA: Și nu vrei să-mi spui?

PETRU: Nu, nu acum. Nici Matei nu știe. Dar o să aflați cu toții astăzi.

IRINA (*speriată*): Kuki, nu e nimic rău, nimic grav?

PETRU: E grav, dar nu e rău. Și, de altfel, indiferent de ce o să spunei voi, sînt hotărît.

IRINA (*ezitînd*): Vrei să pleci de-acasă?

PETRU: Nu e totul să pleci. Încotro? Cu ce țintă?

IRINA: Asta nu mai știu. (*Străbătută de o idee.*) Vrei să te ocupi de pian? Matei spune că ai mult talent.

PETRU: Prostii... Dacă aș avea geniu! Dar nu am.

„A trăi primejdios.“ Ai auzit de formula asta?

IRINA: Nu înțeleg...

PETRU: Care e trăsătura cea mai caracteristică a vieții noastre? Mediocritatea, platitudinea, meschinăria, lipsa de aer și de orizont, stupiditatea îmbrăcată în haine pompoase...

IRINA: Stupiditatea agresivă. Am mai auzit lucrul ăsta.

PETRU: Vrei să spui că le-am furat de la Matei? Dar nu sînt adevărate?

IRINA: Ba da.

PETRU: Matei e un spirit superior. El și-a găsit salvarea în lumea ideilor. Nu oricine poate s-o facă. Eu iau altă cale: aceea a riscului. Să te socotești permanent ca într-o junglă, să nu mizezi pe prietenii, ci să accepți ideea adversității tuturor. Să te bați pentru plăcerea de a te bate și de a te simți trăind. Primejdia te ține treaz.

IRINA: Tu nu faci cumva politică?

PETRU (*rîzînd*): Ce idee! Politica e o porcărie.

IRINA: Există și o politică extremistă, primejdioasă, cum spui tu. La noi la facultate au fost arestați niște studenți comuniști. În ce or fi crezînd, ca să riște atît?

PETRU: Nu mă interesează. (*Ca o lecție învățată.*) Pentru a te salva din mocirla mediocrității, trebuie...

IRINA: ...Să iei cunoștință de propria ta existență, să o simți întinsă ca o coardă de arc. Știu.

PETRU : Da, Matei mi-a deschis înțelegerea. Îi datorez totul.

IRINA : Și eu. El m-a învățat că e mai bine să te chinuiești o viață întreagă, tinjind după o geană de lumină, pe care o întrevezi la orizont, decît să te bălăcești în confortul pasivității. (*Cu entuziasm.*) Ce om minunat e Matei!

PETRU : Nu-i așa? Și dacă ai ști cit mă iubește!

IRINA : Cred că ești singurul om la care ține.

PETRU : O mulțime de prieteni ai mei au frați. Dar habar n-au ce înseamnă să ai un frate ca Matei. Și e și frumos. Toate le are omul ăsta.

IRINA : E foarte frumos. Dar e departe, atît de departe...

PETRU : Nu mi se pare.

IRINA (*are un gest vag în loc de explicație*) : Dacă n-ar fi fost Matei, ne-am fi simțit bine în cușca asta. (*Arată camera.*)

PETRU (*copilăros*) : Pe cînd așa, trăiască marea aventură! (*Aruncă cu o pernă în perete.*) Jos cu zidurile Bastiliiei! (*O alta în Irina.*) Jos cu filistinii!

IRINA (*aruncînd și ea cu perne în el*) : Jos cu inimile de vată! (*Ușa se deschide, apare tatăl. E solemn, cu chelie și un rest de plete pe ceafă, plin de respectabilitate. Primește în piept perna aruncată de Petru, în timp ce acesta strigă.*)

PETRU : Jos cu imbecilii!

GRIGORE (*mormăie ceva, furios, apoi cu indignare*) : Ce fel de glume sînt astea?

PETRU (*glumeț*) : Făceam revoluție.

GRIGORE (*tot mai respectabil*) : N-ai simțul măsurii, băiete. În loc să continui să faci glume nesărate, mai bine ți-ai cere scuze. (*Către Irina.*) Și dumneata ai face bine să-ți amintești că aici e o casă serioasă, respectabilă.

PETRU : Bine, tată, dar...

GRIGORE : Știi că nu-mi place să fiu întrerupt. Sînt un om cu principii și nu înțeleg să renunț la ele, chiar dacă sînt neplăcute pentru alții.

IRINA : Era o simplă joacă.

GRIGORE : Cînd țara trece prin momente grele, nu e timp de joacă. (*Se lasă pe un scaun, cu capul în mîini, recules. Tăcere. Apoi.*) Petru, vreau să stăm de vorbă. (*Către Irina.*) Fii bună și spune să nu ne deranjeze nimeni. (*Irina iese.*)

PETRU (*după o așteptare*) : Te ascult, tată.

GRIGORE (*îi impune tăcere cu mîna, reflectează adînc, suspină, își drege glăsul*) : Tinere. Azi e o zi mare pentru tine. Ți-ai luat bacalaureatul. Viitorul te așteaptă, ca să zic așa, cu brațele deschise. Ți-ai luat examenul, primul, cu 8,99. E meritul tău, deși puteai să-l iei cu 9. În sfîrșit. Sînt mîndru de tine. Sînt mîndru și de mine că ți-am dat exemplul unei demnități și a unei ținute morale recunoscute de toată lumea. Eu am ajuns ce am ajuns prin propriile mele puteri. Eu sînt un om tare. Toată lumea știe asta. Deci, acum te felicit și îți spun : băiete, nu te culca pe lauri. Țara are nevoie de mințile noastre. Înainte! Ai norocul că te-ai născut într-o familie onorabilă, care e o piatră solidă la temelia societății. De la strămoșii noștri romani am moștenit această neprețuită comoară : cultul familiei. Mă ascuți?

PETRU (*stînjenit*) : Da, sigur.

GRIGORE : Deci, vei fi ajutat în viață, dacă meriți, și de sora mea, mătușa ta Adela, care e o femeie excepțională. La patruzeci de ani conduce cinci magazine. Eu îți transmit un singur bun : exemplul și principiile mele — Dumnezeu și tronul, respectul pentru cei mari, intransigența morală etc., etc. Ca să folosesc o imagine îndrăzneată, ești un ogor bine semănat. Acum îți voi spune doar atît : rodește, tinere, rodește! Viitorul de aur al țării ți-o cere. (*Pe alt ton, ca despre un lucru bine stabilit.*) Prin urmare, faci Dreptul.

PETRU : Nu cred.

GRIGORE (*necrezîndu-și auzului*) : Poftim?

PETRU : Am spus nu.

GRIGORE : Asta-i anarhie; s-a stabilit, doar, în consiliul familiei. Adela spunea...

PETRU (*exasperat*): Tată, lasă-mă te rog acum. Dă-mi un răgaz de un ceas și o să-ți răspund.

GRIGORE (*pufnind*): Hm, hm! Ce înseamnă asta? E din partea mea o slăbiciune nepermisă. Totuși, fie. În orice caz, nu uita onoarea familiei mele, care-i unanim recunoscută. Să nu cumva să te gindești la pian. N-am nevoie de un fecior lăutar. Vino aici. Mai aproape. Apleacă fruntea. (*Îi pune mîna pe umăr, îl sărută solemn pe păr, îi scutură bărbătește umărul.*) Fii demn de un Dragomirescu! (*Iese. Petru are un gest de exasperare și ciudă. Își duce pumnii la ochi. În capul scărilor s-a ivit Matei.*)

MATEI: Plingi?

PETRU (*brusc*): Nu.

MATEI: Ești trist?

PETRU: Nu. Mi-e ciudă, mi-e rușine de... nu, nu de el ci pentru el.

MATEI: Ți-a ținut bătrînul un *speech*?

PETRU (*cu exasperare*): -Da.

MATEI: E neplăcut să ai un tată imbecil.

PETRU: Matei!

MATEI: Ce rost are să te ascunzi după deget? E foarte neplăcut. Dar n-ai decît să n-o iei în tragic. În definitiv, optzeci la sută dintre oameni sînt imbecili.

PETRU (*sufocat*): Tu... ești un cinic.

MATEI: Nu mai spune! (*Pauză.*) În orice caz aveam vreo doi ani mai puțin decît tine cînd am priceput că tatăl meu, pe care îl respectam și admiram — pe atunci avea încă plete și pleda la Curtea cu juri, cu gesturi largi, cu mînele robei în vînt, cu ochii căutînd inspirați justiția în tavan — e un cabotin de bilei și un prost. Un prost pedant, cu fanatisme semidictului, un soi de Mr. Homais, în sfîrșit, un mic-burghez mai plat decît un cap de pioneză.

PETRU: Cum poți vorbi așa, cum?... Și te-a durut și pe tine?

MATEI (*cu un soi de umor*): Niciodată n-am fost eu prea teafăr. (*Pauză.*) Am încercat să mă sinucid.

PETRU (*cu elan, cuprinzîndu-l după umeri*): Tu... din cauza asta? Spune-mi...

MATEI (*răspunzîndu-i afectuos la îmbrățișare*): Sst! E o poveste veche și pe care n-o știe nimeni. Ți-am spus-o numai ca să nu fii atît de nenorocit. (*Glumeț.*) Nu sîntem noi oamenii aventurii, căutătorii lîinii de aur, hoții grădinii Hesperidelor?

PETRU: Matei, cum o să-ți mulțumesc vreodată pentru dragostea ta și pentru cîte m-ai învățat?

MATEI: Realizîndu-te. Făcînd din viața ta un lucru plin și frumos, care să nu semene cu viața ăstora. Ar fi satisfacția mea de modest Pygmalion. (*Cu o ezitare.*) Și ai mai putea să-mi mulțumești într-un fel, dacă poate fi vorba de mulțumire între noi.

PETRU (*exaltat*): Cum? Mi-aș da și viața pentru tine.

MATEI (*vizibil emoționat*): O, nu, nu chiar atît, Kuki. (*Surizînd.*) Numai să ai totdeauna un gînd bun și pentru bătrînul tău frate. (*Grav.*) Uneori, parcă mi-e frig. (*Pauză.*) Unde e Ira?

PETRU: Dincolo. Vrei s-o chem?

MATEI: Nu. Întrebam doar. Mi-am lăsat o carte aici și n-o găsesc. (*Caută pe după fotolii și divan.*)

IRINA (*intrînd*): Kuki, pot intra?

PETRU: Da, a plecat.

IRINA (*nevăzîndu-l pe Matei, privește în sus, spre scară, apoi*): Matei n-a coborît încă?

MATEI: Mă căutai, Ira?

IRINA (*descumpănită*): Nu! Da. Adică, nu. (*Vocea mamei, strigînd de alături*): Kuki, Kuki! Petru iese.)

MATEI (*surizînd*): Da, sau nu?

IRINA: Nu știu...

MATEI: Un om știe precis cînd caută ceva. Eu, de pildă, știu precis că îmi caut cartea.

IRINA: *Tristan și Isolda*?

MATEI: Da.

IRINA: E în cameră la mine. Ai uitat-o aseară aici.

MATEI (*puțin iritat*): Prin urmare, nu vrei să ți-o comentez eu mai departe.

IRINA: Ba da, sigur că da. N-am recitat nici un rind din ea. Îți jur.

MATEI: Atunci, de ce ai luat-o la tine?

IRINA: Pentru că... așa... să stea pe măsuta mea. Vreau să te întreb ceva. De ce Tristan și Isolda nu mor împreună? E nedrept.

MATEI: Pentru că dragostea lui Tristan și a Isoldei depășește jugul destinului, se realizează pe planul ideilor platonice. Așa încît nu mai are nici o însemnătate dacă moartea lor trupească e simultană sau nu. Acolo unde au ajuns ei prin dragoste, timpul e anulat. Nu ții minte că, înainte de ultima despărțire, cei doi își dau întâlnire, marea întâlnire a iubirii lor, întâlnirea pe care nici o putere din lume nu poate s-o mai desfacă, în palatul de cristal din țara celor fără de moarte?

IRINA: Știu. Tristan îi spune: „Se apropie timpul; am băut cupa tuturor tristeților și bucuriilor; se apropie timpul. În țara celor fără de moarte ne așteaptă palatul de cristal, îmbălsămat de trandafiri scinteind în soare. Cînd va bate ceasul, vei veni?“ Și Isolda îi răspunde: „Cheamă-mă, știi bine că voi veni“.

MATEI: Înțelegi?

IRINA: Cred că da. Adică, într-o iubire totală, cei care se iubesc devin — cum să spun? — eterni, participă la eternitate.

MATEI: Da. Țasta este sensul legendei. Există o mistică a dragostei pentru aleși. (*Pauză.*) Tu nu crezi că e posibil în viața noastră așa ceva?

IRINA (*privindu-l pierdută de adorație*): Oh, da! Cînd iubești, cuprinzi în brațe cerul și pămîntul.

MATEI (*după un moment de tulburare, cu ironie răutăcioasă*): E fericit Dan!

IRINA (*absentă*): Cine?

MATEI: Dan.

IRINA (*mereu absentă*): A, da. Ce-i cu el?

MATEI (*cuprinzînd-o de umeri, cu brutalitate*): Mă întreb și eu.

IRINA (*speriată*): Matei!

MATEI (*cu amărăciune*): Nu te speria. (*Sec.*) Dan e un băiat excelent. O să fie un soț ideal. (*Urcă brusc scările.*)

IRINA: Matei, nu înțeleg.

MATEI (*oprindu-se o clipă pe trepte*): Nici n-ai ce. (*Ironie.*) Legende de dragoste și moarte nu sînt pentru fetițe. (*Iese.*)

IRINA (*singură, face gestul de a se repezi pe scări, apoi se oprește în loc. Șoptit*): Dragoste și moarte... Nu, dragoste și viață, viață!

EMILIA (*intrînd grăbită*): Irina, a sunat.

IRINA: Nu-i așa că viață, mătușă Emilia? (*Iese, să deschidă.*)

EMILIA: Toți copiii din casa asta sînt niște nebuni. (*Reintră în încăperea alăturată.*)

ADELA (*însoțită de Irina*): Nu-i nimeni pe aici, fetiço?

IRINA: Ba da, sînt toți acasă.

COSTICĂ (*în uniformă de căpitan de cavalerie, libidinos și obraznic, pipăindu-i rochia*): Drăguță muselina asta. Te mulează perfect.

IRINA: Mă duc să anunț. (*Iese.*)

ADELA: Le-a trebuit rudă săracă în casă! Netoata de Emilia nici nu-și dă seama că mironosița asta își face mendrele cu Matei sub nasul ei.

COSTICĂ: Nu mai spune! *Il ne doit pas s'ennuyer**, Matei. Totdeauna a fost un norocos.

ADELA: Aș! Fata-i săracă. Iar el, mare filozof...

COSTICĂ: Estetician.

ADELA: Împușcă francul și ouă cîte o broșurică de douăzeci de foi pe an.

COSTICĂ: L-am întîlnit ieri la club pe Vrancea, profesorul universitar, și vorbea cu foarte multă stimă de Matei. Se pare că e o stea a tinerei noastre intelectualități.

ADELA: De aceea n-a ajuns nimic pînă la vîrsta asta?

COSTICĂ: I s-a propus o conferință și a refuzat.

* Cred că nu se plictisește (în limba franceză).

ADELA : Spune el. Și cu frontul s-a aranjat. Un ambuscat.
Cică e bolnav de inimă.

COSTICĂ : Nu se nasc toți eroi.

ADELA : Tu, cu relațiile tale, și tot n-ai cerut să fii scutit de mobilizare.

COSTICĂ : Mai trebuie să se găsească cineva din familie care să-și facă datoria.

EMILIA (*intră și o sărută pe Adela, care îi răspunde din virful buzelor*) : Iartă-mă, mai aveam ceva de terminat în bucătărie.

GRIGORE (*care a intrat și el*) : Bine ai venit, Adelo. Te salut, domnule consilier. Care sînt ultimele secrete ale zeilor?

COSTICĂ (*important*) : Nene Grigore, dacă sînt secrete, înseamnă că nu pot fi divulgate.

GRIGORE : Adevărat, adevărat. Spune-mi un singur lucru : cînd îi batem? Hai? Cînd îi snopim?

COSTICĂ (*posomorît*) : Așa cum merg lucrurile...

GRIGORE : Ce-i cu tine? Ei, comédie! Moralul, tinere! Ai noștri ca brazil!

COSTICĂ : Sînt mulți ai dracului, și au și tancuri... și artilerie, și aviație.

GRIGORE : Fugi, domnule, de-acolo! N-ai văzut că Hitler a anunțat din nou că are o armă secretă?

COSTICĂ : Dar Stalingradul?

ADELA : Nu mai vorbi de Stalingrad, Costică, că îmi vin pandaliile. Pentru un orașel, acolo, v-au apucat bișnițelile.

GRIGORE : Doar n-ai să începi să gîndești ca de-alde Petrăchescu! Îl știi. Un fricos, domnule. Un defetist, un om lipsit de orice spirit patriotic. Susține că rușii au obținut victoria la Stalingrad.

ADELA : Trebuia să-l denunți!

GRIGORE : I-am explicat eu ce înseamnă retragere strategică, tactică elastică, pungă... Aș! Un dobitoc și un defetist.

COSTICĂ : Crezi? Să dea Dumnezeu să ai dreptate, dar sînt mulți, domnule. Și au și generali! Cine ar fi crezut! Nu caporali sau sergenți, generali!

GRIGORE : Ha, ha, generali! Asta-i bună! Păi, nu i-au tăiat pe toți după revoluție? Să-ți explic eu ce-a

fost la Stalingrad. O capodoperă a științei militare germane, domnule. Uite aici... (*Îl trage deoparte, la o masă, pune un vas în mijlocul ei.*) Aici e Stalingradul.

EMILIA (*mîndră*) : Tot tînăr a rămas Grigore. Și deștept!

ADELA : De, e un Dragomirescu.

GRIGORE (*ia cravașa din mîna lui Costică și o așază pe masă*) : Aici, Volga... Aici, armatele lui von Paulus...

ADELA : Tu nu-ți înveți copiii îndeajuns să fie mîndri de numele pe care-l poartă.

EMILIA : Ba da, le spun mereu.

GRIGORE : Aici, rușii. Fii atent...

ADELA : Cînd și-a scris unchiul cartea lui despre *Romînia, țară agrară, la Expoziția Universală*, l-a felicitat chiar palatul.

COSTICĂ : Romîni, aici.

GRIGORE : Front de fier, domnule. Flăcăi tot unul și unul, care se bat cu dinții, nici n-au nevoie de arme. La '77, la '913, la '916, hai, cu ce s-au bătut? Ce tot mai vorbești de tancurile rusești?... Așa... (*Se apropie și Emilia, și Adela de masă.*) Rușii își inchipuie că-i prind în clește pe germani. Hitler acceptă să sacrifice armata de la Stalingrad. Dar... căci există un dar, domnule, încercuitorii sînt încercuiți la rîndul lor. Bang, bang, două lovituri pe flancuri, și rușii sînt curățați. Ha, ha, asta zic și eu strategiei! Bang, bang!

PETRU (*care a intrat, ironic*) : Am pierdut numai douăzeci de divizii la Stalingrad.

GRIGORE (*furios*) : Tu nu te amesteca. Nici n-ai făcut armata, nu cunoști nici instrucția grupei măcar, nu mai vorbi de război.

PETRU : Bine, dar...

GRIGORE : Modestia este virtutea tinereții, și tăcerea, cînd vorbesc cei mari, un semn al modestiei. (*Petru dă să iasă.*)

EMILIA : Kuki, nici n-ai spus bună ziua Adelei și lui Costică.

PETRU : Bună ziua.

L. 482/1963

ADELA : Îți închipui că dacă ți-ai luat bacalaureatul cu nota 8 știi tot?

GRIGORE : 8,99, Adelo!

COSTICĂ : Nu-i mai faci atita morală. *C'est un vrai jeune homme** acum. Ștregarule, o să trebuiască să se păzească fetele.

PETRU (*adolescent*) : Nu mă interesează fetele.

EMILIA : Dar nevastă-ta nu vine, Costică?

COSTICĂ : Ba da, trebuie să sosească și Marie-Jeanne. E cu Georges la *Yacht***.

GRIGORE : Unde?

ADELA : La *Yacht*! Un club foarte distins. (*Detășată.*) Georges e cu mașina, Costică?

COSTICĂ : Da, cu Mercedes-ul.

GRIGORE : Simpatie tinăr.

ADELA : Ai și tu niște expresii! Georges e un boier.

GRIGORE : Am văzut în ziar că își scrie numele cu doi t.

ADELA : Toți Găteștii veritabili semnează cu doi t.

EMILIA : E boier adevărat?

ADELA : Da' pe ce lume trăiești, dragă? După mamă e Jacottă, tot cu doi t.

GRIGORE : Din familia lui Gogu Jacottă, fostul ministru conservator?

COSTICĂ : Era bunicul lui.

GRIGORE : Nu mai spune! Astea zic și eu relații!

ADELA : Ce te minunezi așa? Costică e doar consilier la Astra Romino-Germană. Ce fel de oameni vrei să frecventeze?

GRIGORE : Sigur, sigur. De altfel, și noi, Dragomireștii, sintem o familie de vechi intelectuali. Cartea unchiului! Eram încă mic când a fost ales deputat. (*Rizând de propriul spirit.*) Avem și noi unchii noștri.

EMILIA : Ce face acum domnul Gătescu?

COSTICĂ : A fost rechemat în țară ca să i se încredințeze un alt post diplomatic important. Probabil, la Vichy.

* E un adevărat plăcău (în limba franceză).
 ** Pronunță *iot*.

ADELA : Ah, Franța, Franța!

COSTICĂ : Nu mai vorbi așa, mamă. Un putregai, o națiune descompusă.

ADELA : Poate, dragă, în politică. Dar ce spirit, ce distincție, ce farmec!

IRINA (*intrînd*) : A sunat. (*Iese, să deschidă.*)

COSTICĂ : Trebuie să fie Marie-Jeanne.

MARIE-JEANNE : *Bonjour, mes amis**. (*Lui Costică.*) Ce faci, *darling***? L-am rugat pe domnul Gătescu să mă însoțească. Eram sigură că o să vă facă plăcere.

GRIGORE : Foarte onorat, domnule Gătescu. Modestul nostru cămin este luminat, ca să zic așa, de prezența dumneavoastră.

GĂTESCU (*morgă, impertinență, țeapăn*) : Exagerați, domnule, domnule...

GRIGORE : Dragomirescu.

GĂTESCU : Domnule Dragomirescu. (*Către Emilia.*) Omagiile mele, doamnă. (*Către Adela.*) *Meshomages, chère madame****. (*Către Petru.*) Bună ziua. (*Către Costică.*) *Bonjour, vieux*****.

GRIGORE : Tocmai vorbeam despre bunicul dumneavoastră, Gogu Jacottă.

GĂTESCU (*impertinent*) : L-ați cunoscut?

GRIGORE : Ah, nu. Eram, de altfel, și prea tinăr. Dar unchiul nostru probabil că l-a cunoscut.

GĂTESCU (*impertinent, cu fals interes*) : Aveți un unchi?

GRIGORE : Poate că ați auzit de el, deși a murit de mult. Pompiliu Dragomirescu.

GĂTESCU : Ah, da.

GRIGORE : Ați auzit de el, prin urmare.

GĂTESCU : Nu.

GRIGORE : Știți, e probabil ca prin funcțiunile lui să-l fi cunoscut pe Gogu Jacottă. Asta ar fi foarte interesant de stabilit. O să cercetez arhiva familiei noastre. Oh, o mică arhivă, nu ca a dumneavoastră. Da, da, sint aproape sigur că au fost în relații.

* Bună ziua, prieteni (în limba franceză).
 ** Dragă (în limba engleză).
 *** Omagiile mele, scumpă doamnă (în limba franceză).
 **** Bună ziua, bătrîne (în limba franceză).

GĂTESCU : Domnul Pompiliu Dragomirescu era cumva arendaș, sau crupier?

ADELA (*înțepat*) : A fost deputat.

GRIGORE : Și autorul unei cărți cunoscute, pentru care a fost felicitat de palat : *România, țară agrară, la Expoziția Universală!*

GĂTESCU : Vă rog să mă iertați. Glumeam. Sunt mai puțin susceptibil în privința familiei decît dumneavoastră. Bunicul și-a pierdut toată averea la cărți, și moșiile — la arendași.

ADELA, GRIGORE, } Ha, haa...
COSTICĂ, MARIE-JEANNE }

(*Petru schimbă priviri enervate cu Irina.*)

PETRU (*adolescent*) : Noi nu am avut moșii de pierdut la cărți.

IRINA : Trebuie să fi fost un om fermecător, bunicul dumneavoastră. *Un grand seigneur**, ca în romanele lui Turgheniev.

GĂTESCU : Sînteți nemiloasă, domnișoară.

GRIGORE : Sînteți rudă și cu Ștefan Gătescu, industriașul?

MARIE-JEANNE : Acela e Gătescu cu un singur t.

GĂTESCU : Ne-am uscat rufele la același soare. (*Risete, tăcere.*)

COSTICĂ (*la semnul Adelei*) : Georges, nu mi-ai spus cum era atmosfera aseară la legăție.

GĂTESCU : Dragul meu, într-o recepție la o mare legăție nu există niciodată o atmosferă. Pînă și pantofii invitaților sînt absorbiți în calcule asupra timpului probabil. (*Risete.*)

GRIGORE : La ce legăție ați fost?

GĂTESCU : La legăția Franței.

GRIGORE : Și nu s-a discutat despre situația frontului?

GĂTESCU : Oh, da! La oficiu, desigur, și probabil în anticameră, printre valeți. Sînt foarte bine informați, uneori mai bine decît ministrul respectiv. (*Risete.*)

GRIGORE : Și ce spun valeții, nu sînt îngrijorați de așa-zisele înaintări ale rușilor?

* Un boier de viță (în limba franceză).

GĂTESCU : Valeții spun că anglo-americanii preferă să se distreze ei în dancingurile Bucureștiului sau ale Berlinului, și nu tovarășii cu cizme de iuft.

GRIGORE : Nu înțeleg.

GĂTESCU : E și prematur.

COSTICĂ : Deci, e sigur că americanii nu flanzează?

GĂTESCU : Faci pe naivul, dragul meu, pentru că nu-mi inchipui că îți pui serios o asemenea întrebare. Și doar ești consilier la Astra Romîno-Germană de pe cînd se numea Astra Romîno-Americană. Ar trebui să-ți cunoști patronii.

COSTICĂ : Adevărați bulldogi. Ce apucă, nu lasă.

GĂTESCU : Vezi? (*Insistent*). Nu e bine să uiți asta. E chiar periculos.

COSTICĂ (*alarmat*) : Cum o să uit, dragă? Atașamentul meu față de nemți e de circumstanță, dictat de motive patriotice. Niște soldațoi și atîta tot. Hitler e un...

GĂTESCU (*cu subînțeles*) : Hitler e o personalitate.

COSTICĂ (*dezorientat*) : Desigur, asta vroiam să spun și eu.

(*Tăcere penibilă.*)

IRINA (*malițioasă*) : Nu continuați? Era o discuție pasionantă.

GĂTESCU : Aveți dreptate, domnișoară, trebuie să vă cerem scuze. Soarta nici unui stat din lume nu ne îndreptățește să plictisim o femeie frumoasă.

MARIE-JEANNE (*nerăvăasă*) : Georges, vreau să-ți spun ceva. (*Către ceilalți.*) Scuzați-mă.

ADELA : Costică, nu l-ai întrebat ce se aude cu francul elvețian?

COSTICĂ : Lasă, mamă, că de asta mă ocup eu.

MARIE-JEANNE (*deoparte*) : *Chéri**, mă ierți că te-am adus. *Sont-ils moches les vieux**?* Și fetișcana asta, nu-i mai face complimente. Ai văzut, are un dinte de aur.

GĂTESCU : Ba nu, e frumușică și originală. Hai, liniștește-te, supărarea îți strică frumusețea ta de păpușă. (*Continuă conversația în șoaptă.*)

* Dragă (în limba franceză).

** Sînt uricioși bătrînii? (în limba franceză).

PETRU (*făcînd cu ochiul Irinei*): Tușă Adela!
 ADELA (*exasperată și uitîndu-se la Găttescu să vadă dacă n-a auzit*): Știi că ți-am interzis să-mi spui așa. Asta-i obraznicie și mojie. Miroase a neam prost.
 GRIGORE: Petru, în familie s-a spus totdeauna *tante*. Numai Irina se încăpățînează să-i spună mamei mătușă Emilia.
 IRINA: Nu-mi place termenul de tanti.
 ADELA: Nu tanti, ci *tante*.
 PETRU: *Tante* Adèle, dar mătușii voastre de la Birlad îi spuneai „*tața*” și nu se supăra.
 ADELA: Prost ți-ai crescut băiatul, Emilio!
 EMILIA: Păi, nu-i spuneam cu toți așa Mariei? Eu nu mai pricep nimic.
 MATEI (*de sus*): Mamă, Irina, sună de jumătate de oră la ușă! N-auziți?
 EMILIA: Sună? Îndată... Kuki, vezi tu. Matei, nu vîi jos?
 MATEI: Ba da. (*Coboară.*) Bună ziua.
 GRIGORE: Să te prezint domnului Găttescu, care a onorat cu prezența domniei-sale mica noastră petrecere familială.
 MATEI (*inclînindu-se*): Nu cred să-l amuze prea mult.
 PETRU (*întrînd*): Mamă, o telegramă de la Iași pentru tine. Trebuie să fie de la bunica.
 EMILIA (*deschizînd-o, încîntată*): Vine.
 PETRU: Ura!
 MATEI: Azi?
 IRINA: Ce bine!
 EMILIA (*citînd*): „Felicitări Petru. Vin cu rapidul. Pregătește-mi filtru la gheață. Ține...” (*Rîde sfioasă.*)
 PETRU (*rîzînd*): Hai, mamă, pînă la capăt.
 EMILIA (*explicînd sfioasă*): N-a uitat că acum trei ani am greșit. Scrie: „Ține minte, la gheață, nu fierbinte!” (*Rîsete. Cîtește.*) „Costache a murit.”
 PETRU (*supărat*): A murit Costache!
 MARIE-JEANNE (*distinsă*): Cine e Costache?
 PETRU: Ciinele bunicii.
 MATEI (*rîzînd cu poftă*): Ha, ha. Nu uita filtrul, mamă. E toată bunica în telegrama asta. Cu baston cu tot.

MARIE-JEANNE (*la întrebarea mută a lui Găttescu*): *C'est un numero**.
 ADELA: Ce idee să trimiți asemenea telegramă! Bani aruncați!
 GRIGORE: Dar rapidul de Iași trebuie să fi sosit. (*Scoate ceasul.*) Nu mai putem merge la gară. Prost merge poșta. (*Agățîndu-l pe Găttescu.*) Domnule Găttescu, eu am făcut, în orele mele libere, de cînd sint pensionar, un proiect de reorganizare a comunicațiilor și telecomunicațiilor... (*Cuvintele se pierd, deoarece se îndepărtează, tirîndu-l pe Găttescu spre fundul scenei.*)
 COSTICĂ: Aș fi foarte curios să știu dacă doamna Dinescu își dă seama de răul pe care l-a făcut familiei prin ultima ei... să-i spunem, ciudățenie.
 ADELA (*mormăind*): Ce ciudățenie! E nebună de legat!
 PETRU: Oameni ca bunica nu mai există.
 COSTICĂ: Te cred! Să depui favorabil la procesul unor studenți comuniști!
 IRINA: N-a depus favorabil pentru părerile lor politice, ci pentru că îi cunoștea de la laborator, ca oameni de treabă, cinstiți. Unul dintre ei pregătea o teză de doctorat despre care bunica spunea că e uluitoare.
 COSTICĂ: Dumneata cultivi paradoxul. Comuniștii, oameni de treabă!
 ADELA (*mormăind*): Ce infamie! E o subversivă!
 MATEI: Irina are dreptate. Bunica e o femeie excepțională. Și chiar dacă a depus favorabil și pentru activitatea studenților, înseamnă că e consecventă. Totdeauna a fost o democrată.
 ADELA: La șaptezeci de ani! În loc să te gîndești la Dumnezeu și la pomenile de parastas, să te ții de politică!
 COSTICĂ (*către Matei, subtil*): Nu știam că profesezi idei comuniste.
 MATEI: Eu! *Je m'en fiche***! Personal, nu dau doi bani pe posibilitatea realizării umane pe plan

* E o figură (în limba franceză).

** Puțin îmi pasă! (în limba franceză).

politic; fie el fascist sau comunist. Însă prefer un comunist, unui afacerist și unui pungaș. (*Cu vădită intenție de paradox.*) Afară de cazul cind pungașul are anvergura unui Kreuger. Atunci devine o personalitate.

IRINA : Ai spus asta serios?

MATEI : Ce anume?

IRINA : Chestia cu pungașul.

MATEI (*blind*) : Nu, am glumit.

PETRU : A venit! Sună! (*Se repede, cu Irina, să deschidă.*)

GĂTTESCU (*care de mult se silește să scape de Grigore, către acesta, dar îndepărtându-se*) : Foarte, foarte interesant... (*Către Matei.*) Dar bunica dumneavoastră trebuie să fie un personaj epic.

MATEI : Este.

GĂTTESCU : Nu cumva e vorba de savanta Dinescu?

GRIGORE : Ba da. Eu, domnule Găttescu, nu pot fi de acord cu ea, însă soacră-mea e una din primele femei fizician din țară. Și-a luat doctoratul la Paris. Și activitatea ei științifică e bine cunoscută.

BUNICA (*intrînd cu Petru și Irina de o parte și de alta, și ținîndu-i de umeri. Poartă baston*) : Ce știi dumneata despre activitatea mea științifică? Și, de altfel, m-au dat afară de la conducerea laboratorului. (*Consternare.*) Da, da, cică fac politică. Pfui! ce aer închis e aici! Deschide ferestrele! Bună ziua!

GRIGORE : Imediat. Sărut mina, mamă-soacră. Imediat. (*Deschide ferestrele.*)

ADELA : Trage, Grigore.

BUNICA : Ai rămas, Adelo, o ipo... o ipo... ei, comedie! mă lasă memoria; nu ipocrită, ipohondră voiam să spun. (*Autoritară.*) Lasă ferestrele deschise, Grigore.

MATEI (*cu căldură*) : Sărut mina, bunico.

BUNICA (*sărutîndu-l cu bruschete, dar cu afecțiune, pe frunte*) : Ce mai faci, răsfățatule? Tot frumos și deștept? Ce bine ți-ar mai prinde să cari niște saci în spinare!

MATEI : M-am gîndit la asta, dar ți s-ar frînge inima.

BUNICA : Mi s-ar frînge, dar bine ți-ar prinde! (*I-a dat mina în treacăt Adelei.*) A, uite-i și pe Marie-Jeanne și pe Costică. Ce faceți, columbelor? Tot fericitiți sinteți împreună? (*Privindu-l pe Găttescu.*) Ce întrebare! Sigur că da. Nu-i așa?

GRIGORE (*prezentîndu-l pe Găttescu*) : Domnia-sa e domnul consilier de legație Georges Găttescu. Nepotul lui Gogu Jacottă.

BUNICA : Acela care la 1907 și-a spînzurat țărani de pe moșie cu capul în jos?

GĂTTESCU : Avea gusturi fistichii bătrînul.

BUNICA : Și e spiritual nepotul. (*Către Irina.*) Ce-ți face aviatorul, căprio?

MATEI : Ai făcut o pasiune pentru zoologie, bunico.

BUNICA : Da, păunule. (*Către Irina.*) Ce face Dan?

IRINA (*stîngerită*) : E sănătos. Am primit o scrisoare de la el acum o săptămînă.

BUNICA : Bun băiat Dan. Nu strălucește ca el (*arată către Matei*), dar e bun. (*Cu tristețe.*) Sînt atît de puțini oameni buni... (*Către Petru, cu afecțiune.*) Și tu ce coci sub fruntea asta de berbec încăpățînat? Are dreptate Matei, am căzut în patima zoologiei.

MATEI : Te inspiră familia, bunico.

BUNICA : Să știi. Casa voastră are ceva din arca lui Noe. Dar unde e Emilia? (*Ridicînd glasul.*) Emilio, e gata filtrul?

EMILIA (*intrînd precipitat*) : Da, mamă, e la gheață. Sărut mina. Cum te simți? Cum ai călătorit?

BUNICA (*tapotînd-o cu degetele pe obraz*) : Bine, fetiço, cu trenul. Te-ai îngurășat. Prea mult.

EMILIA : Mamă, dacă vrei să te schimbi... (*Vrea s-o conducă.*)

BUNICA : Știu, știu. Ocupă-te de musafirii tăi. (*Iese.*)

EMILIA : Pofțiți, vă rog, la o gustare.

(*Toți intră în sufragerie, afară de Matei și Irina, care se întîlnesc față în față și rămîn așa, nemișcați.*)

MATEI (*după o pauză, rostește numele ca o chemare venită din adînc*) : Ira...

IRINA (*șoptit, ca în vis, cu o intensă așteptare*): Da, Matei.

MATEI (*pauză*): Ți-e frică?

IRINA (*își duce mâinile la frunte. După o clipă, clatină din cap și șoptește*): Nu.

MATEI (*transfigurat de emoție*): „Cînd va bate ceasul, vei veni?”

IRINA (*închizînd ochii, în șoaptă, dar cu cumplită intensitate*): „Cheamă-mă! Știi bine că voi veni.”

MATEI (*îi ia mâinile*): Ira...

IRINA: Du-te, du-te. (*Matei iese. Irina, ca ameuțită, caută un fotoliu, se lasă să cadă în el, își pipăie obrazii, mâinile.*) Să fie oare adevărat? Iubitul meu! (*O expresie de imensă fericire i se zugrăvește pe față.*)

DAN (*în uniformă de căpitan aviator. Intră încet pe ușă, cu un buchet de flori în mînă și cu surîsul amuzat al celui care face o surpriză. Dă cu ochii de Irina, face un gest spre ea, apoi, în fața expresiei ei ciudate, se tulbură. E descumpănit, nu înțelege. Tușește încet. Irina nu-l aude, e cu totul în altă parte*): Irina, Irina.

IRINA (*îl privește fără să-l vadă, apoi, ca un om care se trezește din somn, ia treptat cunoștință de prezența lui*): Tu!

DAN (*repezindu-se în genunchi la picioarele ei și ascunzîndu-și capul în poalele ei*): Dragostea mea, dragostea mea! Mi-a fost atîta dor de tine! (*Irina e ca trăs-nită; apoi, după o clipă de ezitare, începe să-l mîngîie ușor pe cap. Rămîne însă cu ochii ficși.*) Nu pot să cred că ești alături, că te țin în brațe. Irinuca! (*Îi ia mâinile și începe să i le sărute, apoi vrea s-o sărute pe gură, dar ea își așază palma între gurile lor.*) Ce e cu tine? De ce taci? Nu te bucuri că am venit?

IRINA: Ba da, îmi pare bine că ești sănătos, că ai venit.

DAN: Ești schimbată, ai ceva.

IRINA (*ca și cum ar vrea să mărturisească*): Dan... (*În fața nedumeririi lui, nu poate.*) M-am speriat înaintea. Nu mă așteptam să te văd.

DAN (*fericit*): Am o permisie de două săptămîni. Înțelege, două săptămîni cu tine! Am vrut să-ți fac o surpriză. Cînd am intrat, am dat cu ochii de tine. Și eu m-am speriat.

IRINA: De ce?

DAN: Aveai o expresie atît de ciudată! Ca un înger.

IRINA (*rizînd*): Cum ca un înger?

DAN (*încurcat*): Nu știu de unde mi-a venit comparația asta. Erai luminată ca de o flacără. Parcă vedeai ceva. Așa trebuie să se uite îngerii la fața lui Dumnezeu.

IRINA (*cu aceeași intenție de mărturisire*): Dan, dragul meu...

PETRU (*intrînd, îl zărește pe Dan*): Dan! (*Bagă capul înapoi pe ușă.*) A venit Dan! (*Se repede la el ca un vîrtej, îl ia în brațe.*) Cînd ai sosit? Stai cu urîta asta și noi nu știm nimic. O să facem un chef monstru. (*Punîndu-i degetul pe obraz.*) Ce ai avut aici, o rană?

DAN: Aș, un fleac. (*Bucuros.*) Stai să te văd. Grozav ai crescut! Ești un bărbat acum, Kuki! (*Intră mama și Matei.*)

EMILIA: Domnule Pleșa, cînd ai sosit? Bine ai venit la noi.

DAN: Sărut mâinile. Am intrat pe din dos. Matei, ce bine îmi pare că te văd! (*Îl îmbrățișează.*) Cum merge cu sănătatea? Te-a mai supărat inima?

MATEI: Din cînd în cînd. În schimb, mă scutește să fac pe cruciatul pentru civilizația nazistă. Mă bucur că te văd teafăr.

EMILIA: Pofțiți dincolo. (*Către Dan.*) Noi avem musafiri.

PETRU: Da, tot familionul. (*Emilia, Dan, Petru ies.*)

MATEI: Ira, trebuie să-i spunem.

IRINA: E atît de fericit că a venit!

MATEI: Dai înapoi?

IRINA: Cum o să dau? Parcă aș putea! (*Iese, izbucnînd în plîns.*)

EMILIA (*care a intrat*): Voi nu ve... Dar ce e cu Irina? A venit Dan, și ea plînge?

MATEI: Nu-i nimic, mamă.

EMILIA: Cum nimic, nu vezi că plînge? E nebună,

toți copiii din casa asta sinteți niște nebuni. Eu nu mai pricep nimic.

MATEI: Asta e soarta ta, mamă. Hai dincolo, să nu observe ceilalți.

EMILIA: Cred și eu, nu e cuviincios. (*Ies, încrucișându-se cu Petru.*) Tu unde te duci?

PETRU: Caut o revistă, să i-o arăt lui Dan. (*Caută, găsește pe jos buchetul și cascheta lui Dan, pe care acesta, intrînd, le-a lăsat să cadă. Ridică florile și le pune pe masă, apoi se duce în fața oglinzii, își așază cascheta pe cap, își ia o figură energică, trage o manșă imaginară și imită zgomotul avionului în urcare.*) Vijjiji... Vijjiji... (*Apoi suride și se contemplă încîntat în oglindă, cu cascheta pe cap.*)

BUNICA (*intrînd*): Ce-i cu tine, cu plăcinta asta în cap?

PETRU: Nu-mi stă bine? A venit Dan.

BUNICA: Ia te uită, toată menajeria! (*Intră Găttescu cu Grigore, care-l ține de braț. Găttescu are un aer exasperat.*)

GRIGORE: Totul e să nu confunzi tactica cu strategia. Uite, să-l întrebăm pe căpitanul Pleșa. Domnule căpitan! (*Dan a intrat, ținîndu-l de braț pe Matei. O salută pe Bunica, dar o caută tot timpul din ochi pe Irina.*)

DAN: Poftim, domnule Dragomirescu? (*Între timp, intră și Costică, Adela, Marie-Jeanne și Emilia, care aduce filtrul Bunicii.*)

GRIGORE (*solemn, profesoral*): Printr-o împrejurare fericită, avem prilejul să verificăm nedumeririle noastre și să punem capăt îngrijorărilor inutile, iscate la unii din slăbiciune, ca să nu spunem din panică.

EMILIA (*către Bunica*): Ce frumos vorbește!

BUNICA: E un dobitoc!

GRIGORE: Bravul nostru căpitan, pe care ni l-a trimis, ca să spun așa, cerul (*ride*), ne poate da cel mai bun răspuns. Căpitane, retragerile germane de azi sînt tactice, sau strategice?

DAN (*obosit*): Habar n-am. Sînt retrageri neputincioase. Și curînd totul se va transforma în fugă.

ADELA: Costică, și asta e un defetist. Zi-i ceva!

COSTICĂ: E ciudat ca un om care poartă uniforma de ofițer să poată vorbi așa.

MATEI: Omul ăsta nu face pe cameristul cu pinteni la statul-major. Vine de pe front.

COSTICĂ: Vrei să spui că eu...

MATEI: Vezi, că ai un fir de praf pe cot. Păcat de uniformă ta.

COSTICĂ: Tu vorbești, care ești un ambuscat?

MATEI: Bravura mea e să fiu ambuscat.

PETRU (*violent*): Matei e bolnav. Cum îți îngădui?... ADELA: Grigore, privește-ți fiul. Să mai vii să-mi ceri să-l ajut.

EMILIA: Kuki, nu e frumos!

GRIGORE: Petru Dragomirescu! Îți cer să respecti rudele mai mari și uniforma.

MATEI (*luîndu-l de gît pe Petru*): Nu fi prost. (*Intră Irina.*)

DAN (*ducîndu-se la ea și luînd-o cu gingășie de mină*): Unde ai fost? De cînd te caut!

GRIGORE: Domnule căpitan, nu ne poți lăsa fără un răspuns. Desigur că ai glumit înainte. Nu e cazul, moralul țării trebuie susținut.

DAN: Ce să vă spun? Că acolo bombardăm, ucidem, prădăm, ardem? Că vom fi bătuți în curînd și vom plăti, probabil, înzecit pentru toate lucrurile astea? Asta vreți să știți?

ADELA: Defetist!

COSTICĂ (*speriat*): Dumneata vorbești serios? E așa de gravă situația?

DAN (*enervîndu-se*): Că mi-e silă de războiul ăsta, că mi-e silă de mine, că nu doresc decît să mă întorc acasă? S-o găsesc pe Irina? Că mi-e frică de ce-o să urmeze? Asta vreți să știți?

COSTICĂ (*furios*): Voi n-aveți voie să vă fie frică. Ați fost trimiși acolo ca să muriți, nu ca să dați înapoi.

GRIGORE: Dar eu nu înțeleg cum poate fi vorba de frică, cînd există arma secretă a lui Hitler!

GĂTTESCU: În orice caz, căpitanul poate fi liniștit. Chiar dacă nemții vor fi învinși, rușii nu vor ajunge pînă la noi.

BUNICA: Și cine va ajunge?

GĂTTESCU : Unchiul Sam și cu John Bull. Sînt mai repezi de picior. Pe mine, vă rog să mă scuzați.

Bună ziua, doamnelor, bună ziua, domnilor.

MARIE-JEANNE : Mă iei și pe mine cu mașina, Georges ? Atunci, la revedere la toți.

COSTICĂ (*incet*) : Te-am rugat să nu te mai dai în stambă !

MARIE-JEANNE : Pa, *darling*, pe deseară.

COSTICĂ : Marie-Jeanne !

ADELA : *Tais-toi**, Costică ! (*Găttescu și Marie-Jeanne ies.*)

DAN : Irina, Irina, sînt fericit ! Ce e cu tine ? Ce ai ?

IRINA : Nimic, Dan.

(*Tăcere lungă.*)

BUNICA : Iată-ne în familie. Ce vesel e !

EMILIA : În familia noastră domnește foarte multă armonie și unitate. Chiar dacă se discută mai aprins, toți se iubesc.

GRIGORE : Așa trebuie să fie familia. O citadelă în calea valurilor vieții.

BUNICA : Familia voastră o să plesnească ca un dovleac răscopt, la prima izbitură.

ADELA : Dumneata nu faci parte din familie ?

BUNICA : E mult timp, draguță, de cînd mi-am găsit o alta mai mare, mai frumoasă : omenirea. Îmi pare rău numai de copiii ăștia, care nu sînt putregaiuri, ca voi, și care trăiesc în viață așa cum ar juca la rișcă.

MATEI : Ești atît de sigură că nu știm ce vrem, bunico ?

BUNICA : Tu, mai cu seamă, nu ai dreptul să vorbești. Te îmbeți cu vorbe, cu năluci. Și-i îmbeți și pe alții. Ai să vezi într-o zi că e o beție cumplit de tristă.

MATEI : Dumitale nu-mi permit să-ți răspund.

BUNICA : Ești foarte deștept, Matei, dar pe mine nu mă poți convinge.

ADELA : Nici pe mine !

BUNICA : Sînt prea legată de realitate. Într-o viață întregă am ajuns să-i înțeleg frumusețea și prețul.

* Taci (în limba franceză).

E mult mai frumoasă realitatea asta, chiar cînd e tragică, decît jocurile tale de oglinzi, Matei. E adevărată ! (*Cu compătimire.*) Plăsmuitor de miraje !

MATEI : Mulțumesc.

BUNICA : Cînd eram tină, aș fi vrut, poate, să întîlnesc și eu un om seducător ca tine. Mai bine că nu l-am întîlnit.

EMILIA : Eu nu pricep nimic.

IRINA : Lumea lui Matei e reală.

PETRU : E lumea libertății.

BUNICA : Și ce e libertatea, Petru ?

PETRU : Lipsa constrîngerii. Afirmarea eului. Să ajungi dincolo de bine și de rău.

BUNICA : Vezi cum i-ai îmbătat ? Singura libertate a omului este să aleagă. Între bine și rău. Știi ce înseamnă a trece dincolo ?

PETRU : Curaj.

BUNICA : Nu, lașitate.

MATEI : Facem filozofie de doi bani jumătate !

BUNICA (*ridicînd din umeri*) : Omul nu-și poate dovedi omenia decît între oameni. Și restul e bișugială, aiureli.

GRIGORE : Eu nu sînt de acord cu pesimismul ăsta. Matei poate oricînd să devină profesor universitar. Petru și-a luat bacalaureatul cu 8,99. Și putea să-l ia cu 9. Eu mi-am făcut, ca să spun așa, datoria de soț, tată și cetățean. Emilia e o mamă și o gospodină ideală. Ca să nu mai vorbesc de situația și rolul Adelei și al lui Costică în societate. Iar viitorul membru al familiei noastre, domnul căpitan Pleșa, are o carieră onorabilă. Și, ca atare, Irina va fi fericită. Și asta nu e o familie solidă ca o citadelă ?

ADELA : Vorbește de noi ca și cum am fi niște terchea-berchea.

GRIGORE : Avem onorabilitate și...

BUNICA : Da' mai terminați odată cu timpeniile astea ! (*Către Matei.*) Degeaba rizi, și tu te crezi un fel de citadelă. Nu citadelă, ci o casă de orbi, asta sînteți. Așa cum merge războiul, o să se întoarcă cu josul în sus nu numai liniștea voastră pros-

tească, ci toată societatea asta, care vi se pare solidă ca o stîncă.

COSTICĂ : Adică, vom avea revoluție bolșevică și se va termina cu noi, burghezii?

BUNICA : Nu știu. S-ar putea. Dar asta n-ar fi nimic. Au mai fost revoluții. Că odată și odată o să sară în aer o clasă din care face parte și onorabila ta familie, ilustrul meu ginere, e inevitabil. Dar o să săriți în aer ca oameni cînd n-o să vă mai puteți sprijini pe prejudecățile, pe felul vostru de a gândi și de a simți. Cînd o să vă treziți mai goi încă pe dinăuntru, decît pe dinafară. Niște zdrențe.

EMILIA : Mamă, nu te enerva.

BUNICA : Și încă o dată o spun : nu-mi pasă de voi, care sinteți de mult niște epave, ci de copiii ăștia nenorociți, care umblă bezmetici prin întuneric și spun că au găsit lumina. Orbilor! (*Se lasă, istovită, pe speteaza fotoliului. Către Emilia.*) Dă-mi puțin filtru, ce stai? (*Irina se repede să-i dea filtrul.*)

IRINA (*incet*) : Ai dreptate poate, bunico, dar nu în privința lui Matei.

ADELA (*către Grigore*) : Și-a ieșit din balamale baba. De cînd îți spun că e nebună.

PETRU (*exaltat*) : Eu știu ce vreau; n-o să ajung nici odată epavă.

GRIGORE : Tu să taci din gură!

PETRU : Ba nu, vreau să vă comunic ce am hotărît. (*Pauză. Toți îl ascultă.*) Intru în aviație. Vreau să plec pe front.

EMILIA (*disperată*) : Kuki!

GRIGORE : Cum, cum?

IRINA : Kuki, asta e copilărie!

PETRU : Vreau să trăiesc, să simt că sint, să fiu eu.

BUNICA : Asta nu se poate! Copilul ăsta și-a ieșit din minți. Nu vă dați seama?

DAN : Kuki, uită-te la mine. Am ceva dintr-un erou? Sint numai plin de oboseală și de silă.

PETRU : Eu sint altfel făcut.

GRIGORE : Tu să taci! Trebuie să mă gîndesc. (*Emilia plînge.*)

COSTICĂ : Dar ceea ce vrea să facă Petru e foarte nobil și patriotic. Dacă o să avem și noi pe cineva din familie pe front, o să facă foarte bună impresie. (*Către Adela.*) Poate moare, sau chiar îl decorează.

PETRU : Nu vreau să mă duc din patriotism, ci ca să fiu liber și tare. Trebuie să evadesc!

ADELA : Eu îl înțeleg pe Petru și îl admir. O să-l ajut.

PETRU : N-am nevoie.

MATEI : Kuki, lasă donchișotisme.

PETRU : Fiecare cu aventura lui, Matei.

BUNICA (*sărind*) : Nu se poate, ți-am spus. Ce sint toate blîguielele astea, misticismele astea de duzină : libertate, evadare, aventură! Nu vezi că bați cîmpii? Să-ți scoți gîrgăunii din cap. Nu-ți dau voie! (*Izbînd cu bastonul în podea.*) Auzi, nu-ți dau voie! (*Cade ostenită pe fotoliu.*)

PETRU : Nu cer voia nimănui. (*Cu disperare copilărească.*) Și lăsați-mă în pace, lăsați-mă în pace! (*Iese în fugă. Pauză, în care nu se aude decît plînsul Emiliei.*)

GRIGORE (*care a șoptit cu Adela*) : Eu îi dau consimțămîntul. Ceea ce vrea să facă e demn de un Drago-mirescu. (*Către Emilia.*) Și tu trebuie să fii tare, ca o mamă romană!

(*Emilia plînge. Tăcere, apoi se aud sirenele.*)

COSTICĂ (*pierdut*) : Alarma! Alarma!

ADELA : La adăpost!

(*Zăpăceală, tumult, Grigore își pune o cască pe cap.*)

GRIGORE : Pe din dos, pe scări, Emilio, trusa cu pansamente!

ADELA : Poșeta mea! Costică, poșeta!

(*Ies în fugă Grigore, Adela, Costică, și după ei, zăpăcită, Emilia. Sirenele continuă să sune mai tare. Pauză.*)

BUNICA (*sculîndu-se obosită*) : Mă duc să mă cule. (*Iese.*)

MATEI (*copleșit, Irinei*) : Ira, crezi că eu sint vinovat de hotărîrea lui Kuki?

IRINA (*disperată, luîndu-și capul în mîini*) : Nu, dragostea mea, nu te gîndi la asta. O să-i treacă. Nu ești tu vinovat.

DAN (*care a observat înmărmurit scena*): Cum i-ai spus?
 IRINA (*sfișiată*): Da, Dan... iartă-mă.
 DAN: E o glumă, nu-i așa? Irina... Matei... (*Îi privește și înțelege că cei doi sînt ca sub o vrajă, că ceea ce se întîmplă e inexorabil. Pleacă capul, umerii i se lasă, schițează gestul de a mai spune ceva, apoi, cu mișcări sfîrșite, își culege cascheta și pleacă încet, în timp ce sirenele continuă să sune.*)
 MATEI: Dacă dragostea noastră nu va fi fără seamăn, sîntem niște nemernici. (*Cu exaltare, cuprinzînd-o de umeri.*) Pînă la moarte, Ira...
 IRINA (*cu aceeași exaltare*): Și dincolo de ea.
 MATEI (*privind-o în ochi, rostește ca și cum i-ar spune pentru prima dată pe adevăratul ei nume*): Iubito!
 IRINA (*la fel*): Iubitule! (*Se îmbrățișează și rămîn așa, în timp ce sirenele continuă să urle cu sfișietoare intensitate.*)

Cortina

TABLOUL 1

Anul 1948, vara. Același decor. Într-un fotoliu, în mijlocul scenei, îmbătrînit, avînd o expresie chinuită, purtînd ochelari negri, Petru. E orb.

PETRU (*singur, numărînd pe degete*): Joi șapte, vineri opt... nouă, zece, unsprezece. Mamă, azi sîntem în unsprezece? Mamă, nu ești aici? (*Pauză.*) Și pe urmă, douăsprezece, treisprezece, paisprezece. (*Cu disperare.*) Pentru ce, Doamne, pentru ce n-am curajul să termin cu viața asta? (*Pauză. Pe un ton șters, lipsit de interes.*) Pe incendiatorul templului Dianeî din Efes îl chema... Erostrat. Tratatul din Westphalia a fost încheiat în 1648... Pe fratele cel mai mic al lui Napoleon îl chema Louis... nu, Jerôme... Jerôme, sau Louis? Oh! (*Își ia capul în mîini.*)

EMILIA (*intrînd*): Te doare capul, Petru?

PETRU: Nu, mamă, stăteam așa.

EMILIA: Am cumpărat ziarul, vrei să ți-l citească?

PETRU: Da.

EMILIA (*citește*): „Conferința miniștrilor afacerilor externe“...

PETRU: Altceva, mamă, nu vreau politică.

EMILIA: Țsta e titlul cu literele cele mai mari. Vrei să-ți citească mai bine articolul de fond? (*Citește.*) „Ridicarea cadrelor în economie — o sarcină de frunte.“

PETRU: Și asta e tot politică.

EMILIA (*citește titlurile*): „Lupta de clasă pe tărîm ideologic...“ „Constituția...“ „La Reșița a fost

inaugurată...“ Totul e politică acum. Nici mie nu-mi place, nu înțeleg nimic.

PETRU : Povestește-mi cum e afară.

EMILIA (*incurcată*) : E senin.

PETRU : Teiul a înflorit? Și cum e lumina, limpede, sau lăptoasă, ca în zilele calde?

EMILIA : Nu știu, nu m-am uitat la asta. Dacă vrei tu, mă uit.

PETRU (*plictisit, enervat*) : Lasă. (*Își ia din nou capul în mîini.*)

EMILIA : Ce ai, te doare capul! Vrei un antinevralgic?

PETRU (*enervat*) : Ți-am spus că nu mă doare, mamă. Lasă-mă-n pace.

EMILIA : Bine, bine, dragă. (*Pauză, timid.*) Oare ce-or să facă cu noi?

PETRU : Cine?

EMILIA : Aștia, comuniștii. Acum sînt singuri la putere. L-au scos și pe domnul Tătărescu, regele a abdicat...

PETRU : Ce vrei să ne facă?

EMILIA : Știu și eu? Adela spunea că într-o noapte or să intre în casele burghezilor și o să-i omoare pe toți.

PETRU : Mamă, cum poți asculta timpeniile Adelei?

EMILIA : Nu-i așa că nu-i adevărat? Da' vezi, tot nu ne lasă-n pace. Acum ne-au băgat în casă și fetița asta.

PETRU : Ce vrei, nu sînt locuințe. Cum e fata?

EMILIA : M-ar bate Dumnezeu dacă aș spune că nu-i cuviincioasă. Și-i toată ziua la școală, că-i învățătoare. Dar tot se cheamă că e un om străin în casă.

PETRU : Bine că au mutat-o pe bunica la București și că stă la noi. Altfel, mai rămineau două camere goale. Ce bună e bunica! A refuzat casa pe care i-au pus-o la dispoziție numai ca să mă îngrijească. Crezi că nu mi-am dat seama?

EMILIA : Ei, dacă vroia mama să intervină, nici odaia asta nu ne-o luau. Am încercat să-i spun, dar s-a infuriat așa de tare, c-a azvirlit cu bastonul după mine.

PETRU (*surîzînd*) : Nu știam asta.

EMILIA : Grigore asculta la ușă să vadă ce răspunde. A crezut că vine după el și, cînd a dat să fugă, s-a izbit cu capul de perete și și-a făcut un cucui cît pumnul.

PETRU (*amuzat*) : După el n-a azvirlit cu bastonul?

EMILIA : Știi cum îi trece ei, repede. A zis numai că sîntem niște neisprăviți. (*Pauză.*) Băiatul mamei, ce fericită sînt cînd îți mai descrețești fruntea!

PETRU : Strașnică e bunica. E singurul om întreg din casa asta.

EMILIA : Familia lui Grigore nu poate s-o suferă. Ei sînt altfel făcuți decît noi. Reci și invidioși. Cînd m-am măritat nu mi-a fost de loc ușor.

PETRU : Nici tu n-ai avut o viață prea fericită, mamă.

EMILIA : V-am avut pe voi. Deși...

PETRU : Deși?

EMILIA : Nu știu cum să-ți spun, m-am simțit totdeauna puțin stingheră și speriată între mama și între voi. Sînteți așa de deștepti, și eu sînt proastă!

PETRU : Cum poți vorbi așa, mamă?

EMILIA : Știu că sînt, și de aceea mama nu m-a iubit niciodată prea mult. După ce m-am măritat, a uitat de mine. Numai cînd v-am avut pe voi și-a adus aminte. Vă iubește. Eu sînt o găină plouată, asta sînt.

PETRU : Dar noi te iubim, mamă. Ești atît de bună!

EMILIA : Uneori, noaptea, cînd nu pot dormi, mă mai gîndesc și eu. Oare ce rost am avut pe lume? S-o admir pe mama, să vă iubesc pe voi, să-l respect pe Grigore. Asta așa se cuvine să fie. Nu mă plîng. Voi ați fost fericirea mea. Dar e de ajuns oare ca să facă o viață de om?

PETRU (*afectuos*) : Biata mamă!

EMILIA : Și pe urmă, gîndurile se învălmășesc, nu pot pune mîna pe ele. Ca și cum ar fi după o perdea. Mai bine nu mă gîndesc. E prea tîrziu. Într-o zi o să mor, și gata.

PETRU : Da, poate ar fi mai bine să murim.

EMILIA (*speriată*) : Tu nu trebuie să vorbești așa. Ești tînăr și...

PETRU : Și neom. (*Pauză.*) Vrei să-mi dai un pahar cu apă, mamă?

EMILIA (*punînd mîna pe mîna lui*) : Îndată.

PETRU (*reținîndu-i mîna*) : Vreau să te sărut. (*O sărută. Emiliei îi dau lacrimile și iese repede.*)

IRINA (*intră repede. E mai sărac îmbrăcată, cu o stambă pe puncte. Are în mînă o plasă cu cutii de conserve*) : Bună ziua, Petru.

PETRU : Tu ești, Irina?

IRINA : Da. Unde e Matei?

PETRU : Sus.

IRINA : Lucrează?

PETRU : Cred că da. N-a coborît de loc. (*Irina urcă scara repede.*)

GRIGORE (*e complet zaharisit. Are în mînă o hîrtie*) : Petru, vreau să te consult într-o chestiune importantă.

EMILIA (*aducînd paharul*) : Uite apa, dragul mamei.

PETRU : Mulțumesc. (*Bea. Emilia iese.*)

GRIGORE : Precum știi, am fost solicitat de comitetul de stradă să scriu un articol la gazeta de stradă despre grădinița care s-a făcut în colț.

PETRU (*absent*) : Nu știam.

GRIGORE (*important*) : Da, a venit la mine Popescu, farmacistul. Am fost la Academie și am cercetat toată presa din anii trecuți asupra lucrărilor edificare săvîrșite de la 23 August pînă azi. Am scos așa un vraf de fișe! Acum am început să scriu articolul. (*Citește.*) „Dragi tovarăși” — e bine, nu? „Prin înalta grijă a partidului și guvernului...” Vezi, aici nu știu cum să pun. Ei?

PETRU : Ce anume?

GRIGORE : Cum ce anume? Partidul întii, sau guvernul întii?

PETRU (*plictisit*) : Ce importanță are asta? Scrie cum vrei.

GRIGORE (*speriat*) : Cum vreau? Și pensia mea? Ce, vrei să-mi taie pensia?

PETRU : Nu știu, tată.

GRIGORE : Pe cine să-ntreb? O să trebuiască să mă duc din nou la bibliotecă, să văd cum formulează ei în *Știința*. Și, pe urmă, nu crezi c-ar fi mai bine ca, înainte de a vorbi despre transformările edilitare în general și despre grădina din colț în particular, să încep cu semnificația istorică a zilei de 23 August?

PETRU (*exasperat*) : Da, da, fără îndoială.

GRIGORE : Nu-i așa? Unde mi-a fost capul? O să le fac un articol!... (*Iese.*)

(*Petru se ridică din fotoliu și umblă la întîmplare prin cameră. Se oprește în fața oglinzii. O pipăie îndelung, ca și cum ar căuta să-și găsească fața. Apoi izbucnește într-un plîns infundat, fără lacrimi. Irina, care coboară scara, îl vede. Se oprește. Nu știe ce să facă. Apoi continuă să coboare, cu zgomot. Petru se stăpînește și, ca să-și dea o conținută, scoate batista și se face că tusește.*)

PETRU : Afurisita asta de tuse!

IRINA (*venind lîngă el*) : Nu trebuie să te ascunzi de mine.

PETRU : Nu înțeleg ce vrei să spui. Probabil că aseară am răcit. Era răcoare.

IRINA : Da, era răcoare.

PETRU (*violent*) : Să nu cumva să spui la nimeni că m-ai văzut... Auzi? N-am nevoie de compătimirea nimănui.

IRINA : Așa mi-a spus și Matei înainte.

PETRU (*pauză*) : Ce mai face Matei?

IRINA (*cu tristețe*) : Cine ar fi crezut? Să stați amîndoi în aceeași casă și tu să întrebi ca despre un străin : ce mai face Matei?

PETRU : Ca despre un străin! Era un fel de a vorbi.

IRINA : Nu știu.

PETRU : Nu se mai poate respira în casa asta. Toți sînt cu nervii exasperați și fiecare îi caută vină celuilalt.

(*Pauză.*)

IRINA : Ți-aduci aminte, Petru, de ziua cînd ți-am sărbătorit bacalaureatul?

PETRU : E foarte mult de atunci.

IRINA : Numai cinci ani.

PETRU : Pentru mine anii nu au aceeași măsură.
 IRINA : Matei a fost atunci foarte nenorocit de hotărîrea ta. Se întreba disperat dacă bunica avea dreptate, dacă el era cel care te împinsese indirect să faci gestul.
 PETRU (*rece*) : Copilării! Eu eram un bezmetic pe vremea aceea. Hai să nu mai vorbim de asta, Irina; nu-mi face nici o plăcere. (*Pauză.*) O să te-ntreb ceva, așa, tam-nesam: tu ești fericită?
 IRINA (*pauză lungă; cu convingere*) : Da.
 PETRU : Juri?
 IRINA : Jur. (*Pauză.*) Vezi, nu mai am însă douăzeci de ani, ca să-mi închipui că fericirea înseamnă o beatitudine totală, fără umbre. Cînd ți-am jurat că sint fericită, nu voiam să spun că nu sufăr. Dar asta n-are însemnătate. Matei și cu mine am muri fără dragostea noastră. Ca și cum ni s-ar lua aerul pe care-l respirăm. Asta e esențial.
 PETRU : Și, totuși, de ce suferi?
 IRINA : Pentru că... (*Stăpînindu-se.*) Prostii, fleacuri.
 PETRU : Pentru că Matei nu mai face nimic, pentru că și-a pierdut siguranța și încrederea în el?
 IRINA : Nu-i adevărat, nu și le-a pierdut. Ceilalți încearcă să lovească în liniștea lui și asta mă face să sufăr.
 PETRU : Matei părea inaccesibil influențelor, și-n zona în care credeam noi că ajunsese nu putea să intervină nici o tulburare. Era marea evadare!
 IRINA (*visătoare*) : Da, palatul de cristal, scinteind în soare, din țara celor fără de moarte...
 PETRU : Ce-i asta?
 IRINA : Nimic. O amintire.
 PETRU : Bunica l-a numit atunci plăsmuitor de miraje.
 IRINA : Dragostea noastră nu e un miraj.
 PETRU : Să dea Dumnezeu.
 IRINA (*cu patimă*) : Simțeam eu că nici tu nu mai crezi în el, că-l invinovești.
 PETRU : Nu mă invinoveșc decît pe mine. Și-mi pare bine că ești fericită.
 IRINA (*provocator*) : Sint. Și orice s-ar întîmpla de acum înainte, orice m-ar aștepta, dac-ar fi s-o iau de la capăt, n-aș șovăi nici o clipă. (*Iese.*)

PETRU (*crezînd că e încă în încăpere*) : Chiar dacă ți-ai da seama că Matei e în fond un om sterp, un neputincios care se ametește cu vorbe? (*Pauză.*) Nu răspunzi? (*Pauză.*) Iartă-mă, Irina. Am fost rău. (*Pauză.*) Tot nu-mi răspunzi? Sint un om nenorocit și oamenii nenorociți sint răi. Irina! Irinuca!
 MATEI (*care din capătul scărilor a ascultat ultimele replici*) : Nu e aici, Petru. A plecat înainte de a te auzi spunînd că nu sint decît o piaiță umplută cu tărițe.
 PETRU : N-am spus asta.
 MATEI : Ba da. Am ascultat fără să vreau.
 PETRU : Voiam numai să spun că poate și tu ești un om nenorocit.
 MATEI (*exasperat, coborînd scările*) : Ce-ai cu mine? De ce mă acuzi? Cu ce drept?
 PETRU : Nu te acuz, Matei. Dar dacă ai s-o faci nefericită pe Irina, nu-ți rămîne decît să te spînzuri.
 MATEI : Kuki, asta e tot ce-a rămas din frăția noastră?
 PETRU : Lasă-mă. Uneori îmi pierd cumpătul, nu mai sint stăpîn pe mine. (*Pauză.*) Ce ciudat mi s-a părut numele de Kuki! De ce mi-ai spus așa?
 MATEI : Nu știu, fără să-mi dau seama.
 PETRU : Oh, cît aș vrea să am încredere în tine! (*Îi pipăie fața; cu tristețe.*) Ai îmbătrînit, Matei.
 MATEI : Mult.
 PETRU : Nu vreau ca Irina să-și strice viața. Asta ar însemna că tu...
 MATEI : Că eu v-am îmbătat pe amîndoi cu iluzii. Că sint un nemernic. (*Violent.*) Și hai, aruncă-mi-o în față: că din cauza mea ai orbit.
 PETRU : Taci, taci.
 MATEI (*chinuit*) : Nu-i adevărat! Nu-i adevărat! Nu ții minte cînd m-am opus, atunci, hotărîrii tale?
 PETRU (*fără convingere*) : Sigur, te-ai opus.
 MATEI : Am încercat în toate felurile să-ți demonstrez cît era de absurd ceea ce voiai să faci.
 PETRU : Da.
 MATEI : Văd cît ești de convins! Spune-mi mai bine că sint un asasin, spune-mi-o, dac-o crezi.

- PETRU (*încet*): A fost o vreme cînd te-am judecat foarte aspru. Pe urmă, am început să pricep... adică...
- MATEI: Hai, vorbește! De cînd aștept explicația asta între noi! Am așteptat-o în fiecare clipă, zi și noapte. De ani întregi. Nu te opri la jumătate. Ți-o cer. Te implor. Vreau să știu adevărul: mă consideri vinovat?
- PETRU (*blînd*): Sigur că într-o oarecare măsură ești vinovat, Matei. (*Cu ironie amară.*) „Marile evadări!” „Dincolo de bine și rău!” „Eu de o parte și toată lumea de partea cealaltă!” „Universul e iluzie, eu sînt unica realitate!” Ți-aduci aminte de devizele și aforismele astea? Aveam numai optsprezece ani. Cît dispreț de oameni ai putut să sădești în mine! Și cîtă trufie nebunească... Doream cu toată ființa altceva decît viața din jur. Și m-ai împins, la ce? Sigur, ești vinovat, Matei. (*Violent.*) Nu răscoli drojdia asta în mine! (*Se stăpînește.*) Știi, după ce mi s-a întimplat (*arată ochii*), la început, în anii de spital... te-am urît.
- MATEI (*zdrobit*): Și acum?
- PETRU: Acum? (*Pauză.*) Nu mă gîndesc la asta, și uneori mi-e milă de tine.
- MATEI: Poți să-ți păstrezi mila. N-am nevoie de ea. Scuipe pe mila ta și a oricui. Și pe urmă, toată acuzația ta e o nebunie. Eu te-am trimis în război? Eu te-am trimis în misiunea aceea nenorocită? Eu am apăsător pe trăgaciul armei care te-a lovit? Nu vezi că ești absurd?
- PETRU: Da, pare absurd. Dar nu te învinovătești, Matei, de orbirea asta (*arată ochii*), ci de asta lăuntrică.
- MATEI (*exasperat*): Într-o zi o să mă sinucid. O să mă spînzur, cum spui tu. Și o să vă plătesc totul cu sînge. Poate o să vă saturați setea cu el. (*Își toarnă coniac, dă paharul peste cap.*)
- PETRU: Dacă te-ai sinucide ar însemna suprema confirmare că n-ai fost niciodată decît o minciună, un nimic, un gol. Gîndește-te la ce i-ai
- făgăduit Irinei cînd i-ai furat-o lui Dan. (*Cu ironie.*) I-ai speculat și ei setea de evadare. Și spre ce mare adevăr vrei s-o duci? Spre moarte? (*Matei rămîne împietrit. Intră Irina, apoi Dan.*)
- IRINA (*către Dan, care e în urmă*): Sînt aici, intră.
- DAN: Bună ziua, Matei. Bună ziua, Petru.
- IRINA: Despre ce discutați? Păreați foarte însuflețiți.
- PETRU: Nimic important. (*Lui Dan.*) Cînd te-ai întors?
- DAN: La prînz.
- PETRU: Ai avut o cursă bună?
- DAN: Deasupra munților m-a cam zgîlțit puțin. Un vînt afurisit și grindină. Restul a mers bine. (*Timid.*) Irina, ți-am adus un fleac de la Timișoara, un cordon.
- IRINA: Mulțumesc, Dan. E foarte draguț. (*Către Matei.*) Ce e cu tine? Ai lucrat prea mult azi.
- MATEI: N-am lucrat de loc. Am citit.
- IRINA (*rîzînd*): Și te-ai uitat la fotografii.
- DAN: Ce fotografii?
- MATEI (*cu reproș*): Ira!
- IRINA (*rîzînd*): Nu, trebuie să te denunț. Matei a început să sufere de narcisism. A dat peste niște fotografii vechi de ale lui, din copilărie, și nu se satură să se uite la ele. Este, mai ales, una care îl obsedează.
- MATEI: Te rog, taci!
- IRINA (*rîzînd ca o nebună*): O poză în care nu l-aș fi recunoscut niciodată. Un băiețel cu nasul butucănos, cu părul ciufulit, crescut pe lîngă urechi, îmbrăcat în niște haine boțite de catifea și care, cu minulele virite în buzunarele pantalonilor, se uită la tine cu niște ochi imenși, rotunzi și... muștrători. Cel puțin, așa-i găsește Matei.
- MATEI (*lovit*): Te-am rugat să taci. (*Iese.*)
- IRINA (*alergînd după el*): Dar ce-am spus? Matei, n-am vrut...
- DAN: Ce ciudați sînt! De ce s-au certat? Tu ai înțeles? (*Petru ridică din umeri.*) Irina arată cam obosită.
- PETRU: Muncește mult, nu știe încă să bată repede la mașină și-i vine greu.

DAN (*după o pauză*): Petru, vreau să te întreb ceva. E fericită?

PETRU: Da.

DAN: Ar fi groaznic altfel.

PETRU: Tot atât de mult o iubești?

DAN: Altfel nu m-aș fi întors vreodată aici după... Cel puțin s-o văd, să-i pot vorbi, să-mi suridă uneori. Știu că ține la mine, și cu asta sînt mai puțin sărac decît dacă aș fi izbutit s-o uit.

PETRU: Niciodată n-am reușit să pricep dacă ești un om îngrozitor de slab, sau nemaipomenit de bun.

DAN: Nu sînt bun. Nu pot trăi departe de ea. De fapt, n-am condamnat-o niciodată. Nu m-a iubit. Crezuse numai. Și cînd s-a ivit Matei, a înțeles ce-nseamnă asta. Și pe urmă, nu știu cum să spun, parcă nici nu sînt responsabili de ceea ce au făcut. Dragostea lor e ca un blestem, sau ca o vrajă.

PETRU: Vrajile lui Matei! (*Pauză.*) Cum te mai descurci cu regulul?

DAN: Îmi văd de treabă și sînt mulțumit. Cred că și ei sînt mulțumiți de mine. Știi, prin '44, îmi închipuiam că o să fie cu totul altfel. (*Rîzînd.*) Că o să ne închidă pe toți, sau mai știu eu ce. Dar dacă muncești cîstit, te și încurajează. Sînt niște oameni foarte ciudați, altfel decît noi.

PETRU: Uneori îmi închipui că dac-aș putea vedea din nou, n-aș mai recunoaște lumea. (*Cu nostalgie.*) Să trăiești într-o lume nouă, primenită! Ah, cum aș lua de la capăt viața!

DAN: Cu tine mi-e ușor să vorbesc despre lucrurile astea. Ai observat, te-nțilnești cu prieteni de altădată, și după ce ți-ai dat bună ziua, nu mai ai ce să spui. Se vede că, fără să-mi dau seama, m-am schimbat.

PETRU: Și tu simți că te înstrăinezi?

DAN: Niciodată n-am prea filozofat asupra vieții. Aveam o meserie pe care o iubeam, îmi făceam datoria. Eram mulțumit de mine. Și deodată toată liniștea s-a dus dracului. Războiul m-a lăsat plin de silă și zăpăcit, dezorientat; apoi,

toate schimbările astea, de care-mi era frică... Acum am în mine o neliniște pe care n-am cunoscut-o niciodată, parcă aștept să pricep ceva, parcă se întîmplă în jurul meu ceva pe care-l dibuiesc numai.

PETRU: Ei spun că construiesc o viață nouă. Asta o fi.

DAN: Nu știu. E al naibii de încurcat totul. De fapt, viața de azi e foarte grea. Lipsuri, greutate, multă nepricepere. Ar putea părea meschină. Și totuși, se petrece în adînc ceva grandios. Aș vrea să nu mai fiu singur, ci cu adevărat alături de oameni. Nu, nu pot să mă exprim. Vorbesc prostii.

PETRU (*surîzînd*): Devii poet.

DAN: Nu ride. Mă simt, cum să spun, mai puțin mediocru. Cred că mediocritatea nu-i atât a omului, cît a scopului. Înțelegi? Dacă-i dai unui om, oricît de obișnuit ar fi el, un scop mare, îl smulgi din mediocritate. Și invers.

PETRU: Da, asta înseamnă a-ți găsi un rost.

DAN: Și cuvintele și-au schimbat înțelesul. Altădată, cînd spuneam că mi-am găsit un rost însemna că mi-am găsit o slujbă. Acum, prin cuvîntul ăsta înțeleg un rost în lume, în existență.

PETRU: Într-o societate nouă nu mai poți trăi prin conformism. Decît ca strigoi. Trebuie să-ți cauți locul tău nou față de oameni, față de viață, față de morală. O revizuire totală de valori. Oh, cît de fericit ești că vezi! (*Pauză.*) Eu nu pot constata decît ruinele din mine. (*Pauză.*) Numai bunica pretinde că... (*Surîzînd.*) Vorbești de lup, și...

BUNICA (*de afară*): Să mă lăsați în pace. În fiecare zi adunări, mitinguri, ședințe, Grecia, China și tot mapamondul! (*Cu alt ton.*) La ce oră e adunarea? La cinci? Bine. Sigur că vin, ce te uiți așa la mine, tovarășe? Mi-a crescut ceva pe nas, mi s-a defrizat permanentul? Nu? Atunci? (*Rîzînd.*) Bine, la revedere. (*Intră.*) M-am băgat în toate sosurile, nu mai pot respira. (*În urma Bunicii au intrat Irina și Matei.*)

PETRU (*rîzînd*): Cînd intri mata în casă, bunico, parcă se deschid ușile și ferestrele.

BUNICA : În cavoul ăsta de-aici, nici nu-i de mirare. Uf, nu mai pot.

IRINA : Te obosești prea mult. De ce te duci după-masă?

BUNICA : Cum să nu mă duc dacă au nevoie de mine? Trebuie să vorbesc. (*Rizînd.*) Nu știu nici eu cum, c-am răgușit azi-dimineață la inaugurarea laboratorului, ocărîndu-l pe profesorul Panteli. Nu mai termina cu laudele despre darul epocal al partidului, despre laboratorul acesta, care e o minune a secolului, și patati și patata. Dar sint destule oscilatoare catodice, domnule Panteli? Dar microscopale electronice, domnule Panteli? Dar nu ne lipsește ciclotronul, domnule Panteli? Un oportunist!

MATEI : Prin urmare, s-a făcut un tam-tam exagerat în jurul laboratorului.

BUNICA : Pe ce lume trăiești, măi băiete? N-am visat în viața mea să lucrez în țară într-un asemenea laborator. (*Alt ton.*) Adică, de visat, am visat. Dar de ce să nu recunoaștem că nu-i complet, că mai trebuie lucrat la el? I-am tras o prafură de față cu ministrul, c-o să mă țină minte.

MATEI : Și cum a reacționat?

BUNICA : Treaba lui. O să mai fie unul care să mă-njure.

MATEI : Te întrebam : cum a reacționat ministrul?

BUNICA : Cum să reacționeze? Mi-a dat dreptate. (*Pe alt ton.*) Emilio, filtrul! (*Se așază lângă Petru; visătoare.*) Acum cinci ani, cînd am venit ultima dată la București, mă dăduseră afară de la conducerea laboratorului din Iași. (*Cu o emoție și o timiditate ciudată la ea.*) Știți, azi e o zi mare pentru mine. Sint o caraghioasă, dar mă cam înțepă ochii. Cînd mi-aduc aminte de anii de doctorat de la Paris, de cămăruța înghețată din rue Mercadet, unde am trecut prin atîtea entuziasme și atîtea descurajări... Și acum, laboratorul ăsta... Nu credeam că la vîrsta mea mai pot fi atît de fericită. Of, de ce n-am anii voștri?!

PETRU : De ce nu avem tinerețea matală?

BUNICA : Pentru că nu iubiți oamenii. (*Pauză.*) Matei, ți-am găsit o slujbă.

MATEI (*mirat*) : Mie?

BUNICA : Da. Să faci traduceri în franceză și în engleză la o revistă.

MATEI : Dar nu ți-am cerut nimic, bunico.

BUNICA : N-o să-ți prindă rău. Să mai ieși din casă și să faci ceva. Cum poți trăi fără să-ți folosești capul și minile?

MATEI : Cred că nu gîndesc cu picioarele.

IRINA : Matei!

BUNICA : Lasă-l, Irina, nu mă supăr. Sint învățată cu răsfățurile lui. Dar nu e timp de răsfățuri, Matei.

MATEI : Dar am de lucru.

BUNICA : Lucrezi?

MATEI (*strîns cu ușa*) : Tî! Doar n-ai vrea să termin pentru ăștia studiul meu despre „Funcția magică a verbului“?!

BUNICA : Nu mă pricep la filozofie și literatură. Poate că așa ceva nu mai merge azi. Totuși, dacă simți nevoia să lucrezi, lucrează ceva.

MATEI (*cu sinceritate*) : Nu mai pot.

BUNICA : De ce? Dar fii sincer, omule.

MATEI : Pentru că... nu știu... mi se pare zadarnic. Ce bine de mata, că n-ai sentimentul zădărniceii! Credeam în munca mea, am adunat material ani de zile, și deodată totul s-a minat pe neașteptate pe dinăuntru... Nu mă mai interesează, nu mai cred.

BUNICA : Îți închipui că ceea ce se întîmplă afară, în viață, nu răzbate și pînă la izolarea ta! Zădărnicia vine din contratimpul în care trăiești, Matei. (*Hotărîtă.*) Îmi pare bine că ți-am găsit o slujbă.

MATEI : Dar am lecturile mele.

BUNICA : Pentru tine, lectura a ajuns un narcotic. Și, pe urmă, Irina nu răzbește singură. Ce vrei, să vă ajut eu? Dacă primești...

IRINA : Bunico, nu trebuie să spui asta. Mă descurc eu. Timpul lui Matei e prețios.

MATEI (*cravașat*) : La aspectul ăsta nu m-am gîndit. Primeesc. (*Rece.*) Îți mulțumesc. (*Bunica are un gest de tristețe și oboseală.*)

(*Tăcere penibilă. Intră Grigore, cu hîrtia în mînă, intră și Emilia, cu filtrul.*)

GRIGORE : Tovarășe Petru... A, nu știam că sinteți toți aici. E mai bine. O să vi-l citesc la toți. Tovarășă Dinescu, dacă-mi dați voie...

BUNICA : Ce-i cu dumneata, ai înnebunit? Ce ți-a venit să mă iei cu „tovarășă“?

GRIGORE : M-am hotărît să vorbesc așa cu toți cei din casă. Știi, ca să ne obișnuim. Ieri, la piață, i-am spus din greșeală unuia „domnule“ și s-a uitat la mine de parcă voia să mă-nghită. Mă temeam să nu mă urmărească... dar nu m-a urmărit, am sărit din tramvai.

BUNICA (*încet*) : Imbecil!

(*De afară se aude tumult îndepărtat.*)

PETRU : Ce se aude?

DAN : Vreo manifestație.

GRIGORE (*în panică*) : Vin! Să știți că vin! S-a terminat cu noi. Spunea Adela... (*Fuge. Ușa se deschide și înăuntru, prăbușindu-se mai mult, dă năvală, desfigurată, Adela.*)

ADELA (*tipînd*) : Ați auzit? Dați-mi apă, că nu mai pot. Doamne, Dumnezeule! (*Mîșcare.*)

EMILIA : Ce s-a întîmplat?

ADELA (*isteric*) : Ce s-a întîmplat? Ne-au nimicit, ne-au distrus, bandiții.

EMILIA : Ce vrei să spui?

ADELA : Nu auzi? Ne-au prădat, ne-au jefuit! Munca de-o viață întreagă s-a dus pe gîrlă. Pe Costică l-au oprit la fabrică. (*Văietîndu-se ca țărăncile.*) Aoleu! Aoleu!

(*Se lasă tăcere. Afară tumultul crește. Se strigă lozinci, se cîntă. Ușa se deschide și apare, fugind spre ieșire, Caterina, învăltoarea.*)

EMILIA : Unde fugi, domnișoară învăltoare? Ce e în stradă?

CATERINA (*bucuroasă*) : Nu știți? S-a anunțat acum la radio. S-a făcut naționalizarea. (*În fața tăcerii celorlalți, repetă dur.*) Naționalizarea! (*Iese în fugă.*)

ADELA (*cu cumplită ură*) : Hoțo! Scorpio!

(*Zgomotul de afară crește.*)

EMILIA (*nedumerită, către toți*) : De ce-o injură Adela? Și de ce-i ea atît de bucuroasă? Eu nu mai înțeleg nimic.

Cortina

TABLOUL 2

Cîteva luni mai tirziu. Același decor. Încăperea a căpătat însă aspect de talcioac. Se simte că în casă e înghesuială. S-a adus un șifonier, s-a instalat o dormeză. Pe șifonier, geamantane de piele de porc, cu etichete de hoteluri străine etc.

EMILIA (*care face o pasiență*) : Rețeta mea de marmeladă e mai ieftină. Se ia dovleacul, se fierbe, se pasează bine, se adaugă...

ADELA : Știu, ai făcut-o acum o săptămînă. N-are nici un gust.

EMILIA : Lui Grigore îi place. (*Reia pasiența.*)

ADELA (*peste masă, ciocnînd cu degetul în cărți*) : Valet la zece, șapte la șase, as la popă... (*Enervată.*) Tî!... Nu ăsta!... Popa de caro!

EMILIA (*cu o veleitate de revoltă*) : Așa aveam de gînd să fac și eu.

ADELA : Niciodată n-ai fost capabilă să faci o pasiență. Nu știi să calculezi.

EMILIA : Lasă-mă cu prostia mea.

ADELA (*jignită și superioară*) : Mă rog, mă rog. (*Citește ziarul.*)

GRIGORE (*care pînă acum a stat tăcut într-un colț al scenei, decupînd cu atenție poze dintr-o revistă ilustrată, se scoală enervat, strîngîndu-și lucrurile*) : Mult mai trîncăniți! Nu poate omul să-și vadă de treabă. Nu vedeți că tai poze pentru gazeta de stradă? Ce, credeți că e ușor lucru?

EMILIA (*timid*) : Grigore, parcă aveai mai puțină bătaie de cap cînd le scriai cite un articol.

GRIGORE : Au găsit că articolele mele sînt prea savante, prea erudite. Acum m-am gîndit să le împodobesc gazeta cu poze. O să fie ceva nemaivăzut. (*Rîzînd.*) Să mai zică cineva că nu-s de-al lor!

ADELA : Ai căzut în mintea copiilor. Ca mine, poi-
mine, o să te apuci să scoți abțibilduri.

GRIGORE : Ce știi tu ce-i strategia! Astăzi trebuie să
fii diplomat. (*Pauză. Apoi, cu interes.*) Abțibil-
duri spuneai? (*Ride.*) Când eram mic, îmi plăcea
să mă joc cu abțibilduri. (*Înainte de a ieși, se
întoarce.*) Oare se mai găsesc în librării?

EMILIA (*oftează*).
ADELA : Ce oftezi? O fi avînd el țacăneala lui, dar tot
un Dragomirescu e. (*Pauză.*) Apropo, ai să-mi
dai un leu de alaltăieri, de la lapte.

EMILIA : Bine că mi-ai adus aminte. Uitasem.

ADELA : Ți-am spus așa, ca să știi. (*Citește ziarul. Visă-
toare.*) Paris!... (*Se uită nemulțumită la Emilia,
care n-a reacționat, apoi repetă mai tare, mai
visătoare.*) Parisul!...

EMILIA : Ai spus ceva?

ADELA (*cu falsă detașare*) : Nimic... Amintiri... (*Mur-
murînd, cu un suris trist.*) Place de la Concorde...
Dôme des Invalizi... (*Oftează.*)

EMILIA (*strîngînd cărțile*) : Nu vrea să iasă.

ADELA (*la capătul trucerilor*) : E o știre din Paris în
ziar. Când am fost ultima dată cu bietul Anghe-
luță, Dumnezeu să-l ierte, am mâncat niște stridii
grozave. Și la Dôme des Invalizi, mormîntul lui
Napoleon, epitaful!... (*Declamînd.*) „În mijlocul
poporului francez pe care l-am iubit atît... *Au
milieu du peuple français*“... (*Pronunță : O milie
di peplă fransez.*)

EMILIA : *Français*.

ADELA : Așa am spus.

EMILIA : Petru zice că Napoleon...

ADELA : Ce poți să știi despre Napoleon dacă n-ai
văzut Parisul... „*Au milieu du peuple français*“...

EMILIA : Trebuie să sosească și copiii.

ADELA : Ce popor și francezii! Ce deosebire de mirlă-
nia noastră! Mai ales acum, cînd a ieșit toată
drojdia societății la iveală. Trebuie să știi să le im-
pui, că altfel... Azi dimineată, la coadă, un nespălat
de ăștia în salopetă m-a atins cu cotul. Ce crezi
c-am făcut? L-am privit numai (*cu regalitate*

ofuscată) — știi cum pot eu să pun la punct un
om cu o privire — și i-am zis : pardon! Atît!

EMILIA : Și?

ADELA : Cum și? Ce era să mai spună? A-ntors capul.

MARIE-JEANNE (*străbătînd încăperea*) : Dacă întrebă
Costică, sînt la bridge la Marinopoli. (*Iese.*)

ADELA : Ce timpuri! Cînd s-a măritat Marie-Jeanne,
a adus ca zestre Baloceștii, cinci sute de hectare.
Și acum? Dac-ar fi fată, n-ar mai lua-o nimeni.
Asta mai e societate? Mișeii! Mișeii!

EMILIA : În fiecare zi se schimbă ceva. Se vede că timpul
nostru a trecut și a venit timpul lor. Așa vrea
Dumnezeu.

ADELA : Dumnezeu! Mă mir că nu ți-i oarecum. (*Cu
ură.*) Au să vadă ei timpul lor! Pe lumea cealaltă!

EMILIA : Ah, Adelo, uneori încep să cred că piinea noastră
cea de toate zilele a fost ura și prostia.

ADELA : Ce? Ce vrei să spui? (*Grigore traversează
camera, îmbrăcat de plecare, cu o plasă în mînă.*)

EMILIA : Nimic. Unde te duci, Grigore?

GRIGORE : Să iau săpunul pe august. (*Cu un suris
ștrengar.*) Și o să trec și pe la librar. (*Iese.*)

ADELA : Ce ai început să spui înainte? Ce ai început
să crezi?

EMILIA : Sst!

ADELA : Ce e? (*Se aude dintr-o încăpere alăturată
rîsul vesel al lui Petru.*)

EMILIA (*fericită*) : N-auzi? Petru. Rîde!

ADELA (*cu ură*) : Mai bine ar plînge decît să ridă cu
otrava aia de învățătoare. E toată ziua cu ea acum.
Cînd ești un schilod ca Petru, dacă nu te omori
ca să nu mai încurci lumea, atunci...

EMILIA (*violentă*) : Adelo! (*Surd.*) Să te pedepsească
Dumnezeu pentru vorbele astea!

ADELA : Ce, n-am dreptate? Trebuie să stau toată ziua
cu gura ferecată, să nu m-audă maică-ta, să nu
m-audă Petru, să nu m-audă învățătoarea... M-am
săturat. Vă uitați la mine și la Costică de parcă
cine știe ce chilipir a fost pentru noi că ne-am
mutat aici. Parcă asta e casă pentru noi!

EMILIA : Voi ați vrut să veniți.

ADELA : La baie se trece prin odaia mea. Tencuiala s-a coșcovit. Bietul Costică trebuie să doarmă într-o chichineată. Oh, Doamne, cînd mi-aduc aminte de vila noastră! Și să știi că eu lumina n-o plătesc luna asta. Maică-ta arde reșoul ca să-și facă cafea noaptea.

EMILIA : Bine, Adelo, lasă.

ADELA : Eu nu înțeleg de ce nu vorbești cu maică-ta să obțină s-o scoată pe învățătoare din camera ei. S-ar muta Costică acolo.

EMILIA : Și Petru doarme în hol, și nu se plînge. Și mama ți-a cedat o cameră de-a ei...

ADELA : Nu plătim chirie?

EMILIA : La preț oficial. Nici apa n-o acoperim cu ea.

ADELA : Legea e lege.

EMILIA : Hai, Adelo, să nu ne mai certăm. Mi-e așa de lehamite de toate!

ADELA : Eu nu mă cert. Nu sînt susceptibilă și arțăgoasă, ca tine. (*Intră Costică.*)

COSTICĂ : Bună ziua. (*Uitîndu-se cu dușmănie la Emilia.*) Mamă, am să vorbesc ceva cu tine.

ADELA (*acără*) : Parcă aici ai unde sta de vorbă liniștit!

EMILIA : Eu am treabă la bucătărie. (*Iese.*)

ADELA : Mi-ai schimbat?

COSTICĂ : Numai napoleonii. Lirele turcești n-a vrut să le ia azi. (*Îi dă un teanc de hîrtii.*)

ADELA (*numărînd cu dexteritate banii*) : Atita tot?

COSTICĂ : Mi-ai dat cinci bucăți. Cît voiai să-ți aduc?

ADELA : Nu ți-ai oprit nici un comision?

COSTICĂ : Nu-mi arde de glume.

ADELA : Nu glumesc.

COSTICĂ : Da? Ei bine, caută-ți pe altcineva. Și ram-bursează-mi banii care i-am cheltuit pentru taxi.

ADELA (*băgînd banii în buzunar*) : Uiți că i-am împrumutat Marie-Jeannei ieri pentru coafor.

COSTICĂ : Tot nu înțeleg de ce ți-a trebuit o sumă atît de mare.

ADELA : Ce, vrei s-ajung să mor de foame? Am vorbit cu băcanul din colț. O să investesc la el jumătate. Asta e o afacere care merge la sigur : carne, unt, brînzeturi, la negru.

COSTICĂ : Și cu restul?

ADELA : Azi sînt o mulțime de oameni strînși de gît. Se poate cîștiga bine cu camăta.

COSTICĂ : Toate astea sînt mezelicuri, ciubucuri. Tot o să dăm de fundul sacului.

ADELA : Să știu că mă fac precupeață, și nu mă dau bătută.

COSTICĂ : Să ai milioane în Elveția și să te mănînce păduchii aici! Plecarea, asta e singura salvare! Altfel...

ADELA : De ce nu te miști? Ești bărbat!

EMILIA (*intrînd*) : A sunat. (*Iese, să deschidă.*)

COSTICĂ (*palid, speriat*) : Lirele! (*Scoate un pachetel din buzunar și-l pune repede în mîna Adelei.*)

ADELA (*ca friptă*) : Ești nebun?

COSTICĂ (*pierdut*) : Ale tale sînt.

ADELA (*speriată*) : Vrei să intru în pușcărie?

COSTICĂ : Nici eu nu vreau să intru. Pune-le în sîn, fă ceva.

ADELA (*iluminată de o idee*) : Repede! În odaia bătrinei, în scrin, între cărți. (*Costică iese în fugă. Adela și-astîmpără bătăile inimii. Intră Găttescu, precedat de Emilia. Pantaloni de doc, bluză albastră cu mînece suflecate, ghetă de baschet, pe umăr, un fel de traistă de doc.*)

GĂTTESCU : Sărut mîinile.

ADELA (*ușurată*) : Dumneata erai! (*Emilia iese.*)

GĂTTESCU (*e nervos, neliniștit*) : Unde-i Costică?

ADELA : Trebuie să vină.

GĂTTESCU : Chemați-l. (*Adela vrea să întrebe, apoi se duce la ușă și-l strigă pe Costică.*)

COSTICĂ (*intrînd, descompus. Îl vede pe Găttescu*) : Uf! (*Se lasă pe un scaun și-și vine în fire.*)

GĂTTESCU : Ce vi s-a întîmplat?

ADELA : Nimic... e... cald.

GĂTTESCU (*incet, către Costică*) : Veriadi a fost arestat.

COSTICĂ (*încrăenit de spaimă*) : Veriadi?

GĂTTESCU : Da. Ieri.

COSTICĂ (*cu disperare de fiară încolțită*) : Asta înseamnă că... Ce facem... ce-i de făcut?

GĂTTESCU (*copleșit; i-a pierit morgia*) : Nu știu.

ADELA : Dar, pentru numele lui Dumnezeu, spuneți-mi și mie despre ce e vorba.

COSTICĂ : Spune-i. Ea are capul mai limpede. Simt că înnebunesc, îmi plesnește țeasta.

GĂTTESCU : Acum un an și ceva l-am pus pe Costică în legătură cu un fost consilier la externe, Veriadi. Costică i-a furnizat niște date despre instalațiile petrolifere de la Cealga.

ADELA : Și?

GĂTTESCU : La Cealga a avut loc un incendiu. A trecut un an fără să se descopere nimic și, ieri, Veriadi a fost arestat.

ADELA (lui Costică, pățimașă) : Nenorocitul, ți-am spus să nu te mai bagi în politică, să te ții numai de afaceri.

GĂTTESCU : Afacerile nu pot fi despărțite de politică. De politică pe scară internațională. Înțelegeți?

COSTICĂ : Dar poate n-a fost arestat pentru Cealga. Doar n-a pus el focul. Veriadi a transmis numai informațiile mai departe.

GĂTTESCU : Poate să fie pe altă chestiune, însă, în orice caz, e un inel din filieră, așa încît, mai devreme sau mai târziu, se va ajunge probabil și pînă la numele noastre.

COSTICĂ : Credeam că s-a uitat totul. Acum, ce e de făcut?

GĂTTESCU : Lua-le-ar dracu de bestii nespălate! Ce tenacitate! (Pauză. Se aude un acord de pian și apoi din nou rîsul lui Petru.)

ADELA (izbucnind) : Trebuie măcelăriți cu toții. Comunistă ia acum lecții de pian cu schilodul. Sînt veseli. Învăță muzică, țărancă. (Pauză.)

GĂTTESCU : Singura soluție e fuga.

COSTICĂ : Ce neghiob am fost că n-am plecat cînd se mai putea! (Către Adela.) Numai din lăcomia ta, ca să nu lași fabrica.

ADELA (iluminată) : Stați! Am o idee. Și-am putea pleca cu toții. (Triumfătoare.) Dan!

COSTICĂ : Ce-i cu el?

ADELA : Nu e pilot? Nu face de două ori pe săptămînă drumul pînă la graniță?

COSTICĂ (aprins) : Crezi că pentru bani ar primi să...?

ADELA : Aș, e un prost! Mă gîndesc însă că prin... (Singură.) Da, s-ar putea... Numai pe ea s-o conving... Dacă i-aș spune... (Către ceilalți.) Trebuie să încerc.

COSTICĂ : Dar cum ai să-l faci să primească?

ADELA (răspicat) : Prin Irina!

BUNICA (intră. Se oprește o clipă în prag și-i privește) : Ce figuri de complotiști aveți! (Dă să traverseze holul, apoi se oprește și se așază într-un fotoliu, cu fața spre rampă. Ironică.) Nu vă deranjați.

GĂTTESCU : Eu trebuie să plec. (Lui Costică.) Dă-mi un telefon, să ne-nîlmim deseară. Numaidecît. (Adelei.) Doamnă, faceți tot ce puteți. E păcat de băiatul ăsta să moară... de plictiseală. Bună ziua. (Iese.)

ADELA : Hai la mine în odaie, Costică. (Ies.)

BUNICA (singură, jucîndu-se cu bastonul) : Cu aplicare la mecanică! E absurd! Ce-are comun aici teoria cu practica? (Surzînd.) Și ce hotărit era băiețașul acela!... Ce spunea că este? Activist! „Dumneavoastră trebuie să faceți asta pentru industria noastră nouă.“ Auzi vorbă, „trebuie“! Nu, e absurd! Și se uita la mine ca la Mesia. Te pomenesti c-am îmbătrînit și nu mai țin pasul. (Clătînînd energic din cap.) Nu, nu, e absurd!

(Se aude vocea lui Petru, care intră trăgînd-o de mînă pe Caterina. Pe Bunica, care e în fotoliu, Caterina n-o vede.)

CATERINA : Nu-mi place să intru aici.

PETRU : Numai să luăm volumul. Mi s-au anchilozat degetele. Așa încît prea grozav profesor nu sînt. Lui Schumann îi place conflictul dintre ritm și măsură. (Fredonează.)

BUNICA (care a bătut măsura cu bastonul, în timp ce Petru fredona) : Ai să-mi spargi urechile, Petru.

CATERINA (intimidată) : Doamna Dinescu!

PETRU : Mata ești, bunico? Singură?

BUNICA : Da. (Caterinei, care o salută.) Bună ziua, fetiço. Voiam să mă duc la mine, să mă întind puțin, dar, cînd am intrat, am dat peste Adela,

Costică și frumosul Georges Găttescu, cu doi t. Cînd îi văd adunați ciotcă, nu rezist ispitei de a le strica cheful. Au fugit ca de dracu.

PETRU : Antipatică bandă!

BUNICA : Adela e totuși un caz : proastă ca o gheată, însă cînd e vorba de afaceri sau de intrigi, își descoperă un soi de geniu.

PETRU (*ride, apoi*) : Bunico, vrei să vezi mata, pe bibliotecă, Concertul în la minor, opus 54, de Schumann?

BUNICA (*caută notele, i le dă. Către Caterina, după ce s-a uitat la amîndoi*) : Bun doctor ești, fetiço.

CATERINA (*confuză*) : Nu pricep, doamnă...

BUNICA : Ei, îți place pianul?

CATERINA : Petru e așa de bun, încît se ocupă de mine și...

BUNICA : Prin urmare, vă spuneți pe nume. (*Pauză.*) Nu dumneata trebuie să-i mulțumești lui Petru, ci el dumitale. Mă duc, copii.

PETRU : Nu mai stai cu noi?

BUNICA : Nu. Sînt obosită. Și trebuie să mă gîndesc la ceea ce mi-a spus astăzi un prieten de-al Caterinei : că teoria fără practică nu face două parale.

CATERINA : Un prieten de-al meu?

BUNICA : Da, da, unul ca tine. (*Plecînd, pentru ea singură.*) Auzi dumneata : cinetica și construirea strungurilor! E nebun băiețașul. (*Se întoarce către cei doi.*) Sau eu! (*Iese.*)

CATERINA : Ce mîndru trebuie să fii că ai o bunică ca ea!

PETRU : Îți place bunica?

CATERINA : E și în cărțile de școală. Cînd le-am spus copiilor că stăm în aceeași casă, nu voiau să creadă.

PETRU : Dar ceilalți? (*Caterina are un nou moment de ezitare, apoi dă hotărît din cap, în semn de negație.*) Nu-mi răspunzi?

CATERINA : Ba da. Nu!

PETRU : Nici mama?

CATERINA : Mi-e milă de ea. Și de Irina mi-e milă. O să fie foarte nenorocită.

PETRU : Nu te sfătuiesc să i-o spui. În familia noastră de orgolioși și vanitoși, mama e singura care te-ar săruta pentru cuvintele astea. (*Cu duioșie.*) E atît de bună!

CATERINA : Da. Dar ceilalți! (*Pauză.*)

PETRU : Chiar și Matei?

CATERINA (*cu un fel de oroare*) : Oh!

PETRU : Ce?

CATERINA : Cu alți oameni te poți ciocni, te poți răfui. Sînt făcuți din carne și oase. El e ca o umbră neagră, ca un strigoi.

PETRU : Și ceilalți?

CATERINA : Vrei să-ți spun adevărul? Îi urăsc.

PETRU : Ce ușor rostești cuvîntul „urăsc“!

CATERINA : Sînt sinceră.

PETRU : Nu mă gîndeam la sinceritatea dumitale față de mine, ci la felul categoric în care judeci și împarți oamenii. Eu mă încurc în sentimente, totul mi se pare mult mai complicat.

CATERINA : Dar aici nu e vorba de judecăți sentimentale. Sau, în orice caz, nu asta e esențial. Cînd știi precis că ai de făcut o anumită treabă, cînd lupti cu toate puterile pentru ceva, e firesc să împarți lumea în dușmani și tovarăși. E atît de simplu, încît mă mir că nu pricepi.

PETRU : Aș vrea. M-am gîndit mult la lucrurile astea după ce... Dar nu izbutesc.

CATERINA : Da. Pentru asta ar trebui să crezi în acel ceva.

PETRU : Mai pot eu crede? În jurul meu e numai întuneric. Asta (*arată ochii*) m-a scos din rîndul oamenilor. Am un creier care gîndește, o inimă care simte, brațe care ar putea munci. Dar ce folos! Sînt singur pe insula întunericului meu și toți ceilalți se găsesc dincolo, pe alt tărîm.

CATERINA : Dacă nu vrei să întinzi mîna!

PETRU (*întinzînd-o*) : Și ce-aș găsi?

CATERINA (*luîndu-i mîna*) : Alte mîini.

PETRU (*cu infinită speranță*) : Caterina! (*Pauză. Apoi, crispat.*) Spune, Caterina, și de mine ți-e milă?

CATERINA (*consternată*): De tine?
 PETRU (*emoționat*): Mai spune o dată așa.
 CATERINA (*confuză*): Cum?
 PETRU: Ca înainte.
 CATERINA: De dumneata...
 PETRU (*cu disperare*): Ce neghiob sînt! Du-te!
 CATERINA: Mi-ai promis că vii cu mine la școală.
 PETRU: Du-te! Nu vreau compătimire. Mi-e silă de compătimire. (*Violent.*) Pleacă de aici! (*Caterina face câțiva pași înapoi. Cu disperare.*) Ai plecat? Caterina! Caterina!
 CATERINA: Sînt aici.
 PETRU: Caterina, trebuie să-ți spun. Eu te... Nu, n-am voie... Lasă-mă. Nu mă chinui. (*Cu disperare.*) Sînt un schilod.
 CATERINA: Și eu te iubesc, Petru. (*Fuge.*)
 PETRU: Nu-i adevărat, nu poate fi adevărat! E adevărat? Lumina mea! (*Iese după ea.*)
 (*Intră Matei. E livid, evident demoralizat. Se învîrtește prin cameră fără rost, apoi se duce și-și toarnă un pahar de coniac. Deschide o ușă.*)
 MATEI (*prin ușă*): Mamă, Ira n-a venit?... Da, bine. (*Se învîrte din nou prin cameră. Își mai toarnă un pahar.*) A fi sau a nu fi? (*Ride strîmb.*) A fi ce? Un ratat! Un balon dezumflat. (*Pe un ton jos.*) O rană deschisă! (*Pauză.*) Asceții pretind că dacă renunți la patimi, la gînduri, dacă te mortifici, cîștigi liniștea. Neplăcut tratament și puține șanse. E mai simplu un glonte în creier. Și pe urmă ai liniște, liniște... Of, ce dor mi-e de liniște! Să nu știu nimic, să nu simt nimic!
 IRINA (*intrînd, se oprește mirată*): Tu acasă, la ora asta? (*Bucuroasă.*) Ce bine, dragoste! (*Îl îmbrățișează.*)
 MATEI (*privind-o cu emoție*): Ce frumoasă ești, Ira!
 IRINA (*cu o mică strîmbătură, alintată*): Cu părul desfăcut, cu degetele murdare de indigo?
 MATEI: Ești teribil de frumoasă.
 IRINA: Mă iubești?
 MATEI: Da.
 IRINA: Mult?

MATEI: Da.
 IRINA: Pentru totdeauna?
 MATEI: Da.
 IRINA: Atunci, totul e bine. Atîta timp cît formula noastră fermecată nu și-a pierdut puterea, totul e bine.
 MATEI: Nu-i așa? Iubito! Dacă ai ști ce miraculoasă e prezența ta, încrederea ta! (*Zîmbind.*) Eram înainte într-o dispoziție foarte sumbră.
 IRINA: De ce? (*Matei își toarnă încă un pahar.*) Nu mai bea, Matei.
 MATEI: Numai asta. Un fleac, căruia îi dădusem prea multă însemnătate. (*Zîmbind.*) Sînt șomer.
 IRINA (*serioasă*): Ce vrei să spui?
 MATEI: Mi-am dat demisia.
 IRINA: Nu se poate. Glumești.
 MATEI: Nu mai puteam suporta. Oră fixă, condică, ședințe interminabile, în care se despică firul în patru...
 IRINA: Asta e munca.
 MATEI: Și fanatismul oamenilor! (*Ironic.*) Spiritul lor „partinic“! Vulgaritatea colectivității. Nu mă pot adapta. Îi detest. Azi mi s-a făcut cîntecul unei ședințe consacrată aproape exclusiv criticării mele „tovărășești“. Că sînt cosmopolit, orgolios, individualist, că nu-mi place munca. Ei da, nu-mi place. Mi-e silă de munca „pentru ridicarea poporului“. N-am nimic comun cu plebea.
 IRINA: Ești ușuratic, Matei.
 MATEI: Pentru că am renunțat la cîteva mii de lei pe lună?
 IRINA: Și pentru asta: n-o ducem prea ușor. Dar mai ales pentru că nu se poate trăi fără să muncești, nu ai justificare omenească.
 MATEI: Ia te uită! Mă îndoctrinezi?
 IRINA (*dă din umeri, apoi*): Eram atît de mulțumită cînd te vedeam că faci ceva. Știu că nu era pe măsura posibilităților tale, dar mi-aduc aminte cu groază de ultimii doi ani, cînd stăteai ceasuri întregi cu ochii în tavan, fără să scoți nici un cuvînt. (*Pauză.*) Mă gîndeam acum să-mi reiau și eu

studiile de chimie. Am făcut o mare greșeală că nu le-am terminat.

MATEI : Ai renunțat pe vremuri la ele fără nici o ezitare, ca să te am numai pentru mine.

IRINA : S-au schimbat atâtea lucruri în jurul nostru! Mi-ar plăcea să fac o muncă interesantă, care să mă prindă, în care să mă cheltuiesc. (*Cu o voce ciudată, visătoare.*) E foarte mult freamăt în jur. Matei.

MATEI (*violent*) : Pentru nimic în lume! Poți să bați la mașină cit poțezi. Dar altceva, nu. Te vreau toată a mea, fără alte preocupări, fără alte gânduri! (*Cu amărăciune.*) Niciodată n-ai să pricepi cât te iubesc! (*Ironie.*) Sigur, fă-te inginer chimist, asta îți era destinul.

IRINA : Dar te ador, Matei. Fără dragostea ta aș muri. (*Nostalgică.*) Mă gîndeam însă ce bine ar fi să avem o casă a noastră! Luminoasă și curată. Ar putea să aibă și o grădiniță. Tu ai lucra...

MATEI (*batjocoritor*) : Ce?

IRINA : Atunci ai săpa pămîntul, ai pune flori, ai citi. Și eu aș munci. Un lucru care să mă intereseze, care să simt că lasă o urmă. Grozav ne-ar echilibra asta. Și lumea s-ar împăca cu noi. Seara ne-am uita la cer, am mirosi florile (*surîzînd*), ne-am ține de mînă și am căuta să vedem departe, în calea laptelui, palatul nostru de cristal. (*Pauză. Cu multă tristețe.*) Tu știi că îmbătrînim și că viața trece pe lingă noi?

MATEI (*lăsîndu-și capul în brațele ei, într-un hohot de plîns*) : Sînt atît de nefericit, Ira!

IRINA (*șoptit*) : Iubitul meu, iubitul meu, iubitul meu!

MATEI : Nu sînt făcut pentru timpurile astea, Ira. (*Pauză.*) Aș vrea să mor.

IRINA : Și dragostea noastră?

MATEI : Poate nici dragostea noastră nu e făcută pentru timpurile astea.

IRINA : Poate.

MATEI (*luîndu-i mîinile*) : Ira, n-ai vrea să murim?

IRINA : Matei!

MATEI : Ți-e frică de moarte?

IRINA : Nu. Dar vreau să trăiesc, trebuie să trăiesc, trebuie să trăim. Și să facem, în sfîrșit, ceva adevărat. Altfel, ce rost am avut pe lume, ce-am fost? Niște umbre fără noimă? Uite și la Dan cum s-a refăcut; de cînd și-a găsit un rost, e altul.

MATEI (*violent*) : Te sugrum!

IRINA : Ce-ți trece prin cap?!

MATEI : Nu mai vreau să-l văd pe aici. Auzi? Pînă acum, te urmărea cu adorația lui de cîine umil, cerșind o privire, un gest, ca pe un os de ros. De o bucată de vreme, domnul se poartă însă aici ca un om sigur de el, care știe ce vrea, care are un rost pe lume, cum spui tu. (*Violent, apucînd-o de mînă.*) El ți-a băgat în cap studiile de chimie! Hai, mărturisește, spune!

IRINA : Nu numai el. Și bunica, și Petru, toate.

MATEI : Care toate?

IRINA (*cu un gest larg și vag*) : Viața.

MATEI (*epuizat*) : Asta e tot ce-a rămas din dragostea noastră! (*Ironie.*) S-a ciocnit Ossa cu Pelionul și a ieșit un inginer chimist, ca să construiască socialismul!

IRINA : Cum poți fi atît de egoist, atît de orb? (*Îl vede disperat.*) Iartă-mă, Matei. Poate greșesc. Am bătut și eu cîmpii, ca o proastă. Dragostea mea, viața mea, singurul meu rost pe lume!

MATEI : Oh, Ira, cum de nu pricepi! Nu vezi că nu pot trăi aici, că sînt ca un lepros printre ei, că mă sufoc, că am nevoie de libertate ca să lucrez! (*Se smulge de lingă ea și urcă scara.*)

IRINA (*pentru ea*) : Libertate! Bunica spune că există o singură libertate omenească : să alegi. (*Tare.*) Matei, știi! Trebuie să optăm! (*Dar Matei a ieșit.*)

ADELA (*care a băgat de cîteva ori capul pe ușă în timpul discuției celor doi*) : Da, pentru sinuciderea lui Matei.

IRINA : Ce vrei să spui?

ADELA : M-am exprimat prost. Trebuia să spun : pentru asasinarea lui Matei.

IRINA : Dumneata te amesteci...

ADELA : Unde îmi fierbe oala. Matei e nepotul meu. Singe din singele meu. Și tu! Îl ucizi. Era nădejdea familiei. Cu cultura lui, cu talentul lui, cu studiile lui publicate în străinătate, unde nu putea să ajungă. Și vrei să-ți mulțumească pentru că îl faci grădinar! Îl ucizi, auzi?

IRINA : Nu-ți permit!

ADELA (*resemnată*) : Țipă la mine! Batjocorește-mă! (*Cu blindețe.*) Eu vă iubesc ca pe copiii mei. De asta îți vorbesc așa. Unde ți-s ochii? Tu nu vezi că omul ăsta moare? (*Apropiindu-se de Irina, șoptit.*) Îți spun eu că se va sinucide. Adică, el își va pune ștreangul de git, dar altul va trage de funie.

IRINA (*speriată*) : Nu înțeleg.

ADELA (*rizând*) : Te prefaci. Tu tragi de funie, mititico, tu tragi.

IRINA : Taci!

ADELA : Cum vrei să trăiască aici? Cum vrei să lucreze? Îl înăbuși cu dragostea ta. El nu-i făcut ca ăștia. Îi trebuie alt mediu. Și ar fi atunci mulțumit, ar scrie, ar deveni cineva, ați fi fericiți împreună. Ar ajunge celebru „acolo“.

IRINA : Unde?

ADELA (*rar*) : În străinătate! (*Ușa se deschide și apare Emilia.*)

EMILIA : Nu veniți la masă?

IRINA (*șoptit*) : În străinătate!

EMILIA (*bătând din palme și strigând*) : Mamă, Matei, Petru! Poftiți la masă.

GRIGORE (*intrând. E și mai decrepit. Ramolimentul merge la el cu pași gigantici*) : Să vă spun una bună. (*Intră Petru. Hilar.*) Un comunist ajunge la rai și acolo sfântul Petru, ha, ha, sfântul Petru îl întreabă... îl întreabă... Am uitat. (*Ride cu poftă. Intră Matei.*) Dar e foarte bună, e grozavă. Stați, că am scris-o. (*Se caută prin buzunare.*)

BUNICA (*intrând ca o furtună, aruncă pe masă un pachetel. Cu teribilă violență stăpînită în voce*) : Ce înseamnă asta? (*Toți înlemnesc, atenți și nedumeriți. Numai Adela devine palidă. Bunica, împingînd pachetelul*

cu vârful bastonului.) Am întrebat : ce înseamnă asta? (*Izbucnind.*) Sînteți surzi, n-auziți? Cine a ascuns monedele astea de aur în scrinul meu? Cine a îndrăznit să facă asta? Tăceți! Vă dau pe toți pe mina autorităților, bandă de pungăși ce sînteți!

EMILIA : Mamă!

BUNICA : Vă mai întreb o singură dată.

ADELA (*pierdută*) : Să vedeți...

BUNICA : Prin urmare, tu erai. Bănuiam eu. (*Către ceilalți.*) Lăsați-mă cu ea. Hai!

PETRU : Frumoasă poveste! Gîngășă familie!

MATEI : Ia mai termină și tu cu morala.

(*Ies toți, afară de Bunica și Adela.*)

BUNICA : Spune!

ADELA (*încurcată, pierdută*) : Aveam azi banii ăștia la mine și deodată... a venit cineva... nu... a sunat cineva... am crezut... m-am speriat.

BUNICA : Și i-ai ascuns în odaia mea.

ADELA : Știam că acolo n-o să între și... Iartă-mă, te rog.

BUNICA : Mai ai? (*Adela tace.*) Te-am întrebat dacă mai ai aur.

ADELA : Nu, banii ăștia sînt singura noastră rezervă. Am ajuns lipiți pămîntului.

BUNICA : Mincinoaso! Vă ocupați cu bursa neagră și cu cine știe ce alte blestemății! Știi ce am de gînd să fac? O să spun tot. Să vă descurcați cum știți, cum meritați.

ADELA (*aruncîndu-i-se la picioare*) : Nu, nu! Te implor!

BUNICA : Nici nu vreau să aud.

ADELA (*tîrîndu-se în genunchi după ea*) : Gîndește-te la ceilalți, la familie.

BUNICA : Mi-e silă de familia asta. Nemernicilor!

ADELA : O să ne bagi în pușcărie; nu poți face asta dumneata, care ești atît de bună. Fie-ți milă! Emilia și Petru or să fie și ei compromiși.

BUNICA (*pauză. Se vede că a fost învinsă*) : Fiul tău să se mute de-aici.

ADELA : Unde?

ACTUL III

BUNICA : Nu-mi pasă. Și Găttescu să nu mai calce pe aici.

ADELA : Da, da. Fac tot ce vrei dumneata, dar banii...

BUNICA (*are un gest amenințător, apoi*) : O să spun că i-am găsit pe stradă. O să... Lasă-mă!

ADELA : Mulțumesc, mulțumesc. Fă cum crezi dumneata că e mai bine. Nu mai spun nici un cuvânt. Lasă-mă să-ți sărut mina.

BUNICA (*cu cumplită tristețe*) : Prin urmare, o să mint! (*Cu violență amestecată cu disperare.*) Cu ce drept îmi impuneți voi rușinea asta? Cu ce drept îmi murdăriți părul ăsta alb? Cu ce drept faceți să-mi fie rușine de mine? Mi-e rușine!

C o r t i n a

Pauzele dintre tablourile acestui act vor fi marcate de bătaia unei pendule.

T A B L O U L 1

Citeva săptămîni mai tîrziu. Același decor.

ADELA : Tot nu te-ai hotărit?

IRINA : Nu pot.

ADELA (*înfrigurată*) : Gîndește-te că nu e timp. Că fiecare clipă e prețioasă. (*Se aud bătăile pendulei.*) Și totul e atît de ușor! Numai puțină abilitate să ai. Ce Dumnezeu, ești femeie. Îi spui lui Dan că nu-l mai iubești pe Matei...

IRINA : Nu pot, nu-i adevărat.

ADELA : Fleacuri! Și că, odată „dincolo“, te desparti de Matei și te întorci pentru totdeauna la el.

IRINA : Cît poți fi de odioasă!

ADELA : Eu, sau tu, care-l lași pe Matei să moară aici? Nu vezi în ce hal a ajuns?

IRINA : Lasă-mă, te implor, lasă-mă!

ADELA : Ce proastă ești! O să fie un moment neplăcut cînd Dan o să înțeleagă că l-ai mințit, și pe urmă, gata. Ca și cum ai lua sare amară.

IRINA : Ești oribilă.

ADELA : Pentru că am grija voastră!

IRINA : Îți închipui că dacă m-aș hotări la asta, aș mai putea trăi după aceea? Odată ajunsă dincolo, m-aș omori.

ADELA : Vorbești prostii, fetiço. În viață totul se uită.

IRINA (*urmărindu-și gândul*): Atunci, poate că Dan mi-ar ierta minciuna. Oh, mi-aș da viața fără nici o ezitare dacă aș ști că-l salvez pe Matei. Dar cine mi-o garantează?

ADELA: Întreabă-l chiar pe el.

IRINA: Da, de o bucată de vreme nu vorbește decît de plecare. (*Vindicativă.*) Dumneata i-ai turnat în suflet otrava asta. Toată ziua sușotiți prin colțuri.

ADELA: I-am spus numai o singură dată că ce bine ar fi pentru noi toți dacă am putea pleca din țară.

IRINA: Și s-a agățat de ideea asta ca înecatul de un pai.

ADELA: Cred și eu. Nu vezi că se înecă? De-abia mai dă din mîini.

IRINA (*disperată*): Ce să fac, ce să fac, Doamne?!

ADELA: Să te grăbești cît mai e vreme. (*Bătăile pendulei.*) Acolo v-aș asigura condiții de trai la început. V-aș pune la dispoziție... 30.000 de franci elvețieni. Ce zici? E o sumă. (*Pauză.*) Aș putea merge pînă la 50.000. Ar da și Costică.

IRINA: Cîtă murdărie!

ADELA: Banii nu sînt murdari, fato, ci te fac curat. Cu suma asta o să vă puteți aranja viața ceva mai bine decît aici. (*Pauză.*) Însă mai mult nu pot da. Să fim înțelese!

IRINA: Cum, dumneata îți închipui, în adevăr, că dacă fac lucrul ăsta eu nu mă omor? Că aș mai putea să-l privesc în ochi pe Dan sau pe orice om cîstit?

ADELA: Ți-am spus că vorbești prostii.

IRINA: Uită-te la mine.

(*Pauză lungă. Bătăile pendulei. Adela o privește și înțelege că Irina nu minte. Are un gest de fereală și stinghereală.*)

ADELA: Dacă te precupețești...

IRINA: Mă precupețesc! (*Violentă.*) Te urăsc! Trebuie să-ți spun cît te urăsc, trebuie să știi măcar asta. Mă crezi atît de proastă, încît să nu-mi dau seama că puțin îți pasă de Matei? Că nu vrei să te folosești de mine decît pentru a-ți scăpa pielea împreună cu Costică al dumatiale, cu Marie-Jeanne și

cu amantul ei? Că puțin îți pasă dacă cumperi fuga asta cu moartea mea? Monstrule!

ADELA (*făcîndu-și cruce*): Doamne, Dumnezeule, dă-mi puterea să îndur umilința asta.

IRINA: Ipocrito!

ADELA: Și iart-o, Doamne, că nu știe ce spune. (*Pauză lungă, apoi, pe alt ton, subtil, veninos.*) De fapt, Matei a ajuns un ratat, un bețiv și, ca mine, poimîne, se va apuca și de pungășii, dacă nu-și pune înainte ștreangul de gît. Nu știu dacă mai ai ce salva.

IRINA: Nu-i adevărat, nu-i adevărat! (*Pauză; pe alt ton, învinsă.*) Dan n-o să primească niciodată.

ADELA: Dacă ai ști cum să-l iei...

IRINA: O să-mi răspundă că dacă nu-l mai iubesc pe Matei, nu are nici un rost să fugim din țară. El se împacă aici.

ADELA (*înfrigurată*): Bine, dar tu-i pui condiția asta, îi spui că numai așa... dacă te vrea pentru el, trebuie să facă orice.

IRINA: Nu toți oamenii sînt gata să facă orice.

ADELA (*disperată*): La asta nu m-am gîndit! Cum să-mi treacă prin cap că n-ar accepta, că-i place aici!

IRINA: Așa încît, vezi, totul e zadarnic. Lucrurile trebuie să-și urmeze cursul.

ADELA: Nu se poate, trebuie să plecăm, trebuie găsit ceva... Stai! Știu. Ai să-i spui că... tu și cu Matei sînteți amestecați, ați fost amestecați într-o acțiune politică. Că trebuie să fugiți. Că nu-l mai iubești pe Matei, care te-a împins la asta și că, odată dincolo, te vei despărți de el. Dan te iubește prea mult ca să nu vrea să te salveze. (*Încîntată.*) Înțelegi? Obține două lucruri deodată: te scapă de primejdii și te cîștigă pentru el. E strașnic!

IRINA: Ești uluitoare! (*Cu disperare.*) Dar nu pot, nu pot...

ADELA (*arătîndu-l pe Matei, care a intrat amețit și se împleticește ușor*): Uită-te la el.

IRINA: Matei, ai băut!

MATEI: Nu te supăra, Ira. Mi-e bine așa. „Cine a avut o remușcare de potolît, o amintire de evocat, o

durere de inecat, un castel în Spania de clădit, toți te-au invocat, zeu misterios, ascuns în viața de vie." Așa spune Baudelaire despre vin. Eu am de toate : și remușcări, și amintiri, și dureri, numai castel în Spania nu prea am. Iartă-l pe păcătosul tău iubit.

IRINA : Matei, nu trebuie...

MATEI : Ira, cine știe, pe lumea asta, ceea ce trebuie și ce nu trebuie? *Solum certum nihil esse certi**. Asta e din Pliniu. Azi sînt foarte erudit. Pot să vă mai citez. Nu-i așa, mătușă Adela? Niciodată n-ai reflectat asupra ultimei rațiuni a lucrurilor și totuși ai știut totdeauna ce vrei, și viața ți-a mers în plin. Sst!

(*Se aude undeva o melodie ușoară la pian, apoi glasuri de copii, risete.*)

ADELA : Ultima ispravă a învățătoarei. Face ce vrea din frate-tău. I-aduce acum plozii ei de la școală, să-i învețe să cinte.

MATEI : Sst! (*Ricanează.*) Și el cînta pe vremuri. (*Cîntă.*) „*Frère Jacques, frère Jacques*“...

IRINA : Cine cînta?

MATEI : Băiețașul din fotografie. L-am văzut și azi. Stă în colțul odăii și se uită la mine cu ochi mari. „Ce-ai făcut din mine?“ Cam tîrziu mă întreb, băiete. Nu mai pot răspunde, mi se împleticește limba. (*Adela se uită nedumerită la Matei și face semnul scrîntelii la cap. Irina își prinde capul în mîini.*) Ei, Petru, n-au ce căuta în odaia asta risetele copiilor. Pleacă cu ei de aici. Aici trebuie să răsunе altă muzică. (*Fredonează marșul funebru de Chopin.*)

IRINA : Matei!

MATEI : Tare sînt lipsit de bun gust, Ira. Ai dreptate.

(*Se aude iar zvon de copii, apoi ușa se deschide și apare Petru.*)

PETRU : Bunica nu-i aici?

* Singura certitudine este că nimic nu e cert (în limba latină).

MATEI : Nu, tinere Orfeu. Gata cu ședința de azi? Ai îmblinzit puii fiarei proletare? Bagă de seamă, cînd n-ai să le mai cînti cum le place, îți vor sări în beregată. (*Petru dă din umeri și e gata să se retragă.*) Nu vrei să-mi răspunzi? Nu-mi faci cîntea asta?

ADELA : Cum o să-ți răspundă? S-a făcut comunist.

PETRU : Și dumneata erai aici? Uneori îmi spun că dacă cineva mi-ar reda vederea cu condiția să nu înlînesc decît chipuri ca ale voastre, aș prefera să rămîn orb.

ADELA : Frumos te-a ațîțat învățătoarea împotriva familiei, împotriva a tot ce e sfînt!

PETRU : Familia asta eu o reneg. Nu mai fac parte din ea.

EMILIA (*care, intrînd, a ascultat*) : Cum poți vorbi așa, Petru? Tu îți iubești familia.

MATEI : Nu mirosim destul a sudoare.

GRIGORE (*intrînd, important*) : Gata! (*Nimeni nu ți dă atenție.*)

ADELA : Nu sîntem progresiști.

MATEI : Nu avem sănătatea morală a fecioarelor venite de la țară, cu alfabetul în trăistuță, ca să ne facă educația.

PETRU : Dacă mai spui un singur cuvînt despre Cate-rina...

EMILIA : Copii!

GRIGORE (*mai tare, mai important*) : Gata, am spus!

EMILIA : Ce, Grigore?

GRIGORE : S-a anunțat la Vocea Americii : pînă la anul, sîntem liberi.

ADELA (*isterică*) : Atomica! Vine atomica! (*Lui Petru.*) Praf o să vă facă! Praf și pulbere!

MATEI : E și timpul să se termine comedia.

GRIGORE (*isteric*) : O să-i spînzurăm pe toți.

PETRU : De cînd v-a trecut prima frică, ați început să lătrați.

ADELA : Îți pare rău. Ai fi vrut să ne omoare. Știu ce-ți zace în inimă. Dar o să vă arătăm noi. Vin-dutule! (*Iese.*)

EMILIA : Nu vă certați, nu pricep de ce trebuie să vă certați!

GRIGORE (*izbucnind*): Ce, n-am voie să vorbesc în casa mea? Eu sînt stăpîn aici, eu comand. Nu dau voie! Nu permit! (*Deodată, dezolat, căntîndu-se prin buzunare.*) Unde sînt abţibildurile pe care le-am cumpărat? Aveam o coală întreagă. Cu rătuşte şi lebede.

EMILIA: Dincolo, Grigore, pe masă.

GRIGORE: Aha, da. (*Înainte de a ieşi, se întoarce şi mai urlă o dată.*) Nu dau voie!

EMILIA: Hai, Grigore, hai. (*Ies.*)

MATEI: Cumplită zahariseală! (*Către Petru.*) Tu nu vrei să vorbeşti cu mine? (*Tăcere.*) Te-am supărat adineauri? Ce ai? Mă deteşti?

PETRU: Nu. Te dispreţuiesc.

MATEI: Ha, ha! Nu mai spune... Mă dispreţuieşti! Înţeleptule! Sublim stăpîn al adevărului! (*Petru vrea să plece, Matei îl opreşte, cu un glas frînt.*) Nu pleca, nu poţi trece pe lângă mine ca şi cum n-aş exista. Sînt un om, sînt fratele tău.

PETRU: Nu mai avem nimic comun, Matei. Vorbim două limbi diferite.

MATEI: Dar nu sînt eu vinovat că nu-ţi semăn. Sînt ca un actor obligat să joace aşa cum i-a impus autorul. Nu mi-am scris eu rolul. Viaţa, împrejurările, educaţia — ele l-au scris. Eu n-am nici o răspundere. Dacă nu-ţi place, dacă nu vă place textul meu, ce pot să fac? De ce nu găsesc înţelegere şi omenie?

PETRU: Înţelegere şi omenie! Nu-ţi mai rămîne decît să invoci, ipocrit, compasiunea. Te ascunzi după deget. Şi, ca totdeauna, fugi de răspundere. De singurătatea ta, eşti vinovat. Şi eu doream înţelegere şi omenie. Cred că le-am găsit. Dar pentru asta a trebuit să arunc pe foc textul vechi, cum spui tu. Oh, cu cită satisfacţie am făcut-o! Ştii ce înseamnă să descoperi umanitatea? Nimic nu se poate compara cu bucuria asta. Să simţi în jurul tău oameni şi să mergi cu ei.

MATEI: Spre ce?

PETRU: Spre o viaţă fără miasme, de muncă dreaptă, de satisfacţii cinstite. Spre o lume nouă.

MATEI: Lume nouă! Ai început să vorbeşti în clişee propagandistice.

PETRU: Orice adevăr moral pare clişeu pentru cine nu aderă la el. E inutil să-i spui hoţului: nu fura! Îţi va ride în nas.

MATEI: Eşti comunist?

PETRU: Nu. Dar muncesc! Înţelegi? Muncesc cu bucurie pentru bucuria altora. Cînd eram mai disperat, Caterina m-a făcut să pricep că pot avea un rost, că pot fi încă de folos. Voi învăţa copiii să cînte. Copiii de azi trebuie să ştie să cînte. Vor avea altă viaţă decît aceea mocirloasă în care ne-am scîldat noi.

MATEI: Ce poetic eşti! Ca un editorial de gazetă scris de un licean premiat la limba romînă. Ai spiritul de turmă. Eu nu-l am.

PETRU: Tu nu mai ai nimic, Matei. Eşti o baltă stătută. Şi, bagă de seamă, oamenii stîrlesc bălţile stătute. (*Dă să iasă.*)

MATEI: N-o să aştept. O să mă sinucid! (*Iese. Irina izbucneşte în plîns.*)

PETRU: Cine e aici? Tu eşti, Irina? Dacă ştiam, nu vorbeam aşa. Iartă-mă. (*Pauză.*) Dar asta e adevărul, Irina. De ce nu te smulgi?

IRINA: Am pus totul în dragostea asta. Eu nu dau înapoi.

PETRU: Ai să te trezeşti într-o zi.

IRINA: Nu vreau. Adică... nu ştiu, taci! (*Pauză.*) Tu crezi că dacă Matei ar fi trăit în altă parte, în Apus, ar fi ajuns în starea în care e acum?

PETRU: Acolo sau aici, Matei ar fi avut exact aceeaşi valoare umană. Numai că n-ar fi intrat în conflict cu mediul. Şi nu s-ar fi văzut cît e de găunos, de destrămat.

IRINA: Eşti rău.

PETRU: Poate. A trecut timpul compasiunilor. Trebuie să alegem, Irina.

IRINA: Da, ştiu. Trebuie să alegem. Însă eu am ales o dată. (*Pauză.*) Crezi că ar fi fost mulţumit acolo?

PETRU: Probabil.

DAN (*intrînd vesel*): Bună ziua, Irina; ți-am găsit la un anticar tratatul de chimie pe care-l căutai. (*Către Petru.*) M-am întîlnit jos cu Alexandrescu, comandorul. Ce crezi că mi-a spus în loc de bună ziua?

PETRU: Că vine războiul, probabil.

DAN: Da. Sînt ori nebuni, ori criminali.

PETRU: Și una, și alta. Întreabă-i pe tata, pe Adela, pe Costică (*pauză*), pe Matei, ce dorește, și vor urla în cor, ca turbații: războiul! Și asta au îndrăzneala să mi-o spună mie, în față. Atîta mai știu să țipe: ucide, ucide! Li s-a dărîmat acoperișul și ar vrea să se dărîme pămîntul.

DAN: Irina, am trecut și pe la facultate și am luat programul cursurilor pentru anul patru. Noi nu vrem să se dărîme pămîntul, nu-i așa?

IRINA: Mulțumesc, Dan.

PETRU: Am plecat. (*Către Dan.*) E foarte nenorocită. (*Iese.*)

IRINA: Ce ți-a spus Petru?

DAN (*stînjănit*): Nimic... (*Pauză.*) Ce noroc a avut Petru de Caterina!

IRINA: Da.

DAN: E foarte frumoasă dragostea lor.

IRINA: Da.

DAN: Ție ți se pare poate mediocră, nu îndeajuns de romantică, de...

IRINA: Vorbești așa din răutate?

DAN: Nu. Îți jur că nu. Mă gîndeam însă că tot o asemenea dragoste îți ofeream și eu și că, totuși...

IRINA: Tu nu m-ai iertat?

DAN: Parcă putea fi vorba de iertare! Am continuat să te iubesc, și dragostea asta e atît de mare, încît a coplesit totul. (*Cu umor.*) Te pomeniști că sînt și eu un soi de romantic! (*Grav.*) Nu ți-am mai vorbit niciodată, de atunci, despre dragostea mea, dar astăzi aș vrea s-o fac.

IRINA: De ce astăzi?

DAN: Pentru că te simt într-o mare restrînsă și aș vrea să știi că te iubesc ca la început, că nimic nu s-a schimbat în mine. Să nu mă înțelegi greșit.

Nu te cerșesc. Dar dacă ai să fii vreodată foarte rănită, să știi că exist și că am putere în mine pentru amîndoi. (*Pauză.*) Atîta tot. (*Surîzînd.*) O să-mi pun iarăși lacăt la gură. (*Pauză.*) E foarte frumos azi afară, dar a început să miroase a toamnă, și aerul e fumuriu.

IRINA (*într-o mare agitație*): De unde știi că nu sînt fericită?

DAN: Se vede. Și Matei, din ce în ce mai... Iartă-mă, nu voiam să-l vorbesc de rău.

IRINA (*cu un surîs crispat, silit, chinuit*): Poate nu-l mai iubesc.

DAN: Irina!

IRINA: De ce te uiți așa la mine, nu se poate? Nu mă crezi? Nu-l mai iubesc. (*Izbucnește în plîns. Cu capul în mîini.*) Iartă-mă, iartă-mă!

DAN: Nu înțeleg, ce spui, ce ai, de ce să te iert?

IRINA (*pauză*): Nu tu. Ba și tu, și tu.

DAN: Irina, nu pricep. Și nu te juca cu mine.

IRINA (*stăpînindu-se, debitează cele ce urmează în mod mecanic, sacadat, ca un automat*): Nu-l mai iubesc. Dar asta nu e tot. Matei și cu mine am fost antrenați într-o acțiune politică. E posibil să fim arestați. Din clipă în clipă.

DAN (*ca lovit de o măciucă*): Nu se poate, Irina, aiurezi! Tu nu poți...

IRINA: Ba da, e adevărat. (*Cu disperare.*) Îți spun că e adevărat! Ar exista o singură salvare. Fuga peste graniță. Cu avionul, sau cu orice alt mijloc. Acolo m-aș despărți de Matei și aș începe o viață nouă. (*Cu zguduitoare sinceritate.*) Adică, aș termina cu asta. Aș termina definitiv. Aș termina cu toate. Pentru totdeauna. (*Pauză.*) Am spus tot.

DAN: Vrei să...

IRINA (*exasperată*): Nu mă pune s-o iau de la capăt. Nu mai pot. Da, vreau să fug peste graniță. Acolo, mă despart de Matei.

DAN: Vrei să fugi!

IRINA: Da, da, da! Mă ajută? Taci! Aici o să fiu închisă. Pentru mulți ani. Poate, pe viață.

DAN : Irina, nu se poate, nu pot...

IRINA : Spuneai că mă iubești.

DAN : Dar ceea ce propui tu e odios. Nu pot. Lasă-mă.

Lasă-mă să-mi adun mințile. E groaznic! (*Iese în fugă.*)

(*Irina rămîne nemișcată, cu ochii ficși. Adela deschide ușa. Se apropie tiptil de ea, o privește cu neliniște, cu o curiozitate avidă. Se aud bătăile pendulei. Irina continuă să rămînă teapănă. Cu încetul, un suris își face loc pe buzele Adelei, care se retrage tiptil. Ușa se deschide și apare Emilia. O privește speriată pe Irina.*)

EMILIA : Irina, ce-i cu tine?

IRINA (*se trezește cu greu, o expresie de disperare i se întipărește pe față, apoi țipă ca o nebună*) : Scui-
pați-mă! Veniți cu toții aici... și scuipați-mă!

Cortina

TABLOUL 2

Același decor.

PETRU (*rizînd*) : Mata nu te mai refugia în dialectică. Știu că acolo ești tare. Spune-mi ce e rata plusvalorii?

BUNICA : Rata plusvalorii? E... (*Aruncă cu ciudă cartea.*) Naiba s-o ia! Niciodată nu mi-au intrat în cap chestiile astea sucite. *C'est du chinois pour moi**. Să mă scutești. Am alte lucruri la care să mă gîndesc. (*Reia niște însemnări.*) Bardea a făcut azi o comunicare foarte interesantă. (*Pauză.*) Tu știi?

PETRU : Ce?

BUNICA : Ce e cu rata aceea a plusvalorii?

PETRU : Nu prea... Dac-am înțeles bine, cred că...

BUNICA (*satisfăcută*) : Habar n-ai.

MATEI (*coborînd scările*) : Ce emoționant tablou! Bunica și nepotul învățînd marxism! Savanții pregătesc apocalipsul științific, numai bunica bucherește economie politică. Ha, ha, nu faci parte din era atomică, bunico. Omenirea dansează dansul morții

pe un fir de sîrmă. Într-o zi, o să se audă o mică pîrîitură și totul se va termina. Vom face o tumbă în neant.

BUNICA : Ești beat.

MATEI : Nu, nu încă.

BUNICA : Interesant. Ai ajuns la o perpetuă stare de rînjat interior. Mă întreb ce-o să urmeze după faza asta. (*Explicativ.*) E o simplă observație clinică.

MATEI : Nu face pe cinica, bunico. Nu te prinde, ești prea bună. Și teribil de copilăroasă în furiile dumi-tale.

BUNICA (*sincer furioasă, face gestul de a arunca cu bățul în el. Se stăpînește*) : Copilăroasă!

MATEI : Și în concepții ești naivă. Crezi în progres, în oameni! Există oare oameni alături de noi? Niște umbre! Destinul nostru e singurătatea, și experiențele noastre sînt incomunicabile. Te-ai gîndit vreodată de ce muribunzii au privirea aceea tulburătoare și stranie? Cred că în clipa morții își dau seama că toată viața au fost singuri, îngrozitor de singuri.

BUNICA : Și eu o să am în curînd, poate, privirea aceea tulburătoare și stranie. Dar n-o să-mi văd singurătatea.

MATEI : Ce-ai să vezi?

BUNICA : Omenirea. Mergînd. (*Matei rîcanează.*)

PETRU : În fiecare zi îți descopăr noi trăsături. Nu știam că te mîncă și invidia, ca o rîie.

MATEI (*lovit*) : Ce vrei să spui?

PETRU : Că te inveninează înțelegerea mea și a bunicii.

MATEI : Alioșă Karamazov! Toate le vezi din străfundul inocenței tale. Ce-ai cu fratele tău, cu bietul Ivan?

PETRU (*violent*) : Impostorule!

BUNICA : Băieți!

PETRU : Are dreptate, bunico. Ești prea bună. Prea pierdută în lumea teoriilor. De ce te-ai speriat că l-am făcut impostor? (*Țipînd.*) Este!

BUNICA (*blajin*) : Nu știe că este. E sincer.

PETRU : Nu mai e! De mult.

* Pentru mine, sînt pe chinezește (în limba franceză).

MATEI (*exasperat*): Nu vă dau voie să mă sfirtecați pe masa de disecție. (*Pauză. Stăpînindu-se.*) Ei da, Alioșa, ai văzut bine. Sint invidios. E absurd, dar vă invidiez. (*Vrea să iasă.*)

PETRU: Stai! Mai am un cuvînt să-ți spun. Nu face pe eroul dostoevskian. Nu-i așa că primești bani de la Adela și Costică? (*Cu dispreț.*) Ai ajuns întreținutul lor și al Irinei. Hai, spune că nu-i adevărat!

(*Matei e ca un om căruia i s-a smuls masca. Vrea să spună ceva, apoi fuge.*)

BUNICA: Ești foarte violent, Petru.

PETRU (*surd*): L-am iubit prea mult. (*Pauză. Încet.*) Prin urmare, am ghicit. N-a negat. Oh, cîtă tristețe!

BUNICA: Da, e cumplit de trist. Și mai cumplit e faptul că nu se poate face nimic. (*Pauză.*) Tu crezi în adevăr că sint pierdută în lumea teoriilor?

PETRU: N-am vrut să te jignesc.

BUNICA: Nu fi prost. (*Pauză.*) Cînd am venit aici în casă, mă gîndeam să vă fiu de folos. Ție, Irinei, lui Matei. Tu ai avut noroc de Caterina. Matei însă se scufundă și o trage și pe Irina după el. N-am făcut mare lucru.

PETRU: Nu-i adevărat. Crezi că aș putea uita ceasurile pe care le petreceai la început cu mine? Ai fost primul meu reazem.

BUNICA: Totdeauna cînd lucrez, mă gîndesc că cercetările mele vor folosi. Asta mă încălzește. Dar cînd vrei să-i ajuți pe oameni de la suflet la suflet, totul devine mai greu. Dacă-ș izbuti măcar s-o fac pe Irina să-și reia studiile... Aș lua-o după aceea la laborator. Și munca asta ar face mai mult decît toate sfaturile mele. (*Pauză. E vădit că a și început să se gîndească în altă parte.*) Interesantă comunicarea de azi a lui Bardea! (*Pauză.*)

PETRU: Dan are încă un sentiment de inferioritate față de Matei. Nu-și dă seama că, în fond, valorează mult mai mult decît el. Dan e om, și Matei nu e. Nu?

BUNICA (*care, preocupată, notează formule pe o hîrtie*): Ai spus ceva?

PETRU: Nu. (*Pauză.*) Hm! Caterina mă face burghez, și familia comunist. Ce sint?

BUNICA: Da' mai taci puțin din gură.

PETRU (*ascultă un moment, apoi, vesel*): A venit Caterina. (*Se ridică.*)

BUNICA: Să mi-o aduci aici, să-mi spună ea ce e cu rata plusvalorii. (*Petru iese.*) Ipoteza pare foarte logică. Totuși... Nu. Bardea n-are dreptate, simt că n-are dreptate. E imposibil ca funcțiile... (*Surescitată, se lovește cu palma peste frunte.*) Sigur, asta e! (*Iese ca o furtună.*)

ADELA (*intrînd tiptil*): E nebună. Despre ce funcții vorbea? Cine știe ce slujbe mai vinează! Mișei! (*Irina traversează încăperea. E foarte schimbată, ca obsedată de o idee fixă. Bătăile pendulei. Adela, anxioasă.*) Nici măcar nu ți-a telefonat? (*Irina iese, fără să răspundă. Adela, cuprinsă deodată de o cumplită panică, făcînd cruci peste cruci.*) Doamne Isuse Hristoase, ajută-mă! Mi-e frică. Fă-l, Doamne, să primească. Îmbrac o icoană în aur. (*Retrăcînd.*) În argint, Doamne, c-am sărăcit. Și douăzeci de liturghii. (*Intră Emilia și Marie-Jeanne.*)

MARIE-JEANNE (*Emiliei*): Ți-am spus că n-ai ținută. Trebuie să ții seamă că și asta face parte din acțiunea noastră de rezistență împotriva regimului. Plebea trebuie să simtă disprețul și indiferența noastră. Maria Antoaneta, cînd a fost închisă...

EMILIA: Eu nu sint Maria Antoaneta. Și nu mă simt bine printre cuconetul tău.

ADELA (*cu dispreț*): Cred și eu! Dar ce s-a întîmplat?

MARIE-JEANNE: Cînd am ajuns la talcioc — nu-ți mai spun ce-am pătimit în tramvaiul 1; e cel mai vulgar tramvai din București — Emilia a refuzat să stea cu noi. S-a amestecat printre mahalagioaice și țate.

EMILIA: Nu m-am amestecat. M-am așezat într-un colț.

MARIE-JEANNE: Parcă printre noi nu erau și femei de vîrsta dumitale. Gîndește-te la madam Vardea. Ce noblețe, ce *je m'en fiche*-ism! Ha, ha, și nebuna de Mary. Ce șic, ce impertinență aristocratică! E impeiabilă. Se apropie un individ să-i vadă ceștile și o întreabă de preț. Mary — cum e ea

mioapă — îl privește ca din Sirius, trage un fum de Camel din *fume-cigarette*-ul ei de un stinjen — toate folosim acolo numai *fume-cigarettes* de astea (*exhibează un fume-cigarette interminabil*), îi suflă fumul în nas și-i răspunde: *I don't understand**. Individul face niște ochi cît ceștile lui Mary. Ea, imperturbabilă: *Peut-être que la langue de Racine vous est plus familière***. Și așa mai departe. Ha, ha! A fost tordant.

ADELA: Și individul?

MARIE-JEANNE: A plecat!

EMILIA: După ce v-a înjurat bine pe toate. Într-o zi, o să mincați și bătaie.

MARIE-JEANNE: Trebuie să le arătăm ăstora că nimic nu poate să distrugă o noblete cîștigată de generații. De altfel, ne-am intitulat „Grupul rezistentelor”. Data viitoare o să iau cu mine la talcioc cartea lui Kessel, *Nuit des princes*, și o s-o citesc ostentativ acolo. Știți, e vorba despre tragedia aristocraților ruși care au ajuns șoferi pe străzile Parisului. Sint convinsă că gestul o să facă impresie. Se va vorbi de el. Georges...

EMILIA: Eu nu pricep ce e în capul vostru. Oamenii sînt și așa destul de necăjiți, ca să nu vă mai țineți de comédii.

MARIE-JEANNE: Ce poți dumneata înțelege!

EMILIA: Împopoțonate, vopsite, chicotind și sporovăind în toate limbile pămîntului, parcă erați un cîrd de papagali. Niște caraghioase.

MARIE-JEANNE: Poftim, cu cine o să salvăm obrazul țării!

ADELA (*cu silă*): Eh! Ați vindut ceva?

EMILIA: Am dat lingurițele. Matei are nevoie de haine.

MARIE-JEANNE: Ce să vind? Parcă de asta mă duc acolo! Nu pot lipsi. E șic să mergi la talcioc.

CATERINA (*care a intrat, urmată de Petru, se oprește, neplăcut surprinsă*): Bună ziua. Nu e aici, Petru. (*Dă să plece.*)

* Nu înțeleg (în limba engleză).

** Poate limba lui Racine vă este mai cunoscută (în limba franceză).

EMILIA: De ce nu intri puțin, domnișoară? (*Adela și Marie-Jeanne se ridică demonstrativ și ies.*)

PETRU: Unde e bunica, mamă?

EMILIA: N-am văzut-o. Nu veniți? (*Caterina ezită.*)

Stați o clipă cu mine. Mă lăsați tot timpul singură, ca un huhurez. Lămurește-mă tu, Petru. De ce atîta dihonie în casă? Ce se întîmplă de v-ați ridicat unii împotriva altora? Nu înțeleg nimic.

PETRU: Biata mamă!

CATERINA: Doamnă Dragomirescu, nu vreți mai bine să veniți o clipă la mine? E... mai multă liniște.

EMILIA: Îți face, într-adevăr, plăcere?

CATERINA: Sigur. Și-o să vă dăm și o veste bună. Petru a fost numit profesor la Conservatorul muncitoresc.

EMILIA: Cînd?

CATERINA: Acum. I-am adus eu plicul.

EMILIA (*sărutîndu-l pe Petru*): Ce mulțumită sînt!

PETRU: Sărut-o și pe Caterina. (*Pauză.*) Știi, o să fie fata ta. Ne-am logodit.

EMILIA: Băiatul mamei! Voi doi? (*Îi îmbrățișează.*) Nu credeam că mai pot avea o bucurie. (*Către Caterina.*) Și ai să ții puțin și la mine? Eu sînt o... burgheză.

CATERINA: Mai mult decît țin alții... mamă. (*Ies toți trei.*)

MATEI (*intrînd*): Ira! Ira!

IRINA (*coborînd scările*): Da, Matei.

MATEI: Stai cu mine pe terasă. Mi-e urît singur.

IRINA: Vin.

MATEI (*în timp ce amîndoi se îndreaptă spre ușă*): Oare o să accepte? (*Irina are un gest vag.*) Ascultă, Ira, îmi juri că nu i-ai promis nimic în schimb?

IRINA (*inertă*): Jur!

MATEI (*penibil*): Adela e foarte îngrijorată. Tu crezi că ai fost destul de convingătoare... de insistentă?...

IRINA: Insistentă? Ce vrei să spui?

MATEI (*penibil incurcat*): Cum ce voiam să spun?... Adică, dacă i-ai explicat... dacă...

IRINA: Spune-mi, Matei, te-ai gîndit vreo clipă în ce primejdie și în ce dramă îl atragem pe omul ăsta?...

MATEI (*dă din umeri*): Îl privește. Și, pe urmă, Dan e atît de neinteresant! (*Pauză.*) Oh, Ira, dacă am

putea pleca! Să vezi ce viață frumoasă ți-ai face, ce fericită ai fi!

IRINA (*inertă*): Da, Matei.

MATEI: Am niște planuri grozave în cap, auzi?

IRINA: Da, Matei.

MATEI (*montându-se*): Acolo o să ne căsătorim, o să locuim la Montmartre, o să reiau studiul meu despre verb, o să... (*Vorbele se pierd. Ies.*)

(*Pe altă ușa, intră Dan. E teribil de consumat. Se uită în toate părțile și, nevăzînd pe nimeni, se așază într-un fotoliu.*)

BUNICA (*intră agitată și se duce la telefon*): Alo! Cu profesorul Bardea... Dumneata?... Da, eu. Cred că am descoperit o eroare în ipoteza dumitale. Știi că m-am ocupat mult de problema asta. Nădăjduiesc că aș putea să-ți fiu de folos... Bine... Ei, ce Dumnezeu, doar nu lucrăm fiecare pentru noi!... Bine, bine. La cinci, la laborator. (*Închide. Îl zărește pe Dan.*) Ce faci, aviatorule? Nu te-am văzut de mult. Merge, merge? Cînd vă văd atît de opăriți, la vîrsta voastră, îmi vine să pun mîna pe baston. (*Încîntată.*) Azi am avut o zi bună. Nu mă ramolesc de loc. Numai Petru cu „ratele” lui m-a băgat la idei. Ei, ce ai, ce stai ca la înmormîntare?

DAN: Doamnă profesor, vreau să vă vorbesc.

BUNICA (*bine dispusă*): Ai nevoie de duhovnic?

DAN: Doamnă profesor, e o chestiune foarte gravă, de viață și de moarte.

BUNICA (*impresionată*): Ce s-a întîmplat?

DAN: Poate n-aveam dreptul să dezvălui secretul ăsta, dar m-am gîndit totuși că dumneavoastră sînteți singurul om care...

BUNICA: Lasă asta, spune.

DAN: Irina mi-a cerut să-i trec granița, pe ea și pe Matei.

BUNICA: Să-i treci...? Nu înțeleg. Cum, adică?... Să fugă?

DAN: Da.

BUNICA (*violentă, sărînd în picioare*): Ticăloasa! Unde-i? Să-i arăt eu fugă!

DAN: Stați, vă rog, doamnă profesor! Mi-a spus că ea și cu Matei au fost implicați într-o acțiune politică, că pot fi arestați din clipă în clipă.

BUNICA (*l-a ascultat incremenită*): Acțiune politică! (*Cade, zdrobită, pe scaun.*)

DAN: Știți cît o iubesc pe Irina, mai mult decît viața, dar nu pot să fac lucrul ăsta, nu pot. Oamenii au încredere în mine, mi-au dat încrederea lor fără să știe dacă o merit. Nu pot să-i înșel. Ar fi ca o trădare.

BUNICA (*pauză*): Nu ca o trădare. Ci trădare. (*Pauză.*) Ți-a mai făgăduit ceva dacă îi ajuți să fugă?

DAN (*ezitînd*): Nu.

BUNICA (*cu greu*): Trebuie... să te duci... să spui.

DAN: Nu, asta nu.

BUNICA (*foarte greu*): Atunci... o s-o fac eu.

IRINA (*intrînd*): Dan, mi-a spus Adela c-ai venit. (*O vede pe bunică; înțelege.*) I-ai spus?

DAN: Da, Irina.

BUNICA: Viperă!

DAN: Lăsați-mă să-i vorbesc eu, vă rog.

BUNICA: Nu plec de-aici.

DAN: Irina, nu pot să fac ce mi-ai cerut. Dacă ți se întîmplă ceva, o să înnebunesc, dar nu pot dezerta. Nu sînt un dezertor. Irina, nu e cu putință să iau asupra mea ce ai făcut? Să spun că eu sînt vinovat?

BUNICA: Nu așa, Dan. Există o răspundere omenească. Să și-o poarte.

IRINA: Prin urmare, refuzi.

DAN: Înțelege-mă, Irina. E mai presus de puterile mele. Ei au încredere în mine, nu pricepi? Le sînt dator pentru asta. Mă socotesc om, și trebuie să mă port ca un om.

IRINA (*izbucînd într-o veselie nervoasă, amestecată cu plîns*): Deci, nu vrei. Nici nu știi cît îți mulțumesc. Nici nu știi ce bine îmi faci! Oh! bine că s-a sfîrșit.

BUNICA (*mîngîind-o pe cap*): Hai, liniștește-te, liniștește-te. (*Pauză.*) În ce-ai fost amestecați, tu și cu Matei?

IRINA : În nimic. Era o minciună. (*Stupoare la ceilalți.*)
 Voiam să-l salvez pe Matei. Adela mi-a dat ideea.
 BUNICA : Adela?
 IRINA : Dacă Dan ne-ar fi trecut granița, eram hotărâtă să mă omor. (*Către Dan.*) Socoteam că poate ai să mă ierți pentru minciuna mea. (*Pauză.*) De ce nu mă lovești, de ce nu mă calci în picioare? (*Dan tace.*)
 BUNICA (*către Dan*) : Lasă-mă cu ea.
 DAN (*ezitînd*) : Sînt fericit că nu ești vinovată, Irina...
 Asta e lucrul cel mai însemnat. Eu... (*Iese.*)
 BUNICA (*luînd-o în brațe, cu mare gingășie*) : Fetițo, fetițo! Pune capul aici. (*O leagănă.*) Nu trebuie să-l iubești atît, e prea multă nebunie în dragostea ta. E prea fără măsură. Frumusețea omului e măsura și luciditatea. Fetița mea, nu trebuie să alergăm după umbre. Lucrurile adevărate sînt mai frumoase. Uită-te în jurul tău : e lumină, e soare, sînt risete, sînt oameni care construiesc, sînt nădejdi, cresc copii. Lasă himerele, niciodată nu știi pe ce fund de prăpastie se risipesc, părăsindu-te zdrobit și pustiit. (*Sună telefonul. Bunica ridică receptorul.*) Da... Reveniți mai tîrziu... E foarte urgent? Un moment. (*Se ridică, deschide o ușă, o strigă pe Adela, apoi se întoarce lîngă Irina.*)
 ADELA (*neliniștită*) : A plecat Dan?
 BUNICA (*amenințătoare*) : Da. O să vorbesc eu în locul lui cu dumneata.
 ADELA : Dar eu n-am nimic cu el, n-aveam nimic să-i spun. Nu știu nimic. (*Ridică receptorul.*) Alo! Da, eu... Din partea cui?... (*Agitată.*) Cum? Ce?... Alo, alo! (*Închide, pauză lungă, apoi, izbucnind, către Irina.*) Poți să crape acum și tu, și Matei, și aviatorul tău. Puteți să crăpați cu toții! (*Ieșind.*) L-au arestat pe Costică. Au să ne zdrobească! (*Se întîlnește în ușă cu Matei, care intră.*)
 MATEI : Ce e, ce s-a întîmplat? E adevărat?
 BUNICA : A început să se facă curățenie.
 MATEI (*repezindu-se la Irina*) : Ira, ce-i cu tine? Ai plîns?
 BUNICA : Te miră? Uite unde ai adus-o.

IRINA : Bunico, te rog, vreau să vorbesc cu Matei. O să țin minte ce mi-ai spus. (*Bunica iese.*)
 MATEI : Ce-i cu tine, dragostea mea?
 IRINA : A fost Dan aici. A refuzat.
 MATEI (*se duce la bufet, își toarnă un pahar, îl bea, mai toarnă unul, îl bea*) : Mai bine.
 IRINA (*cu o strălucire de nădejde*) : Nu-i așa?
 MATEI : De fapt, mă așteptam la asta. Nu era logic să fie altfel. Nu era în logica destinului meu. Mă agățam de iluzia asta știind că e o iluzie. Acum, s-a terminat. Sînt ca o epavă pe fundul apei.
 IRINA : Nu, nu vorbi așa. Trebuie să luăm totul de la început. Chiar dragostea noastră s-o luăm de la început.
 MATEI (*se uită mereu într-un colț al camerei*) : Vorbești copilării, Ira. O dragoste e ca o zidire. Te clădești în ea. Cum să te desprinzi fără s-o dărimi? Ira, un singur lucru mi-a mai rămas : te iubesc. Atît de mult te iubesc!...
 IRINA : Și eu, Matei. Nu există umilință, durere sau rușine, pe care să nu le fi învins pentru dragostea asta. De aceea trebuie să dovedim că n-a fost un miraj al nostru. S-o ducem întregă pînă la capăt.
 MATEI (*uitîndu-se în colț, cu enervare*) : Lasă-mă. (*Mai bea.*)
 IRINA : Ce-ai spus?
 MATEI : Nimic. Nu vorbesc cu tine.
 IRINA : Trebuie să ne schimbăm viața, Matei.
 MATEI : Sau s-o terminăm. Acuma. Atît cît mai e timp. Cît nu s-a prăbușit nimic. (*Uitîndu-se în colț.*) Nu mă privi așa!
 IRINA (*speriată*) : Matei!
 MATEI : Nu te speria. M-am obișnuit cu el. (*Pauză.*) Ira, trebuie să murim. Înțelegi? A bătut ceasul. Te voi ține strîns în brațe, îți voi spune că te iubesc, îți voi arăta palatul de cristal. Și vom pleca spre el. Împreună. Ținîndu-ne de mină. (*Scoate un revolver.*) Uite. E atît de simplu!
 IRINA : Nu, nu! (*Pauză.*) Dacă ne-am sinucide, ar însemna că n-am crezut în dragostea noastră,

că ne-am înșelat, că n-a fost nimic, decît o beție care se risipește.

MATEI : Dacă am continua să trăim, s-ar risipi beția.

IRINA : Dar nu accept că a fost o beție, nu accept, înțelegi?

MATEI : Ira, nu mă părăsi. Trebuie să vii cu mine.

IRINA : Dar sînt cu tine, Matei. Ți-a fost vreodată cineva mai aproape? E cu puțință să fii mai aproape?

MATEI : Lasă, de ce te faci că nu pricepi? Presimt, știu că, dacă am continua așa, într-o zi ai să te desparți de mine. *(Cu disperare.)* Trebuie să murim. *(Surd.)* Vreau să mori cu mine!

IRINA : Taci! Mă îngrozești. Mi-e silă...

MATEI *(clătîindu-se, ca sub o lovitură)* : Silă! Buzele tale au rostit cuvîntul ăsta? Buzele tale? *(Uitîndu-se în colț.)* Și tu! Pleacă odată de aici!

IRINA : Matei, mi-e frică, ce-i cu tine, ce vezi?

MATEI : Băiețușul! *(Spre colț.)* Nu mă privi așa. Nu pot suporta. *(Către Irina.)* Nu-l vezi? Cu hainele lui de catifea, cu minile în buzunare și cu ochii aceia imenși și triști. *(Spre colț.)* Nu mă mai acuza. Nu te mai uita așa la mine! Nu pot să-ți dau altă viață. E prea tîrziu.

IRINA *(îngrozită)* : Matei, trezește-te, Matei!

MATEI *(ca trezindu-se dintr-un vis)* : Da, Ira. Sînt aici.

IRINA : Matei, trebuie să-mi făgăduiești c-ai să te-n-grijești. Că n-ai să mai bei. Matei, te implor, Matei, să începem altă viață.

MATEI *(cu un ton ciudat)* : Da, Ira, vom începe altă viață.

IRINA : E adevărat? Cu tine nu știu niciodată dacă e adevărat. O să plecăm din casa asta, nu-i așa?

MATEI *(același ton)* : Da, iubito.

IRINA : O să muncim, o să fim fericiți.

MATEI : Da, iubito. O să fie cum vrei tu. *(Pauză.)* Sînt obosit. Mă duc puțin la mine. Nu, rămîi aici. *(Pauză.)* Ira, de un singur lucru nu trebuie să te îndoiești. Te ador.

IRINA : Știu. Și o să fie atît de bine! Trebuie să ai încredere.

MATEI : Da, iubito. *(O sărută pe păr, urcă scările.)*

IRINA *(singură)* : Doamne, poate s-a sfîrșit coșmarul. Doamne, fă să fie lumină. Vom fi alți oameni. *(Deodată, neliniștită.)* Matei, Matei! *(Urcă în fugă scările. După un răstimp, se aude țipătul ei sălbatic, și apoi apare și ea în capul scărilor.)* Ajutor! Ajutor! S-a... *(Are un hohot de rîs nervos, scurt.)* Ha, ha... s-a spînzurat! *(Izbucnește într-un rîs isteric.)* Ha, ha, ha... Mincinosul!

Cortina

TABLOUL 3

În scenă, Grigore, scoțînd abțibilduri. Emilia, Bunica, Petru, Caterina. Cineva se pregătește de plecare, căci două valize așteaptă lingă ușă.

EMILIA *(continuuînd să povestească)* : Pe la zece, a venit cineva de la băcanul din colț și a întrebât de Adela. Spunea c-o roagă băcanul să vină repede la el. Știam că fac afaceri împreună. Adela s-a dus și, cînd am văzut că pină la unu nu s-a întors, am coborît. Prăvălia era închisă. Pe urmă, am aflat că i-au arestat pentru niște carne de porc vîndută la negru.

BUNICA : O să scape ieftin.

CATERINA : Nu se știe, legile sînt severe.

BUNICA : Nici o lege nu-i de ajuns de severă pentru o ticăloasă ca Adela.

EMILIA : Cum s-au întîmplat toate! Adela și Costică — arestați, Irina pleacă la Cluj, de ce tocmai la Cluj? Petru și Caterina își caută casă. Mama s-a mutat în clădirea laboratorului. Matei... *(Izbucnește în plîns.)*

GRIGORE : Ha? Ați spus ceva? Emilio, dă-mi niște pap. *(Emilia iese.)*

BUNICA : Eu nu m-aș fi mutat, dar mă extenuează drumurile. *(Pauză.)* Și ce-aș mai fi făcut aici?

PETRU : Ți-aduci aminte, bunico, cînd ai spus că Matei e un plăsmuitor de miraje? S-au risipit toate acum. Sînt încă nopți cînd nu pot să adorm. Și biata Irina...

BUNICA : O să se refacă. Dar cu ce preț!

PETRU : Uneori, Matei îmi apare ca simbolul neputinței unei lumi vechi, roasă pe dinăuntru de atîtea otrăvuri, încît nu mai poate zidi nimic.

(Pauză.)

EMILIA (care i-a adus lui Grigore papul) : Ce ciudată e liniștea asta! Voi nu simțiți cum s-a potolit parcă ceva? Ca și cum ar fi fost o furtună mare, și acum s-a ales pămîntul de ape.

CATERINA (arătînd pe fereastră) : A ieșit și curcubeul. Cînd eram mici, noi, copiii din sat, credeam că-i poarta unei alte lumi. (Rîzînd.) De fiecare dată voiam să pornim într-acolo.

BUNICA : Și n-ai pornit? L-ai luat și pe Petru de mînă. O să vă ajungă din urmă și Irina. Dan are același drum. Cred că am și eu un loc lingă voi. Mergem spre lumină. Da, Emilio, ai dreptate, în casa asta s-a ales ceva : s-au ales oamenii. Unii sînt slabi încă, alții îndurerați, dar vor ieși la liman. E o facere cu dureri.

IRINA (intrînd; e foarte schimbată, asprită) : Sînt gata.

EMILIA : N-ai uitat nimic?

IRINA : Nu. Încă nimic din cîte aș vrea să uit. Aș fi vrut să plec cu mîinile goale.

PETRU : Cînd începi cursurile?

IRINA : Peste două săptămîni. (Tăcere; ea obsedată.) Nu vreau să iau nimic cu mine.

DAN (intrînd) : Am adus mașina. (Timid.) Nici prietenii, Irina?

IRINA : Da, asta, da. Și nevoia de a munci, de a face, în sfîrșit, ceva adevărat. Mi-e sete de lucruri adevărate.

DAN : Trebuie să ții minte că eu...

IRINA : Taci, Dan. Trebuie să rup cu tot trecutul, să rad totul pînă-n temelii, dacă vreau să trăiesc; mi-e gura plină de cenușă. (Se duce s-o îmbră-

țișeze cu multă dragoste pe Emilia. Dan rămîne cu capul plecat. Bunica îi pune mîna pe umăr.)

BUNICA : Poate că atunci cînd o să uite totul, o să aibă nevoie de tine. (Un surîs își face loc pe fața lui Dan. Sărută mîna Bunicii.)

EMILIA (Irinei) : Fetița mea dragă... Îți doresc noroc.

PETRU (Bunicii) : Mergi și mata la gară?

BUNICA : Da. (Ies cu toții; nu rămîn în scenă decît Emilia și Grigore.)

CATERINA (întorcîndu-se din ușă) : De ce nu deschideți ferestrele? Nici nu știți ce aer proaspăt e afară! (Pleacă.)

(Emilia deschide ferestrele. Se aude zgomotul mașinii care pleacă. Emilia rămîne la fereastră. Se aud sirenele fabricilor.)

EMILIA (către Grigore, care continuă să lipească poze) : Sună fabricile. Ce multe sînt! (Tăcere. De afară pătrunde zgomotul orașului. Claxoane. Vinzătorii de ziare strigă : „Scinteia“, „Romînia Liberă“, „Hotărîrea Guvernului“. Emilia închide ferestrele. Se aude zgomotul pendulei. Emilia, îndreptîndu-se spre mijlocul camerei.) Am rămas singuri. (Pauză.) Știi, Grigore, cred că am priceput, în sfîrșit, și eu ceva : că am dus o viață fără rost, fără nici un preț!

GRIGORE : Ha? Strașnice-s abțîbildurile astea! Mai ales cele cu iepurași.

În scenă se întunecă treptat. Emilia și Grigore nu se mai văd decît ca niște umbre, în timp ce cade încet

Cortina

OASPETELE
DIN FAPTUL SERIL

Piesă într-un act

PERSONAJELE

BĂTRÎNUL
FETIȚA
FIUL
OASPETELE
DOI JANDARMI

Acțiunea se petrece în ultimii ani *. O fermă izolată, pe granița dintre Franța și Germania occidentală. O încăpere mare, ce servește și de cameră de primire, și de bucătărie, și de sală de mâncare. Aici își duce viața comună familia. Mobilier rustic, din lemn : masă, o bancă, scaune. Saci desfăcuți, cu cartofi și grâu, lângă perete. Pe dreapta, în primul plan, o vatră-cămin, apoi, în colț, ușa. În fund, mijloc, scară de lemn, ce duce la etaj. În stînga scării, fereastră. Pe peretele din stînga : în fund, un pat, deasupra căruia se află o litografie după Meissonier : „Napoleon trecînd Alpii“; în primul plan, ușa ce dă afară.

E noapte. Luna, intrînd pe fereastră, luminează slab scena goală. Impresie generală de izolare și tristețe.

BĂTRÎNUL (*intră și aruncă pe jos un fier de plug*) : Bles-temat pămînt ! Nu poți viri plugul în el fără să se întepenească în vreo armă sau cască ruginită ! Hei, Yvette, Yvette ! (*Aprinde lampa și se uită în jur.*) Pe unde o fi umblind iar ? (*Deschide ușa și o strigă în întunericul de afară.*) Yvette ! Yvette ! Vino odată acasă, dacă nu vrei să-ți rup urechile ! (*Pune mîna la ureche și ascultă.*) Aha, orăcăitul broastei ! (*Zîmbește, strigă din nou.*) Îți dau eu ție ! Vino îndată în casă ! (*Lasă ușa deschisă și se așază pe un scăunel, lângă fierul plugului, pe care-l îndreaptă cu un ciocan.*)

FETIȚA (*răsare în prag, unde se oprește; e o fetiță slăbută, de nouă-zece ani, cu ochi foarte mari; poartă*

* Piesa a apărut în anul 1953.

codițe; când merge, șchioapătă foarte pronunțat; infirmitatea îi dă un aer de precocitate și uneori de exaltare): Trebuie să mă dau de trei ori peste cap, ca să mă fac din nou om. Nu te întoarce, nu trebuie să vezi, că altfel, rămîn așa.

BĂTRÎNUL : Bine, nu mă întorc. Dar ce ești astă-seară?
FETIȚA : N-ai auzit? O broscuță.

BĂTRÎNUL : A, da! N-ai putut să alegi altceva? Ieri erai pasăre cîntătoare. E mai frumos.

FETIȚA (*se apropie de Bătrîn și-i întinde o floare*): Stăteam lingă iaz; s-a întunecat, a ieșit luna și bătea vîntul în stuf. Eram atît de singură, că m-am prefăcut într-o broscuță care face: oac, oac! la stele. (*Pe urmă se ascultă singură și îi vine să plîngă de glasul ei trist.*)

BĂTRÎNUL : Ai plîns?

FETIȚA (*neagă din cap cu îndărătnicie*): Nu plîng. Dar îmi vine cîteodată.

BĂTRÎNUL (*trăgînd-o cu dragoste lingă el*): De ce?

FETIȚA : ...Dacă tu ești plecat toată ziua la cîmp, iar cînd vii acasă, ești obosit și posomorit! Și Pierre nu deschide gura. Umblă ca o umbră! Nu se întîmplă nimic aici!

BĂTRÎNUL : Oamenilor ca noi nu li se întîmplă niciodată nimic. Afară de necazuri.

FETIȚA : Hans spunea că dacă vrei cu tărie, poți fi fericit. Ca în basme!

BĂTRÎNUL : Cine-i Hans?

FETIȚA : Prietenul meu.

BĂTRÎNUL : Ai un prieten? Unde l-ai găsit?

FETIȚA : Dacă-ți spun, ai să mă ocărăști!

BĂTRÎNUL : Nu te ocărăsc. Unde l-ai cunoscut?

FETIȚA (*făcînd un semn cu mîna*): Dincolo!

BĂTRÎNUL : Dincolo?! Ai trecut dincolo?

FETIȚA (*cu mîinile la spate, foarte mîndră*): Îhm!

BĂTRÎNUL : Nu se poate, astea-s născociri de-ale tale!

FETIȚA : Eu nu mint.

BĂTRÎNUL : Bine, dar nu e voie!

FETIȚA : Ei, toată ziua trec mașini și militari de-ai noștri. Mi-am pus scufița fermecată în cap și

m-am strecurat pînă în sat la el, fără să mă vadă nimeni.

BĂTRÎNUL : Ce scufiță? Ai innebunit?

FETIȚA : Sigur că mi-am pus scufița. Altfel crezi că puteam să trec nevăzută?

BĂTRÎNUL : Și ce-ai căutat acolo?

FETIȚA : M-am dus așa, de curiozitate!

BĂTRÎNUL : De cîte ori ai fost?

FETIȚA : De două ori. Am ajuns la marginea satului și am intrat în fierăria lui Hans. Sintem foarte buni prieteni acum.

BĂTRÎNUL (*supărat*): Să nu te mai prind că treci dincolo, că-ți rup picioarele! Auzi?

FETIȚA (*cu tristețe*): Unu-i gata rupt.

BĂTRÎNUL (*atrăgînd-o în brațe, cu remușcare*): Iartă-mă, fetițo! Sînt un bătrîn nebun. Nebun și prost! Dar nu-i voie! N-ai ce căuta la nemți! Sînt dușmanii noștri.

FETIȚA : Hans nu-i ca ceilalți. I-am povestit că tata a fost omorît pe front și că Pierre a rămas invalid, că eu-s șchioapă tot din cauza lor. (*Rușinată.*) L-am scuipat! Și... și el m-a luat în brațe și a spus că asta nu se va mai întîmpla niciodată.

BĂTRÎNUL (*neîncrezător*): Ce vorbești!

FETIȚA : Mi-a jurat! Am jurat amîndoi! Mătușa Félicité spune că atunci cînd e lună plină, jos, pe cîmp, unde erau fortificațiile, se adună toți soldații morți și plîng, și se vaietă. De ce-a trebuit să moară? Tu i-ai auzit vreodată? Oare vine și tata?

BĂTRÎNUL : Prostii! Félicité e o babă fără minte.

FETIȚA : Ba eu cred că-i adevărat. De aceea am jurat. Cînd plîng cei vii, e mai puțin trist.

BĂTRÎNUL : Astea-s gînduri de fată zăludă. Și ce-ai în buzunare? Ai să-ți rupi rochița. (*O caută în buzunare și scoate un pumn de cartușe trase. Aruncă furios tuburile pe jos.*) Iar ți-ai umplut buzunarele cu cartușe. Unde le-ai găsit?

FETIȚA : La cazemată! Cu ce vrei să mă joc? Alte jucării nu se găsesc pe aici.

BĂTRÎNUL (*ridicîndu-se tulburat*): Biet copil!

FETIȚA : Te-ai supărat pe mine?

BĂTRÎNUL : Nu, Yvette, cum o să mă supăr pe tine!

Pe viață sînt supărat, pe ticăloasa asta de viață!

FETIȚA : Există și alta?

BĂTRÎNUL : Alta? (*Gîndindu-se. Cu indoială.*) Parcă mai știu! Vorbesc și eu, așa. De fapt, tragi, tragi la jug, nu te uiți nici în dreapta, nici în stînga, mergi tot înainte, și într-o zi, vezi că ai ajuns la capăt, ca un bou la capătul arăturii. Ingenunchi și te culci pentru totdeauna. Asta e viața!

FETIȚA : Tu spuneai că a noastră e ticăloasă!

BĂTRÎNUL : Spuneam. (*Pauză.*) Cîteodată, mă gîndesc că poate fi altfel. Înainte de război, cînd trăia taică-tu și bunică-ta, iar Pierre era sănătos, nu mirosea pe aici a mușgai. Tot muncă, tot impozite și griji, boli și necazuri, dar le luam, nu știu cum, cu toții în piept, cu grabă mare, ca și cum ne-ar fi așteptat undeva cine știe ce făgăduinți, ce ospete! Omul trebuie să trudească, dar cu o nădejde de bucurie omenească în inimă. Atunci poate și viața e altfel! (*Pauză. Trist.*) Noi nu mai așteptăm nimic, nici un oaspete la ceas de seară. N-am înfățat așternutul. Am strîns blidele în dulap, am zăvorît ușa, și el trece, poate, pe lângă noi, cu vestea cea bună.

FETIȚA : Eu aștept.

BĂTRÎNUL : Ce știi tu din toate astea? Ești o gîgilice!

FETIȚA : Știu! Stau culcată în iarbă și ascult cum foșnesc gîngăniile în jurul meu. Mă uit la nori. Mă uit la copaci. Soarele mă arde. Atunci aud ceva, ca o apă mare, care vine și trece pe lângă mine. (*Cu disperare.*) Nu vreau să mai stau ca o schiloadă pe mal! (*Pauză.*) Într-o zi, o să mă arunc în apa aceea, să mă ia și pe mine cu ea.

BĂTRÎNUL (*speriat*) : Să te arunci în apă?

FETIȚA : Ești un prost, bunicule! Nu e vorba de o apă adevărată. Așa îmi închipui eu.

BĂTRÎNUL : Ești o fetiță obraznică. Dacă trăia bunică-ta, știa ea cum să te crească. Nu ajungeai o sălbăticuie, și nu vorbeai cai verzi pe pereți, despre

ape care nu există. Eu ce să fac cu tine? Să te bat? Să te dezmiere?

FETIȚA (*lipindu-se de Bătrîn*) : Sigur, să mă dezmierezi! Să mai rizi puțin, că de nu, te trag de mustăți. Și să-mi povestești ceva.

BĂTRÎNUL : Bine, îți povestesc. (*Neliniștit.*) Unde-i Pierre, nu l-ai văzut?

FETIȚA : E pe bancă, în spatele casei.

BĂTRÎNUL : De mult?

FETIȚA : Nu s-a mișcat de acolo toată după-masa.

BĂTRÎNUL : Ce face?

FETIȚA : Nu știi? Stă cu capul în mîini.

BĂTRÎNUL (*oțînd*) : Ce vrei să-ți povestesc?

FETIȚA : Cum o să mă fac inginer.

BĂTRÎNUL : Parcă voiai să fii doctor?

FETIȚA : Amîndouă.

BĂTRÎNUL (*nu știe să imagineze, e stîngaci*) : Pentru asta, trebuie să... mai întii, să crești, să înveți...

FETIȚA (*cochetă*) : Cum o să arăt atunci?

BĂTRÎNUL : Păi, cum o să arăți? Ca toate fetele. (*Căutînd cu disperare.*) Ai să ai... ai să ai o rochie lungă.

FETIȚA (*cu dispreț*) : Cînd vrea, Pierre povestește mai bine decît tine.

BĂTRÎNUL : Pierre e cărturar.

FETIȚA : Eu nu sînt, și tot știu. O să fiu înaltă și subțire. O să am ochi lungi, așa, pînă aici la temple, și părul ridicat. O să fumez, și o să țin țigareta uite-așa. (*Își indoaie mîna cu grație excesivă.*)

BĂTRÎNUL : Îți arăt eu ție! Unde-ai mai văzut asemenea fandoseli?

FETIȚA : Într-o revistă ilustrată. Și pe urmă...

(*Ușa se deschide. Apare Pierre. E un bărbat de vreo douăzeci și opt de ani, cu figura închisă și tristă. Poartă ochelari negri. E orb și, deși cunoaște casa, gesturile îi sînt nesigure. Caută drumul.*)

BĂTRÎNUL (*cu mare dragoste*) : Bună seara, băiatule! Nu ți-a fost rece? Noaptele astea de primăvară-s primejdioase.

FIUL (*obosit*) : Bună seara, tată. Nu, e cald afară. (*Face cîțiva pași, dar se împiedică.*)

FETIȚA (*sare și-l apucă de mîini*): Pierre, pune mîinile pe umerii mei. Bunicul zice că sînt mică. Așa-i că nu-i adevărat? Uite, stai în fotoliu. (*Îl conduce pe nesimțite spre fotoliu.*) Vezi, bunicule, cînd stă jos, sînt cît el de înaltă.

FIUL (*cuprînzînd-o cu brațul și surîzîndu-i trist*): Ești o fetiță bună și miloasă, Yvette. Asta ești!

FETIȚA (*cu sîngele în obraji*): Nu e adevărat. Sînt rea... rea... rea... rea... (*Rostește cuvintele copilărește, bătînd din pumni, apoi izbucnește în plîns.*)

BĂTRÎNUL (*sever*): Yvette, adu cidrul! Și o bucată de brînză! Și piine! Ai mîncat, Pierre? (*Fetița iese.*)

FIUL: Nu mi-e foame. (*Pauză lungă.*) Yvette ar trebui să plece din casa asta, tată!

BĂTRÎNUL: De ce?

FIUL: Parcă nu-ți dai seama. Sîntem prea departe de lume. O să se ofilească de copil, ca o floare fără apă, între un bătrîn necăjit și un schilod, pe jumătate neurastenic, izolată în ținutul ăsta al morții. (*Pauză.*) De fapt, mai bine ar fi să plec eu...

BĂTRÎNUL: Ce-ți trece prin cap! Unde?

FIUL: Parcă are vreo însemnătate! Oriunde! (*Cu disperare.*) De s-ar termina odată!

BĂTRÎNUL: Nu-l supăra pe Dumnezeu, băiatule!

FIUL: Cu Dumnezeu am încheiat de mult socotelile. De cînd s-a făcut noapte în mine, Dumnezeu în care m-ați învățat să cred s-a topit, s-a prefăcut în fum. Există doar două adevăruri, tată: viața și bezna, moartea. Încolo, nimic. Nici un scamator deasupra lor, care să le împace. Cînd ai murit, nu mai poți crede în Dumnezeu.

BĂTRÎNUL: Bagă de seamă, fiule, blestemi!

FIUL: Dacă aș blestema, ar însemna că mai cred în ceva. Nu! Constat!

BĂTRÎNUL: Pierre, dar sînt atîția oameni care au suferit ca și tine, mai rău decît tine, și care fac ceva, trăiesc, sînt... sînt oameni.

FIUL: Ce înseamnă a fi om?

BĂTRÎNUL: Să nădăjduiești!

FIUL: În ce? (*Cu sarcasm.*) În fericire?

BĂTRÎNUL: În... nu știu cum să-ți spun. În rostul tău, na! Nu vezi ce zbucium e cu timpurile astea? Trăim aici ca huhurezii și ne măcinăm sufletele. Oamenii ceilalți se string laolaltă și vor să...

FIUL: Nu mă interesează politica și ce vor oamenii. Ei se văd unii pe alții. Ce pot eu să mai vreau?

BĂTRÎNUL: Să mă ia dracu dacă știu să-ți spun. Nu sînt savant. Dar simt, uite-aici, în piept, simt că...

FETIȚA (*a intrat, neobservată, cu mîncarea*): Eu știu, Pierre. Să vrei să nu li se mai întimplă și altora ceea ce ți s-a întimplat ție. Așa spune Hans! (*Cu frică.*) Să nu se mai adune, în nopțile cu lună, soldații morți, pe cîmp!

FIUL: Cine-i Hans? Vreun neamț?

FETIȚA (*veselă și mîndră de știința ei*): Hans e... Stai că știu... Mi-a spus... (*Triumfătoare.*) Luptător pentru pace, ca Henri Martin!

BĂTRÎNUL (*grăbit*): Aș, n-o asculta, vreo închipuire de-a ei. Fata asta născocеște așa cum vorbim noi. Vezi-ți de treabă, Yvette! Nu-ți mai băga nasul unde nu-ți fierbe oala! (*Yvette toarnă cidrul în pahare, apoi se suie pe pat, unde se joacă cu o păpușă de cîrpă, pînă ce adoarme.*)

FIUL (*pentru el*): Să nu li se mai întimplă și altora... (*Tare, dar tot pentru el.*) Uneori, îmi imaginez cum ar fi dacă toată omenirea ar deveni oarbă. O lume de cîrțițe. Fără cîntece, fără soare, fără jocuri. Florile și pomii ne-ar fi mai departe decît visurile. Oamenii și-ar pipăi unii altora fețele, ca să-și dea seama dacă plîng sau dacă mai pot surîde, cu surisuri vestede, de plante ținute în beci. Cei meniți să se îndrăgească ar trece unul pe lîngă altul, necunoscîndu-se, așa cum trec alături pentru totdeauna stelele de pe cer. Iubitul nu i-ar mai spune iubitei: lumina mea! Prietenii s-ar căuta cu mîinile tremurătoare, ca și cum i-ar despărți mii de kilometri. Copilul ar întinde brațele, și mama ar rămîne cu ele încruciate. (*Bea paharul de cidru; cu o grimasă.*) Cidrul fără aurul soarelui în el ar avea gustul cernelii. (*Își lasă capul în*

măini. Din nou șoptit.) Să nu li se mai întâmple și altora!...

(Pauză lungă.)

BĂTRÎNUL (timid): Pierre, Pierre... (Îi atinge mîna.)

FIUL: Da, tată.

BĂTRÎNUL: Nimic. Zic și eu, așa, ca prostul.

FIUL (zîmbește vag, răspunzîndu-i distrat la strîngerea de mîndă. Cu mirare, urmărindu-și un gînd interior): Un neamț!

BĂTRÎNUL: Ei, trebuie să fie tîrziu, și mîine o pornesc devreme la cîmp. S-a hîrbuit și fierul ăsta de plug. Nu știu ce să fac cu el. (Se apleacă asupra fierului.)

FIUL: Uitasem. Te-a căutat azi vătășelul de la primărie, cu o hîrtie. O convocare, pe mîine, mi se pare. Unde-oi fi pus-o? (Se caută în buzunare.)

BĂTRÎNUL: Ce-or mai fi vrînd? Numai la lucruri bune nu te poți aștepta de la ei. Bani, atîta știu. Ar lua și pielea de pe om. De cînd cu înarmările...

FIUL: Întîi, plătești cu bani, pe urmă, cu sînge. Nu e bine? Uite-o! (Îi întinde hîrtia.)

BĂTRÎNUL (citind): „Sînteți convocat mîine, 15 iunie, pentru a asista, în calitate de proprietar, la măsurătorile ce urmează a se face pe cuprînsul...” (Cu violență.) Ce? Sînt nebuni? Pe ferma mea?

FIUL: Ce s-a întîmplat?

BĂTRÎNUL: S-o creadă ei! Doar peste mine, mort, dacă or trece! Pungași și asasini!

FIUL: Dar spune-mi și mie despre ce e vorba.

BĂTRÎNUL: Autostrada aceea blestemată. Ți-am spus că s-a zvonit mai demult că vor să facă o autostradă strategică pe aici. Au venit acum vreo lună niște domnișori, care s-au tot uitat cu binocurile și telescoapele lor — sau cum le spune, dracu să le ia! — și acum, cică să asist la măsurători, că drumul va trece peste fermă. Te pomenești. poate, că și peste casă!

FIUL (ridicîndu-se agitat): Asta nu se poate!

BĂTRÎNUL: Cred și eu că nu se poate. Ehei, nu-l cunoașteți voi pe bătrînul Goujon!

FIUL (lăsîndu-se din nou în fotoliu): Ce-ai să faci? Au forța de partea lor.

BĂTRÎNUL: Forța? O să-i iau de gît și o să-i trintesc cu botul de pămînt. Vreți pămînt? Na-vă, pămînt! Pe urmă, o să le dau un picior undeva, să zboare întins pîn' la Paris. Vreți autostradă? Na-vă, autostradă! Drum bun! Asta o să fac.

FIUL: Vorbe de clacă, tată. Știi foarte bine că nu poți să te pui cu ei.

BĂTRÎNUL: Ba o să le crăp capul! (Cu amărăciune.) Pe urmă, n-au decît să mă-nchidă. Pot să mă și omoare. Dacă-mi iau ferma, e ca și cum mi-ar tăia vinele. Se scurge tot sîngele din mine. (Se uită la mîinile lui.) La ce-s bune mîinile astea, dacă n-au pămînt să-l muncească.

FIUL (urmărindu-și gîndul): De ce o autostradă? Șoseaua veche e foarte bună.

BĂTRÎNUL: Bună pentru pace, nu pentru război. Cînd vorbește lumea de război, parcă tot nu-ți vine să crezi că o asemenea nebunie e cu putință. Dacă ai spune la milioane de oameni — ce milioane? zeci de milioane! — legați-vă cîte un pietroi de gît și aruncați-vă în Atlantic! nici unul n-ar face-o. Dar dacă te uiți bine în jurul tău, vezi că ești ca o muscă într-o pinză de păianjen, care se strînge mereu, ca să te lege de mîini și de picioare, pe nesimțite. Au dreptate comuniștii!

FIUL (surprins): Tu spui asta? Tu, care nu mai încetai să-i ocărăști?

BĂTRÎNUL: Îi ocărăsc și acum, să-i ia naiba! dar în chestiunea asta, cu războiul, au dreptate. M-am întîlnit ieri cu feciorul lui Bouffety — ăla care a fost închis — și m-a întrebat, rinjindu-mi sub nas: „Ei, taică Goujon, tot pe scaun stai?” — „Cum adică pe scaun, mă obraznicule?” — „Păi, toată Franța e în picioare, și dumneata zaci la gura vetrei, învîrtindu-ți degetele! Tot așa ai să faci și cînd ți-or cădea bombele în cap?” Mă gindeam să-i ard vreo două — că-l știu de cînd era atîta! — da-i de trei ori cît mine. (Cu alt ton, timid și nesigur.) Tu ce zici, Pierre, n-avea

dreptate obraznicul? Auzi, la Paris au fost, săptămîna trecută, mari manifestații și greve.

FIUL (*dezinteresat*): Da?

BĂTRÎNUL: Altă dată, Charles îmi spunea...

FIUL: Care Charles?

BĂTRÎNUL: Ei, tot feciorul lui Bouffety... Îmi spunea că la... nu-mi aduc aminte unde... dar și în alte părți s-a întimplat la fel, oamenii au smuls jaloarele cînd au venit să facă măsurători pentru aerodromuri sau depozite de muniții. Atunci am dat din umeri. Nu mă privea. (*Pauză.*) Dacă ai fi tu teafăr! (*Observîndu-l.*) Nu mă ascuți!

FIUL (*cu oboseală*): Ba da. Spuneai...

BĂTRÎNUL: Spuneam: dac-ai fi tu teafăr!

FIUL (*mohorît*): Nu sint!

BĂTRÎNUL: Da, boala ta e mai cu seamă aici. (*Îi atinge pieptul cu degetul.*) Așa spuneau și doctorii. Ziceau că dacă nu te zguduie ceva pe dinăuntru, e rău.

FIUL (*enervat*): Poate... (*Pauză. Apoi, cu o deznădejde surdă.*) Dar nu înțelegi, tată, c-am murit de mult? Nu pot să mai mor o dată. Ce vrei să-mi facă mie războiul?

BĂTRÎNUL: Înainte, cînd a fost vorba de fermă, ai sărit ca ars, și-ai spus că nu se poate!

FIUL: A fost o clipă cînd am văzut-o parcă din nou aievea, ca înainte de război, cînd veneam de la universitate în vacanță. Deschideam porțița. Îmi era atît de dor să-i aud scîrîitul! Îl aveam în urechi tot timpul drumului. Pe urmă, printre straturile de flori, mama! Și sărutările ei pe obraji! Și rochia ei, mirosind a pîine caldă. Mă urcam la mine în odaie și de la fereastră vă strigam, pe tine și pe François. Uneori, unul din voi era pe aproape și-mi răspundea. Glasul lui François era puternic, puțin cîntat. Ajungea pînă la mine parcă dansînd prin aerul fumuriu al amurgului. Se lăsa seara. Mama punea masa sub nuc. Se auzea zgomotul farfuriilor și al tacîmurilor. Era liniște, se aprindeau stelele... Și nu ne dădeam seama că eram fericiți. (*Pauză.*) De aceea, înainte...

A fost însă o nălucire, s-a risipit... (*Întinde mîinile, ca și cum ar căuta.*) Casa, ferma, noi... Întuneric! (*Cu disperare violentă.*) Numai întuneric!

BĂTRÎNUL (*după o pauză, timid, cu greutate, apoi, găsindu-și mai ferm gîndul*): Și acum, copilul fratelui tău, Yvette... Casa asta, așa pustie cum e, în care ați crescut, în care a murit mama și... și eu chiar, și tot ce e în jur, pomii pe care i-am sădit, vitele pe care le-am crescut... Ceilalți oameni nu... nu mai sint? Nu-ți pasă?

FIUL (*ridicîndu-se, chinuit*): Nu știu. Cîteodată, cred că nu!

BĂTRÎNUL (*după o pauză*): Yvette mi-a spus odată că i-e frică de tine. Am ocărit-o. Nu-mi place cînd copilul vorbește altfel decît noi toți. Știu doar cît te iubește. (*Pauză. Se uită cu un fel de teamă la fiul său.*) Înțeleg ce-a vrut să spună.

FIUL (*care se îndreaptă spre scară, s-a oprit, ascultînd replica; e cu spatele spre Bătrîn. Ultimele cuvinte l-au țintuit ca un cuțit. Se întoarce*): Tată! (*Pauză lungă, apoi, cu o voce stînsă.*) Mă duc sus, la mine. Noapte bună! (*Urcă scara încet, ca un om copleșit și hărțuit de gînduri. La mijlocul scării se oprește, se apleacă peste balustradă.*) Yvette, cine e Hans?

BĂTRÎNUL: Sst! A adormit. Știi cum se sperie cînd o trezești brusc.

FIUL (*dă din cap, repetă*): Noapte bună!

BĂTRÎNUL: Noapte bună... băiatule!

(*Ușa de sus se închide. Bătrînul se învîrte prin încăpere, o acoperă pe Fetiță cu o haină, se așază din nou la masă. Rămîne cu ochii în gol. Se aude o bătaie în ușă, întii încet, apoi mai tare, repetată.*)

BĂTRÎNUL: Cine-o fi la ceasul ăsta? (*Deschide ușa și privește afară.*) Hei, nu pleca, cine ești?

OASPETELE (*de afară*): Mă temeam că dormiți. Voiam să plec. Primiți un oaspete?

BĂTRÎNUL: La ceasul ăsta? Cine ești dumneata?

OASPETELE: Sint străin. Am innoptat pe-aici și credeam... Vă rog să mă iertați. Bună seara.

BĂTRÎNUL : Stai. Stai, intră! S-o găsi un colțisor și o bucată de piine pentru dumneata. Nu sintem sălbatici. Poftim!

OASPETELE (*intră. E tânăr, înalt, blond, cu o figură deschisă. Pare obosit. Hainele și părul, în neregulă. Are o zgîrietură pe obraz și ține o mînă sub haină*) : Mulțumesc! Sint obosit. Vin de departe.

BĂTRÎNUL : De unde?

OASPETELE (*cu o ezitare*) : De la... Belfort. Mă duc la Metz și, cum nu prea am bani de drum, merg pe jos.

BĂTRÎNUL (*continuînd să-l măsoare cu oarecare suspiciune*) : După accent, pari străin.

OASPETELE : Am trăit mulți ani în străinătate. De cînd eram mic.

BĂTRÎNUL : Îhm. Stai. Ia niște brînză, piine. Poftim și un pahar de cidru. (*Îl servește.*) Ce-ai la obraz?

OASPETELE : O zgîrietură. (*Ridică paharul.*) În sănătatea dumitale și a tuturor celor din casă. (*Bea cu sete. Suride și pare dintr-odată foarte tînăr.*) Îmi era tare sete.

BĂTRÎNUL (*turnîndu-i încă un pahar*) : Așa-i la drum. (*Se uită la mîinile lui.*) Ești muncitor, nu?

OASPETELE : Fierar. (*Încurcat, căutînd un subiect de discuție.*) Frumos pe la dumneavoastră. Cum îi spune locului?

BĂTRÎNUL : Se cunoaște că ești străin. În timpul războiului, fi spunea Țara Nimănui. Prin partea asta, n-a mai rămas decît casa mea. Două ziduri și un acoperiș. Am reparat ce-am putut. Aici nu-i un pămînt ca toate pămînturile. E răscrucea războaielor. Stăm chiar în gura vrăjmașului. (*Arată cu mîna „dincolo“.*)

OASPETELE : Îi urîți?

BĂTRÎNUL : Ce-ai simți dumneata dacă cineva ți-ar fi distrus casa, ți-ar fi omorît un fecior, l-ar fi făcut neom pe celălalt și ți-ar fi schilodit și nepoata?

OASPETELE (*înnegurîndu-se*) : Da, pricep. (*Pauză.*) Cred că tot ar fi mai bine să plec. Să nu vă încurec. (*Se ridică cu greu.*)

BĂTRÎNUL : Ce vorbă e asta! Stai! (*Întinde mîna să-l oprească și dă din greșală peste cana cu cidru, care cade și se sparge.*)

FETIȚA (*speriată, tresărînd din somn*) : Mamă, mamă!

BĂTRÎNUL (*repezindu-se s-o liniștească*) : Nu-i nimic, Yvette. S-a spart cana. Hai, liniștește-te! Sintem aici în casă, uite, bunicul e lîngă tine.

FETIȚA : M-am speriat. (*Se freacă la ochi, în timp ce oaspetele, privind-o, a rămas uluit. Îl vede.*) Cine e acolo? Hans, tu ești? Cînd ai venit? De ce nu mi-ai spus? (*Sare și-l ia de mînă.*)

BĂTRÎNUL : Deci, dumneata ești Hans! Parcă spuneai că ești străin și vii de la Belfort!

OASPETELE : V-am mințit. Sint de dincolo. Mă temeam că dacă vă spun adevărul, n-o să mă primiți. Nu știam că e casa Yvettei.

FETIȚA : Cum să nu te primească! Nu ești prietenul meu? Dar ce urît te-ai făcut! De ce te-ai jigărit așa, de ce ești zgîriat pe față, de ce ești murdar? Ei, uită-te la mine, cu tine vorbești.

OASPETELE (*uitîndu-se la Bătrîn*) : Da, Yvette...

FETIȚA (*bătînd enervată din picior*) : Ba nu te uiți. Te gindești în altă parte. De ce ești urîcios? Nu pot să te sufăr.

BĂTRÎNUL : Yvette, lasă-l în pace. E obosit. Du-te și adu altă cană cu cidru.

FETIȚA : Nu vreau!

BĂTRÎNUL (*sever*) : Yvette! (*Fetița iese, scoțînd limba la Hans.*) Copil de război! (*Pe alt ton.*) De ce m-ai mințit?

OASPETELE : V-am spus. Credeam că dacă știți de unde vin, n-o să...

BĂTRÎNUL : Și ce cauți la noi?

OASPETELE (*după o clipă de ezitare*) : Sint urmărit! Am fugit. (*Se clatină, se sprijină de masă. Își scoate mîna de sub haină, unde a ținut-o tot timpul. E însîngerată.*)

BĂTRÎNUL (*speriat*) : Ai sînge pe mînă!

OASPETELE (*cu un fel de pudoare*) : Mai am o zgîrietură. (*Cade.*)

BĂTRÎNUL (*șipînd*) : Yvette! Yvette!

FETIȚA (*deschizînd ușa*): Ce s-a întîmplat?

BĂTRÎNUL: Nu-i nimic, e obosit. I-a venit rău. Dă-mi apă și un ștergar. Repede! (*Fetița iese.*)

FIUL (*din capul scării, unde și-a făcut apariția în clipa în care Bătrînul a strigat după Fetiță*): Ce se întîmplă aici? Cui i-e rău? (*Bătrînul nu-i răspunde, e aplecat asupra Oaspetelui.*) Cine e aici? Ce s-a întîmplat? Nu văd nimic, nu știu nimic! Răspundeți! Tată! Yvette!

BĂTRÎNUL: Liniștește-te. Un străin. E rănit.

FETIȚA (*intrînd cu apa și cu prosopul, pe care le dă Bătrînului. Îl mîngîie pe frunte pe Oaspete*): Hans, Hans, nu mă auzi?

FIUL (*de pe scară*): Hans? (*Coboară precipitat, atît cît permite mersul unui om orb.*) Dați-i să bea ceva tare. Un coniac.

FETIȚA (*Bătrînului*): Da, da. Dă-mi cheia de la dulap, bunicule!

BĂTRÎNUL (*care a examinat rana și a bandajat-o*): Nu e nimic grav. Cu așa ceva, în tinerețe, jucam o săptămînă. E mai mult oboseala, fuga.

FIUL: Fuga?

BĂTRÎNUL: A fugit de peste graniță. Nu știu de ce. N-a apucat să-mi spună. Aha, vrei să-mi spui! Deschizi ochii. Hai, băiatule, nu ți-e rușine, pentru o zgaibă! Na, bea asta. E din cel bun. Ai să te lingi pe bot și n-ai să mai capeți. Poți spune că ai avut noroc de rană, că altfel... (*Îi dă băutura adusă de Fetiță.*)

FETIȚA: L-ai legat bine? Te doare?

BĂTRÎNUL: Nu te mai smiorcăi. Gata! Nu vezi că e teafăr? Nu e așa, băiatule?

OASPETELE (*slab*): Mulțumesc. A fost numai o slăbiciune. (*Se ridică, cu ajutorul Bătrînului și al Fetei.*)

FETIȚA: Aici, pe pat, bunicule. (*Îl duc spre pat.*)

FIUL: Te simți mai bine?

OASPETELE: Da, mulțumesc.

BĂTRÎNUL: Cred și eu, o nimica toată, o zgîrietură. Țsta e feciorul meu. (*Către Pierre.*) Și dumnealui, după cîte ai aflat, e Hans, despre care vorbea

Yvette. (*Fetița s-a așezat și ea pe pat, ținînd mîna lui Hans într-ale ei.*)

OASPETELE: Nu vreau să vă stingheresc. Mă simt mai bine acum. Era mai mult oboseala, o amețeală. Plec.

BĂTRÎNUL: Nu vorbi prostii. (*După aceste momente de agitație, se lasă o tăcere grea. Bătrînul tușește, Pierre se așază în fotoliu. De afară vine zgomotul broaștelor.*) Se aud broaștele. Parcă au innebunit.

OASPETELE: Așa e primăvara. (*Tăcere.*)

FIUL: Ce fel de rană ai?

OASPETELE: O împușcătură. O bandă de naziști. Glonțul a trecut însă pe lîngă coaste.

BĂTRÎNUL: Am văzut. Dacă nu vrei să povestești, poți să nu povestești nimic. Nu te tragem de limbă.

OASPETELE: Lucrurile astea se întîmplă și la dumneavoastră. Trebuie să fiți obișnuiți cu ele. Totul a pornit de la autostradă.

BĂTRÎNUL: De la autostradă?

OASPETELE: Da. (*E slăbit.*) Vreți să-mi mai dați un pahar de cidru? Mulțumesc. (*Reia.*) Autostrada strategică, pe care vor s-o construiască pentru transportul de materiale și oameni, de la vest spre est.

BĂTRÎNUL: Urmează să treacă și pe la noi. Chiar pe aici.

OASPETELE: Pe aici? Nu știam asta. (*Gîndindu-se.*) E foarte bine. E chiar strașnic.

BĂTRÎNUL: Cum strașnic? Vor să-mi taie ferma!

OASPETELE: Spuneam că e foarte bine, pentru că mă gîndeam că fiind vecini, voi, cei de aici, și noi, cei de dincolo, am putea întreprinde mai ușor o acțiune comună.

FIUL: O acțiune comună?

BĂTRÎNUL: Taci! Lasă-l să vorbească. Ia spune, cum vezi asta?

OASPETELE: Cred că în afară de ceea ce o să organizați voi în toate comunele amenințate — sindicate de apărare, caiete de revendicări, mai știu și eu ce! — am putea să organizăm și pro-

teste comune, manifestatii, care să aibă loc în același timp cu delegați dintr-o parte și alta.
BĂTRÎNUL : Să știi că ești un băiat deștept. Auzi, Pierre? Ce spui de chestia asta? Acțiune comună! Îmi place.

FIUL (*cu îndoială*) : Mde! Nu prea cred în eficacitatea ei.
OASPETELE : Nu știu ce o să putem obține în legătură cu autostrada. În schimb, putem câștiga altceva, mai însemnat : să fim alături!

FIUL : Alături, noi?

OASPETELE (*încălzindu-se*) : Da. Dumneata și cu mine, de pildă. Știm amândoi ce înseamnă războiul. Am fost trimiși să ne măcelărim unul pe altul. Am stat față în față, ca doi dușmani. Era bine? Era drept? Acum, ne întâlnim iar, tot ca să luptăm, însă împreună. Împotriva celor care ar vrea să ne ucidem din nou. În loc să ne privim cu ură, n-ar fi mai bine să ne spunem : „prietene”? În loc să îndreptăm țeștile armelor unii împotriva altora, n-ar fi mai bine să simțim căldura umerilor noștri alăturați?

BĂTRÎNUL : Are dreptate băiatul. Bine gîndește!

FIUL (*arătîndu-și ochii*) : Un german mi-a făcut asta, și nu pot fi alături de germani!

OASPETELE : Un alt german răscumpără, chiar în fața dumitale, o parte din vina celui de atunci.

FIUL : Te compătimesc că ai fost rănit și că ești urmărit, dar...

OASPETELE (*înroșindu-se*) : M-ai înțeles greșit. Nu vorbeam de rana mea, ci de jurămîntul pe care l-am făcut, de a lupta pînă la ultima suflare împotriva unui nou război.

FIUL : Știu! Să, nu li se mai întîmple și altora!

OASPETELE : Da, să nu li se mai întîmple și altora.

FIUL : Pentru asta, ar trebui să uit.

OASPETELE : Dimpotrivă. (*Cu alt ton, concentrat, de mărturisire.*) Eu nu uit. Și asta e puterea mea.

FIUL : Dumneata nu ești un schilod.

OASPETELE : Sint însă un vinovat.

FETIȚA : Nu-i adevărat, Hans, tu nu ești vinovat!

OASPETELE : Ba da, Yvette. Pentru ceea ce s-a întîmplat, sintem toți vinovați. Depinde de noi să nu se mai întîmple. Toți oamenii răspund direct de piciorul tău, de ochii domnului Pierre, de satele și orașele arse, de cenușa crematoriilor. (*Pauză.*) În afară de asta, mai este ceva, care nu pot și nu vreau să uit. (*E istovit.*)

BĂTRÎNUL : Mai bine nu vorbi. Nu vezi că ești la capătul puterilor?

OASPETELE (*împins parcă de o nevoie irezistibilă*) : ...Aveam optsprezece ani. Pentru prima dată pe front. Era în anul o mie nouă sute patruzeci, la Denfert.

FIUL (*interesat*) : Unde?

OASPETELE : La Denfert. Compania noastră primise ordinul să execute un atac de noapte împotriva liniilor franceze. Trebuia să trecem un pîriu.

FIUL : Străbătea satul, și la ieșire, făcea un cot la stînga.

OASPETELE (*uluit*) : De unde știi?

FIUL : Cunosc locurile. În ce lună se petrecea asta?

OASPETELE : În martie. În noaptea de șaptesprezece.

FIUL (*ridicîndu-se pe jumătate din fotoliu*) : Șaptesprezece spre optsprezece martie?

OASPETELE : Da. Ce-i cu dumneata?

FIUL (*stăpînindu-se*) : Nimic.

OASPETELE : Era o noapte rece...

FIUL : Plouase cu găleata, pînă la ora unu.

OASPETELE : Dar asta de unde o știi?

FIUL : Eram acolo.

BĂTRÎNUL : Sint întîmplări de-astea, ciudate. Mi-aduc aminte că în războiul trecut...

FIUL : Taci, tată! (*Oaspetelui.*) Continuă!

OASPETELE : A început un tir cumplit de baraj.

FIUL : Trăgea artileria grea de la Villefosse.

OASPETELE : Toată compania noastră a fost sfărîmată. Francezii au trecut la contraatac. Mă adăpostisem într-un cotlon, în albia riului. Eram înnebunit de frică. La fiecare bulgăre de pămînt care cădea peste mine, credeam că a venit sfîrșitul. Malul pîriului s-a prăbușit deodată sub o greutate, și

am simțit că mă strivește ceva care mișca, ceva viu. Ne-am încheștat mâinile în gît. Simțeam că-mi ies ochii din cap. Celălalt era mai tare și era deasupra mea. Cu o ultimă efortare, mișcînd mina centimetru cu centimetru, am apucat pistolul. L-am împușcat în ceafă.

FIUL (*într-o stare de cumplită surescitare, înfigîndu-și unghiile în palme, ca să se domine*): A murit?

OASPETELE: De-abia spre dimineată. Tirul artileriei a continuat nebunește, toată noaptea. Nu îndrăzneau să mă mișc. Cîteva ceasuri am zăcut cu muribundul pe pieptul meu. (*Pauză.*) Țasta e lucrul pe care nu pot, și nu vreau să-l uit. (*Pauză.*) Cred că era de vîrsta mea.

BĂTRÎNUL: Dacă nu-l omorai dumneata, te omora el pe dumneata.

OASPETELE: Știu. Și asta mi se pare la fel de îngrozitor.

FIUL (*s-a ridicat de pe scaun, într-o stare de mare agitație, și s-a îndreptat spre Oaspete, cu mâinile întinse*): Vreau să-ți cunosc fața. Lasă-mă să-ți pipăi fața. (*Oaspetele, nedumerit, îl lasă. Fiul îi pipăie îndelung obrazul, fruntea.*) Prin urmare, așa arăți! Ce figură blîndă ai. (*Îi apucă gîtul.*) De gît te stringea, nu? Spune, de gît? Așa?

FETIȚA (*cu un țipăt de spaimă*): Pierre!

BĂTRÎNUL: Ce te-a apucat, Yvette?

FIUL (*la țipătul fetei, lăsînd să-i cadă mâinile*): Îi e frică de mine. (*Cu voce blîndă.*) Nu trebuie să-ți fie frică, Yvette! (*Subliniînd cuvintele.*) Sînt un om ca toți oamenii. (*Pauză. Oaspetelui.*) Știi, Hans, francezul acela tînăr n-a murit.

(*Uimit, Oaspetele se ridică în picioare. Toți înlemnesc, atenți. În același timp, se aud bătăi violente în ușă. Cîteva clipe, toți continuă însă să rămînă încrămîniți, încercînd să înțeleagă cuvintele Fiului, ca și cum n-ar auzi bătăile din ușă.*)

VOCILE JANDARMILOR: Deschideți! În numele legii, deschideți!

FIUL: Dar deschide odată, tată!

(*Oaspetele a făcut un pas spre ușă. Bătrînul îl împinge din nou spre pat, în umbră. Face lampa mai mică și se duce spre ușă.*)

BĂTRÎNUL: Ho, ho! Nu mai izbiți așa, că stricați ușa! (*Deschide.*) Ce poftiți? (*Intră un jandarm francez și unul german.*)

JANDARMUL FRANCEZ: Bună seara! N-ați văzut astăseară pe-aici un străin? Un german fugar? (*Pauză lungă.*)

BĂTRÎNUL (*se uită la toți, apoi rostește rar*): Nu, n-a venit nimeni.

JANDARMUL FRANCEZ: Ei cine sînt?

BĂTRÎNUL: Nepoata mea și... băieții mei. (*Fiul se îndreaptă spre fereastră.*) E orb, din război. Înțelegeți că un neamț n-ar fi prea bine primit aici.

JANDARMUL FRANCEZ: Dacă vedeți vreun suspect, anunțați imediat autoritățile. E un roșu.

JANDARMUL GERMAN: Ein sehr gefährlicher Verbrecher.

BĂTRÎNUL: Ce spune?

JANDARMUL FRANCEZ: Că e un criminal foarte primejdios.

BĂTRÎNUL (*cu un soi de umor*): Bine! O să avem grijă de el!

JANDARMUL FRANCEZ: Noapte bună. (*Ies.*)

BĂTRÎNUL: Noapte bună. (*Închide ușa. Batjocoritor.*) Șiăștia sînt alături!

(*Tăcere lungă. Fiul e la fereastră, cu spatele spre încăpere.*)

OASPETELE: Spui că n-a murit?

FIUL (*fără să se întoarcă, încet*): Nu, a orbit! (*Oaspetele schițează gestul de a spune ceva, apoi se ridică, își așază hainele, își ia șapca, pe care i-o întinde Bătrînul, și se îndreaptă cu pași șovăielnici spre ușă. Yvette îl ajunge și îl oprește, ținîndu-l de mînă. Tăcere lungă. Cu o voce ciudată.*) Parcă s-a făcut lumină!

(*Deschide fereastra și, în adevăr, afară se văd zorile. Ceilalți, preocupați, nu observă.*)

BĂTRÎNUL (*arătînd spre fereastră, uluit, strigă*): Pierre! Doamne, Dumnezeule mare, de unde știi? Cum poți ști? Nu cumva, ve...

FIUL (*cu aceeași voce*) : Cred că văd. (*Stupoare la toți.*)
BĂTRÎNUL : Dar, Sfântă Fecioară! cum e cu putință?
FIUL (*întorcându-se cu brațele întinse și căutând, cu gesturi de orb, drumul spre Oaspete*) : Da, cred că văd... Nu e așa, Hans? Unde ți-e mâna?

C o r t i n a

O ÎNTÂMPLARE

Dramă într-un act
din ciclul *Dramele războiului*

PERSONAJELE

MĂTUȘA, 65 de ani
VECINA, 40 de ani
OSWALD, 23 de ani
CHRISTA, 21 de ani
MAMA*, 50 de ani
FIERARII, 28—30 de ani
SOLDAȚI

* Vezi *Hanul de la răscruce*.

Acțiunea se petrece în timpul războiului, într-o țară ocupată. Interiorul unei ferme. Se înserează. Afară burnițează.

MĂTUȘA (*termină de dereticat prin casă și se apucă să aprindă focul în cămin. Se lasă, gemînd, în genunchi*): Of, Doamne, bătrînețele! (*Se aude o bătaie în ușă. Răspunde, fără să se întoarcă.*) Intră!

VECINA (*intră, se oprește lângă ușă*): De unde știai că eu sint?

MĂTUȘA: Nu știam.

VECINA: Atunci, cum de ai spus să intru? Și nici nu te-ai întors măcar.

MĂTUȘA: La ce să mă fi întors? Nu aștept nici un împărat.

VECINA: Eu sar la fiecare zgomot.

MĂTUȘA: Tot burnițează?

VECINA: Dacă era moartea la ușă? (*Se bate cu mîna peste gură.*) Jesus Maria! Ai auzit? Și peste rîu au împușcat doi. Asta face cinsprezece în două luni. Noaptea, trebuie să mă țin cu mîinile de pat, ca să nu ies în prag și să urlu. (*Confidențial.*) Urlu cu capul în pernă.

MĂTUȘA: De ce-ai venit? Se înserează.

VECINA: Îmi vine așa, să umblu mereu. Oare de ce zăbovesc atîta la cimitir?

MĂTUȘA: Trebuie să se întoarcă. Hai, du-te, e destulă nenorocire aici.

VECINA: Știi că cu l-am văzut cea dintîi?

MĂTUȘA: Pe Peter?

VECINA: Da. Pe toți eu i-am văzut cea dintîi. Cînd am auzit împușcăturile, am știut îndată că vin de

la ripa neagră și, cum s-a luminat de ziuă, am alergat acolo. Era chiar așa cum l-au lăsat. Avea capul zdrobit și...

MĂTUȘA : Lasă, știu.

VECINA : Oare de unde or fi aflat că Peter a rupt afișele ? Oamenii spun că trebuie să fie cineva care-i denunță pe toți.

MĂTUȘA : De când a ars depozitul acela de muniții, nemții bănuiesc pe fiecare dintre noi.

VECINA : Săracu Peter ! Un băiat frumos ca un inger și atât de bun ! Mai bine îl omorau pe schilodul de frate-său.

MĂTUȘA : Nu vorbi așa. El nu-i om ? (*Pauză.*) Pînă la urmă, au să ne omoare pe toți.

VECINA : Să vezi că și în noaptea asta o să se întimplă ceva. Totdeauna simt. Cînd mi se umezesc deodată palmele, înseamnă că trebuie numaidecît să se întimplă un omor. Asta a început de cînd l-au împușcat pe Erik cel lung. Uite,-s ude !

MĂTUȘA : Sfirșește odată cu cobitul ! Toată vremea tipi ca o cucuvaie. Și, Doamne apără, Greta, altădată erai o femeie cumsecade și cu rușine. Hai, du-te acasă !

VECINA : Și nepoată-ta ce-o să facă acum ? Ce-o fi în sufletul ei, sărăcuța, cînd se gîndește că din logodnicul ei, care o stringea cu atîta foc în brațe, au să mănînce la noapte viermii ! Ah, ce-o mai stringea ! Și ea tremura ca o minză. I-am văzut eu în porumb. (*Chicotește.*)

MĂTUȘA : Pleacă, nerușinato, pleacă ! (*O împinge pe ușă.*)

VECINA (*din ușă*) : Da' ce-am spus ? Ce, dacă nu-l omorau pe Erik cel lung crezi că eu nu eram azi măritată ?

MĂTUȘA (*trîntește ușa după ea*) : Of, rău ne-ai mai blestemat, Doamne ! (*Rămîne așa, cu fruntea sprijinită de perete.*)

(*De departe se aude răpăitul unui detașament în mers. Zgomotul se intensifică, apoi se depărtează. Tăcere. Ușa se deschide și apare Oswald. E ghebos. Se duce, fără un cuvînt, la cămin, încălzindu-se la flacăra focului. E răvășit.*)

MĂTUȘA : Unde-i maică-ta ?

OSWALD : Vin și ele. Dă-mi o bucată de pline. (*Mănîncă.*)

MĂTUȘA : De ce le-ai lăsat singure ?

OSWALD : Dă-mi și un pahar de rachiu. (*Bea; îngrozit.*)

Cînd au început să arunce pămîntul în groapă, parcă bătea el cu pumnii în coșciug, să iasă afară.

MĂTUȘA : Nu mai fi și tu așa simțitor. Liniștește-te. Să se îngrozească cei care l-au omorît. Să dea Dumnezeu să putrezească pe picioare și să le iasă bube pe lumina ochilor. Să-și mănînce copiii de vii și să...

OSWALD : Taci ! (*Mai domolit.*) În loc să blestemi, mai bine te-ai ruga pentru Peter. Avea și el păcatele lui, și trebuie să-l ajutăm cu rugăciunile noastre. Mai ales că a murit de moarte năprasnică. Cîne știe dacă și în clipa aceea nu s-a gîndit cu gînduri necurate la nepoată-ta.

MĂTUȘA : Peter n-avea gînduri necurate pentru Christa. Erau logodnici, și Christa e curată ca o floare.

OSWALD : Și crezi chiar că n-a fost nimic între ei ? Prea se țineau toată vremea de mină și întîrziiau singuri seara pe deal. Peter era nesătul în toate, Dumnezeu să-l ierte, și florile astea, de care vorbeai, de-abia așteaptă să vină bondarul, să le ia mierea. Parcă-i bea vorbele și se clătea cu ele în gură cînd îl asculta ! Și cum îl privea ! Parcă-l pipăia și-l săruta cu ochii. Ce poți dumneata să știi ? N-ai văzut cum se lipeau amîndoi și se legăneau din șolduri cînd mergeau împreună pe drum ?

MĂTUȘA : Pentru Christa pun mina în foc. De ce vorbești spurcăciuni ?

OSWALD : Spurcăciuni făceau ei. Eu mă gîndesc la sufletul lui Peter.

MĂTUȘA : Nu ți-am spus că pun mina în foc pentru Christa ?

OSWALD : Crezi că-i încă fată ? Are buzele roșii, și cînd merge, parcă joacă. Săracu Peter, poate că și în clipa aceea tot de sărutările și de șoldurile ei și-a amintit, în loc să se pocăiască pentru slăbiciunea lui. Crezi că-i fată ?

MĂTUȘA : Ia mai lasă-mă în pace! N-am căutat-o. Și, la urma urmei, trebuia să-i unească sfinta taină a cununiei.

OSWALD (*furios*) : Ziceai că-ți bagi mîna în foc pentru ea. Ești o codoasă bătrînă. Poate că-i și deschideai ușa noaptea berbecului, să intre la ea s-o...

MĂTUȘA : Să taci din gură, nerușinatule!

OSWALD : Fără rușine și fără Dumnezeu ești tu, femeie! E doar vorba de sufletul lui frate-meu, care s-a dus la judecată întinat de păcate din cauza nepoată-ti. Doamne, iartă robului tău Peter. (*Murmură o rugăciune și-și face cruce. Pauză.*) Poate că totuși e fată.

MĂTUȘA : Christa e cinstită.

OSWALD : Crezi? (*Pauză.*) Ce-o să facă acum?

MĂTUȘA : Cine?

OSWALD : Christa.

MĂTUȘA : E vrednică și frumoasă. O să-și refacă ea viața.

OSWALD : Da, e frumoasă. Dar n-are nici o lețcaie. De cîte ori mîncăți pe zi? Lasă, de mine nu trebuie să vă ascundeți. Și pe urmă, azi, cu toți soldații aștia străini pe aici, frumusețea e mai degrabă o belea pentru o fată singură. Să nu te miri dacă ai s-o găsești într-o dimineață leșinată pe o margine de șanț.

MĂTUȘA : Ferească Dumnezeu!

OSWALD : Îmi pare rău de ea. Nu cred să se mai mărite. Prea e săracă. A, da, voiam să te întreb : ce să fac cu polița?

MĂTUȘA (*speriată*) : Polița? Ce poliță? Nu înțeleg ce vrei să...

OSWALD : Am găsit-o printre hîrțile lui Peter. (*Scoate o hîrtie dintr-un scrin.*) Uite, n-o cunoști? Eu credeam că-i semnătura dumitale aici.

MĂTUȘA : Peter mi-a făgăduit că...

OSWALD : Lui Peter îi plăcea să facă pe nobilul. Săracu de el, tare era îngîmfat și risipea banul fără nici o frică de Dumnezeu. Și pe urmă, de data asta o brodiseră mai bine. Tot trebuia să se însoare cu Christa, așa încît ceea ce scotea dintr-un

buzunar băga în altul. Cu mine... de... nuse mărită... Înțelegi!

MĂTUȘA : Vrei s-o protestezi?

OSWALD : Mi se rupe inima, știi cît țin eu la rude. Dar am mare nevoie de bani. A venit vremea să-mi fac și eu un rost. Acum, că am rămas singurul moștenitor al familiei, au să mă găsească mulți bun de ginere, cu toată cocoșa mea. Ce zici?

MĂTUȘA : Da... sigur...

OSWALD : Pe timpurile astea, un bărbat tînăr și cu avere e mare lucru. Numai fetișcanelor smintite li se scurg ochii după fanți. Peter era frumos, și acuma-i în pămînt. Dumneata ce spui?

MĂTUȘA : Așa este.

OSWALD : Și așa cu Christa! Îmi pare rău că nu pot s-o ajut. Măcar în amintirea lui Peter, care, de acolo de unde e, s-ar bucura mult să știe că eu n-o las în voia soartei. Nu?

MĂTUȘA (*la fel de dezorientată*) : Da... sigur...

OSWALD : Ce să fac? Uite, n-o să mă grăbesc să protestez polița. Ar însemna să vă scot casa în vînzare, că altceva n-aveți. O să vă aștept pînă o să-mi găsească o fată. Păcat de Christa. Fără casă chiar că n-o mai ia nimeni.

MĂTUȘA : Vai de viețile noastre!

OSWALD : Da, da, totul în viață trebuie făcut cu cap. Mai gîndește-te. Mai sfătuiește-o pe Christa.

MĂTUȘA : Ce s-o sfătuiesc pe Christa?

OSWALD : Să-și mai scoată fumurile din cap. Eu... de dragul lui Peter...

MĂTUȘA (*stupefiată*) : Tu!

OSWALD : Ce te miri? Nu-ți par destul de arătos?

MĂTUȘA : N-am spus asta... dar...

OSWALD : Ce dar?

MĂTUȘA : Nimic.

OSWALD : Așa, da! Bea și dumneata un rachiu. (*Îi toarnă.*) Noroc. N-auzi?

MĂTUȘA (*fascinată*) : Noroc!

OSWALD : Să ne gîndim și la sufletul lui Peter. (*Toarnă cîteva picături pe jos.*) Doamne, iartă robului tău Peter! (*Își face cruce.*) Așa! Atunci, cu polița

mai aștept. Da. Și nu trebuie să-i spui nimic despre ea Christei. Ei, cred că ar fi timpul să pleci.

MĂTUȘA : Dar i-am făgăduit maică-ti că o s-o aștept. OSWALD : O să-i spun că nu ți-a fost bine. Și pe Christa o aduc eu acasă. Învelește-te bine cu șalul, să nu răcești. (*Îi pune șalul pe umeri.*)

MĂTUȘA (*din ușă, încercînd o scăpare*) : Poate că maică-ta o să vrea să preia ea datoria noastră. O iubește pe Christa.

OSWALD : Nici vorbă... Partea lui Peter îmi revine mie, prin testamentul tatei. Și pe urmă, cred că ar fi bine ca mama, biata de ea, să-și vadă de bătrînețele ei, în loc să se mai ocupe de bucată de fermă pe care o mai are. Mă tem c-o să trebuiască să iau pe umerii mei toată gospodăria. (*Cu alt ton.*) Aici o să fie un singur stăpîn. Ce te uiți așa la mine? (*Mătușa îl privește uluită, apoi își face cruce și iese. Oswald îi strigă din ușă.*) Eu țin la voi, nu uita asta! (*Rămas singur, își aprinde o pipă și face cîțiva pași prin încăpere, frecîndu-și mîinile. Deodată, fără să vrea, se oprește în fața fotografiei unui bărbat tînăr. Are un gest de retragere și spaimă. Pe urmă, rînjește lung imaginii din fotografie. Ușa se deschide și apare Mama, urmată de Christa.*)

MAMA (*figură împietrită de durere, mers aproape automat*) : Aici erai, Oswald?

OSWALD : Nu mai puteam îndura să stau pînă la sfîrșit.

MAMA (*Christei*) : Niciodată nu mi-am dat seama cît de mult ținea Oswald la frate-său, pînă cînd s-a întîmplat nenorocirea. Cînd ni l-au adus acasă și l-a văzut, am crezut că innebunește, bietul de el. Fă-i Christei un ceai, băiatule.

CHRISTA : Nu vreau, nu pot să mănînc nimic.

MAMA : Trebuie, fetiço. Ca să prinzi puteri. Am ascuns în cămară niște șuncă. O păstram pentru nunta voastră.

CHRISTA : Lasă, mamă, te rog... (*Începe să plîngă.*)

MAMA : Nu, nu... voi trebuie să mîncăți. (*Iese.*)

OSWALD (*după o clipă de nehotărîre, o mîngîie pe Christa pe mînă*) : Nu mai plînge, Christa.

CHRISTA (*smulgîndu-și mîna*) : Nu pune mîna pe mine!

OSWALD : Nu te-am mușcat. Voiam să te liniștesc.

CHRISTA (*privindu-l lung, după o tăcere*) : Eu știu că nu-l iubeai pe Peter. Îl urai.

OSWALD (*descumpănit*) : Îl uram? Ce tot vorbești acolo!

CHRISTA : Crezi c-am uitat ce mi-ai spus în seara aceea, acum un an?

OSWALD : Te-am rugat a doua zi să mă ierți.

CHRISTA : Pentru că îți era frică să nu-î spun lui Peter.

OSWALD : Nu-i adevărat. Niciodată nu mi-a fost teamă de Peter. Auzi?

CHRISTA : Ba da. Și-l urai pentru că era frumos.

OSWALD : Pe cînd eu sînt un schilod, care n-are dreptul să trăiască.

CHRISTA : N-am spus că n-ai dreptul să trăiești.

OSWALD : Știu că ți-e silă de mine. Credeam însă că acum, cînd ești singură, măcar de un frate ai nevoie.

CHRISTA : Mi-ai spus atunci că, dacă ai putea, l-ai omori pe Peter. Îți sticleau ochii, ca la fiare. Și pe mine m-ai amenințat și m-ai batjocorit cu cuvînte grosolane. N-am nevoie de prietenia ta.

OSWALD : În seara aceea eram nebun din cauza ta. A doua zi m-am uitat în oglindă. (*Rîde strîmb.*) Am nasul turtit ca o pătlăgică! M-au bătut niște copii cînd eram mic și am două cocoșe. A doua a crescut aici, deasupra inimii. Am peri roșii pe obraz, și o mînă e mai lungă. Știu... Mă gîndeam însă acum, cînd sînteți două femei singure, părăsite, că aș putea să vă fiu de folos. Dar dacă nu vrei... La urma urmei, fiecare cu grija lui.

CHRISTA : Da, mai bine așa.

OSWALD : Niciodată nu s-a uitat nimeni în sufletul meu. Nu-mi vedeți decît cocoșele. Asta mi-e soarta : chiar cînd am un gînd bun, să primesc în schimb un scuipat. (*Scote din scrin polița și i-o întinde.*) Poftim! Nu trebuie să te ostenești să-mi mulțumesci.

CHRISTA : Ce-i asta?

OSWALD : Polița voastră. Să nu mai aveți și grija asta.

De-acum încolo, așa cum am spus : fiecare cu ale lui.

CHRISTA : Dar n-am plătit-o.

OSWALD : Nu face nimic. Ține-o ! Rupe-o !

CHRISTA (*impresionată*) : Oswald !

OSWALD : Lasă ! Ți-am spus că nu-i nevoie să-mi mulțumești. Un schilod ca mine nu merită nici mulțumire. Sau poate îmi dai o palmă ! (*Întinde obrazul.*)
Hai, lovește-mă cu mina ta ca un crin. Lovește-mă, dă în mine, zgirie-mă !

CHRISTA : Nu mai vorbi așa, Oswald.

OSWALD (*întinzându-i polița*) : Ia-o. Dar să nu mai spui la nimeni că ți-am dat-o, nici mătușii tale. Dacă ar afla mama, n-aș mai putea avea liniște. Când e vorba de bani, nu mai ține seama de nimic, deși pare atît de bună. Cu toate că polița e acum, de drept, a mea. Ia-o.

CHRISTA : Știi că nu pot să primesc. Dar o să plătim mai tirziu, dacă ne îngădui.

OSWALD : Bine, dacă te încapăținezi... La mine e ca și cum n-ar fi. (*Pune polița în buzunar.*) Măcar atît să pot face pentru nenorocirea și singurătatea ta.

CHRISTA (*cu ochii în lacrimi*) : E adevărat, sînt atît de nenorocită și de singură. (*Oswald o bate prieteneste peste mînă. Ea nu și-o mai retrage.*) Îmi pare rău că ți-am vorbit așa înainte... Eu credeam... Dacă mai vrei să fim prieteni...

OSWALD : Stai să-ți torn un ceai. (*Îi toarnă.*) Ca un frate, Christa. În amintirea lui. (*Arată fotografia.*)

CHRISTA : Mulțumesc, Oswald.

OSWALD : Cînd au să se mai liniștească timpurile, o să-i facem un monument, să simtă și el, de-acolo, că nu l-am uitat.

CHRISTA : N-o să-l uit niciodată.

OSWALD : Da. Noi doi n-o să-l uităm niciodată. Hai, bea ceaiul ăsta, să te întremezi.

MAMA (*intră cu o farfurie cu șuncă*) : Luați, mincați.

OSWALD : Mai bine ai lua dumneata ceva, dragă mamă. De trei zile n-ai mincat nimic.

MAMA : Da, s-au împlinit trei zile. (*Ascultă.*) Tot burnîtează. Uite cum m-am umplut de noroi pe

ghete. Și crema asta, care se găsește acum, nu-i bună de nimic.

CHRISTA : Mamă !

MAMA : Nu face lustru. Și doar s-a scumpit. Toate s-au scumpit.

CHRISTA : Nu vrei să te întinzi puțin ? Poate izbutești să ațipești.

MAMA : Nu mi-e somn. Și zahăr nu se mai găsește de loc. Lui Peter îi plăcea să pună trei bucăți de zahăr în ceai.

CHRISTA : Măcar dacă ai putea să plîngi.

MAMA : Nu pot.

OSWALD : Numai la Dumnezeu putem găsi mîngiere. Trebuie să te rogi, mamă.

MAMA : Ce tare plouă ! Mi-aduc aminte că odată, într-o toamnă, cînd era Peter mic, tot așa ploua, și a răcit. Am crezut că se prăpădește. Grozav m-am speriat. Pe urmă, a mai fost odată bolnav, cînd avea zece ani. A căzut de pe șură. Era tare neastîmpărat. Odată, la un bilei... (*Începe să ridă încet.*)

CHRISTA : De ce rizi, cum poți să rizi ?

MAMA : Ce-ai spus ?

CHRISTA : Nimic.

MAMA (*după o pauză*) : S-a făcut noapte de tot.

(*Pauză.*)

MĂTUȘA (*deschide ușa. A venit în fugă*) : Bună seara. Eu sînt. Am venit după Christa.

OSWALD : Nu ți-am spus că o aduc eu ?

MĂTUȘA : Nu știam ce e cu ea. M-am gîndit că... Hai, Christa, e noapte.

OSWALD : Merg și eu cu voi.

MĂTUȘA : Nu-i nevoie. Avem doi pași de făcut. Hai, Christa, e tirziu și sînt atîția nelegiuîți pe aici.

MAMA (*sărutînd-o pe Christa*) : Te aștept mîine dimineață, fetiço. Să vorbim despre el, că atît ne-a mai rămas. (*Christa iese plîngînd, însoțită de Mama. Mătușa e în urma lor. Oswald o oprește.*)

OSWALD : De ce-ai venit după Christa ? Ți-e frică de mine ?

MĂTUȘA : S-o lași în pace, auzi ?

OSWALD (*subliniind cuvintele*) : Christa și cu mine

sintem acum foarte buni prieteni. Da, da, ce te miri? Îți spun asta așa, ca să știi. Nu trebuie să mergi împotriva voinței lui Dumnezeu, ci s-o ajuți. Nu? (*Mătușa dă să iasă, Oswald o oprește.*) Nu?

MĂTUȘA : ...Da.

OSWALD : Dacă te porți cum trebuie cu mine, în amin-tirea lui Peter, o să mă port și eu cu dumneata ca și cu o mamă, ca să ai o bătrînețe liniștită și fără griji.

(*Mătușa iese. Oswald se plimbă din nou prin cameră, frecându-și mulțumit mâinile, se oprește iar, rinjind cu satisfacție în fața fotografiei lui Peter. Când intră maică-sa, oftează și se face că șterge fotografia.*)

MAMA : Bietul de tine, ai rămas acum fără fratele tău cel bun, care te ocrotea și te îngrijea. Când erai mic și eu eram bolnavă, el te-a legănat, el te-a spălat, el te-a hrănit. Și mai târziu... (*Oswald iese brusc din odaie, cu mâinile la ochi.*) Oh, proasta de mine, în loc să-l mângii, îi mai răsucesc și eu fierul în rană. (*Se duce la ușa încăperii alăturate.*) Fiule, băiatule, vino aici. Vino aici, lângă mama ta. (*Se așază amîndoi pe o bancă de lemn.*) Acum, dacă ne-a părăsit Peter, trebuie să ne strîngem mai aproape amîndoi, nu-i așa? Hai, pune capul aici. Numai pe tine te mai am pe lume. Băiatul mamei! Ce singuri am rămas! (*Pauză.*) Știi, Oswald, m-am gîndit că sînt vinovată față de tine și vreau să-ți cer iertare. Poate că nu ți-am arătat totdeauna destulă dragoste, poate că am greșit...

OSWALD : Lasă, mamă, nu mai vorbi de lucruri de-astea.

MAMA : Nu, nu, vreau să-ți cer să mă ierți. Tu ești bun, niciodată nu mi-ai spus nimic. Dar eu știu că, atunci cînd te-am născut, nu te-am iubit așa cum trebuie să-și iubească o mamă fiul. Cînd eram însărcinată cu tine, tată-tu începuse să bea. Mă bătea în fiecare zi. Se incurcase cu alta. Și tu erai un copil așa de... de altfel... și sălbatic. Ți-am dat să sugi fiere, nu lapte. Mă ierți, băiatul mamei? O ierți pe mama ta, care nu te mai are decît pe tine?

OSWALD : Nu mai vorbi de asta.

MAMA : Ba nu, spune-mi că mă ierți, dacă vrei să am liniște.

OSWALD : Să te ierte Dumnezeu așa cum te iert eu.

MAMA (*sărutîndu-i mîna*) : Ce bun ești, Oswald, îți mulțumesc! Acum, parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă.

OSWALD : Da, e rău cînd te înăbușă un gînd și nu poți să-l spui. Eu însă m-am obișnuit, nu sînt ca alții.

MAMA (*speriată*) : Ce s-a întîmplat, Oswald?

OSWALD : Lasă, mamă, nu te speria. De ce să te mai amărăsc și pe dumneata!

MAMA : Oswald, nu cumva ai făcut și tu ceva împotriva lor? Pentru numele lui Dumnezeu, vorbește! O să mă duc să le spun că eu sînt vinovată, o să...

OSWALD : Nu-i vorba de asta, mamă.

MAMA : Ah, cum m-ai speriat! Am crezut că te pîndește și pe tine vreo primejdie, că nu le-a fost de ajuns singele lui Peter.

OSWALD : Mai pot fi și alte primejdii. Cînd te cauă morții. Cînd vin morții la tine. (*Cu o voce schimbată.*) Vin și te trezesc din somn. Se strecoară pe nesimțite, sau, deodată, în timp ce dormi, auzi ceva izbindu-se, pași care se apropie și... (*Țipînd.*) Mamă, l-am văzut pe Peter!

MAMA (*luîndu-i capul în mîini*) : Liniștește-te, Oswald, liniștește-te! De ce te-ai speriat de Peter, prostule? Nimeni pe lume nu te-a iubit ca el. De cîte ori nu mi-a spus : „Îmi voi da mina sau piciorul, aș primi... nu te supăra... zicea : aș primi să fiu eu cocoșat în locul lui, numai să nu-l mai văd atît de nenorocit“. Vine la tine pentru că te iubește, Oswald. Ce n-aș da să-l pot vedea și eu! (*Oswald s-a dus și și-a clătît obrazul cu apă dintr-un lighean.*) Cînd... l-ai văzut? (*Oswald nu răspunde. Cu ti-miditate.*) Cînd a venit la tine, Oswald?

OSWALD : Ieri noapte. Și noaptea cealaltă.

MAMA : Ți-a vorbit?

OSWALD : Lasă, mamă, hai să ne culcăm. Nu vreau să te întristez.

MAMA : Ți-a vorbit și de mine?

OSWALD : De tine mi-a vorbit.
MAMA : Ce ți-a spus?
OSWALD : Mi-a spus : „Mama se gindește numai la afacerile ei, la pământul ei, în loc să se roage pentru mine“.
MAMA (*umilită*) : E adevărat. Nu m-am rugat. (*Cu o cumplită mărturisire.*) Nu pot.
OSWALD : „Spune-i să se gindească la Dumnezeu, nu la fermă.“ Așa mi-a zis.
MAMA : Nu m-am gândit la fermă.
OSWALD : „Să n-aibă grijă de bătrînețele ei. De ele să ai tu grijă — mi-a spus. Ea să se roage pentru mine, că altfel n-o să-mi găsească niciodată odihnă aici.“
MAMA (*căzînd în genunchi*) : Ți-a spus că are nevoie de rugăciunile mele, că pot să-l ajut! Doamne, îți mulțumesc că mai sînt bună la ceva. O să mă rog pentru tine, Peter, cum s-ar putea ruga o sută de preoți la un loc. Băiatul mamei, nu-ți fie frică, nu te lasă mama, nu te lasă. (*Către Oswald.*) Știi, Oswald, acum pot să-ți spun : credeam că o să mor de durere, dar nu se mai poate, nu-i așa? Dacă Peter are nevoie de mine, trebuie să trăiesc.
OSWALD : Pe mine a spus că mă blestemă dacă nu iau toată grija fermei asupra mea. Cum o să facem? Dacă renunți la partea dumată, lumea o să creadă că eu te-am împins, că am vreun interes.
MAMA : Ce-ți pasă de lume? Doar n-ai să mă lași pe drumuri la bătrînețe.
OSWALD : Decît să vorbești așa, mai bine să mă blesteme el. Ți-am cerut eu ceva pentru mine, vreau eu ceva?
MAMA : Iartă-mă, vorbeam și eu ca o proastă. Știu că mă iubești, Oswald. Să mergem chiar săptămîna asta la oraș, să facem actele. Parcă am nevoie mai mult decît de un pat pe care să-mi întind oasele și de o coajă de piine! (*Pauză.*) Spune, băiatule, arată tare trist?
OSWALD : Da.
MAMA : Măcar de l-ar ajuta rugăciunile. Cînd un mort nu-i răzbunat, nu-și găsește locul dincolo.
OSWALD : Ce-ți trece prin cap?

MAMA : Cînd s-a terminat înmormîntarea lui Peter, s-au apropiat de mine gemenii, fierarii, feciorii Heddei, văduva. Cel mai înalt mi-a spus : „Peter, prietenul nostru, a intrat și el în pămînt, dar vînzătorul lui huzurește și-și numără arginții“.
OSWALD : Care vînzător, ce vînzător?
MAMA : De unde au știut nemții că Peter a rupt așișele? De unde au știut că Erik cel lung avea ascunsă o armă? De unde știau că băiatul cel mic al Heddei, pe care l-au împușcat cînd cu depozitul de muniții, le-a dus acum doi ani de mîncare greviștilor de la oraș?
OSWALD : Habar n-am cum au aflat. Au poliția lor.
MAMA : Numai un localnic putea să le spună.
OSWALD : Cine ți-a împuiat capul cu basmele astea? Fierarii?
MAMA : Toți oamenii vorbesc că există un nelegiuit care-i vinde pe băieți pentru bani.
OSWALD : Toți oamenii! Pe cine ai mai auzit spunînd asta?
MAMA : Și Christa știe, și... Însă gemenii cred că știu mai mult.
OSWALD : Ți-au spus ceva?
MAMA : Nu, presimt eu. Am presimțit din clipa cînd s-au apropiat de mine. Să-i ajuți, Oswald, auzi, să-i ajuți! Sînt băieți fără frică și au să-i dea de hac vînzătorului!
OSWALD : Mamă, nu te amesteca în chestiunile astea. Vrei să ne împuște și pe noi? Feciorii Heddei sînt niște derbedei. Să ne vedem de necazurile noastre.
MAMA : Și Peter?
OSWALD : O să ne rugăm amîndoi pentru odihna lui, dar pe fierari să-i ocolești, să nu mai stai de vorbă cu ei. Auzi, mamă? Sînt niște ticăloși și... (*Se aud bătăi în ușă. Tresare speriat.*) Cine o fi la vremea asta?
MAMA : Nu știu. (*Dă la o parte perdeaua ferestrei.*) Mi se pare că ei sînt, Oswald.
OSWALD : Ei! Să nu le deschizi, să plece de aici.
MAMA : Taci! Te aud.

OSWALD : Puțin îmi pasă! Să nu-i prind în casă, că le crăp capul cu toporul!

MAMA : Ce-i cu tine, nu ești în toate mințile?! La mine au venit. (*Se aud din nou bătăi. Se duce la ușă, să deschidă. Oswald se așază în fața ușii.*)

OSWALD : Mamă, nu deschide!

O VOCE DE AFARĂ : Doamnă Dongen, noi sintem.

MAMA : Îndată, îndată.

OSWALD : Nu-i primi, mamă! Spune-le să plece. (*Se aud din nou bătăi.*)

MAMA : Da, da, îndată! Oswald, nu-i putem ține la ușă.

OSWALD : Te rog nu le deschide, mamă.

MAMA (*speriată*) : Ce ai? Ce palid ești! Bine, o să le spun să vină altă dată. Liniștește-te! (*Oswald se duce și se așază într-un colț întunecos. Ea între-deschide ușa.*) Băieți, veniți altă dată... mîine. Acum... nu se poate.

PRIMUL FIERAR (*împingînd încet ușa*) : Numai pînă cînd trece patrula, doamnă Dongen.

(*Au intrat amîndoi și au închis ușa. Tăcere. Se aud intradevăr pașii cadențați ai unei patrule, care se apropie și apoi se depărtează.*)

AL DOILEA FIERAR : Au trecut.

(*Pauză lungă.*)

PRIMUL FIERAR : Ei, și-așa... Urită vreme.

AL DOILEA FIERAR : Plouă mereu. (*Pauză.*) Oswald nu-i acasă?

MAMA : Ba... da. (*Face un gest spre Oswald.*)

PRIMUL FIERAR : Bună seara, Oswald.

OSWALD : Ce-i cu voi aici? De ce dați buzna noaptea în casele oamenilor?

AL DOILEA FIERAR : Urit îți mai primești oaspeții.

OSWALD : De oaspeți ca voi n-am nevoie. Cărați-vă de aici!

MAMA : Oswald! (*Fierarilor.*) Nu vă supărați, băieți!

E mai bine să plecați. Oswald e cam bolnav.

PRIMUL FIERAR : Adevărat. De ce ești așa de galben la față, Oswald?

OSWALD : Eu, galben?

AL DOILEA FIERAR : Și-ți tremură mîinile.

OSWALD (*se uită instinctiv la mîini și apoi le încleștează*) :

Nu-mi tremură. Ce vreți?

PRIMUL FIERAR : Am venit și noi, așa, să vă vedem.

Peter era prietenul nostru.

AL DOILEA FIERAR : Ne era ca un frate.

MAMA : Cînd erați copii, toată vremea vă jucați împreună.

AL DOILEA FIERAR : N-am mai avut alt prieten ca el.

MAMA : Țineți minte cînd ați spart cu praștia toate geamurile pastorului?

AL DOILEA FIERAR : Eu le-am spart. Peter a spus că el, și a mîncat o bătaie zdravănă.

MAMA : Adevărat că-l cam băteam. Era atît de neastîmpărat! De ce nu stați jos, băieți?

PRIMUL FIERAR : Mulțumim. Stăm.

MAMA : Luați și niște șuncă. O păstram pentru nunta lui Peter. Acuma, săracuțul...

PRIMUL FIERAR (*luîndu-i mîna*) : Doamnă Dongen...

MAMA : Nu. Nu-i nimic. Eu sint tare.

AL DOILEA FIERAR : N-am vrut să vă stingherim. Doream numai...

MAMA : Mi se pare că ție îți spunea Winetu.

PRIMUL FIERAR : Nu. Winetu era Peter. El era Old Shatterhand. (*Pauză scurtă.*) Oswald, nu vîi puțin cu noi, să ne plimbăm? Să mai stăm de vorbă.

OSWALD : N-am nimic de vorbit cu voi. Lăsați-mă odată!

AL DOILEA FIERAR : Noi însă vrem să vorbim cu tine.

MAMA : Oswald, eu știu ce vor să-ți spună. (*Către Fierari, cu cumplită intensitate.*) Ați aflat?

PRIMUL FIERAR : Ce anume?

MAMA : Cine e...?

PRIMUL FIERAR (*întunecat*) : Nu. Nu încă. Doamnă Dongen, vrem să-l întrebăm ceva pe Oswald.

OSWALD : Să nu pleci de aici, mamă.

MAMA : De ce vă feriți de mine?

OSWALD : Dă-i afară! Altfel, mîine dimineată plec eu din casă și nu mă mai vezi niciodată. Totdeauna m-ai lăsat să fiu batjocura altora, pentru că sint bolnav și schilod.

MAMA : Oswald!

OSWALD : Ce caută contrabandiștii ăștia aici? Au să ne bage în bucluc. Tot satul știe că sînt niște bătauși și niște cuțitari. Parcă spuneai că vrei să te rogi pentru Peter.

PRIMUL FIERAR (*venind spre el*) : Ascultă, Oswald, poți să ne înjuri cît vrei, dar de răspuns tot ai să ne răspunzi.

AL DOILEA FIERAR : Altfel, înseamnă că ai ceva de ascuns.

MAMA : Pentru numele lui Dumnezeu, ce vreți de la el? De ce-l amenințați?

PRIMUL FIERAR : Nu-l amenințăm, doamnă Dongen.

AL DOILEA FIERAR : Îl rugăm numai să ne lămurească ceva.

PRIMUL FIERAR : Și n-avem timp de pierdut, de aceea am venit chiar în seara asta. (*Pauză. Răspicat.*) Doamnă Dongen, aici în sat sînt trei oameni care au știut că Peter o să distrugă așăsele.

MAMA : De unde au știut?

PRIMUL FIERAR : I-a anunțat chiar el. (*Răspicat.*) Și numai unul dintre aceștia trei a putut să-l vindă. Așa cum i-a vindut și pe ceilalți.

MAMA : Și... îi cunoașteți?

PRIMUL FIERAR : Da. Unul dintre ei sînt eu. Celălalt e el. (*Îl arată pe fratele său.*)

MAMA : Voi?

PRIMUL FIERAR : Și al treilea...

MAMA : Al treilea?

PRIMUL FIERAR : Nu vrei să ne ajuți, Oswald? Nu bănuiești tu cui a mai putut să-i vorbească Peter despre ceea ce avea de gînd să facă?

OSWALD : Nu știu.

AL DOILEA FIERAR (*schimbînd o privire cu primul*) : Ești sigur?

PRIMUL FIERAR : Gîndește-te bine.

OSWALD : V-am spus că nu știu. Lăsați-mă în pace!

PRIMUL FIERAR : Minți!

MAMA : Oswald, spune-le dacă știi ceva, ajută-i!

OSWALD : Nu știu nimic și nu vreau să vorbesc nimic.

PRIMUL FIERAR : Tu ești al treilea, Oswald.

OSWALD : Eu? Sînteți nebuni.

PRIMUL FIERAR : Ne-a spus-o chiar Peter. Ți-a cerut să ai grijă de mama voastră dacă lui i se întîmplă ceva. (*Pauză.*) Taci?

MAMA : Oswald, vorbește!

OSWALD (*a făcut, zbuciumat, cîțiva pași prin încăpere*) : Așa este. (*Întorcîndu-se violent spre cei doi frați.*) Ei și?

AL DOILEA FIERAR : Cum ei și?

OSWALD : Ce dovediți cu asta? Nu vedeți că pe cît sinteți de mari, pe atît sinteți de timpiți? De unde știu eu că pe Peter nu l-a denunțat unul dintre voi?

PRIMUL FIERAR : Noi știm că n-am făcut asta.

OSWALD : Ha, ha, asta o spuneți voi!

AL DOILEA FIERAR : Să taci, năpircă, că te strivesc.

OSWALD : Și mai aveți încă neobrăzarea să veniți aici, în casă, să mă învinuiți pe mine!

PRIMUL FIERAR : Am venit să vedem dacă recunoști că știai planul lui Peter. Și ai mințit, spunînd că nu.

AL DOILEA FIERAR : De ce n-ai recunoscut?

OSWALD (*folosînd argumentul ca o măciucă*) : Pentru că Peter m-a legat cu jurămint să tac. (*Tăcere.*) Ei, mai vreți ceva? (*Cei doi frați se uită neputincioși unul la altul, apoi își iau pălăriile.*)

PRIMUL FIERAR : Vă rog să ne iertați, doamnă Dongen. (*Se îndreaptă spre ușă, apoi se întoarce spre Oswald.*) Să te ferească Dumnezeu, Oswald, dacă tu ești luda din mijlocul nostru! Atît îți spun : să te ferească Dumnezeu! (*Se îndreaptă spre ieșire.*)

AL DOILEA FIERAR : Frate, nu pleca! Trebuie să lămurim chiar acum povestea asta. Pentru că, totuși, numai unul din noi trei poate fi vinovat.

PRIMUL FIERAR (*întorcîndu-se*) : Ai dreptate. Trebuie să ne lămurim acum, fie ce-o fi!

MAMA : Nu! Lăsați-mi copilul în pace. Și să vă blesteme Dumnezeu pentru gîndul vostru păgîn!

PRIMUL FIERAR : Să ne blesteme, dacă sîntem vinovați, doamnă Dongen. Însă cu gîndul că unul dintre noi a făcut nelegiuirea asta nu se mai poate trăi. Mai bine ne tăiem beregata fiecare.

AL DOILEA FIERAR : Nu putem pleca de aici pînă n-o ieși adevărul la lumină. Chiar de ar fi să așteptăm pînă la ziua de apoi. (*Se așază amîndoi. Tăcere.*)

OSWALD : Și dacă în toată afacerea asta este amestecat și un al patrulea?

AMÎNDOI (*tresărind*) : Un al patrulea?

OSWALD : Ei da, ce ați rămas așa? Nu se poate? Proștilor!

PRIMUL FIERAR : Peter n-a mai vorbit cu nimeni. De asta sînt sigur.

OSWALD : Nu era nevoie să vorbească.

AL DOILEA FIERAR : Ce tot îndrugi acolo! Vrei să ne încurci.

OSWALD : Nu era nevoie să vorbească. Poate... că l-a văzut cineva.

AL DOILEA FIERAR : Prostii!

PRIMUL FIERAR : Lasă! (*Către Oswald.*) De unde știi? Sau e o minciună de a ta?

OSWALD : Știu.

PRIMUL FIERAR : Cine l-a văzut?

OSWALD : Nu vreau să mai vorbesc nimic. Sînt bolnav, nu m-amestec în chestiunile astea. N-am gust să mă împuște și pe mine. V-am spus numai ca să vedeți cum aruncați năpasta pe oameni. (*Tipind la ei.*) Sînteți niște criminali!

PRIMUL FIERAR : Dacă e adevărat ce spui tu, te rugăm să ne ierți. Înțelege și tu că sîntem ca înnebuniți.

OSWALD : Sigur că-i adevărat.

PRIMUL FIERAR : Povestește ce știi, Oswald. Gîndește-te că-i vorba de omul care l-a trimis la moarte pe frate-tău și pe ceilalți. Dacă nu punem mîna pe el, nici unul dintre noi n-o să scape cu viață. Pe toți o să ne vîndă dușmanului.

OSWALD : Nu mai scoateți de la mine nici un cuvînt. N-aveți decît să-l căutați singuri.

PRIMUL FIERAR : Pricepe, Oswald, că nu e vorba numai să ne scăpăm pielea. Peter făcea parte dintr-o organizație care trebuie să-și ducă lupta împotriva cotropitorului pînă la capăt.

MAMA : Cum, Peter n-a făcut de capul lui ceea ce a făcut?

PRIMUL FIERAR : Nu, doamnă Dongen. Peter era doar un soldat al mișcării de eliberare. Și mișcarea trebuie să-și continue lupta, dacă nu vrem ca jertfa lui Peter și a celorlalți să rămînă zadarnică. Înțelegeți?

MAMA : Oswald, n-ai voie să taci. Spune tot ce știi. OSWALD : Nu vreau.

AL DOILEA FIERAR : Nu știe nimic, frate. Ne minte. Ne aruncă praf în ochi, ticălosul.

OSWALD : Mincinos ești tu. În seara cînd a plecat Peter de acasă, am văzut pe fereastră un om care s-a luat după el.

AL DOILEA FIERAR : O fi fost o întîmplare.

OSWALD : A doua zi, cînd l-au luat pe Peter, l-am văzut din nou pe omul acela ieșind de la comandatură. Se strecura ca să nu fie zărit. Asta-i tot o întîmplare?

PRIMUL FIERAR : Cine era?

OSWALD : Nu vreau să vă spun.

PRIMUL FIERAR : Ba ai să spui, Oswald, că altfel te string de gît cu mîinile astea.

OSWALD : Să nu mă ameninți, auzi?

AL DOILEA FIERAR : Dă-i drumul.

OSWALD : Era...

AL DOILEA FIERAR : Ei...?

OSWALD : Holger.

PRIMUL FIERAR : Holger, nebunul?!

OSWALD : Da.

AL DOILEA FIERAR : Nu se poate, Holger...

PRIMUL FIERAR (*apucîndu-l de braț*) : Taci! Ești sigur că pe el l-ai văzut, Oswald?

OSWALD : Cum vă văd și cum mă vedeți.

MAMA : Dar Holger e un biet nenorocit, mut și tîmpit. Nu putea el să facă asta.

OSWALD : E un vagabond și un hoț. Acum un an a furat cliînele morarului. (*Între timp, cei doi frați au schimbat, agitați, cîteva cuvinte.*)

PRIMUL FIERAR : Cînd l-ai văzut pe Holger pîndindu-l pe Peter?

OSWALD : Nu v-am spus? În seara zilei cînd a rupt Peter afișele. Acum patru zile.

PRIMUL FIERAR : Și a doua zi, adică acum trei zile, l-ai văzut ieșind de la comandatură?

OSWALD: Da. După ce l-au împușcat pe Peter. Atunci mi-am dat seama că numai el putea fi denunțatorul.

PRIMUL FIERAR: Bagă de seamă, e vorba de viața unui om. Te mai întreb o dată: ești sigur că Holger era?

OSWALD: l-am ieșit înainte și l-am întrebat prin semne de unde vine. S-a speriat, a început să grohăie ceva și a rupt-o la fugă. (*Pauză.*)

PRIMUL FIERAR (*după ce a schimbat o privire cu fratele său*): Da. Asta e. (*Pauză.*) Să mergem, Oswald.

OSWALD: Unde?

AL DOILEA FIERAR: Să-l căutăm pe Holger.

PRIMUL FIERAR: Și să-l judecăm.

OSWALD: Acum, noaptea?

PRIMUL FIERAR: Nu mai e timp de zăbovit. Miine, poate să-i vîndă și pe alții. Cine știe cui i-ar veni rîndul. Poate mie, sau lui frate-meu.

AL DOILEA FIERAR: Dacă Iuda nu se spînzură singur, trebuie să-l spînzure oamenii.

OSWALD: Vreți să-l...? (*Își trece degetul peste beregată.*)

PRIMUL FIERAR: Trebuie.

OSWALD: O să urle. Au să ne prindă. Trebuie curățat prin somn. Fără judecată, fără să știe.

PRIMUL FIERAR: La cimitir, unde își are el birlogul, nu ne poate auzi nimeni. Însă, ai dreptate. Nu mai este nevoie de judecată. Totul s-a judecat acum. Hai, Oswald!

MAMA: Ce vreți să faceți?

AL DOILEA FIERAR: E vorba de ucigașul lui Peter, doamnă Dongen. Dinte pentru dinte!

MAMA: Nu vreau ca Oswald să aibă sînge pe miini. Voi sînteți puternici, dar el e un copil încă. Lăsați-mi-l acasă.

OSWALD: Mama spune să rămîn acasă.

AL DOILEA FIERAR: Asta nu se poate. Ești fratele mor-tului.

PRIMUL FIERAR: Și învinuitorul lui Holger, doamnă Dongen. Nu uitați asta. (*Celorlaltți doi.*) Ieșiți, să terminăm o dată! Nu te mai codi, Oswald. Trebuie să mergi. (*Cei doi ies.*)

MAMA (*agățîndu-se de el*): Nu vărsați sînge, Erwin. Mi-e frică de sînge. Lăsați mai bine să-l pedep-sească Dumnezeu.

PRIMUL FIERAR: Se vede că Dumnezeu n-are timp de asta. (*Cu blîndețe.*) Nu puneți mîna pe mine, doamnă Dongen. În curînd o să mă urîți și o să mă blestemați. Dar nu se poate altfel, vă rog să mă credeți, nu se poate. (*Iese repede.*)

MAMA (*are un gest către ușa care s-a închis, apoi se întoarce și rătăcește ca un automat prin cameră. Dă peste o pălărie. O ia în mînă. Realizează parcă de-abia atunci singurătatea din casă și absența iremediabilă a lui Peter și scoate un geamăt lung*): Peter! (*Ușa se deschide și apare Vecina.*)

VECINA: Treceam, așa, pe aici și am intrat. Am mai fost o dată, dar nu erai acasă. Nu știu ce am, nu pot să dorm. Dar ce stai așa, nemișcată? Ai avut cumva o vedenie? L-ai văzut pe el? De ce nu-mi răspunzi? Dacă nu-mi vorbești, o să țip. Simt cum îmi vine să țip.

MAMA: Lasă-mă, Greta! Du-te acasă la tine.

VECINA: Spune-mi, l-ai văzut de cînd a murit? Era cu giulgiu, sau fără giulgiu? Mie Erik mi se arată despuiat, că mi-e și rușine să mă uit la el, deși era să-mi fie bărbat cu cununie.

MAMA: Du-te, Greta, du-te, nu mai umbla noaptea pe drumuri.

VECINA: Nu pot. Mai ales cînd presimt că o să se întîmple ceva. Ah, ciți morți! Și ciți au să mai fie! Oamenii spun că este cineva care i-a vîndut pe toți. Dumneata crezi că-i adevărat?

MAMA: Da, e adevărat.

VECINA: Oare cine o fi? Aș vrea și n-aș vrea să știu. Dacă-l întîlnesc cînd plec de aici?

MAMA: Holger îi vinde. El l-a denunțat și pe Peter. Acum o să-și primească pedeapsa.

VECINA (*rizînd*): Holger, nebunul?

MAMA: De ce rizi?

VECINA: Cum era să-l vîndă bietul Holger pe Peter!

Sînt două săptămîni de cînd a murit, săracul. MAMA (*stupefiată*): Cine, Holger? Nu se poate.

VECINA : Ce, nu știi? Adică, voi stați așa departe! L-au găsit acum două săptămîni în culcușul lui de la cimitir. Am fost eu și l-am văzut. Pe toți mă duc să-i văd. A murit de foame. Era numai pielea și oasele, săracul, și... Nu pot să-ți spun, că mi-e rușine. (*Deodată, speriată.*) Ce ai? Vai, cum îți tremură falca! De ce clănțani așa din dinți? Ți-e frig?

MAMA (*indistinct*) : Apă.

VECINA : Ce spui?

MAMA (*încercînd să-și oprească cu mîna tremurul maxilarului*) : Dă-mi apă!

VECINA : Îndată! (*Toarnă apă într-o cană și vrea să i-o întindă, dar, cînd o privește în ochi, o scapă. E îngrozită și se retrage cu spatele spre ușă, arătînd-o cu degetul.*) Ochii! Nu te mai uita așa! Ce-ai văzut? Închide ochii! (*Fuge.*)

(*Mama rămîne așa, încrămîntă, încă o bucată de vreme, apoi, cuprinsă parcă de panică, se repede să-și ia un șal, un toiag și, în ultima clipă, fotografia lui Peter din perete. E gata să iasă pe ușă, cînd aceasta se deschide brusc și apare Oswald. E cu hainele răvășite și are pe obraz o rană care sîngerează. Se vede bine că e nebun de spaimă. Nici n-o zărește pe maică-sa, care se retrage îngrozită din fața lui, lipindu-se cu spatele de peretele opus. Oswald închide ușa și începe să îngrămădească în fața ei obiecte mari din odaie: masa, scaunele. De-abia după aceea se întoarce și o zărește pe maică-sa. Lungă infruntare de priviri.*)

OSWALD (*tresărind la un zgomot de afară*) : Sst! (*Șoptit.*) Fă lumina mai mică. (*Mama nu se mișcă, continuînd să-l privească îngrozită. Se duce el, tiptil, scade lumina lămpii, apoi scoate un pistol de sub perna patului și se așază din nou lângă ușă. Așteaptă. După un timp.*) Au încercat să mă omoare. S-au repezit cu cuțitele la mine. (*Tăcere.*) N-auzi, mamă? Au vrut să mă omoare. M-au tăiat aici. (*Își duce mîna la obraz. Tăcere.*) Ar trebui să-mi faci un pansament, să nu se infecteze. (*Tăcere.*) Ia vezi, e adînc? (*Ea nu se mișcă. El ia lampa și se apropie de maică-sa.*) Mai curge sînge? (*Tăcere. Întinde mîna spre ea și o scutură.*) Ce-ai încrămîntat așa?

MAMA (*cu un țipăt de oroare*) : Nu! Nu m-atinge! (*Se repede la ușă, trage masa deoparte, ca să fugă. El o ajunge din urmă și cu un gest violent o aruncă înapoi, în mijlocul camerei.*)

OSWALD : Ai innebunit? Unde vrei să te duci?

MAMA : Lasă-mă! Lasă-mă să ies de aici!

OSWALD (*astupîndu-i gura*) : Nu țipa, că... (*I se pare că a auzit un zgomot afară, o lasă și se duce la ușă, să asculte. Apoi, mai liniștit.*) Ai surzit, sau ce-i cu tine de nu pricepi? Ți-am spus că au vrut să mă omoare. Pe mine, pe fiul tău, și tu stai ca un bolovan nesimțitor. Au dat cu cuțitele în mine. Și acum stai și pîndesc afară. Sînt aici.

MAMA : N-ai să scapi.

OSWALD (*speriat*) : Ce-ai spus?

MAMA : Au să te prindă și au să te omoare. Ei știu că i-ai mințit.

OSWALD (*ca ars cu fierul roșu*) : Cum?

MAMA : Holger nu putea să facă ceea ce ai spus tu, pentru că a murit acum două săptămîni.

OSWALD (*îspăimîntat*) : Nu se poate.

MAMA : Ba da, și ai căzut în capcana pe care le-ai întins-o. Cînd i-ai asmuțit să-l omoare pe Holger, ei au priceput cine e vinovatul.

OSWALD (*repezindu-se din nou să asculte la ușă*) : Taci!

MAMA (*țipînd*) : Au priceput că tu l-ai vîndut pe fratele tău...

OSWALD : Taci odată!

MAMA : ...Că tu ești Iuda.

OSWALD (*frămîntîndu-se, cuprins de panică*) : De-ar trece odată o patrulă!

MAMA : Ca să-i denunți și pe ei, să-i impuște și pe ei. Asta vrei! (*Oswald se învîrtește prin încăpere, ca o fiară în cușcă.*) Nu răspunzi nimic? (*Cu un strigăt de cumplită disperare.*) Prin urmare, e adevărat?! (*Se repede din nou la ușă.*)

OSWALD (*trăgînd-o înapoi*) : Să nu deschizi! Ei da, e adevărat. Eu am făcut-o. Și tu ai să taci din gură. Ai să taci, pentru că și tu ești vinovată. Cine ți-a cerut să mă aduci pe lume cu cocoșa asta, cu ochiiăștia, cu mîinile astea de maimuță? Eu ți-am cerut?

MAMA : Au să spargă ușa și au să te prindă. Și au să te spinzure pentru că l-ai ucis pe frate-tău.

OSWALD : Da, eu l-am ucis. Și dacă aș putea, aș face-o a doua oară. De cînd mă știu, totul era pentru Peter. Peter era bun! Peter era frumos! Băieții erau prieteni cu Peter! Tu mi-l băgai toată ziua pe gît pe Peter! Peter, Peter, Peter! Duceți-vă acum și-l scoateți din groapă dacă puteți.

MAMA : Au să te judece fiindcă ți-ai vîndut frații pentru bani. Asta nu pot să ți-o ierte, și au să te spinzure.

OSWALD : Degeaba te bucuri. Eu o să-i spinzur pe ei, și tu n-ai să crîcnești nici un cuvînt, pentru că sînt fiul tău.

MAMA : Nu-i adevărat. Nu ești. Nu te recunosc.

OSWALD : Nu mă recunoști? Nu mai spune! Aici, în pîntecele ăsta ticălos, m-ai purtat. (*O împunge cu degetul în pîntece.*) Aici, din carnea ta, m-ai plămădit, schilod și hid. Ți-ai făcut poftete, și m-ai născut pe mine ca să ți le plătesc. Destrăbălato! (*Mama se repede din nou spre ușă. O oprește.*) Să nu te miști, că te omor. (*O clipă de tăcere. Deodată tresare.*) Ai auzit? S-a mișcat cineva la ușă. Să nu-i lași să intre! Ești mama mea. Cînd eram mic, mă dezmierdai. Spuneai că numai pe mine mă ai pe lume. I-auzi? Dacă se năpustesc peste ușă, au s-o spargă. Nu vreau să mă omoare. Au să mă spinzure. De ce-i lași? Stinge lampa! (*Suflă în lampă și o stinge. Prin fereastra cu gratii nu pătrunde decît lumina tulbure de afară.*) Sst! Nu te mișca. Auzi? (*În adevăr, se aude un zgomet vag. Apoi, mai tîrziu, ritmul cadențat al patrului care se apropie. Oswald izbucnește într-un ris isteric.*) Ha... ha, ha... ha, ha, ha... Patrula! Vine patrula! Vă arăt eu vouă. (*Se repede la ușă, să o deschidă.*)

MAMA : Nu! Nu-i chema pe nemți, Oswald!

OSWALD : Dă-te la o parte.

MAMA : Oswald, o să vorbească eu cu fierarii, o să-i înduplec să te lase în pace. Sau, dacă ți-e frică, uite, îți dau toți banii mei și fugi chiar în noaptea asta

de aici. Dar nu-i mai denunța și pe ei, nu mai vinde oameni!

OSWALD (*trîntind-o în mijlocul camerei*) : Piei din calea mea, femeie!

MAMA : Oswald!

OSWALD (*trăgînd de ușă și țipînd*) : Ajutor! Kammerad! Ajutor! Puneți mina pe fierari... (*În clipa aceea, în încăperea se aude o împușcătură și apoi țipătul lui Oswald.*) Ce-ai făcut?... Mamă!... (*Se prăbușește.*)

MAMA (*prăbușindu-se peste trupul lui*) : Oswald! (*Apoi, încet, aproape șoptit.*) Oswald! (*Tăcere lungă. Se aud numai pașii patrului, care se apropie în fugă, apoi ușa izbită de perete și apar cîțiva soldați cu armele întinse, luminînd încăperea cu o lanternă puternică. Fascicolul de lumină a surprins-o prăbușită asupra lui Oswald, pe care-l ține în brațe. Privește lung, rătăcit, la soldați, apoi duce degetul la buze.*) Ssst! Doarme!

C o r t i n a

HANUL
DE LA RĂSCRUCE

Piesă în 3 acte

PERSONAJELE

PROFESORUL, 40—42 de ani
BĂTRÎNUL, 65 de ani
HANGIUL, 50 de ani
LOGODNICUL, 19 ani
LOGODNICA, 18 ani
FEMEIA, 55 de ani
CĂLUGĂRUL, 60 de ani
AGENTUL COMERCIAL, 42 de ani
MUNCITORUL, 30 de ani
MAGNATUL, 70 de ani
ACTRIȚA, 40 de ani

Acțiunea se petrece în zilele noastre, undeva în Apus, între orele șase seara și șase dimineața.

Încăperea principală a unui han. Sală mare, boaserie afumată, scară interioară, cămin. În scenă, răsfoind fără interes o carte, Profesorul — figură de intelectual, înalt, subțire, poartă ochelari și haine bine croite, dar uzate. Ferestrele hanului dau spre ocean. Ușa, de asemenea. Când se deschide, se aude mugetul apelor.

BĂTRÎNUL (*intră, fără să-l vadă pe Profesor*): Hei, jupine, jupine! (*Bombănind.*) Unde naiba umblă, dracu să-l pieptene, pehlivanul, afurisitul! (*Strigând tare.*) Hei! (*Pentru el.*) N-auzi? (*Țipind.*) Hei!

PROFESORUL: Urit mai zbieri.

BĂTRÎNUL: Uite așa! (*Îl măsoară. Mieros, scoțind o monedă din buzunar.*) Nu doriți? O amintire din cătunul nostru, monedă romană! O dau ieftin.

PROFESORUL (*o ia, apoi i-o înapoiază*): Dac-ai s-o bagi în acid sulfuric, poate o să se găsească un neghiob care să ți-o cumpere.

BĂTRÎNUL: Ce să-i faci, domnule. Încercăm să trăim. (*Pauză.*) Spuneți-mi, e adevărat că o să fie război? (*Profesorul ridică din umeri. Bătrînul se duce la bar, uitându-se politicos la sticle.*)

HANGIUL (*intrînd*): Iar dai tîrcoale sticlelor? Ți-am spus că dacă te mai prind, te zvîrl afară.

BĂTRÎNUL: Ei, dar nu m-am atins de ele. Numai așa, cu ochii. Drăgălașele. Ia uite cum mai strălucesc!

HANGIUL: Ce vreți?

BĂTRÎNUL: Ți-am găsit un electrician, jos, în sat.

HANGIUL: De ce nu l-ai adus?

BĂTRÎNUL : Ce, parcă singur n-o să nimerească? Dar dacă vrei, mă duc. Ți-aduc și niște pește. L-am prins azi-dimineață. (*Pauză.*) Îmi dai?

HANGIUL : Ți-ai luat porția azi.

BĂTRÎNUL : Zgripturoi mai ești! Numai un păhărel. (*Făcînd semn cu capul spre Profesor.*) Văd că ai lume.

HANGIUL : Mai sînt doi tineri, un călugăr și un negustor. Cînd s-or aduna toți, dă-i drumul : farfuriile zburătoare și celelalte. Bagă de seamă, să nu te mai hlizești ca prostul.

BĂTRÎNUL : Las' pe mine! (*Bea.*)

HANGIUL (*către Profesor*) : L-au expropriat acum un an, pentru lucrarea aceea militară, care e vorba să se facă jos, pe coastă, și s-a pus pe băut. (*Rizînd.*) Cică nu mai are miini! Are în schimb gitlej!

BĂTRÎNUL : Da, da, nu le mai am. Port atîrnate în locul lor niște cîrpe. (*Cu o strîmbătură de dezgust.*) Puah!

HANGIUL : Cu care ai putea sugruma un urs!

BĂTRÎNUL : Ce folos! Mîinile trebuie să aibă rost, nu putere. (*Către Hangiu.*) Degeaba rizi, știu eu ce spun. Azi, lumea e plină de schilozi. Mișună schilozii ca la bîlci și ride ciungul de chior. Vai, vai, sāraca lume! Mîinile mele munceau pămîntul. Acum, nu-și mai împlinesc rostul și sînt netreb-nice. Mai dă-mi un păhărel. (*Refuzul Hangiului nu-l surprinde. Către Profesor.*) Dumneata nu ți-ai pierdut mîinile?

PROFESORUL : Poate.

BĂTRÎNUL : Vezi? Asta ți-o spune un om cu carte!

HANGIUL : O fi. (*Se uită la mîinile lui.*) Ale mele știu că se țin bine de umeri.

BĂTRÎNUL : Toată chestiunea e de ce se întîmplă așa! Poți dumneata să mă lămurești? (*Profesorul ridică din umeri.*) Măcar asta dac-aș pricepe! Trebuie să fie cineva vinovat că atîția oameni nu mai știu ce să facă cu mîinile lor!

HANGIUL : Hai, hai, termină! Lasă-l în pace pe domnul!

BĂTRÎNUL : Îi cer iertare, dar nici nu știi de la cine îți poate veni o dezlegare. Poți să treci fluierînd pe lîngă oameni? Dacă unul din ei e un sol, un inger vestitor, și tu, păcătosul, îi întorci spatele?!

PROFESORUL : Nu-ți mai sparge capul. Oamenii nu pot dezlega nimic.

BĂTRÎNUL : Eu cred că s-ar putea să existe cîndva o omenire cumințe și bună, fără schilozi și fără... Ei, nebumii... (*Deschide ușa.*) I-auziți cum mai geme oceanul! Ca un om pe care-l dor oasele. (*Iese.*)

(*Pauză. Hangiul oftează, cu intenția de a fi auzit. Profesorul nu-i dă nici o atenție. Hangiul se apropie de el cu o hirtie în mînă și mai oftează o dată, din greu.*)

PROFESORUL (*enervat*) : Suferi de astm?

HANGIUL : Nu! Oftez! Nu merg de loc afacerile. (*Îi întinde hirtia.*) Nu vă supărați.

PROFESORUL : Ce-i asta?

HANGIUL : Nota dumneavoastră. Știți, stați de zece zile aici și...

PROFESORUL : N-am plecat încă.

HANGIUL : Da, dar, vedeți, la noi e obiceiul ca după o săptămînă clienții să achite nota.

PROFESORUL : Prost obicei.

HANGIUL : Ce să fac, domnule, înțelegeți și dumneavoastră, nu mai e ca altădată, nu mai calcă nici un turist pe aici.

PROFESORUL : Urite timpuri!

HANGIUL : Da! Tocmai de aceea...

PROFESORUL : De altfel, nici hanul nu mai arată ca pe vremuri.

HANGIUL : Nota nu e prea mare, eu nu iau prețuri mari...

PROFESORUL : Asta-i frumos din partea dumitale. Însă și bucătăria de altădată era mai bună.

HANGIUL : Poate, dar...

PROFESORUL : Și platanii de ce i-ai tăiat?

HANGIUL : Vă rog respectuos, nota, domnule.

PROFESORUL : Ce să fac cu ea?

HANGIUL (*rizînd fără chef*) : Să mi-o achitați.

PROFESORUL : Ah, da. (*Ia nota.*) Ai dreptate, nu e prea scump. (*I-o dă înapoi.*) Poftim!

HANGIUL (*după o așteptare*) : Îmi plătiți?

PROFESORUL : Nu.

HANGIUL : Aveți vreo nemulțumire?
 PROFESORUL : Da, n-am bani.
 HANGIUL : Glumiți, domnule!
 PROFESORUL : Nu te încrede în aparențe. De mii de ani lumea e victima lor.
 HANGIUL : Vă rog să nu vă bateți joc de mine.
 PROFESORUL : Pentru asta ar trebui să fii un hangiu mai rotofei. Hangiul trebuie să fie jovial și rotofei, ca să poți glumi cu ei. Dumneata ești uscat, ca o scrumbie afumată.
 HANGIUL (*amenințător*) : Vă rog să-mi dați banii!
 PROFESORUL : Începi să mă plictisești. Nu ți-am spus că n-am? Greu mai ești de cap!
 HANGIUL (*furios*) : Domnule, banii, sau chem jandarmul!
 PROFESORUL : Nu-ți mai face atita sînge rău, mai am de stat doar trei zile.
 HANGIUL (*ca lovit de apoplexie*) : Încă trei zile? Treizeci la pușcărie, vagabondule! Aventurierule!
 PROFESORUL : Aș! Nu sint aventurier. Sint numai profesor, de elină. *Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μὴδὲν ἢ δῖος Βίος*. En to fronein gar meden, hediotis bios. (*Hangiul spumegă.*) Nu ești de acord cu Sofocle! Afirma totuși un lucru rezonabil: că e mai confortabil să nu fii prea lucid.
 HANGIUL : Ia ascultă, pe mine să nu mă iei așa!
 PROFESORUL : Da, cum ai spune dumneata, asta e altă mîncare de pește. De fapt, trebuie să-ți mărturisesc că nu m-am gîndit la paguba pe care ți-o aduc. Am plecat fără un ban la mine. Toată povestea asta e în adevăr destul de stupidă.
 HANGIUL : Nu te-ai gîndit! Dar ce credeai că sint eu? Instituție filantropică? Eu sint han, domnule; plătești, stai; nu?... te cari, te duci învîrtindu-te!
 PROFESORUL : Mă ametești cu pălăvrăgeala dumitale. O să găsim noi o soluție. (*Gîndindu-se.*) Parcă spuneai că-ți merg prost afacerile.
 HANGIUL : De un an de zile, n-am avut niciodată mai mult de trei clienți laolaltă. Și acum, mi-a pus Dumnezeu mina în cap, mi-ai căzut plească dumneata! Parcă nu-mi ajunge călugărul ăla

trențaros (*arată cu degetul spre o ușă*), care nu consumă decît pîine cu apă și care trage să moară!
 PROFESORUL : Uite ce, n-avea nici o grijă, o să cîștigi destul de pe urma mea.
 HANGIUL (*lacom*) : Cum? (*Neîncercător.*) Mai caută alți proști! Mie să-mi achiți nota! Și s-o iei din loc!
 PROFESORUL : Imposibil! Trebuie să rămîn aici pînă-n paisprezece. Dar îți propun un tîrg: dumneata mă ții încă trei zile, și eu, în schimb, îți fac hanul celebru.
 HANGIUL : Aș vrea s-o văd și p-asta!
 PROFESORUL : Ai s-o vezi! Îți făgăduiesc că într-o săptămînă n-ai să mai prididești de clienți, de ziariști, de fotografi. O să-ți apară poza în ziarele din capitală, și toată lumea o să vorbească despre „Hanul de la răscruce”. Ei, îți convine?
 HANGIUL (*șiret*) : Depinde. Treisprezece zile de ședere nu-s o glumă.
 PROFESORUL : Cum crezi! Dar dacă nu știi ce înseamnă reclama, lasă-te de negustorie.
 HANGIUL : Și cine-mi garantează că o să-ți ții făgăduiala?
 PROFESORUL : Îți dau cuvîntul meu.
 HANGIUL : Mulțumesc! N-ai altceva?
 PROFESORUL : Nu!
 HANGIUL : Și cum o să faci?
 PROFESORUL : Asta mă privește pe mine!
 HANGIUL : Nu mai spune! Și pe mine, nu? (*Se duce spre telefon.*)
 PROFESORUL : Ce faci?
 HANGIUL : Chem jandarmul.
 PROFESORUL : Bine, o să-ți spun. Dar n-ai să înțelegi nimic.
 HANGIUL : Nu-mi purta grija! Dacă e vorba de bani, înțeleg.
 PROFESORUL : Aici, în pustietatea asta, nu se întîmplă nimic deosebit, nimic senzațional, nu-i așa?
 HANGIUL : Ba da, Erwin, fierarul, își bate nevasta. Dar cum lucrul ăsta se întîmplă regulat, în fiecare zi, nimeni nu-i mai dă importanță.

PROFESORUL : Ei bine, cu mine o să se întâmple un lucru extraordinar, aici, în hanul dumitale. Și toată lumea o să vorbească de împlinirea asta. Pricepi?

HANGIUL : Nu.

PROFESORUL : Peste trei zile, adică în ziua de 14, la ora 9 seara, mă sinucid.

HANGIUL : Unde?

PROFESORUL : Aici. Pentru asta am venit.

HANGIUL : Ești nebun? Asta-mi mai lipsea!

PROFESORUL : Nu-ți dai seama ce reclamă e pentru dumneata?

HANGIUL : Crezi? Mare scofală! În fiecare zi se sinucid mii de oameni.

PROFESORUL : Dar mă sinucid eu, eu, pricepi?

HANGIUL : Ei și?

PROFESORUL : Sinuciderea mea are o semnificație. E cu totul altceva decât sinuciderile imbecile, înregistrate la rubrica faptelor diverse.

HANGIUL : Un mort e un mort! Adică, nimic. Afară de cazul... E ceva de capul dumitale, ai făcut vreo ispravă, vreo escrocherie, ai făcut politică?

PROFESORUL : Am terminat o carte mare, care dovedește că existența e o condiție absurdă, la care omul poate și trebuie să renunțe în mod liber, nu din disperare, ci din bun-simț.

HANGIUL : Poftim?!

PROFESORUL : Și moartea mea voluntară va confirma acest lucru. Toți cei care vorbesc despre nonsensul existenței sînt niște panglicari, niște măscărici. O fac pregătindu-și anii de pensie sau alegerea la Academie. Dar eu, eu voi dovedi pe propria mea piele că am dreptate! Voi zguduî conștiința adormită a oamenilor! Voi face să se prăbușească toate convențiile, înțelegeri?

HANGIUL : Înțeleg că ești puțin cam (*face gestul scrinetii*) ... și că n-ai un gologan în buzunar.

PROFESORUL : Cum, pe dumneata, chiar așa abrutizat de ignoranță cum ești, nu te zguduie totuși faptul că un om se poate sinucide neconstrîns de nimic, fără să fie neurastenic, fără să fie înșelat de iubită, ci numai pentru a demonstra un adevăr?

HANGIUL : Uite ce, scutește-mă de aiurelile astea!

PROFESORUL : Imbecil!

HANGIUL : Cine-i imbecil?

PROFESORUL : Eu, că discut cu dumneata. Ei, accepți ori nu?

HANGIUL : Și dacă n-o să se sinchisească nici dracu, și moartea dumitale o să treacă neobservată?

PROFESORUL (*zînd ironic*) : Neobservată? Dar voi fi celebru, neghiobule! Voi avea discipoli! Se vor scrie studii despre mine!

HANGIUL (*clătînat*) : Zău! Mai știi, astăzi toate nebuliile sînt cu puțință. Și de ce spui dumneata că asta... existența... n-are rost? Din cauza crizei?

PROFESORUL (*ridicînd din umeri*) : Din cauza morții. Dacă nu e eternă, existența e un nonsens. Pricepi? Și noi nu mai credem în eternitatea omului. Ca atare, între existența omului și a păduchelui nu mai e nici o diferență. Însă păduchele poate să trăiască pentru că nu știe că va muri peste cîteva ore. Pe cînd omul știe. Dumneata te gîndești la moarte?

HANGIUL : Ar trebui să fiu nebun! (*Bate în lemn.*)

PROFESORUL (*ride, apoi, sedus de imaginația sa*) : Cine știe cîți tineri vor veni mai tirziu pe aici, să lase poate o floare în camera unde am stat...

HANGIUL : Și ești hotărît ca peste trei zile să te...? (*Profesorul ridică din umeri.*) Să bem aldămașul! (*Toarnă băutură în două pahare. Profesorul vrea să bea.*) Stai, am o condiție! Afacerea prezintă riscuri pentru mine. Dacă n-ai să fii totuși un mort celebru?! Ce însemnătate poate să aibă o carte! Pentru zilele care rămîn, nu-ți mai pot servi decât trei mese pe zi.

PROFESORUL : Ia spune drept, ai fi în stare să uciți pentru bani?

HANGIUL : Aș vrea să te văd în locul meu, cu falimentul în spate. Noroc! (*Ciocnesc.*)

PROFESORUL : Noroc!

HANGIUL : Să dea Dumnezeu să iasă ceva din treaba asta! Pot să spun așa, că doar nu eu te împing la... Cîte n-am încercat! Oamenii pe aici spun

că văd farfurii zburătoare. L-am pus pe moșneag să le povestească clienților.

PROFESORUL : Și?

HANGIUL : Nu-i impresionează. Cică peste tot se pot vedea. (*Ofțind.*) Cumplită criză! (*Pauză.*) Ia spune-mi, de ce ai hotărît să te... aici?

PROFESORUL : În ziua de 14 se împlinesc douăzeci de ani de cînd în hanul ăsta mi-am luat rămas bun, fără să știu, de la tinerețea mea. (*Surizînd, ironic, dar și puțin trist.*) Tinerețea mea de aur!

HANGIUL : Adevărat! Ce bani se ciștigau pe atunci! Și?

PROFESORUL : Ce-ar fi să nu-ți mai bagi nasul în treburile mele?

HANGIUL : Dar te ții de cuvînt? Și lași și o scrisoare că nu e nimeni vinovat?

PROFESORUL : Bine.

HANGIUL : Nu vrei să scrii în ea că ai ales „Hanul de la răsruce“... pentru că e un loc... cum să spun... poetic?

PROFESORUL : Șterge-o!

HANGIUL : Păcat! Măcar un cuvînt! Poate te mai gîndești. (*Pauză, se uită pe fereastră.*) Sosesec și logodnicii. Mă duc să le pregătesc odăile. (*Face cu ochiul.*) Cred că le scapără călcăile să aibă una singură. Hi, hi, hi! (*Ride și iese.*)

LOGODNICUL (*intrînd vesel*) : Bună ziua, domnule!

PROFESORUL (*mormăit*) : Bună ziua!

LOGODNICUL : Ce zi minunată a fost azi! Parcă ar fi primăvară, nu toamnă! Numai, acum au început să vină valuri mai mari.

PROFESORUL : Mda!

LOGODNICUL : Ce frumoasă-i viața! Nu?

PROFESORUL : Nu mai spune, tinere! Vezi, că ți-a ieșit un coș pe obraz. Între coșuri și credința în viață e o relație foarte strînsă.

LOGODNICUL : Dumneavoastră... (*Vrea să spună ceva, dar în ușa a apărut Logodnica.*) Dragoste! (*Se duce spre ea, Logodnica îi dă deoparte părul de pe frunte, apoi, ținîndu-se de mînă, ies.*)

PROFESORUL : Imbecili!

FEMEIA (*apariție stranie. Obosită și parcă obsedată de ceva. Aspectul ei tragic e completat de îmbrăcămînta întunecată*) : Bună seara. Pot să am o cameră pentru noaptea asta?

PROFESORUL : Trage și dumneata de clopotul ăla. (*Femeia trage de cordonul clopotului. Clopotul sună.*)

HANGIUL (*din capul scărilor*) : Cine mă cheamă? (*O vede.*) Ce dorești dumneata?

FEMEIA : Aș vrea să innoptez aici.

HANGIUL (*către Profesor*) : Brrr! Parcă-i o vedenie! (*Tare.*) Camera e două sute pe noapte.

FEMEIA (*scoțînd mărunțiș*) : Nu știu dacă am atît. Poftim!

HANGIUL (*subit amabil*) : Luați loc, vă rog, pînă vă pregătesc odaia. Masa se servește la ora șapte.

FEMEIA : Mulțumesc. N-am nevoie de nimic.

HANGIUL : Avem un meniu foarte ales. Ouă, șuncă, pui... (*Femeia se uită la el fix, fără să-l vadă. Hangiul își pierde cumpătul. Trecînd pe lângă Profesor.*) Curat moartea în vacanță. (*Iese.*)

(*Pauză.*)

PROFESORUL (*care a urmărit-o cu atenție*) : Veniți de departe? (*Femeia tace.*) Veniți de departe, doamnă?

FEMEIA : Eu? Da, de departe... (*Pauză.*) De foarte departe!... (*Pauză.*) Cîte zile mai sînt pînă în 14?

PROFESORUL (*surescitat*) : Pînă în 14? (*Femeia înclină capul.*) Aveți treabă aici în 14?

FEMEIA : Aici? Nu știu! (*Pe un ton confidențial.*) Aștept să mă cheme! (*Pauză.*) Sînt obosită. Sînt atît de obosită! De ce mă chinuiți cu întrebări? (*Pauză; cu același ton confidențial.*) Nu l-ați auzit strigînd pe aici? Cînd înserează...

(*Se aude un țipăt îndepărtat. Profesorul are un gest nervos, scrumiera cade pe jos.*)

PROFESORUL : Ce-i asta? (*Femeia se ridică fără nici un cuvînt și iese. Hangiul traversează încăperea, se aude din nou țipătul îndepărtat.*) Ce-i asta, dumneata n-auzi?

HANGIUL (*se uită la ceas*): E ora șase. Își bate fierarul nevasta. (*Profesorul dă pe gît paharul cu băutură.*)

PROFESORUL: Ha, ha, fierarul! Nostimă pereche, fierarul ăsta cu nevastă-sa. Și pe sperietoarea asta bătrînă de ce-ai primit-o?

HANGIUL: Știi că ai haz? Ea plătește. Altfel, îi făceam eu vînt. Parcă-i moartea, zău așa! Hi, hi, hi! O fi venit după dumneata. (*Iese.*)

FEMEIA (*intră. Se oprește în fața unei uși, pîndind* *parcă. Deschide apoi o fereastră și șoptește*): Oswald, Oswald!

PROFESORUL (*contemplă siderat, ea închide fereastra și se așază din nou, imobilă, pe bancă*): De unde știi că mă cheamă Oswald?

FEMEIA: Te cheamă Oswald? Să te păzești de moarte năprasnică, să te păzești!

CĂLUGĂRUL (*coboară scara*): Bună seara. (*Se așază pe un scaun, lîngă cămin.*) Am venit să mă încălzesc puțin.

(*Tăcere. În scenă nu se vede decît o singură mișcare: mîinile Călugărului înșirînd mătăniile. Femeia îl urmărește încordat.*)

FEMEIA (*Călugărului*): Degeaba mă pîndești. N-o să-ți spun nici un cuvînt. Mai bine-mi tai limba cu dinții și o scuip. Auzi? (*Călugărul o privește calm și concentrat, fără să pară surprins.*)

PROFESORUL: Doamna e puțin cam exaltată și sumbră. Mi-a prevestit înainte să mă ferească de moarte năprasnică. (*Rîde forțat.*)

CĂLUGĂRUL (*il privește atent*): Moartea năprasnică e deasupra noastră, a tuturor, „căci vremea este aproape”. (*Își reia rugăciunea. Intră Hangiul, care sună gongul și, aproape cu el, Agentul comercial.*)

AGENTUL COMERCIAL: Brr! Se burzuluiește vremea! Ei, după cît se vede, am căzut la țanc. Ce ne dai de mîncare, hangiu? Bună seara la toată lumea. (*Înclinîndu-se spre Femeie.*) Pentru cei pe care n-am avut onoarea să-i cunosc, mă prezint: agentul comercial al firmei „Gioconda-Lastex” — bretele, sutiene, centuri și tot felul de articole elastice. Afurisit sat! Toată lumea, chiar și invă-

țătorul, poartă curele la pantaloni. Ca să nu mai vorbim de neglijențele vestimentare ale sexului frumos! Degeaba, doamnelor și domnilor, eleganța se duce, dispare! (*Logodnicilor, care intră.*) Oma-giile mele tinereții și dragostei!

LOGODNICII: Bună seara.

LOGODNICUL (*Hangiului*): Gata masa?

HANGIUL: Numai cîteva clipe, vă rog. A fost prima lovitură de gong.

LOGODNICUL (*Logodnicei*): Nu-i nimic. Așteptăm aici, nu? Ți-e foame?

LOGODNICA: Grozav! O foame de lup!

LOGODNICUL: Și mie. O foame de căpcaun! (*Rid în-cîntați și se așază într-un colț, unde șușotesc și rid înăbușit. Hangiului.*) Pregătește-ne, te rog, pe mîine niște mîncare rece. Plecăm în excursie.

PROFESORUL: N-ai putea să-mi trimiți masa în cameră?

HANGIUL (*măsurîndu-l cu dispreț*): Nu, excelență! Servitoarea e plecată în sat!

CĂLUGĂRUL (*cu vocea slabă*): Dacă ești bun, dă-mi un pahar cu apă.

LOGODNICA: Nu vă simțiți bine, părinte?

CĂLUGĂRUL: Nu-i nimic, fata mea. Trup bătrîn. Se vede că i se apropie sfîrșitul. Numai dacă aș putea ajunge pînă la mănăstire!

HANGIUL: Am trimis vorbă printr-un om. (*Bombă-nind.*) Țasta-i cimitir, nu mai e han!

AGENTUL COMERCIAL (*care a învîrtit butonul aparatului de radio*): Tot nu ți-ai reparat rabla? Tocmai azi să stăm fără radio?

HANGIUL: Trebuie să vină un electrician. Dar dacă doriți muzică... (*Pune în mișcare o pianolă, se aude un vals vechi, hodorogit.*)

PROFESORUL: Extraordinar! Pianola asta era și acum douăzeci de ani aici, nu? La, la, la... (*Fredonează fals valsul, se duce la pianolă, ascultînd cu încîntare.*)

AGENTUL COMERCIAL (*ironic*): Vă invidiez pentru calmul dumneavoastră. Cui îi arde azi de muzică?

HANGIUL: Și de ce nu? Hanul meu a fost totdeauna un loc plăcut și vesel.

AGENTUL COMERCIAL : Cum adică, dumneavoastră nu știți nimic?

HANGIUL : Ce să știm?

AGENTUL COMERCIAL : Nemaipomenit! Pe ce lume trăiți? (*Important.*) Azi-dimineață, tratativele au fost rupte!

LOGODNICUL : De unde știți?

HANGIUL : Zvonuri!

AGENTUL COMERCIAL : Ei, poftim! Am auzit cu urechile mele în sat, la radio! S-a anunțat pentru astă-seară și un comunicat al Statului-major.

LOGODNICUL : Astea nu-s primele tratative întrerupte.

AGENTUL COMERCIAL : Și discursul de acum două zile al ministrului de externe, în care anunța că situația-i încordată și că oamenii trebuie să-și păstreze calmul? Calmul! Înțelegeți dumneata ce vrea să spună asta din partea unui diplomat? Cal-mul!

LOGODNICUL : Altădată, s-a ajuns chiar la conflict, și totuși...

AGENTUL COMERCIAL (*ridicînd din umeri*) : Altădată! De data asta însă, n-o să mai lăsăm noi ca lucrurile să se cocolească undeva, la mama dracului.

PROFESORUL : S-au dat amănunte?

AGENTUL COMERCIAL : Pe aerodrom, reprezentantul nostru a refuzat să facă declarații. Arăta tras la față și tușea.

HANGIUL : Tușea!

AGENTUL COMERCIAL (*scofînd ceasul*) : Astfel că în clipa aceasta, domnilor, sorții sînt poate aruncați, pacea sau războiul! Să sperăm că va fi, în sfîrșit, război!

LOGODNICA : Să sperăm? Dar cine vrea război?

AGENTUL COMERCIAL : Toți cei care-și iubesc patria, libertatea... și... și cultura, îl vor, domnișoară.

HANGIUL : Bine, bine. Pentru patrie și celelalte sîntem cu toții, dar dacă sărim și noi în aer?

AGENTUL COMERCIAL : Noi? Ha, ha, ha! Războiul se va termina în cîteva ore. Cinci mii de bombe cu hidrogen aruncate simultan, și nu va mai rămîne nici piatră pe piatră din jumătate de glob.

HANGIUL : Și dacă aruncă ei întii cinci mii de bombe?

LOGODNICUL : Primejdia e atît de îngrozitoare, încît nimeni nu e nebun să înceapă un război. (*Agentului comercial.*) Dumneata dorești să mori?

AGENTUL COMERCIAL : Eu n-o să mor!

LOGODNICUL : Ce te face să crezi asta?

AGENTUL COMERCIAL : Așa!

LOGODNICA : Ăsta nu-i un răspuns.

AGENTUL COMERCIAL : Pentru... simplul motiv că la noi n-o să se întîmple nimic.

LOGODNICUL : De unde știi dumneata?

AGENTUL COMERCIAL : Toată lumea știe asta. (*Triumfător.*) Altfel, n-am face război. E logic, nu?

PROFESORUL (*ironic*) : Fără ripostă! Nu vă mai agitați degeaba. De la Adam pînă la noi au murit cîteva miliarde de oameni, și dacă au să mai moară încă două dintr-o dată n-o să fie nici o pagubă.

AGENTUL COMERCIAL : Nu înțeleg ce calcule cabalistice faci dumneata. Însă ceea ce afirm eu cu tărie e că trebuie să distrugem fără milă jumătate de glob, dar să salvăm civilizația. Sîntem apărătorii civilizației!

PROFESORUL : Trăiască bretelele!

LOGODNICUL : N-o să fie război, n-o să fie! Cinci bombe cu hidrogen pot rade Parisul de pe fața pămîntului.

HANGIUL : Eu am citit că una singură e de ajuns.

AGENTUL COMERCIAL : Eu ce spun? O să meargă repede. Un savant a arătat zilele trecute că o singură bombă atomică ar avea efectul a o mie de raiduri executate de două mii de bombardiere în 1940. În cîteva ceasuri, îi lichidăm, ascultați-mă pe mine.

LOGODNICUL : Dar nu-nțelegeți că iluzia dumitale e absurdă? Cum poți crede că ei o să stea cu mîinile în sîn? Și atunci, ce-o să urmeze? Distrugerea totală a vieții. Nu, nimeni nu va avea curajul să înceapă războiul. Așa spune și tata: bomba atomică a pus capăt războiului. De acum înainte, o să avem pace eternă. Asta e și credința logodnicei mele. (*Către ea.*) Nu-i așa?

LOGODNICA (*incuviințează. Către el*) : Te iubesc cînd vorbești cu pasiune.

PROFESORUL : E înduioşător că familia dumneavoastră cugetă în comun. Numai că războiul atomic e ineluctabil, tinărul meu prieten. Nimeni nu mai are puterea să-l oprească. Azi, peste un an, sau poate cinci, pământul întreg va fi transformat într-o imensă groapă comună, care va rătăci prin univers ca o corabie întunecată, cu echipajul mort de holeră. (*Ricanînd.*) Ultimul mesaj trimis de omenire în spaţiile siderale va fi o infamă pestilenţă.

HANGIUL : Of, ce timpuri, dracu să le ia!

PROFESORUL : Şi va fi, în sfîrşit, pace în cosmos. Nu se vor mai auzi scîrţîind decît osiile planetelor.

LOGODNICUL : Oamenii nu vor accepta niciodată asta.

PROFESORUL : N-o să-i consulte nimeni. Tehnica modernă este o maşină infernală, pe care ucenicul vrăjitor nu mai ştie s-o controleze.

LOGODNICA : Sînteţi un pesimist. Jean-Jacques Rousseau a arătat că... Ce faceţi?

PROFESORUL : Mă înclin în faţa lui Jean-Jacques şi a erudiţiei dumitale.

LOGODNICUL : Logodnica mea îl cunoaşte foarte bine pe Rousseau. Şi-a dat examenul cu o teză asupra lui.

PROFESORUL : Ți-ai pierdut timpul, domnişoară. E mult mai actual Lactanţiu. (*Citează.*) „*Fiet vel aestas in hiems vel hiems in aestate... ita... enim... enim...*“ (*Nu găseşte continuarea.*)

CĂLUGĂRUL (*încet*) :„*conficietur genus humanus, ut vix decimus pars hominum reliquatur.*“

PROFESORUL (*îl priveşte surprins*) : Mulţumesc, părinte!

AGENTUL COMERCIAL : Ce înseamnă asta?

PROFESORUL : O profeţie : că va veni o vreme cînd va fi sau vară în iarnă, sau iarnă în vară, şi timpul se va scurta. Atunci, din omenire nu va rămîne decît a zecea parte.

AGENTUL COMERCIAL : Cine spunea asta? Lactanţiu? N-am auzit de el! Era un profet serios? Cînd a trăit?

PROFESORUL : În secolul al III-lea.

AGENTUL COMERCIAL : Ei poftim! Ce putea el să ştie despre bomba atomică? În horoscopul calendarului meu sînt prezise catastrofe numai în Răsărit. Şi e un horoscop ştiinţific, nu o balivernă!

PROFESORUL (*amuzîndu-se*) : Mai sînt şi profeţiile biblice.

AGENTUL COMERCIAL : Alte baliverne! Eu sînt liber cugetător. (*Călugărul suride.*) De ce rizi, părinte? Mie nu mi-e frică. Sînt un om dintr-o bucată. O afirm sus şi tare : sînt împotriva clericalismului şi a obscurantismului, pentru libera întreprindere şi democraţie.

CĂLUGĂRUL : Surideam numai, fiule. Ştiu că o să mor curînd şi atunci îmi îngădui să surid uneori.

HANGIUL : Cred şi eu, cînd omul e cu un picior în groapă, îi dă mina să ridă. Dar nouă...

LOGODNICUL (*Hangiului*) : N-aveţi dreptate. Biserica nu poate rămîne nepăsătoare în faţa primejdiei care ameninţă omenirea. Nu-i aşa, părinte?

CĂLUGĂRUL : Eu nu sînt biserica, fiule. Sînt numai un biet păcătos. (*Pauză.*) Însă...

LOGODNICUL : Însă?

CĂLUGĂRUL (*cu o voce surdă, dar ardentă*) : Biserica aşteaptă împlinirea timpurilor şi împărăţia lui Dumnezeu.

AGENTUL COMERCIAL : Ha, ha, ha!

LOGODNICA : Cum adică, dumneavoastră acceptaţi ca lumea să piară în catastrofa unui război, ca pămîntul să ajungă, cum spunea dumnealui (*îl arată pe Profesor*), o groapă comună?

CĂLUGĂRUL (*îl priveşte lung pe Profesor, apoi întoarce capul*) : „Lăsaţi morţii să-şi îngroape morţii.“

PROFESORUL (*ironic, dar şi enervat*) : Mulţumesc!

CĂLUGĂRUL : Noi aşteptăm învierea. Cînd cerul dintii şi pămîntul dintii au să treacă, şi marea n-o să mai fie, se va ivi cerul nou şi pămîntul nou : Cetatea Sfîntă!

HANGIUL : Pe aceea s-o locuieşti dumneata, părinte.

CĂLUGĂRUL (*cu umor*) : Să te audă Dumnezeu, fiule.

LOGODNICUL : Dar e monstruos, biserica trebuie să protesteze!

CĂLUGĂRUL : Biserica nu poate protesta împotriva
voinței divine.

HANGIUL : Atunci, ascultă-mă pe mine, părinte, degeaba
mai face biserica umbră pământului.

LOGODNICUL : Nu cea protestantă.

HANGIUL : Toate-s o mîncare.

LOGODNICA (*însăpămîntată*) : Dar dacă totul trebuie
să se termine, de ce ne-am mai născut?

PROFESORUL : Bravo, domnișoară! Ai nimerit. Asta e.
Bomba atomică reduce la adevărata ei valoare,
de balon de săpun (*exagerează cuvintele în bătaie
de joc*), grandioasa istorie a omenirii. Raportate
la durata celui mai parvenit astru, piramida lui
Keops și avionul supersonic sînt simultane. Toată
istoria omenirii a durat cît un căscat al zeilor. Ei
nu, zău, cine dracu mai poate crede azi, după
bomba cu hidrogen, în demnitatea omului?! Ești
o romantică, duduie!

LOGODNICUL : Sper că nu e o insultă.

LOGODNICA : Lasă. (*Profesorului.*) Eu înțeleg că s-ar
putea să mor de o bombă, dar e cu neputință
ca toată suferința, și truda, și creația de mii de
ani a oamenilor să nu fi avut niciodată un rost.
Și Bach, și Homer...

PROFESORUL : Da, da, și imperiile, și revoluțiile... Ai
privit vreodată un mușuroi de furnici? Ce stră-
duință, ce tenacitate! Ce conștiință precisă, a sco-
pului! Mai-mai să le admiri! Și pe urmă, deodată,
o absurdă talpă de bocanc. Și un terci scîrbos.
Ei, nu sînt caraghioase? Ha, ha, ha! Nu rîzi,
domnișoară? Nu cumva lăcrimezi? N-ai simțul
umorului! (*Întorcîndu-se violent spre Călugăr.*)
Da, părinte, ai dreptate : lăsați morții să-și în-
groape morții. Numai că și dumneata ești un
mort, ca și noi. (*Se duce spre pianolă.*)

HANGIUL (*Logodnicului*) : I-a zis-o! Dar ce-a vrut
să spună?

CĂLUGĂRUL : Deznădejdea e un lucru înspăimîntător,
fiule. Nu te juca cu ea. N-o cunoști. Dacă ai privi-o
în față, ai îngheța de durere și neputință. Uită-te

la femeia aceasta. (*Profesorul o privește, pe urmă
întoarce capul. Se uită apoi la Călugăr.*) Pricepi?

FEMEIA (*Călugărului*) : Ce vrei de la mine? Lasă-mă!
(*Fără să mai rostească un cuvînt, Profesorul se duce și
pune în funcțiune pianola. După un timp, Agentul comercial
se duce hotărît și o închide.*)

PROFESORUL : Ce înseamnă asta?

AGENTUL COMERCIAL : Nu mă puteți obliga să ascult
muzica asta idioată. (*Isteric.*) Eu vreau să-mi
păstrez calmul, înțelegeți, calmul!

(*În tăcerea penibilă care se lasă, intră Muncitorul, cu o
bicicletă, pe care o lasă lângă ușă.*)

MUNCITORUL (*după ce i-a privit, puțin nedumerit, pe
toți*) : Bună seara. Cine-i patronul? Am venit
pentru radio.

HANGIUL : Aha! Dumneata ești electricianul pe care
l-a trimis moșul?

MUNCITORUL : Da.

HANGIUL : Țsta-i aparatul.

MUNCITORUL : Cu baterii?

HANGIUL : Și ce dacă-i cu baterii? E foarte bun.

AGENTUL COMERCIAL : Încearcă să-l faci repede, să
prindem știrile.

MUNCITORUL : A, da, știrile! Sînt vesele! (*Are deodată
un suris foarte tînăr.*) Bine că mai văd puțină
lume. E o pustietate pe aici... Dă-mi și mie o bere,
jupîne. (*Își scoate șapca și apare în plină lumină.*)

FEMEIA (*il privește cu atenție, surescitată, apoi vine
spre el*) : Peter!

MUNCITORUL : Ce este, mătușică? M-ai luat drept altul.
Linștește-te.

FEMEIA (*luîndu-și capul în mîini*) : Oh, ce-i în capul meu!
Nu vă temeți de mine. Nu vă fac nici un rău. Dar
mă arde aici. (*Arată capul.*) Vai, cum mă arde.
Mai ales noaptea, cînd mă cheamă. Strigă (*cu
un țipăt sfișietor*) : Mamă!

MUNCITORUL (*blind*) : Cine te strigă? Peter?

FEMEIA : Pe Peter l-am uitat. (*Surizînd.*) Dumneata
semeni cu Peter, însă el era și mai frumos, și mai
înalt. Dar l-am uitat. El nu mă strigă.

LOGODNICA : Cine-i Peter?
 FEMEIA : Băiatul meu cel frumos și bun. Mi l-au omorât în timpul războiului.
 MUNCITORUL : Și celălalt, care te strigă?
 FEMEIA : Celălalt? (*Cu disperare.*) Lăsați-mă în pace!
 MUNCITORUL : Nu te mai întrebăm nimic, liniștește-te.
 FEMEIA : Da, mă liniștesc, mă liniștesc... (*Logodnica vrea s-o ia de braț.*) Nu, nu, nu vezi ce mâini albe și curate ai? Ca niște crini. (*Țipînd.*) Nu mă atingei, oameni! Nu mă atingei! (*Iese de-a-ndăratelea pe ușă.*)
 AGENTUL COMERCIAL (*scos din sărite*): Ce înseamnă asta? Ce-i aici? Clinică? Ospiciu?
 HANGIUL : Vă rog să mă iertați. Dacă știam, n-o primeam.
 LOGODNICA : Ce spunea? Nu înțeleg nimic, de ce a ieșit?
 PROFESORUL : A chemat-o Oswald.
 LOGODNICUL : Cine e Oswald?
 PROFESORUL (*rînjind*) : Eu! (*Își reia cartea.*)
 AGENTUL COMERCIAL : Dacă n-o dai afară, nu mai rămîn nici o clipă aici. Am destui nervi și așa. S-o dai afară, auzi?
 MUNCITORUL : Ia un calmant, domnule.
 AGENTUL COMERCIAL : Dumneata să nu te amesteci, că eu nu permit...
 MUNCITORUL (*venind spre el și dominîndu-l cu toată statura, ironic*) : Poftim? (*Agentul comercial mor-măie și se dă înapoi.*)
 LOGODNICA : Trebuie să fie o femeie tare nenorocită.
 AGENTUL COMERCIAL : Ce nenorocită? N-ați văzut ce ochi are? O isterică, o nebună!
 CĂLUGĂRUL : Nu, fiule: o blestemată. Ca noi toți. Ca dumneata și ca mine.
 MUNCITORUL (*ridicînd din umeri, cu un oftat*) : Un om. (*Se apropie de radio și începe să-l demonteze.*)
 BĂTRÎNUL (*intră, aducînd-o și pe Femeie*) : Hai, doamnă, hai, a început să picure și e frig. Ce rost are să stai în frig și în întineric? (*Hangiului, zăbindu-l pe Muncitor.*) Ei, vezi c-a nimerit singur? M-ai pus pe drumuri degeaba. Ți-ai găsit tovarășul, băiatule?

MUNCITORUL : Nu. A plecat pe linie, mai departe. Mă așteaptă mine în satul vecin.
 BĂTRÎNUL : Doamne, Doamne, ce zăpăceală e în mințile oamenilor! Tot cătunul e pe jărat. Cică Pește-fript și cu Matei au văzut niște marțieni la Puntea Dracului.
 LOGODNICUL : Ce-au văzut?
 BĂTRÎNUL : Marțieni.
 HANGIUL : } Ce?
 AGENTUL COMERCIAL : }
 BĂTRÎNUL : Da, da. Cică au coborît dintr-o rachetă, sau cum îi spune. (*Hangiului.*) Dă-mi un păhărel, că m-apucă și pe mine damblaua.
 HANGIUL : N-are decît să te apuce.
 LOGODNICA : Cum marțieni? Din Marte?
 LOGODNICUL : De ce nu vorbești mai clar, domnule?
 AGENTUL COMERCIAL : Nu-l mai zăpăciți. Lăsați să-l întreb eu. (*Hangiului.*) Dă-i un rom, plătesc eu.
 BĂTRÎNUL : Of, of! Cîte se mai întîmplă azi pe lume! Nici nu mai știi ce-i închipuire și ce-i adevărat.
 HANGIUL (*dîndu-i romul*) : Mare mincinos mai ești! Dă-i înainte, că se prinde.
 BĂTRÎNUL : Să crezi dumneata că-i minciună.
 AGENTUL COMERCIAL : Ce spune?
 HANGIUL : Nimic, nimic.
 AGENTUL COMERCIAL : Hai, povestește o dată!
 BĂTRÎNUL : Păi, n-am spus? Pește-fript și cu Matei au venit alergînd în sat, Țipînd cît îi lua gura că au apărut și la noi marțienii. S-a făcut o zarvă!...
 MUNCITORUL : Te ții de șotii, moșule.
 BĂTRÎNUL : Să mă ia dracu dacă mint!
 AGENTUL COMERCIAL : Ce șotii? De unde știi dumneata că sînt șotii? Mai bine ai citi ziarele. Și în Franța au apărut. S-a spus și la radio.
 LOGODNICUL : Wells descrie într-un roman cum o să fie distrusă omenirea de marțieni.
 HANGIUL (*speriat*) : Dar cum să nimerească tocmai la noi? (*Furios, Bătrînului.*) De ce minți, păcătosule? De ce ne împui capul cu născocirile tale de bețiv?

BĂTRÎNUL : Născociri? Ascultă! (*Se aud clopotele în depărtare.*) Trag clopotele, devale, în sat. Ei, tot nu crezi? (*Hangiul, Bătrînul, Agentul comercial, Logodnicii se reped la fereastră.*)

HANGIUL : Se sting luminile pe la case.

BĂTRÎNUL : Ce, crezi că e plăcut să te trezești cu o namilă de aia în ușa?

AGENTUL COMERCIAL : Crezi că... (*Hangiului.*) N-ar fi mai bine să închizi și dumneata ușa? Așa... nu de alta, dar e noapte și tot nu mai poate să vină nimeni.

(*Hangiul se repede să închidă ușa. În aceeași clipă, se aud izbituri puternice. Toți se privesc. O clipă de tăcere. Apoi, hohotul de râs al Muncitorului.*)

AGENTUL COMERCIAL (*sărind ca ars*) : Sst! (*Din nou, bătăi puternice în ușa.*)

O VOCE : Deschide odată, imbecilule!

HANGIUL (*cu o răsufare ușurată*) : Uf! Dulce-i vorba omenească! (*Se apucă să deschidă.*)

MUNCITORUL : Chiar când te face dobitoc...

MAGNATUL (*intră, însoțit de Actriță*) : Țară de trogloditi! (*Hangiului.*) Camere! Apă caldă! Ceaiuri! Și trimite un felinar șoferului! A rămas cu automobilul jos, la... (*Către Actriță.*) Cum îi spune locului? (*Hangiului.*) A, da! Puntea Dracului! (*Actriței.*) Iartă-mă pentru acest *week-end* neplăcut.

ACTRIȚA : E exasperant! Mi-am răsucit piciorul prin gropile astea.

MAGNATUL : Trebuia să văd uzina. Și în jumătate de oră se repară mașina. La unsprezece vom fi în oraș.

ACTRIȚA : Dar unde o să așteptăm? În promiscuitatea asta nu se poate sta. (*Cu dezgust.*) Sint și oameni aici!

MAGNATUL : Am cerut camere. (*Hangiului.*) Ei, ce aștepți?

HANGIUL (*topindu-se în plecăciuni*) : Poftiți, vă rog, poftiți! Și iertați-mă, nu știam... Am închis ușa... Credeam...

MAGNATUL : Nu-mi explica ce credeai. Nu mă interesează.

(*Profesorul, care a privit-o siderat pe Actriță, vine în fața ei, tăindu-i drumul.*)

ACTRIȚA (*căutînd să treacă, agasată*) : Pardon, domnule!

MAGNATUL : Dumneata n-ai ochi?

PROFESORUL : Scuzați-mă. (*Se duce la fereastră și rămîne acolo, cu spatele la ceilalți.*)

(*Magnatul și Actrița pornesc după Hangiu, dar pe drum el se întilnește cu Femeia. Are un gest necontrolat de retragere.*)

MAGNATUL : Ce dorești? Cine ești dumneata?

FEMEIA : Eu? Nimeni. (*Magnatul o ocolește și iese.*)

AGENTUL COMERCIAL (*trăgîndu-și o palmă*) : Formidabil!

(*Scoate un ziar din buzunar, se uită la o fotografie, se uită în urma celor care au ieșit.*) Nemaipomenit!

LOGODNICUL : Ce s-a întîmplat, domnule?

AGENTUL COMERCIAL : Ce s-a întîmplat? Știți cine-i printre noi? Șeful! Marele șef! Patronul! Trustul A în persoană.

LOGODNICUL : Ce înseamnă „Trustul A“?

AGENTUL COMERCIAL : Auziți întrebare! Cea mai mare întreprindere din lume pentru energia atomică. Priviți fotografiile din ziarele de ieri. (*Citește.*) „Vizita regelui atomului în țara noastră“. „Președintele Trustului A ieșind de la prînzul oferit de Președintele de Consiliu“. Zece bănci, patruzeci de trusturi, două sute de milioane de dolari. Și pe deasupra, bomba „H“ aici, în buzunarul de la vestă.

PROFESORUL : Cine? Domnul care a venit cu doamna?

AGENTUL COMERCIAL : Care doamnă? Era și o doamnă? Numai pe el l-am văzut. Oh, ce zi mare! Trustul A în carne și oase! (*Hangiului, care intră.*) Îți dai seama, norocosule, pe cine adăpostești în baraca asta păcătoasă? Îți cumpăr prosopul cu care o să se șteargă pe miini. Îți cumpăr paharul din care o să bea. E cel mai mare financiar al timpurilor noastre.

HANGIUL : Cine? El? (*Arată cu degetul, cuprins de euforie.*) Aici, la mine? Ești sigur?

AGENTUL COMERCIAL : Uite-i fotografia!

HANGIUL (*citind*) : „Vizita regelui atomului în țara noastră.“ „Regele atomului și fiul său jucind golf.“ Chiar el, sub acoperișul meu? Ai auzit cum mi-a strigat? „Deschide, imbecilule!“ Ce glume! Cu mine a vorbit : imbecilule! Ce voce, ce timbru! Imbecilule!

PROFESORUL (*acru, plictisit*) : Imbecilule!

HANGIUL : Dumneata să-ți faci bagajul. Nu mai am nevoie de propunerile dumitale suspecte. Hanul meu e un loc onorabil. (*O clipă de tăcere penibilă.*)

MUNCITORUL (*rizând*) : Cîți marțieni au apărut la Puntea Dracului, moșule?

BĂTRÎNUL : Păi... doi.

HANGIUL : Prin urmare, ei erau marțienii! Ha, ha, ha, fricosule! Iepure sperios!

AGENTUL COMERCIAL : Alarmistule!

LOGODNICUL : Și clopotele?

HANGIUL : Țărani proști. Se sperie și de umbra lor.

BĂTRÎNUL (*cu obidă*) : De, cum să nu te protestezi, cînd toată ziua n-auzi decît de rachete, de atomi și de război?

LOGODNICUL (*pedant*) : Psihologia mulțimii este foarte curioasă. Am citit că frica se transmite... (*O sonerie.*)

HANGIUL (*repezindu-se pe scări*) : Mă cheamă.

LOGODNICA : Oare domnul ăsta ține în adevăr în mîinile lui soarta noastră?

AGENTUL COMERCIAL (*arătîndu-și buzunarul de la vestă*) : Uite, domnișoară, aici are bomba „H“. Și dacă ne vizitează și pe noi, înseamnă că se pregătește ceva. Ascultați ce vă spun eu.

BĂTRÎNUL : Numai să nu se pregătească vreo nenorocire. Mi-aduc aminte că tot așa a început în 1939...

MUNCITORUL : De data asta, n-o să stăm cu mîinile în sîn, ca în 1939.

AGENTUL COMERCIAL : Știu eu ce vrei să insinuezi dumneata.

MUNCITORUL : Exact! Cum de ai ghicit?

AGENTUL COMERCIAL : Sst!

HANGIUL (*precedîndu-l pe Magnat, ploconindu-se*) : Pe aici, vă rog.

AGENTUL COMERCIAL : Binevoiți să nu puneți piciorul pe treapta asta. E cam șubredă.

HANGIUL : Telefonul e după scară.

(*La apariția Magnatului, Agentul comercial, Bătrînul, Logodnicul se ridică, parcă fără să vrea, în picioare.*)

LOGODNICA (*trăgîndu-l pe Logodnic de braț*) : De ce te-ai ridicat în picioare? Stai jos.

CĂLUGĂRUL : Vițelul de aur.

BĂTRÎNUL (*încet*) : Da, da, au venit timpurile Apocalipsei. Cînd o să trimbițeze îngerul, se va desprinde din văzduh o stea uriașă și va cădea pe pămînt, arzînd ca o făclie. Și toți oamenii, împărații și robii, au să se ascundă în peșteri și în stîncile munților. Așa scrie. Am citit eu.

AGENTUL COMERCIAL : Sst! (*Magnatul urcă scările.*) Cu cine a vorbit?

HANGIUL : N-a vorbit. Nu răspundea. (*Se aude un zgomot îndepărtat.*) Ce-i asta?

AGENTUL COMERCIAL : Oceanul.

LOGODNICA : Nu știu ce am, sînt foarte neliniștită.

LOGODNICUL : Hai să ieșim puțin la aer.

(*În aceeași clipă, zgomotul crește vertiginos, transformîndu-se într-un vijiti asurzitor de avioane cu reacție. Toți ridică capetele. În ochi le apare același gînd nerostit. Tăcere lungă. Apoi, zgomotul revine, mai asurzitor, și trece. Vîntul deschide brusc o fereastră.*)

AGENTUL COMERCIAL : Avioane cu reacție!

PROFESORUL (*Hangiului, încercînd să pară calm*) : Nu ne dai să mîncăm?

HANGIUL : Pe aici nu prea zboară de obicei. Și noaptea, niciodată.

LOGODNICA : Eu nu mai mînînc nimic. (*Logodnicului.*) Hai, te rog.

MUNCITORUL : Nu te speria, domnișoară. Este o bază aeriană la cîțiva kilometri de aici.

AGENTUL COMERCIAL : Cine să se sperie? De ce să se sperie?

BĂTRÎNUL : Înghiți-i-ar iadul. Nici noaptea nu se astîmpără.

(Zgomotul revine mai intens, ca și cum avioanele ar trece deasupra hanului. Toți pleacă capetele, instinctiv. Apoi, în depărtare se aude clar, deși slab, o detunătură, a doua.)

HANGIUL : Ați auzit?

LOGODNICUL : Tunuri antiaeriene?

AGENTUL COMERCIAL : De ce trag? De ce trag tunurile?
(Loviturile continuă; e o adevărată canonadă, care se apropie.)

FEMEIA *(într-o stare de cumplită exaltare)* : Oswald!

LOGODNICA : Mi-e frică! *(Canonadă violentă. Actrița apare țipînd, urmată de Magnat.)*

MAGNATUL : Ține-ți nervii! Ce se întîmplă aici, ce-i asta? Telefonează imediat în oraș.

MUNCITORUL *(care s-a dus la ușă și s-a uitat afară)* :
Nu vă speriați. Nu sînt decît exerciții și... *(Rămîne și el paralizat. Canonada a încetat, dar, după o clipă de tăcere mormîntală, se aude un alt zgomot, de data aceasta cu adevărat drăcesc, un fel de muget subteran.)*

ACTRIȚA : Ajutor, ajutor!

PROFESORUL *(se duce la ea și o apucă de braț)* : Linda!

Linda, nu mă recunoști? *(Actrița rămîne împietrită.)*

AGENTUL COMERCIAL *(disperat)* : Sîntem bombardati!

MAGNATUL *(urlînd)* : Tăcere!

(Călugărul se ridică și se prosternează. Mugetul revine monstruos. O explozie formidabilă.)

MUNCITORUL : Digurile! Au sărit digurile!

(Lumina se stinge; țipete. Apoi, o lumină verde, orbitoare.)

VOCEA CĂLUGĂRULUI : Vie împărăția ta!

(Hanul se prăbușește.)

VOCEA AGENTULUI COMERCIAL *(disperată, neumană)* :
Războiul!

C o r t i n a

ACTUL II

Ora douăsprezece noaptea. Hanul prăbușit. O crăpătură mare în peretele care dă spre ocean lasă să se vadă cerul, pe care fug nori luminați vag de lună. Oamenii intră și ies prin această deschizătură ca printr-o ușă. De altfel, ușa adevărată e blocată de o grindă căzută. În scena luminată de luminări : Actrița, Logodnica, Logodnicul, Călugărul, Femeia. Călugărul stă pe fotoliu, cu capul în piept. Femeia e imobilă și atentă. Logodnicul e prăbușit cu capul în mîini. Logodnica îl mîngîie pe pîr. Actrița, înspăimîntată, s-a ghemuit lîngă fată. La un moment dat, o apucă de braț, arătîndu-l cu degetul pe Călugăr.

LOGODNICA *(smulgîndu-se greu din gînduri)* : Ce este?

ACTRIȚA : Nu ți se pare că...?

LOGODNICA : Ce anume?

ACTRIȚA : Parcă... nu știu... Parcă nu mai respiră.

LOGODNICA *(continuuînd să-l mîngîie pe băiat)* : Da, parcă.

ACTRIȚA : Mi-e frică, nu pot să-l văd stînd așa. Du-te, te rog, și uită-te. Te rog. *(Logodnica se ridică, se apropie de Călugăr și pune mîna pe brațul lui.)*

CĂLUGĂRUL *(deschizînd ochii)* : Da, fata mea.

LOGODNICA *(stînjenită)* : Nimic, voiam numai să văd dacă...

CĂLUGĂRUL *(surizînd)* : Dacă n-am murit? Nu te rușina. Toate astea nu mai au nici o însemnătate acum. Știi... la dumneata mă gîndeam înainte.

LOGODNICA : La mine?

CĂLUGĂRUL : Da. Tocmai în legătură cu faptul că o mulțime de lucruri nu mai au nici o însemnătate acum.

(Pauză.)

LOGODNICA : Nu pricep.

CĂLUGĂRUL : Când ai să-ți dai seama că ești singură, să nu-ți pierzi cumpătul. Numai în singurătate îl găsim pe Dumnezeu. Atunci e foarte aproape.

LOGODNICUL (*ridicînd capul*) : Unde ești, de ce-ai plecat de lângă mine? Vino aici! (*Călugărul a închis ochii.*)

LOGODNICA (*vine lângă băiat, îl mîngîie pe cap*) : Sint aici, n-am plecat nicăieri, liniștește-te.

LOGODNICUL (*privind-o cu ochii înspăimîntați*) : Mi-e frică. Din războiul ăsta n-o să mai scape nimeni. O să murim toți!

LOGODNICA : Lasă, sintem împreună.

ACTRIȚA (*arătîndu-l pe Călugăr*) : Ce-ți spunea?

LOGODNICA : N-am înțeles. Cred că aiurează. Arde ca jeraticul. Spunea că o să fiu singură.

ACTRIȚA : Unde-s bărbații? Ce fac? De ce nu se întorc odată?

LOGODNICA : Încearcă să-și dea seama de ceea ce s-a întimplat în jurul nostru. Poate că plecăm de aici.

ACTRIȚA : Dar cum o să pornim la întimplare, prin întuneric? Și încotro? Asta-i o nebunie!

LOGODNICA (*ridică din umeri. Către băiat*) : Hai să mergem și noi, poate putem fi de folos.

LOGODNICUL (*însăpăimîntat*) : Afară? Dar dacă sint radiații?! Nu, nu!

LOGODNICA : Nu mai pot sta așa, eu mă duc.

LOGODNICUL : Nu-ți dau voie. Trebuie să stai lângă mine. (*Amenințător.*) Dacă pleci... (*Implorînd.*) Nu pleca, nu mă lăsa aici.

LOGODNICA : Bine, bine, rămîn, doar nu era să plec de tot.

ACTRIȚA : Cum de ai atîta sînge rece și curaj?

LOGODNICA : Cesă fac? Să mă văicăresc? Lăce folosește?

ACTRIȚA : Dar și dumitale ți-a fost frică, cînd s-a întimplat nenorocirea! Te-am văzut, erai albă ca hîrtia.

LOGODNICA : Da, mi-a fost îngrozitor de frică. (*Băiatului.*) Pune capul aici. Și nu te mai gîndi la nimic, decît că sintem împreună. Orice s-ar întimpla.

FEMEIA : Nu se întimplă nimic. Totul e fără sfîrșit. Cînd sint nopți fără lună, e bine. Poți să-ți inchipui că totdeauna a fost întuneric, numai întuneric, și că niciodată n-a existat nimic : nici pămîntul, nici oamenii, nici cerul.

LOGODNICA : Cînd o să murim, pentru noi n-o să mai existe nici pămîntul, nici oamenii, nici cerul.

FEMEIA : Ba au să dăinuiască în vecii vecilor, ca să prăsească fărădelegile și crima.

CĂLUGĂRUL : Orice crimă poate fi iertată.

FEMEIA : Și pe cel care a zămislit de la început crima cine o să-l ierte? El, cel dintîi, și-a ucis pe fiu-său pe cruce.

CĂLUGĂRUL : Nu blestema, femeie.

FEMEIA : Să nu blestem? Atîta mi-a rămas. Vă blestem pe toți! (*Iese.*)

BĂTRÎNUL (*intrînd, se încrucișează cu ea*) : Nu ieși afară, doamnă. Ce să faci afară?

FEMEIA : Dă-te la o parte! (*Iese.*)

ACTRIȚA (*repezindu-se la Bătrîn*) : Ce faceți acolo? Dacă mai rămîn aici, îmi ies din minți. Mi-e frică de femeia asta. Unde-s ceilalți?

BĂTRÎNUL : Nu vă neliniștiți, se întorc îndată cu toții. Am venit să iau un felinar. (*Cotrobăiește într-un colț și aprinde un felinar.*)

LOGODNICA (*vine spre el*) : Ce se întimplă afară?

BĂTRÎNUL : Afară? (*Are o privire ciudată, ca și cum ar vedea.*) Nimic, domnișoară. Nu se vede nimic. E beznă.

LOGODNICA : Și satul din vale?

BĂTRÎNUL (*după o pauză*) : Acolo... nu se mai zărește nici o lumină. (*Pauză.*) Ce să-i faci, ăsta e războiul. (*Iese.*)

ACTRIȚA : Miine trebuia să mă întorc. Să încep un film nou. Un film de război, în care un oraș dușman, subteran, descoperit de mine, era distrus cu o bombă atomică. Ha, ha, ha! (*Are un ris isteric.*)

LOGODNICA : Noi, mâine voiam să facem o excursie.
Peste două zile ni se termină vacanța.

ACTRIȚA : Cîți ani ai?

LOGODNICA : Optsprezece. Și el nouăsprezece. Ne cunoaștem de mici.

ACTRIȚA : Îl iubești?

LOGODNICA (*stringîndu-l pe băiat lingă ea*) : Sintem logodiți.

LOGODNICUL (*smulgîndu-se*) : Lasă-mă, ce te-a apucat? Spunea tata că ești o ușuratică. (*Se duce spre Călugăr.*) Părinte, eu sint credincios. În fiecare seară, de cînd eram mic, îmi fac rugăciunea. N-o să mor, nu-i așa? Roagă-te pentru mine, părinte.

CĂLUGĂRUL (*e vizibil că boala lui de inimă se agravează din clipă în clipă*) : Mă rog și pentru dumneata, fiule, mă rog pentru toți.

LOGODNICUL : Nu, pentru mine anume. Eu sint curat. N-am făcut niciodată fapte rele.

CĂLUGĂRUL (*arătînd-o pe fată*) : Și pentru ea?

LOGODNICUL : Rugați-vă și pentru ea. Însă ea e femeie. Femeile sint necurate. (*Logodnicei.*) Nu te supăra. Dar așa este.

ACTRIȚA : Ce dezgustător poate fi țîncul ăsta!

LOGODNICA : De ce-l judeci? Dumneata nu-l cunoști.

LOGODNICUL (*Actriței*) : Știu eu cine ești. Ar trebui mai bine să taci. Voi aduceți nenorocirea pe capul nostru. Cu buzele voastre vopsite și cu... cu poftele voastre, cu păcatele voastre.

LOGODNICA : Taci. Vino!

LOGODNICUL (*Călugărului*) : Oare Dumnezeu n-o să se supere că apelez la un călugăr catolic? Eu sint protestant, dar e un caz de forță majoră, nu-i așa?

CĂLUGĂRUL (*cu neașteptată violență*) : Pleacă! (*Băiatul, speriat, dă înapoi; Călugărul se stăpînește.*) Iartă-mă. Am greșit față de dumneata. Mă ierți?

LOGODNICA : Nu, părinte. Ce faceți? Nu trebuie.

LOGODNICUL (*mărinimos*) : Lasă. Eu îl iert.

LOGODNICA : Îl ierți? Caraghiosule! Ești un caraghios!

LOGODNICUL : Du-te de lingă mine, destrăbălato!

LOGODNICA : Cum ai spus? (*Încet, dă înapoi, apoi se întoarce și, repede, vrea să iasă.*)

LOGODNICUL (*disperat*) : Nu pleca! Nu vreau să rămîn singur aici!

LOGODNICA (*cu cumplită violență reținută*) : Tu! Ce faci? Știi ce faci?

AGENTUL COMERCIAL (*intră și se duce de-a dreptul la bar, își toarnă un pahar mare cu alcool și-l dă peste cap*).

ACTRIȚA : Vin și ceilalți? (*Agentul comercial nu poate încă să răspundă. Dă numai din cap și-și mai toarnă un pahar.*) Plecăm?

AGENTUL COMERCIAL : Poftim? (*Rînjind.*) Sigur. Plecăm numaidecît, stimată doamnă. Vă așteaptă Rolls-ul la scară. Sau poate doriți un avion special?! Mai bine arde-i și dumneata o înghițitură de gin. (*Îi toarnă un pahar mare și se apropie de ea.*) Ești frumoasă... (*Întinde mîna spre ea.*)

LOGODNICA : Las-o pe doamna în pace.

AGENTUL COMERCIAL : Ia uită-te! Ce, porumbițo, crezi că eu nu pot să plac femeilor? Am patruzeci și doi de ani, dar nu mă dau pe papă-lapte al tău. Nu vrei să mă încerci? (*Femeile îl privesc cu dezgust.*)

LOGODNICUL : Dă-mi și mie. (*Arată sticla.*)

AGENTUL COMERCIAL : Ia, papă-lapte, ia, să-ți întărești șalele. Ce vrei? Gin, *whisky*, coniac?

LOGODNICA : Nu-i da, nu-ți dau voie!

AGENTUL COMERCIAL : Auzi? Nu-ți dă voie.

LOGODNICUL : Puțin îmi pasă! (*Bea.*)

AGENTUL COMERCIAL : Ce vă uitați așa la mine? Că beau? (*Dă paharul peste cap. Cu o disperare întunecată.*) Am să beau pînă n-o să mai rămînă un strop. Am să beau și am să sfarm totul. Am să beau și am să urlu! (*Scoate un fel de urlat, apoi, împleticindu-se, se duce la bar. Intră Hangiul. E zdrobit, dar se trezește vîzîndu-i pe cei doi înaintea barului.*)

HANGIUL (*repezindu-se la sticle*): Ce-i cu voi? Ați înnebunit? Băutura mea! Cît ați băut din sticlele astea?

AGENTUL COMERCIAL (*aruncînd pe jos o sticlă pe jumătate plină*): Na-ți sticla înapoi! Ha, ha, ha!

HANGIUL: Să-mi plătești imediat. Auzi? Că de nul... LOGODNICUL (*amețit*): Ce te rățoiești așa? Ce-ai să ne faci?

AGENTUL COMERCIAL: O să ne ia caii de la bicicletă. Ha, ha, ha!

LOGODNICUL: De la motocicletă! Ha, ha, ha!

HANGIUL: Țsta-i avutul meu! Bețivilor! Vă rup beregata!

AGENTUL COMERCIAL: Avutul lui! De unde vii, idiotule, nu vii de afară? Na! (*Scoate un pumn de bancnote din buzunar, le rupe, le mototolește și le aruncă. Hîrțile zboară în toate părțile. Hangiul se repede să le strîngă. Apoi se mișcă din ce în ce mai încet și le lasă să cadă pe podea. Rămîne o clipă așa. Pe urmă ridică un chepeng și coboară în beci.*) Încotro? (*Hangiul nu-i răspunde; dispăre.*)

LOGODNICA (*apropiîndu-se de Agentul comercial*): Ce înseamnă asta? Vrei să spui că... (*Agentul comercial nu răspunde. Își ia capul în mîini. Apare Hangiul, cu un braț de sticle, și le pune pe masă.*) Ce faci, domnule?

HANGIUL (*parcă îmbătrînit și blînd*): Luați. Luați! E coniac francez vechi. Tot ce am mai bun. (*Logodnicul s-a repezit și a destupat o sticlă. Bea din sticlă.*)

LOGODNICA: Termină!

LOGODNICUL: Lasă-mă în pace!

AGENTUL COMERCIAL: Ei, sugaciule, ia dă și aici sticla. (*Își toarnă și bea. Hangiul bea și el.*)

HANGIUL: Din 1920 îl am. M-a costat o avere.

LOGODNICA: Vă rog nu mai beți, vă rog. Părinte, nu-i lăsa!

CĂLUGĂRUL (*încercînd fără să izbutească să se ridice de pe scaun*): Frații mei, nu murdăriți chipul divin după care sînteți făcuți. Fiii mei!...

AGENTUL COMERCIAL: Fiii lui! Cu cine ne-ai făcut, boaită? Hai? Cu ce cătea?

HANGIUL (*întinzîndu-i băutura Călugărului*): Lasă, lasă, părinte. Bea mai bine și dumneata. Țsta-i cu adevărat sîngele cuiva: sîngele meu, viața mea, munca mea.

ACTRIȚA: De ce faceți asta? De ce beți așa?

HANGIUL (*arătînd cu mîna*): Pentru că... de jur împrejur e numai apă. O apă adîncă. Auzi, călugăre? Și tot ce-am avut s-a dus dracului. Toată truda și tot chinul meu.

AGENTUL COMERCIAL: Și nici măcar nu putem pleca de aici. Parcă știm în ce parte se întinde zona de radiație a bombei?

ACTRIȚA (*realizînd greu*): Nu mai putem pleca de-aici? (*Disperată.*) Nu-i adevărat! Mă mințiți!

HANGIUL (*cu o voce ciudată*): Ai să vezi. O să aprind un foc mare chiar aici, în han. O să dau foc hanului și o să vedeți. Peste tot e numai apă. (*Coboară în pivniță.*)

LOGODNICUL: Strașnic! O să stăm aici și o să bem pînă o să vină să ne scape. (*Către Agentul comercial, arătînd-o pe Actriță, care a rămas paralizată de groază.*) Dar stricatei să nu-i dai. (*Sughite.*) Te rog să nu-i dai. Sau, să recunoască că-i una din alea și să se dezbrace în pielea goală.

AGENTUL COMERCIAL: Da, da, și să joace din buric.

HANGIUL (*cu brațele pline de cutii de sardele*): Dar luați odată, luați tot. Na-vă cheile.

AGENTUL COMERCIAL (*urlînd*): Toată lumea să bea! Ați auzit? Ordon ca toată lumea să bea!

MUNCITORUL (*a intrat susținîndu-l pe Profesor de subțiori. Îl lasă să cadă pe un scaun, surprins de scena pe care o vede, apoi cu o voce calmă, dar intensă*): Cui mai bea un singur strop de alcool îi crăp capul.

LOGODNICUL (*ducîndu-și mîna la gură*): Mi-e rău. (*Logodnica îl ia de braț și-l scoate afară.*)

AGENTUL COMERCIAL (*înfruntîndu-l pe Muncitor*): Pe cine insulti tu, golanule? Cui îi crăpi capul?

MUNCITORUL (*apucându-l de guler*): Ieși afară și te răcorește.

AGENTUL COMERCIAL (*izbucnind în plins*): Să nu dai, să nu dai în mine... (*Iese.*)

MUNCITORUL (*Actriței*): Stringe, te rog, sticlele astea. (*Hangiului.*) Unde-i felinarul? Te așteaptă Bătrînul, în apă pînă la genunchi, și tu te-ai pus aici pe beție. (*Hangiul cotrobăiește după tejghea, scoate un felinar și iese. Logodnicei, care a intrat cu băiatul și-i leagă o compresă la frunte.*) Dumneata mai bine te-ai îngriji de dînsul, că-i un om (*îl arată pe Profesor*), decît de mucosul ăsta neisprăvit. (*Dă să iasă.*)

ACTRIȚA: Spune-mi, te rog, e adevărat...? (*Arată cu mîna împrejur.*)

MUNCITORUL (*privindu-i pe toți, după o clipă rostește apăsător*): Da, e adevărat! (*Iese.*)

PROFESORUL (*cu un surîs*): E cineva vlăjganul ăsta. Cînd a spus că sînt un om, avea aerul că mi-a oferit o decorație.

ACTRIȚA: Unde te-ai lovit așa? (*Arată zgîrietura de pe frunte; către Logodnică.*) Lasă, am eu grijă de el.

PROFESORUL: De o grindă. (*Cu un surîs de scuză.*) Mi se pare că iar o să leșin. (*Actrița îi dă un pahar de coniac. Își revine.*) Sper că n-o să-mi spargă capul și mie pentru paharul ăsta. Mulțumesc. Nu te mai necăji pentru zgaiba asta, Linda. Ții minte, așa-ți spuneam!

ACTRIȚA: Da. Stai liniștit. Niciodată n-ai vrut să cunoști numele meu adevărat. De altfel, l-am uitat și eu de mult. Erai un tînăr ciudat.

PROFESORUL: Nu mai sînt. Mi-am pierdut toată poezia o dată cu vîrsta. E probabil o chestiune de glande.

ACTRIȚA: Unde e el?

PROFESORUL: Cine el?

ACTRIȚA (*cu oarecare greutate*): Prietenul meu.

PROFESORUL: Ah! Prietenul tău! Magnatul! Omul care ne ține pe toți în buzunarul vestei, cum spune agentul comercial? Încearcă să stabilească nivelul apelor, împreună cu vlăjganul care a ieșit. Se

înteleg foarte bine. Marea finanță și proletariatul! E amuzant, nu?

ACTRIȚA: Sînt doi bărbați puternici. Probabil, de aceea. Ce o să se întîmple cu noi?

PROFESORUL: Nu te mai gîndi la asta.

ACTRIȚA: La ce vrei să mă gîndesc?

PROFESORUL: La orice altceva. Hai să ne gîndim la întîlnirea noastră, de pildă. După atîția ani, tocmai aici și tocmai în împrejurările astea. Nu ți se pare extraordinar? Eu simt că devin superstițios.

ACTRIȚA: Nu știu, nu mă pot aduna, nu mi se mai pare nimic extraordinar. Cum poți fi calm?

PROFESORUL: Nu sînt de loc.

ACTRIȚA: Ba ești.

PROFESORUL: Sînt douăzeci de ani de cînd ne-am despărțit chiar aici. Ți-aduci aminte?

ACTRIȚA: La început, n-am recunoscut hanul.

PROFESORUL: Era într-o seară.

ACTRIȚA: Da.

PROFESORUL: Și jurămintele noastre...

ACTRIȚA: Am plecat aproape imediat de pe continent.

PROFESORUL (*rîzînd încet*): Linda, nu-ți fac reproșuri.

ACTRIȚA: Ce facem acum?

PROFESORUL: Nimic. Așteptăm. Crezi că e bine că ne-am întîlnit?

ACTRIȚA: Ce așteptăm? Ce se poate întîmpla?

PROFESORUL: Multe lucruri încă. Nu mi-ai răspuns la întrebare. (*Se ridică și se duce la Călugăr. Acesta deschide ochii, fără să-l recunoască.*) Părinte... părinte! Sînt eu, profesorul de elină. Uită-te o clipă la mine și spune-mi, dar foarte sincer: crezi că sînt în adevăr un mort viu? E foarte important.

CĂLUGĂRUL: Dacă dumneata însuși ai început să ai îndoieli, poate că nu mai ești.

PROFESORUL: Dar dumneata, personal, ce crezi? Pentru că dumneata m-ai învinuit de asta.

CĂLUGĂRUL (*punîndu-i mîna pe cap, cu afecțiune*): Cred că mila lui Dumnezeu e neîmămurită, iar căile lui, nepătrunse. Și că sîntem înconjurați de minuni.

PROFESORUL : Nu mai știu să cred în minuni.

CĂLUGĂRUL : Asta n-are nici o însemnătate, din moment ce ele se întâmplă chiar cu dumneata. Iartă-mă, sint obosit.

PROFESORUL : Ți mulțumesc, părinte. (*Actriței.*) Ce părere ai : mai bine mai târziu decât niciodată, sau mai bine niciodată decât prea târziu? (*Pauză.*) Ce absurd e totul! Păcat! (*Șoptit.*) Păcat. (*Se duce la pianolă, o pune în mișcare. Se aud câteva acorduri din valsul hodorogit.*) Ți-aduci aminte?

AGENTUL COMERCIAL (*intră jalnic și umil*) : Vă rog să mă scuzați, doamnă. Eram amețit și... altfel eu sint un om de lume, un cavalier, care pentru sexul frumos, înțelegeți...

PROFESORUL : Ce s-a întâmplat? Ți-a făcut vreo mojieie cavalierul?

ACTRIȚA : Nu, nimic.

(*Pauză lungă.*)

PROFESORUL : Mai sint șase ore până în zori. Și atunci, vom vedea totul. Ceea ce n-a văzut încă ochiul omenesc până acum : prima zi a apocalipsului.

ACTRIȚA : Crezi într-adevăr că nu mai avem nici o nădejde să plecăm de aici?

PROFESORUL : Unde? Sintem înconjurați de ape. Tărâmul e sub nivelul mării, și când au sărit digurile în aer, totul a fost înecat pe sute de kilometri, probabil. Noi am scăpat, deoarece hanul e așezat pe o înălțime. Sintem pe o minuscule insuliță în plin ocean.

AGENTUL COMERCIAL : Dar poate că vom fi salvați.

PROFESORUL : De cine? De ce supraviețuitori îngroziți și înnebuniți? De când a coborât din maimuță, omul s-a străduit să înfrângă destinul, ca până la urmă să-i substituie altul, mai implacabil. În ceasul ăsta, toate capitalele Europei dorm adînc sub scrum, și pe cer plutesc nori purtători de moarte. Frumoasă ispravă!

FEMEIA (*care a intrat și a ascultat nemișcată cuvintele Profesorului, cu exaltare*) : I-am văzut! I-am văzut cu ochii mei, norii, cum aleargă pe cer. Ca niște herghelii sure. Și dedesubtul norilor e bezna. Și

sub beznă e apă. (*Cu un țipăt nebunesc de triumf.*)

Soarele a murit! Soarele a murit!

LOGODNICA (*care a stat tot timpul lângă băiatul care a adormit*) : Dar de ce toate astea? De ce?

ACTRIȚA (*ca și cum întrebarea aceasta acum ar descoperi-o*) : Da, de ce?

AGENTUL COMERCIAL (*zdrobit*) : De ce?

MAGNATUL (*intră prin crăpătura zidului și se oprește acolo. În spatele lui, se văd norii alergînd pe cer. Are pantalonii suflecați pînă la genunchi, și cămașa de pe el e ruptă. Haina o poartă pe braț*) : Eu răspund. (*Se întoarce și de-abia atunci se vede că vorbește cu cineva, care e în spatele lui.*) Știe să înoate și cunoaște locurile, pe care nici dumneata, nici eu nu le cunoaștem. (*Intră în încăperea urmat de Muncitor și Hangiu. Se așază pe un scaun și-și aranjează pantalonii.*)

MUNCITORUL : Față de cine răspundeți?

MAGNATUL (*surprins*) : Ce vrei să spui? Bineînțeles că față de mine însumi.

MUNCITORUL : E puțin, domnule, cînd e vorba de viața unui om.

MAGNATUL (*se uită la el. Se vede bine că nu-l înțelege. Ridică din umeri și-și vede de treabă*) : Fleacuri!

MUNCITORUL : E nesăbuit să trimiți un bătrîn într-o asemenea primejdie. Și fără nici un rost, de altfel.

MAGNATUL : Și eu sint bătrîn. Și nu mă feresc de primejdie. Lasă, tinere, moșul e din generația mea, din alt aluat decât voi. O să se descurce foarte bine. Mă mir că nu s-a întors încă.

MUNCITORUL (*fără să răspundă, iese din nou afară, de unde i se aude vocea, din ce în ce mai slabă*) : Helo! Hei, moșule! Helo!

MAGNATUL (*Hangiului*) : Dă-mi ceva tare, un whisky. Sau, mai bine, un coniac. (*Hangiul se execută, alergînd. Către Actriță, cu bonomie.*) Ce faci, doamnă? Cum merge? Nu vrei să vii lângă mine? (*Actrița se apropie. El îi ia mîna, i-o sărută.*) Sint puțin obosit. Ce ai? Ți-e frică? N-are nici un rost, nu servește la nimic. Stai aici.

PROFESORUL : Unde l-ați trimis pe bătrîn? (*Magnatul se uită la el, dar nu-i răspunde.*) Am întrebat : unde l-ați trimis pe bătrîn?

MAGNATUL (*Actriței*) : Draga mea, fii bună și comunică-i acestui domn, pe care se pare că-l cunoști, că nu-mi place să răspund la întrebările impertinente.

CĂLUGĂRUL : Nu este o întrebare impertinentă. Și vă rugăm cu toții să ne răspundeți. Trebuie.

MAGNATUL : Trebuie? Ce-i aia?

PROFESORUL : S-ar putea să aveți multe lucruri de învățat aici.

MAGNATUL : Nu mă cunoști, tinere. Cumînțește-te.

MUNCITORUL (*intrînd pentru o clipă*) : Nu s-a întors?

PROFESORUL : Nu. (*Muncitorul dispare din nou. Profesorul se ridică, ia un felinar și iese și el.*)

LOGODNICA : Vin și eu. (*Iese în fugă. Se aud și chemările lor.*)

AGENTUL COMERCIAL (*cu o voce ștearsă, Hangiului*) : Cît e ceasul?

HANGIUL : Douăsprezece fără cinci.

ACTRIȚA (*Magnatului*) : Dar, în fond, unde l-ai trimis pe omul acela?

MAGNATUL : Se pare că în spatele hanului, la o oarecare distanță, este o colină. Voiam să știu dacă e mai înaltă decît cea pe care ne aflăm noi.

ACTRIȚA : De ce nu v-ați dus cu toții?

MAGNATUL : Pentru că între han și înălțimea aceea este o pădurice scufundată sub apă. Nu te poți aventura dacă nu cunoști locurile. (*Hangiului.*) Nu-i așa?

HANGIUL : Trebuie să fie cineva nebun să se bage în hățîșul acela în bezna asta.

MAGNATUL : Miine dimineată, pe lumină, poate fi prea târziu.

ACTRIȚA : Dar asta înseamnă că ceea ce face omul acela e foarte primejdios.

MAGNATUL : Este. Trebuie să știm însă dacă mai există un loc de refugiu. (*Surd.*) De altfel, în situația în care ne aflăm, o viață în plus sau în minus nu are nici o importanță.

ACTRIȚA : E monstruos.

MAGNATUL : E realist. Aș vrea să ațipesc cîteva clipe. Vreau să am capul limpede. (*Închide ochii; pauză. Cu ochii închiși.*) Cine e individul acela obraznic? De unde-l cunoști?

ACTRIȚA (*cu provocare*) : A fost amantul meu. (*Magnatul o privește; sub privirea lui, devine tot mai ațîțată.*) Primul meu amant. Singurul om pe care l-am iubit. Pe vremea cînd nu eram o tîrfă.

MAGNATUL : Nu-ți face iluzii. Asta-i o chestiune de vocație. Probabil că totdeauna ai fost.

ACTRIȚA : Uîți că acum nu-ți mai poți plăti insultele cu cecuri.

MAGNATUL : În orice caz, te previn că nu sînt dispus să asist la efuziuni sentimentale între tine și... acest... domn.

ACTRIȚA : Care este ceea ce n-ai fost și nu vei fi nici odată : un om și un gentleman.

MAGNATUL : Nici pe scenele de provincie nu se mai rostesc astfel de replici. (*Pauză.*) În fiecare zi dau de pomană la o armată de așa-ziși gentlemani. Cît despre oameni... (*Are un gest de suveran dispreț. Închide ochii și începe să respire adînc, ca un om care doarme. Agentul comercial începe și el să se plimbe nervos prin încăpere, vorbindu-și singur.*)

HANGIUL (*enervat*) : Termină cu fițiitul ăsta odată.

AGENTUL COMERCIAL (*docil*) : Da, termin. (*Se așază.*) Cît e ceasul?

HANGIUL : Douăsprezece.

(*Se aude un zgomot surd.*)

ACTRIȚA : Ce-a fost asta?

HANGIUL (*care a privit afară*) : Trebuie să fie grajdul. Era vechi și putred. L-a prăbușit apa.

ACTRIȚA (*înțelegînd greu*) : Apa? Aici, în curtea hanului?

HANGIUL : Da. În partea de jos, la atenanse.

ACTRIȚA : Doamne Isuse! (*Începe să se roage.*) Tatăl nostru care ești în ceruri, vie împă... Sfîntească-se... (*Se duce la Călugăr.*) Părinte, părinte, iartă-mă, am uitat cuvintele. Nu le-am mai spus de mult, nu le mai știu, spune-le cu mine, părinte : Tatăl nostru care ești în ceruri...

CĂLUGĂRUL : Sfințească-se...

ACTRIȚA : Numele tău.

CĂLUGĂRUL (cu vocea ardentă) : Vie împărăția ta, facă-se voia ta, precum în cer așa și pe pământ. Amin.

ACTRIȚA : Și piinea noastră dă-ne-o...

CĂLUGĂRUL (oprind-o) : Nu, nu, fata mea. Ajunge. Încearcă să spui : Amin!

ACTRIȚA (înțelegînd) : Nu, nu! (Se duce într-un colț și plînge încet, cu capul în mîini.)

AGENTUL COMERCIAL (cu aceeași voce ștersă) : Cît e ceasul?

HANGIUL : Douăsprezece și... Du-te dracului, du-te dracului, auzi? (Intră Muncitorul și Logodnica. Se așază și ei, fără o vorbă.) Nu l-ați găsit? (Nimeni nu răspunde.) Era un bătrîn cam apucat, cam zănatic, dar de treabă. (Pauză.) De fapt, nici nu era chiar atît de bătrîn.

AGENTUL COMERCIAL (încet, Logodnicei) : Cît e ceasul? LOGODNICA : Douăsprezece și cinci. (Agentul comercial începe să se plimbe din nou.)

HANGIUL : Avea numai șaiszeci și cinci de ani. Așa sînt unii oameni, arată mai bătrîni decît vîrsta pe care o au.

LOGODNICA (arătîndu-l pe Magnat) : Ce liniștit doarme! Parcă n-ar fi murit un om din cauza lui.

ACTRIȚA : Nu doarme. Nici nu știți ce viclean e. Vă spun eu că se preface.

MUNCITORUL : Nu se preface. Doarme de-a binelea.

LOGODNICA : Dar a omorît un om! Cum putem accepta asta? (Pauză.) Dacă acceptăm... atunci înseamnă că pentru noi... nimic nu mai contează. E îngrozitor! Nu înțelegeți? (Toți au privit-o atenți cînd a rostit ultima frază. În clipa aceasta, își face apariția Profesorul.)

PROFESORUL : L-am găsit. Luați niște haine uscate. (Toți se reped afară. Iese și Hangiul, după ce a scos de undeva niște îmbrăcăminte. Iese chiar și Actrița, după ce a rămas un moment singură și dezorientată.)

MAGNATUL (se trezește, deschide ochii și privirea i se încrucișează cu a Femeii, care intră. Are din nou același gest necontrolat de retragere) : Unde sînt ceilalți? (Femeia nu răspunde.) Dumneata nu știi să răspunzi cînd ești întrebată? (Femeia tace, traversează încăperea și se așază.)

CĂLUGĂRUL : L-au găsit pe bătrîn.

MAGNATUL : Asta înseamnă că n-a făcut nici o ispravă. Trăiește?

CĂLUGĂRUL : Dumitale nu-ți pasă de judecata oamenilor. Dar de cea a lui Dumnezeu nu te temi?

MAGNATUL : Chestiunile astea le rezolv fără secretar, nu te osteni, părinte. (Se îndreaptă spre ieșire, dar, după un moment de ezitare, se întoarce.) Vreau să te întreb ceva. Ești bătrîn și bolnav, și eu n-am nici un interes să te divulg. Crezi în adevăr că există?

CĂLUGĂRUL : Nu cred. Știu. (Cu ironie.) Sînt mult mai puțin convins de existența dumitale.

MAGNATUL : Dacă aș vrea, în împrejurări normale, bănuiesc că aș putea obține de la Vatican pină și excomunicarea ta. N-ai impresia că sînt destul de real?

CĂLUGĂRUL : Și grinda asta (arată o grindă căzută) putea să mă strivească. Asta n-o împiedica să fie total nesemnificativă, adică, o falsă realitate.

MAGNATUL : Cu alte cuvinte, eu am numai iluzia că trăiesc. Și tot ce am făcut și desfăcut în viața mea e iluzoriu.

CĂLUGĂRUL : Exact. În afară de răul pe care l-ai făcut. Și încă nu se poate ști în ce măsură n-ai fost decît un simplu instrument.

MAGNATUL : Prin urmare, banii mei nu există, puterea mea nu există, voința mea nu există. Ha, ha, ha! Nu citești ziarele, părinte. Și ziarele știu foarte puțin despre mine, te asigur.

CĂLUGĂRUL : Nu ride. Așteaptă. Moartea e foarte aproape de noi toți. Ne despart de ea cîteva ceasuri, sau cîteva zile. Ai răbdare.

MAGNATUL : Țsta ți-era argumentul? Niciodată nu mi-am ascuns capul în nisip. Știu că o să mor într-o zi. Nu mi-e frică.

CĂLUGĂRUL: Nu e vorba de frica de moarte, ci de altceva. O să-ți dezvăluiesc o taină ferecată cu șapte peceti, o taină înfricoșătoare. Ascultă: cînd ochii-ți vor deveni sticloși, cînd inima va înceta să-ți bată, cînd lumea se va scufunda pentru dumneata în întuneric, atunci, într-o străfulgerare, vei ști că în adevăr tot ce ai fost și tot ce ai făcut nu era decît o iluzie. Timp iremediabil pierdut. Și nimic nu te va mai putea ajuta să ieși din neant. Și te vei prăbuși în disperare ca într-o prăpastie fără fund.

MAGNATUL (*după o tăcere*): De ce-mi spui toate astea?

CĂLUGĂRUL: Ca să pricepi că n-ai rezolvat nimic disprețuind și înfruntînd judecata oamenilor. E un orgoliu copilăresc.

MAGNATUL (*gînditor*): Și cum poate omul deveni cu adevărat real?

CĂLUGĂRUL: Prin cunoaștere. (*Concesiv și cu oarecare umor.*) Există și o cale mai ușoară: prin dragoste.

MAGNATUL: Eh, se vede că am îmbătrînit rău, dacă am ajuns să stau la palavre! Dragoste! Pentru cine?

CĂLUGĂRUL: Pentru toată creațiunea și mai cu seamă pentru oameni.

MAGNATUL: Oamenii sînt niște viermi. Să-ți spun și eu o taină, părinte: singurul lucru adevărat pe lumea asta e puterea.

CĂLUGĂRUL: Un vierme mai tare decît alți viermi.

MAGNATUL: Da. Dar nu un vierme, un șarpe. Un boa constrictor. Asta sînt. Și sînt. Nu e o iluzie. Te asigur. (*Pe alt ton, de mărturisire.*) Dacă n-ar exista puterea, viața n-ar face doi bani. Cred că m-aș călugări și eu sau (*are un ris trist, de bătrîn*) ...m-aș spînzura. (*Dă să iasă.*)

LOGODNICUL (*prin somn—și pînă acum a bolborosit cuvînte neînțelese și a gemut*): Goală... dezbrac-o goală... cu șoldurile ei desfrîinate... cu biciul...

MAGNATUL: Ia uite și la porcul ăsta mic. (*Uitîndu-se la Călugăr.*) Ce ai? Ți-e rău? Pot să te ajut cu ceva? (*În timpul acesta, intră Bătrînul, Femeia, Hangiul, Agentul comercial. Către Bătrîn.*) Ei, bătrîne, ce se aude?

BĂTRÎNUL: Colina e sub apă. Numai noi mai sîntem deasupra. Era cît pe ce să mă curăț. Cred că am înghițit vreo două găleți de saramură. Of, oameni buni, ce prăpăd!

HANGIUL: Nu vrei să bei ceva? Orice. Îți dau fără bani. Sau să mîncîci?

BĂTRÎNUL: Să beau acum? La sfîrșitul celuialt război, cînd a fost debarcarea, într-o cazemată, jos, pe coastă, au rămas înconjurați vreo zece soldați. Pe urmă, după o săptămînă, ai noștri au distrus cazemata și i-au omorît sub dărîmături. Săracii de ei! Le miroseau cadavrele a rom și a vîrsătură, de te trăsnea!

MAGNATUL (*observînd lipsa Actriței*): Unde sînt ceilalți? (*Tăcere.*) Unde e doamna?

HANGIUL: În bezna de afară, cine mai știe?!

BĂTRÎNUL: Soldații aceia erau niște copii încă. Dar un om bătrîn nu poate să-și bea mințile înaintea morții.

AGENTUL COMERCIAL: Azi e joi. Nevastă-mea mă așteaptă mîine. (*Pauză.*) Am și un copil.

BĂTRÎNUL: Trebuie să fii curat într-o clipă ca asta. Ca un pahar să strălucești. Dacă nici cînd mori nu ești om, cînd naiba să mai fii!

AGENTUL COMERCIAL: Fetița are patru ani. O cheamă Anna-Maria.

HANGIUL: De copii e bine. Ei nu pricep nimic. Mor ca niște pui de găină.

AGENTUL COMERCIAL: Cine să moară? (*Cu o disperare în care sînt lacrimi.*) Cine să moară, blestematul? Ea? (*Se prăbușește.*) Nu, nu. Fetița tatii! Fetița tatii!

LOGODNICA (*venind lîngă el*): Lasă! Ei nu i s-a întîmplat nimic. Și nu e singură. E cu mama ei.

AGENTUL COMERCIAL: Da, nu e singură. (*Nenorocit.*) Și eu n-am nici măcar o fotografie a ei. Are niște dințișori ca de șoricel, cînd rîde. Și niște ochi mari, mari, și cînd o iau în brațe, trupșorul ei miroase ca pîinea caldă. Fetița tatii! Bucuria tatii! Viața tatii! (*Își ia capul în mîini.*)

HANGIUL: Săracul! E mai bine cînd n-ai pe nimeni. Eu baremi...

BĂTRÎNUL : Sst! Tac!

(*Tăcere lungă.*)

FEMEIA : Și eu am avut doi băieți. Au fost omoriți amîndoi. În ziua de 14 se împlinesc doisprezece ani de cînd... a decedat Oswald. (*A spus asta cu o voce normală; apoi.*) Ați auzit cum a strigat toată noaptea? Nici o clipă nu mă lasă. Cînd au sărit digurile, a răcnit de s-a crăpat cerul. De loc nu mă lasă!

MAGNATUL : Unde e tinărul acela? Nici pe el nu l-ați văzut?

(*Intră Muncitorul. Se oprește, rezemat de perete. Are o expresie atît de ciudată, încît toată lumea își dă seama că s-a întîmplat ceva. Își trece mîna pe frunte.*)

BĂTRÎNUL : Ce s-a întîmplat, băiatule? (*Muncitorul vine la Magnat, îl ia deoparte, îi vorbește ceva pe șoptite. Amîndoi sînt în apropierea Călugărului.*)

MAGNATUL : Sigur?

HANGIUL : De ce nu vorbiți tare? Ce șușotiți acolo?

LOGODNICA : Ce este? Ce s-a mai întîmplat?

MAGNATUL (*încet*) : Nimic.

MUNCITORUL (*la fel*) : Nimic.

(*O clipă de tăcere. E vizibil că cei doi ascund ceva. Își fac apariția, alături, Profesorul și Actrița. Rămîn alături mai departe Magnatul schimbă o privire cu ei, dar se stăpînește. Logodnicul se trezește, se uită buimăcit la ceilalți.*)

CĂLUGĂRUL : Nu e bine ceea ce faceți. Eu am auzit.

Trebuie să spuneți tuturor.

MAGNATUL : Dumneata să-ți vezi de treburile dumitale.

CĂLUGĂRUL : Tocmai asta fac. Trebuie să știe toți.

Un asemenea lucru nu se ascunde. Cu ce drept?

Pe a cui răspundere?

MUNCITORUL : Poate că are dreptate.

MAGNATUL (*ridicînd din umeri*) : N-aveți decît. Apele cresc. Asta e.

CĂLUGĂRUL : Spuneți-le tot. E vorba de sufletele lor.

MUNCITORUL : Pînă dimineață, în jurul orei șase...

hanul va fi sub apă.

HANGIUL : Adică...

PROFESORUL (*uitîndu-se la ceas*) : Adică, mai avem de trăit vreo cinci ceasuri.

LOGODNICUL (*ridicîndu-se, într-o criză de adevărată nebunie*) : Nu! Nu vreau să mor, nu vreau să mor, nu vreau să mor! (*Vrea să se repeadă afară. Magnatul îl oprește și-l lovește, scurt, de două ori. Băiatul se prăbușește, plîngînd încet. Logodnica vrea să se repeadă la Magnat, dar Muncitorul o oprește, înconjurîndu-i umerii cu brațul.*)

MUNCITORUL : Nu se putea altfel. Trebuia. Acum o să se liniștească. (*Logodnica se duce lîngă băiat și-i ia capul în brațe.*)

MAGNATUL (*Actriței*) : Unde ai fost?

ACTRIȚA : Exact, ai ghicit.

MAGNATUL : Pentru ce-ai făcut asta?

ACTRIȚA : Nu știu... Așa... (*Se așază alături de Profesor.*)

MUNCITORUL (*se duce la aparatul de radio și începe să lucreze la el. Către Hangiu*) : N-ai o șurubelniță?

HANGIUL (*cu gesturi mecanice, scoate o șurubelniță și i-o dă*) : Poftim.

AGENTUL COMERCIAL : Fetița tatii!

FEMEIA : Acum ai să taci, Oswald. N-ai să mai strigi niciodată. (*Cu o imensă ușurare.*) Niciodată!

(*Pauză lungă.*)

ACTRIȚA : Prin urmare... o să murim.

PROFESORUL (*furios*) : Și ce moarte imbecilă! Absurdă! O moarte pentru imbecili. Pînă și pe asta am ratat-o.

HANGIUL : Dumitale ce-ți pasă, tot voiai să te sinucizi.

PROFESORUL : Asta era treaba mea, voința mea, gustul meu. Eram liber s-o fac sau nu. Dar să fii obligat să mori împreună cu alte sute de milioane de idioți nevinovați, într-un masacru idiot, lipsit de orice urmă de rațiune, de orice scop, e sub limita oricărei stupidități. E inomabil.

MUNCITORUL (*aplecat asupra aparatului de radio*) : Este! Mai bine făceau filozofia asta înainte. Nu cumva de aceea voiai să te sinucizi? Ca să scapi?

PROFESORUL : Astea sînt chestiuni infinit mai complicate și... personale.

MUNCITORUL : Văd că nu le păstrezi pentru dumneata.
 PROFESORUL : Domnule!
 MUNCITORUL : Ce domnule! Așa e. E mai grav să fii un dezertor decât un idiot nevinovat.
 CĂLUGĂRUL : Nu vă lăsați furați de minie. Ceea ce pare absurd aici își are cheia dincolo. Nu vă răzvrătiți : moartea noastră nu e nici stupidă, nici monstruoasă. E împlinirea legii. (*Adresându-se tuturor.*) Fiii mei! Mîine vom trece în împărăția veșnică. Lăsați-vă sufletele obosite să se odihnească, ca o apă liniștită, lăsați-le să se limpezească, ca mîine să se poată oglindi în ele lumina fără de moarte.
 MUNCITORUL : Cui îi predici asta, părinte? Dacă ar exista Dumnezeu dumitale, aş fi de o mie de ori mai răzvrătit încă.
 PROFESORUL : Răzvrătirea asta a rămas acum singura noastră avere omenească.
 LOGODNICA : Dumnezeu! Ce fel de Dumnezeu e acela care ar îngădui ceea ce se întîmplă.
 BĂTRÎNUL : Nu vorbiți așa, copii. Cine poate să știe...
 HANGIUL : Și tu ce știi, hai? Spune, ce știi?
 BĂTRÎNUL (*cu umilință*) : Eu? Nimic. Adevărat. Nu știu nimic.
 PROFESORUL : Știm că cerul e pustiu și că pe pămînt sînt numai oamenii, cu singurătatea lor.
 MUNCITORUL : Cu puterea lor.
 HANGIUL (*cu un gest în jur*) : Grozavă putere!
 MUNCITORUL : Și cu viitorul lor. Nu pricepeți că fără credința asta nu s-ar mai putea trăi? Sînt sigur că va veni un timp cînd n-o să ne mai fie frică de nimic, cînd vom fi stăpîni.
 AGENTUL COMERCIAL (*îndreptîndu-se, vizibil obsedat de o idee, spre Călugăr*) : Adică... tu spui că dacă fetița mea o să fie ucisă, așa trebuie. E bine așa. Și lui Dumnezeu trebuie să-i mulțumesc pentru asta! El o vrea, și eu trebuie să-i mulțumesc în genunchi. Așa spui.
 HANGIUL : Îi place carnea fragedă.

AGENTUL COMERCIAL : Atunci... atunci, o să te omor. (*Scoate un revolver.*) E dreptul meu să te omor. (*Îndreaptă revolverul spre Călugăr. Muncitorul sare și-i smulge arma din mînă.*)
 MUNCITORUL : Ești nebun!
 CĂLUGĂRUL (*înfinat de trist, acoperindu-și fața cu mîinile*) : Mai bine îl lăsați să tragă.
 AGENTUL COMERCIAL (*smulgîndu-și părul*) : Dar cine-i vinovatul? Cine-i?
 MUNCITORUL (*întorcîndu-se la aparatul de radio*) : În nici un caz un Dumnezeu care nu există. (*Întorcîndu-se brusc spre Magnat.*) Întreabă-l mai bine pe dumnealui. (*Toți se întorc, nedumeriți, spre Magnat.*)
 AGENTUL COMERCIAL : Pe el? (*Are o revelație.*) El! Înțeleg! (*Repezindu-se la gîtul Magnatului, în timp ce toți se ridică în picioare, izbiți de aceeași idee.*) Asasinule!
 MAGNATUL (*respingîndu-l cu un brînci puternic, pînă în perete*) : Otreapă! (*Se îndreaptă spre Agentul comercial. E în el o formidabilă amenințare.*) Haimana! (*Dar în fața lui s-a așezat, întunecat, Muncitorul.*)
 MUNCITORUL (*cu o voce surdă, dar amenințătoare*) : Să nu dai în el.
 MAGNATUL (*cu un răcnet*) : Poftim? (*Nu știe împotriva cui să se repeadă. Alături de Muncitor s-au așezat Profesorul și Logodnica.*)
 AGENTUL COMERCIAL (*din spatele lor*) : Asasinule! Ucigașule!
 MAGNATUL (*ca un mistreț încolțit, respirînd greu*) : Îhi! V-ați adunat cu toții! Ce vreți?
 AGENTUL COMERCIAL : Să dea socoteală! Nu-l lăsați!
 MAGNATUL (*revenindu-și*) : Mă înfrunțați voi pe mine? Voi? Dar cine sinteți voi? Ce sinteți voi? Păduchilor!
 PROFESORUL : Dacă ții la pielea dumitale, taci, mai bine, din gură.
 MAGNATUL : Pe tine o să te strivesc cel dintîi. Pe toți o să vă strivesc.

PROFESORUL (*izbucnind în ris*): Ha, ha, ai uitat unde ești și ce ne așteaptă! Puterea dumitale nu mai face nici cît un ciorap găurit. Ai devenit un simplu om. Un om oarecare, domnule. Observă că-ți spun domnule, așa, dintr-o politețe generoasă. Înțelegi?

MAGNATUL (*se uită la toți pe rînd. Scoate o chemare ca un geamăt*): Astra!

ACTRIȚA: Nu mă cheamă așa. (*Magnatul se așază încet pe un scaun. Fiecare își reia locul.*)

AGENTUL COMERCIAL: De ce-l lăsați? Ce mai așteptați? La spinzurătoare cu el!

BĂTRÎNUL: Dar ce-a făcut, oameni buni? Ce aveți cu el?

AGENTUL COMERCIAL: Nu pricepi, dobitocule, că din cauza lui s-a întîmplat totul? Și că ne-a mințit, spunînd că la noi n-o să fie război? De ce ne-ai înșelat, ucigașule?

MAGNATUL (*e evident nedumerit*): Eu nu pot să cred că e război. Aș fi știut. Încă nu era nimic hotărît.

HANGIUL: Altfel, te-ai fi pus la adăpost, nu-i așa? Dar noi tot am fi crăpat, că sintem doar o pleavă, niște păduchi!

FEMEIA (*către Muncitor, ieșind din apatia ei*): Eu nu pricep! Cine e el?

MUNCITORUL: El? Uită-te bine în ochii lui vineți. Acest om e războiul.

AGENTUL COMERCIAL: Moarte fabricantului de bombe!

FEMEIA (*încordată, oprindu-l*): Taci, taci! Nu pricep. Ajutați-mă. Există un vinovat în carne și oase pentru tot ce s-a întîmplat? Bătrînul ăsta de aici, el...? Răspundeți-mi, nu mă lăsați așa. Trebuie să pricep.

LOGODNICA: Nu e singurul vinovat.

MUNCITORUL: E printre principalii.

FEMEIA: Un om! Un om ca noi toți, vinovat de... Nu pricep, nu se poate pricepe. Doamne, Doamne, capul....

LOGODNICUL: De ce tace? De ce nu răspunde? (*Magnatul are, în adevăr, o mască lipsită de expresie, în care se poate ghici cel mult o umbră de nedumerire.*)

Uitați-vă la el, își bate joc de noi. (*Venind spre el.*) Cu ce drept îmi iei viața? Am nouăsprezece ani. Vreau să trăiesc! Vreau să trăiesc! Ucigașule!

HANGIUL: Să plătească! Să-l judecăm!

AGENTUL COMERCIAL: Fără judecată. Nu e nevoie de judecată. Să-l spinzurăm.

FEMEIA: Lăsați-mă să pun mina pe el. (*Îl pipăie, apoi izbucnește în ris.*) E din carne. O carne bătrînă și fleșcăită.

CĂLUGĂRUL: Opriti-vă. Ce vreți să faceți?

MUNCITORUL: E prea tîrziu ca să mai fie judecat acum.

Nu mai folosește la nimic. Lăsați-l.

PROFESORUL: Nu. Dacă va muri o dată cu noi toți, ca oricare dintre noi, înseamnă că am acceptat pînă la capăt masacrul ăsta stupid.

CĂLUGĂRUL: Gîndiți-vă ce faceți. Mai avem de trăit cîteva ceasuri. Nu vă încărcăți sufletul cu moartea unui om.

LOGODNICA: Dar ar fi salvată în schimb ideea de dreptate. Să se afirme aici, într-un fel oarecare, că există o dreptate omenească.

PROFESORUL: Sigur. Omul acesta trebuie să moară. Cu un sfert de oră înainte de moartea noastră.

CĂLUGĂRUL: N-aveți dreptul!

PROFESORUL: Nu-l avem? Dar e singura noastră șansă de a ne apăra dreptul de a muri liberi. (*Către Magnat.*) E o chestiune simbolică, înțelegi? Pe mine, personal, nu mă interesezi ca om, ci ca idee.

CĂLUGĂRUL: Tocmai dumneata vorbești?

PROFESORUL: Eu vorbesc. Nu vreau să fiu suprimat ca o muscă. Nu accept soarta mușuroiului de furnici. Dacă ceilalți o vor, treaba lor.

CĂLUGĂRUL: Nu veți face lucrul ăsta îngrozitor, nu-i așa? Cum, tăceți? (*Logodnicei.*) Și dumneata? Oh, Doamne! (*Își ia capul în mîini.*)

HANGIUL: Lasă văicăreala! De ce să așteptăm pînă mîine?

AGENTUL COMERCIAL: Acuma.

LOGODNICUL: Acuma!

PROFESORUL : Nu. Nu așa! Omul acesta trebuie să-și primească pedeapsa cu un sfert de oră înaintea morții noastre. Mîine dimineată, la șase fără un sfert!

(*Tăcere lungă.*)

MAGNATUL : Terminați odată cu comedia asta timpită. Nu vedeți că sinteți caraghioși? Ha, ha, ha!
(*Rîsul i se stinge.*)

BĂTRÎNUL : Și cine o să...? (*O clipă de tăcere.*)

PROFESORUL : Vom trage la sorți.

MAGNATUL (*Actriței*) : Și tu taci? (*Ea nu-i răspunde.*)

Mă urăști?

ACTRIȚA (*sfîrșită*) : Îmi ești indiferent.

FEMEIA : Nu e un blestem! Nu-i un blestem! E un om.
Un om în carne și oase. Un moșneag!

C o r t i n a

ACTUL III

E ora cinci dimineată. În scenă e întuneric. Siluetele oamenilor de-abia se ghicesc. Numai prin crăpătura zidului pătrunde o luminosită tulbure. Se văd norii fugind pe cer. După o trecere de cîteva minute, se aprinde un reflector albastrui, care pipăie podeaua, zidurile, și se oprește asupra logodnicilor. Stau alături. El — prăbușit cu capul în mîini, ea — aproape țeapănă, cu ochii mari, deschiși.

LOGODNICUL : Nu mai pot îndura. Mi-e rău. Mi-e greață. Oare n-o să mor de frică? Am auzit că se întîmplă ca oamenii să moară de frică. Nu-mi mai simt pulsul. Cred că mă lasă inima. Ia vezi tu! (*Fata îi pune mîna pe puls.*) Nu, nu așa. Lipește-ți urechea de piept și ascultă bine. Uite, acum nu bate. Am intermitențe.

LOGODNICA (*care și-a lipit urechea de pieptul lui*) : Nu, n-ai nimic. Nu-ți fie frică.

LOGODNICUL : Ba da, nici n-ai ascultat. Pot să am o sincopă. Dar tu n-ai nici un fel de grijă de mine. Numai la tine te gîndești. Am știut totdeauna că ești egoistă. Dar nu-mi închipuiam că într-o clipă ca asta...

LOGODNICA : Taci, te rog, taci!

LOGODNICUL : De ce nu vine odată hangiul cu lumînările? Nu pot îndura întunericul ăsta! Uite, iar nu bate. De ce stai așa, de ce nu spui nimic? Și pretindeai că mă iubești! Voiai să te căsătorești cu mine! Căsătoria e un lucru sfînt, un lucru serios. Cu o ușuratică ca tine, cine știe ce ar fi ieșit!

LOGODNICA : Da, ar fi ieșit, probabil, ceva cumplit de trist.

LOGODNICUL : Ce vrei să spui? N-am dreptate? Totdeauna ai luat totul în glumă. Crezi că nu-mi dădeam seama? Dar măcar acum ai putea să-ți recunoști vina și să te porți cu mine cum se cuvine. Ce faci?

LOGODNICA (*s-a ridicat în picioare*) : Lasă-mă, te rog, nu mai pot nici eu.

LOGODNICUL (*apucînd-o de mînă*) : Unde vrei să te duci? Nu pleca de lângă mine! Ești logodnica mea.

LOGODNICA : Sst! Mai încet. Ne aud oamenii. E oribil!

LOGODNICUL : Puțin îmi pasă de oameni. (*Izbucînd în plîns.*) Oh, mi-e frică! Mi-e frică!

LOGODNICA (*așezîndu-se din nou lângă el și mîngîindu-l pe cap. Cu o voce dezolată*) : Ce să fac eu cu tine, ce pot eu să fac?

LOGODNICUL : N-am văzut niciodată înecați. Se spune că se umflă.

LOGODNICA : Cînd mă gîndeam cum o să fie viața mea, mi-o închipuiam plină de o dragoste mare, care o să absoarbă totul : fiecare gest, fiecare gînd, fiecare cuvînt să fi fost numai dragoste.

LOGODNICUL : După ce o să murim, o să ne umflăm și o să plutim prin încăperea asta ca niște pești putrezi, izbindu-ne cap în cap.

LOGODNICA : Știam că o să vină și moartea, dar mă gîndeam că și ea o să facă parte din dragoste. Ca un ultim pilpiit al unei flăcări : cu o lumină mai intensă, mai curată.

LOGODNICUL : În ochi și în gură o să avem lipitori. N-am puterea să aștept. Nu mai pot suporta așteptarea!

LOGODNICA : Dacă m-ai iubi, cel puțin! Gîndește-te că ești alături de mine, că o să murim împreună! Nu-ți fie frică! Nu sînt eu logodnica ta? Dacă vrei, ia-mă în brațe, lipește-te de mine, ține-mă strîns.

LOGODNICUL : Nu vorbi de dragoste. Mi-e greață, îmi vine să vărs. (*Rătăcit.*) Nu mai pot aștepta. O

să mă omor. Dacă m-aș omori acum, n-aș mai ști nimic, aș scăpa de frică. (*Străbătut de o idee.*)

Oh, dacă tu ai vrea... Spune-mi, vrei?

LOGODNICA (*începînd să înțeleagă, îngrozită*) : Ce?

LOGODNICUL : Dacă te-aș vedea... Dacă ai face-o și tu... aș avea și eu curaj. Să ne sinucidem amîndoi... Vrei?... Dar tu întîi. Înțelegi? Atunci aș fi în stare. Te implor, fă asta pentru mine.

LOGODNICA : Cum de nu te-am cunoscut pînă acum?!

LOGODNICUL : Ești o egoistă scirboasă! Te urăsc! Te urăsc! (*Logodnica dă să se ridice.*) Să nu pleci de aici. (*Fata se ridică.*) Dacă pleci, țip în gura mare că mi-ai propus un lucru rușinos aici, pe întuneric. Că ești o destrăbălăță.

LOGODNICA (*se așază din nou, zdrobită. Reflectorul se concentrează asupra ei. Repetînd cuvintele pe care i le-a spus Călugărul*) : „Cînd ai să-ți dai seama că ești singură, să nu-ți pierzi cumpătul. Numai în singurătate îl găsăm pe Dumnezeu“. Părinte... Părinte...

(*Reflectorul se stinge și se aprinde un altul, asupra Profesorului și Actriței.*)

PROFESORUL : Palmele mele miros încă a tine. De fapt, te țin și-acum în brațe. Nimic nu te mai poate desface. Ești legată de mine pentru totdeauna. Da. Pentru totdeauna! Ultima clipă nu înseamnă oare totdeauna?

ACTRIȚA : Nu vreau să exagerezi. Mi-aduc aminte că și odinioară mă speria exaltarea ta. Ai avut atît de puțin de luat, Oswald! Sînt săracă.

PROFESORUL : Nu, nu știi nimic. Era în mine un gol fără fund, o prăpastie neagră și urîță, și acum sînt ca un arbore înfrunzit. Cum poți să te plîngi de sărăcia ta? Minunea asta ființa ta a făcut-o.

ACTRIȚA : De ce te încapățînezi? De ce nu vrei să mă vezi așa cum sînt? O să-ți spun eu : o femeie aproape bătrînă. Stearpă. Fără un gînd inteligent, fără un sentiment întreg. O cabotină, de care n-ar fi auzit niciodată nimeni dacă n-ar fi fost întreținută de amanți bogați. Vezi, nu-ți ascund nimic!

Ce aş putea eu să-ţi dau, cînd nici moartea nu are de luat nimic? Hai să tăcem, Oswald. Măcar de asta mă simt în stare acum: să aştept tăcînd.

PROFESORUL: Atunci, acum cîteva ceasuri, de ce-ai fost amanta mea?

ACTRIȚA: Pentru că o doreai... pentru că nu voiam să mor... pentru că... nu ştiu... lasă-mă.

PROFESORUL: Nu-i adevărat. În clipa aceea, m-ai iubit. M-ai iubit aşa cum nu ţi-ai închipuit vreodată că se poate iubi. Să nu negi! O ştiu. Şi viaţa mea a fost o scîlîmbăială oribilă. De aceea nu vreau să renunţ la împlinirea asta. Am găsit-o prea tîrziu şi o plătesc prea scump.

ACTRIȚA: E adevărat că voiai să te sinucizi?

PROFESORUL: Da. *(Cu un surîs ironic.)* Dacă ar trebui să trăiesc, ar trebui să fac un frumos autodafé din teoriile mele de odinioară. Ar fi un moment destul de neplăcut de trecut.

ACTRIȚA: De ce voiai să te sinucizi?

PROFESORUL: Nu ţi-am spus? *(Ironic.)* Aveam teoriile mele. *(Sincer.)* De fapt, nu eram un farsor. Însă în noaptea asta am descoperit că totul pornea dintr-un teribil vid interior. Din sentimentul exasperant al ratării. Sînt un ratat, Linda, asta-i adevărul. De aici la nihilism nu e decît un pas.

ACTRIȚA: Şi acum, totul s-a schimbat?

PROFESORUL: Ştiu că pare idiot. Da, totul s-a schimbat. Nu înţeleg încă bine ce s-a întîmplat. Dar ştiu cu certitudine că dacă ar trebui să-mi iau viaţa de la început, aş fi altul. Nu e prea măgulitor pentru veleităţile mele de gînditor, însă puţin îmi pasă. Sînt ca un înviat din morţi. Asta e esenţial. De aceea te iubesc, Linda. Sînt sigur că te-am iubit, fără să ştiu, douăzeci de ani. Te-am aşteptat, fără să ştiu, douăzeci de ani. Nu simţi ce miraculoasă ar putea fi viaţa noastră cu această dragoste între noi?

ACTRIȚA: Un ratat şi o cabotină! Îţi faci iluzii, Oswald.

PROFESORUL: Nu. Nu te cunoşti. Eşti o femeie extraordinară, Linda: frumoasă, bună, generoasă. Şi viaţa noastră ar fi cu atît mai bogată şi mai

plină, cu cît venim mai săraci şi mai flămînzi spre ea.

ACTRIȚA: Tac! E atroce ceea ce faci. Tocmai acum, cînd am îndrăznit să mă privesc în faţă şi să mă văd pentru prima dată cum sînt, tocmai acum să mă amăgeşti? Lasă-mă. M-am săturat de minciună.

PROFESORUL: Linda, bagă de seamă ce faci. Nu-i adevărat ceea ce spui. Cînd te-am ținut în braţe, m-ai iubit, am simţit că mă iubeşti. Nu se poate să mă fi înşelat. Asta ar fi atroce. Nu se poate. Nu mă poţi lăsa aşa. Răspunde!

ACTRIȚA *(spectatorul trebuie să-şi dea seama că nu e convinsă)*: Te-am iubit.

PROFESORUL: Şi ştii ce înseamnă reîntîlnirea noastră, îţi dai seama ce ar fi viaţa noastră, nu-i aşa? Răspunde.

ACTRIȚA: Spune tu, Oswald. Cum ar fi? *(Cuprinsă de înfrigurare)*. Spune. Spune!

PROFESORUL: Ar fi adevărată. Şi grozav de simplă. Curată, întreagă.

ACTRIȚA: Spune!

PROFESORUL: Am fi foarte tineri, în ciuda vîrstei noastre, pentru că am lua totul de la început. Şi totuşi, am avea multă înţelepciune, multă prudenţă, ca să nu stricăm nimic, să nu irosim nimic. Tu ai deveni cu adevărat o actriţă mare. Eu... oh, sînt sigur, Linda, că am trăi astfel, încît după mulţi ani, sau chiar după puţini, ce importantă are asta... am putea muri împăcaţi. Atunci...

ACTRIȚA: Nu, nu vreau să te mai ascult. Nu pot. Ce rost are tortura asta? Ştii doar că lucrurile astea n-au să se întîmple niciodată.

PROFESORUL: Dar simţi că ele ar fi cu putinţă, spune, simţi, crezi?

ACTRIȚA: Tocmai asta e îngrozitor. Ascultîndu-te, o clipă am crezut. Şi eu nu mai vreau să mă mint. Măcar în ultimul ceas să fiu cinstită cu mine însămi. Îţi dai seama? E ultimul ceas! Nu sînt femeia pe care o crezi.

PROFESORUL (*după o tăcere*): Și dacă ți-aș cere să te minți și să mă minți? Nu, nu, e stupid. N-aș primi asta. Eu cred în tine, Linda, cred, mă auzi? (*Tăcere. Reflectorul se concentrează asupra Actriței.*) Mă auzi?

ACTRIȚA (*înclinînd capul. Spectatorul înțelege că minte*): Da, Oswald.

(*Reflectorul se stinge. Întineric. Apoi, se aprinde un altul, slab, asupra Femeii. Se ridică. Cu mâinile întinse, caută puțin în jurul ei.*)

FEMEIA: Oameni, unde sînteți? Vreau să vorbesc cu voi. Mă auziți?

VOCEA BĂTRÎNULUI: Spune, doamnă. Sintem aici.

FEMEIA: Da. Acuma știu. Am crezut că ați plecat toți. Dar dacă ascult bine, aud inimile voastre cum bat în întineric. Și privirile voastre sînt aici, în jurul meu, ca niște degete stîngace care dibuie. Simt și căldura răsufărilor voastre. Uitasem cum e printre oameni. E ca într-un staul cu fin mult și vite blinde. E cald. Mi-e puțin frică de voi, dar mi-e bine așa. Credeam că sintem toți blestemați, că viața e putredă și otrăvită în veacul veacului. Nu știu dacă pricepeți. Așa credeam! Cineva a spus însă aici că nu e un blestem și că există vinovați pentru toate grozăviile care se întîmplă. Acum, a venit ea, și m-a cuprins cu brațul pe după umeri, și mi-a legănat capul bătrîn, și mi-a spus să vorbesc cu oamenii, căci mîine dimineată o să mă ierte și o să-mi închidă ochii cu degetele ei osoase, ca o soră și ca o mamă. Mi-a dezlegat limba înțepenită și mi-a spus să vorbesc. Nu mă credeți nebună, n-am fost niciodată nebună, lăsați-mă să vorbesc. Dacă n-aș vorbi acum, aș innebuni cu adevărat. (*Pauză.*) Am avut doi fii. Pe cel mare îl chema Peter, era cel mai frumos băiat din ținutul nostru și cel mai bun. Oamenii îi spuneau „Îngerul“. Pe cel mic îl chema Oswald. L-am născut schilod și rău. Eu sînt vinovată, l-am născut blestemîndu-mi soarta și i-am dat să sugă fiere, nu lapte. L-am crescut cu prea puțină

dragoste, și el, sărăcuțul, a ajuns un ghemotoc de ură. Știu că sînt vinovată. Lăsați-mă să vorbesc. De-abia după ce a murit am simțit că e pruncul meu, rupt de aici, din pîntecele ăsta ticălos. Nu-mi ascund vina, lăsați-mă să vorbesc. Oamenii l-au botezat „Diavolul ghebos“. Numai Peter îl iubea. Însă el, bietul de el, sărăcuțul de el, îl ura pe Peter. Dar dacă n-ar fi fost războiul, nu s-ar fi întîmplat nimic, vă jur că nu s-ar fi întîmplat nimic. (*Pauză.*) Într-o noapte, au venit soldații străini și l-au luat pe Peter. L-au luat și l-au împușcat, pentru că a rupt niște afișe de-ale lor. Eram să mor atunci, dar n-am murit. Nu, n-am murit. Peste două zile, m-am dus să fac curat în odaia lui Oswald. Sub perna lui, am găsit niște scrisori. Una din ele era o ciornă, scrisă cu creionul, de mîna lui. Îl denunța în ea pe frate-su. Celelalte scrisori erau scrise cu cerneală. Aveau și mărci. Numai că nu le pusese încă la poștă. Zece erau. Tot denunțuri. Împotriva unor băieți din fermele vecine. (*Pauză.*) Oameni buni, eu... eu l-am otrăvit. Era în noaptea de 14. Și cînd a murit, după ce s-a zvîrcolit toată noaptea, a mai țipat o dată: mamă! (*Pauză lungă. O altă voce, umilă.*) Ce cumplit tăceți! Nu mai simt privirile voastre. Ați închis ochii? Nici bătăile inimilor nu le mai aud. E frig aici. Vai ce frig e! Ea mi-a spus să vă vorbesc. Așa, ca să știți. Ca să știe și el, moșneagul de acolo. Dar nu mă puteți judeca voi. M-a judecat ea. Stă lîngă mine și mă ține pe după umeri. Îmi spune că dimineată o să mă ierte, pentru că am avut puterea s-o aștept și nu mi-am pus capăt zilelor. Dimineată o să mă ierte. (*Pauză.*) Oswald, vine mama, vine mîine.

(*Reflectorul se stinge. Se aprinde un altul, asupra Călugărului.*)

CĂLUGĂRUL: Doamne! Cîtă durere e pe pămîntul tău. E prea multă, Doamne. Oare e drept să fie așa? (*Cu o teribilă îndoială.*) Doamne, oare nu greșești?

(Reflectorul se stinge. Un moment e întuneric. Pe scara de la beci apare Hangiul, cu o luminare în mână. În scenă se face lumină.)

HANGIUL : Am găsit luminări. (Dar toate personajele continuă să rămână nemișcate un moment. Apoi, Agentul comercial se duce la Călugăr.)

AGENTUL COMERCIAL : Ei! (Arătând spre Femeie.) Ai auzit-o? Nu ne mai ține o predică. (Călugărul schițează un gest de fereală cu mâna și-și lasă, învins, capul pe piept.)

BĂTRÎNUL : Lasă, omule, nu vă mai chinuiți.

MUNCITORUL (se duce la Hangiu, ia o luminare și se apropie cu ea de aparatul de radio) : Ai găsit și o sîrmuțică?

HANGIUL : Da. (I-o dă.)

MUNCITORUL (căutînd cu privirea un ajutor, se adresează Logodnicei) : Domnișoară, nu vrei să-mi ajuți puțin? (Fata vine lângă el.) Uite, dacă vrei, ține lumina asta așa, ca să pot vedea.

LOGODNICA : Crezi că-l poți repara?

MUNCITORUL : Trebuie să fac ceva. Asta liniștește.

LOGODNICA : Și dumitale ți-e frică?

MUNCITORUL : Dumneata ce crezi? În orice caz, nu ne-a mai rămas decît să terminăm cît se poate de curat toată afacerea asta. Ține lumina puțin mai aproape, te rog. O să meargă lumea și fără mine. Văd că nu-ți tremură mîna! Ești o fată și jumătate! Aha, mi se pare că am găsit unde-i buclucul. (Se apleacă cu atenție asupra aparatului.) Să nu-ți fie rușine, și mie mi-e frică. Ei comedie, ce rablă afurisită!

BĂTRÎNUL : De cînd am aflat ce ne așteaptă, mă chinuiesc ca un Christos să-mi aduc aminte de un lucru bun pe care l-am făcut în viața mea, și nu izbutesc.

AGENTUL COMERCIAL : La ce-ți folosește să te mai gîndești la ce-a fost?

BĂTRÎNUL : Dacă mi-aș aminti vreo faptă bună, măcar una, aș aștepta sfîrșitul mai împăcat. Nici voi nu vă puteți aduce aminte?

PROFESORUL (cu autoironie) : O faptă bună? Da. Cred că am făcut foarte bine cînd mi-am ras mustața.

HANGIUL : Toată viața am muncit ca un ciine, mirînd și mușcînd în dreapta și în stînga, ca să cîștig un ban. Am un frate care are o nevastă bolnavă și o duce tare greu. Nu l-am văzut de ani de zile. Măcar să mă fi dus și eu o dată la ei și să le fi bătut în ușa : bucuroși de oaspeți? Sînt eu, fratele tău. Ce, e puțin lucru un frate? Stați să vă îmbrățișez pe amîndoi. Uite, v-am adus și eu cîte ceva. Nu mare lucru, dar e din toată inima. Să ciocnim și să bem din vinul ăsta, ca frați buni ce sîntem. Ca frații... (Pauză.) Mare porcărie și viața!

BĂTRÎNUL : Da, te miri cum de ne mai rabdă pămîntul să-i facem umbră. Ce fel de viață e aceea în care oamenii nu ți-s frați? Cînd îmi venea în cap nebunia ceea a mea, despre o lume mai înțeleaptă, chiar la asta mă gîndeam. Oriunde te-ai duce, chiar la capătul pămîntului, să poți să bați la orice casă, și oamenii să se bucure, să te poartească înăuntru și să-ți spună : „Bine-ai venit, drumetule, te așteptam. Ce solie de bucurie și de pace ne aduci de la oamenii din părțile tale?”

MUNCITORUL : O să vie odată și viața aceea. Lumea nu se termină cu noi.

AGENTUL COMERCIAL : Eu cred că dacă acum, printr-o minune, am putea să trăim, totul ar fi altfel.

BĂTRÎNUL : E ușor de spus. Dar de unde să apuci itele? Viața trebuie schimbată toată, pînă în temelie. Asta e!

LOGODNICA : Ah, dacă totul n-ar fi fost decît un coșmar! Știu ce-ar fi de făcut. Să bați toate drumurile lumii, să te oprești la toate răscrucile și să strigi în gura mare : oameni, nu lăsați să se facă asta, nu îngăduiți crima asta! Nu-i așa, părinte?

CĂLUGĂRUL : ...Nu știu... Poate. Poate că voi aveți dreptate. (Vorba îi rămîne în gît. Se aude cîntecul unui cocoș. E cuprins de o teribilă surescitare.)

BĂTRÎNUL : Un cocoș!

CĂLUGĂRUL : A strigat cocoșul! (Încearcă zadarnic să se ridice de pe fotoliu.) Doamne, îți înțeleg

semnul. Milostivește-te! M-am lepădat de tine. Iartă-mă, Doamne! Iartă-mă! *(Se prăbușește în fotoliu. Încet.)* Facă-se voia ta!

MAGNATUL : Cît o să mai țină toate aiurelile astea? Cu cocosi, cu cai verzi pe pereți, cu amintiri duioase și proiecte filantropice! Nici măcar nu se poate muri liniștit aici.

ACTRIȚA : Te scot din sărite! Pe mine nu mă poți înșela, degeaba te ascunzi sub masca asta de nepăsare. Înăuntru fierbi de venin și de ură. Le-ai pune căluș dacă ai putea.

MAGNATUL : Ură? Împotriva cui? A unor paiate caraghioase, a unor neisprăviți? *(Arătându-l pe Hangiu.)* Împotriva pungașului ăsta, pe care l-a apucat omenia pentru că i-a ajuns funia la par? Împotriva călugărului ăsta ramolit, care se joacă de-a sfântul Petru? Împotriva fetei ăsteia isterice, care face pe Jeanne d'Arc? Sau poate împotriva hodorgului ăluia smintit *(îl arată pe Bătrîn)*, care vrea să transforme lumea? Ciudă? Ha, ha, ha! Uită-te la el! *(Îl arată pe Profesor.)* N-a fost în stare să facă nici o ispravă în toată viața lui, și acum salvează ideea de libertate și de justiție. Mincător de rahat! Mie să-mi fie ciudă pe voi! Pe cine? *(Arătându-l pe Muncitor.)* Pe el, care... care... *(Întorcându-se înverșunat spre Actriță.)* Sau poate pe tine? Îți închipui că-mi pasă că te-ai purtat ca o cățea, că mă doare? Crezi că ei nu știu cine ești: o actriță proastă, o cocotă bătrână, o epavă, o...

PROFESORUL *(repezindu-se la el)* : Tac! Nu-i adevărat! Auziți? Nu-i adevărat! Minte! *(Magnatul încearcă să-l lovească, dar Profesorul îi prinde mîna și rămîn o clipă încremeniți așa.)*

MAGNATUL : Știi foarte bine că nu mint.

PROFESORUL : Ba da, minți nerușinat. *(Recăpătîndu-și calmul, cu răutate calculată.)* Moșneag neputincios! Neputincios! *(Magnatul încearcă să se smulgă din strînsoarea lui, se congestionează, apoi, ducîndu-și mîna la cap, se îndreaptă, clătîniindu-se, spre scaun.)*

MAGNATUL : Vă bucurați degeaba. Puterea mea nu-i aici, e în fiul meu. Aha, nu știati că am un fiu! E tînăr și puternic. Și el e la adăpost. Lui nu i se poate întîmpla nimic. Vă bucurați de bătrînețea mea! Am un fecior, neghiobilor!

HANGIUL : Să terminăm odată cu el. *(Arată cu degetul afară.)* Se face ziuă.

(Toți s-au ridicat în picioare, afară de Călugăr și de Magnat. Privesc încremeniți spre lumina de afară, care crește, turbure și rece. Profesorul se îndreaptă încet spre crăpătura din perete și privește lung. Se întoarce apoi cu fața spre scenă. Se vede că a contemplat un spectacol înfricoșător.)

PROFESORUL : Nu ieșiți. Da. E timpul. *(Ceilalți îl înconjoară pe Magnat.)*

MUNCITORUL *(întoarce în timpul acesta butonul aparatului de radio, de unde izbucnește deodată o muzică de jaz. Toți se privesc consternați, nepricepînd încă.)*

LOGODNICUL *(aproape delirant)* : Muzică! Se transmite muzică!

MAGNATUL : Încearcă alt post! *(Toți, afară de Călugăr, s-au adunat în jurul aparatului de radio. Se mai aude un post cu muzică.)*

LOGODNICA : Se cîntă și aici! Dar asta înseamnă... *(Muncitorul face un semn de tăcere. Frămîntarea încetează, și atunci se aude clar vocea crainicului.)*

VOCEA CRAINICULUI : În urma catastrofalului cutremur de pămînt, care a avut loc aseară la orele douăzeci și unu, digurile au fost rupte pe o lungime de cinci kilometri. În regiunile sinistrate au fost luate toate măsurile pentru salvarea supraviețuitorilor. Credem că la ora actuală... *(Unda se pierde.)*

ACTRIȚA : Cum? Nu înțeleg! Nu-i război?

LOGODNICUL *(începînd să țopăie)* : Sintem salvați! Sintem salvați!

MUNCITORUL *(o ia pe Logodnică în brațe, învîrtind-o prin aer)* : Nu murim, domnișoară! Nu murim!

(Toți se îmbrățișează. E un delir de bucurie. Numai Femeia și Călugărul nu participă.)

AGENTUL COMERCIAL : Și avioanele, tunurile?
MUNCITORUL : Erau simple exerciții, nu vă spuneam eu?
O coincidență.

HANGIUL : Tăceți! (*Se aude din nou vocea crainicului.*)
VOCEA CRAINICULUI : Locul unde a dispărut o mare
personalitate financiară, care ne vizitează țara,
a fost identificat. S-au trimis în această direcție
ambarcațiuni și avioane. Următorul comunicat
va fi difuzat peste o jumătate de oră. (*Muzică.*)

MAGNATUL : Parcă era vorba de o judecată, de o exe-
cuție! Și culmea e că datorită mie o să fiți salvați.
PROFESORUL : Avertismentul rămâne valabil.

MAGNATUL : Să vedem ce-ai să te faci acum cu fetița
asta inocentă pe brațe. (*O arată pe Actrița.*) Mănincă
milioanele cum măninci dumneata fasolea. Cred
că o să-mi permit ironia să vă iert. (*I-a căzut
batista din buzunar. Agentul comercial se precipită
și i-o ridică.*)

AGENTUL COMERCIAL : V-a căzut batista. (*Magnatul
ridică din umeri și iese.*)

FEMEIA : Cum, îl iertați?

PROFESORUL : Trebuie să facem ceva, apa a ajuns la
temeliile hanului.

MUNCITORUL : Să ridicăm semnale. Aduceți cearșafuri,
pături.

(*Urmează o mare agitație. Toți aleargă afară sau spre
camere. Rămân Femeia și Călugărul.*)

FEMEIA (*după ce, dînd peste revolverul aruncat de
Muncitor, l-a ridicat*) : Adică, nu s-a terminat.
Nu s-a schimbat nimic. Totul merge mai departe.
Nu m-a luat, nu mă lasă să mă odihnesc. Dar nu
mai pot! (*Se duce la Călugăr, atingîndu-i brațul.*)
Nu mai pot, omule. Și pe el de ce-l lăsați să scape?
Spune-mi! De ce taci? Și voi m-ați mințit? Sau
vi-e frică de el? Asta e! Mie nu mi-e frică. (*Îi
spune ceva la ureche Călugărului.*) Ți-e teamă să
răspunzi? Dar mă aprobi! Înțeleg. Să nu spui
nimănui ce ți-am șoptit. Numai noi doi să știm.
Auzi? Nimănui. (*Iese.*)

(*Scena care urmează va fi tot timpul întreruptă de trecerea
grăbită a unuia, a altuia. Oamenii sînt așezați: cară cearșafuri,
bagaje etc.*)

MUNCITORUL (*intrînd cu Logodnica*) : Nu-mi aduc aminte
unde l-am pus. (*Caută acolo unde a pus revolverul,
cînd l-a dezarmat pe Agentul comercial.*) Aș fi
jurat că aici l-am aruncat. De fapt, împușcăturile
unui revolver nu se pot auzi prea departe. Lasă,
nu mai căuta. Nu te mai obosi.

LOGODNICA : Spuneai că ar fi foarte bine dacă s-ar
trage niște focuri de armă.

MUNCITORUL (*surizînd*) : Se pare că așa fac totdeauna
oamenii pierduți între ghețuri sau în pădurile
ecuatoriale. Îmi plac grozav romanele de aventuri.
Și dumitale?

LOGODNICA (*cu o nuanță de superioritate*) : Prefer
literatura bună. Mergem?

MUNCITORUL : Stai! Vreau să te întreb ceva. Cum te
cheamă?

LOGODNICA : Anny!

MUNCITORUL (*puțin dezamăgit*) : Nu știu de ce-mi
închipuiam că te cheamă Angela sau Genoveva.
Dar e frumos și Anny.

LOGODNICA : Și pe dumneata?

MUNCITORUL : Nick. E un nume caraghios, nu?

LOGODNICA : Da, e destul de caraghios.

MUNCITORUL : Și pe băiatul dumitale?

LOGODNICA : Care băiat?

MUNCITORUL : Băiețașul acela. Mi se pare că ți-e
logodnic.

LOGODNICA : Nu-mi mai este. (*Arătîndu-l pe Călugăr.*)
Hai! (*Ies în fugă.*)

LOGODNICUL (*intrînd, către Călugăr*) : Unde-i Anny?
Anny! Anny! (*Iese, strigînd-o.*)

HANGIUL (*intră cu un sac, în care vîră diverse lucruri:
cutii de conserve, sticle, apoi se îndreaptă spre
ieșire. Se întoarce spre Călugăr*) : Astea sînt pentru
frate-meu. (*Iese.*)

PROFESORUL (*intră cu Actrița; are în mînă un cearșaf*) :
Să-l atrînm la fereastra din spatele hanului. Ce
ai, Linda? Ți-e rău?

ACTRIȚA (*așezîndu-se*): Nimic. O slăbiciune. După atîta spaimă...

PROFESORUL: Dar nu mai ai nici un motiv de spaimă. Vom fi sigur salvați.

ACTRIȚA: Știu. Însă mi-e groaznic de frică de moarte, Oswald. Cînd mă gîndesc că o să mă întîlnesc din nou cu ea...

PROFESORUL: Dar ți-am povestit cum o să fie. De ce nu vrei să înțelegi că eu...

ACTRIȚA: Sst!

PROFESORUL: Ce e?

ACTRIȚA: Nu te prefac că nu știi.

PROFESORUL (*cu o nuanță de falsitate în voce*): Nu știu. Știu numai că am nevoie de tine.

ACTRIȚA: Nu-i adevărat. Ai s-o găsești pe aceea de care ai cu adevărat nevoie. Sau poate nici n-ai nevoie de o femeie. Știi, Oswald, de fapt eu nici nu izbutesc să-mi aduc bine aminte de tine. Cred că te uitasem de tot.

PROFESORUL: Atunci de ce m-ai făcut să cred că mă iubești?

ACTRIȚA: Nu știu. Nici nu vreau să știu.

PROFESORUL: Prin urmare, m-ai mințit?

ACTRIȚA (*cu o nuanță de cabotinism*): A fost singura minciună curată din viața mea. (*Cu oarecare iritare.*) Te-am ajutat.

PROFESORUL: N-aveam nevoie. Ți-am cerut să nu mă minți.

ACTRIȚA: Ba nu. Mi-ai cerut să te mint. De acum înainte, n-o să mai mint. Jur. Cînd o să-mi fie greu, o să-mi inchipui că tot ce mi-ai povestit în noaptea asta ar fi fost cu puțință. Că nu depinde decît de mine ca să fie așa. (*Pauză. Cu un suris.*) Cine știe, poate că totuși voi mai juca. (*Pauză.*) Hai, răspunde-mi! Nu-i așa că undeva, în adîncul sufletului tău, ești mulțumit că te dezleg de promisiuni și că devii liber? Hai, bătrînul meu băiețaș, mărturisește! (*Profesorul ingenunchează înaintea ei, îi sărută mîna, își lasă capul în poala ei; ea îi vorbește deodată cu infinită tandrețe.*) Dragul meu!

PROFESORUL (*ridicînd capul*): Linda... poate că totuși...

ACTRIȚA (*astupîndu-i gura cu mîna*): Nu uita că sînt actriță. Ți-am spus așa, pentru că am găsit momentul melodramatic. (*Pauză.*) Știi, Oswald, teribil aș vrea să am un copil. Crezi că e prea tîrziu?

PROFESORUL: Linda...

ACTRIȚA (*repetînd gestul*): Gata! (*Se ridică veselă.*) Hai să înălțăm drapelul vieții noastre noi. (*Se îndreaptă spre ieșire.*)

PROFESORUL (*încet, cu un suris lipsit de răutate*): Cabotină! (*Ies.*)

MAGNATUL (*intră cu priviri căutătoare. Către Călugăr*): Pe unde umblă bezmeticii ăștia? (*Începe să bată gongul. Apar toți.*)

HANGIUL (*intrînd*): Ce este? Ce s-a mai întîmplat?

AGENTUL COMERCIAL (*intrînd*): Cine sună gongul?

MAGNATUL: Sînteți toți? Încetați să vă mai pierdeți vremea cu fleacuri. Cine știe cît poate să dureze pînă ne vor găsi, și în cîteva clipe apa va pătrunde în han. Trebuie să facem ceva. O plută!

MUNCITORUL: Avem grinzi, scînduri.

MAGNATUL (*Hangiului*): Ce mai stai? Mișcă-te! Dă-ne cuie, securi, frînghie.

LOGODNICUL (*care privea afară, începe deodată să facă semne cu mîna, fără să poată vorbi, apoi izbucnește*): Bărcile! Uitați-vă! Vin bărcile!

(*Toți năvălesc să privească.*)

MUNCITORUL: Sînt cinci.

BĂTRÎNUL: Cred că e și una cu motor. O șalupă.

(*Strigăte, semne.*)

LOGODNICA (*repezîndu-se la Călugăr*): Trezește-te, părinte! Vin! Sîntem salvați! (*Își retrage cu groază mîna și scoate un țipăt. Toți, afară de Magnat, se întorc spre fată, care-l arată cu degetul pe Călugăr.*)

BĂTRÎNUL (*după ce a pus mîna pe Călugăr*): E aproape rece. A murit demult.

LOGODNICUL: Ce ghinionist, săracul! Tocmai acum, cînd sîntem salvați.

PROFESORUL: Gura, tinere! Cînd o deschizi, spurci totul. (*Se duce și-i închide ochii Călugărului.*)

AGENTUL COMERCIAL (*care a urmărit ce se petrece afară*):

Ne-au văzut! Ne-au văzut!

HANGIUL: Șalupa a pornit spre noi. În cinci minute va fi aici. Va fi aici, prieteni!

BĂTRÎNUL: E cineva în picioare la proră. Ne face semne. Vin oameni, vin oamenii spre noi! Să trăiești, omule, care vii în numele vieții! Să fii binecuvântat în vecii vecilor!

MAGNATUL: E un bărbat înalt, nu? Presimțeam eu că o să vină. Toată noaptea l-am așteptat. E unul înalt, nu-i așa?

BĂTRÎNUL: Da, pare înalt.

MAGNATUL: Puțin roșcovan, nu?

BĂTRÎNUL: Nu. Nu-i roșcovan.

MAGNATUL: Ba da, îți spun eu. Și e tânăr, foarte tânăr, cu umerii largi și voinici! (*Tipînd.*) Vino, băiatule! Vino! Au crezut că mi-e frică de ei. Că m-au mâncat fript. Vino, fiule! (*Dă să iasă.*)

AGENTUL COMERCIAL: Nu ieșiți. Apa a ajuns pînă aici. O să răciți.

MAGNATUL: Ești un dobitoc! Dă-te la o parte! Băiatule! Vino mai repede! (*Iese. I se aud strigătele:* Vino, vino! *După el a ieșit Femeia. Se mai aude o dată strigătul Magnatului:* Fiule!)

(*Se aude o împușcătură, apoi tăcere.*)

VOCEA MAGNATULUI (*dramatică, întretăiată*): Fi-u-le!

(*După un răstimp, apare Femeia, cu pistolul fumegînd.*)

FEMEIA (*lăsînd să cadă pistolul, face cîțiva pași. Toți se dau la o parte în fața ei, cuprinși parcă de o groază sacră*): Vin oamenii!

(*Se aude, în adevăr, zgomotul șalupei, care crește foarte puternic.*)

C o r t i n a

...ȘI PE STRADA NOASTRĂ

Piesă într-un act

PERSONAJELE

OLIMPIA	SOLDATUL
MARIȚA	MANDACHE
GIGEL	ALEXANDRU
VECINA	CONSTANTIN
PICU	AXINTE
SOLDATUL GERMAN	

Un târg din Moldova. Un salon în casa Olimpie Verdescu, văduva senatorului Verdescu. În fundul scenei salonul dă, printr-o ușă-fereastră, spre o terasă-peron, care, la rîndul ei, dă spre stradă. Tot în fund, altă fereastră. Strada nu se vede, dar se simte, și încă bine, pentru că pe ea se scurg coloanele militare care fug în dezordine spre sud, după bătălia de la Iași. Se aud de departe zgomote de tunuri. Pe fereastră pătrund zorii.

TABLOUL 1

OLIMPIA (*înnebunită de spaimă, aruncă claie peste grămadă lucrurile într-un cuțăr*): Mai repede, Marițo, că se face ziuă. Ai îngropat borcanele cu dulcețuri?

MARIȚA: Da, duduie.

OLIMPIA: Toate?

MARIȚA: Toate, afară de povirlă; ați spus că o lăsați.

OLIMPIA: Amîndouă chiupurile? Ți-am spus să-ți oprești numai unul. Atîta știți, să vă lăcomiți la bunul altuia. Nimic nu vă mai sature!

MARIȚA: Da' n-am nevoie, duduie. Dacă vreți, le pun în mașină.

OLIMPIA: Sigur, o să umplu mașina cu povirlă, nu? Argintăria a încăput?

MARIȚA: Da, la spate. Doamne, duduie, da' cum o să ajungeți la București, că șuseaua-i plină de mașini nemțești, ducă-se-n cîini! Gîndești că nici nu mișcă, așa-s de băgate unele-n altele.

OLIMPIA: Ia nu mai cobi și tu. (*Tipînd.*) Marițo, unde ți-s mințile, fugi repede de adu blana!

GIGEL (*intrînd*): Maman, ce faci, maman? Nu plecăm odată? Au să ne prindă aici.

OLIMPIA: Plecăm, Gigel, numai lada asta s-o mai ducem la mașină. Cheamă-l pe Costică s-o ia. (*Strigînd, din ușă.*) Marișo, Marișo, statuia lui Napoleon, de pe pian! (*Încîrtindu-se prin cameră.*) Doamne, ce să mai iau? O muncă de-o viață întreagă — prăpădită, irosită! (*Iar din ușă.*) Marișo, Marișo, covorașul din dormitor! (*Se aude o bătaie într-o altă ușă, interioară.*) Cine-i acolo?

VECINA: Eu sînt, doamnă Verdescu.

OLIMPIA (*tipînd*): De ce n-ai încuiat poarta, Marișo? Du-te și pune lanțul. Și vino o dată cu lucrurile, nu mai mocoși atît. Ce faci acolo sus, la ce umbli? Du-te la poartă! Vino aici! Of, Doamne, o să-mi plesnească capul! (*Urlînd.*) Marișo, bigudiurile!

VECINA: Doamnă Verdescu, e adevărat că plecați cu automobilul?

OLIMPIA: N-am nici un loc liber.

VECINA: Nu pentru mine, doamnă Verdescu, pentru fetiță. Știți că e bolnavă. Vă rog, vă rog din inimă.

OLIMPIA: Numai fetița dumitale îmi mai lipsea! Pleacă, cucoană, nu mă mai înnebuni și dumneata. (*Ieșind în ușa terasei.*) Gigele, Costică!

VECINA (*ținîndu-se după ea*): Doamnă Verdescu, vă rog în genunchi. Am pe soră-mea la București. Aici, doctorii au plecat... Se prăpădește fetița... Luați-o cu dumneavoastră.

OLIMPIA: Dumneata nu înțelegi că nu am loc? Că trebuie să-mi las toată averea aici? Ce dracu, vorbesc turcește? Parcă ați fi animale, nu oameni. Un pic de simțire nu aveți.

MARIȘA (*care, intrînd cu Napoleon în brațe și cu o blănă, a ascultat din ușă*): Dudaie, eu zic că dacă ați scoate din mașină balotul cu fețele de masă, ar încăpea și copchila lîngă Costică. E o chișcătură de om.

OLIMPIA: Să scot fețele de masă de olandă și să le arunc în drum! Halal slugă! Douăzeci de ani ai

mîncat pîine în casa mea, și acum puțin îți pasă că totul se prăbușește. Lasă, Marișo, este un Dumnezeu în cer, care le vede pe toate.

MARIȘA: Mă gindeam că e vorba de un suflet de copchil.

OLIMPIA (*din ușă*): Costică! (*Marișei.*) Du-te și vezi ce face timpitul ăla de șofer.

VECINA: Bărbatu-meu v-a fost om de casă, cucoană Olimpia. Toată viața a votat pentru domnul senator.

OLIMPIA: N-ai plecat încă? Lipsește odată din ochii mei, că de nu... (*Pune mîna pe un vas.*)

VECINA (*ieșind*): Scorpie, te blestem, te blestem!

OLIMPIA (*singură, uitîndu-se la vasul din mînă*): Ăsta era să-l uit. (*Îl pune în ladă.*) M-a blestemat, mahalagioaica! Nu mai este nici un respect. (*Bate-n lemn și-și face cruce.*) Doamne, apără-mă și păzește și întoarce blestemul asupra ei.

GIGEL (*urmat de Marișă*): Maman, Costică nu vrea să mai ia și lada. Nu încape.

OLIMPIA: Nu încape? Dar aici e toată vesela.

GIGEL (*истерic*): Dă-o dracului de veselă! Hai să plecăm, maman, au să ne prindă. (*Se aude mai tare zgomotul tunurilor. Toți ascultă cu capul între umeri.*) Auzi? Se apropie. Dacă nu vii, plec singur. Nu mai rămîn nici o clipă.

OLIMPIA: Să îngropi lada sub nuc, auzi?

MARIȘA: Da, dudaie.

OLIMPIA: Și cînd au să vină rușii, să le spui că aici a stat un savant, un cărturar, care era de partea lor. Auzi, să nu spui că domnul a fost senator. Și să păzești, să nu strice nimic. Să le dai povirlă și murături, să vadă că-i primești bine.

GIGEL (*de afară*): Maman! (*Sunet de claxon.*)

OLIMPIA: Să ai grijă de toate, Marișo, că noi o să ne întorcem cînd o să-i izbească nemții înapoi, și atunci o să te mulțumesc cum se cuvine.

MARIȘA: Lăsați, dudaie. Să dea Dumnezeu să ajungeți sănătoși. (*Ștergîndu-și ochii.*) Pe domnul Gigel l-am purtat în cîrcă cînd era mic.

OLIMPIA: Da, Marișo dragă, să te gîndești la el și să păzești casa pentru el. Știi cît te iubește. Doar

ești de-ai casei, ca din familie. (*Către Gigel, care a intrat.*) *Donne-lui la main et dis-lui au revoir.**

GIGEL (*dându-i mîna*): Cu bine, Marița.

MARIȚA: Sărut mîna, domnișorule, și mergeți sănătoși.

Duduie, să aveți grijă să nu răcească.

GIGEL (*de afară*): Hai odată, maman.

(*Ies. Se mai aude vocea Olimpiei*: Nu uita să îngropi lada. Și nu uita să le dai castraveți și povirlă. *Se aude motorul mașinii. Apoi, Marița apare în ușa terasei, de unde mai face o dată semn cu mîna și reintră în încăpere. De afară se aud tunurile, zgomot de mașini, cite un ordin gutural strigat în nemțește.*)

MARIȚA: Doamne, gîndești că-i sfîrșitul pămîntului! (*Încearcă să ridice lada.*) Cică s-o îngrop, și eu nici n-o pot clinti. Of, că rău mă mai dor oasele! (*Se așază într-un fotoliu. Pe ușa terasei bagă capul Picu, un vagabond de vreo paisprezece-cincisprezece ani, care, nevăzînd-o pe Marița, se uită admirativ prin încăpere.*) Da' tu ce faci aici?

PICU (*speriat*): Eu? Nimic, așa... mă uitam.

MARIȚA: Ai venit la furat, hai?

PICU: Îmi pare rău, mătușico, drept cine mă iei?

MARIȚA: Atunci ce cați aici, în casa boierilor? Ia vezi, că chem vardistul!

PICU: Vardistul? S-a terminat cu sticleții, mătușico. Au fugit toți. Acum venim noi la putere.

MARIȚA: Care voi, mă, amăritule, nu vezi cum curg bulendrele pe tine?

PICU: Dacă te iei și dumneata după haine! Port gioar-sele astea doar așa, de-un pamplezir, și ca să nu fiu recunoscut. De fapt, eu sînt pirat.

MARIȚA: Ce ești?

PICU: N-ai auzit de piratul negru? Spaima mărilor! Apărătorul oropsiților!

MARIȚA (*punînd mîna pe un vătrai*): Să vezi tu ce-o să te oropsesc eu îndată.

PICU: Să nu dai, mătușă, că-s plin tot de vinătăi. M-au bătut niște golani. Mai bine mi-ai da o bucată de pine.

MARIȚA: Și nu puteai să vorbești omeneste de la început? Stai oleacă, să-ți aduc. Da' să nu te pună dracu

* Dă-i mîna și spune-i la revedere (în limba franceză).

să pui mîna pe ceva, că... (*Iese, bodogănind.*) Doamne ce vremuri, ducă-se-n ciini. Copchii pe drumuri! (*În vremea asta, Picu se uită admirativ prin încăpere și fluieră.*)

PICU: Ăsta zic și eu trai. (*Se tolănește într-un fotoliu.*) Mișto.

MARIȚA (*aducîndu-i pîine și povirlă*): Ia nu te mai tolăni în fotel, că nu ești la tat-tu acasă. Ăsta-i fotel cu droturi. Na și mănîncă!

PICU: Bogdaproste. (*Încîntat.*) Povirlă!

MARIȚA: Dacă ar ști cucoana că ți-am dat povirlă, ce s-ar mai minia!

PICU (*cu gura plină*): I-am văzut cînd au plecat, că am dormit aici, în curte, sub gard. Mamă, că afurisită trebuie să mai fie! Și ce-i mai tremura feciorașul! N-aș vrea să fiu în pantalonii lui.

MARIȚA: Domnișorul Gigel totdeauna a fost delectat. Tu habar n-ai cum is boierii. Nervi subțiri.

PICU: Li-i frică de ruși ca de dracu, că-i mănîncă fripți. Pe pîine-i mănîncă. Acum s-a terminat și cu boierii, mătușă.

MARIȚA: Ce tot îndrugi prostii? Boieri-s de cînd lumea. Parcă rușii n-or fi avînd boierii lor?! N-am văzut eu niște ofițeri prizonieri?

PICU (*o clipă descumpănit*): Or fi avînd. (*Revenindu-și.*) Numai că la ei toți is boieri. Și țărani, și ofițerii, și copiii. Toți își zic pe nume.

MARIȚA: Vai de sufletul tău, săracul, dacă nici nu ți s-o șters cașul de la gură și minți de stingi.

PICU: Zău, mătușă, pe onoarea mea de pirat că nu te mint. Mi-a spus mie unul, care a fost în Rusia, pe front. De altfel, eu și vorbesc rusește.

MARIȚA (*sceptică, dar gata să admire*): Mda!

PICU: Nu mă crezi? Harașo, balșoi, Ivan!

MARIȚA: Cum? Cum? Ia, mai zi ceva.

PICU: Castravoi, pacea, ciolovec!

MARIȚA (*ride vesel*): Hi, hi, hi! Cum îi mai umblă limba! Și ce înseamnă asta?

PICU: Adică: grozavă a fost povirla.

MARIȚA: Hi, hi! Ia uite, chiar vorbește. Cum te cheamă?

PICU: Picu îmi zice în particular.

MARIȚA: Să-ți mai dau povirlă?

PICU: Mulțumesc, acum m-am săturat. Dar dacă vrei să-mi mai dai pentru drum...

MARIȚA: Da' unde te duci? Te pomenești că și tu pleci la București!

PICU (*misterios*): Eu, he-hei, ce știi mata?

MARIȚA: Ia-n ascultă, tu părinți n-ai?

PICU (*deodată serios, cu o umbră de tristețe*): Pe mama nici n-o țin minte. Nici pe tata prea bine. N-aveam cinci ani când l-au luat.

MARIȚA: Cine l-a luat?

PICU: L-au închis. O mătușă, o soră a mamei, care m-a dus tocmai în Oltenia și m-a crescut la ea vreo trei ani, zicea că bine i-au făcut, că era un nebun. Dar un om mi-a spus că era comunist, ca rușii, împotriva boierilor. De aceea l-au închis.

MARIȚA (*compătimitoare*): Tț, tț! Și mătușă nu mai trăiește?

PICU: A murit. De șapte ani, tot singur sînt. Mamă, mamă, prin cîte am trecut! De doi ani colind pe la toate închisorile din țară, să întreb de tata, dar n-am aflat nimic. Ce știi mata, mătușă, ce înseamnă experiența vieții? De aceea m-am făcut pirat.

MARIȚA: Auzi? Știi ce, te bag în odaia lui Costică, șoferul. O bucată de pine sau de mămăligă s-o găsi și pentru tine. Tot îi casa goală. Ți-oi găsi și o haină mai veche, de-a domnișorului Gigel.

PICU (*categoric*): Tț! Eu sînt pasăre călătoare, mătușă, și am treburi importante.

MARIȚA: Ptiu, drace!

PICU: Dacă știi să ții un secret, îți spun. (*Confidențial.*) Mă duc să mă înscriu voluntar la ruși, ca să mă bat cu nemții.

MARIȚA: Ia-n vezi ce-i trece prin cap!

PICU: Când s-o termina războiul, o să fiu colonel. Cu pieptul, uite așa, plin de decorații. O să vin pe aici și o să opresc otomobilul la poartă. Ai să ieși și n-ai să mă cunoști. Dar eu o să-ți zic: Harașo, Ivan, balșoi, mătușico! Nu-ți mai aduci aminte de Picu? Unul căruia i-ai dat povirlă. Na, poftim, că ți-am adus niște conserve. De pește adevărat.

Cu sos. Uite, are și poză pe cutie. Și... pastramă...
Îți place pastrama? Mie grozav îmi place. Am mincat odată, cînd eram mic.

(*În apropiere se aude o salvă de împușcături, apoi, o mitralieră.*)

MARIȚA (*speriată*): Asta ce-o mai fi, Doamne?

PICU: Să știi că au venit rușii în oraș. Am plecat. (*Se apropie de ieșire.*)

MARIȚA (*oprindu-l*): Tu nu ești în toate mințile, măi băiete. N-auzi ce-i în oraș?

PICU: Mie nu mi-e frică, eu...

(*Împinsă cu piciorul, ușa se deschide brusc și intră un soldat german, ținînd într-o mînă un pistol automat, și în cealaltă un bidon mare de benzină. E plin de noroi și praf.*)

SOLDATUL GERMAN: *Wasser, schnell.*

MARIȚA: Ce zice?

PICU: Vrea apă. *Nicht wasser, ioc! Fertig!*

SOLDATUL GERMAN (*ridicînd pistolul spre el, urlă*): *Zum Teufel!**

MARIȚA (*asezîndu-se înspăimîntată în fața copilului, căruia îi trage după ceafă o scatoalcă*): Ia, ia! Apă! În curte... Fintîna. (*Îl ia de mînă, arătîndu-i cu degetul afară.*) Mult wasse, naiba să te ia. (*Iese cu el.*)

PICU (*singur, scuiță*): Femeie fricoasă.

MARIȚA (*reintrînd, țipă la Picu*): Drac împielîțat, vrei să te omoare? Să nu te prind că te mai miști, că te cotonogesc. Auzi dumneata cu cine-i arde să se pună în gură! Cu antihîrțul.

PICU: Ha, ha! Nu s-a născut ăla de care să-mi fie mie frică. (*Ducîndu-se la fereastră.*) O fi plecat?

MARIȚA (*uitîndu-se și ea*): A plecat, ducă-se-n cîini. Auzi, limbă păgînească, în loc să spună la apă, apă, ca tot creștinul, îi zice wasse! Ia-n auzi! (*Speriată, și-a și dus mîna la gură, pentru că din oraș se aud din nou rafale puternice.*) Maică precistă, nu ne lăsa! (*Își face cruce.*) Ce te hlizești așa? (*Tresărind.*) Iaca, iar vine unul. (*Se uită pe fereastră.*) Ba aista-i de-ai noștri, săracul. (*Deschide ușa.*) Pe aici, omule. Da' ce ai?

* La dracu! (în limba germană).

UN SOLDAT ROMÂN (*la fel de prăfuit, se oprește istovit, sprijinindu-se de ușorul ușii*): Dați-mi voie să mă odihnesc oleacă aici. De patru zile și de patru nopți merg.

MARIȚA: Da' stai, stai, că nu te gonește nimeni. Uite, așază-te aici, pe canapea.

PICU: Vrei pîine?

SOLDATUL: Nimic nu-mi trebuie. Nici pîine, nici apă. Numai să dorm puțin.

PICU: Da' de unde vii, nene?

SOLDATUL: De la Iași, tot prin păpușoale. Ne-au fărmat. Ne-au făcut una cu pămîntul. Da' vă rog din inimă să nu mă lăsați să dorm mai mult de-un ceas.

PICU: Îți cauți regimentul?

SOLDATUL: Regimentul? (*Cu un rîs rău.*) Să-l caute cine știu eu! Mă duc acasă, măi băiete. Acasă! S-a sfîrșit comédia. Și nu vreau să cad prizonier tocmai acum.

PICU: Ai auzit, mătușă, ce zice și el? Că s-a sfîrșit comédia. Nici acum nu crezi?

MARIȚA: Unde dă Dumnezeu! Da' ce-i balamucul ista în tîrg? Cine pușcă?

SOLDATUL (*vorbind greu, adormit*): Dumnezeu știe... Spre gară se trage... Ce să facă oamenii, trag și ei, să-și facă curaj... Că doar rușii n-au ajuns încă pînă aici. (*După o scurtă pauză, cu alt ton.*) Musai să tăiem salcîmii Ileană, că altfel...

MARIȚA: Ce, ce zici? Na, c-a adormit! Ca la tiatru, bre! (*Lui Picu.*) Ia nu pune mîna pe armă, că nu-i jucărie.

PICU: Phii, să am eu o armă ca asta! El ce are nevoie, tot se duce acasă. O să-i cer să mi-o dea mie.

(*Se aude o explozie foarte puternică, și ferestrele se luminează o clipă în roșu.*)

MARIȚA: Văleu, Doamne! Să știi că ne borbândează cu avioanele!

PICU (*la fereastră, savant*): Astea nu-s bombe. Uite, uite, mătușă, la depozitul de benzină arde! (*Se aud rafale.*) Acolo se trage! Mă duc să văd. (*Dă*

s-o zbughească, dar în ușă se ciocnește cu un omuleț rotofei, domnul Mandache, băcanul, care intră în fugă, înnebunit de frică.)

MANDACHE: Unde-i beciul? Aveți beci?

MARIȚA: Da' ce se-ntîmplă, domnu Mandache?

MANDACHE (*alergînd din colț în colț*): Ce se întîmplă? Sfirșitul lumii, prăpăd! Dau foc la case. Unde-i beciul?

PICU: Cine dă foc?

MANDACHE: Ce? Nemții dau foc. N-aveți beci, femeie? Unde să mă duc? Unde să m-ascund? Era să mă nimerească. Pe lingă ureche mi-a fluierat.

(*Se aud rafale. Mandache apucă o pătură și și-o pune în cap, continuînd să alerge prin încăpere, ca un șoarece prins în cursă. Picu izbucnește în ris.*)

MARIȚA: Stai oleacă locului, domnu Mandache, că rid și plozii de dumneata. Beciul e încuiat, a luat cucoana cheile.

MANDACHE: Ce? Care chei? N-am nici un fel de chei, cine ești dumneata? Unde-i beciul?

MARIȚA: Liniștește-te. N-auzi? Nu se mai trage... (*În adevăr, e un răstimp de liniște.*)

MANDACHE (*ascultînd*): Nu se mai trage? (*Se lasă moale pe un scaun.*) Of, Doamne! (*Cu elan.*) Scapă-mă, Doamne, și mă las de bunurile lumești, mă las de negustorie, adică, nu mai fac *en gros*, numai *en detail*, și nu mai vind spirtoase, mă apuc de obiecte bisericești! (*Pauză. Netrecător.*) Nu mai trag?

MARIȚA: Nu mai trag. Da' de ce dau nemții foc caselor noastre? Doar nu cu ei purtăm război, domnu Mandache, cu rușii.

MANDACHE: Cum? N-ați aflat încă? Azi-noapte s-a făcut armistițiu cu rușii. S-a anunțat la radio. Cică la București e revoluție. Și acum, nemții o să ne jupoaie de vii.

MARIȚA: Nu înțeleg, ce-i aia care zici că s-a făcut cu rușii?

MANDACHE: Armistițiu. Pace.

MARIȚA: Pace? Slavă ție, Doamne!

PICU (*se repede la Soldatul adormit*): Nene, scoală-te, nene, n-auzi? Pace! E pace!

SOLDATUL (*sare buimac în picioare, apucându-și arma*): Ce-i, ce este?

PICU: S-a făcut pace cu rușii.

SOLDATUL: Ce tot îndrugi acolo?

PICU: Ba da, e adevărat. Știe dumnealui.

SOLDATUL (*apucându-l de revere pe Mandache și zgâlțindu-l*): Ești sigur, nu minți?

MANDACHE: S-a anunțat la radio. Dă-mi drumul, ai înnebunit? (*Soldatul îl lasă.*) Ce v-a apucat bucuria asta? Acum, nemții o să ne căsăpească pe toți.

PICU (*Soldatului*): Ce ai, nene, ce-ai rămas așa?

SOLDATUL: Ha? Of, acum pot să dorm! (*Se trîntește pe divan.*) Trei ani am zăcut în tranșee, oameni buni, trei ani.

MARIȚA: Și săracu domnu Gigel, care a pornit pe drumuri tocmai acum...

PICU (*trăgînd de Soldat*): Nene, îmi dai mie pușca? Nu mai ai nevoie de ea. Mi-o dai? Ce om afurisit! Doarme ca un butuc.

MANDACHE: Ascultă, băiețas, nu te duci tu pină-n stradă, să vezi ce se mai întîmplă?

MARIȚA: Lasă copchilul în pace, domnu Mandache. Dacă ai atîta coraj, du-te dumneata. Na, că iar a început!

(*Se aud din nou împușcături.*)

MANDACHE (*sărînd speriat*): Unde-i beciul?

PICU (*de la fereastră, jubîlînd*): Tii, ce mai tumbă! Drept în scăfîrlie l-a nimerit.

MARIȚA (*venînd la fereastră*): Pe cine?

PICU: Un neamț. Uite-l colo, tocmai la colțul străzii, întins pe jos.

MANDACHE (*venînd și el, tremurînd de frică, la fereastră*): Un neamț? Cine a putut să tragă în el? Doar n-au intrat rușii.

PICU: Zău că-i neamț, are chipiu cu cap de mort. Și nu-i vezi pe ceilalți cum aleargă în toate părțile? Parcă le-ar fi turnat cineva după ceafă praf de scărpinat. (*Ride.*)

MANDACHE: Aoleu, să vedeți ce-o să pățim acum! Pe toți au să ne omoare! Auziți? (*Se aud, în adevăr, rafale puternice.*) V-am spus eu. Unde să m-ascund? Unde-i beciul? (*Ia din nou pătura, și-o pune în cap și se ghemuiește sub ea, într-un colț.*) Eu nu sînt aici.

PICU (*de la fereastră*): S-a golit strada. (*Dă s-o zbughească pe ușă, dar Marița-l apucă de mîneacă.*)

MARIȚA: Încotro, ghiavole?

PICU (*smulgîndu-se, rugător*): Lasă-mă, mătușă, i-a căzut neamțului automatul. Mă întorc îndată, zău că mă întorc. (*Se smulge și fuge.*)

MARIȚA (*ieșînd și strigînd după el*): Picu! (*Reintră.*) Copchil nebun! Numai de nu i s-ar întîmpla ceva. (*De afară se aude vocea doamnei Verdescu:* Marițo, Marițo!) Doamne, aista-i glasul duduui!

(*Pe ușă-și fac apariția, murdari și speriați, Olimpia și Gigel.*)

OLIMPIA: Marițo, ne-au prădat, ne-au omorît!

GIGEL (*isteric*): Nu mai țipa, maman, nu mai țipa, că... (*Începe să plîngă-n hohote.*)

MARIȚA (*mîngîindu-l și împingîndu-l într-un fotoliu*): Stai, domnu Gigel, liniștește-te, ești cu baba aici, nu te lasă baba.

GIGEL (*smiorcăindu-se*): Mi-au dat o palmă și un picior. M-au amenințat cu pistolul.

MARIȚA (*Olimpiei*): Da' ce s-a întîmplat, duduie?

OLIMPIA (*văicărîndu-se*): Ne-au oprit nemții la barieră, Marițo, și ne-au dat jos din mașină. Ne-au luat mașina și tot ce aveam în ea. (*Începe să bocească.*) Vai de zilele noastre! Am ajuns lipiți pămîntului! Și caseta cu bijuterii mi-au luat-o!

MARIȚA: Lăsați, duduie, sănătate să fie, că restul...

OLIMPIA (*deodată furioasă*): Restul! Sigur, ce-ți pasă ție, slugă nerecunoscătoare, de averea noastră și de viața noastră?! Niște criminali sinteți cu toții, niște criminali. Costică a fugit ca un nemernic, în loc să ne apere și să dea cu mașina peste ei. Să vă blesteme Dumnezeu pe toți, pe toți! (*Și ea, și Gigel continuă să plîngă pe-nfundate.*)

MANDACHE (*dînd prudent la o parte pătura*): Mai trag?

OLIMPIA (*scoțînd un țipăt*): Cine-i ăsta?

MARIȚA: Domnu Mandache, duduie, nu vă speriați. Domnu Mandache, băcanul din Cuza Vodă. S-a adăpostit aici.

OLIMPIA (*repezindu-se la el*): Ce cauți în casa mea? (*Smulgîndu-i pledul.*) Marițo, mi-a furat pledul, și tu stai și te uiți la el. Ieși afară!

MANDACHE (*tremurînd de frică*): Do... do... doamnă Verdescu...

OLIMPIA: Ce doamnă, nici o doamnă! (*Zărindu-l pe Soldat culcat, scoate un țipăt și mai ascuțit.*) A, dar ăsta cine mai e?

MARIȚA: Un ostaș de-ai noștri, duduie, era tare ostentit săracul.

OLIMPIA: Ce-ai făcut din casa noastră, Marițo? Han, tractir? Lasă, c-o să ne răfuim noi. Vede Dumnezeu din cer și judecă, n-avea grijă. Scoală-l și dă-l afară. (*Se îndreaptă spre Soldat.*)

GIGEL: Maman, are pușcă, maman. (*Olimpia dă înapoi; în aceeași clipă, în ușă își face apariția Picu, cu un pistol automat în mînă.*)

PICU: Sus mîinile!

OLIMPIA (*scoate al treilea țipăt, cel mai puternic*): A! Rușii! Marițo! Povirla, castraveții! (*Înclinîndu-se.*) Pofțiți, gaspadin, pofțiți! (*Dîndu-i un pumn lui Gigel.*) Scoală și salută, timpitule.

GIGEL (*pierdut, ploconindu-se*): Gaspadin...

OLIMPIA: Bine ați venit.

GIGEL (*automat*): Bine ați venit. (*Picu a rămas stupid de mirare și cu gura căscată.*)

MARIȚA (*furioasă, lui Picu*): Leapădă blestemăția cea din mînă, că de nu, îți trag o chelfăneală de mă ții minte.

OLIMPIA (*speriată*): Ai înnebunit, Marițo? (*Către Picu.*) Excusez, gaspadin. *Elle est folle...* Nebună. (*Face și gestul cu mîna la cap.*)

MARIȚA: Da' nu vă mai pierdeți cu firea, duduie, e un bagabont. Un copchil de pripas. (*Către Picu.*) Aruncă pușca, n-auzi?

PICU: Asta nu-i pușcă, i-automat.

OLIMPIA: Doamne, dar îi chiar un plod! (*Urlînd deodată, cuprinsă de furie, și apucîndu-l pe Mandache de o mînă.*) Afară, golanilor, afară de aici! (*Cu Mandache de mînă, îi dă un picior Soldatului de pe pat și se îndreaptă amenințătoare spre Picu, dar se sperie de pistolul lui.*) I-ai pușca, Marițo.

(*Se aude o explozie puternică și rafale apropiate de mitralieră. Toți incremenesc.*)

SOLDATUL (*lovit de Olimpia, s-a sculat, amețit, în capul oaselor și, adormit încă, întrebă*): Care-i acolo, mă?

PICU (*excitat, de la fereastră*): Se bat în stradă. (*Pune automatul la ochi, ca și cum ar trage, și strigă.*) Poc, poc!

SOLDATUL (*venind la fereastră*): Cine se bate?

PICU: Nu știu, nene, dar uite-i pe nemți, nu-i vezi cum trag de după colțul casei?

SOLDATUL (*așezîndu-se și aprinzîndu-și tacticos o țigară*): Se vede că au venit rușii.

OLIMPIA (*palidă de frică*): Chiar se bat, aici, pe strada noastră?

SOLDATUL (*aprobînd din cap, calm*): Da, trag, da' nu știu în cine. Cum să te descurci în brambureala asta? (*Întinzîndu-se.*) Of! parcă m-am odihnit oleacă.

PICU (*de la fereastră, tropăind de satisfacție*): Fug, au fugit pe strada cealaltă. (*Repezindu-se la Soldat cu automatul.*) Nene, arată-mi cum se trage.

SOLDATUL (*luîndu-i arma*): Astea nu-s jucării pentru copii. Tu să joci țurca. (*Atent.*) Ia, avioane! (*Se aude, în adevăr, zgomot de avioane zburînd jos. Se duce la fereastră, în vreme ce, profitînd de neatenția lui, Picu pune din nou mîna pe automat. De la fereastră, uitîndu-se pe cer.*) Nemțești, înghiți-le-ar iadul! (*Fluierat de bombă, apoi, explozie.*) Ptiu! (*Toți stau ghemuiți și așteaptă, dar e un răstimp de tăcere.*)

MANDACHE: Să vedeți că aici o să cadă bomba. Oriunde sînt eu, acolo cade bomba.

OLIMPIA: Îți arde de glume?

MANDACHE : Zău, madam Verdescu, spun adevărat. Acum două luni, eram la București. S-a dat alarma și am intrat într-un adăpost, într-un bloc. De abia am intrat, și deodată, țiu-bum! Praf s-a făcut blocul! Nici nu știu cum am scăpat și am fugit într-alt adăpost, în hala lui Traian. Cum am ajuns, țiu-bum! Din casa de vizavi nimic n-a mai rămas. (O explozie.) V-am spus eu. Aici o să cadă. Am magnet la bombe, de aceea mi-e așa de frică.

OLIMPIA (venind la el și împingându-l spre ușă) : Ieși, ieși să nu te mai văd aici.

MANDACHE (speriat) : Unde să mă duc, madam Verdescu? Cum o să ies afară tocmai acum? (O nouă explozie. Mandache plonjează după un fotoliu.)

SOLDATUL (rîzînd) : Lasă-l, cucoană, că ori cu el aici, ori fără el, tot cum ne-o fi scris.

MARIȚA (de la fereastră) : Doamne, ce prăpăd! Arde la primărie.

PICU (care a tot meșterit la pistol, trage de la fereastră în aer cu automatul) : L-am nimerit! Zău că l-am nimerit, în ceafă.

GIGEL (isteric) : Maman, trage cu pistolul, maman.

OLIMPIA (urlînd) : Luați-i arma, au să-l vadă din avion și o să-mi bombardeze casa.

MARIȚA : Hai, măi băiete, aruncă drăcovenia aceea, că-ți dau povirlă.

PICU : I-automatul meu, nu-l dau nici mort. L-am luat de la nemți.

SOLDATUL (filozofic) : Copii de război! Parcă poți să te înțelegei cu ei?!

(Afară zgomotele s-au mai liniștit. Avioanele s-au mai depărtat.)

PICU : Cum o să mă primească rușii voluntar dacă n-am armă?

SOLDATUL : Iote, bre, vrei să te duci voluntar la ruși?

PICU : Da, vreau să mă bat cu nemții.

GIGEL : Nemții au cea mai puternică armată din lume. Pînă la urmă, au să-i bată pe ruși și au să stăpînească tot pămîntul.

SOLDATUL : Asta o să stăpînească. (Arată cotul; Picu rîde.)

GIGEL : Sînteți niște... niște trădători. Nu-i așa, maman?

SOLDATUL : Acuma, că s-a făcut pace cu rușii, ar fi bine să-ți mai pui lacăt la gură, boierașule.

GIGEL : Nu e pace, e armistițiu. Și nemții au să se întorcă și au să-i snopească pe ruși cu arma lor secretă. Și pe voi o să vă închidă. O să vă spinzure.

OLIMPIA : Tais-toi,* Gigel.

PICU (amenințător) : Mă, sclifositule!

GIGEL : Maman, mi-a spus mă.

SOLDATUL (rîzînd, lui Picu) : Vezi, că l-ai ofensat!

MARIȚA (lui Picu) : De ce te pui cu boierii și nu-ți vezi lungul nasului?

PICU (punînd pistolul la nas) : E prea lung. (Rîd și Marița, și Soldatul.)

MARIȚA : Eu zic, duduie, să treceți cu vederea. Așa-i la vreme de tulburare. S-o liniști zarva și-or pleca cu toții de aici. Acuma nu-i puteți arunca în stradă.

SOLDATUL (scoțîndu-și bocancul) : Despre partea mea, n-o să prind mușchi aici. Să-mi leg obielele și o iau din loc. Măculiță Doamne, ce-o să se mai mire Ilenuța cînd m-o vedea!

GIGEL (astupîndu-și nasul) : Maman, pute!

OLIMPIA : Să nu-ți întinzi cîrpele acelea puturoase pe divanul meu, auzi?

SOLDATUL (cu obielele în mînă, coboară de pe divan și se așază pe jos) : Hei, cucoană, nu zbiera așa, că nu sînt surd. Cînd ne-asudau picioarele pe drumurile Rusiei, nu vă puțea. Ziceați că-i parfum de eroi.

PICU : Gata, acum s-a terminat cu boierii, nene, nu te mai amări.

OLIMPIA : Ce, ce? Cu cine s-a terminat?

MARIȚA : Da' lăsați, duduie, vorbește și el vrute și nevrute. Îi cam trul.

OLIMPIA (bodogănînd furioasă) : Nerușinații!

MANDACHE (scoțînd capul de după fotoliu) : Mai trag? (Iese prudent, ascultînd.) Of, de-ar veni mai repede rușii.

* Taci (în limba franceză).

SOLDATUL : Te pomenești că ai început să mori de dragul lor!

MANDACHE : Oricum, au să facă ordine. Doar sintem aliați acum.

MARIȚA : Să mă bată Dumnezeu dacă mai înțeleg ceva. La tejghea, la băcănie, toată ziua-i blestemai pe ruși, și acum...

MANDACHE : Eu? Îi blestemam eu? Bați cîmpii! Vorbeam așa, mai aspru, pentru că așa era politica. Dar ce era în inima mea...! Ce poți dumneata pricepe!

MARIȚA : Asta zic și eu, că nu pricep nimic.

MANDACHE : Păi, vezi? Atunci, taci din gură.

OLIMPIA : Da, da, să-ți ții gura, Marițo, că spui numai prostii.

PICU : La ruși toți is boieri. Cînd or veni ei și te-o face cineva proastă, țață Marițo, îndată ai să-i răspunzi : „Prost ești dumneata!” și n-o să poată zice nici cîrc.

SOLDATUL (*care a terminat, ridicîndu-se de jos*) : Se poate. Asta se poate. Ei, atunci, bogdaproste pentru găzduire. Eu m-am cam dus. (*Luminîndu-se din nou la gîndul care-i vine.*) Phi, ce-o să se mai crucească Ilenuța cînd m-o vedea! (*Către ceilalți.*) De doi ani n-am mai fost acasă. (*Ride, minunîndu-se singur.*) Măi, măi, nici nu-mi vine a crede. Ei, s-auzim de bine! (*Se îndreaptă spre ușă.*)

PICU : Stai, că merg și eu, nene. (*Către Marița.*) Cu mașina o să vin, țață Marițo, nu uita. Și cu conserve de pește. Trăiască pirații!

(*Dă să iasă. În clipa aceasta, ușa se izbește violent, și în încăpere pătrunde un muncitor de vreo patruzeci de ani. Are o pușcă-mitralieră. Cu o privire cuprinde încăperea, studiînd mai mult locul decît oamenii. Apoi strigă spre afară : Axinte! Constantine! Aici! Apar încă doi muncitori, cărînd o mitralieră. Cei din încăpere au urmărit, înmărmuriți, scena.*)

PRIMUL MUNCITOR (*pe care-l cheamă Alexandru*) : Aici, în dreptul ușii, fraților. (*Pune și el mîna și instalează mitraliera. Către ceilalți din încăpere.*) Unde-i scara de la pod?

OLIMPIA : Cine ești dumneata și cu ce drept...?

ALEXANDRU : Benzile, Constantine! Repede! (*Constantin iese. Alexandru se uită în stradă; către Axinte.*) Și grupul celălalt a ocupat casa. Uite țeava mitralierei la fereastră.

OLIMPIA : N-auzi, domnule, cine v-a dat voie să pătrun-deți în casa mea?

ALEXANDRU : Trebuie să oprim scurgerea unei coloane germane de artilerie. Dumneata ești stăpîna casei?

OLIMPIA : Da, eu sînt.

ALEXANDRU : Ne pare rău, dar casa e bine așezată, și avem și peste drum un cuib de mitralieră. De aici și de acolo putem bate toată strada. (*Către Constantin, care vine cu un sac.*) Le-ai adus, Constantine?

CONSTANTIN : Adus.

AXINTE (*rizînd*) : A vorbit și mutul. Vezi să nu-ți strici gura.

OLIMPIA : Voi nu sinteți armată. Nu vă dau voie, nu vă cunosc.

CONSTANTIN (*meșterînd la mitralieră, împreună cu Alexandru*) : O să facem noi cunoștință mai tîrziu.

AXINTE (*se scoală și-i întinde mîna*) : Cu onoare mă prezint, Axinte Buzilă, ciocănar, parlé fransé?

OLIMPIA (*sufocată, nu găsește replica*) : Ptiu! (*Îl apucă pe Gigel de mîna și iese.*)

AXINTE : Ce mai cucoană! Scui pă și nu știe franțuzește.

PICU (*lui Alexandru*) : Nene, chiar o să vă bateți cu nemții?

ALEXANDRU (*nedîndu-i atenție, către Marița*) : Unde-i scara de la pod, mătușă?

MARIȚA : Dacă vă bateți cu nemții, au să farme casa.

ALEXANDRU : De, s-ar putea.

MARIȚA : Vai de mine, ce-o să spună duduia?

AXINTE : O să spună și ea ptiu! și gata. Că altceva nu știe. Hai, mătușă, arată-mi scara, că n-avem vreme de pierdut. (*Către Alexandru.*) Rămîn în pod?

ALEXANDRU : Dacă ai cîmp bun de tragere, da.

AXINTE : Hai, mătușico. Nici nu știi ce băiat vesel sînt! (*O apucă de mîna și iese.*)

ALEXANDRU (*lui Constantin, care lucrează la mitralieră*) : Gata, Constantine?

CONSTANTIN : Gata.

ALEXANDRU (*uitându-se la cei din încăperea. Lui Picu*):

Tu s-o ștergi de aici, să nu te-alegi cu capul spart.

(*Către Soldat.*) Ai armă?

SOLDATUL: Și ce dacă am?

PICU: Nene, eu am automat, nene.

ALEXANDRU (*Soldatului, care se îndreaptă spre ușă*):
Încotro?

SOLDATUL (*privindu-l cu oarecare sfială*): Acasă. Nu-ți convine?

CONSTANTIN (*de la ușa terasei*): Trec iar. (*Se aude zgomot de mașini.*)

ALEXANDRU: Artileria? (*Vine spre fereastră.*)

CONSTANTIN: Nu, camioane.

ALEXANDRU (*care rămâne instalat la fereastră, cu pușca-mitralieră în bătaie, către Soldat*): Nu ne-ajută să le dăm la cap?

SOLDATUL: S-a terminat războiul.

ALEXANDRU: Războiul nostru de-abia acum începe.

PICU: Nene, v-ajut eu, știu să trag... Am automat, captură...!

SOLDATUL: N-am chef să-mi pun pielea în băț la spartul tirgului. Trei ani am stat pe front.

CONSTANTIN: Lasă-l să se ducă învîrtindu-se. Mama lui de chiabur!

SOLDATUL: De ce mă-njuri, mă? Ce, ești majurul meu?

MANDACHE: Eu... eu vreau să plec. Nu vreau să fiu amestecat în treburile voastre. (*Schitează gestul de a pleca, dar se vede bine că-i e frică. Către Soldat.*) Vii?

PICU (*lui Alexandru*): Lasă-i, nene, nu-ți fie frică, rămîn eu cu voi. Am automat. Am și tras cu el.

ALEXANDRU: Ce spui, mă țică? (*Celorlalți doi.*) Hai, cărați-vă! (*Lui Picu.*) Du-te de spune-i și cucoanei că-i mai bine pentru ea să plece.

PICU: Da' mă lași să trag și eu de la fereastră, da? (*Iese.*)

MANDACHE: Eu... mă duc și eu... (*Iese.*)

ALEXANDRU (*către Soldat*): Ce mai stai și incurci locul?

SOLDATUL: Nu stau. (*Se așază.*) De ce m-a făcut chia-bur ăla, că toată viața am argățit?

ALEXANDRU: Văd că dai bir cu fugiții, împreună cu negustorul și cucoana.

SOLDATUL: Sînt de aici din județ. De doi ani nu mi-am mai văzut nevasta și copilul. Pînă deseară sînt acasă.

ALEXANDRU: Ai un copil? Hai, du-te acasă. Constantine, ne fac semn de dincolo, bagă de seamă.

SOLDATUL: Așa că, mă duc... (*Dar nu se mișcă.*)

ALEXANDRU (*continuuînd să supravegheze strada*): Zece ani am zăcut în pușcărie, și numai eu știu cum am așteptat ziua de azi. Așa că nu-mi povesti tu ce-nseamnă așteptarea. (*Pauză.*) Dar dacă o să mor azi, nu-mi pare rău.

CONSTANTIN: Sst! (*Se aude zgomot de mașini grele, care se apropie. Soldatul s-a ridicat și el pe jumătate. Alexandru își fixează arma.*) Vin!

ALEXANDRU (*lui Constantin*): Lasă-i să se apropie.

(*O așteptare încordată, în care nu se aude decît, surd, zgomotul mașinilor care se apropie.*)

SOLDATUL: Cum să nu-ți pară rău că mori? Ce vorbă-i asta?

ALEXANDRU (*atent la ce se întîmplă afară*): Ce zici? Pentru că o să mor într-o țară liberă, cap sec ce ești! (*Zgomotul coloanei crește amenințător.*) Atențiune, Constantine. Foc!

(*Odată cu rafalele mitralierei și cu urletele care se aud de afară, cade*

C o r t i n a

T A B L O U L 2

Spre asfințit. Încăperea poartă urmele unei lupte crîncene. Mitraliera nu mai e în cameră. Se aud din cînd în cînd focuri izolate, dar trase din altă parte a scenei. În încăperea, în prim-plan, într-un colț, stau înghesuiți: Olimpia, Gigel, Mandache. În cealaltă parte, este rănît Axinte. Marița îi umezește din cînd în cînd buzele. La fereastră, stă la pîndă Soldatul. Își pune capela în țeava armei și o întinde în golul ferestrei. Se aude o rafală scurtă. Soldatul trage repede capela și o cercetează.

SOLDATUL: Mama voastră de ștronți! Ați prins rădăcini acolo?

OLIMPIA : Nu-i mai stirni, nenorocitele. Nu v-ați săturat cît mi-ați sfărîmat casa?

MANDACHE : Cînd au să intre nemții aicea, au să ne scoată la toți mațele cu baioneta. Credeți că au să stea să aleagă între noi și ăștia?

GIGEL : Mi-e frică, maman!

OLIMPIA (*strîngîndu-l lîngă ea*) : Lasă, băiatul mamei, te scapă mama, odorul meu. Ieșim noi de aici. (*Pauză.*) Iar aiurează golanul ăla.

AXINTE (*aiurînd, cîntă*) : Frunză verde din grădină, arde inima în mine...

MARIȚA (*duioasă*) : Taci, flăcăule, taci... Of, mi se rupe inima cînd îl aud!

AXINTE : Și n-am cui să mă jelesc... Grenadele! Aruncă grenadele! Foc! Foc! (*S-a ridicat puțin și, extenuat, cade.*)

MARIȚA : Of! of! săracul de tine, cine știe de unde ai venit să mori aici?!

SOLDATUL : Moaie-i buzele cu apă, țăță Mariță. Așa-i cu ăștia pușcați în pîntece. (*Pauză.*) De unde să vină? Îi de aici, din tîrg, de la fabrică. Mi-a spus cel mai mare peste ei, Alexandru. Toți trei sint muncitori.

OLIMPIA (*bodogănînd*) : De-ar crăpa odată, să nu se mai văicărească atît. Marițo! Adu-i un pahar cu apă și o bucată de zahăr lui domnu Gigel, uite-l ce palid îi.

SOLDATUL : Mititelul!

MARIȚA (*care s-a ridicat instinctiv la glasul stăpînei, se răzgîndește*) : Da' lăsați, duduie, că n-are nimic domnu Gigel. (*Arătînd spre Axinte.*) Pe cînd aista moare, săracul. (*Se așază lîngă rănît.*)

GIGEL : Maman, zice că n-am nimic. (*Se smiorcăie.*)

OLIMPIA : Să te duci imediat, Marițo, auzitu-m-ai? (*Marița, ezitînd și bodogănînd, iese.*)

SOLDATUL (*printre dinți*) : Lepră.

OLIMPIA : Ce-ai spus?

SOLDATUL : Vorbeam singur.

MARIȚA (*reintră cu zahărul. Ia cana de lîngă rănît și vine la Gigel*) : Poftim.

OLIMPIA : Ce-i porcăria asta? Adu un pahar curat.

MARIȚA (*exasperată*) : Da' mai adu-ți și mata singură, duduie, că doar ai picioare. (*Se duce la rănît.*)

OLIMPIA (*sufocată*) : Ce, ce?

SOLDATUL : Se vede treaba că ai dop la urechi, cucoană. De ce nu te grijești? Te speli, și gata, trece. A zis să-ți mai aduci și singură.

MARIȚA (*bodogănînd*) : Da' zău așa. Moare omul, și dumnealor le arde de zaharicale.

OLIMPIA (*turbă de furie, dar se stăpînește*) : Lasă, ai să vezi tu că este un Dumnezeu în cer, Marițo.

SOLDATUL : Da' dă-i odată pace lui Dumnezeu, cucoană, c-o îmbătrînit moșneagul. Stă cocoțat acolo sus și-i trage la aghioase. (*Deodată atent, trage un foc de armă. Apoi, satisfăcut.*) Așa, Fritz, capul la cutie. (*Mică pauză.*) S-o ramolit Dumnezeu, că altfel n-ar îndura ce-i pe lume.

AXINTE : Bădie Alexandru, bădie Alexandru... să nu uiți să spui că eu... (*Începe să ridă, apoi cîntă.*) Și n-am cui să mă jelesc, să spun pe cine doresc... (*Scoate un țipăt lung.*) Aaa!

MARIȚA (*pierdută de îngrijorare*) : Măi băiete, măi băiete, ce să fac eu cu tine?

SOLDATUL : Udă-i buzele, țăță Marițo, că altceva n-ai ce-i face. Cîți pușcați în pîntece am văzut eu, mamă, mamă!

MANDACHE (*sărînd în sus și urlînd*) : Vreau să plec de aici, vreau să plec!

SOLDATUL (*apucîndu-l violent de guler*) : Mă, să nu urli, să nu urli, că te calc în picioare! (*Mandache cade pe scaun, flească. Soldatul, explicativ.*) Pe nevri-coșii ăștia trebuie să-i scuturi, că altfel o iau razna. (*Cu solitudine, către Mandache.*) Așa-i că ți-e mai bine?

MANDACHE (*topit*) : Hî?

SOLDATUL : Ei vezi! Și să știi că dacă începi iar, te pocnesc drept în moalele capului. (*Se duce înapoi la fereastră. Fluieră încet o melodie populară. Apoi.*) ăla, Alexandru, zicea că o să ne dea pămînt acum. C-o să vină acum și rîndul nostru, al poporului, la dreptate.

MARIȚA : Dacă te iei și dumneata după ei! Nu-i vezi că sînt niște amăriți de oameni ca și noi? În loc să te fi dus acasă, la nevastă și la copchil, ai să-ți lași oasele pe aici.

SOLDATUL (*filozofic*) : De, asta cam așa e. (*Pauză.*) Batîr mi-am mai răcorit și eu sufletul trăgînd într-ăștia.

OLIMPIA : Mare scofală. Acuma v-au prins ei pe voi, ca pe niște șoareci în capcană, și scăpare n-o s-aveți.

SOLDATUL : Dar tunurile tot n-au trecut.

OLIMPIA : Au luat-o pe cealaltă stradă.

SOLDATUL : Parcă acolo nu-i așteaptă alții?! N-auzi ce-i în oraș? A întors și armata noastră armele împotriva lor. (*Zgomot de luptă îndepărtată.*) N-au trecut. Asta e!

OLIMPIA : Au să treacă peste leșurile voastre. Zău, mă mir, dumneata ești țăran de-ai noștri, cuminte, nu ca bolșeviciiăștia de muncitori, care n-au ce pierde. Se vede că nu ții nici la familie, nici la pămînt, că altfel...

SOLDATUL : Altfel ce?

OLIMPIA : Ai făcut o prostie, ai făcut-o. Dar acum de ce n-o îndrepti, pînă nu-i prea tîrziu? (*Se ridică și vine la el.*) Cît sînt ceilalți în pod, dumneata...

AXINTE : Apă, apă! (*Olimpia ridică din umeri, enervată.*)

SOLDATUL : Ce spunei să fac eu?

OLIMPIA (*scofînd din buzunar o pînză albă*) : Scoți basmaua asta pe fereastră, și gata.

SOLDATUL : Cum gata?

OLIMPIA : Păi, intră nemții în casă, și pe noi ne lasă în pace, că i-am chemat.

SOLDATUL : Și ceilalți? (*Arată cu capul spre pod.*)

OLIMPIA : Treaba lor. Să se răfuiască cu ei. Au ce-au căutat. (*Îi întinde basmaua.*) Vrei?

MANDACHE : Îți dau și bani.

MARIȚA (*repezindu-se și smulgîndu-i basmaua*) : N-ai nici oleacă de rușine în mata, duduie.

SOLDATUL (*dînd-o la o parte pe Marița. Amenințător, spre Olimpia*) : Care va să zică, așa, cucoană : flutur basmaua, îi chem pe nemți să-i omoare pe

ăștia și plec cu dumneata la braț la plimbare. (*Urlînd la ea.*) Lepră, lepră ciocoiască! (*Ridică mina s-o lovească, dar în clipa aceea se aude o împușcătură și Soldatul, care din nebagare de seamă și-a lăsat spatele descoperit, în dreptul ferestrei, scoate un strigăt scurt și, prinzîndu-și brațul stîng cu mina dreaptă, se lipește amețit de perete.*)

OLIMPIA (*smulgîndu-i Mariței basmaua*) : Gigele, fii gata! (*Se repede cu basmaua la fereastră, dar Marița se așază în fața ei.*)

MARIȚA : Nu, duduie!

OLIMPIA (*o îmbrîncește*) : Ține-o, Mandache! (*A ajuns la fereastră și face semn cu basmaua strigînd.*) Ajutor! *Freunde, Freunde!**

SOLDATUL : Ia arma, țăță Marițo. (*Marița îl împinge pe Mandache, care se împiedică și cade. Apucă pușca Soldatului, dar nu știe ce să facă cu ea.*)

OLIMPIA (*de la fereastră*) : Au văzut! Vin! Vin! (*Se repede să-l ia pe Gigel.*) Repede, Gigel. (*Se îndreaptă spre ușă, cu Mandache după ei.*)

SOLDATUL : Trage în nemți, mătușă! Nu-i lăsa! (*Marița, stîngaci, scoate pușca pe fereastră și trage. De afară se aud rafale. Olimpia, care a întredeschis ușa, dă repede înapoi, trăgîndu-l pe Gigel după zid. Ușa interioară se deschide și apare Picu, strigîndu-l pe Soldat.*)

PICU : Nene, nene! (*Îl vede lipit de perete și de-abia atunci înțelege. Se repede la fereastră și începe să tragă cu automatul, strigîndu-i Mariței.*) Țăță Marițo, cheamă-l fuga pe nenea Alexandru, fuga! (*Marița iese, în vreme ce Picu continuă să tragă. Intră Alexandru, cu pușca-mitralieră. O instalează la fereastră și trage și el. După o clipă, îl oprește pe Picu.*)

ALEXANDRU : Gata. Nu mai risipi cartușele. Se retrag. Du-te și spune-i lui Constantin să rămînă la fereastră de la pod. (*Picu iese. Văzîndu-l pe Soldat, care a căzut jos, și pe Marița aplecată asupra lui, o întrebă.*) E rănit grav?

MARIȚA (*care-i desface vestonul Soldatului*) : Nu știu.

* Prieteni, prieteni! (în limba germană).

ALEXANDRU (*obligat să rămână la fereastră*): Cum s-a întâmplat?

OLIMPIA (*bîlbîindu-se*): Au început nemții să tragă și... și atunci... el a căzut. Nu-i așa, Marițo?

MARIȚA (*care a privit-o lung*): Dă-mi mai bine ceva să-l leg.

OLIMPIA: Îndată, Marițo, îndată. (*Iese.*)

MARIȚA: La braț e rănit.

OLIMPIA (*reintrînd*): Am adus și niște rom. (*Marița îi dă Soldatului să bea. Acesta începe să-și revină. Geme.*)

MARIȚA: Nu-i nimic, omule, numai la braț ești rănit. Stai să ți-l leg de gît.

SOLDATUL (*mișcîndu-se cu greu*): Mulțumesc, am avut o ameteală.

ALEXANDRU: Te doare rău?

SOLDATUL: Încă nu simt, e amorțit. (*Se ridică.*) Era să dau ortul popii. Ai o țigară?

ALEXANDRU (*întinzîndu-i țigara*): Stai liniștit. Nu-ți risipi puterile.

SOLDATUL (*se așază pe un scaun. Arătînd cu capul spre grupul Olimpiei*): Au încercat să-i cheme pe nemți în casă.

ALEXANDRU (*privindu-i, ridică din umeri*): Ce te miri? I-au chemat ei și în țară.

PICU (*intrînd*): Nenea Constantin a spus că nu mai are decît douăzeci de cartușe.

ALEXANDRU: Picu, du-i pe dumnealor în odaia din fund. Și să nu mai ieși de acolo.

PICU: Am înțeles, generale. (*Către grupul Olimpiei.*) S-a auzit? Executarea! (*Aceștia ezită. Îndreaptă automatul spre ei.*) Ușchi! (*Cei trei o tulesc repede spre ușă, conduși de Picu.*)

ALEXANDRU (*ride*): Năzdrăvan flăcău! (*Apoi, arătînd cu capul spre Axinte.*) Cum îi merge tovarășului meu?

SOLDATUL: N-apucă seara. Ați fost împreună la închisoare?

ALEXANDRU: Nu.

MARIȚA: E singur?

ALEXANDRU: Are o mamă bătrînă.

MARIȚA (*careși-a reluat locul lîngă rănit*): Vai de ea, săraca.

SOLDATUL: La drept vorbind, nici noi nu cred să mai apucăm seara. Dacă nu vin rușii, ne-am dus pe copcă. Eu nu mai am decît trei cartușe.

ALEXANDRU: Mai am eu două încărcătoare. Cînd s-or termina, Constantin și cu mine o să încercăm să ne croim drum în stradă cu grenadele. Voi o să spuneți că v-am ținut cu sila aici.

PICU (*a intrat și a ascultat replica*): Șmecher mai ești, generale. Dar de onoarea piratilor n-ai auzit?

ALEXANDRU: Tu să nu-ți iei nasul la purtare, că nu ne jucăm aici.

PICU (*surprins de admonestare, se apropie de Alexandru*): Zău, nene, că n-am spus în bătaie de joc. Te-ai supărat?

ALEXANDRU (*cu un gest brusc îl apucă și-l sărută pe păr*): Hai, ușchi de lîngă fereastră, cum spui tu.

MARIȚA: N-a avut cine să-l crească, de aceea-i așa de șturlubatic.

ALEXANDRU (*cu interes sensibil*): N-ai tată? (*Picu elatină din cap.*)

MARIȚA (*rizînd*): Da' vrea să se facă colonel. Nici mai mult, nici mai puțin.

ALEXANDRU: De ce nu? Acuma, dacă o să învețe, poate să ajungă și general.

MARIȚA: Bagă-i și dumneata gărgăuni în cap, parcă n-are de ajuns. Vino mai bine și ajută-mi să-l așez pe băiatul ăsta. (*Picu o ajută să așeze rănitul.*)

AXINTE: În huci, la Buciumeni, pe cărarea cu sălcii... lîngă izvor... (*Ride încet.*)

ALEXANDRU (*il roagă printr-un gest pe Soldat să-i ia locul și vine lîngă rănit*): Axinte, eu sînt, nu mă recunoști?

AXINTE: Te-a ars soarele... Ai obrajii îmbujorați... și dinții ca niște pietricele albe. (*Ride încet.*)

ALEXANDRU: Sînt eu, Alexandru, Alexandru.

AXINTE (*mecanic*): Alexandru... (*Apoi, apropiindu-se de realitate.*) Alexandru (*lucid*)... tovarășe Alexandru, mor. Eu... (*Începe iar să ridă și cîntă.*) Frunză verde din grădină... (*Scoate un geamăt și tace. Picu își șterge ochii cu pumnul.*)

PICU : Îl cunoști de mult, nene?

ALEXANDRU (*clatină din cap*) : De aseară numai. E un utecist.

PICU : Ce-i aia?

ALEXANDRU : Adică un membru al Uniunii Tineretului Comunist. Așa cum ai să fii și tu, poate. (*Zîmbindu-i.*) E mai interesant decît să fii pirat.

PICU : De ce nu? Și tata e comunist.

ALEXANDRU : Parcă spuneai că n-ai tată.

PICU : E închis. Am colindat pe la toate pușcăriile din țară, să aflu ceva despre el, dar n-am aflat nimic. De peste tot m-au gonit.

ALEXANDRU : Cum îl cheamă?

PICU : Al... (*Îl privește și începe să rîdă.*) Uite ce întîmplare! Ca pe dumneata, Alexandru.

ALEXANDRU (*tulburat puțin*) : Da, e în adevăr o întîmplare. (*Se duce la fereastră, lingă Soldat. Se uită afară.*) Nici o mișcare! Se vede că așteaptă să se întunece. (*Pauză. Cu alt glas.*) Și eu am un băiat.

MARIȚA : O fi mare acum, nici n-ai să-l mai recunoști.

ALEXANDRU : Da. Trebuie să fi crescut mare. (*Pauză.*) De fapt, nici nu știu dacă mai trăiește. După ce am fost arestat, l-au căutat tovarăși de ai mei, și nu i-au dat de urmă. (*Oftează adînc.*)

SOLDATUL : Iaca, asta nu pot pricepe, să mă tai! Și eu mi-am lăsat nevasta și casa și am plecat la război. Dar m-au luat cu sila. Pe cînd dumneata ți-ai lăsat copilul în voia soartei cu bună știință.

ALEXANDRU (*după o pauză, răspicat*) : Da, l-am lăsat cu bună știință.

SOLDATUL : Ei vezi! Asta nu-i îngăduit, frate-miu.

ALEXANDRU : Dar tu de ce ai rămas azi aici și nu te-ai mai dus acasă? Nu te-a ținut nimeni cu sila. Și cine știe dacă mai apuci ziua de mîine.

SOLDATUL : Eu?

ALEXANDRU : Da, tu.

SOLDATUL (*încurcat*) : Păi... dracu să mă ia... m-a făcut ăla chiabur și mi-a fost nu știu cum să vă las singuri tocmăi la greu și să mă duc la ale mele.

ALEXANDRU : Atunci nu mai spune că nu pricepi. Crezi că mie ușor mi-a fost să mă despart de băiat,

poate pentru totdeauna? Nu, prietene, nu mi-a fost de loc ușor. Dar nu se putea altfel. Nu se poate, oameni buni, să te gîndești numai la tine. Dacă ar mai fi nevoie, tot așa aș face.

PICU (*impresionat*) : Lasă, nene, nu te mai amări. Ce, crezi că un copil nu se poate descurca și singur? Uite la mine!

ALEXANDRU (*cu duioșie, cuprinzîndu-l cu brațul pe după umeri și surîzîndu-i*) : Nici nu știi cît mă uit, „piratule“! De cînd te-am văzut, numai la tine mă uit. (*Pauză.*) În temniță, cînd eram schingiuit sau bolnav, mi se întîmpla uneori să cred că nu mai scap. O singură dorință aveam atunci : să-mi string băiatul în brațe și să-i spun : dacă n-ai să duci lupta și credința lui tată-tău mai departe, să știi că el a murit degeaba, și o să se răsucească în mormînt în vecii vecilor. Și l-aș fi pus să jure. Pe urmă, nu mi-ar mai fi păsat de nimic. (*Surprins de intrarea lui Constantin, pe alt ton.*) Ce-i, Constantine? De ce-ai părăsit postul?

CONSTANTIN (*e bandajat la cap*) : Nu mai am nici un cartuș în bandă.

SOLDATUL : Se apropie funia de par.

ALEXANDRU : Dă-i automatul tău, flăcăule.

PICU (*ezită*) : E... captură, nene... l-am luat de la nemți cu mîinile mele.

CONSTANTIN (*luîndu-i automatul*) : Lasă, că-ți fac eu rost de un tun. (*Scoate încărcătorul și fluieră a pagubă.*) Gol! (*Îi întinde arma înapoi.*) Poți să-l fotografiezi. (*Se duce întîi la rînit, apoi la Soldat, la fereastră.*) Lasă-mă pe mine. Tot nu poți trage bine cu o mînă. (*Îi ia arma, se așază lingă Alexandru, pe care-l bate afectuos pe umăr.*) Așa bătrîne! Împreună, pînă la sfîrșit.

ALEXANDRU : Împreună, Constantine.

CONSTANTIN (*arătînd spre afară*) : Noroc că nu atacă.

ALEXANDRU : Cred că pregătesc ceva. Prea s-au liniștit.

SOLDATUL : Vă spun eu, toată nădejdea e în ruși, altfel, ne curățăm. Baremi ăștia micii de-ar apuca vremuri mai bune, că noi...

PICU : Nu-i așa, nene, că de acum înainte n-au să mai fie boieri? Ei nu mă cred. Zic că mint. (*Arată spre Marița și Soldat.*)

ALEXANDRU : Nu. N-au să mai fie. Va fi sărbătoare și pe strada noastră. Doamne, Doamne, ce n-aș da să văd țara asta peste vreo zece-cincisprezece ani! Ce zici, Constantine?

CONSTANTIN (*începe să fredoneze*) : Sculați, voi oropsiți ai vieții...

(*Alexandru i se alătură. Cîntă amîndoi, cu glas scăzut, cu privirile departe. La auzul cîntecului, rînitul a tresărit, s-a ridicat puțin și începe și el să cînte. Alexandru vine lingă el și-l susține pe după umeri. Dar după un timp, capul lui Arinte se pleacă frînt. Alexandru face semn celorlalți să tacă și se apleacă asupra lui. Îi închide ochii. Constantin, de la fereastră, își șterge o lacrimă. Toți au venit și stau în picioare, cu capetele plecate, lingă mort. Apoi Alexandru îl acoperă cu haina. Îi pune mina pe umăr lui Picu și-i spune.*)

ALEXANDRU : Să nu uiți niciodată. A murit un comunist.

PICU : N-am să uit.

(*Afară, zgomotul bătăliei, care n-a dispărut nici o clipă, crește brusc. Toți se reped la fereastră. Apoi exploziile se răresc.*)

SOLDATUL (*cu euforie*) : Sînt încolțiți rău! Încă puțin dacă rezistăm, fraților, am cîștigat partida.

CONSTANTIN : Să fii sănătos! Partida e cîștigată de mult.

SOLDATUL : Bine, bine, dar vreau să mă bucur și eu de ea. Na, că iar au început să tragă! (*Se aud în adevăr cîteva împușcături apropiate.*)

PICU (*strîmbîndu-se spre afară*) : Zbirei! Zbirei!

CONSTANTIN : Au să atace din nou.

ALEXANDRU : Să păstrăm cartușele. O să-i oprim cu grenade. (*Lui Constantin.*) Tu rămii cu pușca-mitralieră gata pentru orice nevoie. (*Soldatului.*) Poți arunca cu stînga?

SOLDATUL : Pot, n-avea grijă.

ALEXANDRU : Și tu, Picu, ia pușca.

PICU : Așa mai zic și eu. (*Constantin ia pușca-mitralieră, Picu arma Soldatului, iar Alexandru și Soldatul — grenadele, cu care se așază la ușă.*)

MARIȚA : Și eu ce fac? Trăsni-i-ar Dumnezeu să-i trăsească!

PICU : Mata stai în fotel și te uiți, ca la teatru. Îți dăm bilet de rangul întii. (*E un răstimp de tăcere și așteptare încordată, în care nu se aud decît împușcăturile rare de afară.*)

CONSTANTIN : A scos unul capul și se uită încoace. Dar nu mișcă. S-a tras înapoi.

PICU (*după o pauză, încet*) : Odată, la noi la Constanța...

ALEXANDRU (*tresărind*) : Ești din Constanța?

PICU : Da. Tata era muncitor acolo.

ALEXANDRU (*surescitat*) : Și te cheamă Picu?

SOLDATUL (*enervat, deși cei doi vorbesc aproape în șoaptă*) : Dar mai țineți-vă gura. De taifas le arde!

ALEXANDRU (*încet, dar foarte surescitat*) : Țsta-i numele tău adevărat, sau...?

PICU : E o poreclă! Mă cheamă Gheorghe. (*Văzînd cumplita tulburare a lui Alexandru.*) Ce ai, nene?

ALEXANDRU : Gheorghe!

CONSTANTIN : Vin, Alexandre! Sînt cinci!

ALEXANDRU (*izbucînd*) : Să fie și o sută! Mi-am găsit feciorul! (*Sare în picioare, deschide ușa și aruncă grenadele.*) Na-vă, măi!

CONSTANTIN (*jubilînd*) : Fug! Fug! (*Strigînd pe fereastră.*) Ți-ai uitat casca, Fritz! Ți se vede fundul!

ALEXANDRU (*reintrînd în cameră, se repede la Picu și-l ia în brațe*) : Gheorghieș!

PICU : Nene, nene, imi rupi oasele! Tată Marițo!

ALEXANDRU (*beat de bucurie*) : Nu pricepi, Gheorghieș? Sînt tatăl tău. Alexandru Leca mă cheamă. Muncitor din Constanța.

PICU : Dar, dar...

MARIȚA : Ira, Doamne, ce minune! (*Își face cruce.*)

ALEXANDRU (*luat în vîrtejul bucuriei, n-a observat stînghereala lui Picu*) : Și sîntem din nou împreună!

Și ești un flăcău de nădejde! Ce mai viață, ce grozăvie de viață o să începem noi doi alături! (*Rîde și-l îmbrățișează.*) Băiatul tatei!

CONSTANTIN (*brusc*) : Tăceți, tăceți! (*Se aude un huruit surd.*)

ALEXANDRU (*sărind la fereastră*): Tancuri!
 CONSTANTIN: Vor să intre cu tancul peste noi. De data asta, cred c-am pus-o de mămăligă.
 ALEXANDRU: N-au să intre! (*Se repede și-și umple mîinile cu grenade.*)
 SOLDATUL: Ce vrei să faci?
 ALEXANDRU (*lui Constantin*): Ai două încărcături complete. Îmi acoperi ieșirea.
 PICU: Unde te duci?
 ALEXANDRU: Nu-ți fie frică, Gheorghieș. O să fie bine.
 CONSTANTIN (*interpunîndu-se între ei*): Lasă-mă pe mine. (*Arătînd pe băiat cu capul.*) De-abia v-ați găsit.
 ALEXANDRU: Nu. N-ai să izbutești. Ești rănit. Trebuie să ajung la tanc din cîteva sărituri, înainte ca ei să poată trage. Altfel, nu mai scapă nici unul din noi. (*Arătîndu-i-l pe băiat, adaugă cu un zîmbet.*) Și schimbul de mîine trebuie asigurat, nu?
 PICU: Merg și eu.
 ALEXANDRU: Tu? Lasă, că mai ai destule de făcut în viață. (*Mai încet.*) M-ai încurca. (*Se duce la ușă și pîndește.*) Bagă de seamă, Constantine. O să mă tirască pe terasă. Cînd strig, deschizi focul. (*Se ghemuiește să sară. Se uită încă o dată la toți, în special la Picu, și adaugă.*) Eu zic că tot mai bine să te faci inginer, decît colonel. (*Iese. Nu se mai aude decît hurea tancului.*)
 PICU: Săracu! Ce fac eu acum? Pe mine... pe mine nu mă cheamă Leca, mă cheamă Ștefănescu. (*Toți îl privesc o clipă stupefiați și dezolați. Atunci se aude strigătul lui Alexandru.*)
 ALEXANDRU: Acum, Constantine! Trage! (*Acesta trage. Soldatul se repede și el la fereastră. Apoi se aude o explozie foarte puternică.*)
 SOLDATUL: Ura! L-a răsturnat, fraților! Arde!
 PICU (*încercînd să-și facă loc la fereastră*): Unde-i? El unde-i?
 SOLDATUL: Jos, lingă tanc.
 PICU: E mort?
 SOLDATUL (*emoționat*): Nu. Uite-l! Se ridică. (*Către Constantin.*) Trage, trage! Acoperă-i retragerea. (*Constantin trage, în vreme ce Picu zboară pe ușă.*)

SOLDATUL: Măi băiete! (*Apoi, către Constantin.*) De ce te-ai oprit? Trage, tovarășe! (*Constantin aruncă pușca-mitralieră, infuriat.*)

CONSTANTIN: Nu mai am cartușe.

(*În clipa aceea, ușa se deschide și apare Picu, susținîndu-l pe Alexandru. Ajuns în încăpere, acesta cade pe un scaun.*)

PICU (*se aruncă asupra lui*): Ce ai? Ce ți-au făcut?

ALEXANDRU: Nu plînge, Gheorghieș... nu mi s-a întimplat nimic... Mă doare numai puțin aici... într-o parte. Așa-i rostul, Gheorghieș, cînd unul cade... altul îi ia locul, și treaba merge înainte. Numai că... musai trebuie să-i ia cineva locul... Mă ascuți?

PICU (*înlăcrimat*): Da, nene.

ALEXANDRU: De ce-mi spui așa?... Doar sînt tatăl tău. (*Toți îl privesc pe Picu încordați.*) De ce nu-mi răspunzi?

PICU: Ascult... tată! Tăticule! (*Îi cuprinde mîinile, ingenuncheat lingă el.*)

ALEXANDRU (*reușește cu greu să-l mîngîie pe păr*): Ce păr moale ai. „Tăticule“... Numai prin vis... te-am auzit chemîndu-mă așa... Și acum... deodată... e adevărat... sîntem alături... Și o să fim mereu, dacă-mi juri... Gheorghieș... dacă-mi juri că n-ai să uiți niciodată și că... în locul meu... (*Tresare, pentru că afară au izbucnit iar împușcături și strigăte. Cu violență.*) Ce se întimplă afară? Iar vin? Nu-i lăsați! Trageți în ei... Trageți... (*Cade istovit pe speteaza scaunului.*)

CONSTANTIN (*care s-a repezit la fereastră, izbucnește într-un adevărat urlet de bucurie*): Sovieticii! Armata Sovietică! (*Soldatul și Marița se reped și ei la fereastră, strigînd, făcînd semne de bucurie.*)

PICU: Auzi? Au venit rușii, tată. (*Ceilalți s-au adunat în jurul lui.*)

ALEXANDRU (*aprobă din cap*): E în regulă... fiule... Îmi juri?

PICU: Jur, tată.

ALEXANDRU: Așa... e bine. Ridică-mă, Gheorghieș. (*Picu îl ajută să se ridice și să se apropie de fereas-*

tră. Pe uşă dă buzna, cu o pîine în mînă, Olimpia, urmată de Gigel şi de Mandache.)

OLIMPIA : Mariţo! O tavă! Să-i primim cu pîine şi sare pe eliberatorii noştri.

MARIȚA (*uitîndu-se la ea, cu un țipăt în care-și scutură parcă toți cei cincizeci de ani de slugărie*) : Cară-te de aici! Cărați-vă de aici! (*Cei trei ies, speriați. Alexandru se clatină.*)

CONSTANTIN : Alexandre!

ALEXANDRU (*ridică mîna, parcă pentru a atrage atenția asupra tumultului de urale de afară*) : Ce lumină, nu?... Voi n-o vedeți? (*Rîde.*) A început... a început sărbătoarea și pe strada noastră! (*Cade, în timp ce uralele cresc ca un tunet.*)

C o r t i n a

SURORILE BOGA

Piesă în 3 acte

PERSONAJELE

IOANA BOGA, aproximativ 22 de ani
 VALENTINA BOGA, 30 de ani
 IULIA BOGA, 40 de ani
 ALEC GORĂSCU, 34 de ani
 MIHAI MEREUȚĂ, 28 de ani
 GHIGHI MIRESCU, 45 de ani
 RADU GRECESCU, 24 de ani
 PAVEL GOLEA, 43 de ani
 MILUȚĂ PETRESCU, 50 de ani
 CATINCA GORĂSCU, 70 de ani
 ELEONORA GORĂSCU, 60 de ani
 EUFROSINA GROSU, 60 de ani
 SIMION, 25 de ani
 VASILE BONTAȘ (Primul domn)
 COLONELUL VERZESCU (Al doilea domn)
 PANAIT
 FLAȘNETARUL
 SERGENTUL
 UN TÎNĂR
 ALT TÎNĂR

Muncitori, cetățeni, negustori etc.

*Aciunea se desfășoară într-un târgușor
 moldovenesc, între anii 1943—1946.*

Anul 1943

Interior modest, de casă provincială. Uși spre vestibul și interior. Pe un divan, Ioana citește. Pe stradă trece cîntînd o unitate germană. Ioana nu aude cînd se bate la ușă și nu ridică ochii decît atunci cînd Mihai Mereuță se strecoară timid pe ușă.

MEREUȚĂ (*timid, miop, poartă ochelari, ceea ce subliniază tipul său intelectual*): Deranjez?

IOANA: Poftim, domnule Mereuță.

MEREUȚĂ: Știți... ați spus să vă mai aduc o carte și m-am gîndit că poate la ora asta nu deranjez. (*Speriat.*) Nu e cumva prea devreme?

IOANA: Nu, de ce?

MEREUȚĂ: Cealaltă ați terminat-o?

IOANA: Am citit-o de două ori.

MEREUȚĂ: Și? (*Ioana tace.*) Nu-i așa că e extraordinară? (*Ioana tace.*) Nu v-a plăcut?

IOANA: Ba da.

MEREUȚĂ: Ce mare scriitor! Nu? Cîtă înțelegere și dragoste pentru oameni.

IOANA (*surizînd*): Ia spune-mi drept, domnule Mereuță, de ce mi-ai împrumutat cartea asta?

MEREUȚĂ (*stîngerit*): Cum de ce? Pentru că vorbeam zilele trecute despre urîtenia vieții noastre. (*Încălzindu-se.*) Unde te întorci, nu dai decît de prostie îngimfată, de nedreptăți, de destine ratate, de mizerie sufletească și trupească. Și totuși, undeva, trebuie să fie o lumină. Toți oamenii, chiar și cei mai răi, știu în adîncul inimii lor că undeva este

o lumină și că odată și odată îi vor pași pragul. Asta spune Cehov și de aceea îl iubesc.

IOANA (*citind din carte*): „Încă puțin, și poate o să știu pentru ce trăim, pentru ce suferim. Dacă am ști!”

MEREUȚĂ (*izbucnind*): Domnișoară Ioana, de ce s-a măritat duduia Valentina cu domnul Petrescu? Ea care e atât de gingașă, de... (*Dîndu-și seama deodată de grosolănia indiscreției, se pierde.*) Iertați-mă... nu mi-am dat seama... Sînt un grosolan.

IOANA: Pentru că n-a vrut să rămînă fată bătrînă, ca Iulia. (*Pauză.*) Domnule Mereuță, nu cumva mi-ai dat cartea făcînd o aluzie la mine și la cele două surori ale mele?

MEREUȚĂ (*pierdut*): Zău că nu, domnișoară Ioana, cum puteți să vă închipuiți că mi-aș fi permis ca...

IOANA: Pentru mine, în orice caz, aluzia n-ar avea rost. Eu știu de ce trăiesc. Și am o poftă grozavă să trăiesc și să fiu fericită. Vreau să mușc din fericire pînă cînd o să mă satur.

MEREUȚĂ (*privind-o lung, după o pauză*): Și dacă nu-l întîlneai pe logodnicul dumitale? Sau dacă... (*Se întrerupe.*)

IOANA: Vrei să spui dacă l-aș pierde pe Radu? (*Mereuță aprobă din cap. Ioana continuă după o pauză, cu fața înțepenită.*) Atunci, ar însemna că mi-am jucat cartea și am pierdut. Aș muri.

MEREUȚĂ: Vezi ce fragilă e fericirea dumitale? Cred că nu la asta se referea Cehov, ci la o fericire durabilă, generală. Cîteodată, stau noaptea și mă gîndesc la lumea aceea pe care o presimțea Olga lui Cehov și aș vrea și eu să aflu ce fel de chip vor avea oamenii aceia care vor veni după noi. Fericirii, eliberații!

IOANA: Și?

MEREUȚĂ: Nu știu încă. Mă zbat în întuneric, dar undeva este lumină, domnișoară Ioana, nu numai pentru mine, pentru dumneata, sau pentru duduia Valentina, ci pentru toți. De asta sînt sigur. Ai să vezi, vom fi fericiți! De ce surizi?

IOANA: Mă gîndeam ce surprinsă ar fi Vali dacă ar ști că ai făcut din ea o căutătoare de lumină. (*Se uită pe fereastră.*) Uite-o că vine. Să-i spun?

MEREUȚĂ (*pierdut*): Domnișoară Ioana, te rog, domnișoară Ioana...

VALENTINA (*frumoasă, dar cu un foarte ușor aer de vulgaritate*): Bună ziua, Ioana! Unde-i Iulia? A, domnul Mereuță! Ce mai faci, domnule Mereuță? Nu te-am văzut de mult.

MEREUȚĂ: Sînt teribil de ocupat, doamnă Petrescu, lucrez la studiul despre care am vorbit.

VALENTINA (*distrată*): Despre Eminescu, nu?

MEREUȚĂ: Nu. Despre metafora la Ion Neculce.

VALENTINA: A, da, da, mi-aduc aminte.

MEREUȚĂ: Am început să triez fișele, și asta e o muncă nu numai de răbdare, care absoarbe mult timp, ci și de...

VALENTINA (*care întrebese ce mai face rostind o formulă uzuală, s-a întors pe jumătate spre Ioana, lăsîndu-l să se bîlbîie, cu fraza în aer*): Am o veste extraordinară pentru Iulia, am venit într-o fugă.

MEREUȚĂ (*bîlbîindu-se în spatele ei*): ...Ci și de fantezie aș spune. Nu credeți?

VALENTINA (*sec*): Poftim?

MEREUȚĂ: Întrebam dacă... (*Își dă seama că-i ridicol.*) Nu, nimic.

IOANA: Iulia trebuie să pice din clipă în clipă. Dar ce s-a întîmplat?

VALENTINA: Zău, cîteodată viața e atât de romantică! Veneam astăzi la prînz spre casă, și în centru, pe cînd traversam, văd doi domni care discutau animați și se uitau cu atenție la mine. De obicei, îți închipui, nu dau atenție la privirile (*Mereuță, care o privea, plonjează cu capul într-o parte*) pe care toți fanții de pe strada mare se simt obligați să mi le arunce. Dar cînd m-am apropiat, mi-am dat seama că unul din cei doi domni era Alec Gorăscu. Ah, ce eleganță firească, de boier, are omul ăsta! Cum Dumnezeu un domn atât de bine s-a făcut pictor? M-a salutat foarte politicos și, spre mirarea mea, m-a oprit, cerîndu-mi

permisiunea să-mi prezinte din nou o veche cunoștință. Atunci, domnul celălalt, un tip bine, dar cam obosit, cam uzat, gen Adolphe Menjou, și-a spus numele. Ghici!

IOANA : Nu știu. (*Valentina îi șoptește numele la ureche.*) Cine? (*Valentina aruncă o privire elocventă spre Mereuță.*)

MEREUȚĂ : Pe mine vă rog să mă scuzați.

IOANA : Mai stai, domnule Mereuță. (*Dar Mereuță a prins din nou privirea agasată a Valentinei.*)

MEREUȚĂ : Mă duc să lucrez, domnișoară Ioana. (*Către Valentina.*) Munca intelectualului e o robie nobilă, dar o robie.

VALENTINA (*sec*) : La revedere!

MEREUȚĂ (*ieșind*) : Doamne, ce timpenni spun!

VALENTINA : Ce prostănac insuportabil!

IOANA : Nu-i adevărat. E deștept și bun, dar e timid. Cred că e îndrăgostit de tine.

VALENTINA (*izbucnind în râs*) : El? Cu ochelarii și cu Neculce al lui? (*Revenind.*) Da, Ghighi Mirescu în carne și oase.

IOANA : Cum, fostul...?

VALENTINA : Exact. Fostul amor fatal al Iuliei. Băiatul senatorului Mirescu, pe care acum cincisprezece ani familia l-a împachetat și l-a trimis să-și continue studiile la Paris, ca să n-o mai vadă pe Iulia, cu care el voia să se căsătorească.

IOANA : Și e pentru mult timp aici?

VALENTINA : Nu știu. Partea senzatională e alta : m-a întrebat de Iulia și mi-a spus că ar vrea s-o vadă. Iar eu l-am invitat aici pentru astăzi după-amiază. Așa încît romanticul personaj poate să sosească din clipă în clipă. Spune și tu dacă nu e pasionant.

IOANA : Bine, dar cum ai putut să-l inviți fără să știi dacă Iulia vrea să-l vadă?

VALENTINA : Ah, ce puțin femeie ești! Iulia a tînjit după el ani de zile. A fost singura și marea ei dragoste. A suferit atunci ca o nebună. Cum să nu vrea să-l vadă!

IOANA : Tochmai pentru asta.

VALENTINA : Ce prostii! Știi la ce m-am gîndit? Dacă...
IOANA : Dacă?

VALENTINA : Dacă o va cere acum din nou în căsătorie? N-ar fi pasionant? Ah! Abia aștept să văd întîlnirea asta.

IOANA : Dar dacă Iulia o să se supere?

VALENTINA (*privind-o*) : Nu, zău că tu ești proastă! M-am pus doar în locul Iuliei și-mi dau foarte bine seama ce poate gîndi. Știi, i-am adus cerceii și colierul meu de jad. Se potrivesc cu ochii ei verzi. Dacă s-ar lăsa s-o și pieptăn puțin... Să mă lași pe mine să-i vorbesc. Tu erai un ținc pe vremea aceea.

IOANA : Vezi numai să nu te ia de urechi, și pe el să nu-l dea afară.

VALENTINA : Cunosoc eu cinismele astea. Iulia s-a înăcrit numai pentru că a rămas fată bătrînă. Dar dacă zgîrii puțin sub aparențe...

(*Ușa se deschide și apare Iulia. E o femeie de aproape patruzeci de ani, foarte sobru îmbrăcată, urîtă poate, dar nu lipsită de un anumit farmec. Poartă ochelari și o trusă de medic.*)

IULIA : Ce onoare! Valentina și-a găsit timp să-și vadă rudele. Chiar la dumneata mă gîndeam, domnișoară. (*Ioanei.*) Ia treci puțin dincolo, fetiço. Noi două avem de vorbit. (*Ioana iese.*)

VALENTINA : Și eu am să-ți spun ceva.

IULIA : Întii o să vorbesc eu. Ce este între tine și căpitanul acela caraghios, cu monoclu și brățară... Stratilat, mi se pare?

VALENTINA (*descumpănită*) : Între mine și...? Ce vrei să spui?

IULIA : Nu te face că nu înțelegi. Da, între tine și maimuțoiul ăla împintenat.

VALENTINA : În primul rînd, căpitanul Stratilat nu e un maimuțoi, ci un domn foarte bine. În al doilea, între mine și el nu-i nimic. Iar în al treilea, aș vrea să știu ce-ți dă dreptul să-mi vorbești pe tonul ăsta și să insinuezi...

IULIA : Eu n-am obiceiul să insinuez. A fost neisprăvitul de bărbat-tu la mine și mi s-a jelit că îndi-

vidul acela e toată ziua în casă la voi și că-ți face ochi dulci.

VALENTINA : A fost Miluță la tine?

IULIA : Din cauza lui am întârziat.

VALENTINA : Ah, nemernicul, bețivanul!

IULIA : Vrei să spui că între tine și Stratilat nu-i nimic?

VALENTINA : Nu, nu-i nimic. Te asigur că nu-i nimic.

IULIA (*îmblinzită*) : Cu atît mai bine. Voiam să te previn de bănuiala lui bărbatu-tău și să te rog să-ți bagi mințile în cap, dacă totuși e ceva adevărat. Știi cum e provincia, Valentino. Și dacă ai făcut o prostie măritîndu-te cu Miluță, cel puțin du-ți răspunderea în spinare.

VALENTINA : Ți-e ușor să vorbești. Dacă ai ști ce iad e viața mea... Nu numai că e bătrîn, cartofor și bețiv, mai e și șperțar pe deasupra. Ce, crezi că din leafa lui de inspector financiar poate juca pocher la o sută de lei?

IULIA : Pentru bani l-ai luat.

VALENTINA : Nu știam că ia mită.

IULIA : În trei ani, de cînd te-ai măritat, aveai timp să afli.

VALENTINA : M-am măritat, m-am măritat... Scoateți-mi ochii. Ce, voiai să rămîn ca tine, o...

IULIA : O fată bătrînă. Da, nu e vesel. (*Pauză.*) De ce nu te desparți?

VALENTINA : Și ce să fac? Tu ai meseria ta, de medic. Ioana e logodită cu un om pe care-l iubește, pe cînd eu... eu sînt cea mai nenorocită din toate. (*Începe să plîngă.*) Ar trebui să mă omor.

IULIA (*bătînd-o pe umeri*) : Hai, lasă, lasă. Numai, vezi, nu fă altă prostie, încurcîndu-te cu un fante de operetă. Viața e și așa un chin, de ce să-i mai adăugăm și noi mizeriile noastre. (*Pauză.*) Hai, liniștește-te. Să știi că l-am zgîlțit bine. I-am spus că-i un dobitoc și a plecat calmat. Bărbății ăștia își inchipuie că e de ajuns să fie încornorați, ca să devină simpatici. Na-ți batista și suflă-ți nasul. Totdeauna ți se umflă nasul cînd plîngi. Și surizi puțin, că ai dinți frumoși, secătură mică.

VALENTINA (*printre sughituri*) : Și eu care voiam să-ți fac o surpriză plăcută...

IULIA : Ce surpriză?

VALENTINA : Zici că l-ai zgîlțit bine și l-ai convins că spune prostii?

IULIA : Da, da, pînă la urmă a recunoscut și el. M-a rugat să nu-ți spun nimic.

VALENTINA (*subit înșeninată*) : Mirescu e aici și vine la voi azi după-amiază.

IULIA : Mirescu? Care Mi...? (*Se face albă la față.*)

VALENTINA : Chiar el. Ghighi Mirescu. (*Strigînd spre camera de alături.*) Ioano, uite că nu crede.

IULIA : Dar ce caută în oraș? Și de ce să vină aici? Nu trebuie să vină, nu vreau să vină.

VALENTINA : M-am întîlnit cu el și spunea că ține numai decît să te vadă. Trebuie să-l primești, Iulia. (*A intrat Ioana.*)

IOANA : Sigur, Iulia. N-are nici un rost să creadă că ți-e greu să-l vezi, sau că-i porți ranchiună.

IULIA : Dar nu-i port nici o ranchiună. De unde scoți prostiile astea? Mi-e indiferent. Total indiferent.

IOANA : Atunci, primește-l.

IULIA (*uitîndu-se instinctiv spre oglindă*) : Și cînd spunea că vine? Chiar azi? Dar e ceasul cinci. Nici nu sînt îmbrăcată.

IOANA : Ești foarte bine așa, Iulia. Pune-ți numai puțină pudră. (*Îi aduce o pudrieră.*)

VALENTINA : Și ruj, și... Lasă-mă pe mine. Scoate-ți ochelarii, să nu te vadă cu ochelari. (*Iulia își scoate ochelarii, docilă.*) Și părul! Nu, părul ți-l aranjez eu pe urmă. Pune colierul și cerceii mei. Ai să vezi ce bine o să meargă cu ochii tăi. Stai să ți-l prind eu. Ia uită-te în oglindă. Fără ochelari și cu colierul întinerești cu zece ani. Spune, Ioano, nu-i întinerită? Ah, încăpățînată ești. De cînd ți spun că ar trebui să dai cu șampon la rădăcina părului. Nu-i nimic. O să-ți fac o buclă. Vai ce pasionantă și romantică e toată întimplarea asta! Să inebunești de emoție, nu altceva. Ioano, adu puțină colonie, că miroase a anti-septice de trăsnește. (*În timpul acesta, se agită*

în jurul Iuliei și continuă să sporovăiască.) Am văzut un film cu Bette Davis... Nu, cu... Am uitat, în care, tot așa, doi oameni care s-au despărțit de tineri se reîntîlnesc cînd sînt bătrîni și se căsătoresc. Ce ai, stai că-mi rupi colierul. (*Iulia, ridicîndu-se cu bruscheta și smulgîndu-și pe drum podoabele, iese repede din cameră.*)

IOANA : Grozav ești de lipsită de tact, Valentino.

VALENTINA : Pentru ce? Am spus ceva? A, povestea cu filmul. Zăpăcită sînt.

IOANA : Și ce rost avea să te apuci s-o împopoțonezi pe Iulia ca pe o pupăză dusă la vedere?

VALENTINA : Dacă n-are pic de cochetărie în ea! O femeie trebuie să fie cochetă, altfel e tot ce vrei, scaun, coadă de mătură, luminare de botez, numai femeie nu. Însă ai dreptate, sigur că sînt o proastă. Ce, Iulia e femeie? Acum să vezi ce salată o să-mi facă.

IULIA (*intrînd. Are din nou ochelarii și ține podoabele în mînă. Vine spre Valentina*) : Nu mă mai prind găteliile, Valentino. Mi-a trecut vremea. Însă îți mulțumesc, ai fost drăguță. (*O sărută. Se aude soneria.*)

IOANA : Sună! El trebuie să fie. (*Se reped amîndouă și o îmbrățișează pe Iulia.*)

IULIA : Ce aveți, sînteți nebune?

VALENTINA : Să deschid eu? (*Iulia aprobă din cap.*)

IOANA : Eu mă duc să pun de cafea. (*Iese. Iulia, rămasă singură, își aranjează părul și, totuși, își scoate ochelarii. E vizibil emoționată.*)

GLASUL VALENTINEI : Pe aici, domnule Mirescu. Nu, nu, vă așteptam. (*Intră, precedîndu-l pe Ghighi Mirescu, care are un buchet de flori.*)

IULIA (*ieșindu-i înainte*) : Bună ziua, Ghighi.

MIRESCU : Bună ziua, Iulia. Sper că nu deranjez. N-aș fi vrut să trec prin oraș fără să vă fac o vizită. (*Îi întinde florile.*)

IULIA : Sigur, ne bucurăm mult. (*Se uită la flori.*) Ce frumoase sînt! (*Dar nu știe ce să facă cu ele.*) Stai, Ghighi. Valentino, pune te rog florile astea în apă. Ce zici de Valentina, ce mare s-a făcut?

VALENTINA : Da, am crescut puțin. Am aproape treizeci de ani. (*Rîd.*)

MIRESCU : N-aș fi recunoscut niciodată în frumoasa doamnă, pe care am întîlnit-o azi pe stradă, pe fetița zburdalnică de acum... mai bine să nu mai numărăm anii.

VALENTINA : Mă duc să pun de cafea. (*Iese.*)

(*Tăcere lungă.*)

IULIA : Cum ai găsit orașul după atîția ani?

MIRESCU : Cînd te întorci după foarte mult timp într-un loc, te întîlnești mai puțin cu aspectul lui prezent decît cu înfățișarea lui trecută, din tine. Cred că orașul de azi nu l-am văzut bine. Mi s-a părut doar mic și murdar.

IULIA : Mai ales de cînd a început războiul e tare părăsit. Ai văzut, nici grădina publică nu mai este. Au făcut niște barăci acolo.

MIRESCU : Grădina publică! Ți-aduci aminte chermezele, cu muzică militară, poștă americană și tobogan? (*Rîde încet.*) Și-acum am în nări mirosul crengilor de brad cu care se împodobeau chioșcurile. Dumneata nu?

IULIA : Și ce vînt te aduce pe aici?

MIRESCU : Am vrut de multe ori să vin. Pe urmă, îmi spuneam că la ce bun. Mai tîrziu a intervenit obișnuința vieții de toate zilele, uitarea... sau cel puțin în parte uitarea... Sau poate că nu uitasem, dar totul era ascuns undeva la fund. Nu mai știu nici eu bine.

IULIA : Ai nimerit o vreme frumoasă.

MIRESCU : Totuși, cînd trenul, care a rămas tot atît de mic și hodorogit, s-a apropiat de oraș, și cînd am zărit uzina electrică, și pe urmă casele sus, pe deal, printre livezi, aș fi putut să jur că m-au adus nostalgiile și remușcările. În realitate...

IULIA : Slavă Domnului că există o realitate.

MIRESCU : Da. Am venit de fapt să vînd casele de pe Strada Mare.

IULIA : Prin urmare, lichidare totală.

MIRESCU : Căsuța bătrinească de pe strada Buciumeni o mai păstrez. (*Oftează.*) Am nevoie de bani.

IULIA : Deci e adevărat ceea ce se vorbește prin târg, că ți-ai irosit toată moștenirea prin cazinourile din țară și străinătate.

MIRESCU : De tocat am tocat-o, dar nu la cărți, ci și mai prostește încă. Am băgat bani în vreo două afaceri falimentare, și restul s-au dus, nici eu nu știu cum.

IULIA : Și medicina?

MIRESCU : Medicina? Despre asta n-a vorbit târgul?

IULIA : E adevărat că nu ți-ai terminat studiile?

MIRESCU : Foarte adevărat. Când m-au silit ai mei să plec la Paris, eram prea zdruncinat sufletește ca să-mi ardă de învățătură. Mă gindeam numai la sinucidere. Știi?

IULIA (*ironică*) : Și pe urmă, a intervenit obișnuința vieții de toate zilele...

MIRESCU : Exact. Îți bați joc de mine? (*Iulia neagă din cap.*) La început, faptul că nu învățam îmi dădea satisfacția unui soi de răzbunare împotriva părinților. Apoi, m-am lăsat prins de dulceața de a nu face nimic, de a mă lăsa să trăiesc. La drept vorbind, am vegetat destul de plăcut. Nu regret nimic. Nu eram făcut să mă bat cu viața.

IULIA : Da. Totdeauna ai fost un slab. (*Pauză.*) Arăți destul de obosit.

MIRESCU : Curios. N-am făcut nimic pentru asta.

IULIA : Spune-mi, pozezi în cinic, sau ești?

MIRESCU : E greu de răspuns. Orice poză ascunde și o doză de adevăr. (*Aplecându-se spre ea.*) Adevărat, curat și întreg n-am fost însă decît o dată în viață. Atunci.

IULIA : Să nu vorbim de trecut. Te rog. (*Se ridică.*)

MIRESCU : Și totuși, pentru asta am venit, nu ca să-ți povestesc avaturile mele. Totdeauna am simțit în mine trecutul ăsta, ca pe un paradis pierdut. Eram atît de tînăr, de entuziast, de generos!... Nu știu dacă mă înțelegi, dar aveam nevoie, tînjeam să mă regăsesc, să mă reîntrec sub aspectul

tineretii mele, iremediabil pierdute. Ce mult te-am iubit, Iulia.

IULIA : Te rog, încetează.

MIRESCU (*cu excitație crescîndă*) : Ba da, te-am iubit. Te-am iubit. N-ai dreptul să-mi iei bucuria acestei mărturisiri. E o clipă pe care am așteptat-o prea mult. De cînd am sosit în orașul ăsta, totul, dar absolut totul m-a îndreptat pe nesimțite spre ea. Nu știam cînd o să te văd, dar eram sigur că o să stau din nou alături de tine, ca atunci, și... Mă ascultă, Iulia?

IULIA (*pierzîndu-și o clipă controlul*) : Da, Ghighi.

MIRESCU : ...Și că voi izbuti... Ah, ce mult, ce mult te-am iubit... Voi izbuti să mă confund cu propria mea imagine din tinerețe. (*Are un geamăt aproape voluptuos și-și ia fruntea în mîini.*) Ce clipă extraordinară!

IULIA (*de-abia stăpînindu-și indignarea*) : Cum de nu ți-e rușine? Toți oamenii slabi sint indecenți, dar dumneata... Hai, revino.

MIRESCU : Ești un chirurg necruțător.

IULIA : Crezi că e plăcut să servești de pretext unei imaginații de licean bătrîn? Rău ți s-a mai rărit părul. Îți cănești mustața?

MIRESCU (*rișînd încet*) : Poți fi oricît de rea. Bucuria pe care mi-ai dat-o nu mi-o poți lua înapoi.

IULIA : Îmbată-te cu apă rece. Te-ai regăsit pe dumneata cel de altădată! Mare ispravă! (*Repetîndu-i cuvintele în deridere.*) „Tînăr, generos, entuziast!“ (*Se apleacă spre el.*) Îți faci iluzii. Niciodată n-ai fost așa. Totdeauna ai fost o jumătate de om, un neputîncios.

MIRESCU (*e cumplit de lovit și nu găsește imediat replica; pe urmă adaugă cu un fel de satisfacție răutăcioasă*) : Uîți că pe neputînciosul ăsta l-ai iubit ca o nebună.

IULIA : Eram tînără și proastă. (*Cu un strigăt surd.*) De ce-ai venit?

MIRESCU (*rău*) : Nu presupuneam că ai așteptat în mine un om tare, care a venit cu intenția să-și repare greșelile trecutului.

IULIA (rănită) : Nu-i adevărat. Nu așteptam nimic de la dumneata. Oh, și grosolan pe deasupra! (Pauză lungă.)

MIRESCU (cu degajare) : Porți ochelari, Iulia? Numai oamenii care-și scot ochelarii au gestul ăsta, cu degetul la rădăcina nasului. (Face gestul.)

IULIA : Da, port. (Scoate ochelarii din buzunar și și-i pune. Îl privește drept.)

MIRESCU (se apleacă repede și-i sărută mîna) : Iartă-mă, Iulia. N-am vrut o clipă să te jignesc. Dezgustătoare e viața.

IULIA : Și ea, și noi. Cînd pleci?

MIRESCU : Miine. Cine știe dacă o să revin vreodată. Poate, în cimitirul de pe deal. Știi, Iulia...

IULIA (îi face semnul tăcerii, cu degetul pe buze, și-l bate bărbătește pe umăr) : Ce-or fi făcînd fetele acelea cu cafeaua?

MIRESCU : Cred că ar fi mai bine să plec.

IULIA : Stai să iei o cafea. N-are nici un rost să se creadă într-o scenă, cînd de fapt nu s-a întîmplat nimic. (Strîgînd.) Ioano, Valentino! (Apar fetele, purtînd una — tablaua cu dulcetuiri, cealaltă — cafeaua. Valentina e toată numai ochi iscoditori.) De Ioana îți mai aduci aminte?

MIRESCU : Bună ziua, duduie! Nu, hotărît lucru, e tare imprudent să revii în locuri de mult părăsite. Atîta era. (Face gestul.)

IULIA (apucînd-o cu gesturile ei virile, dar cu căldură, de ceafă, ca pe un pisoai) : Și-acum, sîntem logodită.

MIRESCU : A, da, mi-a spus Alec Gorăscu ceva. Cu Radu Grecescu, nu?

VALENTINA : Oh, e o întîmplare foarte romantică. După moartea tatei, Ioana a intrat ca secretară la doamna Catinca Gorăscu, și acolo, Radu, venit în permisie de pe front, cu „Mihai Viteazul“ și „Crucea de fier“ pe piept, s-a îndrăgostit nebunește de ea.

IOANA : Vali, te rog. De ce crezi că toate ăstea îl pot interesa pe domnul Mirescu?

MIRESCU : Dar sînt un prieten atît de vechi al familiei dumneavoastră... Îmi închipui că slujba la doamna Gorăscu nu e o sinecură.

IOANA (rîzînd) : A, nu, e din ce în ce mai amarnică. Mă pune să-i citesc seara, cînd se culcă și adoarme. Dar dacă scad cît de puțin tonul, sau schimb ritmul lecturii, începe să bată cu piciorul în tăblia patului. Lectura e singurul somnifer pe care-l suportă.

VALENTINA : Se răcește cafeaua, domnule Mirescu, și e păcat de ea. E veritabilă, nu erzaț. Mi-am procurat-o cu prețul unei adevărate aventuri...

IOANA (cître Iulia) : Sentimentale.

IULIA (severă) : Ioano!

IOANA : Iulia, pot să-l chem pe Mereuță? E prăpădit după cafea, săracul.

IULIA : Sigur.

VALENTINA : Iar pisălogul ăla! (Către Mirescu.) E un profesor de la liceu, care stă în gazdă la noi. (Ioana bate cu pumnul în perete.) Ce filme se mai joacă la București, domnule Mirescu?

MIRESCU : Proaste, nemțești.

IULIA : Bine că măcar nu ești nemțofil.

MIRESCU (surîzînd) : Nu cumva faci politică, Iulia?

IULIA : În casa noastră e tolerată orice nebunie, numai asta, nu. Dar a fi nemțofil azi, înseamnă a fi hitlerist, și a fi hitlerist înseamnă a-ți renega condiția de om. Multe parale nu face ea, dar oricum, e preferabil s-o întreții cît de cît spălată.

MEREUȚĂ (intrînd timid) : M-ați chemat?

IOANA : Da, domnule Mereuță, ia o cafea veritabilă.

MEREUȚĂ (fericit) : Ah, cafea! Bună ziua, domnișoară doctor. (Îi dă mîna. Repezindu-se spre Valentina.) Sărut mîinile.

VALENTINA (sec) : Noi ne-am mai văzut.

MEREUȚĂ (descumpănit) : Da, adevărat.

IULIA (prezentîndu-l lui Mirescu) : Domnul Mereuță.

(Își strîng mîinile; o clipă de tăcere.)

MEREUȚĂ : Despre ce discutați? Dacă nu sînt indiscret.

VALENTINA : Cînd poftim străini, nu ținem consilii de familie.

MEREUȚĂ (*rizînd albastru*): Ha, ha! Amuzant.
 VALENTINA: Găsești? (*Mereuță e la pămînt.*)
 IULIA (*aspră*): Valentino, dă-mi te rog un pahar cu apă.
 (*Către Mereuță.*) Vorbeam despre cît este de greu
 azi să fii om, domnule Mereuță.
 IOANA: Domnul Mereuță e convins că oamenii se
 perfecționează încontinuu și că într-o zi vor fi
 fericiți.
 MEREUȚĂ: Nu de la sine, domnișoară Ioana. Nu de
 la sine, ci căutînd și acționînd împotriva cauzelor
 de nefericire.
 MIRESCU: Și care sînt cauzele?
 MEREUȚĂ (*aprinzîndu-se*): Oh, sînt atît de evidente,
 că te miri cum lumea nu s-a înțeles să le înlăture
 pînă acum. Iată: se spune că oamenii sînt răi, și
 așa este. Dar răutatea se naște din prostie, din
 ignoranță. Să înlăturăm ignoranța. Și așa mai
 departe. Da... războiul, de pildă! Războiul e o
 plagă îngrozitoare, apocaliptică, dar nu va fi
 suprimat decît atunci cînd toți oamenii simpli,
 care astăzi au căluș în gură, vor fi întrebați dacă
 vor să-l facă sau nu.
 MIRESCU: Dumneata faci comunism fără să știi, domnule
 profesor.
 VALENTINA (*stupefiată, privindu-l pe Mereuță*): Ia
 uite! De aceea nu-i pe front.
 MEREUȚĂ: Am fost reformat din cauza ochilor, duduie
 Valentino. Dar comunism nu fac, domnule, pentru
 că presupune revoluție și violență. Lumea e sătulă
 de singe. Eu cred în puterea dragostei și a convingerii
 raționale. Dragostea e cea mai imensă forță din
 lume, e irezistibilă, mută munții din loc. Și oame-
 nii merită să fie iubiți.
 IOANA (*sincer cîștigată*): Bravo, domnule Mereuță.
 IULIA (*bătînd-o cu palma pe obraz*): Ce copil ai rămas!
 Oamenii nu merită de loc să fie iubiți. Însă trebuie
 să se ajute, pentru că altfel...
 MIRESCU: Și, după dumneata, cum va arăta fericirea
 viitoare, domnule profesor?
 MEREUȚĂ: Fericirea? Bine, dar fericirea nu poate fi
 definitivă. Va fi o stare de armonie și concordie

universală, de bucurie spirituală continuă, de
 inocență și înțelepciune.
 MIRESCU (*rizînd*): O stare paradisiacă.
 MEREUȚĂ: Paradisul se poate realiza și pe pămînt.
 Prin dragoste, oamenii pot înfăptui orice.
 VALENTINA: Abia aștept să-l văd pe domnul Mereuță
 cu aripioare de inger. O să-i stea bine.
 IOANA: Și totuși fericirea trebuie să existe. Oamenii
 nu ar fi putut să și-o închipuie dacă fiecare din
 noi n-am fi adulmecat-o măcar o dată în viață.
 MIRESCU: Da, un pahar de coniac bun, o țigară fină,
 un tablou de Alec Gorăscu și prietenia cu o femeie
 frumoasă, dar nu excesiv de inteligentă, cred
 că-mi dau aproximativ o stare de fericire. N-am
 alte pretenții.
 VALENTINA: Ba eu aș vrea să se termine războiul,
 să nu mai fie camuflaj, să dansez și să rid din
 toată inima, să plec din tîrgul ăsta infect, să călă-
 toresc, să fiu admirată... Oh, aș ști eu cum să
 fiu fericită, numai să mi se dea puțința. (*Către
 Ioana.*) Și tu?
 IOANA: Să-l văd pe Radu înapoi și să știu că nu mai
 trebuie să plece din nou pe front. (*Izbucînd.*)
 De ce, cînd cer atît de puțin, de ce, Dumnezeuule,
 nici măcar atîta nu pot să am? Nu-mi doresc
 nici avere, nici frumusețe, nimic din ce ar putea
 să-mi invidieze alții, dar să nu mai stau nopțile
 cu ochii deschiși de groază, cu inima sărită, pînă
 cînd dimineața mi-e rău de atîta spaimă și-mi
 vine să mă trintesc pe jos, ca un animal bătut.
 Asta nu-i umilintă, nu-i josnicie? (*Iese repede.*)
 IULIA (*către Vali, care vrea să se ducă după ea*): Las-o,
 Valentino, nu-i poți ajuta cu nimic. O să-și revină.
 Da, habar n-am ce-i fericirea, și nu sînt eu făcută
 pentru ea. Dar umilirea omului e cel mai groaznic
 lucru de pe pămînt. Azi, la spital, doi răniți
 mi-au murit sub cuțit. Își strigau mamele, ca
 niște plozi neputincioși. Și mamele au să-și bage
 pămînt în gură, ca urletul să nu se audă, și-au să
 rămînă și ele cu aceiași ochi goliți de nădejdi
 și de viață, ca acei pe care n-am avut tăria să-i

închid azi cu degetele astea. Nu, domnule Mereuță, trebuie să mai existe și o altă cale, pentru ca batjocorirea omului să înceteze. Alta decât discursurile umanitare. Ah, dacă am ști, dacă am ști...

MEREUȚĂ (*după o pauză*): Se spune că ieri noapte a fost aruncat în aer depozitul de muniții de la Fintina Mare. Asta era explozia care s-a auzit.

IULIA: Dacă-știi că pot grăbi măcar cu un ceas terminarea războiului ăsta abject, n-aș ezita să arunc și eu în aer depozite de muniții.

MIRESCU (*rișind*): Păzește-te de aripioare, Iulia. Cu treburile astea se ocupă comuniștii domnului profesor.

MEREUȚĂ (*violent*): Nu înțeleg de ce continuați să-mi atribuiți...

IULIA: Gata, gata. Mi-e lehamite de atita vorbărie. Toată ziua trângănim, ca niște mori stricate care macină vînt. Mă mir cum nu vi se apleacă.

MIRESCU: Ce vrei, noi intelectualii nu încetăm să vorbim decât cînd ne trăsnește paralizia progresivă.

IULIA (*privindu-l*): Nu glumi cu lucrurile astea. Bate în lemn.

MIRESCU (*speriat*): Cum?

IULIA: Liniștește-te, glumeam.

MIRESCU: Sinistră glumă.

IULIA: Azi e ziua glumelor sinistre. Am și eu voie să-mi dau în petec. (*Cu o reală și, la ea, ciudată exaltare.*) Aș vrea să se întîmple ceva... Ceva extraordinar.

VALENTINA: Am auzit bine? Tu ai vorbit? Bine, dar momentul ăsta istoric trebuie sărbătorit. Iulia să dorească să se întîmple ceva și încă ceva extraordinar! Ce nebunie facem? Eu zic să ne deghizăm.

MEREUȚĂ: Sau... să jucăm remi!

VALENTINA: Remi? Pocher, domnule, nu remi. Bacara. Ceva năprasnic.

MIRESCU: Cunosce eu un joc. De-a urlatul. Toți jucătorii se așază în patru labe, pe aceeași linie, și încep să urle. Cel care urlă mai adevărat, mai cu sentiment, câștigă. (*Valentina ride.*)

IOANA (*intră pe ușă cu un suris jenat*): Vă rog să mă iertați pentru scena stupidă de adineaori.

VALENTINA: Lasă asta. Imaginează-ți, Ioana, că Iulia dorește să se întîmple un eveniment senzațional, extraordinar. Nu-i așa, Iulia? (*Iulia încuviințează. Se aude soneria.*) S-a sunat. Ascultați, ce-ar fi ca la ușă să fi sunat însăși soarta? Cine se duce să deschidă? Mie mi-e frică. (*Iese Ioana.*) Vai, ce pasionant! (*În ciuda tonului de glumă, toată lumea așteaptă. Ioana reintră, precedînd pe cineva.*)

IOANA: Pofțiți, domnule Gorăscu. Sora mea e aici.

VALENTINA: Alec Gorăscu la noi?

ALEC (*intră și se înclină*): Bună ziua, bună ziua, Ghighi. Iertați-mi vizita intempestivă, dar voiam s-o consult pe domnișoara doctor într-o anumită chestiune, așa încît mi-am luat libertatea...

VALENTINA: Nu, nu, Iulia nu consultă acasă. Vă confiscăm ca musafir.

ALEC (*dînd mîna cu Iulia și apoi cu ceilalți*): Dar nu e vorba de o consultație medicală. Și sînt un musafir prea morocănos pentru a fi plăcut.

IOANA: Nici nu știți că o clipă ați jucat aici rolul destinului.

ALEC: Rolul destinului?

VALENTINA: Cînd ați sunat la ușă. Nimeni n-a avut curajul să deschidă. Numai Ioana.

ALEC: Adevărat, tocmai dumneata? Domnișoară doctor...

IULIA: Da. Să trecem dincolo. Sau, dacă vreți voi... (*Îi invită pe ceilalți în camera alăturată.*)

MIRESCU: Să n-o ții mult. Am proiectat o partidă de urlet. Un joc foarte vesel. (*Ies; Ioana rămîne o clipă în ușă, apoi iese și ea.*)

ALEC: Sînt în adevăr aducătorul unei vești neplăcute.

IULIA: Radu?

ALEC: A fost rănit.

IULIA: Grav?

ALEC: Se pare că da. Acum două ore, mătușă-mea, doamna Gorăscu, a primit o scrisoare de la comandantul lui de regiment. Bineînțeles, cu toată

literatura de ocazie : vitejește, făcându-și datoria, un erou...

IULIA : E mort?

ALEC : Nu. Scrie numai că e foarte grav și că va fi transportat în țară. Cum nu sint destul de prieten cu domnișoara Ioana și cum vestea asta se cere comunicată cu menajamente, m-am gândit să vă înștiințez pe dumneavoastră.

IULIA : Mulțumesc, domnule Gorăscu.

ALEC : Eu o să plec, fără să-mi mai iau rămas bun. O să-i cer mătușii mele să scrie pentru detalii și o să vă țin la curent.

IULIA : Mulțumesc.

ALEC : La revedere, domnișoară doctor.

IULIA : La revedere, domnule Gorăscu.

ALEC (*oprindu-se în ușă*) : Mi se pare că-l iubește mult. (*Iulia aprobă numai din cap.*)

(*Alec iese. Rămasă singură, Iulia își ia fața în mâini. După o clipă se deschide o ușă interioară și apare Miluță Petrescu. Are cincizeci de ani, e mic, caraghios și aproape beat.*)

MILUȚĂ : Unde e? Unde e, s-o fac una cu pământul! S-o zdrobesc sub picioare!

IULIA : Ce înseamnă asta?

MILUȚĂ : Înseamnă că minți. Că o acoperi pe destrăbălată. Uite ce am găsit în scrinul ei. Scrisoare de *rendez-vous*, în care o cheamă la el acasă și în care, pe deasupra, mă face și imbecil. Eu, imbecil?! Sint cineva în orașul ăsta. Sint inspector financiar, sint... Sigur că sint imbecil, că m-am lăsat imbrobodit de voi. Unde-i, știu că e aici.

IULIA : Taci, omule, odată! E lume dincolo.

MILUȚĂ : Lume? Cu atit mai bine. Să știe toți. Toată administrația financiară, tot tirgul. În puf am ținut-o, și ea, ticăloasa...

IULIA : Taci, te rog, taci.

MILUȚĂ : Nu vreau să tac. Îmi vine să țip.

IULIA (*exasperată*) : Țipă atunci, țipă.

MILUȚĂ (*urlând*) : Da, o să țip, o să țip! (*Ușa se deschide și apare, albă la față, Valentina. În spatele ei, Ioana. Ceilalți rămân dincolo.*) Uite-o, uite-o pe Mesalina! Uitați-vă la ea. I-am adus rochii de

la București, i-am cumpărat parfumuri franțuzești, în puf am ținut-o. Întrebați-o cit a costat rochia asta... Și ea... (*Întinzându-i scrisoarea.*) Ce-i cu scrisoarea asta? (*Valentina tace și se îndreaptă spre ușă. Miluță se apropie.*) Vorbește odată, că nu știu ce fac.

IULIA (*înăbușit*) : Plecați imediat de aici. Răfuiți-vă acasă la voi.

MILUȚĂ : Nu. Cu martori. Vreau să am martori. De unde e scrisoarea asta? (*Oprind-o din nou pe Valentina, care vrea să iasă.*) Nu-ți dau drumul să pleci pînă nu-mi spui.

VALENTINA (*surd*) : De la amantul meu.

MILUȚĂ (*aproape plîngînd*) : Cum, cum? Auziți, recunoaște singură! Mai spune o dată, dacă ai curaj, mai spune.

VALENTINA (*înaintînd asupra lui, tot surd, dar foarte intens*) : Da, am un amant. Și e frumos, e tînăr, îl iubesc. Și mi-e greață de tine, de bețiile tale, de sforăitul tău și de mîinile tale, ude și lipicioase. Ai crezut că m-ai cumpărat! Îl iubesc, auzi, îl iubesc. Și vreau să fiu fericită, vreau să fiu fericită... (*Izbucnește în plîns.*)

(*În tot timpul acesta, Iulia, învinsă, a rămas nemișcată.*)

MILUȚĂ : Unde se duce? Unde a fugit? De ce s-a supărat așa? O s-o iert! Vali, Vali... (*Iese în fugă.*)

(*Tăcere lungă, penibilă, apoi Iulia iese din nemișcare.*)

IULIA (*deschizînd ușa*) : Plecați, vă rog. (*Mereuță se strecoară pe ușă, Mirescu încearcă să spună ceva.*)

MIRESCU : Sint dezolat, Iulia.

IULIA : Lasă. Ce vrei? Sintem niște femele, și atita tot. De altceva nu sintem bune. Pleacă.

MIRESCU : N-aș vrea...

IULIA : Nu-i nimic. Du-te. A, da. Pleci mîine. Uitam să-ți urez drum bun.

MIRESCU : Rămii cu bine, Iulia. (*Iese.*)

IOANA (*după o pauză lungă*) : Ce rușine, Iulia.

IULIA : Da. Sintem niște nerușinate. (Pauză.) Radu a fost rănit.

IOANA (s-a înclăștat cu mâinile de speteaza unui scaun) : A murit?

IULIA : Ce-ți trece prin cap?! Alec Gorăscu a adus vestea. Va fi trimis în țară. Alte amănunte nu sînt. Asta înseamnă că nu e grav.

IOANA : Știam că i s-a întîmplat ceva. (Pauză.) Mă duc la mine. (Dar nu se mișcă.)

IULIA (privind-o cu admirație) : Tu, fetițo, ești mai tare decît îmi inchipuiam.

IOANA : Dacă n-a murit, trebuie să fii tare. Însă dacă i se întîmplă ceva, mă arunc în iaz. (Se îndreaptă spre ușă. Iulia vrea să vină la ea și vrea s-o sărute.) Nu mă săruta. Dacă mă săruți, o să încep să plîng.

IULIA : Frunze pe apă. Sintem niște frunze pe apă. Cine știe unde o să ne ducă curentul. Să știi că te iubesc mult.

IOANA : Și tu ai fost nefericită azi.

IULIA : Da. Nu-i nici o bucurie să descoperi că ești bătrînă și caraghioasă. O să încerc să nu mai fiu caraghioasă. Vrei să-ți dau un calmant?

IOANA : Nu. Și nu veni la mine. Vreau să fii singură. (Iese.)

IULIA (oftînd) : Ce ne-o mai fi așteptînd oare? Încă o zi, și încă o zi... Ah, ce lungă e viața!

(Se aude soneria. Iulia se duce să deschidă și se întoarce cu Pavel Golea, care are o mină vîrîtă în haină.)

IULIA : Dar eu nu dau consultații acasă, domnule. De ce nu te-ai dus la spital?

PAVEL (vorbind cu greu) : Vă rog, doamnă doctor. La spital e mult de așteptat. Și, pe urmă, vă cunosc din auzite. Ați îngrijit pe un cunoscut de al meu, un soldat, Petrea Lambru.

IULIA : Lambru? Nu-mi aduc aminte. (Încercînd să se scuture de imensa oboseală și descurajare care a cuprins-o.) Ei, acum, dacă ești aici, spune-mi ce ai ? (Privindu-l mai bine, din cauza tăcerii lui prelungi.) Dar ești bolnav rău, omule. Ți ard ochii de febră. De ce nu ești în pat, în loc să umbli

pe străzi? (Caută în trusă un termometru, în timp ce Pavel, istovit, se lasă să cadă pe un scaun. I-l întinde. Pavel rămîne cu termometrul în mînă, dar Iulia nu-l vede, căci s-a dus la o masă, să completeze o fișă.) Numele?

PAVEL : Constantin. Ion Constantin.

IULIA : Virsta?

PAVEL : Patruzeci și cinci.

IULIA : Profesia?

PAVEL : Funcționar.

IULIA : Adresa?

PAVEL : Strada Butnari, 48. (Iulia ridică deodată capul și îl privește atentă.)

IULIA : Patruzeci și opt ai spus?

PAVEL : Da.

IULIA (după o pauză) : Ei, spune-mi ce simți, ce te doare?

PAVEL (abia șoptit) : Brațul.

IULIA (mirată) : Brațul?

PAVEL (la capătul puterilor) : Cu toporul... tăiam un copac...

IULIA (venind la el) : De ce n-ai spus așa de la început? Ia să văd. Arată-mi brațul. Nu m-auzi? Arată-mi brațul. (Îi desface legătura.) Hm! Urită rană! Dar ce tot vorbești dumneata? Dacă asta-i lovitură de topor, eu sînt mitropolit. (Cei doi se privesc îndelung.)

PAVEL : Nu mă pansați?

IULIA (se duce și trage transperantele, încuie ușa) : Ba da. Cred că ești de acord că-i mai bine așa, fără curioși.

PAVEL : Nu pricep.

IULIA (în vreme ce se ocupă de rana lui) : Uite ce, poți să mă consideri cum vrei, numai timpită nu. În primul rînd, dumneata nu ești funcționar, pentru că ai urme de bătăture în palmă. În al doilea rînd, strada Butnari n-are decît patruzeci de numere. Am stat eu la patruzeci. Ustură rău? (Pavel o privește cu nedumerire și teamă. Iulia țipă la el.) Te-am întrebat dacă ustură.

PAVEL (cu un început de surîs) : Așa și așa.

ACTUL II

Anul 1944

TABLOUL 1

Biblioteca casei boierești a Catincăi Gorăscu. Uși interioare Geamurile și ușa din fundul scenei dau spre o terasă, iar mai încolo, spre stradă.

E multă dezordine în încăpere, ca în preajma unui cutel. Ioana împachetează niște cărți. Dar zgomotul neîntrerupt al tunurilor, care se aud dinspre Iași, ne face să înțelegem că nu e vorba de o mutare, ci de pregătiri de fugă.

E seară.

IULIA (*intrînd*): Ești singură?

IOANA: Ce bine că ai venit! Ce se întimplă, Iulia?

IULIA: Haos. E sigur că frontul de la Iași a fost rupt. În oraș e o panică cumplită. În gară, lumea care voia să fugă, a fost dată jos din tren de soldații care se retrag în debandadă. Radu unde e?

IOANA: S-a dus la regiment. Știi că iar l-a chinuit toată noaptea migrena aceea îngrozitoare.

IULIA: Ce vrei, cu rana care a avut-o... Dar n-o să se vindece niciodată mincînd antinevralgice cu pumnul. Și ce rost avea să se ducă la regiment? E în concediu medical.

IOANA: Nu discut niciodată hotărîrile lui Radu. E bărbatul meu și...

IULIA: Și-l iubești ca o toantă. Bine că cel puțin ești mulțumită.

IOANA: Ce cuvinte caraghioase folosești tu. Sînt atît de fericită, Iulia, încît mă apucă frica. (*Zîmbește,*

IULIA: În al treilea rînd... la urma urmei, chestiile astea pe mine nu mă privesc, și chiar o tăietură de topor poate arăta așa.

PAVEL: Mulțumesc, doamnă doctor. Avea dreptate cunoscutul meu. Sînteți un om de omenie.

IULIA: Lasă-mă să vorbesc. Rana nu-i gravă, dar trebuie ferită de infecție. Mai vii pe aici, sau îmi dai adresa adevărată, să vin eu la dumneata.

PAVEL: Plec din oraș.

IULIA (*terminînd pansamentul*): Mda. Bagă de seamă, s-ar putea să ai un acces de febră, și atunci omul trîncănește vrute și nevrute. Ai putea, de pildă, vă vorbești despre Fintina Mare.

PAVEL: Fintina Mare?

IULIA: Da. A sărit acolo în aer un depozit de muniții. Nu știai?

PAVEL: Nu.

IULIA: Unul din făptași a fost rănit. Dar cred că nu cu toporul.

PAVEL: Nu vă înțeleg.

IULIA: Bine, bine. (*Terminînd lucrul.*) Asta e. Să iei doctoriile astea.

PAVEL (*ridicîndu-se*): Vă mulțumesc încă o dată, doamnă doctor. Cît vă datorez?

IULIA: Vrei să te dau pe ușa afară?

PAVEL: Mulțumesc. Poate, o să ne mai întîlnim.

IULIA (*privindu-l lung*): Cine știe. Poate.

PAVEL: Cu bine, doamnă doctor.

IULIA: Îți urez sănătate. (*Brusc.*) Spune-mi un lucru: crezi în adevăr că loviturile de topor folosesc la ceva?

PAVEL: Putregaiul se curăță numai cu toporul. De-abia după aceea trebuie alte unelte.

IULIA: Astăzi, un prieten spunea, aici, că numai prin dragoste poate fi salvată omenirea.

PAVEL: Prietenul dumneavoastră încarcă căruța pe-o singură roată. Nu e bine. Se răstoarnă.

IULIA: Și a doua roată care-i?

PAVEL: Ura, doamnă doctor, ura. (*Iese.*)

Cortina

ridicînd din umeri.) Uneori, mi se pare că atîta fericire nu e omenească, că nu-mi mai trebuie nici mîncare, nici apă, că am tot ce-mi poate da Dumnezeu, că sînt Dumnezeu.

IULIA : Ştii, zilele trecute au adus la spital pe unul care se credea Ştefan cel Mare. Era mai modest decît tine, dar pînă la urmă tot l-au închis la balamuc.

IOANA (*rizînd*) : Nu sînt nebună, Iulia, zău că nu sînt ! Adică, ştiu şi eu ? ! Fericirea e ca o băutură cumplită şi aprigă, nu ?

IULIA : Nu ştiu. Eu toată viaţa n-am băut decît apă chioară. De altfel, nu pot suferi alcoolicii. Aş prefera să te ştiu mai ponderată.

IOANA : Dar cu ce merit eu fericirea asta ? Dacă o să-l pierd, Iulia ?

IULIA (*luînd-o în braţe*) : Of, draga mea, ani de zile ţi-am şters nasul, ţi-am tăiat unghiile, ţi-am corectat temele, şi acum, deodată, am în faţă o femeie care-şi împlineşte soarta şi pe care nimeni, nici chiar eu n-o mai pot ajuta.

IOANA : De dragostea ta o să am totdeauna nevoie.

(Zgomot puternic de tancuri, maşini. Cele două surori alergic la uşa terasei.)

IULIA : Tancuri nemţeşti. Fug spre barieră. Cred că de data asta comedia se apropie de sfîrşit.

IOANA : Nu ştiu, tu n-ai impresia că totul se petrece atît de neprevăzut şi de repede, încît îţi vine să crezi că nu-i adevărat, că e o simplă joacă ? Parcă aş fi de faţă, şi parcă n-aş fi. Nici măcar nu sînt speriată.

IULIA : Da, toată aventura asta, cu milioane de morţi, se termină pentru noi aici, în tirguşorul nostru, ca un joc de-a hoţii şi vardiştii.

IOANA : Ah, numai de s-ar termina în adevăr odată totul şi să fie pace ! Oricum, numai pace, pe urmă o să vedem noi. Pleci ? Ar fi mai bine ca zilele astea să fim toate trei împreună.

IULIA : Mă duc acum pe la spital, şi pe urmă trec şi pe la Valentina. Patroana ta chiar pleacă ?

IOANA : Nu ştiu. Maşina e scoasă din garaj, mie mi-a dat dispoziţie să împachetez cărţile de preţ, dar ea e cocoţată pe geamantane în odaia ei şi nu scoate nici un cuvînt. Parcă ar fi împietrit. (*Tresărînd.*) Auzi ? (*În adevăr, zgomotul tunurilor a crescut în intensitate.*)

IULIA : Putregaiul se curăţă cu toporul, spunea cineva. Trebuie să fiu trăsniţă rău, că nu ştiu ce am, dar îmi vine să fluier. Pe curînd. (*Iese, fluierînd îngrozitor de fals.*)

IOANA (*strigînd după ea*) : Fals, fals...

IULIA (*băgînd capul pe uşă*) : Dar nu e ce crezi tu, e altă melodie. De aceea n-o recunoşti. (*I se aude fluieratul.*)

IOANA (*izbucneşte într-un ris în care străbate şi o notă de nervozitate*) : Doamne, sînt nebună, cum de-mi vine să rid ? !

ALEC (*care, cu şevaletul sub braţ, a privit-o din uşa terasei*) : Zilele astea o să fim cu toţii puţin isterici. Bună seara ! Voiam să-mi las şevaletul aici, dar văd că vă mutaţi.

IOANA : Bună seara, domnule Gorăscu. Mătuşa dumneavoastră a dat dispoziţii să împachetez.

ALEC (*facînd semn cu mîna în direcţia tunurilor*) : Nu te mai strădui degeaba. N-o să aibă timp să-şi ia lucrurile.

IOANA : Şi dumneavoastră credeţi că e sfîrşitul ? Ce curios că putem vorbi cu atîta linişte despre lucrurile astea !

ALEC : Există uneori un calm aparent în faţa inevitabilului. De altfel, cei mai mulţi dintre noi ştiam de mult că războiul e pierdut. Aşa încît...

IOANA : Şi Radu spunea că războiul e pierdut, încă de cînd s-a întors de la Stalingrad.

ALEC : Ce-o să facă Radu fără război ? Patru ani de front nu e o glumă.

IOANA : Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

ALEC : La plecarea mea din ţară, Radu era încă o mică sălbăticiune, tăcută, singuratică şi orgolioasă. Numai la vinătoare deveneam prieteni. (*Surîzînd.*)

Pe urmă a evoluat, a început să vinze oameni.
Cred că-i place războiul.

IOANA : Cum o să-i placă războiul? Ce lucruri absurde
spuneți!

ALEC : Jocul cu moartea e o cumplită seducție. Ca și
cel cu arta. Radu are pieptul plin de de-
corații nu pentru că a fost mai patriot decât alții,
ci pentru că a descoperit în el gustul jocului.

IOANA : E atît de curajos!

ALEC : Dumneata ești prea echilibrată ca să înțelegi
lucrurile astea. Aici nu-i vorbă de curaj, ci de
altceva.

IOANA : Ce anume?

ALEC : Hai să spunem... de singurătate. Există monștri
singuratici, nesolidari cu oamenii și care au per-
versiuni teribile. Din ei se recrutează artiștii,
asceții, războinicii. Probabil că și eu sînt un astfel
de monstru. De aceea îl înțeleg pe Radu, pe cînd
dumneata, care ești nevasta lui, nu știi nimic
despre el.

IOANA : Mă întreb dacă dumneata îți dai seama că ești...

ALEC : Grosolan? Nu. Cred că am vorbit cu simpatie
pentru dumneata.

IOANA (*agresiv*) : N-am făcut nimic ca s-o merit.

ALEC : Nu e meritul dumitale. Ești armonioasă, și armo-
nia, de orice natură ar fi ea, declanșează în mine
o emoție dezinteresată.

IOANA (*privindu-l cercetător*) : Trebuie să fie îngrozitor
să privești oamenii ca pe niște abstracțiuni puse
sub sticlă. Îmi închipuiam că artiștii adevărați
sînt altfel.

ALEC : Oh, toată viața au să se găsească oameni care
să conteste că sînt un artist adevărat. De altfel,
crede-mă, generozitatea, devotamentul și dragostea
de oameni ale artistului sînt curate invenții. Nu le
au decît pseudoartiștii. Cei adevărați nu-și pot
permite astfel de luxuri.

IOANA : Ce e teoria asta? Un răsfăț de originalitate? Și
dumneata ce ești?

ALEC : Eu? Uneori cred că am geniu, alteori, că stric
culorile. (*Frecîndu-și mîinile.*) Acum însă lucrez
bine. Îmi place lumina de sus, de la cimitir.

IOANA : Nu pleci cu mătușa dumitale?

ALEC : Nici prin cap nu-mi trece. Sînt într-o prea bună
dispoziție de lucru. În ceea ce privește ipoteza
mea asupra lui Radu, n-am vrut să te supăr.

IOANA : Cred că încep să pricep felul în care privești
lucrurile, așa încît... (*Suride.*)

ALEC : Cu atît mai bine. M-ar bucura să fim prieteni.
Ai o puritate care-mi place grozav. Am spus
puritate, nu ingenuitate.

IOANA (*înlăturînd o clipă de stînghereală*) : Dacă e
vorba de prietenie, explică-mi atunci altceva în
legătură cu Radu. Ce raporturi exacte există între
el și familia dumneavoastră? Nu-i place să vorbeas-
că despre asta.

ALEC (*destul de stîngerit*) : Ce raporturi să existe?...
De... prietenie.

IOANA : De ce l-a crescut mătușa dumitale?

ALEC : Pentru că a rămas orfan de mic, și Duduca,
tante Catinca, fusese, se pare, prietenă, sau așa
ceva, cu mama lui.

IOANA : Ești sigur?

ALEC : Zău, nu știu prea bine. E o poveste atît
de veche... Totdeauna am fost obișnuit să-l con-
sider pe Radu de-al casei. Cînd eram mici, ne jucam
împreună. Pe urmă, eu am plecat la Paris, el a
intrat într-un internat, și e drept că l-am pierdut
din vedere.

IOANA : Dar Radu a știut totdeauna că e crescut din
milă. Nu chiar ca un copil de servitori, dar nici
ca cineva din familie.

ALEC : Bine, desigur, nu sîntem rude, dar de aici pînă
la a afirma că... El ți-a spus asta?

IOANA : Cred că mai bine și-ar tăia limba decît să
mărturisească așa ceva.

ALEC : Spune-mi, te umilește situația pe care o ai aici?

IOANA : De ce? Continui să mă socotesc, pur și simplu,
secretara doamnei Gorăscu. Sau, ca să spunem
lucrurilor pe nume : dama ei de companie. E o

slujbă ca oricare alta. După război, o să ne mutăm și o să fim complet liberi.

ALEC (*făcînd semn în direcția zgomotului*): Pină atunci nu mai e mult. Numai să vedem cum o să fie.

IOANA: Radu și cu mine sintem tineri și săraci. N-avem ce pierde. O să fie probabil mai greu pentru familia dumneavoastră. Nu uita că vin rușii.

ALEC: Da. Moșia, pădurea și celelalte. De fapt, greu o să fie pentru tante Catinca. Eu o să-mi iau șevalețul sub braț și o să mă întorc la Paris, a doua zi după semnarea păcii.

IOANA: Totuși, și dumneata vei fi lovit. Ești boier și moștenitorul averii.

ALEC (*arătîndu-și palmele*): Boieria și moșia mea sint astea.

(*Se aude în clipa aceasta o explozie puternică. Ioana tresare. Ușa se deschide brusc și intră țipînd Eleonora.*)

ELEONORA (*speriată*): Nu mai trage, nu mai trage! (*Îi vede pe cei doi și rămîne împietrită.*)

ALEC: Gata, nu mai trage nimeni, liniștește-te!

ELEONORA (*recîstigîndu-și calmul și arborînd deodată un zîmbet de seducție pe fața ei puhavă*): Cine ești dumneata, tinere? Nu cumva ești Nabucodonosor?

ALEC: Nu, eu sint regele Saul.

ELEONORA: Da, ai dreptate. Credeam că... (*Văzînd-o pe Ioana, intră într-o criză de furie.*) Și tu cine ești? Tu ce cauți aici, sluto? Slugile n-au voie aici!

ALEC (*făcîndu-se că a văzut pe cineva, strigă*): Vine Catinca!

ELEONORA (*paralizată de frică*): Nu. Nu Catinca. Nu... (*Fuge.*)

IOANA (*siderată*): Cine e?

ALEC: N-ai văzut-o pină acum? Cealaltă mătușă a mea, Eleonora. Sora mai mică a Duducăi. Sintem o familie plină de pitoresc.

IOANA: Parcă am auzit vorbindu-se ceva. E chiar...

ALEC: Dementă erotică. Se crede cînd regina din Saba, cînd vreo altă ilustră destrăbălată biblică. Cînd s-a îmbolnăvit, Duduca nu i-a mai dat voie

să citească decît Biblia. Se vede că ea n-o citise niciodată, altfel n-ar fi făcut imprudența asta. Nu e o lectură morală.

IOANA: Dar cum de nu e internată?

ALEC: În familie sint două pete pe care tante Catinca nu vrea să le recunoască public: nebunia Eleonorei și meseria mea. De obicei o ține la moșie, dar cu zvonurile astea de evacuare a adus-o aseară aici. (*Pauză.*) Ai observat cum o îngrozește numele Catincăi? Totdeauna m-am întrebat: ce lucru sinistru s-o fi petrecut între ele?

IOANA: E primejdioasă?

ALEC: Pentru femeile frumoase, ca dumneata, și pentru argații tineri, în special grăjdarii.

IOANA: Cum poți fi atît de crud?

ALEC: N-am exagerat nici cu o iotă.

IOANA: Vorbesc de nepăsarea dumatăle.

ALEC (*ridicîndu-se*): De nepăsarea asta nu sint responsabil, duduie Ioana. N-am căutat-o. M-am născut cu ea. E infirmitatea și puterea mea. (*Bate cu degetul în șevalet.*)

IOANA: Tristă putere.

ALEC: Da, poate. Dar eu nu sint un om trist. (*Se aude o rafală scurtă.*) Asta ce-o mai fi? Se întetește gluma.

IOANA: Oare de ce nu vine Radu?

(*Zgomot de claxoane, huruit de șenile. Ioana și Alec se reped pe terasă.*)

ALEC: Fug, fug de rup pămîntul, asta e limpede! (*Strigînd.*) Adieu les Fritz! À bon entendeur, salut!*

IOANA (*trăgîndu-l de mîneacă*): Vezi să nu te trezești cu un glonte în cap...

ALEC: Nu-i pot suferi. De cinci sute de ani pictează prost, și au ocupat Parisul, singurul loc din lume pe care-l iubesc. (*Ușa se deschide și apare grăbită, cu o trusă în mînă, Valentina.*)

VALENTINA: Bine că te-am găsit. Mă temeam că n-o să te mai pot vedea. (*Îl salută repede din cap pe Alec.*)

* Adio, Fritzilor! Salutare! (în limba franceză).

IOANA : Dar ce-i cu tine, așa zorită și cu trusa asta?
VALENTINA : Am venit să-mi iau rămas bun. Plec, Ioana.

IOANA : Unde? Cînd? Nu vezi ce-i pe șosea? Asta-i o nebunie.

VALENTINA : Mă ia căpitanul Stratilat cu mașina. Mă așteaptă, la nouă, la barieră.

IOANA : Stratilat?

VALENTINA : Să-i spui Iuliei. Și s-o săruți din partea mea.

IOANA : Stai. Nu înțeleg. Miluță unde e?

VALENTINA : Nu știu. Nici nu vreau să știu.

IOANA : Vali!

VALENTINA : Te rog, fără morală. E ultima șansă pe care o mai am să-mi refac viața. Și n-am de gînd să renunț la ea. Puțin îmi pasă de gura lumii. Am și eu dreptul să trăiesc. Și o s-o fac cu orice preț.

IOANA (*încercînd să vorbească în șoaptă, deși Alec Gorăscu s-a retras spre ușa terasei*) : Dar nu așa, Vali, nu se poate așa. Gîndește-te.

VALENTINA : Prea mult m-am gîndit. Dar acum sint hotărîtă. Decît să dau înapoi, mai bine... Dacă nu vrei să-mi întinzi mîna, dacă ți-e cumva rușine de mine, o să plec așa. (*La un semn de tăcere din partea Ioanei.*) Nu, n-am intenția să fac pe ipocrita într-o clipă ca asta. Domnule Gorăscu, nu e nevoie să fii discret. Mîine, tot orașul o să știe că am plecat cu căpitanul Stratilat. Nu mi-e rușine s-o spun. (*Către Ioana.*) Vezi, nu mi-e rușine. Nu-mi mai este rușine de nimic.

ALEC : Doamnă, dar eu n-am nici dreptul și nici intenția să vă judec. Și aș fi ieșit de mult din cameră dacă nu auzeam numele lui Stratilat. Trebuie să fie o încurcătură. L-am întîlnit pe Stratilat cînd veneam acasă. Tocmai se urca într-o mașină militară. Părea foarte agitat, foarte speriat. Spunea...

VALENTINA (*albă ca varul*) : Ce spunea?

ALEC : Că totul e pierdut și că pleacă chiar în clipa aceea la București.

VALENTINA : Cînd asta?

ALEC : Acum un ceas.

VALENTINA : Și a plecat?

ALEC : Da. Gonind nebunește.

VALENTINA : Nu se poate. Mă așteaptă, la nouă, la barieră. Mi-a făgăduit. Nu-i adevărat. V-ați înțeles amîndoi. Vreți să mă mințiți. Nu-i adevărat. (*Iese fugind.*)

IOANA (*alergînd după ea*) : Vali, Vali! (*Se întoarce după o clipă, descurajată.*)

ALEC : Mai bine. Stratilat e o secătură sinistră.

IOANA : Biata Vali! Ce cumplită deziluzie. Totdeauna a jînduit după o viață plăcută și romantioasă, și n-a avut parte decît de meschinărie și trivialitate. (*Se aud rafale. Ioana, nervoasă.*) Dar de ce se trage? Și de ce nu vine Radu? Ce fac eu aici?

ALEC : Vrei să mă duc să-l caut?

IOANA : Te rog. E atît de imprudent. (*Alec iese. Se aud din nou tunurile, zgomotele mașinilor etc.*) Doamne, Doamne, ce grozăvie! (*Își face semnul crucii. În ușă apare un soldat român, rupt și bărbos.*)

IOANA (*speriată*) : Ce vrei dumneata?

SOLDATUL : N-aveți o bucată de pîine? N-am mîncat de două zile.

IOANA : Așteaptă puțin. (*Iese și se întoarce imediat la soldatul care a închis ochii, adormind din picioare.*) Poftim!

SOLDATUL (*înfulecînd*) : Bogdaproste! (*Dă să iasă.*)

IOANA : De unde vii?

SOLDATUL : De la Iași, prin păpușoai. Ne-au fărîmat, doamnă, ne-au făcut una cu pămîntul.

IOANA : Și încotro? Nu mai luptați?

SOLDATUL (*cu un ris*) : Să luptăm? Ba da, cucoană. O să luptăm. Dar cu cine vrem noi. (*Pleacă. Se aude soneria unui telefon interior, Ioana ridică receptorul.*)

IOANA : Da, doamnă Gorăscu. Am impachetat. Nu, Radu n-a venit. Vin imediat. (*Iese.*)

(*Scena rămîne o clipă goală, apoi pe ușa terasei intră Radu.*)

RADU : Ioana! (*Vede pe birou o batistă a Ioanei. O ia și o miroase. Apoi scoate din buzunar o cutie*

cu piramidoane, o golește în pumn și le înghite. Aruncă cutia pe jos. Se așază într-un fotoliu și-și aprinde o țigară. Pe ușa intră Eleonora. Îl vede pe Radu și cei doi se privesc lung. Într-un târziu, Eleonora spune.)

ELEONORA : Ce frumos ești! (*Ride.*)

RADU (*fără să ridice tonul*) : Cătea! Cătea bătrână!

ELEONORA : Nu te uita așa la mine, nerușinatule!

RADU : De trei ani, de când nu te-am văzut, te-ai făcut și mai puhavă, Gorasco! Ai început să semeni cu strămoșu-tău, logofătul cel scopit. Ce mai faci, tîrfă cu samur? Ia vino și stai aici. (*Îi arată un fotoliu în fața lui.*) Ai mai dibuit vreun argătel?

ELEONORA (*rîde*) : Sint prea tineri. Cei voinici au plecat la război. Tu ce faci aici?

RADU : Asta aș vrea să știu și eu, logofeteaso. Războiul se termină, și eu habar n-am ce să fac și încotro să apuc. N-am învățat decît să trag cu pistolul.

ELEONORA : Ești nobil?

RADU : Sigur. Ducele de coate goale.

ELEONORA (*rîzînd*) : Ești însurat?

RADU : Hai, du-te, m-ai plictisit.

ELEONORA (*chicotind*) : De ce nu-mi răspunzi?

RADU : Dacă stai cinci minute într-un picior și cotco-dăcești ca găina, o să-ți răspund.

ELEONORA (*chicotind și ridicîndu-se într-un picior*) : Așa? (*Ușa se deschide și apare Catinca Gorăscu.*)

CATINCA : Eleonoro!

ELEONORA (*intră în panică*) : Să nu dai! Să nu dai!

CATINCA : Ieși! (*Eleonora fuge. Către Radu.*) Ai putea să te scoli în picioare cînd intru în încăpere.

RADU (*ridicîndu-se*) : Eram distrat. Mă amuzau aluziile pe care mi le făcea duduia Eleonora.

CATINCA (*uluită de obrăznicia lui Radu*) : Nu ești teafăr? Ce înseamnă mojicia asta?

RADU (*făcînd semn spre zgomotele de afară*) : O să trebuiască să te obișnuiești cu mojicii, Duducă. Vine rîndul lor. Mă doare capul.

CATINCA : Ce se aude la regiment?

RADU : Nimic. Colonelul Cîmpeanu habar n-are ce trebuie să facă. Nemții pradă orașul și fug. Se spune că tancurile rusești au ajuns pînă la Tanacu.

CATINCA : Cum, la Tanacu?

RADU : Exact. La treizeci de kilometri de oraș.

CATINCA : Bine, Radu, atunci...

RADU : Atunci, e foarte probabil că în noaptea asta chiar, sau mîine în zori, o să le vedem pe Strada Mare.

CATINCA : Și de ce nemernicul acela de colonel nu scoate soldații, să apere orașul?

RADU : Poftim? (*Începe să ridă.*) Să-l apere de țințari, poate. Nu, Duducă, totul s-a terminat. Nici măcar nu mai putem ști azi dacă unu și cu unu mai fac doi. Grozav aș vrea să fiu sigur cel puțin de asta.

CATINCA : Să nu ne pierdem cu firea. Războiul nu s-a terminat încă. Te căutam să-ți vorbesc. Plec chiar acum la București.

RADU : O să fie un drum greu. Au să te ajungă rușii din urmă.

CATINCA : Și eu îți spun că o să ajung la București. Chiar de-ar fi să merg în patru labe. Am bani în bancă și n-o să-i las tocmai acum fără stăpin.

RADU : Și aici? Casa și moșia?

CATINCA : Tocmai. Aici trebuie să rămînă un bărbat.

RADU : Alec.

CATINCA : Alec nu e bărbat. E pictor. Am hotărît să rămîi tu.

RADU (*începe să ridă*) : Nu.

CATINCA : Ce-ai spus?

RADU : Am spus nu.

CATINCA : Cu mine îndrăznești tu să vorbești așa? Cu mine?

RADU : Trebuia să vină odată și clipa asta. N-ai bănuț niciodată că te urăsc, Duducă?

CATINCA : Șarpe! Te-am crescut și te-am căpătuit, în loc să te las să crăpi în vreo fîntînă, ca toți plozii nelegiuți.

RADU : Preferam să fiu aruncat într-o fîntînă, decît să fiu crescut la ușa dintre odăile slugilor și salonul boieresc. Ții minte cînd îmi făceai educația cu cravașa?

CATINCA : Dă de mincare javrelor, dacă vrei să te alegi cu mîna mușcată! Să termini cu obrăznicile, că pun să te arunce afară din casa mea.

RADU : Casa dumitale! Să fii bucuroasă dacă pentru o bucată de piine au să te lase să-i freci podelele. Eu, în locul dumitale, m-aș sinucide. De Eleonora nu trebuie să-ți fie grijă. Abia așteaptă să scape de dumneata, ca să-și dea poalele peste cap. Cît despre nepoțel, o să se facă zugrav de firme. Se vede că tot există o dreptate, Duducă. Despuiați de avere, o să apăreți așa cum sînteți : niște lepădături neinteresante.

CATINCA (*iese, trîntind ușa*) : Fecior de vechil!

IOANA (*intrînd, bucuroasă că-l vede*) : Radu! (*Observîndu-i enervarea.*) Ce-i cu tine?

RADU : Nimic. Un lucru fără importanță. O mică discuție cu Duduca. Mi-era dor de tine. (*O ia în brațe și o sărută pătimaș.*)

IOANA (*desprinzîndu-se*) : Poate să vină cineva.

RADU : Nici Dumnezeu nu mai are voie să se amestece între noi. Nu ești tu femeia mea? (*Ioana aprobă glumeț din cap.*) Toată, și în vecii vecilor? (*Ioana aprobă surîzînd.*) În cer, în iad și pe pămînt? (*Ioana aprobă surîzînd.*) Amin! Ia vino încoace, să te văd. (*Ioana îl prinde de gît și cei doi se îmbrățișează cu pasiune.*) A mea?

IOANA (*gemînd*) : M-ai mușcat.

RADU : A mea?

IOANA (*sărutîndu-l cu patimă*) : Toată, toată! (*Se aude o rafală lungă. Ioana se smulge.*) Sîntem nebuni!

RADU : Ce vrei, deocamdată sîntem în iad.

IOANA : Dar cine trage?

RADU : Nu înțeleg nici eu. Poate că or fi nemți beți. Au spart vreo două circiumi, în centru.

IOANA : Ce trebuie să facem, Radule?

RADU : Nu e nimic de făcut. Cei care fug sînt niște dobitoci. Au să fie ajunși din urmă și au să-i strivească tancurile și mașinile pe șosea. Așa încît... În orice caz, mai am două cartușe în pistol.

IOANA : Ce vrei să spui?

RADU : Eu știu ce înseamnă în război ocuparea unui oraș dușman, Ioana. Am luat și eu parte. Vreau să spun că dacă va fi nevoie... Prefer să te omor cu mîna mea...

IOANA : Ai putea s-o faci? (*Cei doi se privesc lung.*) Știu. Ai face-o. (*Pauză.*) Dar de ce să ne gîndim la rău?

RADU : Voiam numai să știu. (*Surzînd.*) Și acum, să încercăm să ne gîndim la bine. (*O ia în brațe și o leagănă.*) Ești singura ființă pe care am iubit-o în viața mea, Ioana. Nici măcar cu o mamă nu te-am făcut să împarți dragostea mea. Totdeauna am fost singur, și tu ești unica mea avere. Dacă cineva s-ar amesteca între noi, aș ucide fără să clipească din ochi. Pentru tine aș da foc și lumii. S-o știi și să nu uiți. (*Rămîn îmbrățișați.*)

(*Din stradă se aude același zgomot de mașini. Apoi un strigăt : Ioano! Ioano!*)

IOANA (*desprinzîndu-se din brațele lui Radu și ștergîndu-și repede ochii*) : Asta-i vocea Iuliei! (*Iese pe terasă și strigă.*) Iulia! Iulia! Sîntem aici. IULIA (*intrînd în fugă*) : Armistițiu! S-a semnat armistițiul! (*Ride, îi îmbrățișează.*) Copii, e armistițiu! (*Ioana e atît de emoționată, încît se ține cu mîna de o masă, să nu cadă.*)

RADU (*zguduind-o cu brutalitate pe Iulia*) : Ești sigură?

IULIA : Sigură, sigură! Tot orașul vuieste. S-a încheiat armistițiu cu rușii! (*Intră Alec.*)

RADU și IOANA : E adevărat?

ALEC : Da. S-a semnat armistițiul. Singurul lucru inteligent, după patru ani de imbecilitate. Mă duc să-i spun mătui-mi că poate să rămînă. (*Iese.*)

RADU (*cu perplexitate*) : Și acum ce-o să fie?

O VOCE : Domnul locotenent Grecescu, domnul locotenent Grecescu! (*Radu iese în ușă, face semn cuiva. Apare un soldat.*)

RADU : Ce-i, ostaș?

SOLDATUL : Un plic urgent de la domnul colonel.

RADU (*citește cu vizibilă satisfacție*) : Bine, du-te! (*Către Iulia și Ioana.*) Regimentul pleacă spre

sud. Se întoarce frontul împotriva nemților.
(Începe să ridă și strigă, într-un soi de euforie.)

Războiul continuă, continuă!

IULIA: Cum continuă? E alt război, cu nemții.

RADU: Asta mi-e egal, poate să fie și cu turcii. (Către Ioana.) Ioano, trebuie să mă duc la regiment.

IOANA: De ce să te duci?

RADU: N-ai auzit? Regimentul pleacă.

IOANA: Bine, dar ești în concediu!

RADU: Și ce să fac eu aici? Ce pot să fac eu aici?
Bezele rușilor?

IULIA: Ești nebun de legat.

IOANA: Și eu?

RADU: Acum nu mai ai de ce să fii îngrijorată. Situația e cu totul alta. E armistițiu. Înțelege-mă, Ioano, n-am timp de pierdut. Trebuie să prind regimentul. (O sărută. Ușa se deschide și apare Catinca Gorăscu, care a ascultat ultima replică.)

CATINCA: N-ai să pleci!

RADU (venind spre ea): Zău?!

CATINCA (privind în jur): Vă rog să mă iertați. Nu știam că aveți în casa mea o reuniune de familie. (Către Radu.) Acum, mai mult decît oricînd, casa și moșia nu pot rămîne fără un bărbat.

RADU: Cît mă interesează pe mine casa și familia dumitale...

CATINCA: Pot să vă cer îngăduința să rămîn o clipă singură în biblioteca mea, în casa mea, cu Radu? (Iulia o ia pe Ioana și ies pe terasă. Se aud focuri de armă.) Poate că ar trebui totuși să te intereseze. M-ai întrebat deseori cine-i maică-ta.

RADU (dînd speriat înapoi): Nu vreau să știu acum. Taci!

CATINCA: Eleonora.

RADU (descompus): Cine, Eleonora? Ha, ha, ha! Ce minciună grosolană!

CATINCA: Totdeauna a fost o scîrnăvie. Te-a făcut cu un vechil de pe moșie. Ești bastard, dar totuși ești din familie. Într-o zi, tot eram hotărîtă să-ți recunosc anumite drepturi. Poftim, ți le recunosc.

RADU: Și vechilul ce-a devenit?

CATINCA: A murit într-un accident de vîntătoare, pe moșie. Nu știam că aveam arma încărcată.

RADU: Ești nemaipomenită!

CATINCA (deschizînd ușa): Hai, Eleonoro, vino aici. Ei, nu mă sărutați?

RADU: Spune-i să plece. Să plece numaidecît.

CATINCA (împingînd-o afară pe Eleonora): De atunci a devenit Eleonora cam bizară. Dar pe tine nu te-am aruncat. Te-am crescut, și n-ai să pleci tocmai acum. (Cu o neașteptată slăbiciune.) Nu vezi că sînt bătrînă, că nu mai am destulă putere în mine? Oh, dacă aș avea... Dar nu pot face față. Au să vină aștia. Cum am să mă descurec singură? Îmi tremură capul, nu vezi?

RADU (care și-a revenit complet, se apropie de ea, cu un surîs bizar pe buze): Prin urmare, sînt un Gorăscu. Interesant!

CATINCA: Așadar, rămîi?

RADU: Poftim? Dimpotrivă. Mi-ai dat un motiv în plus să plec. (Ironie.) Nu găsești că numele de Gorăscu, și îndeosebi al meu, ar trebui dat la curățat?

CATINCA: Ești cretin!

RADU: La revedere (ironic), tante Catinca! (Din ușă.) Salutări mamei! (Iese. I se aude de afară glasul: Ioano, unde ești?)

CATINCA (rămasă singură, cade pe un fotoliu): Nemernicul! De ce n-a rămas?

(Încăperea e luminată numai de farurile mașinilor care trec pe șosea. Se aud rafale puternice. Pe ușa interioară intră Mereuță, vesel că aduce vestea armistițiului, dar intimidat de casa străină în care a pătruns. Văzînd-o pe Catinca, se fisticțește.)

MEREUȚĂ: Bună seara, doamnă... eu...

CATINCA: Dumneata ce mai cauți aici? Ce-i casa mea? Han? Tractir?

MEREUȚĂ: Mă scuzați, am intrat pe dîndos... cu duduia Ioana, voiam să vorbesc... (Izbucnind.) N-ați aflat, doamnă? E armistițiu!

CATINCA (*ieșind furioasă*): Știu, știu! Parcă ați înnebunit toți! (*Mereuță, stingherit, se îndreaptă spre ușa terasei. Acolo se întâlnește cu Iulia și Ioana, care intră.*)

MEREUȚĂ (*care nu și-a dat seama de starea Ioanei*): Ați aflat, e armistițiu! Pace!

IULIA (*îngrijorată de starea Ioanei, care, zdrobită, s-a lăsat să cadă pe un scaun*): Da, știu.

MEREUȚĂ: Și nu vă bucurați? (*De-abia atunci o vede pe Ioana.*) Ce s-a întâmplat, duduie Ioana?

IOANA: Nimic. (*Ca pentru ea.*) A plecat. (*Își ia capul în mîini.*)

(*Mereuță e stingherit. De afară se aud pași în fugă, rafale. În ușa terasei apare cineva, care, cu spatele spre încăperea, face semn unor personaje invizibile să vină spre el. I se aude strigătul: Aici, aici! Apoi intră străinul și încă patru muncitori, cu armele. Străinul, pe adevăratul lui nume Pavel Golea, este omul pe care l-a gândit, în actul I, Iulia.*)

PAVEL: Maftei, la fereastra de la pod! (*Un muncitor iese în fugă. Golea a ieșit pe o ușă interioară și i se aude de acolo strigătul: Barcan, Miroane, aici, la ferestrele astea! Ies încă doi muncitori.*)

ALEC (*care a intrat o clipă, cînd Simion, rămas în cameră, se pregătește să ducă șevaletul din fața ușii de la terasă*): Hei, hei, fără glume de astea! (*Îi ia șevaletul din mînă.*)

PAVEL (*reintrînd*): Fuga, după mitralieră, Simioane. Repede! (*Simion iese.*) Vă sfătuiesc să părăsiți casa. N-o să se aleagă mare lucru de ea.

IULIA: Vezi să nu te tai din nou cu toporul.

PAVEL (*bucuros, luîndu-i mîinile*): Doamnă doctor! Totdeauna te găsește omul cînd are nevoie! S-ar putea să ne alegem cu capetele sparte.

SIMION (*intrînd, cu mitraliera*): S-a făcut, am adus-o.

PAVEL: Aici, Simioane. (*Instalează mitraliera.*)

CATINCA (*intrînd, furibundă*): Cine v-a dat voie să pătrundeți în casa mea? Ce înseamnă batjocura asta?

UN SUBLOCOTENENT (*intrînd*): Sinteți stăpîna casei?
CATINCA: Da.

SUBLOCOTENENTUL: Trebuie să întîrziem scurgerea coloanei germane pe șosea pînă cînd regimentul nostru trece podul. S-au încăierat cu un pluton din ariergardă. Casa dumneavoastră e foarte bine așezată.

CATINCA: Nu vă dau voie. Nu vă cunosc.

PAVEL: O să facem noi cunoștință mai tirziu.

SIMION (*se scoală și-i întinde mîna*): Cu onoare mă prezint. Simion Buzilă, ciocănar. Parlé fransé?

CATINCA: Ptui! (*Iese.*)

SIMION: Ce mai cucoană! Scui pă și nu știe franțuzește.
(*Sublocotenentul suride și iese.*)

PAVEL: Ceva arme mai aveți prin casă?

ALEC: Sint vreo două puști de vinătoare.

PAVEL: Bune și alea.

ALEC (*lui Mereuță*): Îmi ajutați să le aduc? Dumneata știi să tragi?

MEREUȚĂ: Am tras cînd eram mic, la tir, la iarmaroc.

ALEC: Acum ai să ai ținte mai mari. (*Un muncitor intră și ia niște cartușe.*)

MEREUȚĂ: Dar eu nu vreau să trag. Eu sint împotriva violenței. Oamenii...

PAVEL (*excedat*): Ce-ar fi să discutați în altă parte, dacă de discuții vă arde acum! (*Alec iese, trăgîndu-l pe Mereuță. Pavel, către femei.*) Dumneavoastră ar fi bine să vă căutați totuși un loc mai ferit.

IULIA: Eu rămîn aici, sint medic. Du-te, Ioana.

IOANA (*care a rămas zdrobită după plecarea lui Radu*): Unde? Dați-mi și mie să fac ceva.

PAVEL: Uite, domnișoară, du grenadele astea, dacă vrei, la băiatul acela care e în pod. Numai, încet cu ele. (*Ioana iese. Pavel, de la mitralieră.*) Ei, doamnă doctor, îți spuneam eu că o să ne mai vedem?!

IULIA: Acum îmi spui cine ești?

PAVEL : Peste o jumătate de ceas s-ar putea să nu mai fiu de loc. Ce să-ți încarci mintea de pomană cu un nume străin? În orice caz, să știi că m-am gândit mult la dumneata.

IULIA : Și eu.

SUBLOCOTENENTUL (*intră*) : Unde ați pus mitraliera?

PAVEL : Aici.

SUBLOCOTENENTUL : Aveți cîmp bun de tragere?

PAVEL : Ceilalți oameni sînt dincolo.

SUBLOCOTENENTUL (*se uită după ei*) : Așteptați semnalul meu. (*Către Pavel.*) Racheta roșie. Nu deschideți focul decît atunci. Eu sînt la postul de comandă de lingă farmacie. Păstrați legătura. Cu bine, prieteni.

PAVEL : Cu bine, domnule sublocotenent.

SIMION : Să trăiți, tovarășe sublocotenent.

PAVEL : Așa spunem noi prietenilor de nădejde.

SIMION : Trec mereu! (*Pauză.*) Oare, mai apucăm ziua de mîine, nea Pavele?

PAVEL : Prea am așteptat-o mult! Ai un foc? (*Își aprinde țigara. Îi dă și lui Simion una aprinsă.*)

SIMION : De s-ar vedea odată racheta cea!

PAVEL : În cite sîntem azi, Simioane?

SIMION : În 23, tovarășe Pavel. Vine toamna. (*Arătînd cerul.*) Uite, cloșca cu pui se lasă pe deal.

PAVEL : Anul ăsta o să fie un an ciudat. Fără toamnă. În noaptea asta începe o altă primăvară.

IULIA (*din colțul ei*) : Cum vorbești dumneata! Parcă ai ști totul. Eu, în patruzeci de ani, n-am izbutit să aflu care mi-e rostul și ce avem de făcut pe lume.

PAVEL : Cei care vor apuca ziua de mîine, doamnă doctor...

IULIA : Ce va fi cu ei?

PAVEL : Mîine, fie că le va plăcea sau nu, oamenii vor fi obligați să știe.

SIMION : Racheta! (*Se vede, în adevăr, pîlpîitul roșu al rachetei.*)

PAVEL (*strigînd*) : Atențiune! Asupra șoselei, foc! (*Rafală lungă de mitralieră. De afară se aud urlete.*)

C o r t i n a

T A B L O U L 2

Scena e împărțită în două. În dreapta, sediul județenei de partid, din care vedem biroul lui Pavel. Fereastra biroului dă spre piața orașului, din care vedem un fragment, care ocupă partea stîngă a scenei. Vor fi deci două locuri de acțiune : piața și biroul. Sub zidul clădirii, paralel cu rampa, trece o stradă, care duce în piață. Lipită de zid, o bancă. Secretara lui Pavel, o femeie de vreo șaizeci de ani, tip clasic de fată bătrînă, intră, la ridicarea cortinei, în biroul lui Pavel, cu un pahar și o floare în mînă. Sună telefonul.

EUFROSINA : Alo!... Da, vă rog. Județeană... Nu, tovarășul Golea absentează momentan... Poftim?... Am spus că lipsește. (*Închide telefonul și aranjează floarea pe birou. Se sună din nou.*) Alo!... Nu, n-a venit încă. E plecat la Frumoasa... Vă rog, vă rog... Poftim?... Eu? Nu v-am rugat nimic... A, am spus așa, din politețe... Poftim?... Ce să fac?... La cine să mă duc?... Vai, tovarășe!... Alo!... (*Închide, mirată, telefonul. Se așază pe un scaun și începe să citească. Ușa se deschide și apare un muncitor.*)

MUNCITORUL : Noroc! Tovarășul Golea nu e aici?

EUFROSINA : Nu. Pofțiți, vă rog, dincolo, dacă vreți să-l așteptați. De ce vă uitați așa la mine?

MUNCITORUL (*dîndu-i țircoale, mirat de înfățișarea ei anacronică*) : Dumneata ești membră de partid?

EUFROSINA : De ce mă întrebați?

MUNCITORUL (*surîzînd*) : Așa, de curiozitate. (*Se uită la cartea din mîna ei.*) Păi bine, tovarășă, de ce citești cărți imperialiste? Nu știi ce scrie Marx? Jos imperialismul!

EUFROSINA : E de Pierre Loti. E o carte plină de poezie și care pledează pentru emanciparea femeilor turce, închise în secolul al XIX-lea în haremuri.

MUNCITORUL : Aha, lupta pentru egalitatea în drepturi. Auzi, domnule, de ce le arde! Haremuri... Des-trăbălare capitalistă. Ei bine, atunci, eu vin mai tîrziu. Noroc! (*Se întoarce din ușă, cu simpatie.*)

Și fii mai proletară, tovarășă, mai bărbătoasă.
Noroc! *(Iese.)*

EUFROSINA *(umflându-și pieptul și luându-și un aer dîrz, ridică mîna cu pumnul strîns)*: Noroc!
(Mai încet, ca pentru ea.) Să dea Dumnezeu!
(Fredonează Internaționala și iese.)

(Biroul rămîne gol. Pe stradă apar doi tineri muncitori, cu lopeți pe spate.)

PRIMUL TÎNĂR: Totdeauna trebuie să alerg după tine.
Nu poți fi și tu o dată punctual?

AL DOILEA TÎNĂR: Are, mă, niște ochi, de te bagă în boale.

PRIMUL TÎNĂR: Fă-ți întii orele de muncă voluntară și pe urmă ține-te de fuste.

AL DOILEA TÎNĂR: Ce știi tu, mă, ce-i dragostea? I-am spus să vină azi, să mă vadă cum lucrez pe șantier. I-am spus că-s șef de echipă. Așa că să nu mă dai de gol.

PRIMUL TÎNĂR: Șeful chiulangiilor. N-ai conștiință de clasă.

AL DOILEA TÎNĂR: Ce n-am, mă? De unde știi tu că n-am? Mi-ai făcut tu percheziție și n-ai găsit-o?
(Către un muncitor, care lipește un afiș.) Să trăiești, nea Matache! Ce mai scrie azi la gazeta matale?

MUNCITORUL: Citește și tu.

AL DOILEA TÎNĂR: Totul pentru front, totul pentru victorie! Jos sabotorii! Nu-i concret, tovarășe.
(Dar muncitorul a plecat, și în locul lui a apărut un sergent de stradă.) Cu nume, tovarășe. *(Scoate un creion și scrie, silabisind.)* „Jos prefectul Mărculescu!” *(Se întoarce.)* Ei?

SERGENTUL *(plesnind în el)*: Hm! Prefectul e numit prin orden de la țentru. Prin orden de la guvern, mă!

AL DOILEA TÎNĂR: Atunci: Jos guvernul! E bine?

PRIMUL TÎNĂR *(din culise)*: Costică!

AL DOILEA TÎNĂR: Ho, că vin, doar nu dau turcii. Am ținut și eu o prelucrare. *(Către Sergent.)* Lămurit, șefule? *(Iese.)*

SERGENTUL: Dumnezeii și grijania ta! *(Vrea să rupă afișul, dar prin piață trece un grup de tineri în marș, cu unelte pe umeri și cîntînd. Sergentul începe să se scobească, preocupat, în nas.)*

PRIMUL TÎNĂR *(din marginea grupului, strigînd)*:
Trăiască munca de reconstrucție a țării!

GRUPUL: Ura! Ura!

(Ies din scenă; de după colț apar doi domni, care se uită în urma grupului.)

PRIMUL DOMN *(arătînd cu bastonul după grupul tinerilor)*: De unde or fi ieșind toți derbedeii ăștia?

SERGENTUL: Să trăiți, cucoane Vasilică, s-o desfundat mahalalele, nu mai e de trăit.

AL DOILEA DOMN *(arătînd afișul)*: Și porcăriile astea se lipesc pe ziduri sub nasul dumatile.

SERGENTUL: Ce să fac, domnule colonel, nu mai este autorități. Cum zici ceva, cum te face fascist și colbo... colaboraționist. *(Vrea să rupă afișul.)*

PRIMUL DOMN *(așezîndu-se pe bancă)*: Lasă-l! Lasă-i să mizgălească pereții, că or să-i șteargă cu limba.

SERGENTUL: Să vă audă Dumnezeu, cucoane Vasilică, că eu... *(La un semn al primului domn.)* Scuzați, să trăiți, cucoane Vasilică, să trăiți, domnule colonel. *(Pleacă, dar înainte de a ieși, se întoarce și mai spune.)* Trăiască majestatea-sa și partidul liberal!

AL DOILEA DOMN *(arătînd cu capul după el)*: N-a murit încă poporul nostru, domnule Bontaș. Eroul necunoscut trăiește încă.

PRIMUL DOMN: Poporul! Fac politică de patruzeci de ani, colonel, și știu cîte parale face poporul. Puterea nu se cîștigă fiindcă poporul ți-o dă, ci prin inteligență și hotărîre. Dacă ăștia ne impușeau pe toți la 23 August, nimeni n-ar fi protestat, și puterea ar fi fost de mult în mîinile lor.

AL DOILEA DOMN: Asta-i adevărat. Cine ar fi îndrăznit să creadă, cînd au intrat rușii, că peste șapte luni la cîrma țării va exista un guvern condus de un general, că pe prefectul nostru îl va chema Mărculescu și că noi doi vom fuma liniștit cîte o țigară,

chiar la ușa sediului Partidului Comunist? (*Serios.*)
Au pierdut partida.

UN FLAȘNETAR (*străbătînd piața*): Trageți planeta!
Ghicește trecutul, prezentul și viitorul! Ia planeta!

AL DOILEA DOMN: Totuși, ar fi timpul să trecem de
la învăluire la contraatac. Napoleon, și chiar
Ludendorff...

PRIMUL DOMN: Dar sîntem în plin contraatac, colonele:
oamenii noștri au rămas în posturi de comandă,
prețurile urcă, fabricile zac demontate, materiile
prime dispar, moșiile nu se lucrează, iar ei cîntă
și lipesc afișe. Să-ți spun eu ceva... (*Se apropie
și-i vorbește la ureche.*)

(*În timpul acesta, în biroul lui Pavel intră furtunos Simion,
urmat de Eufrosina. Simion e în uniformă ostășească și se sprijină
într-un baston, dar e aproape vindecat.*)

SIMION: Lasă-mă, tovarășă! N-am timp acum să mă
șterg pe picioare. Și închide, te rog, ușa pe partea
cealaltă. S-a înțeles? (*Secretara dă, speriată, înapoi.
Simion vorbește la telefon.*) Dă-mi Frumoasa!
Comuna Frumoasa!... Alo, primăria? Cu tovarășul
Golea... Cum?... Cine-i la telefon? Tu, Negrilă?
Ce dracu faci acolo?... Ce ești? Primar?... Iote,
bre, s-a și făcut? Bravo! Și să fie într-un ceas
bun... Da, aștept.

PRIMUL DOMN: Înțelegi? Cu fiecare clipă care trece,
ei pierd o poziție. Sînt în plină derută.

AL DOILEA DOMN: Domnule Bontaș, tocmai de aceea
ar trebui să trecem la o acțiune directă, violentă,
să băgăm spaima în ei. Surpriză și șoc. Ludendorff...

SIMION: Alo, da, eu sînt... Ce spui?... Cum, ați intrat
cu plugurile în moșia Gorăscăi? Să trăiești o mie
de ani, nea Pavele!... Da, totu-i pregătit. De asta
te-am chemat. Tineretul e mobilizat pe șantier,
așa încît îl avem la îndemină. Muncitorii au fost
chemăți la ora două... Ce anume?... S-a executat.
Te așteptăm doar pe dumneata... Cum? Aduci
și oamenii din Frumoasa?... Alo, aloo... (*Se
deschide ușa și intră secretara, cu o mătură, în timp*

ce Simion începe să șonticăie prin birou.) Știi să
dansezi, tovarășă Grosu? Învăț repede, că deseară
dansăm la prefectură. (*Iese în fugă.*)

EUFROSINA (*dă de două ori cu mătura pe jos, apoi
spune*): Ce oameni, domnule, ce oameni! (*Iese.*)

PRIMUL DOMN (*ridicîndu-se de pe bancă*): Pentru ceea
ce propui dumneata ar trebui să găsim oameni,
nu rahați. (*Ies.*)

(*Trei indivizi străbat piața.*)

PRIMUL INDIVID: Iau la cinci mii.

AL DOILEA INDIVID: Nu mai spune. Mai ai frați? Nu-i
bumbac, e mătase, aur curat.

PRIMUL INDIVID: Cinci, cinci și du-te dracului.

AL TREILEA INDIVID: Arjan contant. Coccoșei.

AL DOILEA INDIVID: Mersi, nu lucrez decît cu dolari.

AL TREILEA INDIVID: Ațiția ani să trăiesc eu, cîți
coccoșei ai tu acuma în buzunar.

AL DOILEA INDIVID: Și ce interes ai să trăiești? Ca să
construiești socialismul? (*Ies rîzînd.*)

FLAȘNETARUL (*străbătînd din nou piața*): Ia planeta!
Planeta vieții și a dragostei! Planeta viitorului!
(*Din direcția contrară intră Mereuță și Valentina.*)

VALENTINA: Strigă-l, te rog.

MEREUȚĂ: Pe cine? Pe flașnetar? (*Valentina aprobă
rîzînd și se așază pe bancă, în timp ce Mereuță face
cîțiva pași și-l strigă pe Flașnetar.*) Hei, bădie!

FLAȘNETARUL: Sărut mina la boieri. Planeta ursitei.

VALENTINA: Ia și dumneata una.

MEREUȚĂ: Ce copilărie! (*Ia și el.*)

FLAȘNETARUL (*iese, strigînd și cîntînd din caterincă*):

Trage planeta! Planeta norocului și a viitorului,
planeta ursitei!

VALENTINA (*citește biletul rîzînd*): La dumneata ce-a ieșit?

MEREUȚĂ (*citînd pompos*):

Doar cînd moartea va veni

Visul ți se va-mplini!

(*Surizînd.*) Promițător, nu? (*Privind-o.*) Aș fi
totuși gata să-mi dau viața pentru ca visul meu
să devină o clipă aieva.

VALENTINA: Nu cumva e vorba de o femeie în visul dumitale, domnule Mereuță?

MEREUȚĂ: Poate că da.

VALENTINA: Dar n-ai de loc înfățișarea romantică a unui îndrăgostit. Dar de loc.

MEREUȚĂ: Nu, n-am. Probabil, de aceea visul rămîne doar vis.

VALENTINA (*rîzînd*): La mine știi ce-a ieșit? (*Citește.*)

Cu dor mare te iubește,
Dar cuvinte nu găsește!

Cine o fi oare timidul meu adorator?

MEREUȚĂ: Duduie Valentina... eu...

VALENTINA: Dumneata?! (*Izbucnește în rîs.*)

MEREUȚĂ (*crispat*): Voiam să-ți spun că eu știu că sub aerul dumitale de nepăsare și veselie se ascunde un suflet chinuit. Asta voiam să-ți spun.

VALENTINA: Te înșeli, domnule Mereuță. M-am împăcat cu viața și nu mai cer nimic de la ea. Cu atît mai puțin un adorator. (*Cu sarcasm.*) Uite ce brătară de aur mi-a dăruit Miluță. Ce-și mai poate dori o femeie?...

MEREUȚĂ: Nu-i adevărat.

VALENTINA: Știi că nu ești de loc politicoș? Parcă spuneai că ai treabă aici. (*Arată clădirea.*)

MEREUȚĂ (*uitîndu-se la ceas*): Peste jumătate de oră. Dar dacă te plictisesc...

VALENTINA: Dimpotrivă, îmi ții de urît. O aștept aici pe Ioana. Spune-mi, și dumneata te-ai înscris la ei?

MEREUȚĂ: Da.

VALENTINA: Am auzit că scrii la gazeta lor, că ții conferințe.

MEREUȚĂ: Vezi, duduie Valentina, pe mine mă cam dezorientează metodele lor. Și nu știu ce va fi. Dar trebuia să trec alături de ei. Pentru că altfel ar însemna să apăr ceea ce-am urît și să lovesc în ceea ce am nădăruit.

VALENTINA: Ești naiv, domnule Mereuță. Viața te obligă foarte des să faci lucrul ăsta.

MEREUȚĂ: Eu nu l-aș putea îndura.

VALENTINA: Nu, nu înțeleg ce v-a apucat pe toți. Miluță blestemă tot timpul, Iulia nu mai vorbește decît de politică, Ioana bate toată ziua mahalalele, ca să învețe pe servitoare alfabetul... Și încă pe ea o mai pricep. După moartea lui Radu, dacă n-avea ce face, ar fi innebunit. Dar toți ceilalți?

MEREUȚĂ: Într-o vîltoare ca asta, e inutil să încerci să-ți astupi ochii și urechile. Pentru sau împotrivă, ești constrins să participi.

VALENTINA (*complăcîndu-se în „rol” tragic*): Dar sînt oameni care nu vor decît să fie lăsați în pace. Ce mă privesc pe mine, care m-am desemnat să nu mai doresc nimic, toate lucrurile astea? Cel puțin să fiu lăsată în pace, cu gîndurile mele romanțioase, cu regretele și cu bietele mele visuri, care nu fac rău nimănui. Eu mi-am încheiat de mult socotelile cu viața, domnule Mereuță.

MEREUȚĂ (*impresionat*): Vali! Iartă-mă, te implor să mă ierți. Dar dacă nu-ți spun, mă sufoc. Te ador.

VALENTINA (*ridicînd din umeri*): Ce meschini și murdari sinteți toți. Ai găsit că-i momentul să profiți de ocazie, nu? Uiti că nu mai am șaptesprezece ani, domnule Mereuță, și chiar dacă i-aș avea, adorația dumitale mi s-ar părea tot caraghioasă. Mă adori! (*Izbucnește în rîs. Mereuță s-a ridicat, s-a inclinat și a ieșit. Vali, nervoasă, își rupe batista; de departe se aud strigăte, hui-duieli. Mereuță reintră grăbit.*)

MEREUȚĂ (*luînd-o de mînă*): Duduie Valentina, nu mai sta aici. Vino, te rog, vino. (*Strigătele se întetesc.*)

VALENTINA (*speriată*): Dar ce este?

MEREUȚĂ: Hai, te rog.

(*Dar e prea tirziu. Pe stradă își face apariția un grup de oameni, care-l înconjoară pe Miluță; acesta poartă atîrnată de gît o placardă mare, cu cuvintele: „Sînt sperțar“.*)

MULȚIMEA: Huo! Jos șperțarii! Jos lipitorile! Huo! Așa pățesc cei care fură banii poporului! (*Huiduit, înghiontit, scuipat, Miluță străbate scena.*)

VALENTINA (*albă, a rămas lipită de zid; apoi fuge. Într-un târziu, o urmează și Mereuță.*).

FLAȘNETARUL (*străbătînd piața*): Trage planeta ursitei, planeta viitorului!

(*În piață intră, dintr-o direcție, Alec Gorăscu, cu un carton subsuoară, și, din altă direcție, Ioana. Are o înfățișare matură și ostentivă, ca și cum n-ar fi trecut numai cîteva luni doar de cînd am văzut-o ultima oară.*)

ALEC: În sfîrșit, bine că mai există pe lume și întîmplarea.

IOANA: Bună ziua, Alec.

ALEC: La dumneata mă gîndeam. (*Surîzînd.*) De cîte ori este ceva care nu merge, mă gîndesc la dumneata.

IOANA: Dacă și eu mai pot fi reconfortantă...

ALEC: Ești. Mai ales că nu faci nici un efort pentru asta. Te-am căutat toată săptămîna.

IOANA: Am fost plecată în județ. Organizez niște cursuri de alfabetizare.

ALEC: Și?

IOANA: Am descoperit un lucru curios. S-ar părea că oamenii au nevoie de mine. Deși... (*Se uită la ceas. Apoi, cu afecțiune.*) Ce nu merge?

ALEC: Văd că ești grăbită.

IOANA: Mai am timp. Am fost chemată aici pentru ora două fără un sfert. Dar am venit mai devreme, pentru că am întîlnire cu Valentina. Îmi spui?

ALEC: Aș vrea să-ți termin portretul. Cred că e singurul lucru bun pe care-l mai pot face aici.

IOANA: De ce?

ALEC: Pentru că e singurul lucru care mă mai interesează. Restul e un capitol epuizat. Sînt stors, ca o lămîie. Am nevoie de Paris, și faptul că nu pot pleca mă exasperează.

IOANA: Știi că am vorbit zilele trecute cu Golea despre dumneata?

ALEC: Cu cine? A, omul cu mitraliera. Nu cumva îl interesează pictura?!

IOANA: Nu cred. Îi spuneam însă că ești un artist mare și că vrei să pleci din țară, după terminarea războiului.

ALEC: Și?

IOANA: Era de părere că ar fi păcat și pentru noi, și pentru dumneata.

ALEC: Ceea ce-mi trebuie mie știu eu mai bine decît el. În ceea ce privește utilitatea mea aici, se înșală. Sînt un prost cetățean, și v-aș încurca.

IOANA: Spunea că vom avea nevoie aici de o artă care să servească.

ALEC: Ce utilitaristă ai devenit! Arta nu servește la nimic. Rafinează și enervează sensibilitatea oamenilor, și discreditează realitățile imediate. Dacă aș fi ideolog politic, aș scoate arta în afara legii, ca pe inamicul public numărul unu.

IOANA: Cum te pot amuza paradoxurile astea uscate, cînd există atîtea lucruri dureros de grave?

ALEC: Grave? Care?

IOANA: Suferința, nădejdea... moartea... oamenii... (*Surîzînd.*) Cum ar spune Golea, ești un individualist incorijibil.

ALEC: Ce mult te-ai schimbat, Ioana.

IOANA: Da, Alec. Mi-aduc aminte că odinioară spuneam că dacă l-aș pierde pe Radu aș muri. (*Cu o grimasă de dezgust.*) N-am murit. N-am fost în stare să mor. Mi-e silă de mine, Alec. Dacă n-o să fac ceva, o să mă sufoc de silă.

ALEC (*cu ironie*): Faci alfabetizare!

IOANA: Nu-i totul ce faci, ci cum faci. Înțelegi, Alec, trebuie să ies din mine. Trebuie să ies din propria mea carcără. Altfel nu mă pot salva. Dacă totuși continui să trăiesc, atunci am nevoie de un rost și o justificare. Altfel, asta nu-i viață, ci chin și degradare. (*Pauză.*) De ce te uiți așa ciudat la mine?

ALEC: O să-ți spun înainte de plecarea mea. Cînd îmi pozezi?

IOANA: Poate, marți. Te anunț eu. (*Se uită la ceas.*) Acum trebuie să fug. N-o mai aștept nici pe Valentina.

ALEC: La revedere! (*Ioana se îndepărtează. Alec rămîne cu privirea ațintită după ea. Făcînd semn, o strigă.*) Ioano! (*Dar o coloană de muncitori,*

trecînd pe stradă în pas alergător, se interpune între ei. Piața e goală. Ioana a dispărut. Alec pleacă, rostînd nedumerit.) Nădejdea... oamenii...

PAVEL (intrînd în birou, cu secretara după el, vede paharul cu floarea) : Iar flori pe birou? (Ia paharul și-l pune pe măsuță.) Mereuță a venit? Poștește-l aici. (Sună telefonul.) Da, eu... Porniți spre piață. (Închide. Către Mereuță, care a intrat.) Scuză-mă! (Deschide ușa, vorbind din prag cu secretara.) Trimite motocicleta tovarășului Simion. Și cînd vine tovarășa doctor, dă-i drumul imediat... Cine?... Să aștepte. (Luînd un șpalt de pe birou.) Ce înseamnă articolul ăsta, tovarășe Mereuță? Ce-i hașîșul ăsta pentru domnișoare romantice? Ce-i frazeologia asta despre fericire? Ce scoatem noi, almanah de Paști, sau gazetă de partid?

MEREUȚĂ (palid, dar demn) : Pentru mine, lucrurile astea nu sînt fraze, ci adevăruri vitale. Credeam că fericirea oamenilor și dragostea dintre ei îi interesează pe comuniști.

PAVEL : Știi ce înseamnă fericirea pentru noi, la ora actuală? Pămînt, piine, săpun! Și știi ce nume va purta mîine? Puterea politică. Și poimîine? Industrie grea. Și așa mai departe. Iar toate lucrurile astea nu se pot obține decît strivînd cu ură pe cei care se împotrivesc. Nu făcîndu-le declarații de amor. Ești sau nu de acord?

MEREUȚĂ : Sigur, dar...

PAVEL (întinzîndu-i șpaltul) : Atunci, poftim, serie despre asta. (Surîzînd.) Vrei?

MEREUȚĂ : Da. Scriu.

PAVEL : Ei, așa e bine. (Surîzînd destins.) Pînă la urmă, tot o să ne înțelegem noi.

MEREUȚĂ (dînd să iasă) : Totuși, aș vrea să știu. Toate aceste lucruri, despre care mi-ai vorbit, nu sînt scopuri în sine, ci trepte și mijloace. La capătul lor crezi că omenirea va găsi fericirea?

PAVEL : Cred că așa cum și-a revizuit atîtea noțiuni, omenirea o s-o revizuiască și pe aceea de fericire, care la dumneata reprezintă, cum să-ți spun, mai mult o idee poetică.

MEREUȚĂ : Dar asta înseamnă că totuși crezi într-o anumită fericire.

PAVEL : Bineînțeles. Dar ea va însemna cu totul altceva decît fericirea dumitale de idealist burghez.

IULIA (intrînd) : Bună ziua! Ți-am adus graficul pe care mi l-ai cerut.

PAVEL : Mulțumesc. Vreau să-ți vorbesc. (Către Panait, care a dat buzna pe ușă.) Ce-i, tovarășe Panait? Ceva urgent? (Cercetează graficul.)

PANAIT : Eu cred că da. Dar nu mai apuc să vă vorbesc. Sînt convins că e un element suspect și carierist, care s-a strecurat între noi cu intenții dușmănoase. O burgheză înrăită, și ca atare...

PAVEL (Iuliei, punînd graficul pe birou) : O să convocăm o ședință a corpului sanitar. Despre cine vorbești, tovarășe Panait?

PANAIT : Chiar despre secretara noastră, Eufrosina Grosu.

PAVEL : Ea, suspectă? (Rîde.)

IULIA : O cunosc de ani de zile și știu cît e de cinstită și de bună.

PANAIT (ironic) : Da, da! Nu-i de ris, tovarășe Golea. Vigilența revoluționară ne învață...

PAVEL (înterupîndu-l) : Bine, bine. (Deschide ușa.) Tovarășă Grosu, vino, te rog, o clipă. (Lui Mereuță, care voia să iasă.) Rămii.

UN MUNCITOR (care l-a mai căutat pe Pavel) : Noroc! Lista voluntarilor, tovarășe Pavel. (Îi dă lista.)

PAVEL : Bravo! Mîine dimineață, viu la voi, la fabrică. (Către Eufrosina Grosu, care, intimidată, a intrat aproape o dată cu muncitorul.) Iartă-mă, tovarășă Grosu, că o să-ți pun o întrebare așa, netamnesam. Ce te-a făcut pe dumneata să vii în mijlocul nostru?

EUFROSINA : Am crezut că nu fac nimic rău.

PAVEL : Ei, Doamne, dar nu trebuie să te aperi. Aș vrea doar să știu ce te-a îndemnat. N-ai încredere în mine?

EUFROSINA : Să vedeți, tovarășe Golea... eu am fost toată viața singură... așa, ca un arici... și nimeni nu s-a apropiat de mine... Mie mi-s dragi oamenii.

Eu n-am avut nici o familie măcar. Așa că... am crezut... Îmi place să lucrez și să mi se spună tovarășă, să nu fiu singură... adică... nu știu cum să mă exprim... e foarte rău să fii singur... să n-ai niciodată pe nimeni alături... Aici mă simt bine... Sînt și bibliotecară. Mi se cer cărți. Chiar și tovarășul Simion mă consultă ce să citească. Sînt fericită.

PANAIT: Sentimente mic-burgheze.

MEREUȚĂ: Mie nu mi se pare nimic greu de înțeles.

PANAIT: Dar e adevărat că dumneata mergi la biserică?

Ei, ce ai de spus?

EUFROSINA (*după o pauză*): Da, e adevărat. Știu că nu e voie, dar...

PAVEL: Nu e vorba de voie.

EUFROSINA: Eu n-am fost credincioasă, adică, doar așa, din obișnuință, însă, să vedeți, mi s-a întîmplat ceva.

PAVEL: Ce anume?

EUFROSINA: Acum cîteva luni, într-o seară, la București, cînd am plecat de la Uniunea patrioților, am deschis ușa ascensorului și am căzut. Mi-am răsucit numai piciorul, dar era întineric și-mi era frică să nu coboare liftul, să mă strivească. Atunci m-am rugat și-am spus că dacă scap, o să merg la biserică. Și să vedeți, tocmai atunci am auzit pași și am început să strig. (*Prelung, cu voce subțire, foarte serioasă.*) Cucu! Cu-cu!

PANAIT (*pufnind în rîs*): Cum?

EUFROSINA: Așa: cu-cu, cu-cu! M-a auzit portarul și m-a scos de acolo... Așa încît, asta este. Dar eu îmi fac datoria...

PAVEL: Bine, tovarășă Grosu. Du-te și vezi-ți liniștită de treabă. A, am uitat să-ți mulțumesc pentru flori. Sînt frumoase.

EUFROSINA: Ei, doar aveți și dumneavoastră nevoie de o bucurie, de o destindere. Eu de aceea vi le aduc. (*Iese.*)

PANAIT (*izbucnind*): Auzi, cu-cu! Și s-a strecurat în mijlocul nostru! Iar duminica, face mătăanii și strigă cu-cu!

IULIA: Săraca, mi-a rupt inima.

PAVEL: Te felicit, tovarășe Panait. Dacă nu erai dumneata, într-o zi putea să ne arunce pe toți în aer.

MUNCITORUL: Asta zic și eu vigilență!

PANAIT: Mulțumesc, tovarășe Pavel. Vedeți, cu ăștia nu știi niciodată la ce te poți aștepta. Eu cred că ar trebui să discutăm cazul în ședință de partid.

PAVEL: N-ar fi rău. Însă, poate, cazul dumitale. Cine te-a învățat să dai cu barda în sufletul oamenilor, tovarășe Panait? Te știam om cumsecade. Femeia asta și-a găsit părinți noi, rostul și puțină căldură. E nevinovată ca o muscă.

MEREUȚĂ: Dacă toți oamenii voștri ar fi ca Eufrosina Grosu, bine ar fi.

PAVEL: Nici așa, Mereuță! Partidul are în primul rînd nevoie de oameni teferi și cu picioarele pe pămînt. Poate că, în adevăr, munca pe care o face aici nu-i cea mai potrivită pentru ea.

MUNCITORUL (*surîzînd*): Să se ocupe Panait de dînsa.

PAVEL: Auzi, Panait? Asta e o idee. Să te ocupi dumneata de Eufrosina Grosu, și să vezi cum o putem ajuta și folosi mai bine.

PANAIT (*nu prea convins*): Bine, tovarășe Pavel. (*Iese, urmat de muncitor, care-l bate cu palma pe spate, spunîndu-i rîzînd: Makarenko!*)

MEREUȚĂ: Eu mă duc să-mi scriu articolul. (*Iese.*)

PAVEL: Problema asta a cadrelor!... Panait crede că pentru a fi comunist trebuie să te lepezi de omenie, iar Mereuță, că trebuie să te gargarisești cu ea. Mi-e foarte drag profesorul ăsta, dar ori se călește, ori... (*Își duce mîna la piept.*)

IULIA: Ce ai? Cînd ai să te hotărâști să vii la spital? Uite cum arăți.

PAVEL (*care și-a revenit puțin*): Ca să mă poți muștrului și dumneata pe mine? Nu fac eu prostia asta. Ce mai faci? Nu te-am văzut de mult.

IULIA: Mă întrebam chiar cum de ți-ai adus aminte de mine.

PAVEL: Pentru că vreau să-ți cer o mîna de ajutor.

IULIA : Trebuia să bănuiesc. Pe dumneata nu te interesează oamenii decît în măsura în care-ți sînt utili.

PAVEL : Da. Aș dori s-o convingi pe sora dumitale să vorbească la adunarea de azi.

IULIA : Pe Ioana?

PAVEL : Ar fi foarte bine, dar e un lucru gingaș. Aș dori să vorbească în calitate de văduvă de război.

IULIA : De cînd a primit vestea morții lui Radu, n-am auzit-o nici măcar făcînd o aluzie la drama ei. Nu cred că ai să izbutești, și sînt sigură că ai să-i faci rău.

PAVEL : Cine știe! (*Se ridică, deschide ușa.*) Cheam-o, te rog, pe doamna Grecescu.

IULIA (*de la fereastră*) : A început să se adune lumea. (*În adevăr, se aude rumoarea unei mulțimi. Golea vine și el la fereastră.*) Ai avut dreptate în seara aceea.

PAVEL : Cînd?

IULIA : În noaptea armistițiului. Spuneai că — fie că le va plăcea sau nu — oamenii vor fi siliți să iasă din amorteală și să aleagă. Nu mai recunosc de loc tîrgușorul nostru pașnic.

PAVEL : Ăsta-i începutul. Cînd vom fi foarte bătrîni, o să avem un sac de amintiri. O să stăm în grădina publică, pe o bancă, și o să le depănăm. O să-ți spun, de pildă : Ți-aduci aminte, Iulia, cînd mă învinovățeai că nu mă interesează oamenii decît dacă sînt utili? Iar dumneata ai să-mi răspunzi : Am fost răutăcioasă și nedreaptă.

IULIA : Crezi?

PAVEL (*punînd mîna pe mîna ei*) : Știi doar că-mi ești dragă.

IULIA (*șoptit*) : Nu știam. (*Rîzînd și arătînd spre piață.*) Ia uite, ce caricatură i-au făcut prefec-tului! (*Pauză.*) Pînă acum, niciodată n-am avut curajul să mă gîndesc la bătrînețe.

PAVEL : În doi e mai ușor de gîndit la ea, lua-o-ar dracu. Nu? (*Iulia aprobă din cap.*)

IOANA (*intrînd*) : Bună ziua! (*Dă mîna cu Iulia. Către Golea.*) M-ai chemat?

PAVEL : Da. Vrem să te rugăm ceva. Știi de adunarea care va avea loc în piață.

IOANA : Mi se pare că e vorba de o adunare de protest.

PAVEL : De data asta nu ne vom mărgini să protestăm. Vom pune stăpînire pe prefectură.

IOANA : Presupun că nu m-ați chemat să-mi cereți părerea.

PAVEL : Nu, ceva mai mult. Îți închipui că cincizeci de muncitori hotărîți ar putea face foarte bine singuri treaba asta. Însă trebuie să fie o acțiune de masă. Oamenii trebuie să priceapă că numai așa se va pune capăt haosului actual.

IOANA : Nu înțeleg însă ce rost am eu în toate astea.

PAVEL : Am vrea ca dumneata să fii unul dintre vorbi-tori.

IOANA : Eu?

PAVEL : Dumneata și sora dumitale sînteți cunoscute și respectate în oraș.

IOANA : Foarte bine. Să vorbească Iulia. E și membră de partid.

PAVEL : Eu nădăjduiesc că și dumneata vei fi. Dar nu e vorba de asta, ci de faptul că exemplul unei văduve de război va avea greutate.

IOANA (*tresărînd*) : Niciodată! Cum v-a putut trece prin cap că aș putea folosi ceea ce i s-a întîmplat lui Radu ca un pretext?

PAVEL : Să nu folosim cuvintele anapoda. Spune-mi, de ce faci dumneata munca pe care o faci acum, alături de noi?

IOANA : Ca să uit.

PAVEL : Numai? Nu l-am cunoscut pe soțul dumitale, dar dacă aș fi avut un frate căzut în lupta împo-triva fascismului, moartea lui m-ar fi obligat.

IOANA : La ce?

PAVEL : Dumneata îți dai seama că în clipa cînd nenu-mărați alți soldați își găsesc moartea luptînd împotriva fascismului, tot efortul nostru de răz-boi e sabotat și trădat tocmai de fasciști? Și că a sta cu brațele încrucișate înseamnă să împarți

cu dușmanii de aici răspunderea acestor morți?
(*Din piață se aud huiduieli. Pavel se uită pe fereastră.*) Uite, au scos jandarmii. Împotriva cui?
(*Intră Simion.*) A lui, care pleacă peste două săptămîni pe front!

(*În piață, huiduielile se întesc. Se aude o împușcătură. Se aud lozinci: Totul pentru front, totul pentru victorie! Moarte trădătorilor! Moarte fascismului! Jos prefectul Mărculescu! Jos sabotorii!*)

SIMION: Tovarășe Pavel, începem? Au pus cordoane la ieșirile din piață.

PAVEL: De acum înainte n-au să mai pună. Să mergem
(*Din ușă, Ioanei.*) Vii?

IOANA: Vin, tovarășe Pavel.

(*Toți ies. În piață, imbulzeala și strigătele se întesc.*)

Cortina

ACTUL III

Anul 1946

TABLOUL 1

Decorul din actul I. Ferestrele se aprind din cînd în cînd de lumina roșie a unui incendiu. Valentina, pe un divan. Eufrosina Grosu, cu pălăria pe cap, pe un colț de scaun.

EUFROSINA: La început, mi-a părut rău după ședințele de acolo. Știi, erau foarte pasionante. Toată ziua aveam ședințe, în care discutam despre situația internațională, despre momentul politic. Vorbeam și eu totdeauna. Acum, ca activistă pe frontul sanitar...

VALENTINA: Ca ce?

EUFROSINA: Activistă pe frontul sanitar. Asta sînt acuma. Nu mai am ședințe tot atît de serioase, deși, slavă Domnului, se țin și la noi, de două ori pe săptămîină, pe urmă, avem cercuri de studii... Citirea *Științei*...

VALENTINA: Ești foarte ocupată.

EUFROSINA: Da. Și tot tovarășă mi se spune. Și tovarășul Golea, și Simion, și chiar Panait, de cîte ori mă întîlnesc, îmi strîng mîna și-mi spun: Noroc!, așa încît nu s-a schimbat nimic, de fapt. (*Uitîndu-se la ceas.*) Vai, trebuie să fug. (*Rîdîndu-se.*) Nu uita să-i spui Ioanei de propunerea mea, cu săpunul. Numai cu săpun o să-i dăm la cap exantematicului. La revedere. (*În ușă se ciocnește cu Mereuță.*)

MEREUȚĂ: Bună ziua, tovarășă Grosu! Te mai ții încă pe picioare?

EUFROSINA: Merge. Cu ajutorul lui Dumnezeu, răzbin noi. (*Iese.*)

MEREUȚĂ (*Valentinei*): Sărut mina! (*Se îndreaptă spre ușa care duce la camera lui.*)

VALENTINA: Ce caraghioasă e cu ședințele ei.

MEREUȚĂ: Dumneata știi că femeia asta își riscă viața în fiecare zi?

VALENTINA: Cine? Eufrosina Grosu?

MEREUȚĂ: Dacă s-ar găsi mulți voluntari care s-o ajute pe Iulia cu devotamentul și curajul ei, tifosul ar fi poate stăvilit astăzi în județ.

VALENTINA: Nu știam.

MEREUȚĂ: Nici n-ai avea cum, duduie Valentina.

VALENTINA: E un reproș?

MEREUȚĂ: Nu mi-aș îngădui. La revedere!

VALENTINA: Nu vrei să-ți fac un ceai?

MEREUȚĂ (*bucuros*): Mulțumesc. Dacă nu te deranjează... Aș lua cu plăcere un ceai.

VALENTINA: Ai ajuns străveziu. Pot să-ți ofer și o bucată de mălai. Ce lux, nu? Gedricon și mălai. Margarina s-a terminat. (*Îl servește.*)

MEREUȚĂ: Și dumneata ai slăbit, și ești mai palidă. Însă dumneata...

VALENTINA: Ce-i cu mine?

MEREUȚĂ: Voiam să spun că ești și mai frumoasă. Dar m-am temut să nu te supăr.

VALENTINA: De ce să mă supăr? Cel mult, nu te cred.

MEREUȚĂ: Știu că un compliment de la mine nu-ți poate face plăcere. (*Bind.*) E bun, că e fierbinte.

VALENTINA: Cum de-ai venit acasă?

MEREUȚĂ: Voiam să mă odihnesc o jumătate de oră. La noapte fac iar pe dădaca, în gară. Trec mereu trenuri, care duc spre sud oameni alungați de foame, și aproape după fiecare tren rămân pe peron doi-trei copii părăsiți.

VALENTINA: Atunci, nu vreau să te rețin.

MEREUȚĂ: De ce? Mă odihnesc foarte bine și aici. E foarte plăcut. Ioana n-a venit?

VALENTINA: E la foc, de azi-noapte. L-au oprit?

MEREUȚĂ: Da. Dar mahalaua Broscăriei a ars toată. Numai nenorocirea asta ne mai lipsea. Păduchii, foamea și tilhăriile nu erau de ajuns.

VALENTINA: Nu se știe cum a început focul?

MEREUȚĂ: A fost pus. Ulița a început să ardă din amîndouă capetele și de la mijloc.

VALENTINA: Dar cine a putut face nelegiuirea asta?

MEREUȚĂ: Dacă i-am cunoaște!... Am primit din nou o hirtie, în care sînt făcut vinzător de țară și amenințat cu moartea pentru articolele mele. Mi-au făcut cinstea să mă înscrie pe lista neagră. E drept, mai spre coadă. Bestiile astea ar trebui executate în piață, fără judecată.

VALENTINA: Dumneata parcă propovăduiai iubirea.

MEREUȚĂ (*cu un rîs trist*): Nu-mi face nici o plăcere să-mi amintesc ceea ce spuneam acum doi sau trei ani de zile, duduie Valentina. Uneori, cînd mă gîndesc la mine, cel de odinioară, am impresia că văd un om străin, care, de pe celălalt mal al unei ape, mă privește cu ochi mîhniți și nedumeriți. Treaba lui!

VALENTINA: Toți avem cîte ceva de uitat. E cîteo dată absolut necesar.

MEREUȚĂ: Pavel spunea odată că fericirea în care credeam eu e poate o idee poetică. Mă tem că are dreptate.

VALENTINA: Și atunci, ce te mină?

MEREUȚĂ: Am învățat să cred mai puțin în umanitarism și mai mult în datoriile omenești. De aceea mă ocup acum de aprovizionări și confisc griul ascuns de speculanți.

VALENTINA: Dar cu mine ce ai?

MEREUȚĂ: Cu dumneata?

VALENTINA: Ești atît de înghețat cu mine, de cînd... de cînd te-am jignit, în ziua aceea.

MEREUȚĂ: Ai fost numai sinceră cu brutalitate. N-aveam dreptul să mă simt jignit.

VALENTINA: Aș vrea să știi că, în ciuda celor spuse atunci, eu țin foarte mult la dumneata.

MEREUȚĂ (*are un gest repede sugrumat*): Îți mulțumesc. Prietenia asta e prețioasă pentru mine. (*Valentina izbucnește într-un rîs nervos.*) Iar rîzi, ca atunci? Pentru Dumnezeu, de ce rîzi? De ce?

VALENTINA (*stăpînindu-și greu rîsul*): Nu, nimic. Nu de dumneata rîdeam, ci de mine. Zău că am de ce. Azi îmi faci cîntea să-mi primești prietenia, dar dacă mîine... (*Izbucnește din nou într-un rîs nervos. Mereuță, palid, se ridică.*) Nu, nu pleca. Jur că rid de mine. Mă gîndeam că dacă mîine ți-aș oferi dragostea mea, n-ai ști ce să faci cu ea. Așa cum am pățit eu cînd am cîștigat la o tombolă un Napoleon de ghips. Mi-am închipuit cum ar arăta figura dumitale politicoasă și incurcată, și am început să rid. (*Rîde.*)

MEREUȚĂ (*aproape violent*): Duduie Valentina, înce-tează odată cu glumele astea ieftine.

VALENTINA (*privindu-l uimită*): De ce țipi la mine? Ești dezgustător de copilăros, dezgustător!

MEREUȚĂ: Duduie Vali... Vali...

VALENTINA (*stăpînindu-se*): Iartă-mă, domnule Mereuță. M-am comportat ca o isterică. Se vede că sînt bolnavă.

MEREUȚĂ: Duduie Valentina... (*Se aude soneria.*)

VALENTINA: Fii bun și deschide dumneata. (*Mereuță iese; Valentina își șterge ochii, rămînînd într-o ținută absentă.*)

MIRESCU: Sărut miinile!

VALENTINA: Domnule Mirescu?!

MIRESCU: Îmi închipuiam că vizita mea o să vă mire, dar de un an, de cînd m-am întors în oraș, n-a trecut o zi fără să-mi fac planul să vin să vă văd.

VALENTINA: Dar ne face plăcere. Numai că Iulia nu e acasă.

MIRESCU: A, nu-i acasă...

VALENTINA: Trebuie să vină însă. Ia loc. (*Căutînd subiect.*) Cum trece timpul. Cred că sînt vreo trei ani de cînd ai fost ultima dată la noi. Tot în odaia asta am stat.

MIRESCU: Da. Aici nu s-a schimbat nimic. Dacă țin bine minte, am avut o discuție pasionantă chiar

cu domnul Mereuță. Și era tot pe la ceasul ăsta. (*Surizînd.*) Te pomenești că în adevăr nu s-a schimbat nimic și că cei trei ani au fost doar o iluzie, pe cînd, de fapt, noi trăim aceeași clipă.

VALENTINA (*rizînd*): Ași, s-au schimbat multe. Uite la domnul Mereuță, ce viril și energic a devenit. Acum țipă la femei și se ocupă cu aprovizionarea. E un erou al timpurilor noastre.

MEREUȚĂ (*brusc*): Mă scuzați! (*Se ridică.*)

MIRESCU: Pleci? (*Mereuță iese, fără să răspundă.*)

VALENTINA (*alergînd după el*): Dar nu ți-ai terminat ceaiul. (*Se aude însă o ușă trîntită.*)

MIRESCU: Ce brusc a ieșit. Unde a plecat?

VALENTINA: În camera lui.

MIRESCU: Am impresia că s-a supărat.

VALENTINA: Probabil. (*După o clipă.*) Da, s-au schimbat multe, domnule Mirescu. Știi că și eu am divorțat?

MIRESCU: Am aflat.

VALENTINA: Acum trăiesc pe spinarea surorilor mele. Iar de cînd Ioana a fost numită primar, mă ocup și de bucătărie. E foarte amuzant. Și dumneata?

MIRESCU (*cu prețiozitatea care-l caracterizează*): M-am stabilit aici, în căsuța bătrînească, pe care o mai am. Corăbiile ostenite se întorc în portul mic și uitat din care au plecat, și așteaptă acolo să vină moartea.

VALENTINA: Ce poetic vorbești, domnule Mirescu. (*Pauză. Cu răutate.*) Dar, în adevăr, ai ceva de epavă în dumneata.

MIRESCU (*stîngerit, neștiind dacă să se supere*): Zău, găsești?

VALENTINA: Părul rărit, mustața căzută și, mai ales, ochii apoși. Ce să-i faci, vîrsta.

MIRESCU (*jignit*): Doamnă, aveți un gen de umor pe care, de obicei, nu-l îngăduie decît o veche prietenie... Ori...

VALENTINA: Și dumneata te-ai supărat? N-ai pentru ce. Și eu mă apropii de naufragiu. Uite, mi-au ieșit riduri la ochi. Cît despre Iulia... (*Ascultă ușa care se deschide în vestibul și arată cu degetul*

intr-acolo.) Ai s-o vezi. Albește. La revedere, domnule Mirescu. (*Iese, în vreme ce intră Iulia.*)

IULIA (*neplăcut surprinsă*): Dumneata?

MIRESCU: Iartă-mă, dar țineam de mult să-ți vorbesc.

IULIA: Nu, nu-mi da mâna. S-ar putea să-ți dau vreun păduche. De ce te miră? Păduche exantematic. Niciodată nu poți fi sigur.

MIRESCU: Da, am auzit, Iulia, că dumneata conduci campania împotriva tifosului. Să știi că ești foarte admirată în oraș pentru abnegația și noblețea...

IULIA: Ce prostii! Ei, ia spune!

MIRESCU: Așa, ca la medic? E vorba de lucruri grave aici, gingașe și complicate, care cer o anumită sollicitudine, și...

IULIA: Dragul meu, scuză-mă, dar de douăzeci și patru de ore n-am închis ochii.

MIRESCU: Atunci, o să vin altă dată.

IULIA: Prefer să terminăm acum. Dar încearcă să fii explicit și lipsit de patetism.

MIRESCU (*învîrtindu-se prin cameră, se hotărăște brusc*): Am venit să te întreb dacă nu vrei să fii soția mea.

IULIA: Cum? (*Izbucnește în ris.*) Ia mai spune o dată!

MIRESCU: Ascultă-mă, Iulia. Nici unul, nici altul nu mai sintem tineri. Odată ne-am iubit mult. Așa încît...

IULIA: Așa încît cel mai bun lucru pe care l-aș putea face ar fi să devin doamna Mirescu! Curios! Acum douăzeci de ani, cînd familia dumitale găsea că eu aș fi o mezialianță, m-ai părăsit. Nu protesta, asta-i cuvîntul. Acum trei ani, cînd nici papa și nici maman nu mai puteau să-ți interzică această căsătorie... ai găsit că sint bună doar ca pretext pentru o dezgustătoare comedie sentimentală, pe care ți-ai jucat-o dumitale însuși. Și azi, deodată, mă găsești demnă de a deveni doamna Mirescu! Ce mister se ascunde aici?

MIRESCU: Iulia, dar jur că sint sincer.

IULIA: Atunci, o să te ajut eu să vezi ce se ascunde sub această dulce sinceritate de om neputincios. Faptul că nu mai ai avere, că totul alunecă în jurul dumitale, că socialmente nu mai reprezintă

nimic, panica de singurătate și bătrînețe! Astea se ascund. Și iată că deodată caraghioasa aceea de Iulia a devenit bună la ceva. Bună de nevastă.

MIRESCU: Iulia!

IULIA: E cea mai adîncă și grosolană din toate jignirile pe care mi le-ai adus vreodată. Dar partea ciudată e alta. Că nu mă simt jignită. Nu mai ai puterea să mă jignești. Chiar dacă prin absurd ai redeveni omul bogat, frumos și strălucitor de altădată, aș rămîne tot nepăsătoare. Pentru că oamenii ca dumneata nu mai interesează, Ghighi. Sint sătulă de păduchii cu care am de-a face. (*Mirescu, galben, s-a sculat și s-a îndreptat spre ușă.*)

MIRESCU: *Mais, voyons, Iulia, voyons!*

IULIA: Îți mai dau un sfat. În amintirea prostiei mele de altădată. Încearcă să-ți găsești o treabă cinstită de făcut și nu te amesteca în matrapazli-curile puse la cale în oraș de cei din lumea dumitale. Pentru că păduchii vor fi striviți, ți-o spun eu, ca medic. (*Mirescu iese. Iulia, după o clipă, se duce la telefon.*) Dă-mi, te rog, Partidul... Cu tovarășul Simion... Bună ziua! Iulia Boga la telefon. Tovarășul Golea nu s-a întors încă de la București?... Spunea că vine cu trenul de după-masă. (*Se uită la ceas.*) Da, tocmai. La revedere.

(*Se sună la ușă; Iulia se întoarce cu Pavel. Acesta are în ochi o dezorientare pe care nu sintem obișnuiți să i-o vedem.*)

PAVEL: De la gară m-am abătut numai pe la foc și am venit aici. Ți-ai schimbat colonia. L-am zărit în fața casei pe Mirescu. Parcă aștepta pe cineva. (*Iulia nu răspunde.*) E plăcut aici.

IULIA: De aceea vii atît de rar.

PAVEL: Ai văzut ce lumină frumoasă de asfințit e azi afară? În grădina publică cîntă o privighetoare.

IULIA (*rizînd*): Privighetorile nu cîntă decît noaptea.

PAVEL: Da? Am crezut că era privighetoarea.

IULIA: Ce-ai făcut la București?

PAVEL : Bine. Ne trimit un tren sanitar. (*Uitându-se prin cameră, se duce la un tablou.*) Cine e aici în tablou, Ioana?

IULIA : Da. E portretul pe care i l-a făcut Alec Gorăscu. Îți place?

PAVEL : Știu și eu... A făcut-o ca o sfântă. E chiar un pictor mare Gorăscu?

IULIA : Cred. Însă tabloul ăsta nu seamănă cu celelalte ale lui. În acelea e o beție cumplită de viață și mișcare. Pe cînd aici...

PAVEL : Și aici e, dar numai în privire. Uite, afurisitul de aristocrat, ce a știut el să vadă. Credeam că numai eu o cunosc pe Ioana.

IULIA : Și ce alte vești ai adus de la București?

PAVEL (*distrat*) : Poftim? Am obținut păpușoi, și poate și ceva griu. (*Stingherit.*) Ce-ai mai făcut?

IULIA : Ai fost?... (*Pavel încuviințează.*) Și?

PAVEL (*îi ia mîna și o lipește de obrazul lui*) : Ce mîna caldă ai.

IULIA : Ce-a spus?

PAVEL (*surizînd*) : Că trebuie să mă operezi! (*Iulia și-a lăsat capul pe umărul lui.*) Tu știai, nu-i așa? (*Iulia aprobă din cap.*) Închipuiește-ți, la București e și mai cald.

IULIA : Cînd te întorci?

PAVEL : Niciodată n-am suportat bine căldura. Mai ales în tramvaie.

IULIA : Cînd ți-a spus că trebuie să te operezi?

PAVEL (*evaziv*) : Nu mi-a spus exact.

IULIA : Nu-i adevărat. Nu putea să nu-ți spună.

PAVEL (*evaziv*) : Ei da, cit mai repede.

IULIA : Plecăm chiar miine.

PAVEL : Plecăm?

IULIA : Îți închipuiai că o să te las singur? Doar așa să te am puțin și pentru mine. O să te îngrijesc eu, o să fim tot timpul împreună și (*întărîndu-și glasul amenințat de lacrimi*) ...să vezi ce repede o să treacă totul.

PAVEL : Împreună! Ar fi grozav de bine. E o operație grea, nu-i așa?

IULIA : Nu. Dar absolut necesară și urgentă. Ai anunțat că ești bolnav?

PAVEL : Nu. N-am anunțat.

IULIA : Cum?

PAVEL : M-ar sili să mă internez imediat, și eu nu vreau.

IULIA : Dar asta-i sinucidere, nu-ți dai seama?

PAVEL : Nu pot pleca acum, Iulia.

IULIA : De ce?

PAVEL : De ce? Tu nu vezi? În două săptămîni au atacat trei sedii de partid, au aprins orașul, întocmesc liste negre... S-au organizat, au un șef care-i ține în mînă. Și tocmai acum să plec? (*Își duce mîna la mijloc.*)

IULIA : Pavel!

PAVEL : Nu. Nimic. Trece. Dar dacă mă iubești, ajută-mă să stau în picioare. Auzi? În picioare! Tu poți să mă ajuti. Ești medic. Ți-o cer. Trebuie să-i lichidăm, Iulia, și să stabilim ordinea în județ. Trebuie! După aceea, puteți să faceți cu mine tot ce vreți.

IULIA : Și dacă o să fie prea tirziu?

PAVEL : Lasă, n-o să fie. Îmi făgăduiești? (*Iulia tace.*) Știi cît sînt de încăpățînat. Îmi făgăduiești?

IULIA : Îți făgăduiesc.

PAVEL : Și, nici un cuvînt, nimănui, da? Mai ales lui Simion. (*Iulia aprobă din cap.*)

MEREUȚĂ (*intrînd grăbit, să-și ia pălăria*) : Bună ziua. (*Lui Pavel.*) Te-ai întors?

PAVEL : Acum un ceas. Dar încotro fugi?

MEREUȚĂ : Iertați-mă. Am întirziat. (*Iese în grabă.*)

PAVEL : Trebuie să plec și eu.

IULIA : Mă lași să te conduc?

PAVEL : Vrei? Am drum pe lingă grădina publică. Poate că, totuși, or fi fost privighetori. Mai știi?

IULIA : Numai știu nimic. Poate. (*Se aude o împușcătură.*) Ce-o fi asta?

(*Pavel dă buzna afară, Iulia, după el. Camera rămîne o clipă goală. Apoi, urmat de Iulia, intră Pavel, care poartă în brațe trupul lui Mereuță. Pe ușa interioară pătrunde Valentina, alarmată.*)

VALENTINA : Ce-i?

PAVEL : L-am găsit în curte. A fost împușcat. (*Îl așază, în timp ce Valentina, albă, rămîne lipită de perete, cu mîna la gură, și în vreme ce Iulia se așează lângă trupul lui Mereuță.*)

IOANA (*intrînd*) : Ce s-a întîmplat?

VALENTINA (*repezindu-se în brațele ei*) : L-au împușcat, l-au omorît pe Mihai.

IOANA : Cine? Cînd? (*Dar nimeni nu-i răspunde. Iulia se ridică, cu un gest de deznădejde.*)

PAVEL : Să chem spitalul?

IULIA (*clatină din cap*) : E inutil.

VALENTINA (*a urmărit scena, se repede lângă Mereuță; luîndu-i capul în brațe și plîngînd*) : Mihai, nu mă auzi? Eu sint, Mihai, Valentina! Deschide ochii, Mihai! (*Mereuță face un gest.*) Mă auzi?

MEREUȚĂ : Vali, tu ești?

VALENTINA : Eu sint, Mihai, dragul meu, iubitul meu!

MEREUȚĂ : Mie, mie îmi spui așa?

VALENTINA : Am fost o femeie rea, nebună. Dar o să mă schimb. Ai să vezi cît o să te iubesc, cît o să fim de fericiți împreună. Mă auzi? (*Dar Mereuță nu mai răspunde, și ea se prăbușește pe pieptul lui.*) Mihai!

(*Iulia se apleacă asupra ei și o cuprinde după umeri, în vreme ce Ioana plînge, iar Pavel, apropiindu-se de Mereuță, îi spune:*)

PAVEL : Mereuță, te implor, fă un efort și spune-mi cine a fost. Trebuie să știm. Trebuie! Cine a tras, Mereuță? Cine? Ce ai? Unde te uiți așa?

(*Mereuță a tresărit, cu privirea exorbitantă ațintită spre ușa în care a apărut Radu. Ioana se întoarce și rămîne cu gura deschisă de spaimă.*)

RADU : Ioana, nu te speria. Nu sint un strigoi. Am sosit acum. (*Ioana se aruncă la pieptul lui Radu. Acesta, privindu-l pe Mereuță care și-a dat sufletul.*) E mort, nu?

(*Valentina hohotește peste trupul lui Mereuță.*)

Cortina

TABLOUL 2

Același decor. Peste cîteva săptămîni.

IOANA (*scrie la masă*) : Nu-i adevărat. Situația e mult mai bună. Tifosul e în descreștere. Cu griul primit, pîinea orașului e asigurată pe o lună. Numai atacurile tîlhărești n-au putut fi încă stîrpite. Dar se va rezolva și asta. Totul merge spre normalizare.

RADU (*masîndu-și templele*) : Golea ce spune?

IOANA : Te doare iar capul. Golea crede că atacurile tîlhărești au, de fapt, un dedesubt politic și că sint menite să demoralizeze populația.

RADU : Ca în Edgar Wallace.

IOANA : În orice caz, în atacurile împotriva sediilor de partid din județ, ca și în uciderea lui Mereuță, au acționat și bandiți mai subțiri. Toți conduși însă de același cap.

RADU (*ironic*) : Omul din umbră.

IOANA : Viața a ajuns azi mai senzațională decît orice roman de aventuri. Parcă întîmplările tale n-au fost senzaționale și ciudate.

RADU : Dar ți-am explicat de atîtea ori că în urma rănii am suferit de o amnezie totală. De îndată ce mi-am revenit, am fost eliberat din lagăr și m-am întors acasă. Uneori, s-ar zice că nu ești mulțumită că m-am întors.

IOANA (*ridicînd din umeri*) : Tu știi că în adîncul inimii am păstrat întotdeauna credința absurdă că trăiești? Îți dai seama cît de mare trebuie să fi fost dragostea mea pentru a lupta astfel împotriva tuturor evidențelor, chiar cu riscul ca în clipele de bun-simț să mă îndoiesc de sănătatea minții mele. Cum poți vorbi așa?

RADU : Te văd tot timpul nervoasă, iritată, ca și cum te-ai teme de ceva.

IOANA (*tresărînd*) : De unde știi?

RADU (*atent*) : Prin urmare, e adevărat.

IOANA : N-aș fi vrut să se vadă. Da, e adevărat. Mi-e frică, mi-e teribil de frică.

RADU (*alarmat*) : Ce ai, la ce te gîndești?

IOANA : Nu mă întreba. Te rog. *(Cu un suris jalnic.)*

Nu vreau să-ți fac scene. Detest lucrul ăsta.

RADU : Trebuie să-mi spui.

IOANA *(venind lângă el)* : Nu știu. Nu știu nici eu bine, dar este ceva care nu merge. Ești atît de schimbat, de închis, de aspru. Lipsești mult de acasă, uneori mă privești fără să mă vezi. Cred că tu...

RADU *(apucînd-o cu brutalitate de mînă)* : Ei?

IOANA : Bagă de seamă, tu mă silești s-o spun. Cred că nu mă mai iubești. Oh! De ce mă obligi la discuțiile astea oribile, care nu pot schimba nimic?

RADU *(rîzînd)* : Asta era, prin urmare! Nu te mai iubesc! Crezi tu că dacă ar fi așa m-aș fi întors vreodată în tirgușorul ăsta infect, cînd lumea largă îmi era deschisă? Ca să fiu ce? Un ofițeraș în rezervă, care se duce cu plasa la piață, să facă cumpărături pe cartelă! Îți inchipui că un om ca mine n-ar fi știut să-și croiască drum oriunde? Am stat în Germania Apuseană după război. Știi tu că acolo, azi, ca și în tot Occidentul, pentru cei tari și cu inima rece nu există limită și că totul e posibil?

IOANA : Inima rece! Tu singur o spui.

RADU : Da, rece. Pentru tot ce există. Afară de tine. Pentru tine însă, mai fierbinte decît toate focurile iadului. Și păzea celui sau celor care s-ar amesteca între noi. *(O cuprinde în brațe.)*

IOANA : De ce ameninți? Nu-mi place să te aud vorbind așa. Ce privire crudă ai!

RADU : Chiar cînd te privesc pe tine?

IOANA : Chiar. Mai spune-mi că mă iubești.

RADU : Ești singura ființă de pe lume pe care o iubesc.

IOANA : Atunci, de ce mi-e frică? De ce? Sînt nebună. Ar trebui să mă bați.

RADU : Chiar așa o să fac. *(O sărută.)*

IOANA : Ce gură bună de sărutat ai. Mi-e rușine de mine cum îmi pierd capul, dar e atît de bine... *(Îl sărută și ea.)* Lasă-mă, că nu mai sînt în stare să-mi scriu raportul. În loc să vorbesc despre problema locuințelor, cine știe ce năzbitii o să înșir. *(S-a îndepărtat.)* E umilitor să nu poți să-ți

stăpînești simțurile. Vreau să te iubesc de la egal la egal, nu ca o roabă. Cînd mă ții în brațe, dacă mi-ai spune să-mi vîr mîna în foc, aș face-o. Sper că n-ai să mi-o ceri niciodată.

RADU : Cine știe! Ah, cum mă doare capul... *(Îa o cutie de piramidoane, o golește în palmă și-i înghite conținutul; cutia o aruncă pe masă.)* Mă duc să iau puțin aer.

IOANA *(de la masă)* : Să nu stai mult. Mi-e greu fără tine.

RADU : Nu, o să fac doar cîtiva pași. *(În ușă se întoarce.)* Ce frumoasă ești! *(Ioana a schițat gestul de a duce mîna la ochi.)* Ce ai?

IOANA : Acolo, în prag, mi-ai apărut în seara în care ai venit. De fapt, Mereuță te-a văzut întîi. Privirea lui m-a făcut să întorc capul. Ce ciudat... Avea o privire nu mirată, ci înspăimîntată. Ca și cum ar fi văzut moartea. N-o pot uita nici acum. M-am speriat și m-am întors. Cînd colo, erai tu.

RADU *(cu un ton ciudat)* : Poate că i s-o fi părut că eu sînt moartea.

IOANA : Ce glumă oribilă.

RADU : De ce? Muribunzii au deseori halucinații.

IOANA : Grozav aș vrea să știu la ce s-o fi gîndit atunci. Mă obsedează privirea aceea ciudată. De altfel, și tu ai avut o reacție curioasă. N-ai părut de loc surprins.

RADU : Te vedeam numai pe tine. Și, pe urmă, sînt atît de obișnuit cu moartea, că nu-mi mai face nici o impresie. *(Iese.)*

IOANA : Ce am, Doamne?! Trebuie să mă scutur odată de stările acestea bolnăvicioase. De ce mi-e frică? Doar nu mă amenință nimic. Trebuie să fiu rezonabilă. *(Se duce și deschide o ușă și strigă.)* Valentino! Valentino! Pe unde-o fi? Iar la cimitir. Trebuie să fiu calmă, să mă stăpînesc. Calmă... *(Dar tresare, își ia repede o jachetă și iese în vestibul.)* Se aude ușa de afară și vocea lui Pavel.)

PAVEL : Bună ziua! Plecai?

IOANA *(bucuroasă)* : Nu, nu. Poftim. *(Intră amîndoi.)* Voiam doar să ies puțin în fața casei.

PAVEL : N-o să te țin mult. Am trecut pe aici și...

IOANA : Dar sînt foarte bucuroasă. Dumneata ești un oaspe rar. Stai, te rog. O să-ți dau o dulceață de nuci. Eu am făcut-o.

PAVEL : Nu. Te rog.

IOANA : E din nucul nostru.

PAVEL (*stingherit*) : Ioana... de fapt, aș vrea să stăm puțin de vorbă. Sîntem singuri?

IOANA (*impresionată, aprobă*) : Ce s-a întîmplat?

PAVEL : Dumneata știi cît te prețuim și cîtă încredere avem în dumneata. Ai devenit unul din oamenii noștri de nădejde. (*Ioana vrea să-l întrerupă, dar Pavel n-o lasă.*) Înțelege că nu vreau să te măgulesc. Ceea ce vreau să pricepi e că numai lucrul ăsta m-a făcut să vin azi la dumneata. E foarte important să pricepi asta.

IOANA : Pentru Dumnezeu, despre ce este vorba?

PAVEL : Despre soțul dumitale, Ioana.

IOANA : Radu?! (*Stăpînindu-se.*) Ascult, tovarășe Pavel.

PAVEL : Acum cîtva timp a fost arestat un om de încredere al Catincăi Gorăscu, de pe moșia ei de la Frumoasa. Băga zizanii între țărani. Cu totul întîmplător, și fără nici o legătură directă cu cazul lui, omul acesta a afirmat într-o declarație că l-a văzut pe soțul dumitale la conac.

IOANA : Știam că Radu a întîlnit-o de vreo două ori pe Catinca Gorăscu, dar nu la moșie, ci aici, în oraș. Mie nu-mi fac plăcere aceste relații, dar Radu mi-a spus că au de rezolvat anumite treburi bănești împreună. Nu-l pot împiedica s-o vadă.

PAVEL : Nici nu-i vorba de asta. Omul acela afirma însă că l-a văzut pe soțul dumitale la conac acum o lună de zile.

IOANA : E absurd. Radu a sosit acum două săptămîni.

PAVEL : Tocmai. Și mie mi s-a părut absurd. Și n-am dat nici o importanță lucrului. Pe urmă, mi-am adus aminte că și eu am sosit în aceeași zi de la București. Mi-am adus aminte, pentru că în ziua aceea a fost ucis Mereuță.

IOANA : Da, dar nu înțeleg...

PAVEL : După-masă există un singur tren care are legătură cu Bucureștii, deci soțul dumitale și cu mine ar fi trebuit să călătorim împreună.

IOANA : Adevărat...

PAVEL : Am pus să se controleze dacă soțul dumitale a fost văzut în trenul din după-masa aceea. Într-un mic tren local, în care toată lumea se cunoaște, lucrul nu e greu.

IOANA : Și?

PAVEL : Radu Grecescu n-a fost în tren.

IOANA (*apucîndu-și capul în mîini*) : Tovarășe Pavel! Tovarășe Pavel!...

PAVEL : Cred că înțelegi singură acum că afirmația omului acela, care susține că l-a văzut pe soțul dumitale la conacul Catincăi Gorăscu, începe să pară verosimilă. Asta ar însemna că Radu Grecescu a sosit în țară mai demult, cel puțin acum o lună, și că a stat ascuns la Frumoasa.

IOANA : Dar de ce?

PAVEL : Oamenii cu bune intenții nu se ascund. Din păcate, pentru rest nu se pot face decît presupuneri și constata anumite coincidențe. Este sigur că de o bucată de vreme, cam de o lună tocmai, acțiunile dușmănoase din județ au început să aibă un caracter mai sistematic. E aproape tot atît de sigur că în capul lor se află un om curajos și îndrăzneț, avînd probabil și experiență militară. De asemenea, nu trebuie uitat că primul sediu de partid atacat a fost cel de la Frumoasa.

IOANA : Bine, dar ce l-a putut face pe Radu să ajungă aici?

PAVEL : Asta este mai greu de spus. Povestea cu amnezia lui e necontrolabilă. Nimeni nu poate ști ce s-a petrecut în lagărul în care a stat după ce a fost eliberat din prizonieratul german.

IOANA : Nu, trebuie să fie o eroare. O eroare cumplită.

PAVEL : Oare cine l-o fi împușcat pe Mereuță? Grozav aș vrea să știu.

IOANA (*înspăimîntată*) : De ce-ai venit la mine?

PAVEL (*privind-o lung, din ușă*): Pentru că te respect...
Și pentru că avem nevoie de ordine și liniște.
(*Iese.*)

IOANA (*singură*): Ce să fac? Ce să fac, Doamne? Numai
de n-aș innebuni, de n-aș începe să urlu, să urlu,
să urlu!... (*Rostește cuvintele aproape urlat, apoi
își bagă pumnul în gură și cade sughițind pe un
scaun.*)

(*Pauză. Se sună. Ioana, ca oamenii care au suferit un șoc
puternic și-și cîștigă deodată, sub lovitură, un calm nefiresc, își
șterge ochii, își trage fusta, și se duce să deschidă. Reintră cu spatele,
urmată de Catinca Gorăscu.*)

IOANA: Ce cauți dumneata aici?

CATINCA (*împingînd-o aproape*): În nici un caz n-am
venit să-ți fac o vizită, fetiço. Radu nu-i acasă?

IOANA: Nu, nu-i acasă.

CATINCA: O să-l aștept. (*Scurtă pauză.*) Mi se pare că
dumneata ești primar la ăștia. De ce nu aduceți
halva la prăvălii?

IOANA: De ce-ai venit aici?

CATINCA: Ești surdă? Îl caut pe Radu. Dacă ai treabă,
poți pleca. Nu mă plictisesc niciodată singură.

IOANA (*țipînd aproape*): Te rog să ieși imediat!

RADU (*apărînd în ușă*): Ce înseamnă asta, Ioana?
(*Ioana îl privește cu groază. Și dînd, pas cu pas,
înapoi, se apropie de ușa interioară.*)

CATINCA: Nevastă-ta își închipuie că mojițiile ei mă
pot atinge. Cînd scuipi în sus, fetico, scuipatul
îți cade pe obraz.

(*Ioana, după un moment de ezitare, iese.*)

RADU: Te sfătuiesc să n-o insulti pe Ioana. Ce vrei?

CATINCA: Ți-am adus declarația.

RADU: Ce declarație?

CATINCA: Pe care mi-ai cerut-o. Că-ți recunosc toate
drepturile asupra Frumoasei și a pădurii de la
Petia.

RADU (*luînd hîrtia și băgînd-o în buzunar, fără s-o citeas-
că*): Pentru asta nu era nevoie să vii aici. Ți-am
spus să nu mă cauți decît în cazuri grave.

CATINCA (*febrilă*): S-a întors Bontaș cu dispoziții
de la București. Trebuie organizate mișcări în țară.

RADU: Și?

CATINCA: Cum și?

RADU: De ce-ai venit la mine?

CATINCA: Mi-a spus Bontaș să te caut imediat, ca să
pui la cale ceva în sensul ăsta.

RADU: Bontaș imi dă mie ordine?

CATINCA: Bontaș e șeful partidului în județ.

RADU: Puțin imi pasă de partidul lor de fosile.
(*Surizînd.*) Mîine îl voi căuta pe Bontaș și-l voi
palmui în plină stradă.

CATINCA: Te pomenești că ești în stare s-o faci.

RADU: Bineînțeles că o voi face. Și după lecția asta,
să-i spui lui Bontaș, din partea mea, că aici există
un singur șef: eu. Și că cine are veleități de inde-
pendență se poate întîlni cu surpriza asta neplă-
cută. (*Scoate puțin pistolul din buzunar.*)

CATINCA: Ai stofă în tine. N-aș fi crezut că bleaga aia
de Eleonora putea să facă și un lucru bun. Semeni
mai mult cu mine.

RADU (*ironic*): Mă copleșești. Altceva mai ai să-mi
spui?

CATINCA: Da, un lucru neplăcut. Colonelul Verzesco
era chiar speriat. Mirescu e aproape nebun, s-a
îmbolnăvit de spaimă, de cînd l-ai pus să-l urmă-
rească pe Mereuță pînă aici, în ziua în care l-ai
curățat.

RADU (*oprînd-o*): Sst! (*Înfundat.*) Numai dumneata
ești de vină. Mi l-ai băgat pe git pe neisprăvitul
ăsta de Mirescu, otreapa asta...

CATINCA (*tresărînd*): Parcă am auzit un zgomot. Nu-i
nimeni alături?

RADU: Ioana nu ascultă la uși. (*Totuși, scade tonul.*)
Ce s-a întîmplat exact?

CATINCA: Colonelul a fost azi-dimineață la el, în strada
Buciumeni. L-a găsit cu ușile încuiate. Și cînd
colonelul a vrut să intre, a început să plîngă, să
se trîntească de podea și să urle că ne va denunța
pe toți. O adevărată criză de nebunie. Noroc că
n-a auzit nimeni.

RADU : Și în loc să-mi spui lucrul ăsta de la început, mă ții cu palavre despre Bontaș. Dacă ticălosul își pierde capul și vorbește, n-o să fie vesel.

CATINCA : Tu ai altă putere de convingere. Ar trebui să-l convingi tu să tacă.

RADU : Da. O să-i fac o vizită.

CATINCA : Casa lui Mirescu e în fundul unei livezi mari. Stă singur în ea. Totdeauna mi-am spus că e o imprudență.

RADU (*o privește lung*) : Zău? De ce?

CATINCA : Când înserează, e pustiu acolo ca în codru. Ar putea să i se întâmple, Doamne ferește, ceva și nimeni să n-aibă habar. Cu tilharii ăștia care bîntuie prin oraș...

RADU (*o privește și izbucnește în ris*) : Îți umblă repede mintea, Duducă. (*Se ridică.*) Cred că o să mă duc chiar acum să stau de vorbă cu el. Să ieșim împreună. Ce este?

CATINCA (*care-l privea*) : Da... îmi semeni. Ce naște din pisică... (*Ies.*)

(*După un timp, ușa se deschide și intră Ioana. E complet năucită și îngrozită.*)

IOANA : Ce-am vrut să fac? Unde am vrut să plec? (*Se repede la telefon.*) Alo! Dă-mi pe tovarășul Golea... Alo, tovarășul Golea? Ioana Boga la telefon... Da, eu. Tovarășe Golea, repede, repede, în strada Buciumeni, la casa lui Mirescu. Se făptuiește o crimă acolo. Repede, tovarășe Golea, repede. Alo, aloo!... (*Pune telefonul în furcă și se așază pe un scaun. De departe se aud sunetele unei fanfare, așa cum sînt fanfarele de amatori în provincie. După efortul făcut, Ioana e într-o stare de prostație.*)

VALENTINA (*băgînd capul pe ușă*) : E acasă. Ioana, a venit domnul Gorăscu. (*Intră Valentina și Alec.*)

ALEC : Bună seara, Ioano!

IOANA (*recunoscîndu-l parcă cu greu*) : Bună seara!

VALENTINA : E întuneric aici. Să aprind lumina.

IOANA : Nu, nu aprinde.

VALENTINA : Ia loc, domnule Gorăscu. Mă duc să pun de ceai.

IOANA : Vali, să nu pleci de-acasă.

VALENTINA (*mirată*) : De-abia am venit, unde să plec?

Aduc îndată ceaiul. (*Iese.*)

ALEC : Am impresia că te stingheresc!

IOANA : Nu, e bine că ești aici. De-ar veni și Iulia.

ALEC : Am întîlnit-o în colț. S-a oprit la Partid.

IOANA : E frig, nu?

ALEC : Frig? Dimpotrivă, e zăpușeală. Ce ai? Nu te simți bine?

IOANA : Ba da. Uită-te, te rog, pe fereastră. Nu vezi nimic?

ALEC (*nedumerit, se duce la fereastră*) : Nu! E o seară frumoasă și liniștită.

IOANA : Nu vine nimeni?

ALEC : Nu. Aștepti pe cineva?

IOANA : Nu știu. (*Tresărind.*) N-ai auzit pași?

ALEC : Dar nu-i nimeni pe stradă. Se aude doar de parte o fanfară. Ce ciudată ești!

IOANA : Da, e ciudat, îngrozitor de ciudat!... Unde-i Vali?

ALEC : Pregătește ceaiul.

IOANA : A, da.

ALEC : Mi-a spus că are de gînd să adopte un copil. Nu mi-aș fi închipuit niciodată. Oamenii sînt totdeauna surprinzători.

IOANA : E foarte bine că Valentina o să adopte un copil. Toți trebuie să facem ceva în viață. (*Tresărind.*) N-auzi pași? Eu îi aud foarte limpede cum se apropie.

ALEC (*luîndu-i mîinile*) : Ce-i cu dumneata, Ioana?

IOANA : Ai să afli. Toată lumea o să afle. De ce cîntă fanfara?

ALEC : Nu știu.

IOANA : Fanfarele cîntă la înmormîntare.

ALEC : Asta-i o fanfară veselă, de sărbătoare. Știi de ce am venit, Ioana? (*Ioana tace.*) Nu mă întrebi?

IOANA : Ba da.

ALEC : Am venit să-mi iau rămas bun.

IOANA : Pleci?

ALEC : Da. Mîine. Poate, pentru totdeauna. Mă ascuți?

IOANA : Da, ascult.

REVEDEREA

Piesă într-un act

ALEC : Înainte de plecarea mea, vreau să ştii ceva.
Te iubesc. De mult.

IOANA : Dumneata nu iubeşti decît pictura, Alec.

ALEC : Te iubesc atît cît pot eu iubi pe cineva.

IOANA (*tresărind şi ascultînd*) : Drum bun, Alec.

ALEC : Dacă n-ar fi el, ai veni cu mine?

IOANA : Dacă n-ar fi el? (*Pauză.*) Nu, Alec, n-aş veni.

ALEC : Rămii cu bine, Ioana.

IOANA : Drum bun, Alec! Hai du-te, du-te! (*Alec îi sărută mîna în grabă. Dar în uşă se opreşte. Fanfara se aude mai tare, apoi se pierde iar.*)

ALEC : Pentru ce, Ioana?

IOANA : Ştiu eu. Pentru că (*ca şi cum atunci ar face această descoperire*) ...pentru că am aflat că mai presus de noi, mai presus de toate, există altceva. Altceva... (*Alec iese.*)

VALENTINA (*intrînd cu ceaiurile*) : Unde e? A plecat?

IOANA : Da, era grăbit. De ce cîntă fanfara, Vali?

VALENTINA : Pleacă o brigadă de tineret pe şantier.
Se duc la gară. (*Ioana sare în picioare.*) Ce s-a întîmplat?

IOANA (*privind cu ochii mari spre uşă*) : O să primesc o veste, Vali... O veste cumplită despre bărbatul meu, care... (*Uşa se deschide brusc şi intră Iulia, urmată de Pavel. Tăcere încordată.*)

IOANA : De ce tăceţi? De ce nu vorbiţi?

PAVEL : Te-ai purtat ca un om adevărat. Îţi mulţumesc.

IULIA (*venind la ea*) : Draga mea, fetiţa mea!

IOANA : Şi... el? (*Din tăcerea lor înţelege deznodămîntul. Fanfara se aude mai tare. Ioana cade pe un scaun. Iulia o îmbrăţişează.*) Ah, surorile mele, surorile mele, crud m-a încercat viaţa!

PAVEL : Viaţa dumitale adevărată începe astăzi, Ioana.

IULIA : Da, nu mai sintem nişte frunze pe apă. Am început să ştim pentru ce trăim. Ştim! Şi acestei puteri nimic nu i se va putea împotrivi vreodată!...

(*Se aud coloanele mergînd cu pas din ce în ce mai apăsător, aşa încît ele simbolizează parcă puterea nestăvilită de care vorbeşte Iulia.*)

C o r t i n a

PERSONAJELE

OLGA, 35 de ani

IRINA, 28 de ani

MATEI, 37 de ani

*Acțiunea se petrece oricând
în ultimii ani*.*

* Piesa a apărut în anul 1962.

Mic apartament într-un bloc dintr-o localitate industrială. În scenă, Irina așază o ceașcă de ceai pe masă. O valiză desfăcută arată că cineva a venit de pe drum.

IRINA : Olga, vrei să-ți fierb și niște ouă?

OLGA (*dintr-o cameră alăturată*) : Nu, am mâncat în tren. Un șnițel rece și gras. Dar tu nu ești grăbită?

IRINA : Nu, de-abia la șase trebuie să mă reped până la birou, și numai pentru o jumătate de oră.

OLGA : Foarte drăguț la tine. Îmi place.

IRINA : Nu-i așa? La început, în barăci, a fost mai greu.

Dar acum, greutățile începutului au trecut...

OLGA (*intră, continuând să se pieptene*) : Uf, nimic nu e mai sfânt decât apa! Mă simt alt om.

IRINA (*luând-o de mâini și privind-o*) : Nici nu te-am văzut încă bine. Tot frumoasă ești! (*O sărută.*)

OLGA : Aș, am îmbătrânit. Am și fire albe.

IRINA : Și să nu anunți tu într-un fel că vii?! Să te fi așteptat la gară.

OLGA : Nu-ți știam adresa. Și, pe urmă, am aflat de plecarea mea doar cu douăzeci și patru de ore înainte.

IRINA : Ai venit cel puțin cu treburi serioase, ca să stai mai mult?

OLGA : Nu știu, nu cred. O chestiune neplăcută, în legătură cu o anchetă. Dar mai bine vorbește-mi despre tine. Treburile, pe mine.

IRINA : Oh, ce-o să mai trăncănim, ce-o să mai trăncănim!... Tu îți dai seama de cînd nu ne-am văzut?

OLGA : De cînd ai plecat la Dragoslavele.

IRINA : Acolo n-am stat decât doi ani. Ții minte cînd spuneam că sînt o aventurieră ratată? Îmi place

grozav febra începuturilor, cu oameni noi, cu probleme noi, cu greutăți neprevăzute. Socotește și tu : Nicorești, Olmazu, Dragoslavele și, acum, aici.

OLGA : Da, a apărut la noi o categorie de oameni cu profil foarte specific : oamenii șantierelor. În fond, ce aventură mai romantică puteai să-ți dorești?

IRINA (*izbucnește în râs*) : Ia te uită, la asta nici nu m-am gândit ! Ni se părea că duceam viața cea mai obișnuită din lume, și când colo... Numai eu ce-am văzut ieșind din pământ : două termocentrale, o fabrică de ciment, și, acum, gigantul ăsta industrial ! E ceva mai pasionant, zău, decît să te plictisești luni de zile între cer și apă pentru a ajunge, ca eroii lui Maugham, într-o insulă pustie, unde un european neurastenic bea *whisky*, clănțănind din dinți de malarie.

OLGA (*surîzînd și uitîndu-se prin cameră*) : Totuși, după cît te cunosc eu, sînt aici, dacă nu mă înșel, niște semne de stabilitate. Am văzut că ai pus și lăzi cu flori pe terasă. Greșesc ?

IRINA (*cu un surîs*) : Am douăzeci și opt de ani...

OLGA : Adică, ești bătrînă, și aventura o lași pe seama tinerilor ?

IRINA : Am douăzeci și opt de ani și sînt femeie.

OLGA (*bucuros surprinsă*) : Irino, te măriți ?

IRINA (*incuviințează*) : Degeaba facem noi pe grozavele. Pînă la urmă, nu ne găsim cu adevărat rostul decît dacă avem și un cămin al nostru, în care să așezăm în fiecare zi masa pentru un bărbat și în care să așteptăm să se întoarcă un copil de la școală. Nu-i așa ?

OLGA (*cu o umbră de tulburare*) : Te felicit din toată inima. (*Se ridică și se duce la fereastră.*) Acolo, în fund, se construiesc furnalele, nu ?

IRINA (*sesizînd ceva, vine lîngă ea*) : Da. Și dincolo, spre apus, turnătoriile. (*Cuprînzînd-o pe după umeri.*) Ce-i cu tine, Olga ?

OLGA : Nimic. (*Cu o izbucnire de onestitate brutală.*) Mi-e silă de mine. O clipă am fost rea. Gata, a trecut. Ai dreptate și sînt foarte bucuroasă pentru tine. (*O sărută.*) Fericită ?

IRINA : Grozav.

OLGA : Îl iubești mult ?

IRINA : E cel mai minunat bărbat pe care l-am întîlnit vreodată.

OLGA (*cu o ușoară mustrare*) : Prin urmare, dacă treburile nu mă aduceau aici, cine știe cînd aș fi aflat că te-ai măritat ?

IRINA : O, nu mă omor eu cu scrisul, dar pe tine te-aș fi anunțat. (*Pauză scurtă.*) Nici nu te-am întrebat, ce-ți face băiatul ?

OLGA (*cu căldură maternă*) : S-a făcut o frumusețe de flăcău. A intrat într-a noua. E campion la înot și cel mai bun elev din clasă. Matei e mîndria mea cea mare.

IRINA : Ce rău îmi pare că nu m-am măritat de mult, să fi avut o fată și să i-o fi dat lui Matei ! N-ar fi fost grozav ?

OLGA (*surîzînd*) : Tot copilăroasă ai rămas.

IRINA : Dacă îmi ești așa de dragă ! Îți închipui c-am uitat vreodată cît îți datorez ? Tu ai făcut din mine om.

OLGA : Exagerezi.

IRINA : Nu-i adevărat. Cînd am intrat în institut, eram o gîscă stupidă și inconștientă. Cine știe cum sîrșeam dacă nu te întîlneam pe tine ? Ți-aduci aminte de întîmplarea aceea oribilă ?

OLGA : Gata, gata ! Erai un copil încă, și eu o femeie în toată firea. Era normal să am grijă de tine.

IRINA : N-o să uit toată viața lecția pe care mi-ai dat-o atunci.

OLGA : Nu mai vorbi despre asta, n-are nici un rost.

IRINA : Totdeauna am vrut să-ți vorbesc și niciodată n-am făcut-o. Aș vrea să știi cît îți sînt de recunoscătoare.

OLGA : Irino, astea sînt lucruri care nu se spun.

IRINA : De aceea am tăcut și eu. Dar azi trebuie să ți-o spun. Tocmai pentru că sînt mai fericită decît am fost vreodată. Mă simt ca un om care s-a străduit ani de zile să-și ridice o casă, tot cu frica să nu-l lase puterile, să nu vină o ploaie mare care să-i ia temeliiile, și acum se uită la ea și nu-i vine să

creadă de bucurie : e temeinică, luminoasă, curată.
Dar arhitectul tu ai fost.

OLGA : Îmi atribui prea multe merite. Aproape totdeauna, în clipele grele sau de răscruce, viața ne întinde o mână de ajutor : un om, un îndemn bun, o hotărâre necesară. Numai că nu știm sau nu vrem să ascultăm. Tu ai ascultat.

IRINA : După povestea aceea dezgustătoare eram ca un animal bolnav. Îmi venea să mă întind pe jos și să urlu : de greață, de frică, de rușine. Nu doream decât să pot uita. Oricum. Cred că m-aș fi omorât. Ții minte ce-ai făcut ?

OLGA (*surizînd*) : Te-am dăscălit.

IRINA : Nu. M-ai dus în cămăruța ta sărăcăcioasă, fără nici o vorbă, și mi-ai arătat copilul. Pe urmă, m-ai luat la uzină și mi-ai arătat mașina la care lucrai. Tot fără vorbe. De-abia după aceea mi-ai spus : în patru ani vreau să ajung inginer, dar îmi vine foarte greu la matematici.

OLGA (*surizînd*) : Adevărat. Plîngeam de ciudă pe cursuri.

IRINA : A fost ca și cum mi-ai fi turnat o găleată de apă rece pe cap. M-am dezmeticit. Ce m-aș fi făcut dacă nu mă ajuta un om tare, ca tine ?

OLGA : Nici eu nu eram tare. Și pe mine mă ajuta cineva.

IRINA : Cine ?

OLGA : Partidul. Mi-a ținut loc și de mamă, și de tată, și de casă... (*Ridicîndu-se.*) Și nici acum nu sînt totdeauna foarte tare. Sînt o femeie care îmbătrînește și care oftează destul de des.

IRINA : Olga, nu te supăra, știu că nu-ți place să vorbești despre viața ta, dar vreau să te întreb ceva. De ce nu te-ai recăsătorit ? Niciodată n-am înțeles.

OLGA : La început, ani de zile l-am așteptat pe el. Nu pot să-ți spun cît l-am iubit. În '44, cînd ne-am cunoscut, aveam doar optsprezece ani, și pînă atunci dusesem o viață atît de tristă și chinuită... Tu nu-ți poți închipui ce însemna pe vremea aceea, înainte de Eliberare, existența unei simple muncitoare.

IRINA : Știu, am citit.

OLGA (*ridicînd din umeri*) : Cărțile!... Numai cine a pătimit pe pielea lui își poate da seama. Și pe urmă, e ceva despre care cărțile vorbesc mai puțin. Sigur că era mizeria, și teroarea, și spaima de ziua de mîine. Dar mai era un lucru, pe care de-abia după aceea l-am putut măsura, pe care nu-l știam, deși mă înăbușea, și tocmai asta era îngrozitor : ignoranța.

IRINA : Comuniștii nu erau ignoranți.

OLGA : Dar eu nu eram comunistă. Eram o fetișcană proastă, venită de la țară, care muncea pînă cădea în brînci, fricoasă și sălbatică. Și care nu vedea mai departe decât nasul ei, și care nu știa că viața poate fi altceva decât zece ore de muncă și o bucată amară de piine. Și care se usca și se prăpădea ca un ogor fără ploaie.

IRINA : Iar el a fost pentru tine omul care aduce ploaia ? Există o piesă cu titlul ăsta.

OLGA : O cunosc. Dar el nu mi-a dat doar o iluzie... (*Cuprinsă din ce în ce mai mult de amintiri.*) Ah, Doamne, ce sărbătoare nemaipomenită a fost în viața mea cînd l-am cunoscut ! Parcă aș fi fost oarbă și mi-a dat vederea, mută și mi-a dat glasul, legată și mi-a dat libertatea. Cum poate un om, făcut din carne și oase, ca toți oamenii, să însemne atît de mult pentru altul ? Cît un Dumnezeu ? !

IRINA : Vezi ? Rîdeai cînd spuneam ce-ai însemnat tu pentru mine.

OLGA : Dar nu-i același lucru, Irino. El a adus în viața mea dragostea.

IRINA : Unde l-ai cunoscut, în fabrică ?

OLGA : Nu. După o manifestație. Cea dintîi la care am luat parte. Tu nu poți să-ți mai aduci aminte mare lucru din anii aceia. Erai prea mică.

IRINA : Țin minte manifestațiile.

OLGA : Parcă se rupseseră niște zăgazuri în București. N-o să uit cît voi trăi ziua aceea de 23 august 1944 ! Am ieșit cu toți muncitorii uzinei în stradă și, deodată, m-am pierdut, cu un fel de amețală — în care se amesteca puțină frică și multă bucurie —

în torentul acela viu. Ți-am spus, pe vremea aceea eram încă un fel de sălbăticiune. Nu pricepeam mai nimic, nu știam încotro mă purtau talazurile acelea omenști. Dar simțeam totuși că sînt și eu dusă spre un țărm, că o dată cu ceilalți, care știu încotro merg, voi ajunge și eu undeva, unde totul: viața, oamenii, eu însumi vor fi altfel. *(Se oprește cu gîndul la amintiri și suride.)*

IRINA : De ce surizi ?

OLGA : Îmi închipui ce caraghioasă trebuie să fi fost. Zeci de mii de oameni scandau lozinci în jurul meu, dar mie strigătul mi se oprea în gîtlej. Mi se părea că sînt prea neînsemnată, prea proastă ca să deschid gura și eu. Mișcam doar buzele. Și cuvintele oprite în beregată, ca niște bolovani, mă înăbușeau. Atunci, un muncitor bătrîn m-a apucat de braț și mi-a spus : „De ce nu strigi, fato ? Strigă cît poți : Jos fasciștii !” Ah, cum am strigat ! Și, deodată, parcă aș fi dărimat un zid cu strigătul meu. M-am simțit liberă, puternică, tînără. Probabil că purtam pe față o asemenea expresie de uluire, de recunoștință și bucurie, încît bătrînul muncitor a început să ridă. În ziua aceea, de bucurie, l-am cunoscut și pe el. Ca și cum soarta hotărîse să-mi dăruiască totul dintr-o dată.

IRINA : La manifestație l-ai cunoscut ?

OLGA : Nu. După. Mergeam spre casă. Eram ca amețită și totul dănuia încă în jurul meu : casele, copacii, felinarele. Nu știu cum am alunecat. Am vrut să mă ridic și n-am putut. Îmi răsucisem piciorul. Atunci, cineva mi-a întins brațul...

IRINA : El ? *(Olga aprobă din cap.)* Și pe urmă ?

OLGA : Pe urmă ? *(Stăpînindu-se.)* Dar ce m-a apucat în seara asta ? Sînt lucruri pe care nu le-am povestit niciodată, nimănui.

IRINA : Vine o clipă cînd trebuie să spui ce ai pe inimă. E puțin neplăcut, ți-e rușine, și totuși spui. Cum s-a întîmplat cu mine adineauri. Să știi că nu te-am întrebat din curiozitate, ci...

OLGA : Ca să-mi fie mai ușor ? *(Irina aprobă din cap.)* Pe urmă ? *(Pauză.)* Totdeauna m-am întrebat : ce-a putut găsi la mine ?

IRINA : Eu înțeleg. Trebuie să fi fost tare frumoasă... și... cum să spun ?... e caraghios cuvîntul, foarte feciorelnică.

OLGA : Ce ciudat ! Treci în viață pe lingă atîția oameni... și deodată se desprinde unul dintre ei, și pentru tine restul dispăre. Te ia de mînă și e de ajuns ca să te ducă într-o lume nouă, pe care o vezi parcă pentru prima oară.

IRINA *(surizînd)* : În care cerul are altă culoare, lumina altă limpezime, iar ceilalți oameni îți inspiră doar o compătimire binevoitoare. Ce știi ei ? !

OLGA *(surizînd)* : Da, cu toții trec prin asta, dar fiecare își închipuie că doar lui i-a fost hărăzit un asemenea noroc. *(Redevenind gravă, cu vocea scăzută.)* Al meu n-a durat nici un an.

IRINA : Te-a părăsit ?

OLGA *(ca și cum ar fi vorba de o absurditate)* : Mă iubea... *(Pauză.)* A fost mobilizat, a plecat în Cehoslovacia. Într-o zi, l-am condus la gară, a făcut micul lui gest familiar cu mina la tîmplă *(imită gestul)* și de atunci n-am mai știut nimic despre el. Nici n-apucasem să ne căsătorim. Și nici măcar n-a știut că vom avea un copil.

IRINA *(cu sfială)* : De ce nu v-ați căsătorit ?

OLGA : Era student. Voia întîi să-și termine facultatea și să-și cîștige o anumită independență. Tatăl lui era avocat și nu m-ar fi acceptat bucuros ca noră.

IRINA : Și a murit ?

OLGA : N-am izbutit să aflu nimic. Unii spuneau că a căzut prizonier, alții, că a fost rănit și a dispărut. Alții, că a murit.

IRINA : Familia lui nu știa nimic ?

OLGA : Nu. Cînd, după un an, mi-am luat inima în dinți și m-am dus să-i întreb, maică-sa era gata să mă sfișie.

IRINA : Nu le-ai explicat ?

OLGA : La ce bun ?

IRINA : Pentru copil.

OLGA : Nu le-am pomenit de el.

IRINA : Înțeleg... (*Pauză.*) Biata de tine.

OLGA : Ani de zile l-am așteptat. La început, poate că nici n-aș fi avut curajul să îndur, dacă n-ar fi fost nădejdea că tot o să se întoarcă într-o zi. Și cine știe ce s-ar fi petrecut cu mine, dacă nu-mi spuneam că, atunci când va veni, va trebui să-i dau socoteală de ceea ce am făcut din mine și din copilul nostru.

IRINA : Ar fi putut să fie mîndru de tine.

OLGA : Asta doream. Cred că l-am crescut pe Matei așa cum ar fi vrut și el. Și nădăjduiesc că nici eu nu l-aș fi făcut de rușine. M-a ajutat partidul și am muncit, am învățat, am devenit un om destul de folositor... În sfîrșit, m-am străduit să dovedesc că am înțeles viața asta nouă pe care ne-a dat-o Eliberarea și că mi-am făcut datoria cît mi-au ajutat puterile.

IRINA : Era comunist?

OLGA : Nu, nu era! Pe atunci, nici eu nu eram încă... (*Pauză.*) Nu-l înțelegeam prea bine, era cu mult mai cult decît mine... Dar vorbea cu ironie despre moravurile burgheze, recita versuri din poeți revoluționari... (*Zîmbind.*) Azi, bineînțeles, îmi dau seama că toate astea nu însemnau prea mare lucru. Însă pentru toți oamenii cinstiți din țara noastră care a fost drumul? Nu alături de partid?

IRINA : Și eu, care niciodată n-am știut nimic?!

OLGA : Nu m-ai întrebat. Și, de altfel, nu pot suferi oamenii care, una-două, își descheie sufletul, ca pe o haină. Cred că astăzi ți-am vorbit pentru că te-am invidiat o clipă, văzîndu-te atît de fericită. (*Luîndu-i mîinile.*) Și nu voiam să mă judeci greșit. Pentru că nici mama ta, nici sora ta n-ar putea să se bucure mai mult decît mine.

IRINA : Dar cum îți inchipui, Olga, că nu știu?! Și pe urmă, te ponegrești. N-ai fost invidioasă, ci numai tristă pentru tine.

OLGA (*calmă, robustă*) : Da, am din cînd în cînd momente de slăbiciune. Deși viața mea de azi e limpede și sănătos așezată...

IRINA : O să-ți par brutală și lipsită de înțelegere după toate cele ce mi-ai povestit. Trebuia, totuși, să-ți refaci un cămin.

OLGA : După ce au trecut cîtiva ani, cînd am văzut că așteptarea e zadarnică și cînd m-am mai ostit puțin, mărturisesc că m-am gîndit la asta. Mă cerea de nevastă un om foarte bun și cinstit. Dar nu voiam să fur nimic din dragostea de care avea nevoie băiatul meu. Iar cînd s-a făcut mai mare, ar fi suferit prea mult dacă m-aș fi măritat. L-am crescut într-un adevărat cult pentru tatăl lui.

IRINA : Drepturile copiilor asupra părinților nu sînt nelimitate.

OLGA : Poate. Dar nici eu nu l-am uitat vreodată pe tatăl lui Matei. Ce voiai, să iau un bărbat pe care să-l înșel cu o umbră, numai ca să nu fiu singură? Mai bine așa.

IRINA : Băiatul o să-și facă în curînd viața lui. N-ai să-l poți ține tot timpul lîngă tine.

OLGA : Știu.

IRINA : Și nu uita : acum ai doar treizeci și cinci de ani, ești puternică, ai munca ta, care te pasionează, însă...

OLGA : Știu, știu, Irino. Ce crezi, că eu nu sînt om? Că nu mi-e frică de singurătate, că nu mă gîndesc la bătrînețe, că nu m-am trezit niciodată pe o pernă udă de lacrimi?

IRINA : Atunci?... (*Olga tace. Uitîndu-se la ceas și ridicîndu-se.*) Ești sigură că nu greșești?

OLGA : Poate că sînt o romantică caraghioasă, dar ce să fac? Așa sînt. (*Surizînd.*) Mi-am luat ca deviză un vers din Shakespeare : „Rămii credincios ție însuși”. Chiar dacă uneori e greu, chiar dacă doare. Nu întîrzii? (*În clipa aceasta, se sună.*)

IRINA (*trece în vestibul, lipsește un moment și se întoarce*) : Nemaipomenit cu ce viteză circulă aici zvonurile! S-a și aflat că a venit cineva de la minister și că acel cineva stă la mine. Am spus că te odihnești după drum.

OLGA : Cine era?

IRINA : Un inginer, nici nu știu cum îl cheamă. A avut în sectorul lui niște buclucuri. S-a deschis și o anchetă.

OLGA : N-o fi în legătură cu pînza de beton de la sala de sport? Pentru asta am venit.

IRINA : Am bănuț. De aceea i-am spus că te odihnești. Ce rost au intervențiile astea incorecte?

OLGA : Foarte bine ai făcut. Hai, fugi că ai întirziat!

IRINA : N-o să lipsesc mult.

OLGA : Nu te gîndi la mine. Îmi recitesc încă o dată raportul, și cînd te întorci...

IRINA : Facem o plimbare. Da? La revedere. *(Din ușă.)* Dacă vrei cafea, găsești în dulăpiorul din bucătărie. *(Iese.)*

(Olga desface servieta, scoate niște hîrtii, lucrează. Sună telefonul. Ezită o clipă, apoi se ridică și răspunde.)

OLGA : Alo... Nu, nu e ea... O prietenă... *(Plictisită.)* Da, am venit din partea ministerului, dar nu înțeleg de ce vreți să-mi vorbiți... Exact, eu am făcut expertiza... Nu, nu vă pot spune nimic... Dar ar trebui să înțelegeți, e limpede de ce. Mîine voi depune raportul și atunci veți afla... Vă rog, nu insistați, tovarășe, e inutil. Scuzați-mă. *(Închide, și în vreme ce se duce spre masa cu hîrtii.)* Ce speriat părea! Poate că trebuia totuși să-l liniștesc puțin. Nu i se poate stabili o vinovăție precisă. O să scape ieftin. *(Pauză; pe gînduri.)* Ciudat, glasul ăsta îmi aduce aminte de ceva. Parcă l-aș mai fi auzit... *(Ridică din umeri, reia hîrțiile. Telefonul sună din nou; răspunde.)* Alo... Tot dumneavoastră? Dar nu văd ce mi-ați putea spune... *(Plictisită.)* Bine, vă aștept... Poftim?... *(Ironie.)* Într-adevăr, asta mă indispuie : faptul că nu v-ați prezentat!... *(Deodată, cu o voce șovăielnică, de om lovit în moalele capului.)* Cum ați spus? Matei Drăgușanu? *(Lasă să atîrne receptorul, apoi, brusc, îl ridică și strigă aproape.)* Alo! Alo! *(Nu i se răspunde, și, încet, aproape somnambulic, închide telefonul. Își duce mîinile la timple. După un răstimp, izbucnește într-un ris forțat, fals.)* Ha-ha-ha-ha-ha...

(Se oprește.) Ce coincidență stupidă! Și cît pot fi de descreierată! *(Se duce la masă, reia hîrțiile, dar se vede bine că le răvășește și le încurcă.)* Oh, cum mă doare capul! *(Își lasă fruntea pe masă și stă îndelung așa. Se aude din nou soneria telefonului; de data asta, sare ca arsă.)* Alo... Da, Irina... Nu, ți se pare, n-am nimic... Zău că n-am nimic... Ce spui?... Sigur, termină-ți toate treburile. Alo, Irina, ce vîrstă are inginerul acela care m-a căutat?... Cît?... Nu, așa, din curiozitate... Treizeci și cinci-patruzeci?... *(Paralizată, lasă receptorul. Apoi se stăpînește, îl reia.)* Nu, n-am închis... *(Mașinal.)* Ce glumă?... A, da, înțeleg... Ba rid... Da, la revedere... *(Închide. Privirea îi cade pe propria ei imagine, reflectată în oglinda dedesubtul telefonului.)* Doamne, ce desfigurată sînt! O simplă asemănare de nume și vîrstă să mă aducă în halul ăsta, parcă aș fi după boală! Încercănată și cu pete în obraji... *(Pauză.)* Și dacă ar fi totuși adevărat? *(Scoate repede pudriera și începe să se aranjeze. Apoi, izbucnește din nou în risul nesigur de adineauri.)* Ce feste absurde ne joacă, uneori, imaginația! *(În clipa aceasta, se aude o bătaie în ușă. Sgrumată.)* Cine-i? *(Ca un țipăt înăbușit.)* Cine-i?

(Cu pași mașinali, se îndreaptă spre ușa vestibulului, ezită, apoi dispare în vestibul. Tăcere. În cadrul ușii apare Matei Drăgușanu. E un bărbat prezentabil, dar ascunde în el ceva nelămurit : nesiguranță, îngrijorare? În orice caz, nu e un om dintr-o bucată. Strecurîndu-se stingherit pe ușă din vestibulul întunecat, spune către Olga, care a rămas, nevăzută de noi, în spatele lui, în vestibul.)

MATEI : Vă mulțumesc și scuzați-mă încă o dată. N-o să vă iau mult timp. *(Întoarce nedumerit capul, nevăzînd-o pe Olga. În sfîrșit, aceasta face un pas, iese din întuneric și, pierdută, se sprijină, gata să cadă, de ușorul ușii. Matei, cu o mișcare bruscă de stupoare.)* Tu?...

OLGA *(șoptit)* : Matei!... *(Cu un gest de spaimă, își duce palma la gură.)*

MATEI (*recăpătându-și mult mai ușor stăpînirea de sine*):
Ce intîmplare fantastică! Olga, ce-i cu tine aici?

(*Face un pas spre ea, dar Olga îl oprește cu un gest.*)

OLGA: Nu. (*Matei se oprește.*) Lasă-mă să pot crede.
(*Privindu-l cu ochi dilatați, în care se amestecă neîncrederea, uluirea și bucuria, întinde încet mîna spre el și-i atinge ușor fața. Șoptește înfiorată.*) Matei... (*Își lipește, cu ochii închiși, capul de ușorul ușii. Rămînînd așa.*) Spune-mi ceva.

MATEI: Olga...

OLGA: Mai rostește-mi o dată numele.

MATEI: Olga...

OLGA (*ca în vis*): Da, Matei... (*Deschizînd ochii; aproape cu violență.*) Prin urmare, e adevărat?

MATEI (*cu o urmă de stinghereală*): Olga, sînt și eu uluit, zăpăcit, dar, odată și odată, tot era firesc să ne întîlnim. Nu trebuie să te pierzi așa cu firea.

OLGA (*grav, pentru că ei lucrurile nu i se par de loc firești*): Eu te credeam mort.

MATEI (*înțelegînd acum ceea ce i se păruse excesiv*): Ah, de aceea... (*Cu un suris.*) După cum vezi, sînt teafăr.

OLGA: Da, teafăr. Și cu aceeași cicatrice mică lingă sprînceană (*privindu-l intens, ca pentru a se convinge*) ...cu aceleași gene lungi... cu aceiași umeri, puțin aduși... Și mîinile tale... Tot atît de mari și... (*Cu o imensă fericire.*) Matei, trăiești! (*Izbucnește în plîns, căzînd pe un scaun.*)

MATEI: Olga, Olga, pentru Dumnezeu, stăpînește-te! (*Vrea să întindă mîna, s-o mîngîie pe cap, dar și-o retrage.*) De unde să-ți aduc puțină apă? Nu vrei puțină apă? Olga!

OLGA (*ridicînd privirea, cu ochii în lacrimi*): Nu te speria. De bucurie plîng. Uite, gata! (*Își șterge ochii și suride.*) Stai, stai aici. (*Îl trage pe un scaun.*) Dragul meu... (*Și cu gestul pe care l-a mai făcut, îi atinge ușor, din nou, fața.*) Dragul meu, dragul meu... (*Rîzînd printre lacrimi.*) Uite, că iar îmi vine să bocesc. (*Își șterge ochii, apoi nedumerită.*) Matei, nu-mi spui nimic?

MATEI: Ba da. Îți închipui cît sînt și eu de emoționat.

Mă bucur mult că te văd. Foarte mult. (*Se ridică.*)

Dar numai aici nu mă așteptam să te găsesc.

OLGA: Matei, ce-a fost cu tine? Despre asta vorbește-mi.

MATEI: Cu mine? O poveste destul de încurcată, dar nu rară în timp de război. Am căzut prizonier și am fost dat dispărut. În 1949 m-am întors în țară.

OLGA: Ești din '49 în țară?

MATEI: Da. Pe urmă, mi-am terminat studiile la Cluj, unde mi se mutase familia, și de atunci am rătăcit cam prin toate fundurile de provincie. (*Cu acreală.*) Se pare că sînt iremediabil condamnat la provincie.

OLGA (*cu o ezitare*): Și... în tot timpul ăsta... n-ai avut puțința să-mi dai un semn de viață?

MATEI: Din prizonierat n-am putut, Olga. Iar după aceea... nu știam dacă nu m-ai uitat, dacă...

OLGA: Să te fi uitat? Asta n-ai crezut-o niciodată. De ce mă minți? Mai degrabă ai fi putut să te îndoiești de pămîntul pe care calci, decît de mine.

MATEI: La drept vorbind, era și altceva. Pe vremea aceea, nu știam dacă o să mă mai întorc vreodată în țară, așa încît...

OLGA (*mirată*): Ai vrut să rămîi...?

MATEI: Poate era mai bine.

OLGA (*pauză*): Și după ce te-ai întors?

MATEI: Trecuse atîta timp! Cunosc prea multe povești cu strigoi nedoriți, apăruiți după ani de zile.

OLGA: Da, e groaznic cînd oamenii se întorc ca strigoi.

MATEI: Și, de altfel, am aflat că ai și un copil...

OLGA: Ai aflat, deci?!

MATEI: Întîmplător. Știindu-te măritată, ce rost avea să te mai caut? Nu?

OLGA: N-am fost niciodată măritată.

MATEI (*după o scurtă nedumerire*): Aha, înțeleg.

OLGA: Nu înțelegi. Copilul...

MATEI (*care în fond e preocupat cu totul de altceva*):

Dar nu trebuie să-mi dai nici un fel de socoteală, Olga. Nu te condemn. Și eu mi-am trăit viața. Sînt atîția ani de atunci! Ce rost are să dezgropăm

morții? Explică-mi, te rog, altceva. Am vorbit aici la telefon, acum un sfert de oră, cu o ingineră venită de la București. Pe ea mă așteptam s-o găsesc, și când colo... Unde-i? (*Olga rămîne tăcută. Adevărul care-și face loc în ea e atât de cumplit, încît restul dispăre. Matei, după o clipă.*) Olga, nu m-auzi? Unde-i? Trebuie s-o văd numaidecît.

OLGA: Ce spui?

MATEI: Ce-i cu tine? Parcă ai fi bolnavă? Te întrebam de inginera care a venit de la minister. Cu care am vorbit la telefon aici.

OLGA (*reculegîndu-se, cu greu*): A, da, da... Eu sînt.

MATEI: Olga, crede-mă, nu-mi arde de glume.

OLGA: Nici mie, Matei. De loc.

MATEI: Cum să fii tu? E o ingineră, nu pricepi?

OLGA: De ce ești așa surprins? Nu-mi spuneai tu, pe vremuri, că trebuie să învăț? Și nu sînt singura muncitoare care a devenit în zilele noastre inginer!

MATEI (*mirat, dar și mulțumit*): Extraordinar! Ca în piesele într-un act, didactice și moralizatoare!

OLGA: Viața e plină de surprize. Și unele sînt tare amare.

MATEI: Și chiar tu te-ai ocupat de verificarea calculelor?

OLGA: Da. Cum ai putut fi atât de superficial?

MATEI: Prin urmare, ministerul mă consideră vinovat?

OLGA: Tu, nu?

MATEI (*violent*): Sigur că nu! Și, de altfel, nu s-a întîmplat nici un accident.

OLGA: Pentru că s-a tras semnalul de alarmă la timp, și lucrarea a fost sistată.

MATEI: Eu susțin că ar fi rezistat. În orice caz, e incontrollabil dacă ar fi rezistat sau nu.

OLGA: Sînt treizeci la sută riscuri să fi cedat.

MATEI: Dar sînt șaptezeci la sută șanse să nu fi cedat.

OLGA: De aceea te vei alege, probabil, numai cu un avertisment.

MATEI: Totul depinde de cum formulezi tu concluziile. Dacă ai să spui că sînt bune calculele, dar că ar fi bine totuși să se ia un supliment de măsuri de

siguranță, n-o să mai pot fi acuzat de nimic. Aș reface lucrarea în întregime și totul ar fi în ordine. Olga, te implor, e cariera mea în joc! Asta nu poate să-ți fie total indiferent. Nu sînt, totuși, un străin pentru tine.

OLGA: Ești sigur, Matei?

MATEI: Te-am văzut cît de zguduită ai fost cînd m-ai recunoscut. Nu se uită cu atîta ușurință un trecut ca al nostru.

OLGA: Tu vorbești?

MATEI: Te-a surprins atitudinea mea, de rezervă? M-am purtat așa din discreție, ca să nu-ți tulbur liniștea pe care ai cîștigat-o, viața ta actuală. Ai un copil și... Dar cum îți închipui că am uitat tot ce ne leagă și...?

OLGA: Termină, Matei. E penibil. (*Pauză.*) Și nu-ți dai seama că dacă ar fi așa cum spui tu, aș fi și mai hotărîtă să nu modific sensul raportului? Nu înțelegi?

MATEI (*batjocoritor*): Din principialitate, din eroism civic?

OLGA: Nu știu. Din onestitate. Cînd un om greșește, recunoaște. Așa mi se pare firesc. Dacă aș fi nevasta unui bărbat vinovat de ceva, l-aș îndemna să recunoască totul, oricît de gravă ar fi greșeala, și pe urmă aș fi și mai aproape de el, ca să-l susțin, să nu-l las singur. Asta nu-i eroism. E o regulă elementară de comportare.

MATEI: Pe mine n-are cine să mă sprijine. Sînt singur.

OLGA (*ar vrea să spună ceva, dar se stăpînește și rostește, evident, alt gînd*): De altfel, exagerezi. Sancțiunea care ți se va da, probabil, nu înseamnă o decapitare.

MATEI: Pentru mine, aproape da.

OLGA: De ce?

MATEI: Am avut, cu cîțiva ani în urmă, un accident stupid, și acum s-ar dezgropa iar afacerea aceea veche. Cunoști formula: „Nu e întîmplător, tovarăși...”

OLGA (*cu ironie*): Și e întîmplător? Tot nevinovat ai fost și atunci?

MATEI (*ridicînd din umeri*): Am lucrat cu materiale proaste.

OLGA: Și asta e o formulă pe care am auzit-o de multe ori.

MATEI (*stîngerit*): În sfîrșit. Să zicem că atunci a fost o neglijență reală. Cu atît mai mult. Mai e apoi faptul că, o dată sau de două ori, am emis niște păreri nu prea ortodoxe... Nu stau de loc... faimos. Ție pot să-ți mărturisesc. De ce te uiți așa la mine?

OLGA (*care-l privește într-adevăr cu atenție concentrată și neliniștită*): Încerc să pricep ce s-a întîmplat cu tine. Ești tu, și totuși nu te recunosc.

MATEI (*cu silă*): Puturoasa asta de viață! N-a fost prea amabilă cu mine.

OLGA: Erai atît de plin de entuziasm, atît de...

MATEI: Nu te sfii, spune cuvîntul.

OLGA: Nu voiam să te jignesc. De curat. Acum ești tulbure.

MATEI (*cu un ris răgușit*): Am îmbătrînit, și oamenii sînt ca vinul prost: cînd îmbătrînesc, se răsuflă și se acresc.

OLGA: Ai doar treizeci și șapte de ani.

MATEI: Ți se pare puțin? Tu nu-i simți pe ai tăi?

OLGA: Acum o jumătate de oră vorbeam cu prietena mea și-i spuneam și eu că am îmbătrînit. Dar cînd mă uit la tine, îmi dau seama că nu-i adevărat. Pe lîngă tine, am rămas foarte tinăra.

MATEI: Ce vrei? Nimic nu întreține mai bine decît lipsa de probleme, de îndoieli și de frămîntări. Probabil că ești și în partid?

OLGA: Și întrebarea asta vrea să fie o ironie?

MATEI: Nu, de ce? Voiam doar să spun că recunosc tipul: robustete, optimism, siguranță (*surîzînd ironic*) ...principialitate și (*rău*) ...aproape o totală lipsă de sensibilitate.

OLGA: Ai dreptate. Nu sînt de loc sensibilă. Sînt o femeie rece, practică, fără vise și fără probleme. (*Apropiîndu-se de el, aproape strigat.*) Omule, ce-ai făcut din tine?

MATEI (*tresare; apoi, se ridică*): Ascultă, Olga. Chiar dacă aș admite că am săvîrșit, sau, mai exact, că era să săvîrșesc o greșeală profesională, asta nu-ți dă dreptul să-mi faci rechizitorii melodramatice.

OLGA (*violent*): Puțin îmi pasă de greșeala ta în sine! Sau, în orice caz, nu asta e important. Cu sufletul tău am ce am! L-ai schimonosit!

MATEI (*ricanînd*): Probabil că bărbatul care ți-a făcut copilul acela din flori avea, în schimb, un suflet — cum spuneți voi? — luminos!

OLGA (*privindu-l cu tristețe; după o clipă*): Da, avea un suflet luminos. (*Închizînd ochii.*) Și era generos, înflăcărat, drept. (*Privindu-l.*) Așa cum erai tu cînd te-am cunoscut. (*Pauză.*) Sau cum credeam că ești.

MATEI (*are același ris răgușit*): Eram doar un adolescent entuziast și cam prostuț, care credea că tot ce zboară se mîncă. Recitam versuri din Rimbaud — și nu din cele mai bune —, mă visam luînd cu asalt Bastiliile și tufleam pe capul regelui boneta roșie. Îmi simteam sub haină umeri de Hercule, ca în tablourile ăluia (*ironic*) ...Băncilă. Doream să dorm pe scînduri, să am unghiile murdare — ceea ce n-am reușit decît acum —, să port un nagan la șold și, mai ales, asta era apoteoza, să văd tremurînd în fața privirii mele crunte lumea întreagă, dar mai cu seamă pe tata, de care îmi era cumplit de frică. Trebuie să recunoști că ar fi fost grotesc dacă acest romantism adolescent s-ar fi prelungit peste măsură.

OLGA (*cu un surîs trist*): Mai bine se prelungea puțin. Cine știe? Totuși Bastiliile au căzut, regele a fugit, iar burghezia a fost lichidată. Astea sînt realități, nu iluzii romantice.

MATEI: Se vede că m-am descurcat mai greu cu realitățile decît cu iluziile. Pentru mine, ele au echivalat cu pragul de care-ți izbești căpățîna cînd umbli cu ea în nori. Știi că părinții mei locuiesc într-o singură cameră și trăiesc din pensie? Iar eu, de zece ani, îmi irosesc viața pe șantier!

OLGA: Dar tatăl tău are onestitatea să recunoască că acum cîțiva ani nici n-ar fi îndrăznit să nădăjduiască la o pensie sub regimul nostru? Că i se părea chiar lui absurd? Cît despre ceea ce înseamnă o viață irosită, ar fi prea multe de spus.

MATEI: Da, avem probabil unghiuri de vedere diferite. A fost firesc ca tu să te adaptezi fără greutate realității, cînd idealismul meu s-a ales cu vinătăi zdravene și s-a cam hodorogit. A degenerat în scepticism.

OLGA: Idealismul tău, Matei! Știi că ani de zile ai fost pentru mine cel mai inteligent om din lume? Cum poți vorbi ca un caraghios?

MATEI: Multumesc.

OLGA: Cînd un om are într-adevăr un ideal, preferă să umble în pielea goală pe stradă decît să se proclame idealist. Asta n-o fac decît impostorii.

MATEI: Ia te uită, ce ageră ai devenit la minte și la limbă! (*Cu agresivă superioritate.*) Dar sînt anumite lucruri care îți vor scăpa întotdeauna. N-ai să pricepi, de pildă, niciodată psihologia și drama mea. Îți lipsește și simțul relativității adevărului, și fiorul acelei cumplite crucificări între libertate și necesitate.

OLGA (*cu ironie*): O crucificare care încetează subit cînd ai mii de lei pe lună și un fotoliu — dacă se poate, directorial — sub șezutul metafizic. Cunosc cîteva exemple de soiul ăsta.

MATEI: Libertatea...

OLGA: Vrei să fii sinceră pînă la capăt, Matei? Dar mă faci să rid cînd îmi vorbești de libertatea ta, tu, mie, unui om care din '44 și pînă azi nu încetează să-și lepede în fiecare an și în fiecare zi cîte o cătușă care-l mai ținea legat de un trecut blestemat. Zău că-mi vine să rid!

MATEI (*la capătul enervării*): Anumiți oameni rid atunci cînd ceva le depășește înțelegerea. Drama mea există totuși! O simt în carne și în suflet. N-o poți anula prin ironie, oricît ai fi devenit de deșteaptă.

OLGA: O fi existînd. Dar asta n-o împiedică să fie rizibilă, pentru că e mic-burgheză și filistină. Oamenii ca tine sînt tot atît de „foști“ ca și foștii patroni sau moșieri. Au, desigur, și ei „dramele“ lor. Dar dramele trecutului, de multe ori, ne par comice. Nu știi: „Ne despărțim de trecut rizînd“?

MATEI: Văd. E și ăsta un semn de sensibilitate.

OLGA: În orice caz, e un semn de sănătate.

MATEI: Sănătatea fostei muncitoare!

OLGA: Sănătatea fostei muncitoare și a inginerii de azi. Nu e divorț între ele. (*Se ridică.*)

MATEI: Și în privința raportului?

OLGA: Va cuprinde adevărul. Crede-mă, Matei, timpul compromisurilor a trecut. Lumea e sătulă de necinste și de minciună. Ba a făcut și un pas mai departe. E sătulă de slăbiciune. Ai grijă de tine.

MATEI: Ce vrei să spui?

OLGA: Nimic mai mult decît am spus. Cînd cineva rătăcește în ceață, nu-i spui: bagă de seamă, privește bine unde calci? (*Îi întinde mîna.*)

MATEI: O să ne mai întîlnim cît stai aici, nu?

OLGA: Nu știu, nu cred, voi fi foarte ocupată.

MATEI: Atunci, la revedere. Iartă-mă dacă unele din cuvintele mele ți s-au părut deplasate. De fapt (*face un gest de lehamite cu mîna*) ...eu... (*Se îndepărtează spre ușă. Olga a rămas, țeapănă, în picioare. Deodată, Matei se oprește.*) Cum îl cheamă pe băiatul tău?

OLGA (*tresare*): ...Alexandru.

MATEI: Și tu, ești fericită? (*Olga aprobă din cap.*) Mă bucur. (*Pauză scurtă; stingherit.*) Atunci... cu bine. (*Face micul lui semn de salut la tîmplă, despre care i-a vorbit Olga Irinei.*)

OLGA (*aproape țipat*): Nu!

MATEI (*întorcînd capul*): Ce s-a întîmplat?

OLGA (*ducîndu-și mîinile la ochi*): Nimic. •Nimic, Matei, du-te. Du-te! (*Matei, nedumerit, iese. Olga se lasă pe un scaun. După un timp, ușa se deschide din nou și apare tot Matei. Cu neliniște.*) De ce te-ai întors?

FEBRE

Piesă în două părți

MATEI: Nici n-am plecat. (*Încercînd să pară dezinvolt.*) Am stat în vestibul, ca un școlar pus la colț. (*Serios.*) Ascultă, Olga, doream să știi un lucru: eu nu sînt nici hoț, nici dușman. Sînt doar un slab și (*iși mușcă degetele*) ...îmi vine greu s-o mărturisesc, oarecum laș. M-a depășit viața.

OLGA: Poate că nu-i la fel de grav, Matei, dar...

MATEI: Știu. Știu. Voiam doar să te rog să consideri intervenția mea... în privința raportului aceluia, neavenită. Ca și cum n-aș fi făcut-o. (*Cu greu.*) Mi-e rușine. Înțelegeți?

OLGA (*cu simpatie*): Da, Matei.

MATEI: Hm! Și tu ești aceeași, și totuși alt om. Dar, ciudat, eu te recunosc. Cine a putut să te schimbe atît și să te lase totuși nealterată?

OLGA (*simplu*): Partidul.

MATEI (*se întoarce să plece. Se oprește cu spatele la ea*): Olga, tu crezi că există în viață, ca în medicină, cazuri disperate?

OLGA: Nu. Motive de disperare nu sînt decît atunci cînd tu refuzi cu orice preț să te salvezi. Există sinucideri morale. Altfel, oricît ar fi de greu, dacă într-adevăr cauți, vei găsi cîndva o mină întinsă.

MATEI (*emoționat, fără să întoarcă capul*): Bună seara, Olga. (*Matei iese. Olga rămîne cu capul în mîini. După un timp, intră Irina.*)

IRINA (*văzînd-o cu capul în mîini, se apropie încet și o întreabă cu sfială și discreție*): Ce-i cu tine, plîngi?

OLGA (*ștergîndu-și o lacrimă*): Nu. Ți se pare. Stăteam așa, mă gîndeam...

IRINA: M-am speriat. (*Încercînd s-o remonteze, pe un ton glumeț.*) Și la ce lucru profund te gîndeai?

OLGA: La faptul că tare ne mai complicăm uneori singuri viața, cînd ea poate fi atît de dreaptă și frumoasă. Oh, celucru neprețuit e să fii un om întreg! Parcă mi-aș fi scuturat un munte de pe umeri.

IRINA: Dar ce s-a întîmplat, de fapt?

OLGA: Nimic. Mi-e sete de bucurie. Cum e afară, frumos? Simt grozav nevoia să mă plimb.

PERSONAJELE

TOMA
DARIA
PROFESORUL
PANTAZI
NELI
GINGIRICA
FILIP
IANI
SIMION
FRÎNCU
DANILOV
MEREȘ
ACULINA
AXINIA
PARASCA
ANCA
MACHIDON

Pescari de toate vîrstele, femei și fete

Un panou cu indicația: „Delta Dunării, Satul Starighiol, 1961”. Se va lumina întii panoul, apoi se va proiecta imaginea Deltei — o imagine actuală, caracteristică. În sfîrșit, lumina va crește, descoperind actorii. O lumină difuză, de clarobscur. În scenă, pe un scaun, Toma Dărăscu. Ține ochii închiși. În spatele lui, mai mult ca o prezență, Neli. Într-un colț, o fetiță de vreo 11 ani, Daria, se joacă cu o păpușă, îngîinind niște vorbe pe care nu le auzim. Apoi, departe, se aude sirena unui vas. Fetița ridică, atentă, capul. Se uită întrebător la Toma, dar văzîndu-l absorbit în gînduri, își continuă jocul. Sirena se aude din nou.

DARIA (*incetîșor*): Toma... Toma! (*Se apropie de el, îi pune palma pe braț. Toma deschide ochii.*) Îmi dai voie să mă duc? A sunat sirena.

TOMA (*după ce o privește o clipă, căci se reculege greu*): Bine, Daria. (*Închide iar ochii.*)

DARIA (*vorbînd păpușii*): Pentru că ai fost cuminte, te duc la debarcader, să vezi vaporul. E un vapor mare, alb, cu două coșuri și oameni mulți. Să nu cumva să-ți bagi degetele în nas și să mă faci de ris. (*Se îndreaptă spre ieșire.*)

TOMA (*care, evident, n-a ascultat*): Daria, vezi cum te porți. Să nu-ți mai bagi degetele în nas. (*Fetița, pe punctul de a ieși, îl privește, și, cu impertinență feminină, face, pufnînd, o mică strîmbătură și ridică din umeri, ca și cum ar spune: „Poftim, ce obraznicie!”.* Iese. Toma, nebăgînd de seamă că a plecat.) Și să nu te scalzi.

(*A rămas cu ochii închiși. Se aude iar sirena vaporului. După un timp, spune, adresîndu-se probabil femeii, care a rămas nemișcată în spatele lui, dar fără să întoarcă capul spre ea.*)

TOMA : Profesorul o să se înfurie rău. Cum să-i explic însă că nu e o bravadă, ci că nu mă pot despărți de locul ăsta? (*Femeia se apropie de el, îi pune mîna pe umăr. Toma, cu un suris.*) Oare, ar înțelege ceva dacă i-aș vorbi de lumina mea întirziată? (*Îndreptîndu-și privirea spre sală, ca și cum s-ar adresa unui interlocutor aflat acolo.*) Ați băgat de seamă, tovarășe profesor, cum, uneori, la munte, în ceasurile de amurg, după ce a scăpătat soarele și umbrele îneacă pădurile, vestind stăpînirea inexorabilă a întinericului, cîte o culme îndepărtată se aprinde dintr-o dată? O lumină tainică, pură și blîndă, o tardivă, întoarsă privire a soarelui stăruie neverosimil pe înălțimi, ca o ultimă chemare și ca o poartă deasupra beznelor adunate. (*Toma se ridică, privește spre Neli, care îi surîde.*) Lumina întirziată!

(*Își aprinde o țigară; intră în fugă Daria. Mișcarea aceasta trebuie să-i îngăduie lui Neli să dispară pe nesimțite.*)

DARIA : Toma! Te caută unchiul acela cu părul alb. A coborît de pe vapor și vine aici.

TOMA (*brusc înviorat*) : Acela care a ris de tine că o să-ți taie nasul dacă nu-l lași în pace?

DARIA : Îhî! Dar el mi-a dat bomboane.

TOMA (*rizînd*) : Aha! Bine, șterge-o și cumpără-ți bomboane. (*Îi dă niște bani și îi face ușor vînt. Daria iese în fugă.*)

(*De-afară se aude un strigăt : Dărăscu! Se face brusc lumină puternică. Toma se îndreaptă vioi spre Profesor, care intră ștergîndu-și fața de transpirație.*)

PROFESORUL : Uf, ce căldură!

TOMA : Nu vă așteptam așa de devreme.

PROFESORUL : Ieri s-a vizitat combinatul de stuf, azi-dimineață — spitalul flotant. Peste trei ore plecăm spre Constanța. Și cu asta, conferința internațională asupra paludismului a luat sfîrșit.

TOMA : Mulțumit?

PROFESORUL : Da, oaspeții au rămas impresionați. Și unde pui că nu-și pot da seama cîte -sau petrecut aici în cincisprezece ani.

TOMA (*cu un suris*) : Nici chiar eu nu mai cred în realitatea amintirilor mele.

PROFESORUL (*apucîndu-l prietenește de braț*) : A fost al naibii de greu, nu-i așa?

TOMA : Da, greu.

(*Se face întineric; proiecția se schimbă. Înfățișează un peisaj dezolant de deltă.*)

Mizeria, malaria, alcoolul și marea. Cam mulți ucigași pentru niște bieți oameni fără apărare.

(*Se face din nou lumină, revine proiecția inițială.*)

PROFESORUL : Știi cum te-a poreclit Beauchamp, șeful delegației franceze? *Le docteur-miracle*, doctorul-minune.

TOMA : Așa se creează legende. Din trîncăneli.

PROFESORUL : Ei, acum, minunile ai să le faci în laborator.

TOMA (*după o pauză*) : Nu pot veni, tovarășe profesor.

PROFESORUL : Mi-ai făgăduit.

TOMA : Am spus doar că o să mă gîndesc. M-am gîndit.

PROFESORUL : Avem nevoie de tine.

TOMA : Și aci sînt de folos.

PROFESORUL : Azi te poate înlocui aici pînă și un începător destoinic. Spital modern, avioane sanitare, cherhana înzestrată, cutere, dormitoare pentru pescari, lumină electrică. Ce mai, țara făgăduinței!

TOMA (*cu un suris*) : Nu chiar așa încă, dar, în adevăr, acum pot fi înlocuit. (*Pauză.*) Însă eu nu vreau să plec.

PROFESORUL : De ce?

TOMA : Pentru că mi-am găsit aici, după multe și lungi rătăcirii și încercări, o pace spirituală la care nu vreau să renunț. Îmi este prea prețioasă.

PROFESORUL : Cînd omul își găsește împăcarea, o poartă cu el.

TOMA : Știu și eu?! Teoretic, așa ar trebui, dar... E mai simplu să vă spun doar că mă simt grozav de legat de locurile astea. Îmi dau o mare certitudine.

PROFESORUL : În fiecare zi ne despărțim iremediabil de cîte ceva. Și nu te supăra dacă ți se pare indiscret,

dar știi cât țin la dumneata, și vîrsta mi-o îngăduie: ești tînăr și ar fi firesc ca... în sfîrșit, să consideri viața dumitale aici drept un capitol încheiat.

TOMA (*zîmbind*): Credeți? Tocmai asta nu vreau.
PROFESORUL (*cu un gest de neputință*): Mă bucuram să te am lângă mine, și mai tîrziu să-mi iei locul.
(*Privindu-l.*) Ciudat... Nu-mi închipuiam că ești un romantic.

TOMA (*surprins*): Eu? (*Izbucnește în rîs.*)

PROFESORUL: Nu glumesc de loc.

TOMA: Și e o diagnoză negativă?

PROFESORUL (*ridicînd din umeri*): Depinde de punctul de vedere. Personal, cred că oamenii de soiul ăsta dau sare vieții. (*Pauză.*) Prin urmare, este inutil să mai insist, nu-i așa? (*Toma încuviințează.*) Atunci, să te las.

TOMA: De ce? Mai sînt trei ore pînă la plecarea vaporului. Stăm de vorbă. Vreți?

PROFESORUL: Sigur. Nu doream să crezi că vînez vreo confesiune.

TOMA (*luîndu-l de braț și pornind spre colțul scenei*): Și dacă eu o caut? (*Profesorul are o privire stupefiată, apoi face un gest de asentiment cu mîinile.*)

(*Intineric. Sput la arlechin. Toma e în picioare. Puțin mai în umbră, pe un scaun, Profesorul.*)

TOMA: Ciudată nevoia asta de confesiune, pe care o are, irezistibil, măcar o dată în viață, pînă și omul cel mai stăpînit. Operația este oarecum indecentă, este un act de violență împotriva ta însuși, și totuși...

PROFESORUL: De ce e nevoie de scuze între noi?

TOMA: Adevărat, din moment ce am început... Dar vă previn: voi vorbi, voi vorbi cît n-am făcut-o în unsprezece ani.

PROFESORUL (*neținînd seamă, pentru a-i ușura spovedania*): Ceea ce mă miră e faptul că doctorul Pantazi nu s-a împotrivit. După cît îl cunosc, prin o mie nouă sute patruzeci și șase visa probabil o altfel de partidă pentru fata lui.

TOMA: Și-a dat seama că era inutil să se opună. Neli și cu mine eram ca năuci, în stare de orice nebunie. (*Surîzînd.*) Poate că aveți dreptate, a fost o dragoste ca în romane, împinsă pînă la marginile irealului și ale absurdului. Știți la ce forme de frenezie poate ajunge omul cînd rupe frînele și se lasă pradă unei idei sau unui sentiment. Nici moartea nu-l mai sperie. Dimpotrivă. (*Pauză.*) Mă întreb acum dacă această exaltare nefirească n-a fost chiar una din cauzele celor ce au urmat.

PROFESORUL: Cred că înțeleg. Dumneata ești un romanesc, dar ești totodată un bărbat pentru care realitatea există. Și pe urmă, meseria e o ancoră solidă. La o femeie de tipul acesta, riscurile sînt mai mari, ciocnirile cu viața sînt mai brutale.

TOMA (*încuviințează și continuă*): Lucram la spitalul lui Pantazi și locuiam în casa lui. Raporturile dintre noi erau corecte. Absolvisem primul facultatea și eram un medic bun. Pe de altă parte, Neli era ca un amortizor între noi. Și deodată, într-o bună zi, liniștea a făcut explozie.

PROFESORUL: Da, în perioada aceea, pînă prin 'patruzeci și nouă — cincizeci, au sărit în aer nenumărate false echilibruri.

TOMA: Întocmai.

(*Se stinge lumina la arlechin. Cînd se luminează scena, Profesorul a dispărut. Proiecție pe circular: vedere din București. Panou cu indicația: București, 1947. În scenă, un fotoliu, un taburet — în fața unei mese de toaletă. Într-o rochie de casă, Neli și face genele. La un picup, o melodie, cîntată în surdină de Edith Piaf. În fotoliu, doctorul Pantazi.*)

PANTAZI: Mai ai mult, Neli?

NELI: Numai rochia să mi-o pun. (*Se ridică.*) Frumoasă e cravata ta. (*I-o îndreaptă și iese, probabil spre camera de baie.*)

PANTAZI: Ce-i cu Toma? O să întîrziem.

NELI (*de alături*): Trebuie să vină. El se schimbă într-o clipă. (*Reintră.*) Vrei să-mi închei tu rochia? (*Pantazi îi încheie rochia, apoi o întoarce cu fața spre el.*)

PANTAZI : Ia să te văd. (*Aprobă din cap, cu un miruit admirativ.*)

NELI (*cu o strîmbătură alintată*) : Da, dar mantoul s-a demodat.

PANTAZI (*ironic*) : Nu te prea răsfată bărbatul tău.

NELI (*drăguț*) : N-are bani, săracul.

PANTAZI : M-am oferit să-i avansez fonduri pentru deschiderea unui cabinet.

NELI (*pedant, imitîndu-l probabil pe Toma*) : „Știința înainte de toate.” (*Rîde, în vreme ce Pantazi ridică din umeri.*) Și pe urmă, eu îl iubesc și sărac. (*Punîndu-și mîinile pe umerii lui Pantazi.*) Are cine să mă răsfete.

PANTAZI (*ducînd mîna la buzunarul interior, cu o grimasă glumeață*) : Mda... Și... cît costă un mantou nou?

NELI : Mi-e și rușine să-ți spun. O groază de bani. (*Îi spune suma la ureche. Pantazi fluieră cu admirație speriată și scoate un teanc de bancnote din buzunar. Neli i se aruncă de gît.*) Ticuț, ești cel mai fermecător bărbat din lume! (*În clipa aceasta intră Toma.*) În sfîrșit! (*Vine spre el, cu banii întîns în mînă.*) Toma, tata mi-a dăruit un mantou nou. (*Îi întinde obrazul și de-abia atunci realizează atitudinea lui crispată.*) Ce-i cu tine?

TOMA (*posomorît*) : Nimic, Neli. Bună seara. (*O sărută grăbit.*)

PANTAZI (*lui Toma*) : Ar fi cazul să te grăbești. (*Cu ironie.*) Există, totuși, anumite reguli de poli-tețe, de care trebuie să ții seamă în lume.

TOMA : N-am de loc chef să fiu politicos astă-seară, și nu merg nicăieri.

NELI : Toma!

TOMA : Iar la mantou cred că va trebui să renunți. (*Îi ia banii și-i întinde lui Pantazi.*) Ești destul de îmbrăcată.

PANTAZI (*uluît și casant*) : Ce înseamnă asta?!

TOMA (*lui Neli*) : Vrei să ne lași puțin singuri? Am ceva de discutat cu tatăl tău.

PANTAZI (*îndreptîndu-se spre ieșire*) : O discuție presupune și asentimentul celuilalt. Și n-am de gînd

să te ascult decît atunci cînd vei deveni cuviin-cios. (*Izbucnind, cu o violență neașteptată față de ținuta lui flegmatică.*) Nu sint obligat să-ți suport și grosolăniile!

NELI : Tată!

TOMA : Știi de unde vin acum? De la Mircescu. Imbecilul a încercat să se sinucidă.

PANTAZI (*întorcîndu-se speriat*) : A încercat să...?

TOMA : Nici o grijă, ai să mai ai plăcerea să-l întîlnești. A scăpat. (*Dur.*) De ce l-ai somat să demisioneze?

PANTAZI (*revenindu-și*) : Nu îngădui incapacitatea în spitalul pe care îl conduc.

TOMA : Pentru o greșeală fără consecințe nu se zdro-bește cariera unui om.

PANTAZI : Mai sint destule spitale în țară.

TOMA : Și pe cine vei aduce în locul lui?

PANTAZI : Nu știu încă.

TOMA : Ce comedie! Dar e secretul lui Polichinelle. Toată lumea își dă coate. Îl dai afară pe Mircescu ca să-l numești pe nepotul dumitale, compromis în afacerea aceea murdară, cu medicamentele.

PANTAZI : Justiția nu l-a găsit vinovat.

TOMA : Dar moralmente a rămas pătat, și trebuie readus la linia de plutire. Știi cum e numit spitalul nostru? „Moșia Pantazi.”

PANTAZI : Ia te uită, ai umor! (*Se instalează comod în fotoliu.*) Bine, atunci, să discutăm. Dumneata prin ce fund de țară putrezeai acum, dacă nu te luam la mine? (*Toma, ca lovit, face un pas înapoi.*)

NELI (*disperată*) : Tată, Toma, vă rog.

PANTAZI : Nu, a, nu! E cazul ca acest domn să audă cîteva adevăruri. (*Lui Toma.*) Și îți amintești că tocmai atunci doctorul Candrea a fost trans-ferat în provincie?

TOMA : Ca să-mi facă loc mie?

PANTAZI : Nu, ca să se ocupe de horticultură! (*Se ridică.*) Ascultă, băiatule, îți închipui că ai putut arunca praf în ochii cuiva, în afară de ai ei? (*O arată pe Neli.*) Dar, pentru toată lumea, cu mine te-ai însurat, nu cu ea. I-ai sucit capul pentru că avea un tată care putea să-ți asigure

situație, relații și să-ți satisfacă setea de parvenire. Țăran ipocrit!

NELI : Tată, îți interzic!

PANTAZI (*scos din fire*) : Și am înghițit totul, numai ca să nu fie ea nenorocită. Iar acum îndrăznești să-mi faci morală. Dumneata! (*Se îndreaptă spre ieșire.*) Mă așteptam măcar la o elementară decență. (*Se întoarce.*) E drept însă că asta nu se învață păzind giștele și porcii pe maidane. (*Dă să iasă.*)

TOMA (*alb la față, stăpînindu-se cu un enorm efort*) : O clipă. Nu mai e nevoie să plece Mircescu. Rămîne locul meu liber.

PANTAZI : Și aș putea ști unde îți vei desfășura pe viitor activitatea misionară?

TOMA : Oriunde. Și cu cît locul va fi mai păcătos, cu atît va fi mai bine. Ai dreptate, am rămas un țăran.

PANTAZI : Țin însă să-ți atrag atenția asupra unui lucru : vei pleca singur. (*Iese. Neli izbucnește în plîns, căzînd pe taburet. Toma stă impietrit lîngă ea. Într-un tîrziu.*)

TOMA (*șoptit*) : Neli!

NELI (*răvășită*) : Chiar vrei să pleci?

TOMA (*ridicînd-o; stau față în față*) : Tu crezi că aș mai putea rămîne? (*Neli pleacă capul, apoi ridică încet din umeri. Cu imensă duioșie, Toma o mîngîie pe obraz.*) Fetița mea, dragostea mea!

NELI (*aruncîndu-se la pieptul lui, cu un strigăt de nefericire*) : Oh, Toma!

(*Se face, treptat, întuneric. Se aude sirena unui vas. O voce îndepărtată strigă: Maștei! Bă Maștei! Apoi, alt strigăt: Vira, Vira! Zgomot de mașini. Tăcere. Toma, la arlechin. În umbră Profesorul.*)

TOMA : Despre Starighiol am auzit vorbindu-se prima dată la minister. Șeful serviciului de repartii, un medic bătrîn, lucrase patruzeci și cinci de ani la Inspectoratul Tulcea, și degetul lui butucănos se oprise parcă fără voie pe numele acesta de pe listă : „Uite, aici te-ai vindeca de reumatisme“ — mi-a spus rînjind. Ultimul medic stabilit acolo,

acum vreo douăzeci de ani, a fost un italian, Celetti, un mizantrop, un nebun. S-a și spînzurat, de altfel.

PROFESORUL : Prin urmare, și el te-a categorisit romantic.

TOMA : Era absurd. De fapt, hotărîrea mea era rezultatul unei analize lucide. (*Cu un aer mai accentuat de mărturisire.*) Vedeți, mi-am dat seama că, într-o oarecare măsură, Pantazi avea dreptate. N-avusesem intențiile ignobile pe care mi le atribuia, dar practic, fără să știu, aderam la situația mea. Pînă la urmă, mi-aș fi deschis și cabinet, probabil aș fi ajuns șef de lucrări, poate, profesor...

PROFESORUL : Și eu sint profesor. (*Ride.*) Sint și academician.

TOMA : Dar prin ce activitate strălucită ați ajuns aici! Mie mi-ar fi venit totul de-a gata, datorită înrudirii cu Pantazi.

PROFESORUL : Alții ar fi acceptat.

TOMA : N-aș fi putut. Simțeam că dacă nu-mi voi reîncepe viața, și în condițiile cele mai grele încă, în fiecare privire aș fi bănuir disprețul. Dar, mai ales, mă temeam de disprețul meu. Și pe urmă, nu uitați, pe vremea aceea se prăbuseau vertiginos atîtea false adevăruri, și se iveau altele, surprinzătoare! Mi-am dat seama că toți acești ani trăisem alături de viață și că trebuie să fug zdravăn dacă nu vreau să rămîn pe un peron pustiu, privind în urma trenului. Mulți intelectuali au trecut prin clipa aceasta de criză.

PROFESORUL : Pricep. Dar Neli?

TOMA (*tresărînd*) : Neli? Ne iubeam, mi se părea firesc să mă urmeze. Țin minte și acum prima noastră noapte în Deltă. (*Lumina începe să se stingă asupra lui Toma.*) Călătoream de paisprezece ore.

(*Se aude iar sirena unui vas îndepărtat, apoi, o voce: Maștei... O alta: Ho, nu mai zbiera! Doarme. Lumină. Ingeniozitatea scenografului va trebui să evoce puntea unui mic vas, cu minimum de elemente: o cîrmă, un felinar, clătîndu-se pe un catarg și luminînd difuz scena. Oamenii, înghesuiți pe lăzi. O lună palidă. O umbră străbate puntea bodogănind: Nu poate omul nici să închidă ochii. Spre rampă, așezați pe niște valize, cu fața spre public, Toma și Neli, ghemuită în brațele lui.*)

TOMA : Ți-e frig?

NELI (*zgribulită*) : Nu știu. Totul este atât de ciudat, de străin. (*Arătând cu degetul spre cer.*) Aceea e steaua polară? (*Toma aprobă. Neli, surizând.*) Noroc de ea și de tine. Altfel, m-aș fi simțit pierdută. Parcă am fi în altă lume, nu? Apa asta neagră, fără valuri, pădurile de stuf, vasul ăsta vechi, oamenii necunoscuți... Îmi vine mereu să întreb : unde mergem?

TOMA (*încercând să fie glumeț*) : La Starighiol.

NELI : Ce prost ești. Nu pricepi.

TOMA : Ba da, dar nu-mi place să te văd speriată, așa, fără noimă.

NELI : Nu sînt speriată. Adică, puțin, da. Ca... în unele vise. Exact ca în unele vise! Cînd nu știi ce o să se întîmple, cînd nu poți evita ceea ce va veni, cînd ți-e puțin frică și totuși aștepți. (*Cu teamă.*) Ce-a fost asta?

TOMA : O pasăre. O pasăre de noapte. Ai să vezi că la lumina zilei totul va redeveni normal. (*Zîmbind.*) Mai ales cînd o să te ocupi de mîncare, de cîrpit...

NELI (*zîmbind*) : Da, probabil... (*Pauză.*) Toma, noi doi va trebui să ne iubim foarte mult aici.

TOMA : Crezi că te-aș putea iubi și mai mult?

NELI : Niciodată nu mi-a fost frică pentru dragostea noastră. Era cu atât mai importantă decît tot ce ne înconjura!

TOMA : Și acum?

NELI : Nu-i așa că sînt absurdă? Acum o să fie la fel, nu?

TOMA : Poate că nu aveam dreptul să-ți impun încercarea aceasta.

NELI : Omul pe care îl iubești are toate drepturile. Și nu greutățile mă sperie. Toma, cu tine alături pot fi fericită oriunde. Asta s-o știi.

(*Toma se ridică și vine lângă arlechin; oamenii din scenă și felinarul se imobilizează.*)

TOMA (*Profesorului*) : M-ați întrebat de Neli. Adevărul e că m-am gîndit foarte puțin la ce se întîmplă cu ea. Mă stăpînea o singură dorință, încăpățînată, violentă : să iau totul de la început. Pînă nu e

prea tîrziu... Neli era femeia mea, făcea parte din mine, mă urmase fără șovăire. Știam că o să-i fie greu, însă îmi spusese doar că asta n-o sperie. Așa încît... (*Pauză.*) Primul contact cu mediul n-a fost prea încurajator.

(*Lumină crescută, de zori, pe scenă. Neli doarme pe valiză.*)

Toma se apropie de un om întins pe jos.)

UN PESCAR BĂTRÎN : N-are nimic, îi trece.

ALT PESCAR : L-au prins femeile cu fuste roșii. Cînd te prind ele în horă, te apucă fierbințele și nu mai știi ce e cu tine. Trebuie să te descînte.

UN PESCAR TÎNĂR : Pe dracu! Are friguri.

TOMA : Chinină i-ați dat? (*Pescarii se uită mirați la el.*)

UN PESCAR TÎNĂR : N-avem.

TOMA (*scotocind într-o servietă*) : Dați-i patru prafuri pe zi. (*Pescarul cel tînăr întinde mîna, dar cel bătrîn i-o ia înapoi. Toma se îndreaptă spre Neli. Pescarul se uită la plicuri cu neîncredere, se scarpină în cap și le bagă în buzunar. Toma s-a așezat lângă Neli, care deschide ochii.*) Ne apropiem. Obosită tare? (*Neli clatină negativ din cap, deși, evident, este frîntă. Scoate pudriera.*)

NELI : Sînt urîtă, nu-i așa? (*Toma o sărută pe păr, o cuprinde pe după umeri. În spatele lor, o fetișcană, Gîngirica, o imită caraghios pe Neli, apoi spune unei matahale de pescar.*)

GINGIRICA : Ce stai, unchiule Simioane, sărută-mă! (*Acesta o plesnește cu palma peste spate și amîndoi izbucnesc în hohote de rîs. Toma și Neli se întorc nedumeriți.*)

FILIP (*mai orășenește îmbrăcat*) : Așa-s oamenii de pe aici. Răi și nesimțiți. (*Pauză.*) Rămîneți la Starighiol?

TOMA : Da, am fost numit medic acolo.

FILIP (*uluit*) : Adică, doctor?! (*Toma încuviințează.*) De animale?

TOMA (*surizînd*) : Nu, de oameni.

FILIP : Uite ce le mai trece prin cap! V-au silit de la partid, nu?

TOMA : Nu. Am venit de bună voie.

FILIP (*clatină sceptic din cap*): Tt-tt-tt! Auzi, să vă silească! Și unde o să stați?

TOMA: Nu știu încă, o să găsim.

FILIP: Eu am casă curată, gospodărească. Poate că ne-am învoi.

TOMA: Să vedem. O să mă duc întâi la primărie.

FILIP (*izbucnind în ris*): La primărie?

TOMA: De ce rîzi?

FILIP (*rîzînd*): Nu rîd. De ce să rîd? Duceți-vă!

IANI (*un adolescent cu tricou marinăresc, se trezește, cască, dă cu ochii de Filip*): Salutare, chiaburime! (*În timp ce Filip mormăie o înjurătură, Iani sare în picioare și privește în zare.*) Ia te uită, am ajuns, fraților! (*Cîțiva oameni, printre care și Neli, și Toma, se apropie de capătul vasului. Șoptesc între ei.*)

IANI (*către Gîngirica*): Ce-o fi, vreo bătaie, vreun foc?

TOMA: De ce?

GÎNGIRICA: La noi, la Starighiol, cînd vine vreun vas de la Tulcea, toate femeile și toți copiii ies la mal.

FILIP: Petrecere de oameni proști.

IANI: De, deșteptilor le-a pierit cheful. (*Strigînd spre mal.*) Hei, Constantine, ce s-a întîmplat? (*Se aude un strigăt de departe. Oamenii se întrebă îngrijorați: Ce zice? Ce zice?*)

SIMION (*urlînd*): Măă! Ce s-a întîmplat, măă?

O VOCE (*îndepărtată*): S-au înecat două lotci. (*Pe vas se face tăcere. Oamenii se privesc între ei. Apoi, din depărtare se aud clopotele, întîi încet.*)

IANI: Trag clopotele!

SIMION (*își face cruce și, cu năduf*): Grijania și dumnezeii ei de viață!

(*Lumina scade, clopotele se aud foarte puternic. Întuneric.*)

TOMA (*la arlechin*): Așa că prima mea acțiune profesională la Starighiol a fost semnarea unor acte de deces. S-a ris atunci mult pe socoteala mea. Femeile de pe aici au limbile ascuțite și... (*Se întoarce, surprins, la zgomotul unei mașini care s-a oprit. Apar Daniloș și Frîncu, care o ține de mîna pe Daria.*) A, poftiți, poftiți!

FRÎNCU: Am venit numai pentru o clipă, să-mi iau rămas bun.

DARIA (*lipindu-se de el*): Mi-a adus o păpușă. Are păr și închide ochii.

TOMA: Iar o răsfeți.

DANILOV: Crezi că pe degeaba? Știe că de fiecare dată îi sare de gît și-l pupă pe amîndoi obraji.

TOMA: Faceți cunoștință: tovarășul Frîncu.

PROFESORUL (*dînd mîna cu Frîncu*): Ne cunoaștem, de la Tulcea. Fără ajutorul tovarășului secretar, vizita noastră în Deltă n-ar fi fost atît de bine organizată.

TOMA: Iar acesta e Grigore Danilov, secretarul nostru de aici.

DARIA: Toma, să aduc miere și apă rece?

TOMA: Sigur, ce fel de gospodină ești?! (*Daria iese.*)

FRÎNCU: Nu, nu trebuie, n-avem vreme. Am venit numai să-ți strîng mîna.

PROFESORUL: Plecați la Tulcea?

FRÎNCU: Nu, la București, și de-acolo, în Germania. În legătură cu combinatul de stof.

TOMA: Iar n-o să ne vedem cu lunile.

FRÎNCU: Lasă, că nu scap eu așa ușor de tine. (*Către Profesor.*) Mi-au scos peri albi, tovarășe profesor, cu spitalul lor de aici. Una-două, is la raion. Vor și azil de bătrîni acum. Nimic nu le ajunge.

PROFESORUL: Adevărul e că s-a făcut o treabă grozavă aici.

FRÎNCU: Mda, nu e rău doctorul nostru. Numai că e cam închis. Nu știi niciodată ce gînduri îl bat. (*Pune cu afecțiune mîna pe umărul lui Toma.*)

DANILOV (*brusc*): Dar să știți că de dat nu vi-l dăm.

PROFESORUL: Cine vrea să vi-l ia?

DANILOV: Umblă zvonuri. Chiar de nu-s adevărate, noi vă spunem, așa, ca să se știe la București. Îl legăm cu saule și tot nu-i dăm drumul.

FRÎNCU (*marcînd o pauză, cu interes ascuțit*): Ce zici, Toma?

TOMA: Sînt și legături mai zdravene decît saulele. Nu plec nicăieri, prieteni. Mi-e bine aici.

DANILOV: Adică, nu-i adevărat?

TOMA : Nu, Grigore, o să-l mai batem mult la cap, împreună, pe Frîncu.

FRÎNCU (*luminat la față*) : Ei, dacă-i așa, bateți-mă la cap cit poftiți. Ce să fac? Se vede că asta-i pedeapsa mea. Vă salut, tovarășe profesor. Cu bine, Toma.

DARIA (*intrînd*) : Cum, plecați? Fără să gustați mierea? E grozav de dulce.

FRÎNCU : Altă dată.

DARIA (*împungîndu-l cu pumnul pe Danilov*) : Spune-i, spune-i!

DANILOV : O lași pe Daria să iasă cu mine în larg, la pescuit?

TOMA : Dacă o aduci tu înapoi acasă. Vă duc pînă la ușă. (*Profesorului.*) Mă iertați. (*Schimb de saluturi. Se aude zgomotul mașinii care pleacă. Toma reintră.*)

PROFESORUL : Prin urmare, pentru asta au venit! Să afle dacă nu te-am momit, totuși.

TOMA (*surișînd*) : Am priceput de cum au intrat. Ne leagă ani de muncă și prietenie, dar sînt de o discreție pe care oamenii așa-ziși subțiri n-o au.

PROFESORUL : Văd că te înțelegi bine cu Frîncu. Am auzit că-i un om deosebit de ponderat și deschis.

TOMA : N-ați asistat la prima mea întrevvedere cu el! (*Izbucnește în rîs.*) De fapt, e un coleric, însă l-a învățat munca să se stăpînească.

(*Din culisele opuse iese un grup de oameni, în care recunoaștem pe Frîncu, Danilov, Gingirica și alții. Poartă plase și se îndreaptă, probabil, spre mare, pe care nu o vedem, din cauza înălțării fundului scenei.*)

TOMA (*povestind în continuare*) : Cînd am venit eu, Frîncu, fost muncitor în portul Constanța, era de un an secretarul organizației de partid de aici. Nu erau, în totul, decît trei comuniști : el, Danilov și învățătorul Mereș. Iar acesta era bolnav. Dar ca sarcină aveau, nici mai mult, nici mai puțin, decît construirea unei alte vieți într-un colț întreg din Delta. Adică, să facă să sară istoria de pe șine și s-o mute pe altele. Și au făcut-o!

Fără să aibă, după cum ați putut vedea, nici capete de iluminată, nici de mucenici.

FRÎNCU (*oprindu-se, lui Iani*) : Dar ție unde ți-au fost ochii?

IANI : Păi, tovarășe Frîncu...

FRÎNCU : Ce păi, tovarășe! Spune cinstit : după fuste și aiureli!

IANI (*uitîndu-se speriat la Gingirica*) : Zău că nu după fuste!

FRÎNCU (*punînd mîna, cu furie, pe plase*) : Astea-s bunurile statului acum. Nu pricepeți odată! Adică, ale voastre, mă, plinea și viața voastră! Și vă purtați cu ele de parcă ar fi tot ale chiaburilor. Ce Dumnezeu, e tot atît de limpede, ca și unul și cu unu fac doi!

DANILOV (*ponderat*) : Lasă, că au să înțeleagă oamenii. Asta nu se face bătînd din palme. Încă numără pe degete.

FRÎNCU : Au să înțeleagă! Asta știu și eu. Dar cînd? Veți fi avînd voi timp aici, însă țara n-are. Și hărmălaia asta ce mai e?

GINGIRICA (*care s-a repezit în direcția de unde se aude vacarmul*) : Îl aduce unchiul Simion pe Filip. (*Intră Filip, chiaburul de pe vas, împins de uriașul Simion și înconjurat mai ales de femei, care strigă : Trăsni-te-ar Dumnezeu să te trăsnească! Măcar una să-i dau după ceafă! Ticălosule!*)

SIMION : Ho, gura, împielitătelor! (*Către Frîncu.*) La paragat l-am prins. Intrase cu cuțitul în ele.

IANI (*țîșnînd*) : Mă! Paragatele noastre, mă!

FRÎNCU (*oprindu-l cu o mîna, și cu cealaltă impunînd tăcere, face un pas spre Filip. S-ar părea că o să-l zdrobească în pumni, dar rostește numai cu vocea sugrumată*) : Va să zică, tu erai! (*Izbucnînd.*) Luați-l, luați-l și duceți-l la post, pînă...! (*Filip este scos. Rămîn în scenă Frîncu, Danilov, grupul lor, plus Simion.*)

DANILOV : Încă unul mai puțin. Vezi că oamenii înțeleg?

FRÎNCU (*destîns, lui Simion*) : Mi se pare că l-ai cam scărmanat puțin.

SIMION (*rîzînd gros*) : Așa, puțin numai.

FRÎNCU (*sever*): Dar aseară iar te-ai bătut la cârciumă.
SIMION: M-am. (*Apucă și el o plasă.*)

FRÎNCU (*ridicînd din umeri; e evident că are prea multe pe cap*): Hai, fraților, să mergem, că peștele nu se prinde singur, nici măcar la Starighiol. Și deseară trebuie să plec la Tulcea, am fost chemat la Județeană. (*Coboară toți în spatele scenei. Frîncu rostește din nou îndrjit, deși pe ton glumeț.*) Lasă că o să găsească oamenii, într-o zi, zăbăluță și pentru gura ta, Simioane! (*Coboară și el. Se aude glasul lui Simion: Nu prea cred, am gură tare! Rîsete, apoi, liniște.*)

TOMA (*face doi pași în scena goală și spune întorcînd capul în direcția Profesorului*): Tot în dimineața aceea pornisem și eu să-mi iau în primire dispensarul. (*Mai face doi pași, apoi se aude vocea lui Neli, veselă.*)

NELI (*din culise*): Toma! (*Aleargă, foarte veselă, spre el. E îmbrăcată cu pantaloni pescărești și cu o pălărie mare, de pai.*) Ah, Toma, ce proastă am fost ieri! Acum pot să-ți spun. Eram mai deznădăjduită decît Ovidiu, dar am descoperit o plajă splendidă! Am înotat un ceas.

TOMA: Mă bucur că te văd mai remontată, Neli.

NELI (*debordînd de exuberanță*): Și e o mare limpede, că-i vezi nisipul la cinci metri. Iar un peștișor a sărit din apă și s-a uitat așa la mine. (*Face o mică strîmbătură, caraghioasă, cu buzele.*)

TOMA (*rîzînd*): Cum făcea peștișorul?

NELI (*repetînd*): Așa! Știi, cred că o să-mi placă grozav aici. O să ne plimbăm cu barca, o să pescuim, o să înotăm. Totul e nemaipomenit de pitoresc, aproape paradiziac. Să vezi unde se varsă Dunărea în mare! E ca la începutul lumii. Trebuie numaidecît să-ți arăt. Hai, vii?

TOMA: Nu pot, Neli, am treabă.

NELI: Vezi ce uricios ești! Am descoperit încă ceva: cel mai delicios cimitir din lume. Mic, tihnit, de treabă. Și sint îngropați acolo, de-a valma, romîni, italieni, francezi... Ai impresia că toți morții s-au înfrățit și că ești într-un mic orașel

de provincie, unde locuitorii au ieșit în pragul caselor, să stea la taifas.

TOMA: Probabil că datează de pe vremea construirii canalului de la Sulina.

NELI: Am descoperit și mormîntul unei englezoaice. Cu o inscripție ca în romanele victoriene: „Logodnicei mele Hellen Pickford“. Iar mai jos: „Iartă-mă. William“. Ei, nu-i romantic?

TOMA: Și se mai spune că englezii nu sînt sentimentali!

NELI: Știi ce cred eu? A ucis-o din gelozie. Sau poate el se considera vinovat că a adus-o tocmai aici, unde o aștepta un sfîrșit tragic, probabil o anemie și...

TOMA (*rîzînd*): Neli, Neli, pune-ți friu imaginației. Prea multă strică. Mai ales într-un cadru ca ăsta.

NELI: Oh, ce prozaic ești! Și unde ai pornit acum?

TOMA: Să iau contact cu autoritățile, să încep să fac ceva.

NELI: Mă iei cu tine? (*Fac cîțiva pași. Din sens contrar intră Ștefan Mereș. Haină veche, de croială militară. Schiopătează ușor. E gata să treacă de cei doi, dar, după o ezitare, se oprește.*)

MEREȘ: Bună ziua. Dumneavoastră sinteți medicul care a fost numit la noi?

TOMA: Da.

MEREȘ: Îmi îngăduiți: Ștefan Mereș. Sint învățător.

TOMA: Îmi pare bine. Soția mea.

MEREȘ (*după un moment de stînjeneală, căci nu e prea sociabil*): Am vrut doar să ne cunoaștem. Dacă o să aveți nevoie de mine, vă stau la dispoziție.

TOMA: Probabil că o să am. Cred că prea ușor n-o să-mi fie.

MEREȘ (*cu un suris franc și aspru*): Mă tem că nu.

NELI (*optimistă*): N-o să stăm o eternitate. Și mie, Delta mi s-a părut extraordinară.

MEREȘ (*o privește cu imperceptibilă ironie, apoi, către doctor*): Să nu vă rețin.

TOMA: Îl caut pe secretarul de partid, Frîncu, mi se pare. Și aș vrea să-mi iau dispensarul în primire. (*Mereș îl privește cu o surpriză amuzată.*) E chiar atît de comic ce am spus?

MEREȘ : Când am venit aici, primul drum l-am făcut la școală. Credeam că o să fie de piatră, cu... (*Unei femei trupeșe, care trece prin fundul scenei, cu o găleată.*) Parasco, trimite-ți mai des băiatul la școală. Nu-l mai lăsa să umble creanga.

PARASCA : Îl trimit, îl trimit, vreau să-l fac doftor. Să-și poarte și el nevasta în pantaloni. (*Iese rîzînd.*)

MEREȘ (*încercînd să atenueze impresia*) : Doamnă, oamenii nu-s răi, sînt doar neîncercători și cam ironici. (*Lui Toma.*) Trebuie să te stăpînești. Asta e prima condiție a muncii dumitale aici.

TOMA (*acru*) : Mulțumesc pentru sfat.

MEREȘ (*cu umor*) : N-ai pentru ce. Să știi că nu există dispensar în Starighiol.

TOMA : Și bolnavii?

MEREȘ : Unii mor — îi mai ajută la asta și babele —, alții scapă. Ce vrei, nu s-au șters încă urmele războiului și ale trecutului. Cît se pricepe nevastă-mea — a fost infirmieră —, îngrijește și ea de bolnavi. O picătură de apă în mare.

TOMA : Halal! Veselă treabă!

MEREȘ (*nu reacționează*) : Ei, eu vă spun la revedere. (*Saluturi. Se îndepărtează. Se oprește.*) Dar să știi că școala e azi de piatră!

TOMA (*privind în urma lui*) : Interesant personaj. Mă întreb dacă știe că nu mai are mult de trăit.

NELI (*nedumerită*) : Dar tu de unde știi?

TOMA : Doctorii au citeodată al șaselea simț.

NELI (*căreia i-a dispărut complet buna dispoziție*) : Toma... (*Dar în aceeași clipă Mereș reintră din culise.*)

MEREȘ : Doctore! Bine că n-ai plecat. Vine și Frîncu.

TOMA : Mulțumesc.

MEREȘ (*după o clipă de ezitare, cu un surîs*) : Să știi că are tare multe pe cap. (*Iese.*)

TOMA (*prost dispus*) : Ce dascăl! (*Privind-o pe Neli, fără să-și mărturisească gîndul, dar înregistrînd și el insolitul ținutei ei.*) Nu vrei să mă aștepti acasă?

NELI : Mi-e urît. (*De altfel, apare Frîncu și Danilov.*)

DANILOV (*cordial, cum îi e felul*) : Bună dimineața, tovarășe doctor. Faceți cunoștință cu satul? (*Dă mîna cu amîndoi. Către Frîncu.*) Dînsul e tovarășul medic, de care ți-am spus că a sosit aseară.

FRÎNCU (*înregistrînd ținuta lui Neli*) : Frîncu.

DANILOV : Unde v-ați găsit casă? Aseară nici n-am avut răgaz să vă întreb. Plecam pe mare.

FRÎNCU (*cu o notă de ironie*) : Îți spun eu. La Filip.

DANILOV (*nemulțumit*) : De ce tocmai la Filip?

TOMA (*iritat*) : E singura locuință mai omenească în tot satul ăsta. Vă displace ceva?

DANILOV : Tovarășe doctor, Filip e un chiabur ticălos. A și fost arestat azi...

TOMA : Îmi pare rău, dar nu știam că și închirierea unei camere e un act politic.

FRÎNCU : În împrejurările de-aici, orice facem noi are o însemnătate politică. Trebuie multă judecată și prudență. E mai bine să știți asta de la început.

TOMA : Se vede că azi e ziua lecțiilor. Am mai fost dăscălit de cineva. Dar eu n-am venit aici să-mi completez educația, ci să fac medicină. Dacă așa ceva o să fie cu puțință la Starighiol. Încep să mă îndoiesc.

FRÎNCU (*mușcîndu-și buza, ca să se stăpînească*) : Din păcate, nu sinteți primul. Au mai fost vreo doi domni doctori, cu doamnele, pe aici. S-au plimbat pe plajă, s-au scăldat, au întrebat de icre negre, dar altceva n-au văzut, și au plecat.

TOMA : Nu mă miră. Nici clădire pentru dispensar nu aveți. În asemenea condiții de primitivitate...

FRÎNCU : Poate vă așteptați să găsiți și un sanatoriu model! Infirmiere cu șorțuri scrobite!

DANILOV (*încercînd să domolească lucrurile*) : Ei da, ne-ar plăcea și nouă.

TOMA (*continuînd, încăpățînat*) : În asemenea condiții de primitivitate se poate face felcerism, nu medicină. Parcă n-ați trăi în secolul douăzeci. Mai bine v-ați gîndi la asta, decît unde dorm și cum mă îmbrac. Ar fi mai serios.

(Cei doi se confruntă, dar Frincu nu apucă să rostească replica, pentru că Toma a ieșit din joc și, adresându-se, pe alt ton, în direcția Profesorului, spune, în vreme ce ceilalți rămân încremeniți, ca într-o fotografie.)

TOMA : Acum înțeleg foarte bine de ce Frincu m-a privit multă vreme cu neîncredere. De fapt, eram foarte mândru de gestul meu „eroic“, de a veni la Starighiol, și orgoliul meu de intelectual mic-burghez se aștepta să fie întâmpinat cu osanale de admirație și recunoștință. Și, mai ales, țineam să-mi salvez „independența“. (Suride. Reintră în joc.)

FRÎNCU : Ascultă, tovarășe, sau domnule doctor, nu știu cum să-ți spun, încercă întâi să înțelegi ce se întâmplă aici, apucă-te de lucru, și pe urmă să ne iei de sus.

DANILOV (apucându-l de braț) : Lasă, de-abia a venit omul. Nu știe...

FRÎNCU : Atunci să nu se grăbească să judece. (Pleacă. Se oprește.) Pentru dispensar, am avea dreptul să rechiziționăm acum casa lui Filip. E cea mai potrivită.

NELI : Dar aceea am închiriat-o noi. De-abia ne-am instalat. Unde s-o pornim acum? (Frincu îl privește pe Danilov și face un gest semnificativ cu mâinile. Adică : „Îi auzi?“ Și pleacă.)

TOMA : O să ne strângem într-o singură cameră, Neli. Și la nevoie, ne mutăm.

DANILOV (bucuros) : Așa da, tovarășe doctor. O să vedeți că o să ne înțelegem. Frincu are o singură groază : zăbava. Vrea ca totul să meargă repede și drept. Parcă s-ar teme că n-o să-i ajungă viața, așa aleargă. Dar numai eu știu de cind cere un doctor pentru Starighiol. O să vă ajute.

TOMA : Nu e nevoie. Mă descurc și singur.

DANILOV : Singurătatea nu e bun sfătuitor.

TOMA : Eu mă împac mai bine cu ea decât cu anumiți oameni. Bună ziua. (Danilov îl privește îndoit, murmură bună ziua și pleacă.)

NELI (după un timp, lui Toma, care a rămas crispat) : Ai făcut bine că te-ai arătat demn și tare. După

ce că am venit în sălbăticia asta... Dar nici în chestiunea casei nu trebuia să cedezi.

TOMA : Nici așa, Neli.

NELI (după o pauză scurtă) : O să ne fie tare greu. (Toma tace.) Nu regreti nimic, Toma? (După o tăcere lungă, se aude un tunet îndepărtat; lumina începe să scadă.) Iar s-a întunecat. Vine ploaie.

TOMA : Nu-mi dau voie să regret. Înțelegi, Neli?

NELI (il privește lung și, încet, înclină capul. E mai puțin o aprobare, decât o resemnare. Apoi) : Mergem?

(Ies, în vreme ce scena se întunecă treptat. Pauză. Apoi se aud hohote de ris, care cresc pînă cînd se aprinde lumina. În fața cortinei, un grup numeros — mai mult femei, bătrîni și copii — ride, stînd pe uliță și privind spre culise, unde se presupune a fi dispensarul. Iani cîntă din muzicuță.)

O FETIȘCANĂ (murind de ris) : Ia uitați-vă cum ține mătura, parcă ar trage la coasă.

ACULINA (doftoroaie bătrînă) : Doamne ferește și apără, în sfînta zi de duminică.

AXINIA (altă doftoroaie bătrînă) : Și păgînul ăsta vrea să tîmăduiască bolile! Cu comunism o să vă enjecteze. De-aia l-au adus. Ca să nu mai credeți în Dumnezeu.

UN PESCAR TÎNĂR (rîzînd) : Cu babele o să înceapă, am aflat eu. Îți ridică fusta, îți arde o enjecție și te faci blindă ca o mieluşea, lele Axinio. Te lași de biserică, de rachiou și de descintece, și te ții numai de şedințe. Ești prima înscrisă pe tabel, am văzut eu.

AXINIA : Ptiu, neruşinatule! (Se lovește cu palma peste sold.) Ăsta nu l-a văzut decît popa, cînd m-a botezat.

PARASCA (arătînd spre culise) : Așa bărbat trebuia să-mi iau, eu să stau pe cuptor și să mă dau cu dresuri, iar el să spele podelele. (Adresîndu-se unor bărbați.) Lăsați, harmăsarilor, de acum înainte punem noi şaua pe voi. (Risete.)

GINGIRICA (lui Iani) : Și tu ce rîzi, nepricopsitul! Ce, e o rușine să muncești?

IANI (disprețuitor) : Depinde! Ce fel de muncă!

GINGIRICA : Ia auziți cine vorbește! Regele chiulangiilor!

UN PESCAR : Lasă-l, Gingirico, într-o zi, tot o să se facă el marinar de cursă lungă. Nu-i așa, Iani?

IANI : Ba bine că nu!

ALT PESCAR : Nu e de tine, mă. Pe vapor mănuncești pînă cazi pe brinci.

IANI : Dar eu mă fac căpitan, flețule!

UN PESCAR BĂTRÎN (*slab și repezit*) : Ia mai tăceți, că am o treabă cu domnu doctor. Vă spun eu îndată cît îi de sirios. (*Strigă.*) Domnu doctore!

TOMA (*ieșind din culise. E în cămașă, cu mînele suflecate, cu o mătură într-o mînă*) : M-a strigat cineva? (*Bătrînul, oarecum intimidat, tace. Cîțiva îl înghiontesc* : Zi, ce ai amuțit?)

UN PESCAR BĂTRÎN (*luîndu-și curaj*) : Voiam să vă fac o întrebare.

TOMA : Spune, moșule.

UN PESCAR BĂTRÎN : E adevărat că faceți dispensar aici, în casa lui Filip?

TOMA : Adevărat.

UN PESCAR BĂTRÎN : Asta e bine. (*Sceptic.*) Da' raze aveți?

TOMA : De ce ai nevoie de raze?

UN PESCAR BĂTRÎN : Știu eu de ce, am eu o boală a mea. Da' dacă n-aveți raze... (*Dă să plece.*)

TOMA : Stai, spune-mi ce te doare.

UN PESCAR BĂTRÎN (*cu o grimasă de dispreț*) : Dacă n-aveți...

TOMA : Dar spune odată, omule, ce ai?

UN PESCAR BĂTRÎN (*cu un gest de lehamite*) : O măsea, lua-o-ar dracu! (*Cu supărare și dispreț, către oameni.*) M-am lămurit, n-are raze. (*Pleacă.*)

TOMA : De mîine să vă prezentați pentru analize. Să vedem care-s bolnavi de friguri. Ați auzit? (*Reintră în culise.*)

ACULINA : Auzim, cum să n-auzim! Îl aduc și pe Samoilă.

UNUL DIN PESCARI : Cine e Samoilă?

ACULINA : Motanul meu. (*Vrea să plece, însoțită de risetele celorlalți, care deodată încetează, căci a apărut Neli. Ochelari negri. Rochie de plajă, decoltată.*)

NELI (*străbătînd cu nesiguranță masa oamenilor*) : Bună ziua. (*Se murmură* : Bună ziua.)

ACULINA : Vai, vai, măculiță, așa de tînără și bolnavă de ochi!

NELI (*încercînd să fie amabilă, surizînd cu stîngăcie, își scoate ochelarii*) : Nu sînt bolnavă. Aștia-s ochelari de soare.

UN BĂIEȚAȘ ISTET : Cu sticla afumată.

ACULINA : Credeam că ești oarbă, maică, că altfel, de ce ți-ai pune sticle negre pe ochi. Aici, la noi, oamenii se privesc drept în luminile ochilor, că n-au nimic de ascuns. (*Neli, descumpănită, nu știe ce să riposteze și se îndreaptă spre ieșire. Baba, către oameni.*) Și ce bărbat calic are, sărăcuța, s-a zgîrcit la un metru de stambă și o lasă să umble cu umerii goi! (*Neli întoarce o privire speriată și iese repede. Risete.*)

O FEMEIE : Bine i-ai zis-o, Aculino.

A DOUA FEMEIE (*ascuțit*) : Vine de la mare, toată ziua se scaldă.

ACULINA : O fi avînd vreo niscaiva boală.

IANI : Uliu, că proaste mai sinteți! La Constanța, toată lumea se scaldă în mare, așa, de plăcere.

A DOUA FEMEIE : Despuiată se scaldă. Cum a făcut-o mă-sa. A văzut-o Niculiță. Zi, Niculiță, dacă nu este așa.

BĂIEȚAȘUL ISTET : Așa, să mor eu! Dar tot are pantaloni, ca ăia de la circ.

IANI : Costum de baie, tontule.

A DOUA FEMEIE : O să le zăpăcească mințile bărbatilor.

UN MOȘNEGUȚ PRĂPĂDIT : Asta? Ce bărbat să se uite la ea! Nu vedeți ce scoabă-i? Femeia trebuie să fie grasă, colea, cît un morun, așa ca Parasca. Să ai ce ține în brațe.

PARASCA : Ia te uită, ce cocoș! Multe ca mine ai ținut tu, mă prăpăditule?

MOȘNEGUȚUL (*trufaș*) : Ehehei! Să mai am au atîția dinți în gură cite!

O FEMEIE : Ia priviți, oameni buni, ia priviți! Îl pupă pe bărbatu-său. (*Toți privesc uluiți spre culise.*)

A DOUA FEMEIE : Și el îi pupă mîna.

ACULINA : Ptiu! Păzește, Doamne.

PARASCA : Da' minușița pe mătură n-o pune. Tot el îi trage singur înainte. Uitați-vă, bărbaților, și băgați bine la cap.

DANILOV (*apărind*) : Bună ziua. Pe tovarășul Frîncu nu l-ați văzut?

UN PESCAR : A rămas în Deltă. Mîine vine.

DANILOV : Dar ce e aici, ședință?

PARASCA : Ședință pentru lămurirea bărbaților.

DANILOV : Al tău iar s-a bătut aseară.

PARASCA : Da, trăsni-l-ar Dumnezeu să-l trăsnească, i-am spus că dacă se mai bate il cotonogesc, să mă țină minte.

DANILOV (*intrînd în culise, strigă*) : Bună dimineața, tovarășe doctor.

PARASCA (*ațîțată, nitam-nisam, țipă după el*) : Și adică, de ce să nu se bată, că de-aia e bărbat!

O FEMEIE : Bărbații noștri is bărbați de larg, nu papă-lapte, ca doctorul.

IANI (*pieptosîndu-se*) : Lupi de mare! Ca unchiul Danilov... (*Uitîndu-se spre culise, cu ochii cît cepele.*) Frățime, ce-mi văzură ochii! Unchiul Danilov spală și el podelele doctorului!

DANILOV (*traversînd scena cu o căldare în mînă*) : Ei, nu v-ați săturat de privit? Ce-ar fi să dați și voi o mînă de ajutor la aranjarea dispensarului, că n-o fi foc. (*Iese.*)

GINGIRICA : Chiar așa, zău. Hei, utemeule, ufedereule, care vîi la muncă voluntară?

UN BĂIAT : Spirt e Gingirica asta! Cu ce să te ajut, frumoaso?

IANI (*dîndu-l deoparte*) : Ce să fac, Gingirico?

GINGIRICA : Bidinea și var să vă faceți.

IANI : Am înțeles, var! Hai, mă, bidinea! (*Iese în fugă, cu celălalt băiat.*)

DANILOV (*reapărînd*) : Ei, nimeni nu mișcă? (*Dar oamenii se foiesc și se risipesc. Se aude: Azi e duminică. Asta nu e treabă de bărbat. Ne așteaptă copiii acasă. A rămas numai Parasca. Danilov privește după oameni; oftează. Către Parasca.*) Hai baremi tu, Parasco! Să-i facem dis-

pensar lui Simion, cînd s-o mai înjunghia, să aibă unde să se panseze.

PARASCA : Of, trăsni-l-ar! (*După o clipă.*) Iaca, vin!

(*Lumina scade, și, imediat, sput la arlechin.*)

VOCEA PROFESORULUI : Și Neli?

TOMA : M-am bucurat degeaba în ziua aceea. Timpul trecea, iar în clădirea dispensarului nu călca picior de om. Băteam la fiecare casă, dar porțile rămîneau închise. În schimb, cîrciuma gema de lume. Era o toamnă rece, cu ploii nesfîrșite, și lipsa de activitate mă făcuse irascibil, mohorit. Frîncu și Danilov erau toată vremea pe mare.

(*Cortina se ridică. În colțul din dreapta al scenei, citeva elemente sugerează o cameră. La o masă, cu o lampă de gaz, Neli. Are o carte în față, dar e evident că nu citește. Toma pleacă de la arlechin și se trîntește pe pat. Tăcere. De departe se aud chiote și o frîntură de cor bărbătesc.*)

NELI (*își duce palmele la urechi*) : Doamne, ce sălbăticie! (*Se ridică și ia un tub de medicamente.*)

TOMA : Nu mai lua atîta luminal. (*Neli înghite pastila.*) Ai să te intoxici.

NELI (*ridicînd din umeri*) : Puțin îmi pasă. Numai să dorm. Dacă aș putea dormi toată vremea, n-aș mai vrea nimic.

TOMA : Ar trebui să-ți impui o disciplină, Neli; să faci ceva. Citește...

NELI : Nu pot.

TOMA : Atunci, ieși, plimbă-te, dar fă ceva.

NELI : Ca să mă simt pretutindeni urmărită de priviri iscoditoare, de risete ironice?!...

TOMA : Pentru numele lui Dumnezeu, Neli, n-o lua razna. Trebuie să recunoști că ținuta ta poate părea aici uneori cam excentrică, nepotrivită.

NELI : Da, ar trebui să umblu în bocanci, cu unghiile negre. (*Se aud din nou chiote. Făcînd un semn cu capul în direcția lor.*) Probabil că o să ajung și așa. Nu mi-a propus azi Frîncu să mă ocup de șezători la Starighiol?

TOMA : Și ce-ai răspuns? Nu-i de loc o idee caraghioasă.

NELI : Găsești? Sint convinsă că a vrut să-și bată joc de mine. I-am răspuns că nu știu decît să recit în franțuzește.

TOMA : E stupid.

NELI (*ca palmuită*) : Cu mine vorbești așa? Tu?

TOMA : Iartă-mă, dar recunoaște că e stupid să răspunzi prin provocări ciocoiești unor intenții bune.

NELI (*care e pe marginea isteriei*) : Intenții bune! Toate și toți mă dușmănesc aici. N-am cu cine schimba o vorbă. Mi-e urît, mi-e frică. Lipsești toată ziua de-acasă, și cînd vii, obosit, ursuz, cu gîndul în altă parte, de-abia deschizi gura. Iar azi, cînd o faci, e ca să mă insulti. (*Izbucnește în plîns.*) Am ajuns la insulte! Ah! cît sint de nefericită, cît sint de nefericită!...

TOMA (*speriat*) : Neli, te implor, draga mea, stăpînește-te.

NELI : Lasă-mă să plîng, de săptămîni întregi îmi înghit lacrimile. Și tu n-ai văzut nimic, n-ai înțeles nimic. Puțin îți pasă de mine. Nici nu mai exist pentru tine.

TOMA : Dragostea mea...

NELI (*izbucind acum în ris nervos*) : Frumos mai arată dragostea asta! Ce deridere! E lucrul cel mai oribil care se întîmplă între noi. Nu mă mai iubești. Sau, m-ai înșelat cînd spuneai că mă iubești. Altfel, n-ar fi totul atît de urît.

TOMA (*sever*) : Neli!

NELI : Nu striga la mine. Că tot n-o să tac. Crezi că de greutate sau de mizerie mă tem? Dar pentru ce să le îndur, în numele cui? Pentru mine, dragostea asta era totul. Dacă s-a irosit, ce importanță mai are restul! Ce caut eu aici și ce căutăm noi alături? (*Toma o privește speriat. Apoi se închide în el. Se ridică și își aprinde o țigară.*) Nu-mi răspunzi?

TOMA : Dacă ai ajuns să-ți pui asemenea întrebări...

NELI : Și ce aștepti ca să-mi spui că sint neîntemeiate și absurde?

TOMA (*venind lîngă ea*) : Sigur că sint absurde. (*O mîngîie.*)

NELI (*agățîndu-se de el*) : Jură-mi!

TOMA : Astea sint copilării, Neli.

NELI : Nu, jură-mi.

TOMA : Bine, jur. (*Neli a rămas cu capul la pieptul lui. Tomă, continuînd s-o mîngîie și să-i vorbească ca unui copil.*) Ei, acum te-ai mai liniștit? Te-ai convins?

NELI (*se îndepărtează. Într-un tîrziu*) : Altădată, era de ajuns să-mi spui că-ți sint dragă, pentru ca tot sufletul să mi se umple de bucurie.

TOMA (*încercînd să zîmbească*) : Acum ți-am și jurat.

NELI : Da, am auzit.

TOMA : Și?

NELI : Am fost o proastă. Ce-ți mai pot da cuvintele cînd nu sint vii?! Dragostea înseamnă fericire. Și dacă nu e totul, nu e nimic. Asta o știu. Am trăit-o, n-am citit-o în cărți. Și acum, sint nenorocită și cu sufletul gol. (*Cu izbucnire.*) Oh, Toma, de ce ai sacrificat viața noastră unei ambiții?

TOMA : Știi bine, Neli, că nu era vorba de o ambiție. Credeam că ai înțeles. (*Pauză. Cu ironie.*) Sau, poate, marea ta dragoste avea nevoie absolută de un anumit cadru de confort și mondenitate. Fii logică pînă la capăt.

NELI : Nu e adevărat! Dacă ai fi același, m-aș simți bine cu tine și în iad. (*Toma tace.*) Crezi că mint?

TOMA (*concentrat*) : Nu, încerc să pricep. Poate că, în adevăr, dacă aș fi venit aici trimis cu sila, dacă aș fi fost vreun surghiunit nenorocit, m-ai fi urmat fără murmur.

NELI : Oricît m-ar fi costat, n-ai fi văzut la mine nici o lacrimă. Să ne arunci însă în mod deliberat în sălbăticia asta, să pui mai presus de mine și de dragostea mea o încăpăținare fără rost, să te intereseze mai mult niște pescari bețivi decît viața noastră, asta n-o pot accepta. Și tu, parcă nu ești nemulțumit și chinuit?! Vrei să pretinzi că ai găsit aici vreo satisfacție?

TOMA (*surd*) : Încă nu.

NELI : Îți faci iluzii. Niciodată n-o să găsești. N-o poți găsi, pentru că totul se reduce la o încăpăținare îngustă, la un donchihotism caraghios. Cel puțin,

dacă te-ar fi minat aici nevoia irezistibilă de a te dăruia oamenilor, de a fi un soi de misionar, de a servi o cauză. Dar pe tine egoismul te-a adus aici, chiar dacă îl drapezi într-o formulă nobilă, și pentru el sacrifici totuși.

TOMA (*după ce a privit-o lung*): Ai dreptate, Neli. Citeodată ești foarte lucidă. N-am venit din devotament pentru o cauză.

NELI: Atunci?

TOMA: Dar dacă îmi devenisem intolerabil mie însumi?!

Dacă ceea ce numești tu egoism mă face să mă simt mai cinstit față de mine și de oameni, dacă mă curăță și mă ridică peste ce am fost, nu-l reneg. Și-mi ajunge. N-aș mai putea trăi fără el.

NELI: Vei trăi nefericit.

TOMA: Poate. Există în viață mulțumiri aspre, mai necesare decât altele, dulci și surizătoare. Se poate trăi și cu piine neagră.

NELI: Și fericirea mea? Așa, stupidă, femeiască... Ea n-are nici o importanță?

TOMA (*luîndu-și capul în mâini*): Nu mă mai chinui, Neli. (*Pauză.*) Crezi, în adevăr, că nu mă gîndesc la tine? Vine iarna și știu că o să fie și mai greu. Frigul, lipsurile, singurătatea... (*Rostind cu greu un gînd, pe care-l rumegă probabil de mult.*) M-am gîndit că poate ar fi mai bine să plec la București pînă la primăvară.

NELI (*încrămenită*): Să plec?

TOMA: Ar fi mai bine și pentru sănătatea ta, și pentru... Sigur că n-o să-mi fie ușor, pentru că sînt nebun după tine, prostuț! (*O cuprinde și o lipește de el.*) Dar tocmai de aceea te-aș lăsa. Ca să nu te pierd.

NELI: Sărută-mă. (*Toma o îmbrățișează.*) Încă. (*Îmbrățișare pătimașă.*)

TOMA: Totdeauna este ca și cum te-aș ține pentru prima dată în brațe.

NELI: Spune-mi că mă iubești.

TOMA (*pe un ton glumeț, pentru că e probabil vorba de o glumă a lor*): Nu e adevărat. Te ador.

NELI (*cu un răsfăț familiar*): Oh, Toma, mult te-am mai iubit la viața mea, om sucit ce ești!

TOMA (*zîmbește și o leagănă în brațe*): Nu, n-o să-mi fie de loc ușor fără surisul tău, fără alintările tale, fără obrazul tău pe umărul meu, noaptea. (*Cu o flexiune aspră, pătimașă.*) Fără trupul tău și ființa ta toată. Tare mai sînt flămînd de tine.

NELI: Mai spune.

TOMA: Numai tu mă împaci și-mi dai liniștea. O liniște adîncă și plină, cît o mare. Cînd ai apărut în viața mea, m-am simțit copleșit de un dar neașteptat. De unde atîta bogăție în minile mele? Și fiecare surîs al tău repetă zilnic și întocmai minunea asta. De aceea îți cer mereu să surizi; știi? (*Neli, surîzînd, încuviințează din cap, fericită.*) Rău o să mai tînjesc după tine. Și o să-mi fie și frică.

NELI: Frică?

TOMA: E primejdios să lași singură o femeie ca tine. Sînt gelos, nu ți-ai dat seama?

NELI (*lipindu-se de pieptul lui*): Dar nu plec, Toma. Cum o să te las aici?

TOMA (*fericit, dar insistînd*): Totuși, ar fi mai cuminte, Neli. Viața asta îți macină nervii. Nu ești făcută pentru ea.

NELI (*glumeț*): O să iau luminal.

TOMA (*cu o hotărîre*): Uite, iubito! Îți făgăduiesc că, după un an, plecăm. Dă-mi răgaz un an. După asta, pot cere să fiu transferat în altă parte, chiar într-un oraș, poate. Dar acum nu pot fugi. Trebuie să trec examenul ăsta.

NELI (*mulțumită*): Bine, Toma.

TOMA: Și ai să rezisti?

NELI: Îți făgăduiesc. (*Trecîndu-și mina pe frunte, ca și cum ar înlătura o greutate.*) Ce bine că am stat deschis de vorbă. (*Se aud iar cîntece în depărtare, un chiot, dar de data asta, Neli izbucnește în rîs.*) Sînt șanse să ai și tu miine un pacient. Petrecerea asta nu se termină fără cuțit.

TOMA (*repezindu-se să-și ia haina de ploaie*): Te superi dacă ies?

NELI: Unde vrei să te duci?

TOMA : Să schimb vreo două vorbe cu ei.
 NELI : Nu vreau. Mi-e frică.
 TOMA : O să fiu calm. Îți promit. (*Neli vrea să riposteze, dar se stăpânește.*)
 NELI : Să nu stai mult. (*Îi încheie haina la gât. Toma o sărută repede pe obraz.*)
 TOMA : Într-un sfert de oră sint înapoi. (*Iese.*)
 NELI (*ia calendarul de pe masă, rupe o foaie și îi dă drumul să cadă*) : Trei sute șaiszeci și patru.
 (*Intuneric. Se aude la început o muzică, apoi, reluând motivul, un cor bărbătesc, din ce în ce mai puternic, o voce care strigă: Încă un rînd! Lumină. În stînga scenei, cîteva bănci, o masă lungă, o tejghea: circiuma.*)
 PRIMUL PESCAR : La Sulina, le-a dat partidul un cuter, care-i scoate în larg. Ca boierii se duc la pescuit.
 AL DOILEA PESCAR : Păi, le-a dat, cum să nu le dea. Că la ei, șefii de brigăzi ies pe mare, nu zac pe cuptor, nebuni de rachiu.
 PRIMUL PESCAR (*violent*) : De mine te legi, mă, de mine?
 AL TREILEA PESCAR : Ce sari, n-are dreptate? Ți-a zis și Frîncu că te scoate dacă se mai întîmplă o singură dată.
 PRIMUL PESCAR : Repede ați mai uitat cine a stat pe mare trei zile, pe furtună, nemîncat și nedormit, ca să vă găsească, să nu îngrășați peștii.
 AL DOILEA PESCAR : Ba n-am uitat de loc. Da' una n-are a face cu alta. Pentru una îți pup mîna, și pentru cealaltă îți zic ceva de dumnezei, mă, auzi?
 PRIMUL PESCAR : Ia zi, să vedem!
 AL PATRULEA PESCAR : Nu te mai pieptoși, că-ți zic și eu. A venit prilejul să fim și noi oameni și să ieșim la o altă viață, și unii habar nu au, tot la smîrc trag.
 PRIMUL PESCAR (*punînd mîna pe un scaunel*) : Eu trag, hai?
 AL PATRULEA PESCAR (*ridicîndu-se*) : Tu.
 AL CINCILEA PESCAR : Ho, ajunge! Iar ați căpiat? Zi, mai bine, cum e chestia cu altă viață.
 PRIMUL PESCAR (*mormăind*) : ... I-a lămurit Frîncu.
 AL TREILEA PESCAR : Și pe tine te-a lămurit, da' ai dopuri în urechi.

AL CINCILEA PESCAR : Zi, mă.
 AL PATRULEA PESCAR : Lasă, că știu eu, nu mă pune la examen. Alta, ce mai! E limpede.
 IANI (*rișînd*) : Vă spun eu. Vrea să-și cumpere patifon. (*Rîsete.*)
 AL PATRULEA PESCAR : O să-mi, dacă am chef.
 IANI : Și o să-i cînte „Ramooona...”
 (*Cîntă; toți rîd. Intră Toma. Se face, brusc, tăcere. Nedumescire, curiozitate.*)
 TOMA : Bună seara. (*Se mormăie răspunsuri aproximative.*) Dacă nu veniți dumneavoastră la doctor, vine doctorul la dumneavoastră.
 UN PESCAR : Pentru tine o fi venit, Simioane, să vadă cum îți merge zgaiba. (*Simion, care tot timpul a băut, tace.*)
 TOMA : Ei, ce ne facem cu analizele? Să știm care-i bolnav de friguri. Și am dat dispoziții să nu se bea decît apă fiartă.
 PRIMUL PESCAR (*ridicînd un pahar*) : Uite, domnule doctor, ăsta e cel mai bun leac de friguri. Șaptezece de grade. (*Îl dă peste cap. Ceilalți rîd și aprobă zgomotos.*)
 ALT PESCAR (*venind cu un pahar*) : Beți cu noi un pahar, tovarășe doctor.
 SIMION (*e amețit bine, dar se ține*) : Lăsați-l, măi, pe domnu doctor în pace. El e gîngăș, nu ca noi.
 UN PESCAR : Îi i-e ciudă că s-a lăsat să-l pansați. Rid oamenii de el.
 ALT PESCAR : Spune, Simioane, cum a fost. Te-ai spart în cîrlig și ți-a fost frică să nu-ți curgă măruntaiele pe acolo. Te-ai dus repede la domnu doctor.
 SIMION : Am vrut să-i fac o plăcere, că mi-e simpatic. De-aia m-am dus. (*Și mîna lui cît o lopată cade pe umărul doctorului. Oamenii hohotesc.*) Ce, nu crezi, doftorașule? Vîno să te pup. (*Îl apucă cu mîna de după ceafă, dar, cu un gest brusc, Toma i-o dă jos. Simion e uluit. Exclamă gîtuit.*) Așa! (*Urlă.*) Mă, noi sîntem pescari de larg, nu muieri, să ne ții cu apă fiartă!

(Cu palma, împinge capul lui Toma într-o parte. Pescarii sar strigînd: Simioane, vezi-ți de treabă! Ești zăgăhit, mă! etc. Dar Toma, calm, se îndreaptă spre Simion și, în mijlocul tăcerii, se aude doar izbitura pumnului. Spre stupoarea celorlalți, Simion se prăbușește. Izbucnesc risete și strigăte de bravo. Frecîndu-și bărbia, Simion se ridică încet.)

IANI (se așază în fața lui) : Să nu dai, unchiule Simioane, că zău îți crăp capul! (Dar Simion îl zvîrle în lături, ca pe o pană. Vine în fața lui Toma și, deodată, neprevăzut, se înclină adînc. Satisfacție generală.)

SIMION : Îmi placi, tovarășe doctor.

TOMA (întinzîndu-i mîna) : Pentru prietenia asta, beau un pahar. (I se întinde un pahar mic.) Nu, unul mare. (I se dă.) Să trăiești, Simioane, să trăiți! (Dă paharul peste cap. Toți aplaudă. Toma cere tăcere cu un gest.) Dar să știți, voinicilor, că într-o zi tot vă închid eu circiuma.

VOCI : Ce-a spus că o să facă? Cum? Cică o să închidă circiuma! E dat naibii, tovarășul doctor! Să trăiască!

(Adunați în jurul lui, toți izbucnesc, cu simpatie, într-un ris homeric, în vreme ce se stinge lumina. La rampă apar grăbite babele din tabloul dispensarului și își spun ceva la ureche. Aleargă apoi spre dreapta și spre stînga, de unde le ies în cale, din culise, alte femei. Șopotesc o clipă între ele, cu gesturi de mirare, și dispar în fugă. În sfîrșit, una din babe vine la mijlocul rampei, pune mîinile la gură și strigă spre sală: Doctorul cel nou s-a îmbătat și s-a bătut cu oamenii la circiumă! Se stinge lumina și se aud numai voci de femei, strigînd pe întuneric, amplificate prin megafone: Doctorul e un bețivan, doctorul e un bătaș, să plece doctorul de la noi! Tăcere. Lumină în scenă. Pe inserat, lingă farul vechi. Muzică: Edith Piaf. Neli, singură, zgribulită, privește spre zare. Se aude, îndepărtat, zgomotul mării, apoi, un vîjîit și țipete stranii. Neli ridică privirea spre cerul întunecat. De ea se apropie o femeie tînră.)

ANCA : Rațele și giștele sălbatice. Pleacă. (Prezentîndu-se cu simplitate.) Eu sînt Anca Mereș, nevasta învățătorului.

NELI : Nu ne-am întîlnit pînă acum.

ANCA : Stăm tocmai în capătul satului. Și Mereș are nevoie de îngrijire. (Arătînd cu capul spre mare.) E vinătă marea.

NELI : Da, și e frig.

ANCA : Cînd vine iarna, Dunărea îngheață, și trei sau patru luni nu mai avem legături cu lumea.

NELI : Locuiești de mult aici?

ANCA : De la sfîrșitul războiului. Mereș e din partea locului. Eu sînt din Cluj.

NELI : Ești tînră și frumoasă. Cum de te-ai îngropat aici?

ANCA : Ne-am cunoscut la un spital de front. El era grav rănit și (pauză) ...a socotit că e de datoria lui să se întoarcă în Deltă. Pentru dumneavoastră trebuie să fie greu însă.

NELI : Anul trecut pe vremea asta, Filarmonica începuse ciclul Beethoven; ne pregăteam să plecăm pentru Revelion la Predeal. Acasă aveam musafiri în fiecare seară și discutam despre arta suprarealistă. (Ride cu amărăciune.) Eram foarte supărată pe tata, că nu înlocuia caloriferul automobilului.

ANCA (cu timiditate) : Nu vă supărați... dar...

NELI : De ce am venit aici? (Ridicînd din umeri.) Dacă aș ști bine! (Cu un elan brusc — asta nu înseamnă profund.) N-ai vrea să fim prietene? Sînt grozav de singură.

ANCA : Eu sînt un om neinteresant, doamnă. V-ați plictisi cu mine. De fapt, v-am oprit ca să vă rog ceva. Să-i comunicați tovarășului doctor...

NELI : Uite-l și pe doctor. Toma!

TOMA (e preocupat) : Te plimbai? A trebuit să trimit cu sila la Tulcea un pescar cu brațul sfărîmat. Aici nu-l pot opera.

NELI : Doamna Mereș.

ANCA : V-am căutat la dispensar. M-a trimis Mereș, să vă anunț că o elevă a lui, fetița lui Cosma, e foarte bolnavă, dar părinții nu vor să vă înștiințeze. Au lăsat-o pe mîna doftoroaielor.

TOMA : Cîtă inconștiență! Mulțumesc, o să mă duc s-o văd.

ANCA : Ar fi venit chiar bărbatul meu să vă vorbească, însă știți... sănătatea lui...

TOMA : Ce are soțul dumitale?

ANCA : A fost rănit și a rămas cu o leziune la inimă!

TOMA : Pot să-l examinez și eu, într-o zi?

ANCA (*după o tăcere*) : Nu-i place să vorbească de boala lui. Atunci, vă duceți, da? La revedere. (*Se îndepărtează. Se oprește.*) Dacă o să aveți vreodată nevoie de asistența vreunei infirmiere, chemați-mă. (*Iese.*)

TOMA (*îngrijorat de aspectul lui Neli*) : Ce-i cu tine?

NELI : Se vede ceva? (*Cu ironie surdă.*) Iartă-mă, fac tot ce-mi stă în putință să nu se vadă.

TOMA : Neli...

FRÎNCU (*intrînd cu o servietă sub braț*) : Bună seara. (*După o clipă de ezitare, se oprește.*) De la Tulcea vin. Am fost chemat ca să fiu întrebat, printre altele, ce-i cu povestea de la circiumă.

TOMA : Cînd l-am lovit pe Simion?

FRÎNCU : S-au făcut reclamații la Județeană că te-ai îmbătat și te-ai bătut.

TOMA : De ce nu-i cheamă pe oameni, să vadă cum s-au petrecut lucrurile?

FRÎNCU : Nu poate fi chemat tot satul. M-au chemat pe mine.

TOMA (*cu o nuanță de scepticism*) : Și?

FRÎNCU : Le-am explicat. (*Pauză.*) Dar te rog să fii mai chibzuit pe viitor și să nu mai dai prilej chiaburilor să răspîndească zvonuri defăimătoare. Dumneata crezi că pot străbate toată Delta, ca să explic fiecăruia că doctorul nostru nu e un scandalagiu? Îți place sau nu-ți place, aici reprezintă regimul nostru, tovarășe doctor. Și chestiile astea-s bune în filmele cu gangsteri. Noi nu sîntem la cinema.

TOMA : Tovarășe Frîncu, îmi pare foarte rău că am supărat partidul și pe dumneata, dar eu n-o să mă las niciodată călcat pe bătătură.

FRÎNCU (*pe un ton foarte calm, în contrast cu violența lui Toma și cu aceea a propriilor lui cuvinte*) : Peste bătăturile oricui, eu calc, nu cu talpa, ci

cu tractorul, dacă-mi strică liniștea și ordinea în sat. (*Plecă. La extremitatea scenei se oprește. Cu o izbucnire de căldură pătimașă.*) De ce nu încerci o dată, tovarășe doctor, să vezi și mai departe decît umbra dumitale? Nimeni nu este buricul pămîntului. (*Iese.*)

NELI (*lui Toma, care spumegă*) : Țasta o să te și închidă într-o zi. (*Cu sarcasm și cu un gest larg.*) Ce poetic și înălțător e totul!

TOMA : Termină, Neli, nu mă mai scoate și tu din sărite! (*Neli îl privește uluită și o ia la fugă.*) Neli! (*Alargă după ea și o prinde.*)

NELI : Lasă-mă, lasă-mă!

TOMA : Iartă-mă, mi-am pierdut cumpătul. (*Pauză lungă.*) Hai să mergem acasă, Neli. (*Cei doi traversează încet scena, cu capetele plecate. În colțul scenei, Toma se oprește.*) Ce bine ar fi dacă am avea un copil!

NELI : Aici? Noi doi? (*Izbucnește într-un ris nervos. Se oprește brusc. Se privesc lung, împietriți de descoperirea prăpastiei care-i desparte. Apoi ies.*)

(*Scena, goală, e luminată doar de lumina intermitentă a farului. Zgomotul valurilor crește. Apoi lumina scade, pînă aproape de obscuritate. La rampă apare corul babelor și al celorlalte femei.*)

PRIMA : Doctorul își bate nevasta.

A DOUA : Doctorul s-a certat cu Frîncu.

ACULINA (*cu suflul la gură*) : Doctorul o taie în noaptea asta pe fetița lui Cosma.

(*Chemări: Glafiro! Sevasto! Domnico! Agitație, alergături, crîmpeie de fraze: Cînd? Unde? Cu cuțitul de bucătărie! Pe masă. O ține nevasta învățătorului! O căldare de sînge! Moare! Moare! Doctorul a omorît copilul! O clipă de tăcere. Femeile se întorc cu fața spre fundul scenei, de unde izbucnește un țipăt dement: Ucigașule! Ajutor! Ajutor! Lumina în scenă. Femeile se precipită spre fundul scenei, unde, palid, țeapăn, îl vedem pe Toma. Alături, speriată, Anca Mereș. În fața lor, furie dezlănțuită, bunica fetiței moarte.*)

BUNICA : Săriți, oameni buni! Nu ne lăsați! A omorît-o pe porumbița noastră! Toată a sfirtecat-o!

AXINIA : Noi i-am spus să n-o taie, și n-a vrut, blestematul, antihristul!

ACULINA : Noi am fi scăpat-o. Ne-a gonit. (*Vociferări : Ucigașule!*)

ANCA (*așezându-se în fața doctorului, repetând în neștire*) :
Ce faceți, ce faceți?

O FEMEIE : Tu de ce îi iei partea?

A DOUA FEMEIE : Ce cauți aici, nerușinato, vezi-ți de bărbatu-tău!

A TREIA FEMEIE : Ăstae mai tinăr. (*Oimbrincește pe Anca. Gingirica sare și o ridică.*)

AXINIA : Nu-l lăsați, a venit să ne ucidă copiii! Dați în el! Să plătească! (*Femeile se strâng în jurul doctorului. Venită în fugă, Neli se oprește înspăimântată.*)

PARASCA (*incercând zadarnic să oprească femeile*) : Ho, nebunelor, descreieratelor! Gingirico, fugi de cheamă bărbații.

AXINIA : Ce mai stați, omoriți-l! (*Vacarmul crește.*)

NELI (*tipînd*) : Toma! (*Vrea să se repeadă spre el, dar i se pune în față Aculina.*)

ACULINA : Uite-o și pe dezmațata! Putoare! (*O scuipă. Neli rămîne încremenită. Tumultul a ajuns maxim, femeile se apleacă după pietre, linșajul lui Toma pare inevitabil. Deodată, însă, răsună vocea lui Frîncu.*)

FRÎNCU : Liniște! (*Tăcere bruscă. Frîncu se așază în fața doctorului. De-abia acum, Neli izbutește să se smulgă și pleacă în fugă.*)

VOCI (*dar nu mai sînt la același diapazon*) : E un ucigaș! A omorît copilul! (*Murmure, gata să se transforme iar în huiuieli.*)

FRÎNCU : Eu răspund de el! (*Tăcere completă. Către Toma.*) Du-te acasă, doctore. (*Prin coridorul viu care se deschide, Toma iese. Rămîn, față în față, Frîncu și femeile. Apoi Frîncu, rămas parcă pe gînduri, după o pauză lungă, ridică ochii, le privește și rostește doar :*) Mda... (*Dar e de ajuns, ca femeile să înceapă să se tragă înapoi, trezite parcă și dezorientate.*)

AXINIA (*făcîndu-și curaj*) : Să faci dreptate!

FRÎNCU (*privind-o sfredelitor*) : O să se facă. (*Axinia dă speriată înapoi; femeile se risipesc.*)

(*Lumina scade, pe silueta singuratică a lui Frîncu. Se luminează avanscena dreaptă. Apare Neli, răvășită, cu o valiză. Aduce din culise și un scaun, cu lucruri de îmbrăcăminte pe el, îl pune lângă valiză. Sîntem, deci, acasă la doctor. Neli, ca somnambulă, rostind cuvinte indistincte, aruncă înfrigurată rochii și alte lucruri în valiză. Deodată, tresare, se așază în fața valizei, ca și cum ar crea s-o ascundă. Intră Toma, cu hainele în dezordine. Văzînd valiza, se oprește. Schimb lung de priviri. Apoi Neli, cu figura împietrită, cade pe scaun.*)

TOMA : Nu trebuia să te sperii, Neli. N-a fost nimic. Numai o neînțelegere. S-a lămurit totul. N-ai văzut că Frîncu... Oamenii nu sînt răi, sînt numai ignoranți... orbiți de superstiții... Ai să vezi că totul o să se aranjeze... și...

NELI (*cu voce albă*) : Dacă nu-ți dai demisia, plec și nu mă mai întorc niciodată.

TOMA : Neli...

NELI : Plec pentru totdeauna.

TOMA (*își acoperă fața cu minile. Într-un tîrziu spune*) :
Bine. (*Se îndreaptă spre ieșire.*)

NELI : Unde te duci?

TOMA : La Frîncu. (*Iese. Neli izbucnește în plîns.*)

(*Întuneric la avanscena dreaptă, lumină la cea stîngă, unde lucrează, la o masă, Frîncu. Două scaune.*)

FRÎNCU (*ridicînd privirile de pe hîrtii*) : Intră.

TOMA : Bună ziua. (*Din întuneric se aude plînsul lui Neli. Toma își duce palmele la urechi. Frîncu îl privește nedumerit. Toma, după o clipă, jenat.*)
Nu, nimic...

FRÎNCU : Te ascult...

TOMA : Am venit să te anunț că-mi dau demisia.

FRÎNCU (*nu se aștepta totuși*) : Prin urmare, și dumneata... (*Pe un ton neutru.*) În orice caz, o să trebuiască să aștepti rezultatul anchetei. Am chemat Tulcea și am cerut o anchetă.

TOMA : Împotriva mea? După ce au aruncat cu pietre în mine și au scuipat-o pe nevastă-mea?

FRÎNCU : Nu împotriva dumitale anume, ci pentru stabilirea răspunderilor și a adevărului. Copilul e mort, totuși, și satul e în fierbere. Starea asta trebuie curmată.

TOMA : Singurul vinovat e obscurantismul oamenilor care se feresc de medic, practicile doftoroaielor, și poate și intrigile dușmănoase despre care vorbeai dumneata.

FRÎNCU (cu un surîs ironic) : Ai început să le vezi? (Pe alt ton.) Dacă ancheta va stabili că ești vinovat, e necesară pentru dreptate. Iar dacă va dovedi că nu, oamenii au să înceapă să înțeleagă că așa nu mai merge. Deci, tot necesară e.

TOMA : Dar dumneata mă crezi vinovat?

FRÎNCU : Nu mă pricep în chestiuni de medicină. (Pauză.) Aș vrea să nu fii. Ai multă dirzenie în dumneata, și socoteam că o să putem, cu timpul, să ne înțelegem. Dar dacă oricum pleci, asta înseamnă... În sfârșit, nu te putem ține cu sila.

TOMA : Ce voiai să spui? Ce înseamnă plecarea mea? Să vorbim deschis.

FRÎNCU : Înseamnă că dirzenia dumitale nu-i din cele la care mă așteptam eu. E mai mult încăpăținare.

TOMA : Ascultă, tovarășe Frîncu, când m-am dus să văd copilul, mi-am dat seama că am fost chemat prea târziu. Că nu mai poate fi transportat la Tulcea și că, în orice caz, în câteva ceasuri va muri. Exista o singură șansă la mie: să-l scap printr-o operație făcută aici. Știam foarte bine că-mi voi ridica tot satul în cap dacă nu izbutesc și că îmi voi periclita pentru totdeauna munca aici, și poate cariera. Dar exista o șansă la mie. Și am operat. Asta nu se cheamă încăpăținare.

FRÎNCU (impresionat) : Alt medic ar fi operat?

TOMA : Nu știu. De obicei, nu se intervine în asemenea cazuri. (Pauză. Cu intensitate.) Dar dumneata, în locul meu, ce ai fi făcut?

FRÎNCU : Eu... Hm! (Izbucnind.) Și de ce vrei să pleci, omule? De ce te dai bătut? În cinci ani vom avea și spital aici. Lichidăm analfabetismul. Construim o cherhana nouă. Copiii de azi au să se facă oameni

frumoși, sănătoși, luminați. Nu merită să înduri și să te bați pentru asta?

TOMA (șovăielnic) : Eu...

FRÎNCU : Eu, mereu eu! Eul ăsta ne omoară! E așa de greu să spui „noi”? Să gîndești și să simți „noi”? E chiar atît de greu? Și doar asta e toată filozofia. (Zimbînd.) Nu te-ai plictisit încă să stai nas în nas singur cu dumneata?

TOMA : Nu sînt chiar singur. Am o nevastă.

FRÎNCU (pauză) : Da. Trebuie să fie tare neplăcut aici pentru ea.

TOMA (aprobind din cap, se ridică) : Îmi pare rău, tovarășe Frîncu.

FRÎNCU (cu surprinzătoare timiditate) : N-ai vrea... să stau eu de vorbă cu ea? Am mai rugat-o să organizeze o șezătoare, dar poate că altceva ar interesa-o. Nu prea știu bine ce aș putea să-i spun. Oare nu i-ar plăcea să meargă la pescuit?

TOMA (cu un surîs, pentru că simpatia evidentă a omului l-a dezarmat) : Dacă totul s-ar putea rezolva atît de simplu! Și pe urmă, e mai bine și pentru dumneavoastră să plec. După operația asta, oamenii n-ar mai avea încredere în mine. Poate că nu știu să țin bisturiul în mînă, poate că sînt un măcelar. (Abătut.) Nu mi-e ușor, crede-mă, dar trebuie să plec.

FRÎNCU (străbătut de o idee) : Ascultă, doctore. De data asta îți vorbesc ca pacient. Am o apendicită care mă sîcîie de mult.

TOMA : Și?

FRÎNCU : Vrei să mă operezi?

TOMA (uluît) : Eu? Ai avea încredere?

FRÎNCU : Altfel nu ți-aș cere-o.

TOMA : E absurd. Te duci la Tulcea, și în trei zile te întorci sănătos. Acolo au medici buni, și condiții.

FRÎNCU : Și dacă... să zicem, n-am timp?

TOMA : Nu, tovarășe Frîncu. (Întinzîndu-i mîna.) Însă îți mulțumesc.

FRÎNCU : Nici nu vreau să aud. Chiar mîine mă tai. Pregătește-te.

TOMA : Tovarășe Frîncu...

FRÎNCU : Gata, e hotărît. Ei, hai, nu te mai uita așa la mine, că nu pentru dumneata o fac. Nu înțelegi? O să fie ca și cum am arunca peste vîlvătaia asta o căldare cu apă. Și scap și eu de o belea. Nu, nu mai spune nimic. N-am timp, lasă-mă să-mi văd de treburi. (*Îl împinge spre ușă.*)

TOMA : Dar...

FRÎNCU : Nici un dar. Bună ziua. (*Îl scoate afară; se întoarce în scenă.*) Ei, comédie! Trăiam foarte bine și cu apendicită. Numai de nu m-ar curăța.

(*Trecere de lumină la avanscena dreaptă. Neli continuă să împacheteze. Intră Iani.*)

IANI : Am vorbit, doamnă doctor. Vine Grigore cu căruța. Pleacă un barcăz după-masă.

NELI : Mulțumesc, Iani.

IANI (*timid*) : O să lipșiți mult?

NELI : Da.

IANI (*ca să schimbe vorba, dar și foarte amuzat*) : Doamnă doctor, dacă ați ști ce cîrîială e în sat! Tipă femeile ca din gură de șarpe. S-au întors bărbații și țin cu ele niște ședințe, de-ai gândi că e judecata de apoi! (*Văzînd expresia ostilă a lui Neli.*) Nu vă bucurați că bărbații nu s-au lăsat prostiți? Mamă, ce mai praftură le-a tras unchiul Danilov! „Mă, beșlegelor, le-a strigat el, v-au încălecat niște babe nebune!” Asta zic și eu prelucrare!

NELI : Iani, trebuie să termin bagajele.

IANI (*stîngerit*) : Iertați-mă, credeam că... (*Iese. Neli apucă o rochie elegantă de pe scaun, o privește și o prinde în dreptul umerilor. Se aude placa cu Edith Piaf, în surdină. Ridică brusc capul, auzind o bătaie în ușă.*)

NELI : Da.

ANCA (*intrînd*) : Bună ziua. Nu vă stingheresc? (*Ca să facă conversație.*) Ce rochie frumoasă!

NELI : Vrei să-mi faci o plăcere? Primește-o, te rog.

ANCA (*fermecată de rochie*) : De ce? Nu, nu trebuie.

NELI : Te rog eu. Mai am și altele. (*Îi pune rochia în brațe.*)

ANCA (*o așază pe scaun*) : Mulțumesc, dar e prea frumoasă. N-aș avea ce face cu ea aici.

NELI : Poate că ai să pleci într-o zi.

ANCA (*după o scurtă pauză*) : M-a trimis Mereș să văd ce faceți după împlinirea nenorocită de azidimineață. Eram... Mereș era îngrijorat.

NELI : Se pare că și dumneata ai avut de pățimit.

ANCA (*înroșindu-se*) : Nu, eu, nu. Bietii oameni nu sînt vinovați. Au stat atîția ani în mizerie și întunecime.

NELI (*privind-o*) : Ciudat, te exprimi ca Toma. (*Cu ură.*) Niște fiare.

ANCA (*bucuroasă, trecînd peste părerea lui Neli*) : Prin urmare, doctorul nu s-a lăsat demoralizat. Ce bine! E la dispensar?

NELI : Nu, e la Frîncu. Ca să-și aranjeze demisia. Plecăm.

ANCA (*tresărînd*) : Parcă spuneți...

NELI (*cu iritare*) : Ce vrei, draga mea, n-avem toți virtuți de mucenici. Viața poate fi trăită și frumos.

ANCA : Da, desigur... Atunci, bună ziua, doamnă. (*Se strecoară zăpăcită pe ușă, unde se ciocnește de Danilov.*)

DANILOV (*robust și calm*) : Bună ziua. Tovarășul doctor e acasă?

NELI : Nu.

DANILOV : Voiam să vă spun să nu puneți la inimă...

NELI : Toma e la partid. (*Întorcîndu-se brusc spre valize.*) Scuză-mă.

(*Danilov o privește, murmură bună ziua și iese. Neli aruncă rochia în valiză. Intră Toma. Neli îl privește lung, apoi, fără ostentație, continuă să împacheteze.*)

NELI (*pe un ton voit firesc*) : Haina de ploaie ți-am lăsat-o afară. (*Toma tace.*) Pledul galben nu-l mai iau; s-a ars la călcat. (*Toma tace.*) Se găsește pleduri frumoase la Consignația. (*Toma tace.*) Mai plouă? (*Toma tace.*) Pleacă un barcăz după-masă. Am vorbit pentru căruța. (*Se întoarce brusc spre el.*) Ce a spus Frîncu? Te-a amenințat?

TOMA : Dimpotrivă. Niciodată n-am simțit mai bine ce poate însemna sprijinul unui om.

PARTEA A DOUA

NELI (*încercînd, agasată, să închidă valiza*): Vrei tu s-o închizi? (*Toma vine lângă ea, pune mîna pe valiză, dar n-o închide. Se privesc lung în ochi. Neli, înţelegînd, e înpăimîntată.*) Am fost băţjocorită, scuipată!

TOMA: Neli, nu pot. Pleacă tu singură, pînă la primăvară.

NELI: Prin urmare, ai ales.

TOMA: Dar nu e vorba de o alegere, înţelege-mă...

NELI: Taci. (*Închide ochii; încet, cu infinită disperare.*) Te urăsc... Te urăsc... Te urăsc...

(*Lumina scade. Toma trece direct la arlechin.*)

TOMA (*scoţînd o ţigară. E emoţionat*): Aşa a plecat.

PROFESORUL (*e şi el impresionat*): Ce-ar fi să facem cîţiva paşi la aer? Cîteva minute. (*Ies.*)

(*Lumină plină. Pauză.*)

TOMA (*la arlechin*): În nenumărate nopţi de nesomn am reţrăit, clipă cu clipă, în toate amănuntele, scena aceea atroce. Îmi închipuiam, şi uneori îmi mai închipui şi acum, că găsesc un gest pe care nu l-am făcut, un cuvînt pe care nu l-am rostit şi care, ca printr-o minune, ar fi schimbat, dacă ar fi existat, tot ce a urmat. Poate că dacă atunci aş fi înţeles că ura ei era de fapt disperare şi i-aş fi vorbit, sau aş fi condus-o măcar pînă la Bucureşti, sau... (*Cu un suris amar.*) Dar timpul nu poate fi răsturnat, şi tot ceea ce s-a întîmplat rămîne impietrit, imuabil... Am muncit nebuneşte în iarna aceea, Frîncu şi Danilov m-au ajutat ca pe un frate, am cîştigat încrederea oamenilor. Mi-am găsit cu adevărat un rost. Fără să ştiu cînd, am învăţat să gîndesc şi să spun ca şi Frîncu: „noi”. (*Suride.*) Vorba lui: asta era toată filozofia. Dar sufletul mă durea, ca o rană...

(*Lumină în scenă. Acasă la Anca. La o masă, Anca Mereş, cu un registru înainte. În partea cealaltă, Iani, uitîndu-se prin microscop, aplecat peste umărul lui Toma.*)

TOMA: Ei, îi vezi?

IANI: Îhî! Şi mişcă. Ia te uită, nemernicii: se plimbă prin vine, ca peştele în Dunăre.

TOMA (*scoţînd lamele*): Cine a fost ăsta? Ei, Anca, unde ţi-s gîndurile?

ANCA (*stîngerită, căutînd în registru*): Platon Ştefan.

TOMA: Notează-l. Paludic. (*Intră Simion.*)

SIMION: Uf, că frig mai e afară! Am adus-o, tovarăşe doctor. (*Trăgînd-o de mîna pe Aculina.*) Hai,

hai, că nu te mănincă tovarășul doctor. Are gusturi mai subțiri.

ACULINA (*intimidată*): Bună seara, maică.

TOMA: Stai. Dă-i scaunul, Iani.

IANI (*ceremonios*): Poftim, tanti.

ACULINA (*izmenindu-se*): Lăsați, nu-i nevoie. (*Lui Iani.*) Mangositule.

TOMA: Uite de ce te-am rugat să vii. Am auzit că ești o moașă grozavă.

ACULINA (*arătându-l pe Iani*): Și pe neisprăvitul ăsta tot eu l-am adus pe lume. Mai bine îl lăsam unde era.

TOMA: Dar de medicină ilegală te mai ții?

ACULINA: Cum e aia?

SIMION: Leacuri!

IANI: Farmece.

ACULINA: Să mă trăsnească Dumnezeu, maică, întrebați-l și pe Frîncu. Mi-ajunge ce am tras.

TOMA: Ei, atunci, n-ai vrea să mă ajuți pe mine?

ACULINA (*uluită*): Să te ajut? Eu, pe dumneata? Nu, nu se prinde.

TOMA: Vorbesc foarte serios. La primăvară, facem o maternitate. Te trimit la niște cursuri și te facem funcționară la stat. Moașă legală.

ACULINA (*cu ochii crescuți*): Funcționară?

IANI: Cu patalama la mină.

SIMION: Și cu drept la pensie, Aculino.

ACULINA: Cu drept la pensie? Eu? Stuchi-v-ar mițele! (*Izbucnește într-un ris homeric.*)

TOMA: Să știi că nu glumesc. Ce a fost am uitat. Gîndește-te și adu-mi răspunsul.

ACULINA (*uluită*): Bine, maică. (*Îndreptîndu-se spre ușă.*) Doamne iartă-mă: funcționară. (*Din ușă, cu umor.*) Poate că ești bolnav, nu vrei să te descînt? (*Iese. Toți rid. După o clipă, reintră.*) Tovarășe doctor, să-i scrii cucoanei dumitale că-i cer iertare. Pînă la pămînt îi cer. (*Se înclină adînc.*) Da?

TOMA (*devenind, brusc, sumbru*): Bine, bine. (*Aculina iese.*)

IANI (*intuind că trebuie să taie atmosfera*): Atunci, miine mă duc după medicamente.

TOMA: Da, vedeți de căruță.

IANI: Hai, unchiule Simioane.

SIMION: Asta înseamnă că miine am și eu scutire de întăpături.

TOMA (*rîzînd*): Da, da. (*Cei doi ies. Către Anca.*) L-am găurit ca pe o sită. De cite ori un pescar nu se lasă să-i fac analiza, Simion se oferă pentru demonstrație. Cică îi face bine să-i iau singe, îi taie cheful de bătaie. (*Anca ride. Intră Mereș, pe care ei nu-l văd.*)

MEREȘ (*surizînd*): Faci minuni, doctore! De mult n-am mai auzit-o pe Anca rîzînd cu atîta poftă. (*Anca este stingherită.*)

TOMA: Da? Eu o credeam un om vesel.

ANCA (*grăbită*): L-am poftit să rămînă la noi la masă, n-a mîncat de două zile.

MEREȘ: Bine ai făcut. De altfel, în lipsa soției dumitale ar trebui să vii mai des la masă la noi.

ANCA (*cu o mulțumire pe care n-o ascunde*): Sigur. Nu se hrănește de loc. (*Mereș o privește cu o curiozitate intensă.*)

TOMA: Nici vorbă nu poate fi. Mă descurc.

ANCA: Mă duc să pregătesc masa. (*Dă să iasă.*)

MEREȘ (*lui Toma*): Ai să-ți ruinezi sănătatea. Cînd se întoarce doamna doctor? (*Anca s-a oprit în ușă — evident, pentru a aștepta răspunsul. E cu spatele la ei. Mereș o privește.*)

TOMA (*brusc mohorît*): Nu știu... Mai în primăvară. (*Anca iese.*) Cred că merge prost poșta, n-am mai primit de mult nimic. (*Mereș tace.*) Sau, poate... (*Se ridică. Alt ton.*) Ți-am invadat casa. La dispensar se repară soba, și Anca a propus să lucrăm azi aici.

MEREȘ: Foarte bine. Pe mine nu mă deranjează de loc.

TOMA: Anca e un om admirabil. Dar n-ar sta la dispensar mai mult de cele două ore, cît ți-am cerut-o, pentru nimic în lume.

MEREȘ: Și-a băgat în cap că nu trebuie să mă lase singur. Poate rămîne oricît, dacă e nevoie.

TOMA : Nevoie ar fi.
 MEREȘ : Anca!
 ANCA (*intrînd*) : Poftim.
 MEREȘ : Doctorul se plînge...
 TOMA : Nu mă plîng, am spus doar...
 MEREȘ : Doctorul se plînge că nu-l ajuți indeajuns.
 ANCA (*nedumerită*) : Fac tot ce pot.
 TOMA : Dar bineînțeles! Nu despre asta era vorba, ci...
 MEREȘ : Spune că are nevoie de tine, să stai mai mult la dispensar.
 ANCA (*după o privire spre Toma*) : Am și eu casa mea. Nu pot să te las toată ziua singur.
 MEREȘ : Astea sînt copilării.
 TOMA : Anca, Mereș, am aruncat și eu o vorbă, acolo. Pînă la venirea unei bune infirmiere e, în adevăr, greu. Mîine, de pildă, trebuie să plec la Istria. Bănuiesc că va fi nevoie de o intervenție. Nu știu dacă o s-o pot face singur. Dar nu vreau să vă închipuiți că-mi îngădui să mă amestec în viața voastră.
 MEREȘ (*surîzînd*) : Nici nu ne închipuim. Țineam doar ca Anca să afle că eu n-am nimic împotriva. Aș fi chiar bucuros s-o văd mai puțin preocupată de mine. Mă face să mă simt mai bolnav decît sint. (*Surîzînd din nou.*) Așa că, ne-am înțeles? Pleci mîine cu doctorul la Istria.
 ANCA : Nu știu, o să mă mai gîndesc. (*Iese.*)
 TOMA : Poți într-adevăr să te lipsești de ea?
 MEREȘ : E mai bine să aibă o muncă, un rost, o independență. Mă sperie ideea dezorientării ei în ziua cînd va rămîne singură.
 TOMA : Cu bolile astea de inimă poți îmbătrîni.
 MEREȘ : Sint bătrîn. Am patruzeci de ani. Și Anca are doar treizeci. (*Privindu-l pe Toma.*) Femeia asta are o curățenie de înger și e de un devotament rar întîlnit.
 TOMA : Te iubește.
 MEREȘ : Mă respectă. Într-o zi, își va da seama că dragostea e altceva. Aș vrea ca atunci să nu mai fiu. Nu atît pentru mine, cît pentru ea. S-ar chinui prea mult încercînd să-și ascundă ei însăși

adevărul. (*Surîzînd.*) Să știi că n-am obiceiul detestabil de a face confidențe, dar voiam să pricepi.
 TOMA : Pricep. Din păcate, pricepem mai ușor, chiar lucrurile cele mai complicate, atunci cînd e vorba de alții, decît lucrurile cele mai simple, cînd e vorba de noi.
 MEREȘ : Da. Cînd eram tînăr, mi se părea că preceptul lui Socrate „Cunoaște-te pe tine însuși“ e o gîndire nepermis de banală pentru un filozof adevărat.
 TOMA : Cînd ești tînăr, acțiunea primează totul.
 MEREȘ : Dumneata ești încă foarte tînăr.
 TOMA (*ridicîndu-se*) : Nu de ajuns pentru a nu fi început să-mi pun anumite întrebări în legătură cu mine. Cu cît înțeleg mai multe din viața inconjurătoare, cu atît mai nedumerit sint față de mine însumi.
 MEREȘ : Și totuși, într-o zi, dacă ești perseverent, acordul se înfăptuiește. E o mare împăcare.
 TOMA : Sper că o s-o găsesc și eu cîndva. (*Intră Gingirica, în fugă.*)
 GINGIRICA : Tovarășe doctor, m-a trimis Machidon, telefonistul. A prins Bucureștiul.
 TOMA (*tulburat*) : Iertați-mă, nu mă așteptați la masă. (*Iese fugînd.*)
 GINGIRICA : Tare îl mai perpelește, săracul.
 MEREȘ : Cine?
 GINGIRICA : Parcă dumneavoastră nu știți. Doamna doctor. Cică a divorțat.
 MEREȘ : Bîrfeli.
 GINGIRICA : Nici eu nu cred. Parcă mai găsește un om ca el! De ce s-or mai fi zbuciumînd unii așa? Că doar n-avem șase vieți de trăit. Și dacă e una, să fie baremi cu voie bună și dintr-o bucată. Nu?
 MEREȘ (*surîzînd*) : Sigur, Gingirico.
 GINGIRICA : Ei, eu m-am dus. Bună ziua. (*Iese. Intră Anca.*)
 ANCA : Poftiți la... (*Observă lipsa lui Toma.*)
 MEREȘ : A plecat. A fost chemat la telefon.
 ANCA : Vreun caz grav?
 MEREȘ : Nu, vorbește cu Bucureștiul.
 ANCA (*neputîndu-și stăpîni o bruscă mohoreală*) : Aha...

MEREȘ (*privind în altă parte*): Spunea să nu-l mai așteptăm la masă.

ANCA: Bine. Să mincăm. (*Iese. Mereș privește în urma ei, face un gest de nedumerire cu mâna și iese și el.*)

(*Intineric pe acest colț de scenă; lumină la arlechinul sting. O masă, o instalație telefonică primitivă; Machidon, telefonistul.*)

TOMA (*dînd buzna*): Ai prins Bucureștiul?

MACHIDON (*făcîndu-i semn să tacă*): Alo, alo, Tulcea?... Nu Babadagul, tovarășe. Ai spus că-mi dai Bucureștiul. De două zile îl cer. Ce vrei, să-ți cad în genunchi? Îți trimit un morun de patru sute de kile, zău. Alo, alo! (*Lasă, descurajat, casca. Izbește în aparat.*) Fir-ar al dracului de rablă! (*Învîrtînd nebunește manivela.*) Ori crăp eu, ori tu! (*Sugrumat de bucurie.*) Da, eu... Morunul... Nu, nu șapte, șase! Alo, doamna doctor? Vorbiți! (*Întinde triumfător receptorul lui Toma.*)

TOMA: Neli, tu ești?... Alo, Neli?... Da, eu, Toma... Tu? Ce mai faci? (*Țipînd.*) Întrebam ce faci... Nici eu n-aud nimic. (*Machidon, ca la meci, face semne de încurajare, uitîndu-se cînd la doctor, cînd la aparat. Prezența lui îl stînjenește pe Toma.*) Ba da, spun... (*Cu voce scăzută, aruncînd priviri furioase spre Machidon.*) Mi-e dor de tine. (*Machidon aprobă. Toma îl ia de guler și îi face vînt pe ușa. Urlînd.*) Spun că mi-e dor, îngrozitor de dor! De ce nu-mi scrii? N-am primit decît o carte poștală... Alo, alo! Neli, mă auzi? Cînd vii? Peste o lună începe desghețul... Cum, ce ai? Nu ți-e bine?... (*Speriat.*) Poftim?... Ești sănătoasă?... Nu mai înțeleg nimic, vorbește mai tare... Aha, da, îmi scrii?... Alo! Neli! Neli!... (*dar convorbirea s-a întrerupt.*)

MACHIDON (*intră jubilînd*): Ați vorbit? Vă spuneam eu că e un aparat, clasă! (*Îl vede trist pe Toma și tace brusc. Toma oftează, pune receptorul în furcă.*)

(*Pe această imagine, intineric treptat și lumină crescînd la arlechinul celălalt, unde Neli, în elegantă rochie de casă, a rămas și ea mina pe receptorul pe care l-a închis. Privește în gol. Telefonul sună.*)

NELI: Da... Cînd?... (*Stînjenită.*) Da, m-a chemat cineva. Da, el era. (*Ridicînd obosită din umeri.*) Ce să spună? Ce fac, de ce nu scriu, cînd o să vin... Cum și? Nimic... Nu, n-am chef să ies... O, nu, fără reproșuri, te rog... Pentru că așa ne-am înțeles și pentru că n-ai nici un drept. Dacă vrei să ne mai vedem, renunță la tonul ăsta de proprietar... Da, exact, sint enervată... Da, sint imposibilă. (*Cu oboseală.*) Bine, la opt... Cine să nu ne vadă?... Parcă mai are vreo importanță! Nimic nu mai are nici un fel de importanță! (*Închide.*)

(*Intineric la arlechin. Lumină pe scenă. O coloană frîntă. Sintem la Istria. Intră Toma și Anca.*)

ANCA: Frumoasă operație. Mai ales în condițiile astea.

TOMA: Era riscant, dar cum să nu intervii? Odată și odată, o să-mi frîng gîtul. Hai, să nu mai vorbim de meserie, măcar pînă ne claxonează șoferul. Istria mi-a dat întotdeauna senzația unei sincope în timp. (*O apucă de mină.*) Ascultă ce liniște, auzi?

ANCA: Nici apa nu se cîntește. Parcă ar fi și ea moartă.

TOMA: Pentru că mai bine de treisprezece veacuri viața a murit aici. Nu simți? Plutește în aer o vrajă grea. E o cetate funerară.

ANCA (*scîncit*): Au!

TOMA: Ce-i?

ANCA: Mina. Mă doare.

TOMA (*dîndu-i drumul, cu un ris încet*): Iartă-mă. Delir poetic. Mi se întîmplă rar. Vrei să stăm? (*Se așază.*)

ANCA: Ce ciudat. Și dumneata îmi pari că o umbră acum. M-ai sugestionat.

TOMA: Poate că, de fapt, sintem niște umbre fără odihnă și veghem aici de mii de ani, iar Stari-ghioulul e doar o iluzie.

ANCA: Nu vorbi așa, mi-e frică. (*Are un ris timid, înăbușit repede.*)

TOMA : Vezi, nici nu poți rîde.
 ANCA (*intrînd în joc*) : Și sîntem numai noi doi? Singuri, în toată cetatea, în toată lumea?
 TOMA : Da, numai jos, lîngă ruinele templului, mi s-a părut că zăresc o altă umbră. (*Ducînd mîinile la gură, strigă.*) Skyles! (*Ecoul repetă* : Skyles, Skyles.)
 ANCA : Nu-l chema, taci, era atît de bine înainte... Cine e Skyles?
 TOMA : Un rege scit. Mama lui era o femeie din Istria. Skyles a îmbrățișat obiceiurile elenilor și, intr-ascuns de ai săi, s-a inițiat în cultul lui Dionysos. Sciții au aflat, și chiar fratele său, Octomasades, i-a tăiat capul.
 ANCA : Era vinovat Skyles?
 TOMA : Probabil. Toate trădările, și de orice fel, se plătesc cumva. Herodot spune că atunci cînd sciții l-au văzut cuprins de nebunia sfîntă a lui Dionysos, li s-au strîns inimile de mîhnire.
 ANCA : Nebunia sfîntă... Există nebunii sfinte? (*Cu înversunare bruscă.*) Au făcut bine că l-au decapitat.
 TOMA : Ce intransigență!... De ce te-ai ridicat? Nu vrei să mai stăm? Sînt unele clipe despre care știu cu certitudine că nu le vei mai întîlni niciodată în viață. Ca acum. Nu simți ce liniște augustă e?
 ANCA (*cu febritate*) : Nu, te rog, să mergem, te rog.
 TOMA : Mi se pare că te-am plictisit. (*Se ridică și el. Privind-o, cu un ton de surpriză, dar prietenește.*) Ce frumoasă ești, Anca! Ai un profil pur, ca un zbor încremenit de pasăre.
 ANCA (*încercînd să rîdă; emoționată*) : Eu... frumoasă...
 TOMA : Niciodată nu mi-am dat seama că ești frumoasă. Rămîi așa, nu te mișca.
 ANCA (*șoptit*) : Nu mă mișc. (*Rămîn nemișcați. Se aude urlatul strident al claxonului, dar ei sînt tot imobili. Anca, într-un tîrziu.*) Ai lacrimi în ochi.
 TOMA : Ți se pare.
 ANCA : Ce ai, spune-mi!
 TOMA : Mi-am amintit-o pe Neli.

ANCA (*are o tresărire greu stăpînită. După o mică pauză*) : O iubești atît de mult? Credeam...
 TOMA : E femeia mea.
 ANCA (*sugrumat*) : Pricep.
 TOMA : Adică, nu numai nevasta, ci femeia unică, de care ai nevoie, fără de care nu ești întreg, fără de care ești singur, stingher, neîmplinit. (*Cu un ton mai scăzut.*) Oricum ar fi ea.
 ANCA (*la capătul puterilor*) : Știu, am priceput. (*Se aude din nou claxonul.*) Ne cheamă.
 TOMA : Mai stai o clipă. Vreau să-ți spun ceva. Să știi că țin foarte mult la prietenia dumitale. Mi-o dai?
 ANCA : Da. (*Dar fuge.*)
 TOMA : Anca, Anca!
 (*Intuneric, și ecoul : Anca, Anca!*)
 TOMA (*la arlechin*) : Cam peste o lună, a început dezghețul. Era o după-amiază cu soare palid, care nu încălzea încă, dar mîngia blînd fețele oamenilor, firele de iarbă, ramurile jilave ale copacilor. În toată natura era o făgăduință de bucurie. Această făgăduință o simțisem tresărind și în mine, și așa fi vrut s-o încălzesc lîngă un suflet. Îmi terminasem treaba și mă învîrteam fără rost. Frîncu era plecat de cîteva săptămîni la o școală de partid. Danilov era în Deltă... Am pornit spre casa soților Mereș.
 (*Lumină în scenă. O bancă, pe care, îmbrăcat cu pardesiul, stă Mereș. Un copac. Anca pune niște răsaduri. Sîntem în curtea casei lor. Mereș o privește gînditor pe Anca, dar deodată înalță ochii spre cer, urmărind ceva. Oștează încet. Anca, ridicînd întimplător capul, privește și ea cerul. Se întoarce fericită, cu toată tînețea ei, spre Mereș.*)
 ANCA : Ștefane, berzele!
 MEREȘ : Le-am văzut.
 ANCA : Oare mai vin și anul ăsta la noi?
 MEREȘ : Să sperăm. Cuibul l-am păzit neatins, cugetele ni-s curate, așteptarea — neobosită. Avem dreptul la bucuria asta, a oaspeților.

ANCA (*rizînd*): Vorbești ca în legendele vechi.

MEREȘ: Cum adică?

ANCA: Nu știu, misterios.

MEREȘ: Legendele vechi nu sînt misterioase, sînt solemne și naive. De aceea par tainice. Poate că ai dreptate, devin tot mai naiv și plicticos de solemn.

ANCA (*venind la el și închizîndu-i pardesiul la gît*): Nu ți-e frig?

MEREȘ: Nu, mi-e bine. Stai puțin lingă mine.

ANCA (*așezîndu-se*): De ce devii așa?

MEREȘ: Pentru că atunci cînd cîștigi în înțelepciune, lucrurile îți apar tot mai simple, adevărurile — mai puține, dar mai temeinice, și asta te minunează, ca o descoperire. Redevii naiv și solemn, ca un copil.

ANCA (*glumeț*): Prin urmare, tu ești un înțelept.

MEREȘ (*surizînd*): Îhm.

ANCA: Și ce ai descoperit în înțelepciunea ta?

MEREȘ: Că îți stă grozav de bine cînd privești berzele și cerul, și cînd rizi.

ANCA: E primăvară.

MEREȘ: Tocmai. De ce te scuzi? Tristețea e o boală cumplit de urită, și în ultimul timp ai fost tare tristă.

ANCA (*tresărind*): Ți s-a părut.

MEREȘ: Mai ales, stai, că pot să-mi amintesc exact, da, mai ales după ce te-ai întors de la Istria. Astăzi însă, cînd te-ai uitat la cer, umbra de pe fața ta a căzut ca o coajă și te-am găsit sănătoasă, intactă.

ANCA: Ștefane, la Istria...

MEREȘ (*oprind-o*): La Istria am stat și eu multe ceasuri, pe treptele dinspre lacul Sinoe. Acolo am aflat ce neprețuită e uneori tăcerea și ce inutil de primejdios e cuvîntul. Cîteodată, în loc să explice, strică. Spuneai ceva?

ANCA (*înclină capul*): Nu, nimic.

MEREȘ: Atunci, să tăcem. (*Pe un ton mai scăzut.*)

Poate că nu aveam dreptul să mă căsătoresc cu tine. Ți-ai irosit tinerețea lingă un bolnav.

ANCA: Tu ai făcut din mine om. Crezi că e puțin? Și-mi ești drag, nespus de drag. Tu știi că nu mint. (*Mereș duce mîna la obraz; rămîne așa.*)

TOMA (*intrînd*): Bună ziua.

MEREȘ: Stai, să-ți facem loc.

TOMA: Mă așez pe jos. (*Răsuflă adînc.*) A venit primăvara.

ANCA: Danilov spunea că mîine sau poimîine vine și vasul de la Tulcea.

TOMA: Știu, ne aduce și lăzile cu vaccinuri. (*Jovial.*) Au început să meargă lucrurile. Pînă la urmă, toate or să meargă bine. Trebuie. (*Rîde.*) De fapt, am venit la voi pentru, că nu mai puteam să îndur așteptarea. Toată ziua m-a copleșit presentimentul unei bucurii care se apropie. Uf, ce tare miroase aerul! (*Cu aparentă detașare.*) Poate vine și Neli cu vaporul.

ANCA (*lui Mereș*): Mă duc să-ți aduc laptele. (*Iese.*)

MEREȘ: În presentimente nu prea cred, dar și eu am convingerea că atunci cînd oamenii sînt de bună calitate, nu există drame irezolvabile. Totul e o chestiune de voință și demnitate. Optimismul e o disciplină mai austeră decît se crede. De aceea, lumea viitoare, lumea comunistă, nu știu dacă va trăi în euforie, dar va fi infinit mai echilibrată și curată. (*Deodată, își duce mîna la inimă.*)

TOMA: Ce ai?

MEREȘ (*făcînd semnul tăcerii pe buze*): Ieri am avut o criză afurisită.

TOMA: Te obosești prea mult. Ți-ar trebui un regim de odihnă, sau chiar de nemișcare.

MEREȘ (*rizînd*): Să încep, din viață, să stau nemișcat? Sigur că așa face-o dacă așa avea vreo șansă. Dar dumneata cunoști adevărul. Cel puțin, să mai fac cîte ceva util și să nu întristez pe cei din jur.

TOMA: Spune-mi...

MEREȘ: Hai, nu te sfii.

TOMA : Nu ți-e frică?

MEREȘ : Nu, de mult. Totul trece, e o lege. Mi se pare absurd să fac tragedii. Și e chiar indecent. Eu am rămas un țăran pudic. *(Anca intră cu laptele.)* Și un papă-lapte.

ANCA : Cine-i papă-lapte?

MEREȘ : Bărbatul tău.

ANCA : E comunist din 'patruzeci și patru, și a fost de două ori decorat pe frontul de vest.

MEREȘ : Anca, doctorul mi-e prieten.

VOCEA LUI DANILOV *(din culise)* : Hei, Mereș! *(Toți se întorc în direcția aceea.)*

PROFESORUL *(la arlechin)* : Iartă-mă, doctore, dacă te întrerup.

TOMA *(iese din joc, vine spre el)* : Spuneți.

PROFESORUL : Dumneata nu știai, în adevăr, că Anca Mereș era îndrăgostită de dumneata?

TOMA : N-am bănuțit nici o clipă. Am înțeles totul mult mai târziu, după moartea lui Mereș.

PROFESORUL : Ce a avut?

TOMA : Embolie. *(Profesorul dă din cap, în semn că a înțeles.)*
(Toma se îndreaptă spre grupul Anca-Mereș, și scena se reia.)

MEREȘ *(vesel)* : Țsta e Danilov. Sintem aici! *(Intră Danilov.)*

TOMA : Când ai venit?

DANILOV : Cu vaporul. L-am întâlnit la mila șaptezeci. Peste un ceas se întoarce, așa că dacă aveți ceva de trimis la Tulcea, puteți trimite.

TOMA : Pasageri n-au fost?

DANILOV : Nu. În schimb, medicamente, cherestea, ciment, un motor de șalupă și *(triumfător)* ...o scrisoare.

TOMA : Pentru mine? *(I-o smulge aproape.)* Iertați-mă. *(O desface grăbit, ceilalți îl urmăresc cu privirea; fața lui Toma se întuneacă.)*

MEREȘ *(lui Danilov)* : Hai să-ți arăt stupii. *(Ies. Sub privirea neliniștită a Ancăi, Toma termină de citit, apoi vîră scrisoarea în buzunar și, cu un aer rătăcit, pornește spre ieșire.)*

ANCA : Doctore! *(Toma mai face un pas.)* Doctore! *(Toma se întoarce.)* Unde pleci așa? Ce-i cu dumneata?

TOMA : E o scrisoare de la nevastă-mea. Îmi propune să ne despărțim.

ANCA *(după o lungă tăcere)* : Nu trebuie s-o lași. Femeile sînt atît de slabe.

TOMA *(de fapt, acest indemn îl aștepta)* : Ce să fac?

ANCA : N-ai auzit? Vaporul pleacă peste un ceas. Du-te și adu-o cu dumneata. Nu zăbovi. Pleacă repede. Repede!

TOMA : Mulțumesc. *(Îi sărută mîna și iese fugind. Anca își privește mîna sărutată și rămîne nemișcată. Reintră Mereș și Danilov.)*

DANILOV : Unde-i?

ANCA : Pleacă la București, să-și aducă nevasta.

DANILOV : De ce zorul ăsta?

ANCA : I-a scris că vrea să se despartă de el. *(Cu o izbucnire de dispreț.)* Ah, ce mică la suflet și rea trebuie să fie!

MEREȘ *(cu o ușoară ironie)* : Anca, unde ți-e blindetea?

ANCA *(aproape țipăt)* : Cine a spus că sînt blindă? Nu sînt blindă!

(Intuneric. Un uruit de tren, o sirenă. Voce prin megafon : Trenul accelerat din direcția Constanța-Tulcea-București sosește la linia cinci. Zgomote specifice de gară mare. Apoi, claxoane de automobile, strigătele vînzătorilor de ziare. Zgomote Brusc, tăcere și lumină. Sintem acasă la Neli. Același decor din primul tablou.)

TOMA *(la telefon)* : Casa Ghețu? Nu vă supărați, doamna Neli Dărăscu e cumva la dumneavoastră?... Nu... Un cunoscut. Vă rog să mă... *(Dar i s-a trîntit, probabil, telefonul în nas. Reia cartea de telefon, o răsfoiește, o aruncă, se așază într-un fotoliu și rămîne nemișcat. Deodată, se aud pași, o mînă schițează gestul căutării comutatorului, se face lumină plină și intră Neli. Foarte fardată, dar obosită și cu ceva jalnic în ea. Dînd cu ochii de Toma, rămîne nemișcată. Încrucișare lungă de priviri.)*

TOMA (*surd*): Scuză-mi grosolănia de a sosi neanunțat.
NELI (*total debusolată*): Cînd ai venit?

TOMA: Aseară, la zece. Acum e ora patru. (*Dur.*)
Unde-ai fost?

NELI (*căutînd înfrigurată o minciună*): La... Coca Zărnescu... A avut o mică petrecere. (*Toma ia cartea de telefon, caută, apoi pune mîna pe receptor. Neli, speriată.*) Ce vrei să faci?

TOMA: Să-i dau un telefon prietenei tale, s-o întreb dacă n-ai uitat poșeta la ea.

NELI (*care are poșeta în mînă*): La ora asta?

TOMA (*începe să formeze numărul; Neli schițează gestul să-l oprească, apoi abandonează, ceea ce e mai mult decît o mărturisire. Toma, scîrbit, închide telefonul*): Să te ajut eu. Poate mă cheamă Coca. (*Vine la ea.*) Cine e? (*Neli tace. Zgîlțîind-o de umeri.*) Cine e?

NELI (*e obosită de moarte*): De ce ai venit? Ți-am scris că e mai bine să ne despărțim.

TOMA (*printre dinți*): Dacă aș rosti cuvintele pe care le am pe buze...

NELI (*pasivă*): Spune-le. Mi le-am spus și eu.

TOMA (*violent*): De ce ai făcut asta? De ce?

NELI (*îl privește, apoi ridică din umeri*): Nu știu. Chiar dacă m-ai bate, n-aș putea să-ți răspund. Nici nu te mai invinovățesc. Probabil, pentru că viața e o minciună murdară, o farsă abjectă, și ca ea sintem și noi.

TOMA: Îl iubești?

NELI (*după o pauză lungă*): Ar trebui să-ți răspund: da. Ca să pleci imediat și să se termine odată totul.

TOMA: Vrei să pretinzi că...

NELI: Da, îl detest. Și pe mine. Și pe tine. Mi-e silă de toți și de toate. Acum, du-te. (*Cu lacrimi în gît.*) Vreau să dorm, să dorm, să dorm...

TOMA (*își pune haina de ploaie, se îndreaptă spre ieșire. Neli îl privește înspăimîntată, realizînd de-abia acum despărțirea lor. La ușă, Toma se oprește. E cu spatele*): Poate că sînt și eu oarecum vinovat, dar viața nu-i abjectă. Tu, tu ai făcut-o.

NELI: Dacă n-aș fi crezut în dragostea noastră, și dacă tu n-ai fi călcat-o în picioare, nimic nu s-ar fi întîmplat.

TOMA (*surd*): N-am încetat nici o clipă să te iubesc.

NELI (*izbucnind pentru prima oară pătimaș*): Minți!

TOMA (*întorcîndu-se cu fața spre ea, după un timp*): Dar în afară de dragoste mai există și alte lucruri pe lume. Și dragostea adevărată nu-i delirul a doi iresponsabili. E o putere creatoare, un act de credință față de viață. Cel mai înalt dintre toate. Asta n-ai înțeles.

NELI: Poate. Sînt poate o nemernică, o femelă necurată. Oricum, e prea tîrziu. (*Cu un țipăt de animal înjunghiat.*) De ce mai stai? Pleacă odată și lasă-mă.

TOMA (*e zguduit, dar își impune un ton rece*): Ascultă-mă, Neli. Dacă vrei să vii cu mine, îți promit ca niciodată să nu-ți mai pun nici un fel de întrebare. Dacă nu vii, e ultima dată cînd mă vezi. (*Neli îl privește uluită, ca și cum n-ar fi înțeles. Toma, crezînd că nu vrea să-l urmeze.*) Atunci... rămii cu bine. (*Dă să iasă.*)

NELI: Toma! Ai primi în adevăr... ai primi ca eu...?

TOMA: Peste două ore este un tren spre Tulcea.

NELI: Toma... (*Izbucnind.*) Oh! Toma, ia-mă cu tine, scapă-mă, fă ce vrei cu mine. O să-ți fiu o nevastă bună, o să te-ngrijesc, o să... Dar nu mai vreau, nu mai pot, nu mai vreau... (*Plînge încet, cu capul în palme.*)

TOMA (*vine spre ea, o apucă de umeri, o ridică. Își apropie încet buzele de gura ei. Deodată, scrișnit*): Tîrî! (*Neli dă înapoi, ca pîlmuită, dar nu se poate smulge, și Toma, cu violență sălbatică, o îmbrățișează. Se face întuneric, în timp ce Neli strigă: Nu, nu, nu...*)

(*La avanscenă apare Danilov, izbind într-o tinichea.*)

DANILOV: Gata, repaus de prînz! (*Intră oameni cu hîrlețe, tîrnăcoape; Iani, cu un acordeon.*)

PRIMUL PESCAR: Mă, mai învață și tu altceva, că mi se apleacă. Ceva mai de viață.

IANI (care cîntă „Valurile Dunării“): Tî! Cu asta am dat gata o fată, pe care o ştiu eu. (*Îi face cu ochiul Gingiricăi, care traversează scena.*)

AL DOILEA PESCAR: S-a mecanizat Iani, şi-a cumpărat harmonică! (*Oamenii se aşază, îşi scot merindele.*)

AL TREILEA PESCAR (*scoţînd o sticlă de vin*): Ei, fraţilor, să tragem o duşcă din împărtăşania pe care ne-au adus-o Danilov şi doctorul la „Alimentară“. (*Danilov ride.*) Rîzi, diavole!

AL PATRULEA PESCAR: Ții minte cînd voiai să-l baţi pe doctor, că a închis circiuma? Cică avea... microbi.

PRIMUL PESCAR: Mamă, mamă, ce-a mai fost şi-n ziua aceea!

AL CINCILEA PESCAR: Iaca, şi-a făcut voia cu noi, şi acum bem zeamă de strugure şi-i ridicăm maternitate.

PARASCA: Bine v-a făcut! În loc să horăiţi bezmetic noaptea, acum vă mai vedeţi şi de neveste.

AL DOILEA PESCAR: Ha, ha, brava, Simioane! Halal bărbat, dacă-l laudă şi nevastă-sa! A sosit vremea minunilor!

AL ŞASELEA PESCAR: Să vedeţi ce-o să mai fie la vară: dimineăta, plecarea, boiereşte, tolăniţi în lotci. Îi strigi doar ăluia de pe cuter, ca la tren: mină, şefule! Aşa-i, Danilov?

DANILOV (*surîzînd*): Aşa-i.

AL ŞASELEA PESCAR: Iar la prînz, aduşi la cherhana nouă, cu pereţi de porţolan.

AL CINCILEA PESCAR: Dacă te-ai zgiriat, Doamne fereşte, fuga la dispensar.

AL TREILEA PESCAR: Şi dacă-ţi vine să naşti, la maternitate.

AL DOILEA PESCAR: Seara, dacă eşti burlac, tragi la cămin. Te vîri sub stropitoare, te speli, dai drumul la radio şi dormi cu muzică.

PRIMUL PESCAR (*prăpădindu-se de ris*): În pejama, ca doctorul! În pejama! (*Risete.*)

SIMION: Şi ce vă miraţi, mă, capete de cîlţi! Dacă se fac toate astea pentru noi, înseamnă că sîntem cineva, care va să zică, are nevoie republica de noi.

AL CINCILEA PESCAR: Nu-i prost Simion, zău că nu-i prost, măcar că-i mare! Asta aşa-i!

AL PATRULEA PESCAR: Ce, pescari de larg găseşti pe toate drumurile?

IANI (*sărînd*): Frăţime, s-a-ntors tovarăşul doctor!

(*In scenă intră Neli şi Toma. Iani se repede, le ia valiza şi le stringe bucurios minile.*)

IANI: Bine aţi venit, tovarăşe doctor! Bine aţi venit, doamnă doctor!

DANILOV: Ai picat tocmai într-o zi de muncă voluntară. (*Lui Neli.*) Bună ziua! (*Pescarii îl inconjoară cu simpatie pe doctor, şi prietenia aceasta accentuează şi mai mult sentimentul de izolare al lui Neli.*)

TOMA (*încîntat, dă mina cu pescarii*): Vă mulţumesc. Merge, merge?

SIMION: Veniţi să vedeţi. (*Toma iese, înconjurat de oameni. Se aud doar fînturi de vorbe: Nu ne-au trimis încă geamuri. Zece care de pietriş. Parasca e grăbită s-o vadă gata etc. Ies.*)

DANILOV (*lui Neli*): Mă bucur că vă văd. (*Observînd preocuparea ei.*) Da, oamenii țin mult la doctor şi-s ca nişte copii. N-au răbdare, vor să-i arate ce-au lucrat.

NELI (*cu un suris palid*): Da.

DANILOV (*stîngerit*): Nu mergeţi şi dumneavoastră să vedeţi? Facem o maternitate.

NELI (*dezorientată*): Nu. Nu vreau să-l încurc. Mă duc înainte acasă. La revedere. (*Pleacă. Danilov rămîne privind în urma ei. O vede pe Gingirica şi o strigă.*)

GINGIRICA: Ce-i, unchiule Danilov?

DANILOV: A venit nevasta doctorului. Nu vrei să te duci pînă la ea? Poate mai are nevoie de ceva. Ca la început. Lapte, sau mai ştiu eu ce. Vezi tu, eşti femeie.

GINGIRICA: Bine, mă duc. (*Iese.*)

TOMA (*intrînd jovial*): Aţi lucrat, nu glumă. Nevastă-mea a plecat?

DANILOV: Da.

TOMA : Mă duc și eu să mă spăl, și mă întorc.
DANILOV : Da' stai, omule, acasă și te odihnește. De-abia
ați venit de pe drum.

TOMA : Nu sint obosit.

DANILOV : Dar soția dumitale trebuie să fie.

TOMA (*deodată înnegurat*) : O să doarmă. (*Pleacă.
Danilov, rămas singur, clatină din cap, cu un
gest gânditor.*)

(*Trecere de lumină spre Toma, la arlechin.*)

TOMA : Au mai trecut câteva luni. Mereș pretindea că
nu există drame irezolvabile. Pentru el, totul era
limpede. Dacă i-aș fi mărturisit adevărul, mi-ar
fi răspuns : Iartă, sau desparte-te, însă nu vă
mai chinuiți. Suferința e trivială, micșorează pe
om, îl înrăiește și-l macină. Dar nu, eu nu puteam
nici să uit, nici să mă despart. Și nu mai aveam
nici o încredere în Neli. Toate încercările ei de a
deveni altă femeie mi se păreau viclene și ridicole.
Ce orbi și necumpăniți putem fi uneori!

(*Acasă la Toma. Masa e pusă pentru două persoane. Neli
are niște ciorapi de cirpit în poală. E abătută, absentă. Deodată,
tresare, își aranjează părul, arborează un suris de circumstanță.
Intră Toma.*)

NELI : În sfârșit! (*Se apropie de el, îi întinde obrazul.*)

TOMA (*mohorît, se mulțumește s-o bată convențional cu
vîrfurile degetelor pe obraz*) : Bună ziua!

NELI (*jucînd mai departe veselie*) : Cred că ți s-au
lungit urechile de foame.

TOMA : Am mîncat! (*Vede masa pusă; iritat.*) De ce
m-ai așteptat? Nu te-am rugat de atîtea ori să
nu mă aștepți dacă întîrzi?

NELI : Da... dar nu mi-a fost nici foame. (*Toma e indis-
pus, ia o revistă și-și caută un loc unde s-o citească.
Neli, murmurat.*) ...Și nu e plăcut să mîninci
singură.

TOMA : Scuză-mă, am fost ocupat. (*Simțind nevoia
unei explicații.*) Am fost cu Danilov pe mare și
am mîncat, la întoarcere, la cherhana. (*Ia ciorapii
de pe scaun, ca să se așeze.*) N-a venit Parasca să
ia ciorapii la cirpit?

NELI : Ba da, a fost... Dar pot să-i cirpesc și eu.

TOMA (*cu un suris răutăcios*) : E o ocupație dizgra-
țioasă. (*Accentuînd ironia.*) În ciuda faptului că
sugerează o ambianță conjugală. (*Și mai rău-
tăcios.*) Sau, poate, de aceea. (*Fiecare frază a fost
pentru Neli o palmă, dar e vădit decisă să se stă-
pînească. Își mușcă buza și începe să strîngă masa.*)
Ce-i asta? Greva foamei? Nu ți-am spus că am
fost ocupat?

NELI : Ba da. O să mîninc mai tirziu. (*Mai trebăluiește
puțin și se așază și ea.*) A fost o zi bună de pescuit?

TOMA (*peste revistă*) : Nu prea. (*Pază.*)

NELI : Spune, Toma, s-ar putea ca, în adevăr, orga-
nismul oamenilor să devină cu timpul rezistent
la antibiotice?

TOMA (*surprins și ironic*) : Ce-ți veni?

NELI : Am răsfoit și eu revista asta.

TOMA (*ridicînd din umeri*) : E posibil.

NELI (*pază*) : Știi, mă gîndeam că dac-ai vrea tu,
dacă m-ai învăța...

TOMA : Nu pricep.

NELI : Poate că aș putea să te ajut și eu, ca Anca
Mereș.

TOMA : Neli, asta-i literatură. Și nu din cea mai bună.

NELI : Dar...

TOMA : Nu mai ai nimic de citit? (*Neli pleacă fruntea.*)
Nu te supăra, n-am avut nici o intenție ironică.
Știu că te plictisești. Ar trebui să scrii la București
tatălui tău, să-ți trimită cărți. (*Neli tace.*) Nu
vrei?

NELI : Ba da.

TOMA (*ridicîndu-se brusc*) : Ah, aerele astea de martiră.

NELI : Dar n-am nimic, Toma. Sint foarte bine dispusă.

TOMA : Ce pot să-ți ofer aici? Știi doar la ce trebuie
să te aștepți, cînd te-ai întors.

NELI : De ce mă învinovățești pe nedrept? M-am
plîns eu de ceva?

TOMA : Parcă e nevoie să te plîngi. Îți închipui că sint
orb? Nu văd că ești nefericită?

NELI : Toma, spuneai odată c-ar fi bine dac-am avea
un copil.

TOMA : În adevăr, asta ar mai lipsi, un copil în chip de panaceu universal! Bebelușul-minune! Vindecă rănilor sufletești, șterge trecutul, reface virginitatea morală! Deasupra leagănului, soții iubitori își întind minile și surid viitorului luminos. Fețele lor exprimă bucurie cetățenească, dirzenie și o încredere, bineînțeles, tot luminoasă. Și asta e literatură proastă, Neli.

NELI : Toma, era poate mai bine dacă nu mă întorceam.

TOMA (*tresărind*) : Pentru cine era mai bine?

NELI : Pentru tine.

TOMA : Eu mi-am făcut atunci toate socotelile. Nu te ocupa de mine. Dar poate că tu vrei să pleci iar.

NELI : Eu nu mai am puterea să vreau nimic pentru mine. Cel puțin, deocamdată. Însă tu nu poți uita.

TOMA (*scrișnit*) : Nu, nu pot. Dar nu vreau să pleci. Chiar dacă ne-am chinui așa pînă la moarte. (*Istovit.*) Poate că într-o zi vom găsi totuși liniștea.

NELI (*venind la el*) : Mi-aș da viața să te știu împăcat. Nu mă crezi?

TOMA (*cuprinzînd-o cu brațul și lipindu-și fruntea de soldul ei. Neli îl mîngîie pe păr*) : De ce ai făcut lucrul acela oribil? (*Neli tace. Toma, smulgîndu-se, vine spre arlechin.*) Dacă mi-ar fi spus : Și tu ești vinovat, aș fi lovit-o. Și totuși, în parte, nu era oare asta adevărul? (*Se întoarce în cameră; adresîndu-se lui Neli.*) Nu-mi răspunzi? (*Neli tace. Violent.*) Cine era?

NELI : Ai făgăduit să nu mai vorbești niciodată despre asta.

TOMA (*stăpînindu-se*) : Iartă-mă. (*Pregătindu-și trusa.*)

NELI : Pleci?

TOMA : Da, la Grindul Lupilor. O să dorm noaptea asta acolo. Vin mîine.

NELI : Cum o să fie, Toma?

TOMA : Ce anume?

NELI : Cu noi doi.

TOMA (*oftînd*) : Nu știu. (*Pleacă. Din ușă.*) La revedere.

(*Neli rămîne un timp nemișcată, apoi, cu febrilitate, caută printre lucrurile doctorului, scoate o seringă, niște fiole, umple seringă, dar se aude o voce din culise: Doctore! Neli ascunde în grabă seringă. Intră Frîncu.*)

FRÎNCU : Bună ziua. Doctorul nu-i acasă?

NELI : Nu, a plecat chiar acum la Grindul Lupilor.

FRÎNCU : Voiam să-i cer un sfat. Pot să stau o clipă? Am venit repede.

NELI : Te rog.

FRÎNCU : Ce încurcătură! Aseară, m-am dus la Șipotele. Dimineța, m-am suit în barcă și am pornit înapoi spre Starighiol. Visleam de vreun ceas, cînd aud deodată un scîncet. Am crezut că m-a trîsnit soarele. Eram singur cît e Dunărea de lată. Cînd mă uit înapoi, sub sitea din spate, ce să văd? O legătură de cîrpe, și din ele ieșeau niște țipete, să-ți spargă urechile.

NELI : Un copil părăsit?

FRÎNCU : Da, o fetiță. Am dezlegat-o, am spălat-o, că de aceea plîngea. Noroc că aveam și o sticlă cu lapte la mine. Am înfășat-o la loc, am pus-o pe genunchi, și nani-nani, și giu-giu-giu, am vislit pînă aici. Ce să fac cu ea acum?

NELI : Crezi că e așa de greu de aflat cine e mamă-sa?

FRÎNCU : Poți fi sigură că nu e din Șipotele. Și unde s-o cauți? Dar chiar dacă aș ști-o, tot nu i-aș mai da copilul înapoi. Ce, asta-i mamă?

NELI : Cine știe cît o fi de nenorocită.

FRÎNCU : Nenorocit e sufletul ei strîmb. Cine-și mai leapădă astăzi copiii? Problema e : ce fac cu fata? De aceea voiam să mă sfătuiesc cu doctorul. Eu aș ține-o, dar sînt singur și toată ziua pe drumuri.

NELI : Unde-i acum?

FRÎNCU : Afară, cu Gingirica. (*Strigînd.*) Gingirico! (*Intră Gingirica, cu un copil înfășat în brațe.*)

GINGIRICA (*încet*) : Doarme. (*Frîncu i-o ia din brațe; Neli se apleacă peste umărul lui.*) Are nasul cîrn, ca al dumneavoastră. Eu am rugat-o pe mama s-o ia, dar nu vrea. Era să mă bată.

FRÎNCU : Uite cum poate să arate un suflet de om. Ți-i și frică să răsuflă peste ea. În schimb, gropiță în bărbie are, vrăjitoariță! Ce facem, tovarășă doctor, cu viața asta mică? (*Pare atât de dezarmat, încât Neli îi spune.*)

NELI : Dă s-o țin eu.

FRÎNCU (*trecîndu-i-o*) : De tot?

NELI (*care nu se aștepta*) : De tot?

FRÎNCU (*privind-o*) : Eu cu biserica nu sînt în relații prea bune, dar chipul mamei cu pruncul totdeauna m-a zgîndărit aici. (*Arată inima.*) Parcă poartă o nădejde în brațe.

NELI (*șovăitoare*) : Ce-o să spună Toma?

FRÎNCU : Dar dumneata ai vrea?

NELI : Știu și eu?!

FRÎNCU : M-am gîndit și la un nume : Daria. Nu-i frumos?

NELI (*aprobind*) : De la cuvîntul „dar“.

FRÎNCU : Asta nu mi-a trecut prin cap. Îmi place numele. Însă poate să fie în adevăr și un dar.

NELI (*privindu-l cu ochi care se luminează*) : Crezi?

FRÎNCU : Gingirico, du-te și fă iute rost de o copaie. Și cheam-o și pe baba Aculina, se pricepe la copii. (*Gingirica iese.*)

NELI : Tovarășe Frîncu, totuși, nu știu dacă o să pot eu...

FRÎNCU (*oprind-o*) : Încearcă. Dumneata nici nu-ți dai seama cum ți s-au luminat deodată ochii. De aceea am trimis-o pe Gingirica. Omul trebuie să poarte o lumină-n ochi.

NELI : Chiar dacă e întîrziată?

FRÎNCU : Prin urmare, îți iei răspunderea asta?

NELI : Bine. Mi-o iau. (*O mișcare greșită face să cadă seringă, care se sparge.*)

FRÎNCU : S-a spart ceva.

NELI : Nu face nimic. O seringă.

(*Trecere de lumină spre Toma, la arlechin. Aceste treceri se pot face, în general, în vreme ce actorii ceilalți, într-un clarobscur crescînd, schimbă elementele de decor. Căci ele sînt simple evocări ale lui Toma.*)

TOMA : Din ziua aceea, a apărut la Neli o îndîrjire ciudată. Nu mă înfrunta, dar simțeam că și-a creat în jurul ei o carapace și că în ființa ei era acum o zonă de liniște și siguranță unde eu nu mai ajungeam. Și asta mă irita. Căci trebuie să mărturisesc tot adevărul, oricît ar fi de jalnic. Mă irita și prezența fetei. Pe atunci, n-o iubeam. Mi se părea un scut pus de Neli între ea și mine. Mă iritau și noile îndeletniciri ale lui Neli. Începuse să dea lecții la analfabeți. Luam în deridere ceea ce la alta aș fi prețuit. Și unii oameni începuseră, în adevăr, s-o prețuiască. Se împrietenise oarecum cu Frîncu, și lucrul ăsta neprevăzut și neverosimil mi se părea o sfidare. Niciodată nu fusesem mai nefericit și nemulțumit de mine, într-atîta e de adevărat că o viață sentimentală prost așezată și cu drojdii e un izvor nesecat de rătăcirii, de suferință ignobilă și degradare. Deseori mă întrebam dacă n-o urăsc.

(*Lumină în scenă. Lîngă farul vechi. Ca și într-o scenă anterioară, Neli, așezată, privește spre mare. E o lumină caldă, de crepuscul. Intră Toma, cu tîrșă în mînă. Se oprește în spatele ei și o privește o clipă.*)

TOMA : E ora de poezie?

NELI (*surprinsă*) : Nu te-am auzit venind. Ce faci pe-aici?

TOMA : Mă duc la maternitate.

NELI : Stai și cu mine puțin. N-ai timp?

TOMA : Ba da. N-aș vrea însă să-ți stric meditațiile.

NELI (*poartă acum pe față o melancolie senină, care nu împiedică zîmbetul sau gluma*) : Nu sînt importante.

TOMA : E drept c-ar trebui să profit de întîmplare. Doar așa să mai stăm de vorbă.

NELI (*surizînd*) : Asta spuneam și eu.

TOMA : Ți-ai terminat apostolatul pe ziua de azi? (*Neli aprobă, tot surizînd. Zeflemisitor.*) Spune-mi, Neli, tu chiar te iei în serios în rolul de activistă culturală? Sau e și ăsta un capriciu.

NELI (*după o pauză, ușor*): Poate să fie un capriciu.
Dar dacă mă distrează...

TOMA: E absurd. Nu se fac în glumă lucruri serioase.
E... imoral.

NELI (*îzbucnind în ris*): Oh, Toma, ce caraghios poți
fi uneori!

TOMA (*furios*): Caraghios e să socotești că toată viața
e alcătuită din capricii și răsfățuri.

NELI (*continuă să ridă*): Și ești lipsit de umor, ca o
scrumbie afumată.

TOMA: Adevărat, n-am umor. Nici nu-mi arde să am.

NELI: Și cazi și în puritanism. Țsta e un semn de
bătrânețe.

TOMA: Nu crezi c-ar fi preferabil să eviți subiectul
puritanismului? (*Veselia lui Neli cade brusc.*
Toma își dă seama de violența sa, o regretă, și
tocmai de aceea perseverează). Fetița a urlat toată
după-masa. Când îți îngădui distracția să crești
un copil, trebuie să ai cel puțin grijă de el.

NELI: Am lăsat-o cu Parasca.

TOMA: Nu e același lucru.

NELI (*vrînd să plece*): Mă duc.

TOMA: Acum las-o, doarme. Mai stai puțin și cu mine.
Ți-e atât de greu? (*Neli tace; stingaci.*) E frumoasă
marea azi.

NELI (*alb*): Da, e frumoasă.

TOMA: Ești foarte nefericită?

NELI (*pauză*): Nu chiar foarte. Acum, totul e mai
suportabil.

TOMA: De ce? Tare aș vrea să aflu ce gânduri îți umblă
prin cap.

NELI: Ți-am spus, nimic important.

TOMA: Și, totuși, îmi ascunzi ceva.

NELI: Dar nu ascund nimic, Toma. O fac pe față. Pur
și simplu, încerc să găsesc o busolă.

TOMA: Poate că nu mai ții de loc la mine.

NELI: Ba da. (*Pauză.*) Dar nu spuneai chiar tu că a
crede în valoarea absolută a dragostei, ca într-un
adevăr suprem și de sinestătător, ducela naufragiu?

Eu am trecut pe lângă naufragiul ăsta. (*Suride.*)

TOMA: De ce surizi?

NELI: Mi-am adus aminte de o discuție cu Mereș.
Pretindea că în cei mai mulți dintre noi se petrec
pe nesimțite prefaceri care vor schimba cu totul
fizionomia omului, simplificînd-o și curățînd-o. Că
pînă acum, omenirea nu s-a cunoscut decît sub
aspectul turmei, apoi, al individului, și că desco-
perirea omului de-abia acum începe. Ți se pare
ridicol că am reținut?

TOMA: Nu, deși...

NELI: Deși eu sint o femeie egoistă și ușuratică.

TOMA: Altceva voiam să-ți spun. Că Mereș gîndește
comunist și se referea la lumea comunismului.

NELI: Exact. Pe cînd eu sint o femeie egoistă, o mic-
burgheză sentimentală și ineptă. Nu mă între-
rupe, așa este. Dacă Mereș are dreptate, eu sint o
damnată. Dar dacă eu nu accept să fiu o damnată?

TOMA: Comunismul nu e doar o chestiune de bune
intenții morale. Și la ce concluzii ai ajuns?

NELI (*ridicînd din umeri*): Cred că dacă n-am fi aici,
mi-aș căuta o ocupație, mi-aș scoate diploma din
sertar și m-aș face profesoară!

TOMA: Crezi că ai rezista?

NELI: Nu știu. Poate că da.

TOMA: De ce să te intoxici iar cu iluzii? Ai abandona
totul după două luni, exact așa cum, într-o bună
zi, ai să renunți și la capriciul cu analfabetele
tale. Nu-ți spun asta ca să te jignesc, ci ca să-ți
cruț o criză de nervi. (*Neli își duce mîna la frunte.*)
Ce ai?

NELI: Un frison. S-a răcorit. (*Se ridică amîndoi.*)

TOMA: De fapt, mai de mult voiam să-ți spun ceva,
Neli. Știu că sint insuportabil și cred că eu am
greșit cerîndu-ți prea mult. Sint gata să te iau
așa cum ești și să nu-ți mai reproșez niciodată
nimic. Bine? (*Îi întinde mîna, dar Neli, privindu-l,*
întîrzie să i-o dea.)

NELI: Nu așa, Toma. Tu nu pricepi exact ce se în-
tîmplă cu mine. Nu mă chinuiesc, mă străduiesc.
Sint totuși un om și eu... (*Intră în fugă Anca*
Mereș.)

ANCA (doctorului): Bine că te-am găsit. Vino repede la dispensar. Au fost aduși trei oameni de la Ostrov. Febră tifoidă... probabil. (*Fără să mai pună oreo întrebare, Toma iese în fugă, strigând: Vino! Anca e gata să-l urmeze. Lui Neli.*) Să nu beți apă nefiartă. (*Iese.*)

(*Lumina scade, se aude, îndepărtat, un sunet monoton de tobe, care crește, apoi la rampă apare Simion și strigă puternic spre sală: Înapoi, nici o barcă nu intră-n sat! Făcînd din palmă portvoce: Epidemie! Epidemie! Zgomot puternic de tobe. Apoi, lumină în scenă. Oameni care traversează grăbiți scena, cărînd niște pupitre de școală.*)

MEREȘ: Duceți-le în clasa a patra și așezați-le peste celelalte pupitre. Pe urmă, goliți și clasa a doua. (*Iese; alți oameni aduc paturi de fier; se instalează o sală de spital.*)

FRÎNCU (*simulînd o convorbire telefonică la arlechinul stîng*): Da, doctorul a plecat pe teren. Credem că toate focarele au fost identificate. De unde s-a putut, bolnavii au fost evacuați și aduși la Starighiol... În școală. Am golit clasele... Cînd? De trei zile, oamenii n-au închis ochii... Bine, atunci trimiteți echipe direct la Ostrov, și aici o să ne mai descurcăm singuri. (*Iese. În dreapta scenei intră Danilov, înconjurat de un grup de oameni.*)

DANILOV (*unui pescar*): Caii să stea înhămați la căruță. Gata în orice clipă. (*Pescarul iese. Danilov, spre culise.*) Iani, nu uita, din casă în casă!

UN PESCAR: Danilove, am adus varul.

DANILOV: Bine, vin îndată. (*Pescarul iese.*) Simioane, ați ancorat lotcile pe canale?

SIMION: Ancorat.

DANILOV: Atunci, iei o barcă și o duci pe Aculina la Grindul Lupilor. Aculino, n-ai uitat ce ți-a spus doctorul? Ne-am înțeles?

ACULINA: Înțeles, înțeles, că-s de meserie doar. Dar mai dă-mi pe cineva.

SIMION: O să meargă Parasca.

DANILOV: Bine, dați-i drumul repede.

PESCARUL BĂTRÎN: Da' eu ce fac, Danilov, ce, nu mă vezi, cît să mai trag de tine?

DANILOV: Lasă-mă, moș Elisei, du-te acasă, că ești bătrîn.

PESCARUL BĂTRÎN (*trăgîndu-l de minecă*): Tu să nu mă înjuri pe mine, că te știu de cînd erai atîta. Dă-mi să fac o treabă, îți spun.

DANILOV: Zău, lasă-mă, moș Elisei, că nu-mi mai văd capul. Stai, te fac curier, vrei?

PESCARUL BĂTRÎN: Nu vreau, ce-i aia curier? Da' zi-i!

DANILOV: Du-te la cherhana și spune-i lui Nichita să trimeată numaidecît peștele.

PESCARUL BĂTRÎN: Asta n-are nici o legătură cu ipidemia.

DANILOV: Și ce, viața nu merge înainte? (*Danilov, mergînd spre centrul scenei, unde se continuă așternerea păturilor, se întâlnește cu Mereș, care intră grăbit.*) Tot aici, Mereș? (*Mereș îi face semn să tacă, căci a intrat Anca, cu o hirtie în mînă.*)

ANCA (*unui pescar, care așază paturile*): Asta n-are pernă.

PESCARUL: Nu mai sînt, tovarășă Anca.

ANCA: Să se ducă cineva la mine și să le ia pe cele de pe ladă. Tot nu te-ai dus acasă, Ștefane?

MEREȘ: Acum, Anca. Numai o vorbă să-i spun lui Danilov. (*Anca iese.*) Nu mai turna și tu gaz peste foc.

DANILOV: Știi ce a spus doctorul Toma? Dacă nu stai acasă, să te legăm. Am auzit că ți-a fost rău.

MEREȘ: Gata, gata, mă duc. (*Iese.*)

FRÎNCU (*intrînd, lui Danilov*): Mi-a trimis Toma vorbă. A organizat un punct la Nisipoasele, cu oamenii de acolo, și mîine dimineață e aici. Dacă ai nevoie de mine, mă găsești la telefon. (*Iese.*)

DANILOV (*unui pescar, care intră cu pături și perne*): Dionisie, ia astea și fugi după tovarășul Mereș. Du-te cu el pînă acasă. Nu se simțea bine.

PESCARUL: Să fii tu sănătos ca el! S-a suit în lotcă și a plecat cu echipa de la Ochiuri. (*Danilov iese, și în urma lui intră Neli cu Gingirica, purtînd căldări. Amîndouă încep să spele pe jos.*)

GINGIRICA : Doamnă doctor, zău că nu era nevoie.
Trebuie să vie Maria.

NELI : Și dacă nu vine? (*Spală pe jos.*)

ANCA (*în trecere, lui Neli*) : Ți-am fiert laptele. Bealcit e fierbinte.

NELI : Mulțumesc, Anca. (*Anca iese. Neli se ridică, se clatină.*)

GINGIRICA : Ce-i, tovarășă Neli?

NELI : Doar o ameteală. Am mai avut. Trece.

(*Trecere de lumină spre arlechin, la Toma.*)

TOMA : A fost ultima mare epidemie de tifoidă din regiunea noastră. Dar a izbucnit cu atita furie, încit toate măsurile preventive pe care le luasem au fost măturate ca de un uragan. Plăteam pentru zeci și zeci de ani de mizerie, de malarie, de foamete, de murdărie, de alcoolism și exploatare. Părea că tifoida era întruparea de balastr a trecutului și a tuturor dospelilor lăsate de el. Pină să ne vină ajutoare masive de la Tulcea, am muncit cu toții pe brânci. (*Cu fervoare.*) Atunci de-abia am aflat cu adevărat minunea cuvintului „cu toții“. Eida, cu toții împreună am frînt cei șapte grumaji ai balaurului.

(*Lumină plină în scenă. Acum, paturile sînt ocupate de bolnavi. Lîngă unul din ele, Anca. Intră Toma.*)

TOMA : Dumneata ai stat toată noaptea. De ce nu te-ai schimbat nimeni?

ANCA (*căutîndu-și o treabă*) : Nu sînt obosită.

TOMA : Cine trebuia să te înlocuiască? Fără disciplină, ne irosim prosteste. (*Anca se face că n-a auzit.*) Am întrebat cine trebuia să te schimbe.

ANCA : Probabil că a dormit mai greu. Are și ea dreptul, după atita oboseală.

TOMA : Cine anume?

NELI (*apare, istovită, în ușa*) : Bună dimineața. Te-ai întors, Toma?

TOMA : Da, în zori.

NELI : Am întîrziat, Anca, iartă-mă.

ANCA : Dar nu face nimic.

TOMA : A, tu trebuia s-o schimbi? Hotărisem ca schimbările să se facă la șapte. Acum e opt.

NELI (*abătută*) : Știu...

ANCA : Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce atita zarvă?

TOMA : Dacă socotești că se va repeta, ar fi mai bine să renunți la munca asta, Neli. E nevoie de oameni pe care să ne putem bizui. (*Către Anca.*) Mă reped la Grindul, să văd ce a făcut Aculina acolo. (*Către Neli, atingîndu-i obrazul cu mîna.*) Mă întorc deseară. (*Iese.*)

ANCA (*sîngaci*) : Nu trebuie să i-o iei în nume de rău. Are atita răspundere pe cap.

NELI (*incercînd să zîmbească*) : Are dreptate, am lenevit neiertat.

ANCA (*arătînd paturile*) : Aici totul merge destul de bine. I-a văzut și doctorul. (*Ezitînd.*) Vreau să-ți spun ceva. Odinioară, cînd nu te cunoșteam bine, aveam o părere foarte greșită despre dumneata. Și aș dori... aș vrea să știi că regret asta... și că te stîmez. Dacă mai ții să fim prietene...

NELI : Sigur, Anca. (*Punînd mîna pe mîna ei.*) Nici nu știi ce bucurie mi-ai făcut.

ANCA (*tresărînd și prinzîndu-i mîna*) : Dumneata ai temperatură.

NELI (*trăgîndu-și mîna*) : Nu. Adică, poate. Puțină. De oboseală.

ANCA : Să-ți pun imediat termometrul.

NELI : Am făcut-o acasă. Am doar treizeci și șapte. Totdeauna fac puțină temperatură cînd sînt obosită.

ANCA : Sigur?

NELI : Sigur. Și nu-i spune nimic lui Toma. Ar ride de „fragilitatea“ mea. Du-te și dormi. La revedere. (*Anca o privește încă neliniștită și, ieșînd.*)

ANCA : De-ar veni odată ajutoarele de la Tulcea!

NELI (*așază pătura unui bolnav. Altul cere apă. Îi dă. Se așază pe un scăunel, își pune termometrul. Un bolnav bolborosește ceva. Neli se duce la el, îi șterge fruntea, cu mîna liberă*) : Taci, nu ești singur. Liniștește-te. Ai să te faci bine. Taci, taci. (*Bol-*

navul se liniștește, dar Neli, ridicându-se, se clatină. Scoate termometrul și-l privește îngrozită. Țintindu-se de paturi, se îndreaptă spre ușă. Vrea să strige, dar strigătul iese slab, gttuit.) Anca... Anca... Oh! (Își cuprinde fața cu mâinile și cade.)

(Întineric și cortină interioară.)

TOMA (la arlechin): Am fost chemat printr-un om. Am stat toată ziua și toată noaptea lângă patul ei. Când nu zăcea toropită, delira. Nu mă recunoștea, deși tot timpul, cu un fel de înverșunare dementă, o chemam. Ca și cum chemarea mea, auzită, ar fi putut s-o aducă înapoi. Dar ea se izbea de un zid nevăzut, pe care nu-l putea trece, și zadarnic repetam: Neli, Neli, Neli...

(Pe această chemare, urmărit de reflector, traversează scena de-a lungul rampei, până ajunge la patul din fața cortinei interioare, pe care e întinsă Neli. Se așază pe marginea patului și continuă: Neli, Neli. Frincu pune mina pe umărul lui; Toma tace. În picioare, Mereș și Anca.)

NELI (în delir): Nu, Toma, parcă ar fi un orașel de provincie, unde oamenii ies în fața caselor și stau la taifas. Pe Hellen Pickford o cunoști, Toma? E o prietenă veche și... Anca, spune-i omului ăstuia să plece de aici, să nu-l vadă Toma. Toma nu pricepe nimic... Nu poate uita. Oh, de ce ne chinuim așa?... Ce n-am înțeles noi doi, Toma? Când îi ceri unui om mai mult decît e pregătit să dea, îl strivești. Eu niciodată n-am fost prea deșteaptă, Toma. (Pauză.) Aceasta e steaua polară? Noroc de ea și de tine... Apa asta neagră... Vasul ăsta vechi... totul e atît de ciudat. Mereu îmi vine să te întreb: unde mergem, Toma? (Se aude, foarte îndepărtat, placa cu Edith Piaf. Cu violență.) Gata, gata! (Muzica încetează.) Trebuie să mă îmbrac și să plec. (Pauză.) Da, dragostea adevărată e un act de credință față de viață. Am înțeles, Toma. Mai multe decît crezi tu. Cu toate că eu sint foarte... Lumina, chiar dacă întîrzie... (Deschide ochii; redevenind conștientă.) ...Chiar dacă întîrzie... (Cu o mare expresie de bucurie.) Ești aici, Toma?

TOMA: Da, Neli.

NELI: M-am îmbolnăvit puțin. Dar o să mă fac bine, nu e așa, Toma? (Anca și Mereș ies.)

TOMA: Da, Neli.

NELI: Și n-ai să mai fii supărat pe mine? O să fim fe...

TOMA: Sigur, iubito, o să fim fericiți.

NELI: Să mă ții întotdeauna lângă tine, să nu mă mai lași singură.

TOMA: Niciodată, Neli. (Neli încearcă să facă o mișcare cu buzele, dar nu izbutește.) Ce e, dragostea mea?

NELI: Voiam să fac ca peștișorul, ca să rîzi. (Deodată, deschide ochii mari, se ridică și spune tare.) Mi-e frică, Toma! (Și cade.)

(Întineric.)

VOCEA LUI TOMA (din întineric, dar lumina va crește treptat): Lumina întîrziată! Ați băgat de seamă, tovarășe profesor, cum uneori, la munte, în ceasurile de amurg, după ce a scăpătat soarele și umbrele parcă au înecat definitiv pădurile, cite o culme îndepărtată se aprinde deodată? O lumină tainică, pură și blindă, o tardivă, întoarsă privire a soarelui, stăruie neverosimil pe înălțimi, ca o ultimă chemare și ca o poartă.

(S-a făcut lumină complet. Toma a ajuns în mijlocul scenei, unde îi iese în cale Profesorul.)

PROFESORUL: Da, dacă n-am ști să ne prefacem rătăcirile și suferințele în înțelepciune și într-un spor de dragoste pentru oameni, urîtă ar mai fi viața. Înțeleg de ce nu te desparți de locurile astea. Dumneata ai transformat aici veninul în miere, cum spune poetul. (Se aude sirena vasului.) Trebuie să plec. (Se îndreaptă amîndoi spre fundul scenei. Din culise se aude vocea Dăriei. Toma! Toma! și Daria intră alergînd.)

TOMA: V-ați și întors? Unde e unchiul Danilov?

DARIA (cu sufletul la gură): Știi ce mare grozavă e azi? Îi vezi nisipul și la cinci metri. Vii să ne scăldăm?

TOMA : Bine, vin. Dar să ne luăm întâi rămas bun de la tovarășul profesor. (*Către acesta, cu mâna pe umărul Dăriei.*) Ei, cel puțin, vor merge pe drumuri mai puțin complicate, și mai drepte.

PROFESORUL : De fapt, ăsta e rostul nostru cel mai adânc : să fim o treaptă. Cu bine, dragul meu. Vino să te sărut, Dăria.

DARIA : Când mai vii, unchiule?

PROFESORUL : Cine știe! Nu mai am nici un rost aici. (*Se îndepărtează spre fundul scenei. Acolo, se întoarce.*) Am uitat să te întreb : ce s-a întâmplat cu Anca Mereș?

TOMA : E la Constanța. A făcut medicina, s-a remăritat și are doi copii. (*Profesorul face un gest de salut și coboară în spatele scenei.*)

DARIA : Toma, ridică-mă în brațe, să-i fac semn. (*Toma o ridică. Grupul lor se proiectează pe orizont. Dăria, Profesorului.*) La revedere! (*Rizînd și țipînd copilărește.*) Mai sus, Toma, mai sus!

Cortina

București, decembrie 1961

CUPRINSUL

	Pag.
1. CITADELA SFĂRÎMATĂ U	3
2. OASPETELE DIN FAPTUL SERII	89
3. O ÎNTÎMPLARE	111
4. HANUL DE LA RĂSCRUCÉ	139
5. ...ȘI PE STRADA NOASTRĂ	205
6. SUORILE BOGA	239
7. REVEDEREA	317
8. FEBRE	339

Redactor responsabil: SILVIA SUR
Tehnoredactor: ELENA CALUGARU

*Dat la cules 21.11.1962. Bun de tipar 06.07.1963. Apă-
rut 1963. Tiraj 5680 ex. broșate. Hîrtie tipar înalt tip A
de 63 g./m². Format 540×840/16. Coli ed. 19,91. Coli tipar 26.
A. nr. 1300/1962. C.Z. pentru bibliotecile mari 8 R.
C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R — 2.*

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918”.
B-dul Ilie Pintilie nr. 58—60, București — R.P.R.,
comanda nr. 2757.